MUSEUM

ČASOPIS BOHOSLOVCŮ ČESKOSLOVANSKÝCH

CENTRUM ALETTI • KNIHOVNA • OLOMOUC
ihs

Ročník XLV

Dvé krásek spanilých duše mé ovládnulo stánek:
zemská jedna, druhá s výšiny pošla nebes,
církev a vlast — ty v mojích milují sestersky se ňadrech,
každá půl, každá má moje srdce celé. Sušil.

Bojena Věrná

Pořadatel

Frant. S. Pospíchal

V BRNĚ 1911.
NÁKLADEM „RŮŽE SUŠILOVY". — TISKEM BENEDIKTINSKÉ KNIHTISKÁRNY.
S povolením biskupské konsistoře ze dne 28. listopadu 1907. — Číslo 6976.

OBSAH.

Strana

—a (Br): Vl. Solovjev a jeho názory o poměru „Ruska a všeobecné církve“ . 169, 229
Absolon J. (Ol): Možnost a nutnost života posmrtného 22
—až (Ol): Myšlenky sv. Jeronýma 10
* (Br): Ukázka z mystiky Susovy 220
B (Ol): * Z hymnů církevních 16, 68, 180, 239
Baláš Fr. (Ol): Hvězda sv. tří králů 54, 185
Bláha Ludv. Fr. Ord. Praem. (Pr): Msgr. de Segur o sv. přijímání ve svých listech 157
Davídek Václ. (Pr): * Modlitba rolníkova 125
Zeyer — věřící 147
Dvořák Václ. (Ltř): * Ó štěstí 26
Dvořák Xaver: * Družina Sušilova 103
D (Ol): Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan (k 60letým narozeninám) 166
Golik Anton: Poljodjelska banka i njezine seljačke zadruge 18
Jiskra St. (Br): * Zapomeň 58
Kalous Jan (Br): Jindřich Š. Baar 192
Kovář Frant. (Pr): Buddhismus a křesťanství 136, 196
Kotulan G. (Br): O methodě katechetické 28, 61
Koutný Ant. (Ol): Kristus spasí nás 73
Kubeš Konrád S. M. (Pr): Několik slov o úctě nejbl. Panny před r. 325 125
Kučera Jan (Pr): Emausy 221
L. K. (Br): * Postřižiny (svým kollegům) 21
Lavička Meth. (Br): Stoleté narozeniny Karla Hynka Máchy 9
Kněz ve spisech Baarových 235
Loprais T. (Ol): Liturgie sv. Jana Zlatoústého 247
Lhotský Ot. (Ol): Dvě říše (Zednářství a jeho poměr k církvi sv.) 252
Martínek Jos. (Br): Tenebrae factae sunt 182
Moučka Frant. (Br): J. Exc. Dr. Albín Bráf šedesátníkem 189
Navrátil Václ. (Br): Zpráva o pouti, schůzi a akademii bohoslovců československých, konané dne 1. a 2. srpna 1910 na Velehradě 36, 86, 203
Odrážka Albín (Ol): Příspěvek ku prohloubení naší sociální práce 231
Poledne Václ. (Pr): * Stance jubilejní 123
Pospíchal Frant. S. (Br): Herodes Veliký a jeho doba dle Josefa Flavia 2, 78, 174, 241
Říha Jos. E. (Pr): * Nadšení 1
* Amoris victima 27
* Nešťastní 146
* Hrob lásky 195
Skoupý Karel (Br): Sv. Karel Boromejský 11, 70
Střížovský F. V. (Ol): * Za světlem 53
* Maria! 173
Šanda J. E. (Čes. Bud): * Ecce homo! 27
* Tentator 228
Šittler Ed., kanovník: U kolébky „Růže Sušilovy“ 105
Tepence z O. (Ol): * Naše snahy 77
* Ty, drahý, žneš 166
* Východ 219
* Z lyriky duchovní 251
Žalud Václ. (Pr): * Píseň gotiky 134
* Tužby života 135
* Cestou životem 191
* Mé jaro 235

HLÍDKA CYRILLO-METHODĚJSKÁ:

Nová ústava pravoslavných akademií — Kanonická pravidla ruského metropolity Ivana II. o styku s Latiníky — Poláci a snahy unionistické (č. 1) — Přijetí Latiníků do ruské církve — Dogmatické rozdíly mezi církví západní a východní — List sv. Otce apoštolským delegátům v Orientě — Akademie Velehradská (číslo 2) — Ikonostas — S. Siestrzeńcewicz a založení katol. metropole mohylevské — Myšlenky Dra Frant. Grivce v díle „Vých. otázka církevní" — P. Nikolaj Tolstoj o možnosti sjednocení (č. 4) — Byl Vl. Solovjev katolíkem? — Úcta Panny Marie a Unie — Římští papežové a obřad východní — Učení o církvi — O neposkvrněném početí (č. 5).

ZPRÁVY Z JEDNOT:

Z Brna 41, 93, 207, 263
Z Olomouce 42, 93, 210, 264
Z Prahy 45, 96, 158, 212, 267
Z Hradce Králové 46, 97, 215, 269
Z Litoměřic 47, 98
Z Vidnavy 9, 269
Iz Ljubljane 48
Iz Djakova 48
Iz Celovca 99

V každém čísle literární posudky a rozmanitosti.

Věnováno Jednotě „Růži Sušilově“ v Praze.

Žalm 132.

(Překlad lat. Vulgaty. — Dr. Th. Melichar Mlčoch.)

JAN BOHÁČ (Pr.)

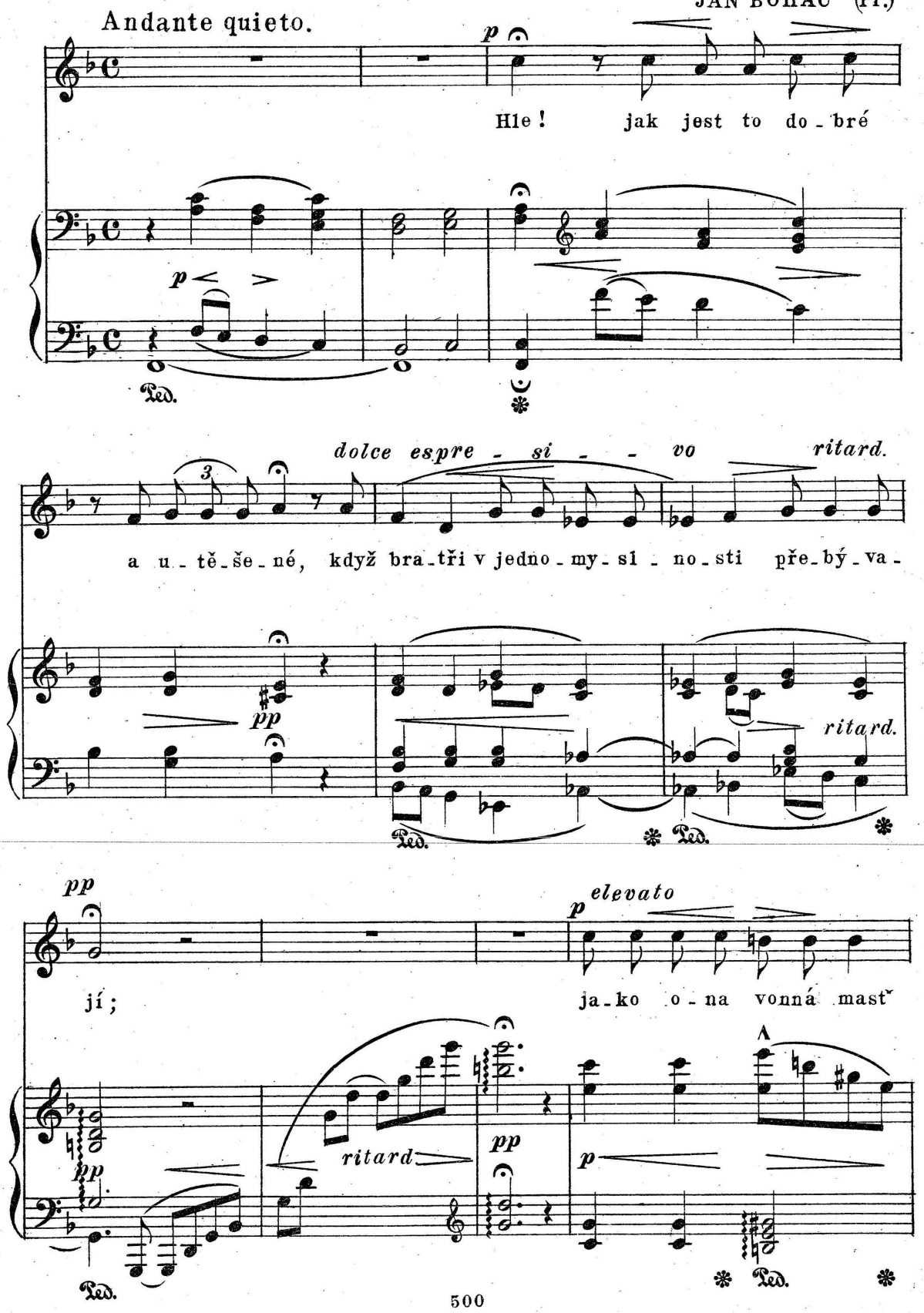

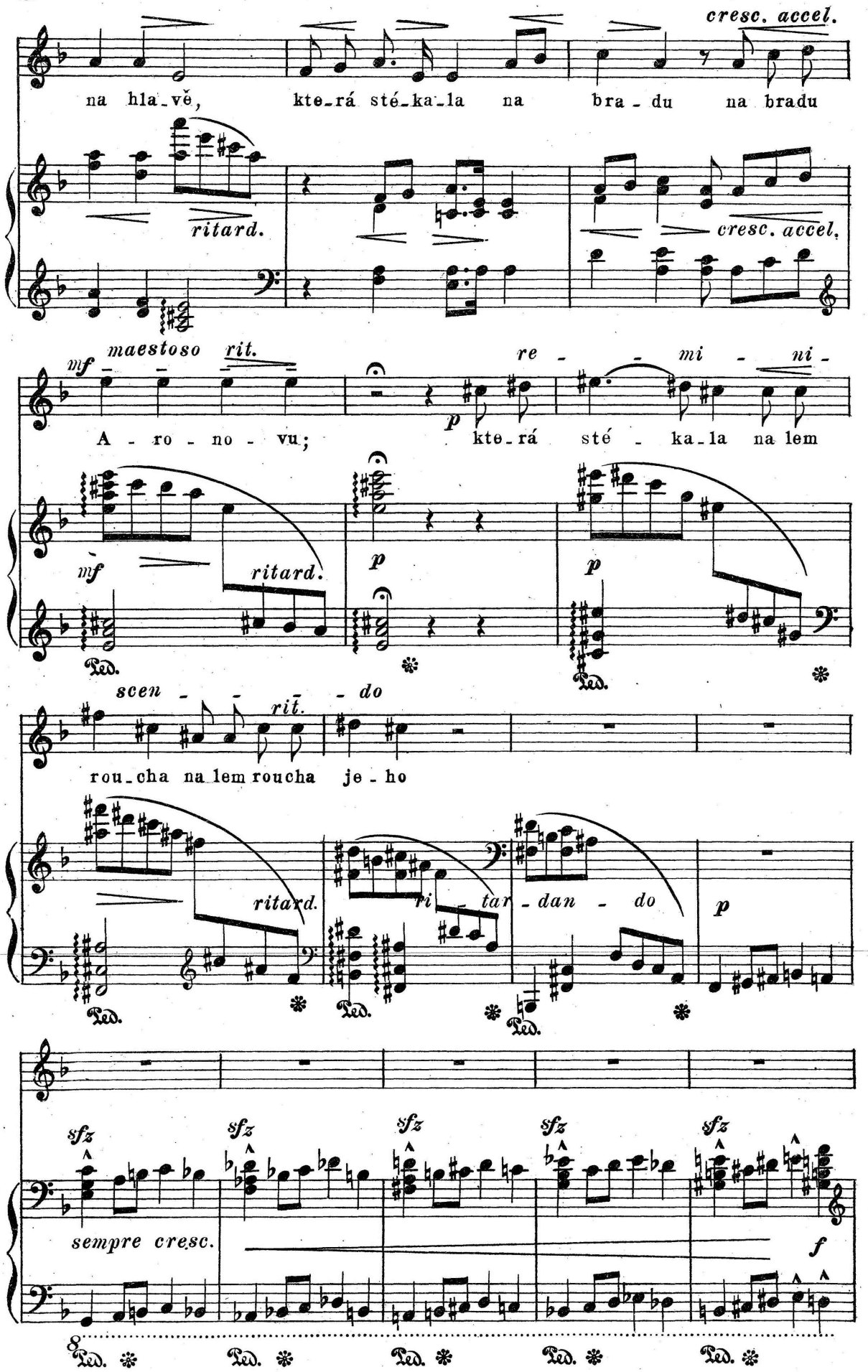
cresc. accel.
na hla_vě, kte_rá sté_ka_la na bra - du na bradu
ritard.
cresc. accel.
mf maestoso rit.
re - - mi - ni -
A - ro - no - vu; kte_rá sté - ka_la na lem
mf ritard.
p
p
Ped.
scen - - rit. - do
rou_cha na lem roucha je - ho
ritard.
ri - tar - dan - do
p
sfz
sempre cresc.
f

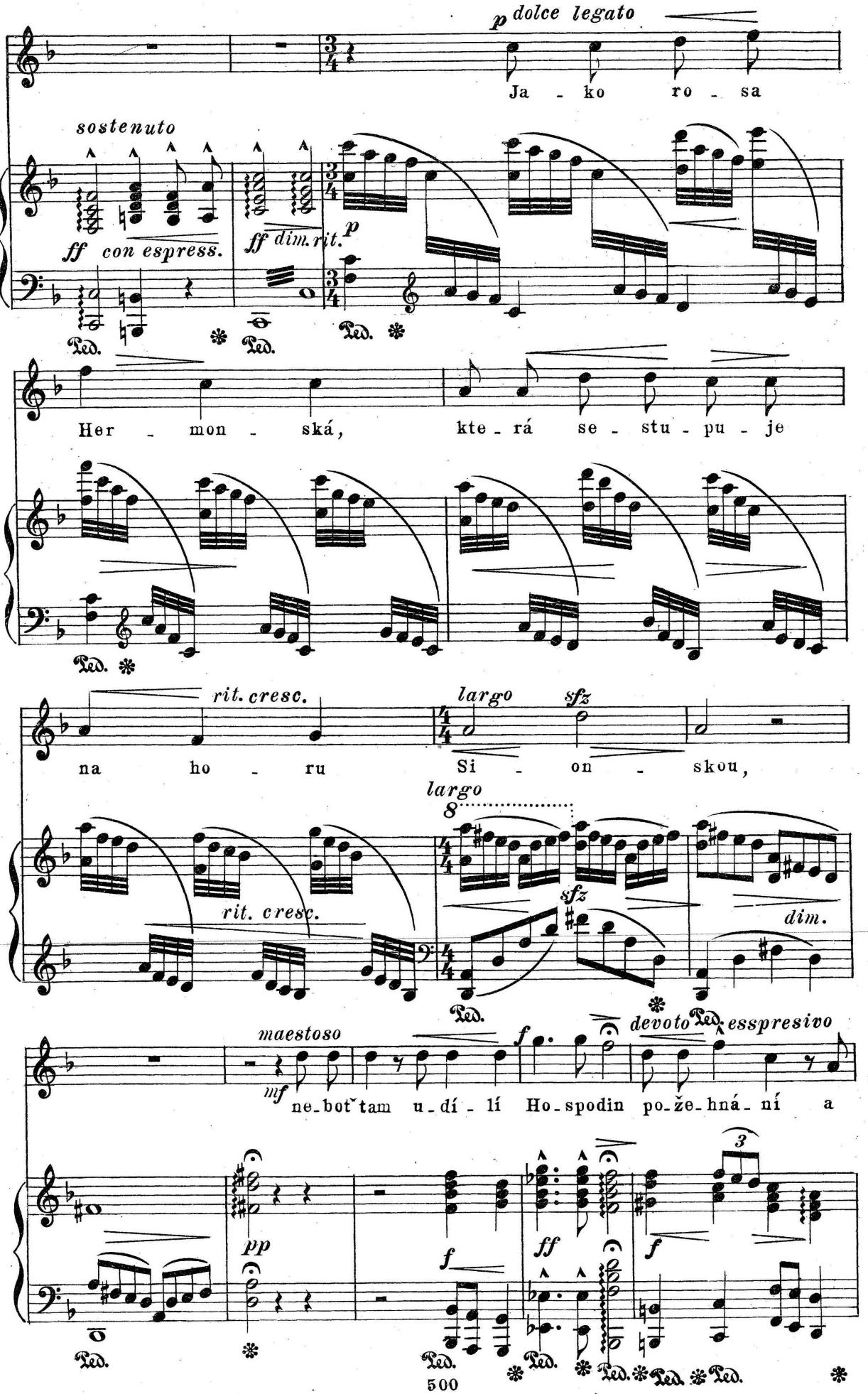
p dolce legato
Ja - ko ro - sa
sostenuto
ff con espress.
ff dim. rit.
p
Ped.
Her - mon - ská, kte - rá se - stu - pu - je
rit. cresc.
largo
sfz
na ho - ru Si - on - skou,
8
dim.
maestoso
mf
devoto
esspresivo
ne-bot tam u-dí-lí Ho-spodin po-že-hná-ní a
pp
ff
3
500

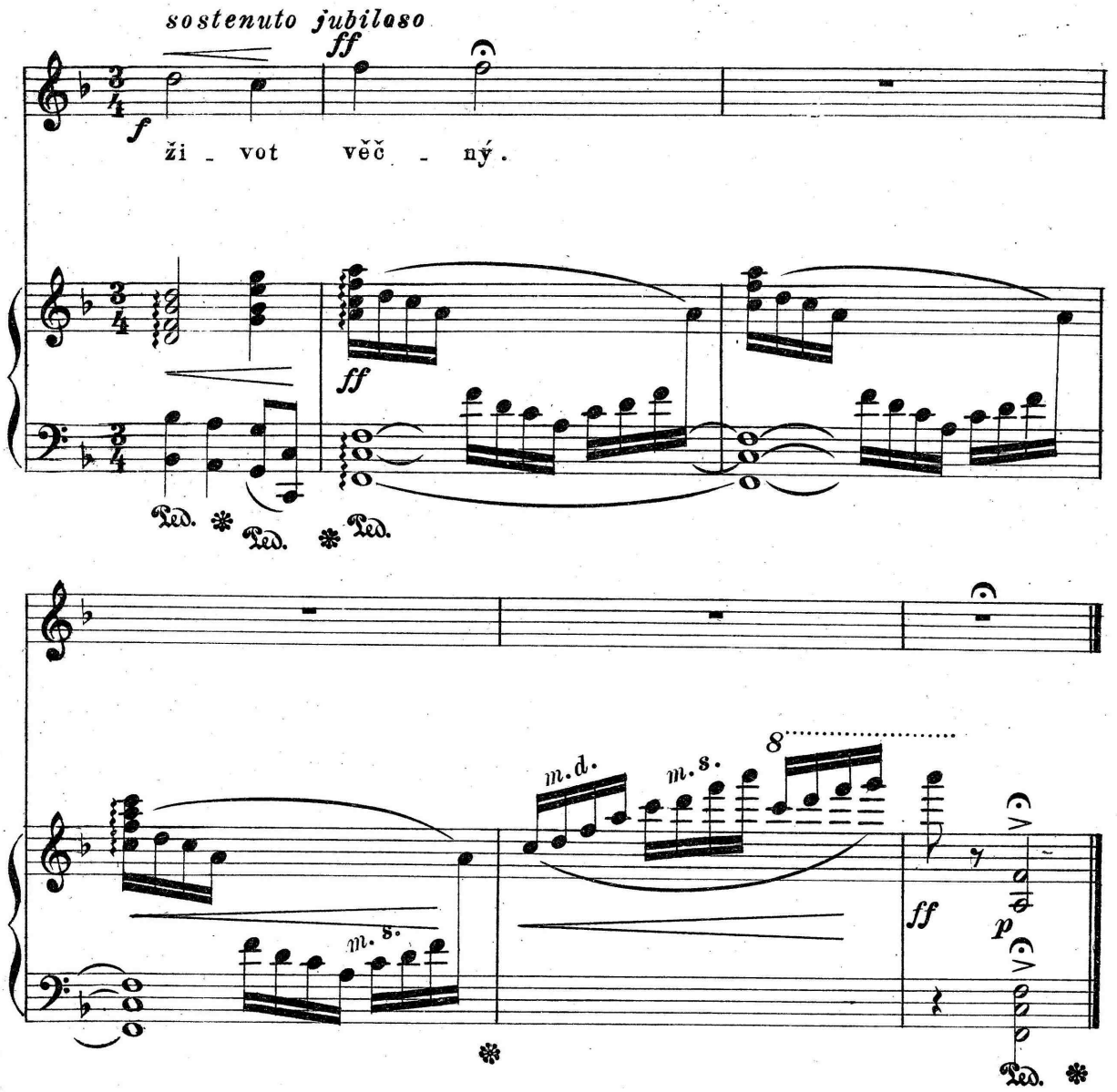

Dle nápisu hebr. znění a lat. Vulgaty jest tento žalm připsán Davidovi a řadí se k písním poutním. Žalmista se zalíbením pozoruje svorně žijící bratry (Israelity) a ve dvou obrazech a přirovnáních ukazuje požehnání, jaké spočívá na svorném, bratrském přebývání. Nejprve jakoby ve vzpomínkách přirovnává působení této jednoty k účinkům oleje, kterým byl pomazán velekněz Aron. Olej (vonná, vzácná mast) byl obrazem posvěcení, síly a světla. Dále přirovnává účinky svornosti k blahodárnému působení rosy Hermonské, která sestupuje na žíznivé krajiny, sestupuje na horu Sion, tam, kde se bratří scházejí k uctívání Hospodina. Bratrská láska má tak vzácné účinky, jako když hojná rosa padá na Sionské vrchy, na vrchy, na nichž je Sion (Jerusalem) postaven; a zde na tomto posvátném místě udílí Bůh požehnání a život věčný těm, kteří jej v jednotě, v lásce a svornosti oslavují. Že olej, dále pak jména: Aron, Hermon a Sion byla pro Israelity památná, plna úcty a vážnosti, vidno z toho, že jich žalmista používá k vyznačení nejmocnějších momentů.

Sv. Augustin praví, že první verš tohoto žalmu starozákonního zrodil klášterní život církve Kristovy.

Ryl a tiskl V. Kotrba.

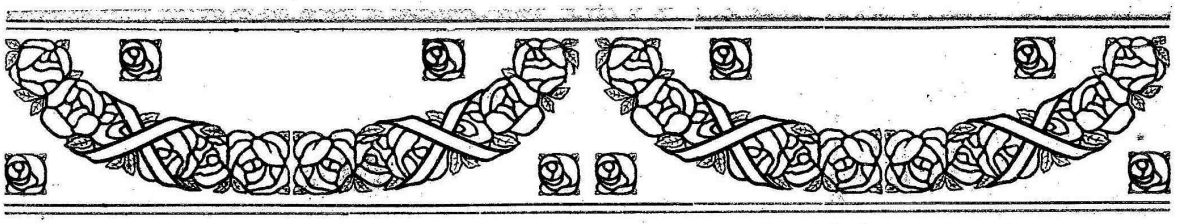

Jos. E. Říha (Pr.):

Nadšení.

U života shonu, rozruchu a práci,
v té směsi záští, nenávisti, zloby
a v boji síly s němou resignací,
v podivné vřavě nových hesel doby,

ve mrazu bídy, lásky za soumraku,
v triumfu sobectví a pohrdání,
kdy člověk lidskost nemá ve svém znaku,
kdy soucitu už nerozumí ani . . .

Ó nadšení, o hvězdo práce, snahy,
nádherné slunce svatých ideálů,
kéž zde se zaskví paprsek tvůj drahý
a lilije tvá vzroste v tvrdou skálu.

Kéž rozsvítíš nám duši, vzplaneš v naší krvi,
v úpalu žití kéž jsi úkoj rosný,
kéž anděl spásy jsi, když nezdar prvý
se krade v srdce oloupit nás o sny.

Ty můžeš zlomit pouta ocelová,
sobectví pouta, jež nám duše tísní
a v činy změnit planá hesla, slova
a světu stvořit ráj, jejž duše vysní.

Své půjč nám perutě — již klesáme,
jediná spáso naše, nadšení,
ať tebou planem, žijem, dýcháme,
jitřenko čistá všeho umění!

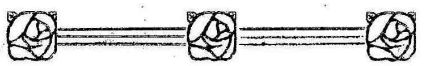

Frant. S. Pospíchal (Br.):

Herodes Veliký a jeho doba dle Josefa Flavia.

(Práce poctěná v soutěži I. cenou.)

„Čas se naplnil, a království boží se přiblížilo" (Mk. 1, 15). Jsou to první slova, která vyšla z úst Nejsvětějších, z úst Bohočlověka, když počal hlásati blahou zvěst. Vystihují plně dobu, kterou jsme si navykli nazývati „plností času". Bylo to „za dnů Heroda, krále judského", (Lk. 1, 5), kdy Panně nazaretské bylo zvěstováno, že dítko, které porodí, bude Synem Nejvyššího. A odtud Herodes, první panovník a vládce Syna Člověkova, a doba jeho kralování nepozbyla zájmu a důležitosti pro poznání života Toho, k němuž směřují zákon i proroci.

Prameny: Účelem přítomné práce je podle vypravování Josefa Flavia osvětliti postavu a dobu Heroda Velikého a tím i prostředí, z něhož vyšel Ježíš Kristus. Ovšem, vedle zmíněného židovského historika možno též použíti pramenů jiných. Jsou to v prvé řadě nápisy, mince a zachované zbytky staveb. Mimo tyto zprávy monumentální nemenší důležitosti jsou i spisy jiných historiků, z nichž mnohé v rukou měl také Josephus. Jsou dvojího druhu; buď naprosto ztracené, nebo jen v úryvcích zachované. K prvým třeba čítati „Herodovy paměti" a historii Ptolomaeovu. Herodes totiž podle zvyku své doby dával zaznamenávati důležitější události svého panování, aby příštím dobám zachoval zprávu — ovšem k svému prospěchu zabarvenou — o svých rekovných činech a lesku své vlády. Tak vznikly jeho „Paměti". Josephus ve „Starožitnostech" činí sice o nich zmínku (XV, 6. 3.), ale sám, jak se zdá, jich nepoužíval. O Ptolomaeově díle zmiňuje se Ammonius, ale tak stručně, že netoliko název a rozsah této historie, ale ani osoby spisovatelovy stanoviti nelze. Má se za to, že pocházel z Askalonu.

Mezi spisy v úryvcích zachované vedle historiků římských a řeckých (Strabo, Tacitus a Dio Cassius) třeba zařaditi Mikuláše Damascenského, Herodova historiografa. Vynikal rozsáhlým vzděláním řeckým, ve filosofii byl peripathetikem. na dvoře judském konal služby diplomatické. Po smrti Herodově zastupoval v Římě před císařem s dobrým výsledkem dědickou při Archlaovu. Jeho dílo dějepisné mělo ráz dějin všeobecných a ve 144 knihách obsahovalo dějiny světa od stvoření až po nastolení Archelaovo. Fragmentárně uchováno je ve sbírkách uspořádaných na rozkaz císaře Konstantina Porphyrogeneta. Doba Herodova, jíž byl očitým svědkem, je podána důkladně, ale s kritického stanoviska nemá valné ceny; jeť podána příliš strannicky.

Hlavním, ba skoro jediným pramenem pro dobu Herodovu je Josephus Flavius. Pocházel z rodu kněžského a již v mládí vynikl obdivuhodnou znalostí židovského zákona. Později přistoupil k sektě fariseů, v Římě získal si náklonnosti Augusty Poppaee a v 7. desetiletí po Kristu účastnil se povstání židovského. Zajat Římany prorokoval Vespasianovi korunu císařskou a za to propuštěn byl na svobodu. Od té doby žil v Římě a věnoval se činnosti spisovatelské. Zemřel na počátku II. století. Pro dobu Herodovu mají důležitost dvě jeho díla: „Starožitnosti" a „Válka židovská". „Starožitnosti", jinak „Archaeologie židovská" zvané, obsahují 20 knih. Vládě Herodově je určena kniha XV—XVII. Josephus tyto dějiny napsal pro čtenáře řecko-římské, aby získal u nich úctu a sympathii pro národ židovský. Pramenem pro doby nejstarší bylo mu hlavně Písmo svaté, které modifikuje a osvětluje — halachou i haggadou — ústním to podáním židovským. Při sepisování dějin doby pozdější hojně užívá a cituje také jiné historiky, zvláště Mikuláše Damascenského. Vládu Herodovu popsal poměrně nejlépe a nejdůkladněji. — S kritického stanoviska je pozoruhodno, že užívá také pramene Herodovi nepříznivého, ač jinak staví do příznivého světla jeho římskou politiku. Druhý spis Josefův „Válka židovská" (v 7 knihách) předčí první svou nestranností a větší kritičností — ač ani tu nelze slov bráti v přísném smyslu. Než přes to je „Válka židovská" nejlepší jeho spis. Ostatně třeba na to bráti zřetel, že cena jednotlivých částí obou děl není stejná, ale závisí na tom, jakých pramenů právě použil. Největší vina Flaviova jako historika a zároveň největší ctnost jako člověka-žida je to, že píše strannicky, k cslavě svého národa. — — K této práci použito bylo spisů Josefa Flavia dle vydání Dr. Fr. Oberthüra: Flavii Josephi Hebraei opera omnia. Lipsiae 1782.

Přehled dějin židovských od Alexandra Vel. k Pompejovi.

S Alexandrem Velikým na jeho vítězném pochodu Asií šla ruku v ruce také západní kultura hellenského světa a zabušila i na brány Jerusalema. Bylo jí souzeno, aby se stala příčinou rozdvojení a bojů v národě, jehož síla spočívala v theokracii a starých tradicích. Bezvýznamný kousek země, nepatrná píď půdy židovské vzdorně stavěla se v následujících stoletích proti vojům Seleukovců a legiím vševládného Říma, proudy krve svých synů vykupujíc si svobodu svého náboženství, své víry. Byla to „poslední scéna veliké tragoedie, jejíž hrdinou byl Israel a sporem věčný boj theokracie s vládou světskou, církve s císařem".[1]) A boj ten místo aby slučoval, rozdvojoval národ beztoho slabý a byl příčinou jeho zániku.

Alexander, boje diadochů, stálá změna pánů zachvívaly zemí, ale nedovedly ji zničiti. Mír nastal, až když spor Ptolomeovců a Seleuků své jeviště posunul na sever Syrie. Tehdy prožívala Palestina století svého klidu a vývoje. Nástupce Antiocha III., Antiochus IV. Epiphanes, veden snahou hellenisovati židy, sáhl svatokrádežnou rukou na staré dědictví národa, jeho kulturu, víru a chrám a dal tak znamení k všeobecnému povstání. Nebylo již těch, kdo by nesli trpělivě korunu mučednickou. Vstal celý národ, pokud nebyl otráven cizí kulturou a v jeho čelo se postavili Hasmoneovci. Chrám byl dobyt, znovu posvěcen a obnovena bohoslužba. Z nástupců Judových, který povstání vítězně skončil, Jonathan získal rodině stolec velekněžský; legitimní uznání Hasmoneovců národem za vůdce bylo dílem Simonovým, vzkříšení židovského státu výsledkem práce Jana Hyrkána. Tak octli se Hasmoneovci na vrcholu své moci a s vrchu není než sestup nebo pád. Čím více nabývali významu a moci politické, tím více vzdalovali se od ideálu velekněžského. A proto strana „zbožných" — hassidim — jejíž zájmy s počátku výhradně zastávali, odvracela se od rodiny královské a tato opuštěna svými, hledala opory v „Sadokitech", šlechtě nakloněné nové kultuře a neschopné náboženského nadšení. Tak vznikají a od sebe se odtrhují dva díly národa: Sadduceové a Fariseové, aby rozdělený národ za 200 let uvedli v záhubu. Z nástupců Hyrkánových proti Fariseům už v přímém odporu a zjevném nepřátelství stojí Alexander Janneus. Ale občanská válka, kterou spor obou stran vyvolal, způsobila, že vdova Alexandra snad z návodu chotě svého vedla už politiku Fariseům příznivou. Než tím urazila Sadducee a tak dala podnět k ještě větší nevraživosti, jež se měla zle vyplatiti hned její synům. Hyrkán, slabý a bojácný, byl oprávněným nástupcem. Aristobul II. byl rozeným králem, schopným vladařem. Když Hyrkána jeho vlastní lidé opustili, Aristobul zmocnil se trůnu a nebyl by nalezl odporu, nebýt Antipatra, místodržitele Idumejského.

Antipater[2]) pocházel ze vznešené rodiny idumejské. Bouřlivých poměrů posledních dob v říši judské snažil se využíti ke svému prospěchu, což se mu také podařilo. Byl jmenován místodržitelem Idumee a stal se rádcem králů judských. Tím vliv jeho, ktery se dosud omezoval na jeho vlast, nadmíru vzrostl a stal se osudným pro celý židovský národ. Neboť Antipater zatoužil po koruně královské. Proto potřeboval krále slabého, aby v jeho slabosti měl záruku své moci. A Hyr-

[1]) Dr. W. Staerk: Neutestamentliche Zeitgeschichte I. Lp. 1907, str. 26.

kán vyhovoval úplně jeho záměrům. Získal tedy pro něho Aretu, krále nabatejského, a když Pompejus vtrhl do Syrie, také Římany. Aristobul, bratr a soupeř Hyrkánův, byl zajat a odveden do zajetí. Hyrkán stal se velekněžem, ale poddaným Římu na území značně zmenšeném. Tak Antipater — otec Heroda Velikého — opanoval pole. Poznav pak, že vláda nad Judskem je možnou pouze pod ochranou velmoci římské, zařídil tímto směrem svou politiku a tak dosáhl toho, že ač třikráte vypuzený rod Aristobulův pokusil se dosednouti na trůn svých otců, třikráte jejich pokus byl zmařen vojskem římským.

Aristobul, který prchl ze zajetí, znovu byl jat, jeho synům však Antigonovi a Alexandrovi byla dána svoboda. Než zasahování moci římské do poměrů palestínských nezůstalo bez vlivu na politické postavení Hyrkánovo. Jeho moc omezena byla pouze na chrám a země rozdělena na pět okresů. Změnu přinesla teprve „druhá válka občanská", jíž ani nejvzdálenější provincie nezůstaly ušetřeny. Římané všude nemilosrdně vymáhali daně a poplatky válečné. Caesar překročil Rubikon, zmocnil se Říma a Pompejus prchl. Ale jeho strana v Římě snažila se zmásti úmysly Caesarovy. Aristobul a Alexander, když jich mělo býti upotřebeno k získání Palestiny pro stranu Caesarovu, byli Pompejány otráveni a tak zaplatili životem výbojné plány svého příznivce. V roce 48. odešel z jeviště světového Pompejus a Hyrkán s Antipatrem, který tehdy „z vůle Hyrkánovy spravoval Judsko"[1]), vstoupili do řad stoupenců Caesarových. První příležitost osvědčiti služby všemocnému diktatorovi naskytla se ve válce Alexandrinské, když narazil na obtíže u Pelusia. Tu přispěchal s pomocným vojskem Antipater a svým a Hyrkanovým vlivem pohnul egyptské Židy k tomu, aby nabídli služeb svých Caesarovi. Zde osvědčil se Antipater spojencem dobrým a zdatným a získal si přízeň Říma. Brzy na to Caesar Hyrkána i Antipatra bohatě odměnil za prokázané služby. „Hyrkána v úřadě velekněžském potvrdil a dovolil mu znovu vzdělati hradby vlasti" (Jerusaléma), „Antipatrovi dal občanské právo římské, prohlásil ho správcem Judska a sprostil všeho druhu daní".[2]) Tak byla Hyrkánovi vrácena jeho moc, kterou ztratil po odchodu Pompejově ze Syrie, a rovněž rozdělení Palestiny tehdy zavedené zrušeno. Antipater potvrzen byl v hodnosti prokuratora, a to byl první krok ke trůnu královskému, na nějž usedl syn jeho Herodes.

Herodovo mládí.

Antipater hned na počátku své činnosti neopoměl zabezpečiti vliv své rodině. „Vida, že Hyrkán je nečinný a váhavý, Fasaela, svého

[2]) Rodokmen Herodovců:

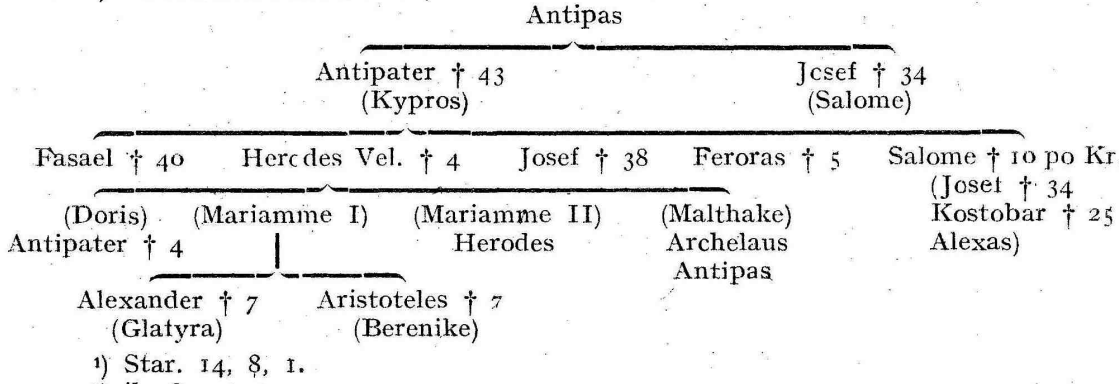

[1]) Star. 14, 8, 1.
[2]) ib. 8, 3; 5.

nejstaršího syna, ustanovil velitelem v Jerusalemě a krajině přilehlé, mladšímu pak Herodovi svěřil Galileu, poněvadž byl ještě příliš mlád". „Ale jemu mládí nikterak nepřekáželo. Jsa mladíkem ducha vznešeného ihned nalezl příležitost, v níž by ukázal svoji obratnost".[1]) V Galilei tehdy zle řádili lupiči za vůdcovství jakéhosi Ezechia. 25letý[2]) tehdy Herodes energicky zakročil, vyčistil Galileu a lupiče i s Ezechiem dal popraviti. Ale tím urazil synedrium „překročiv zákon, který zakazuje k smrti odsouditi muže i zločince, nebyl-li napřed odsouzen synedriem".[3]) Proto bylo naléháno na Hyrkána, aby „vyzval Heroda státi soudu".[4]) Mladistvý Herodes dostavil se před synedrium, ne však jako obžalovaný v rouše žíněném, nýbrž oděn purpurem a provázen tělesnou stráží. Strach zmocnil se synedria a mladý odvážlivec byl by býval osvobozen, kdyby se nebyl zvedl Sameas, jeden z přísedících a „nezostřil svědomí svým kollegům".[5]) Ale Hyrkán v kritické chvíli přerušil sezení, aby z rozkazu místodržitele syrského Sexta Caesara Heroda zachránil. Herodes prchl, ale jen proto, aby se vrátil s vojskem vykonat pomstu na svých odpůrcích. K veřejnému násilí sice nedošlo zásluhou Antipatrovou, ale Herodes přece ukázal svou moc; touže dobou jmenován byl velitelem Coelesyrie a nová hodnost ještě úžeji spojila ho s Římem.

Než již roku 44. v měsíci březnu úkladně zavražděn umírá Caesar. Situace obratem ruky se mění. Antonius mstí jeho smrt a vrahové Brutus a Cassius prchají na východ sbírat vojsko. Cassius zmocní se Syrie a pro své tlupy, jež vzrůstají v obávanou moc válečnou, žádá důrazně daně a podporu. Na Palestinu vypsána daň 700 salentů. Antipater se podrobil a „Herodes první sebral z Galilee, co mu bylo rozkázáno a nejvíce se zavděčil Cassiovi; neboť za rozumné pokládal Římanům se zavděčiti a získati si jejich přízně". Za to byl potvrzen ve svém úřadě jako velitel Coelesyrie a kromě toho bylo mu svěřeno vojenské velení v Judsku a dána naděje na korunu královskou.

Ale čím více rostl vliv Antipatrův a jeho rodiny, tím více mu přibývalo nepřátel. Konečně jakýsi „Malichus z velké obavy před Antipatrem"[6]) dal ho otráviti. Avšak energický Herodes nemohl nechati smrt svého otce bez pomsty. Vyžádal si dovolení Cassiova a blízko Tyru Malicha dal úkladnými vrahy probodnouti.

Brzy po těchto událostech Cassius s vojskem opustil Syrii. Judsko, které náhle ucítilo se volným, zbaveným vyděračné ruky vraha Caesarova, stalo se podobným páře, když jí byla uvolněna záklopka. Propuklo v anarchii. Antigonus, syn soka a bratra Hyrkánova, Aristobula, ve všeobecném zmatku znovu se pokusil dobýti trůnu. Ale tehdy již byl vlastním pánem království Hyrkánova Herodes. S vojskem „vyšel v ústrety Antigonovi, v bitvě se s ním utkal, zvítězil a od samých hranic ho zahnal."[7]) Přece však nemohl zabrániti tomu, aby tyrský

[1]) ib. 9, 2.

[2]) Řecký text praví, že Herodovi bylo pouze 15 let. Ale neshoduje se to s jinými údaji chronologickými. Dlužno přijati 25 let. (Viz Schürer: Gesch. d. jüd. Volkes I., str. 348, 3. vyd.).

[3]) Star. 14, 9, 3.

[4]) ib. 9, 4.

[5]) Dr. E. Schürer: Geschichte des jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi. I. Lp. 1901. (3.).

[6]) Star. 14, 11, 4. — [7]) ib. 12, 1.

tyran Marion neobsadil část Galilee. Než „když do Jerusalema se vrátil, Hyrkán a lid věnci ho ověnčil“[1]) a starý král zasnoubil mu vnučku svoji Mariamme.

R. 42. mrtvý Caesar rukou Antoniovou a Oktavianovou se skvěle pomstil na svých vrazích v bitvě u Filip. Brutus a Cassius byli poraženi a vítězové nasadili všechny páky, aby na svou stranu získali veškeré části světové říše. Proto Oktavian odešel na západ, Antonius na východ s rozhodnutím trestati ty, kdož užili své moci k podpoře obou vrahů. Tak v povážlivé situaci octli se oba Antipatrovci, Herodes a Fasael, zvláště když ještě poselství židovské vyžádalo si slyšení u Antonia, který právě tehdy dlel v Bythinii a žalovalo na oba bratry, „že na oko sice vládu má Hyrkán, oni však že mají všechnu moc“.[2]) Ale Herodes neobtěžoval si osobně se obhájiti a co na účinnosti slov chybělo, zlatem doložil. Proto od Antonia laskavě byl přijat a poselstvo židovské nepřipuštěno více ke slovu. Tehdy také Hyrkán vyžádal si zpět onu ztracenou část Galilee, kterou obsadil Marion. Ale šlechta židovská neustala od svých pokusů zbaviti se obou nenáviděných Idumejců a v roce následujícím vyslala nové poselství za Antoniem do Antiochie. Tentokráte Heroda a Fasaela zachránila ta okolnost, že Antonius upamatoval se na pohostinství, kterého používal u Antipatra, jejich otce, a také svědectví Hyrkánovo, že s jejich vládou je spokojen. A tak místo trestu Antonius „ustanovil je tetrarchy“[3]) a „vyslance přikázal potrestati.“[4]) To byl další veliký krok ke trůnu královskému. Hyrkánovi zbyl už jenom titul a zdání moci, kdežto vlastní vláda svěřena byla oběma bratřím, Herodovi a Fasaelovi.

Než štěstí brzy se obrátilo.

Když Parthové pod vůdci Pakorem a Barzafranem vtrhli r. 40. do Syrie, naskytla se znovu Antigonovi vhodná příležitost pokusiti se o trůn. Tehdy měla vytrvalost a neúnavnost po tolikerém nezdaru konečně dojíti svého cíle. Hojnými sliby získal Parthy, zmocnil se Jerusalema s jejich vojskem a když i přívržence nalezl v Judsku, prohlásil se králem. Fasael, nedbaje rady Herodovy, s Hyrkánem dal se vylákati do tábora Parthů a svou důvěřivost oba zaplatili zajetím. Ale ne tak Herodes. Nebezpečím spíše k odporu podnícen než zdrcen prchl z Jerusalema, poraziv na útěku své pronásledovatele na místě, kde později vystavěl tvrz Herodeion. Své příbuzné s dostatečnou posádkou zanechal ve tvrzi Masadě, průvod rozeslal po Idumeji a sám spěchal do Petry arabské. Zatím v Jerusalemě Antigonus Hyrkánovi dal uši utnouti, „aby se nestal opět velekněžem . . ., poněvadž úřad onen náleží pouze neskomoleným“[5]) a Fasael, když uslyšel, že Herodes šťastně prchl, hlavu si o skálu roztříštil, dobře věda, že v něm bude míti neúprosného mstitele.

Tak ze všech účastníků těchto bojů, které se odehrávaly na půdě judské jediný neporušený vychází Herodes. Jeho všechny naděje se boří, ctižádostivost jeho je trpce zkoušena. Jako otec Antipater, tak i on doposud dovedl si vždycky netoliko udržeti své postavení, ale dovedl vždy kráčeti blíž a výš ke svému cíli. Obratný v boji s lupiči galilejskými, neohrožený před synedriem, pokorný vůči Římanům, tvrdý k podřízeným, nezvyklý prchati, ale porážeti, neznající nepřízně osudu,

[1]) ib. — [2]) ib. 12, 2.
[3]) ib. 18, 1. — [4]) ibid.
[5]) ibid. 14, 13, 10.

ale svou vůlí a rozhodností řídící výsledky svého jednání, je na útěku bez přátel, bez pomoci.

Boje o trůn.

Za takových poměrů nastala ovšem Herodovi krušná doba. Od hradeb Petry odehnán, spěchal do Alexandrie. Tam Kleopatra, Juliem Caesarem ustanovená vladařkou Egypta, poněvadž dobře znala vynikající vojevůdcovské schopnosti Herodovy, snažila se ho získati pro své služby. Ale jemu před duševním zrakem tanul jiný, vyšší cíl — pomsta. K ní je třeba moci a té mu dá Řím; vždyť byl doposud jeho věrným služebníkem, věrným otrokem! Lidé jako Herodes stávají se otroky, ale pouze proto, aby byli hrdými vládci, stávají se služebníky, ale pouze proto, aby byli pánv života i smrti. Nezměrná hrdost snadno roste s vypočítavého ponížení. Takové muže nezdar a neštěstí nedrtí, ale posiluje k pomstě, podněcuje ke vzdoru. Prostředek k cíli, cesta k vítězství musí býti nastoupena stůj co stůj, i kdyby s ní byl spojen boj na život a na smrt. Tak i Herodes. Nedbá jistého postavení, jež mu nabízí Kleopatra, nedbá podzimních prudkých bouří a vichřic, nedbá ztroskotané lodi, ale přes všechno, přímo míří k Římu. A do Babylonu nad Tiberou vstupuje vyzbrojen hojnými a bohatými dary a provázen zásluhami o imperium. Svou záležitost přednese Antoniovi, neopomíjeje váhu slov dotvrzovati váhou darů. A tak Antonius jednak z přízně k Herodovi, jednak ze svých zájmů, „mnohem však více z nepřízně k Antigonovi, poněvadž ho pokládal za ducha odbojného a Římanům nepřátelského,“[1]) uchopí se sám jeho záležitostí a se svolením Oktavianovým dosáhne na senátu beztoho už nezvyklém odporování toho, že Heroda jmenuje králem židovským.

Ve chvíli, kdy na tenké nitce visí celá jeho budoucnost, plní se všechny jeho sny a záměry. Herodes Idumejec, „položid a polopohan“, z rukou modlosložebníků přijímá vládu nad národem božím, národem vyvoleným. Jaká to ironie osudu! Ne, je to prozřetelnost božská; neboť musila býti odňata vláda od Judy, aby přišel Ten, jenž jest očekáváváním národů.

Než ustanovený král neměl posud v moci ani svého vlastního území. Toho se mu dostalo teprve po více než dvouletém boji, až vyvinul všechny imponující a obdivuhodné vlastnosti svého ducha. „Jeho odvaha byla závratná, jeho mysl schopna velikých myšlenek a jeho vůle houževnatě lpěla na cíli i velmi dalekém.“[2]) Nad to boj byl vlastně bojován mezi Římany a Parthy a tito musili podlehnouti přesile velestátu.

Tak šel Herodes do boje jist svým vítězstvím. V Egyptě sebral vojsko a přes Galileu táhl proti Antigonovi. „Sil den ode dne mu přibyvá a celá Galilea až na několik málo k němu se připojila.“[3]) Dobyl Joppe a přitrhl k Masadě, kam na útěku skryl své příbuzné. Masada byla v zoufalé posici. Antigonus ji oblehl a obležení již již chtěli se vzdáti pro nedostatek vody. Než přišel déšť a brzy na to Herodes. Masadu osvobodil, nepřítele porazil a táhl k Jerusalému. S prvním šťastným pokusem načerpalo jeho vojsko síly, jeho stoupenci v Judsku důvěry a nepřátel se zmocnil strach. Znali Heroda hrozného v boji, neústupného

[1]) ib. 14, 4.
[2]) Čl. Herodes v Hastingsově „Dictionary of the Bible“ in one volume“. Ld. 1909.
[3]) Star. 14, 15, 1.

v odporu. Proto bylo třeba nalézti nové zbraně, nový způsob boje. — Fantasie orientálců, která je beztoho nevyčerpatelná ve lsti, zvláště jde-li do tuhého, brzy nalezla prostředek zaraziti Heroda na jeho postupu. Podplatila jeho spojence Římany a ti se uchýlili do zimního tábora. Ale kosa narazila na kámen! Herodes svým bystrozrakem ihned prohlédl situaci, bratra Josefa poslal na jih k dobytí Idumeje a sám rázně zlomil odpor, který mu kladli lupiči galilejští. A ihned na to odebral se k Antoniovi pod Samosatu, aby si stěžoval do svých římských spojenců. A výsledek? Z rozkazu Antoniova „Sosius (legát syrský) poslal na pomoc Herodovi do Judee dvě legie.“[1]) Bylo jich už nejvyšší měrou potřebí. Neboť všechny úspěchy Herodovy byly po jeho odchodu ztraceny, vojsko rozbito a bratr Josef Antigonem poražen a zabit; Galilea a Idumea znovu nepřáteli dobyta. Zdálo se, že proti Herodovi vzbouřilo se nebe i země, aby mu vyrvalo kořist neprávem získanou. Ale byla to pouze ruka boží, která řídí osudy lidské a chce zaslepenému člověku před oči postaviti svoji moudrost a všemohoucnost. Vyvolila a vzbudila muže, jakým byl Herodes, aby zdolal všechen odpor, zlomil moc neštěstí a užaslému světu dokázal, že ústy proroků mluvil Duch svatý, jehož zaslíbení se plní i tam, kde zdá se to nemožným. — Nový nezdar vzbudil nový vzdor. Herodes znovu dobyl Galilee, spořádal roztříštěné vojsko, udeřil na rozdělené šiky Antigonovy a stanul před strachem zdrceným Jerusalemem, útočištěm Antigonovým, aby se pomstil za všechny křivdy a nenávist, za všechno utrpení a za smrt svého bratra.

A jako šelma hrá si se svou kořistí, tak Herodes odchází z pod hradeb jerusalemských do Samaří ke sňatku s Mariammе. „Neboť již s pohrdáním přehlížel své nepřátele.“[2])

Zatím s vydatnou pomocí ze severu přišel Sosius a utábořil se pod hradbami města Davidova. Když Herodes se vrátil, společně počali ze severní strany útok na Jerusalem se vším válečným aparátem Římanů. Brzy padla první hradba, pak dolní město a nádvoří chrámu. Herodova tělesná stráž a v patách za ní římští centurioni vnikli do města, plenili, loupili, pálili a vraždili. „Nebylo milosrdenství ani dítkám, ani starcům, ani slabým ženám.“[3]) Samému Herodovi taková pomsta se hnusí. Nechtě se státi králem pouště, v jakou měnil se Jerusalem, bohatým výkupným zbaví se Římanů a s nimi poraženého a potupeného Antigona, jenž později v Antiochii byl popraven sekerou z rozkazu Antoniova. Je to první vražda, kterou páchají Římané na sesazeném králi. Opovržení pohané stávají se pány národa vyvoleného; Hasmoneovci, krev Judova, jsou vyhnáni z vlastního království a nenáviděný Herodes nastupuje na trůn Šalamounův.

[1]) ib. 15, 9. — [2]) V. Ž. 1, 17, 8. — [3]) ibid. 18, 2.

Meth. Lavička (Br.):

Stoleté narozeniny Karla Hynka Máchy a vliv Byronův na českou literaturu.

Na den 16. listopadu t. r. připadlo výročí stých narozenin Karla Hynka Máchy; poněvadž vystoupení jeho v literatuře české bylo událostí nemálo významnou, proto budiž i zde věnováno několik slov životu jeho, jeho činnosti a vlivům, jež naň působily.

K. H. Mácha narodil se dne 16. listopadu — nikoliv, jak se dosud mylně myslilo, 10. listopadu — r. 1810 v Praze.

Střední školy navštěvoval v Praze a již v mládí přilnul vroucí láskou k přírodě a ke knihám. Z lásky k přírodě procestoval mnoho českých krajin, a týž důvod přiměl jej později k návštěvě romantických krajů krkonošských a jižních krajin přímořských. Na universitě oddal se studiu filosofie a později práv; r. 1836, vykonav zkoušky právnické, přijal místo v Litoměřicích. Byl k tomu puzen jak nedostatkem, tak nešťastným poměrem k milence své Eleonoře Šomkové, který nezůstal bez následků. Mácha hleděl čestně dostáti svému závazku, ale smrt překazila záměry jeho; zemřel dne 5. listopadu 1836, nachladiv se při požáru.

Rozervanost života jeho zračí se i v jeho dílech básnických. Knihu a přírodu možno nazvati u Máchy hlavními zdroji opojení, Máchu pak tvůrcem nové české mluvy básnické. Neboť on našel pro každý záchvěv citu, pro každou náladu, pro každou krásu přírodní, pro nejjemnější nuance smutku a bolu výraz takový, že není možno mysliti si přiléhavějšího, a touto stránkou působí na nás díla jeho i dnes co nejmocněji.

Před Máchou jsme vlastně neměli pravé, ryzí české mluvy básnické, ač tím ovšem nechci nikterak podceňovat díla Kollárova, zvláště nádherný předzpěv ku „Slávy dceři," ani cenu Čelakovského „Ohlasů", neboť tyto zůstanou vždy nejkrásnějšími květy naší obrozenské literatury.

Na Máchovu tvorbu nejhlubší vliv měla četba. Do knih zahloubal se celou vehemencí své duše a přilnul k nim láskou vášnivou, neboť nevázaný život studentstva vysokoškolského nemohl v něm najíti svého příznivce; knihy činily jej člověkem mnohostranně vzdělaným, snivým, člověkem beze lsti a klamu.

První četbou jeho byli Spiess, výstředně fantastický povídkář a Novalis; mocně působil naň i nábožensko-mystický Zach. Werner, rovněž i Schelling, Van der Veld, Lafontaine a svými chmurnými skladbami, Ossian. Vliv německých romantiků zvláště se jeví v záhrobním nihilismu, vystupujícím do popředí nejvíce v „Máji", ku kterému by se byl Mácha jinak asi sotva propracoval.

Kromě těchto zamiloval si i slovanské básníky: z českých Puchmajera, Kollára, Klicperu a Poláka; z polských na prvním místě jmenovati sluší Julia Slowackého a Adama Mickiewicze. Četbou těchto přiveden byl ke dvěma jiným básníkům, kteří tvorbě jeho dávají nový směr, totiž k Walteru Scottovi a lordu Byronovi. Scotovy romány, psané na historickém základě a Byronovy básně, to byly dva hlavní vzory Máchovy. Vliv jejich nejsilněji proráží v „Máji" a v „Cikánech", je to onen „světobol", Máchovi tolikráte vytýkaný. A jako ve všech téměř dílech Byronových tak i u Máchy setkáváme se se dvěma hlavními postavami,

s mužem, plným nenávisti, vášně, rozervaným, ale schopným nejněžnějšího hnutí, a s dívkou, plnou něžné, upřímné, oddané lásky, ale bez rozumné rozvahy.

Rozdrásanost citová, jakou Mácha přioděl hlavní postavy svých děl, vládla celým jeho životem, a tragoedie, jakou podává v „Máji", je vlastně i tragoedií jeho života, krátkého sice, plného strádání, bolů a utrpení duševních, ale přece tolik významného.

Mácha svou celkovou duševní náladou, jež obestírala jeho osud a dílo, stává se vzorem většině básníků, kteří přišli po něm; a to vynáší jim, hlavně ovšem Máchovi, neporozumění a výtku nenárodnosti.

Hned u Kollára; v Byronově Childe Haroldově pouti dlužno hledati Kollárovu ideu pouti po krajích slovanských; pod vlivem Byronovým stojí i J. J. Kalina, i první básně Erbenovy a V. B. Nebeského.

Jako Lenau a Heine pro lyriku, tak Byron pro epiku byl vábivým vzorem mladému básnickému pokolení let sedmdesátých minulého století; kouzlu Byronových básní oddává se nejdůsledněji J. V. Frič, jenž přeložil i jeho „Nevěstu z Abydu" a „Manfreda"; sem spadají hlavně verše jeho „Rozpravy duše".

Hálek již r. 1857. opouští půdu domácí, noří se v poesii Byronovu a Máchovu, a básně jeho: „Alfred", „Krásná Lejla" a „Goar" jsou přímo reflexy básní Byronových a Máchova „Máje"; básník smutků nočního ticha Rudolf Mayer ve sbírce „Básně", ač tu mocněji proráží vzor Lenauův, a Gustav Pfleger-Moravský v některých skladbách rovněž jsou od Byrona odvislí, a od byronovců ruských i od Byrona dají se odvodit také povídky slovenského básníka Hviezdoslava (Pavla Országha), jež ovšem nedosahují výše jeho veršované lyriky.

Že Byron zajímal a zajímá i dnes naše literáty, patrno z četných překladů jeho básní, z nichž aspoň nejlepší budiž zde jmenován: překlad Dona Juana od V. A. Junga, činící dojem originálu.

Myšlenky sv. Jeronýma.

Sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia, semper orandum est.

Ama scientiam Scripturarum, et carnis vitia non amabis.

Vinum et adolescentia duplex est incendium, quid oleum flammae adjicimus?

Habet et pudicitia servata martyrium suum.

Nuptiae terram replent, virginitas paradisum.

Quod alii postea in coelis futuri sunt, hoc virgines in terra esse coeperunt.

Ad omnem actum, ad omnem incessum manus pingat Domini crucem.

Aliorum salutem fac lucrum animae tuae.

Fiunt, non nascuntur Christiani.

Esto subjectus pontifici tuo, et quasi animae parentem suscipe.

Habeto cellulam pro paradiso.

Heri in amphitheatro, hodie in Ecclesia; vespere in circo, mane in altari.

Numquid virginitatis est culpa, si simulator virginitatis in crimine est?

De amaro semine litterarum dulces fructus carpo.
Erubescit quamvis praeclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia.
Sacerdotis Christi os, mens manusque concordent.
Talis sit pontifex Christi, ut qui religioni detrahunt, vitae ejus detrahere non audeant.
Non quaeruntur in Christiani initia sed finis.
Paulus male coepit, sed bene finivit. Judae laudantur exordia, sed finis proditione damnatur.
Nudam crucem nudus sequar.

—až. (Ol.)

Karel Skoupý (Br.):

Sv. Karel Borromejský.

Veliká náboženská revoluce XVI. stol., zaviněná částečně neblahým schismatem západním, zlořády ve správě a kázni církevní, otřásla silně autoritou církve katolické, zničiti však ji nemohla; spíše církev vyšla i z této těžké zkoušky vnitřně obrozena, očištěna a posilněna. Ovšem teprve veliké ztráty a odpad celých národů vyvolaly silné hnutí opravné, které konečně provedlo reformy, po nichž po staletí marně voláno.

Koncil tridentský svolaný r. 1545 tvoří důležitý mezník v dějinách církevních. Na sněmu tomto byly přesně dogmaticky vymezeny rozdíly mezi naukou katolickou a protestantskou, a vydány zákony o reformě církevní, které staly se základem nového rozkvětu života křesťanského.

A proti pyšným a odbojným reformátorům, kteří pod záminkou vnitřní svobody zavrhli autoritu církve a dle své libovůle a přání světských knížat potírali její nauku, bořili ústavu a rušili kázeň — povstali věrní její synové, kteří usilujíce o skutečnou reformu svým působením zastavili postup herese, zmírnili škody a ztráty a mnohé duše znovu do ovčince Kristova přivedli.

A k těmto v prvé řadě patří sv. Karel Borromejský, kardinál a arcibiskup milánský.

Na oslavu 300letého výročí jeho svatořečení vydal slavně panující sv. Otec Pius X. 26. května t. r. encykliku: „Editae saepe", v níž na životě a působení sv. Karla ukazuje dobré a správné zásady i prostředky pravé reformy a odsuzuje předstíranou a falešnou reformu jak původců protestantismu tak i dnešních modernistů.

Vyvoliv si za vznešený úkol svého pontifikátu „omnia instaurare in Christo", s radostí použil této krásné příležitosti a postavil všem pastýřům stádce Kristova i lidu věřícímu jako vzor horlivosti křesťanské sv. Karla, „kněze věrného, služebníka dobrého, vzor stádce, vzor pa-

K práci použito těchto pramenů: Dr. F. Dieringer: Der hl. Karl Borromäus und die Kirchenverbesserung seiner Zeit. Köln 1846. — Stat: Karl Borromäus der hl. v díle: Wetzer und Welte's Kirchenlexikon, - Freiburg in Br. 1891. — Der hl. Karl Borromäus und des Rundschreiben Pius X. von Clericus Rhenanus. Mainz 1910. — Encyklika sv. Otce: Editae saepe o sv. Karlu.

stýřů. Jsa stkvělým leskem svých svatých skutků ozdobou celé církve, září kněžím i lidu jako Abel nevinností, jako Henoch čistotou, jako Jakub vytrvalostí, jako Mojžíš mírností, jako Eliáš planoucí horlivostí. Obklopen rozkošemi světa následoval umrtvování těla sv. Jeronýma, ve vysokých důstojnostech pokory sv. Martina, pastýřské starostlivosti sv. Řehoře, svobody sv. Ambrože, lásky sv. Pavlína — a zrakům našim představil člověka, ač mu svět velice lichotil, ukřižovaného světu, žijícího duchem, vše pozemské šlapajícího, o nebeské stále pečujícího a život andělský na zemi napodobujícího.“ [1])

A Karel podivuhodně již v mladém věku měl všecky vlastnosti pravého reformátora: sílu, rozvahu, učenost, vážnost a ráznost, jimiž zasloužil státi se vzorem všem, spectaculum angelis et hominibus.

Pocházel ze slavné a vznešené italské rodiny Borromeů. Rodiče jeho, Gilbert a Marketa, z rodu Medici, vynikali zbožností, skromností a zvláště dobročinností k chudým a trpícím.

Karel jako druhý syn narodil se 2. října 1538 na rodinném zámku Aroně u Lago Maggiore. Již jako chlapec odlišoval se od ostatních neobyčejnou vážností, láskou k samotě a modlitbě; nejmilejší jeho hrou bylo napodobování obřadů církevních. Zbožní rodiče tuto náklonnost hochovu k duchovnímu stavu rádi podporovali. Ve 12 letech, kdy dostal tonsuru a církevní roucho, obdržel již dle všeobecného tehdejšího zlořádu beneficium, benediktinské opatství sv. Gratiana v Aroně, jehož se strýc jeho v jeho prospěch vzdal. Příjmů však užíval mladičký Karel úplně v duchu víry, dle předpisů církevních: jen nejnutnější ponechal si pro sebe, ostatní dostali chudí.

Jako 16letý jinoch poslán byl na vyšší vzdělání do Pavie, kdež po 5 let věnoval se studiím pravnickým u slavného právníka Franc. Alciata (který později na jeho doporučení stal se kardinálem).

Ačkoliv Pavia byla tehdy zrovna středem nevázanosti a nemravnosti, Karel oddávaje se pilně práci posvěcené modlitbou, posiluje se každý týden nejsvětějším chlebem eucharistickým v boji proti pokušením a vyhýbaje se jako moru zlým společnostem, vytrval na cestě ctnosti.

A již tehdy obnoviv přiměřenými tresty kázeň ve svěřeném sobě klášteře, dal tušiti v sobě velikého rofermátora církve.

R. 1559 v 22 letech dosáhl hodnosti doktorské v obojím právu a hned na to povolán — jistě řízením vyšším — k vysokým hodnostem církevním. Dne 26. prosince téhož roku zvolen byl totiž strýc jeho Jan Angelo Medici papežem přijav jméno Pius IV. Nově zveleny povolal pak hned synovce svého, kterého si vážil pro jeho zbožnost a učenost, k sobě do Říma, jmenoval ho apoštolským protonotářem (sekretářem kollegia kardinálského), 30. ledna 1560 udělil mu hodnost kardinála-jáhna u sv. Víta, a po 8 dnech ustanovil jej arcibiskupem milánským.

Není divu, že tak rychlý postup mladičkého synovce papežova vzbudil v Římě a po Italii nelibost a nespokojenost. Brzy však umlkly hlasy reptajících závistivců, když se ukázalo, že Karel, mladý sice věkem, vyspěly však duchem, svědomitě, obětavě a nezištně pracuje pro blaho církve, kterou, možno říci, sám jménem papečovým řídil a spravoval. Obdiv a úctu budila jeho spravedlnost, která neznala a nedbala pochlebování, přísnost vůči sobě, laskavost k bližním i nejnižším, dobročinnost k chudým.

[1]) Z bully kanonizační, „Unigenitus“, vydané Pavlem V., 1. list. 1610.

Při veškeré práci staral se ještě o své vzdělání. Každý večer téměř scházeli se v paláci jeho ve Vatikáně učenci římští, světští i duchovní a utvářivše jakousi akademii konali vědecké přednášky, jimiž Karel mimo své vzdělání vycvičil se hlavně v řečnictví. Přednášky tyto vydány později tiskem pod názvem:„Noctes vaticanae s. sermones habiti in Academia Romae in palatio vaticano instituta".

Jako arcibiskup nezapomínal ani na svou dioecesi. Poněvadž však stařičký papež nemohl postrádati v Římě jeho pomoci a podpory, nucen byl dle tehdejšího zvyku svěřiti správu dioecese generálnímu vikáři Mikuláši Ormanettimu. A třebas tento svědomitě zastával úřad svůj, přece jen Karel jako dobrý pastýř upřímně po tom toužil, aby osobně starati se mohl o duše svěřené.

O lásce a povolání jeho ke stavu duchovnímu svědčí zajímavá okolnost z jeho života. R. 1562 zemřel totiž bratr jeho Friderico, jediný mimo Karla mužský potomek rodu Borromeů. Všichni příbuzní i sám papež naléhali nyní na Karla, aby se věnoval nějakému povolání světskému. Kardinál však, aby předešel všem prosbám i domluvám, dal se tajně vysvětiti na kněze a když se papež s nelibostí vyslovil o tomto jeho kroku, mírně ale rozhodně obhájil své jednání slovy: „Nehoršete se na mne, svatý Otče, pro tento můj skutek: vyvolil jsem si nevěstu, kterou již dávno miluji."

A od té chvíle všemi silami svými přirozenými i prostředky nadpřirozenými pílel dokonalosti křesťanské, kterou začal u sebe prováděti účinou reformou mravní. Z této doby pochází též tak zv. Borromejská kolej v Pavii pro chudé studenty založená a vydržovaná jeho nákladem.

Veškero úsilí Karlovo směřovalo však tehdy k tomu cíli, aby skončen byl sněm Tridentský, který pro nahodilé překážky již podruhé byl přerušen. Karel uvědomil si důležitost tohoto sněmu pro bouřlivé a nebezpečné ony doby a dobře viděl, že autorita jeho velice poklesne, neprovede-li dokonale a úplně žádaných nutných oprav v církvi. Proto přes mnohé překážky hlavně jeho působením papež Pius IV. 22. ledna 1562 jednání sněmovní znovu zahájil.

Vůči sněmu pak osvědčil Karel veškeru svou obratnost, důmysl a energii, jichž tolik potřebí, aby zachována byla svornost a jednota při tak rozmanitých přáních a návrzích různých národů při jednání o reformě církevní. A vskutku jen obezřetnosti legátů papežských a neunavné horlivosti Karlově dlužno děkovati, že sněm tak veliké dílo, jakým byla oprava života církevního, v poměrně krátké době skončil.

Karel sám prodlévaje v Římě bedlivě sledoval pomocí zpráv legátů průběh jednání a listy jeho v této doby ukazují, jak svým bystrým duchem ovládal všechny otázky na sněmu projednávané.

Když pak papež nebezpečně onemocněl, že bylo se obávati nového přerušení sněmování, Otcové na prosby Karlovy pracovali s horlivostí dvojnásobnou, takže již 3. prosince 1563 konáno 25. a poslední slavné sezení, jímž sněm skončen.

Patrno, že zásluha o skončení tohoto díla pro církev nejvýš důležitého v prvé řadě patří sv. Karlu. Ještě větších však zásluh si získal, že zákony sněmu ve svém biskupství přes všecky překážky provedl: „Qui non ante illius concilii executor exstiterit fidelissimus quam propugnator, acerrimus."[1])

[1]) Z encykliky „Editae saepe".

Aby si předpisy vštípil v paměť, dal si je opsati na 3 desky a ve své kapli zavěsiti, by je tak měl stále před očima. Ale nejen paměť, nýbrž celý jeho život i působení proniknuto bylo duchem koncilu, opravdovou snahou po křesťanské reformě.

Po skončení sněmu jmenován byl členem kommisse, která měla bdíti nad zachováváním vydaných zákonů a zároveň pověřen byl vyřízením úkolů, které sněm uložil papeži. Tak v krátké době vydán hlavním jeho spolupůsobením římský katechismus (Catechismus Romanus ad parochos); pracoval též, ovšem již menší měrou, na revisi breviáře, missálu a Vulgaty.

Tehdy již úplně jeho pozornost zaměstnávala dioecese milánská. V Římě stařičký Pius IV., jak slušelo se na hlavu církve, neodkládal již ani s ostatními opravami sněmem nařízenými. A Karel vida dobré ovoce těchto reforem, tím více toužil po svém biskupství, které bylo v žalostném stavu. Války, politické převraty a živelní pohromy na jedné straně, na druhé nadšení vyšších vrstev pro znovuoživlé pohanství, u lidu pověra a nemravnost, u kleru nevědomost, z velké části mravní pokleslost a lenost zhoubně působily na náboženský a mravní život v dioecesi.

Vše volalo po reformě, kterou horlivý arcibiskup začal konečně prováděti, ač ještě musil zůstati v Římě. Povolal do své dicecese Jesuity, mezi nimi znamenitého řečníka a kazatele Pavia, zřídil kněžský seminář, generálnímu vikáři nařídil, aby staral se o provádění zákonů církevních, každoročně biskupství visitoval a jemu zevrubnou zprávu do Říma podával. Poněvadž však v sousedních dioecesích na opravy se ještě ani nepomýšlelo, vznikl proti vikáři veliký odpor, který zvláště podporovaly pokleslé kláštery, odvolávajíce se při všech zlořádech na právo promlčení.

Tím však nedal se Karel zastrašiti. Sprostil vikáře na jeho prosby úřadu o rozhodl se nyní osobně říditi dioecesi, která již přes 100 let neviděla svých biskupů. Papež po dlouhém váhání vyhověl jeho žádosti, jmenovav ho zároveň apoštolským splnomocněncem pro celou Italii, aby reformu snáze mohl provésti. Než světec nepotřeboval tohoto pověření: pověst o jeho svatosti, která ho předcházela, získala mu již předem úctu a lásku věřících.

Dne 23. září 1565 slavil slavný vjezd do svého residenčního města, staroslavného kdysi sídla sv. biskupa Ambrože, jehož si vyvolil za svůj vzor. A hned po měsíci konal první provinciální sněm, na kterém všichni biskupové se zavázali, že plniti budou zákony sněmu Tridentského.

Tato horlivá činnost přerušena byla novou cestou do Říma k smrtelnému lůžku Pia IV., který brzo potom v náručí svého synovce ukončil pout pozemskou.

Po nové volbě vlivem Karlovým ozdoben tiarou kardinál Michael Ghisleri z řádu dominikánského jako Pius V. a první co si na novém papeži vyprosil bylo, že mohl se vrátiti do Milána, kdež horlivě pokračoval v započaté práci reformační.

Předně staral se o vzdělání a mravní povznesení kleru. Prostředkem k tomu vedle semináře byly hlavní dioecesní synody. Předmětem porad synodálních byly vesměs otázky akutní a praktické, na př.: jakými prostředky dalo by se zabrániti postupu herese, jak rozšiřovati mezi lidem dobré knihy, jak přivésti věřící k častějšímu přijímání sv. svátostí, jak se postarati o vyučování dětí v duchu křesťanském a j. Kněžím nařízeno, aby vždycky nosili kněžský šat, stále se ve farnosti zdržovali,

každou neděli a svátek hlásali slovo Boží a bohoslužbu konali, a dle možnosti lid vyučovali. O dorost kněžský staral se chlapeckými semináři, kterých hned několik zřídil.

K obnově dioecese přispěly též mnoho jeho visitační cesty. Dvakráte do roka prošel celé svoje biskupství, nedbaje námahy, nešetře sil ani zdraví. Ba ani neschůdné a nehostiné kraje alpské, kde nezřídka musil se spokojiti prostou stravou horalů, ho neodstrašovaly. Maje pak na zřeteli jen blaho církve, shledané nedostatky a zlořády ať již neznalostí neb nedbalostí zaviněné, všemožně hleděl odstraniti, pamětliv slov Hospodinových k proroku Jeremiáši: „Ego constitui te hodie super gentes — ut evellas et destruas, et disperdas et dissipes et aedifices et plantes." (Jer. 1, 10.). Kněžím nejvíce na srdce kladl horlivost o spásu duší, věřícím pak ukládal úctu a poslušnost k duchovním představeným.

Zvláštní pozornost a péči věnoval švýcarské části své dicecese, kde protestantismus hojně nalezl stoupenců: v Miláně zřídil švýcarskou kollej, povolal do Lucernu a Frýburku Jesuity a na sněmu prosadil svým vlivem zákony ve prospěch katolíků. O veliké oblibě svědčí, že na visitacích i protestanté často pozdravovali a vítali „svatého biskupa".

Také o reformu klášterů se pokusil. Než bohužel právě tam, kde najíti měl horlivé stoupence a podporovatele šlechetných svých snah, narazil na nejprudší odpor. Tak v klášteře Maria della Scala řeholníci zbraní zabránili kanonické visitaci. A stejný vzdor nalezl u Františkánů a Humiliátů. Ano zášť těchto nehrozila se ani svatokrádežného zločinu. Zvrhlý mnich Jeroným Donati, příjmím Farina, za bídný peníz dal se najati k útoku na arcibiskupa a svůj záměr také provedl vystřeliv na světce, když se služebnictvem svým konal v domácí kapli večerní pobožnost. Červená skvrna na krku způsobená jedním brokem byla zřejmým důkazem, že Prozřetelnost Boží podivuhodným způsobem nad ním bděla a církvi ho zachovala.

V apoštolské práci podporovala sv. Karla hlavně kongregace Oblatů t. j. světských kněží, kteří se mu zvlášním slibem zavázali k naprosté poslušnosti ve věcech duchovních, a pak Mariánské družiny mezi věřícími.

Tak v krátké době neúnavnou činností Karlovou dioecese milánská, dříve tak pokleslá a zanedbaná, zastkvěla se novým leskem života křesťanského.

Avšak i se strany vlády světské snášeti musil útisky a pronásledování dle slov sv. Apoštola: „Omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur" (II. Tim. 3. 12). Neboť stěží jinak dá se pochopiti, jak působení jeho na poli čistě církevním mohlo býti podezříváno a obviňováno ze záměrů vlastizrádných. Ale ani v těchto těžkých chvílích nepozbýval mysli. Neohroženě hájil práv církevních spoléhaje vždy v ochranu a pomoc Boží a hledaje útěchu proti pomluvám v modlitbě.

Dobře věda, jak dobročinnost získává srdce lidská pro pravdu a milost Boží, pilně užíval i tohoto účinného prostředku k rozšíření království Božího. Sám žil velice skromně a větší část svých příjmů rozdal chudým neb věnoval duchovním a lidumilným ústavům. Pravým heroem však křesťanské lásky osvědčil se v době velikého hladu (r. 1570) a morové nákazy (r. 1576). Dojat bídou vyhladovělých zástupů, dal nakoupiti pokrmů a rozdati trpícím, jichž denně až 3000 se nasytilo.

A když pokladna byla již vyčerpána, nestyděl se sám prositi bohatých o almužnu pro chudé.

Když o několik let později vypukl zhoubný mor, téměř všichni z vyšších vrstev strachujíce se o svůj život opustili město, arcibiskup vytrval, sám nemocné navštěvoval, těšil, jim poslední útěchu skýtal a utrpení jejich všemožně zmírniti hleděl. Aby usmířil hněv nebe, nařídil kající a smírné pobožnosti, jichž sám se súčastňoval, kázával, těšil a k pokání povzbuzoval. Všude, kamkoli přišel, přinášel sebou pokoj, útěchu a radost.

Horlivá činnost Karlova jeví se i v jeho spisech, které na malé výjimky jsou vesměs praktického rázu. Mezi ně zařaditi dlužno především Acta 11 dioecesních synod, které s klerem svým konal, acta provinciálních sněmů, pak hojné pokyny a poučení pro správu duchovní (instructiones), četné homilie a listy.

Čistá duše jeho nadšená láskou k Bohu a nesmrtelným duším neopomenula ničeho, čím by mohla věřící Kristu získati a tím život jejich v pravdě obnoviti.

Konečně volal Pán i věrného svého služebníka k sobě. Dne 3. listopadu 1586 ve věku 46 let se slovy: „Ecce venio" odešel do krajů nadhvězdných, aby z ruky Pána svého přijal korunu slávy nehynoucí. Pochován byl v dómu milánském a r. 1610 papež Pavel V. na všeobecné přání křesťanstva zařadil ho v řady svatých církve Páně, stanoviv památku jeho na den 4. listopadu.

Tak v životě a působení sv. Karla, který svým příkladem ve smutných oněch dobách povzbuzoval církev z hlubokého úpadku k nové moci a slávě, zřejmě vidíme stopy Prozřetelnosti božské, která bdí nad dílem svým, církví svatou, ukazujíc jasně, že není královstvím z tohoto světa.

(O. p.)

Z hymnů církevních.

Přeložil **B.** (Olomouc).

(Veledůstojnému Pánu P. Monsignoru **Al. Demlovi** na památku z milých hodin ritu věnováno.)

Primo die, quo Trinitas.

(Dominica. ad Matutinum.)

Hned v úsvitu, kdy Trojice
svět Svatá celý stvořila,
kdy z mrtvých povstav Stvořitel
nás smrti zbavil, přemoh ji·

Sen spánku s víček zapuďme
a všichni rychle povstaňme
a v noci k Bohu volejme,
jak Prorok nám byl přikázal:

By naše prosby vyslyšel,
k nám štědrou vztáhl pravici
a hříchu viny zbavené
nás uveď nebes do stanů.

Nás všechny, kteří v posvátné
dne toho době pějeme
Mu chvály v spánku hodinách,
by dary blaha obdařil.

Nuž k Tobě, Lesku od Otce,
teď bez ustání voláme,
ať vzdálen nás je vášně žár
a každý skutek škodlivý.

By nikdy kluzké, nečisté
již tělo naše nebylo,
pro jehož vášně plameny
Avernus pálí prudšími.

Ty světa Vykupiteli,
nás z hříchu očisť, prosíme,
nám štědrou rukou věčného
vše uděl žité výsady.

To dej nám, Otče předobrý,
i Synu Otce jediný,
jenž s Duchem Utěšitelem
vše dlouhé vládneš po věky.
Amen.

Nocte surgentes.

(Dominica, ad Matutinum.)

Povstavše v noci vzhůru buďme všichni
ve zpěvech pilně uvažujme stále,
společně všichni Pánu Bohu pějme
přesladké hymny:

Zapějme Králi laskavému svorně
se světci, bychom zasloužili vejít
do stanů nebes, abychom tam spolně
na věky žili.

Dopřej nám toho, dobrotivé Božství
Otce i Syna, zároveň též Ducha
Svatého, jehož po celičkém světě
zaznívá sláva. Amen.

Ecce iam noctis.

(Dominica, ad Laudes.)

Ejhle, již noci rozplývá se temno,
jitřenky světlo červeně se kmitá,
pokorně proto prosme světů Pána
souzvučným hlasem:

Nad vinou hříšných aby smiloval se,
strachu nás zbavil, podělil nás blahem,
aby též dal nám milostivě dary
věčného míru.

Dopřej nám toho, dobrotivé Božství
Otce i Syna, zároveň též Ducha
Svatého, jehož po celičkém světě
zaznívá sláva. Amen.

Aeterne rerum Conditor.

(Dominica, ad Laudes.)

Ty světa Tvůrce odvěčný,
jenž vládneš dnem i nad nocí,
čas rozděluješ v období,
bys zahnal nudu, nechutnost!

Jak světlo noční poutníkům
noc odděluje od noci,
dne kokrhá již hlasatel
a volá úsvit sluneční.

Jím probuzená jitřenka
pryč s nebe pudí temnotu,
když zapěl, zástup lidí zlých
s cest prchá, by již neškodil.

Jím plavec síly nabývá
a mořské tichnou zálivy,
když zapěl, Skála Církve jím
svou smývá těžkou provinu.[1])

[1]) Svatý Petr upomenut kohoutem na zapření.

Nuž čile proto povstaňme,
vždyť kohout spící budí již
a hlučně plísní ospalé
a kárá vzpouzející se.

Když zpívá, naděj' vrací se
a nemocným se uleví,
zlý lupič dýku schovává
a padlým víra vrácena.

Jak kolísáme, Jesu, zři,
svým pohledem nás napomeň,
vždyť shledneš-li, hned mizí hřích
a pláčem vina smývá se.

Ty světlem našim smyslům svěť
a duše snění rozežeň,
náš hlas zní Tobě nejdříve
a Tobě plňme sliby své.

Buď Bohu Otci sláva, čest
i Synu Jeho jednomu
i s Duchem Utěšitelem
jak teď, tak věky po všecky. Amen.

Antun Golik:

Poljodjelska banka i njezine seljačke zadruge.

„Novac, novac i jošte novac".
(Jedan general).

Lav Tolstoj, glasoviti ruski pisar, napisao knjigu „Što je novac'. M toj knjizi označuje orijednost novcu. Kakovu sve ulogu igra. Kakoli novac pokreće svijetom. Ne samo Tolstoj, vec svi ljudi, što ih imade u svijetu osobitu važnost polažu u novac. U gradovima se novcem zigju škole, zavodi razní, crkve, nopće industrijalne i kulturne zgrade. U selima se ujime obragjuju polja. Jednom riječi: novcem se diže kultura. U prvi pogled mora se reći — novac je blagodat. Jest! — Ali gledajuć na njegov put i celj, tek onda možemo objektivni sud izreći. Novac je srcća, ali je i velika nesreća. Prema tome, kako ga upotrebljaju. Zato one riječi gore navedene, onjede samo za dobroga generala. A danas? Imade generala, ne sa sabljom u ruci, vec lakim perom, koji po papirnatem polju papirnatim novcem papirnati snazag ljudima dajce. Kakou ulogu danas igra novac? Ne može se ni spomenati.!

Od dijeteta do starca čovjeka guta i hrani se pokvarenim zrakom moderne novčane ere. Danas novac, mjesto da daje seljaku život, uzimlje mu koru hljeba, i kao pseto pusti da crkne — to su danas židovske banke. Mjesto da novac diže čovjeka na religioznom i intelektualnom polju — to mu preko plaćene socijalne bangre, oduzimlje vjeru i kao blago ga ga ostavlja, da po tlu gmíže. Ako mu i daje kakou naobrazbu, ali ga čini danas moderni duh darvinistom, ničeanistom, gdje na komu konca kao životinja gine i u ništavilo se pretvara. Od roditeljskog stola do stolice višeg učilišta, čovjek kao razumno biće, mješte da se učini sretnim, za rane dobe ga demoralizuju, dekultiviraju, gdje jedinu utjehu nalazi — uništivši sama sebe. To sue dakle plodovi!

Ako i imademo zlih strana, ali — hvala Bogu — imademo i dobrih. Košto svagdje, gdje se radilo o koristi i sreći naroda, tako i danas, gdje

na nju sa svih strana navaljuju — ustaje Crkva, da inštitucije na temeljima kršćanskim podigne, koje će biti na blagodat naroda. Židovska, slobodno - zidarska, socijal - demokratska, modernističko - protestanska stranka ustale protiv Crkve, da je mište, a samo zato, jer hoće ona sreću naroda na vjerskom, kulturnom i materijalnom polju. Protivnici osnivaju banke pod razmini imeni — dapače i patriotičkimi — koje sišu kro seljaku, oduzevši mu kuću i kućište. Zato je i crkva ustala i osnovala banke, na Kršcanskim načelima, da budu utjeha i sreća narodu.

Prema tome banke u kojima se centralizuje novac imadu osobitu važnost — to se rozumije katoličke banke.

Promatrat cemo:

a) o b a n c i l s e l j a č k i m z a d r u g a m a ;
b) o m o r a l n a j s t r a n a ;
c) o i n t e l e k t u a l n o j t r a n a.

I.

O banci poljodjelskoj i seljačkim zadrugama.

U Hrvatskoj imade mnogo banki pod raznimi imeni. Jedne su srpske a druge hrvatske. Jedne su ove a druge one političke boje. Samo prave katoličke banke rijetko je naći. Banka imade dosta a i previše za Hrvatsku. Uslijed toga su i mnoga mjesta materijalno propala, jer kako došla banka dala mu novac, koja mu uzimala kamatujak po svoju — takomu bilo nemoguće ne samo glavnice, već ni kamata platiti. I postno je Žrtva banke — propalo mu sve, najme prodala mu banka njegovo imanje.

Da je potrebna i koristna dobra banka, o tom nema ni govora. Svaki, koji zcelo misli, mora biti za banku, ali za onakovu, koja imade pravdu i istinu za načelo. Inače banka nije banka, vec posao za čim bržim obogaćenjem.

Mi u Hrvatskoj imademo katoličku banku, imenom „Hrvatska poljodjelska banka". To jedina na pravom temelju osnovana. Kako je došlo do ujezina osunca ?

Godine 1900. bio je u Zagrebu — Katolički sastanak — na kom se odredilo osnutak jedne banke na katoličkem temelju. Što je kasnije i oživotvoreno.

Da je sreća za narod što je ova osnovana — to nema dvojbe. Ta si banka uzela direktivu, kako imactu i druge katoličke banke u Austriji i Njemačkoj.

Zadaća je njezina, da dade narodu novac uz vrlo niski kamatujak i da dade novac za dobru stvar. A ujezino je geslo: istina i pravda i blagostanje naroda Uzela si za ime — poljodjelska banka — t. j. da podigne seljaka, da obragjuje svoje polje, da čnoa svoje. Jednom riječi — ova je banka domoviaska — jer čuva hrvatsko tlo on inih ljudi, koji hrpimice dolaze u Hrvatske krajeve. Zato dnaas banka može više učiniti koristi a i štete, nego-li sve novine. O njoj zavisi blagostanje naroda.

Ova je banka t. j. poljodjelska — katolička, jer je katoličkim novcem osnovana i katoličkim smjerom dosele išla. Da li će u buduće — to će nam skora budućnost pokazati. Nijesam prorok, ali ne bude li se bolje i oduševiho za njezim rad, uopće agitiralo i čuvalo od modernista — otići će kud za vazda gre se. — Izgubit ćemo je. Pokretaški živalj doći će u

nju, i onda, što imademo? Banka bila, pa se spominjala. Što ne daj Bože toga!

Ona je poduzetna duha, ali još nije kako bi morala biti. Kupuje zemljišta osobito po Slavoniji, što time veliku blagodat čini za samu Hrvatsku, jer čuva značaj njezin. Zaključuje kod skladišta i daje svojim podružnicama jeftinije stvari, kao n. pr. Hador, brašno itd., što u velike koristi narodu.

Tu re mora napomenuti to: Poljodjelska banka u Zagrebu imala bi veći djelodrug svoga djelovanja, ali jej prijeće druge t. zv. starije, naprednije itd. banke. Koli domaće suzujn njezni djelokrug, isto tako i strane nakatoličke. Veli se, da trgovina nema politike, ohimade, imade, samo što se ta politika krije pod formou robe prodajne. Zato hrvatska, a osobito ako je katolička banka nju bi htjela protivne banke upravo zlorabiti, samo do nepradi u onoj mjeri u kakvoj one rade.

Rad ili djelokrug — Poljodjelske banke — ne bi bio od tolike zamašitosti, ali nju orijednom i jakom čine njezine — seljačke zadruge.

Poljodjelska banka je centrum, a seljačke su zadruge grane po kojima koristonosno sama banka radi. Seljačko zadruge svoj suvišni novac šilju centrali, a centrala njima, netreba li tako struji njihov rad.

Seljačke su zadruge slične — Rajfajzenovkam — Imadu istu svrhu. U Hrvatskoj ih imade pouličan broj, što bi mogao biti još veći, da se posveti svecenstvo toj zadaći. One rade upravo blagotvorno. Više rade, nego li centrala, jer su u većem dotijaju sa narodom. Zato može jedna takova zadruga bilo mnogo koristiti. Uza sebe imade ao narod, što hoće zadruga, to narod kao sveto čini. Na čelu takovih zadruga moraju stajati dobri i pošteni ljudi, koje prožima požrtvornost do naroda. Zato padne-li jedna od takovih zadruga, onda i druge izgube ravnovjesje. Kado jedna tako i druga upravo napeto i zajednački moraju raditi. Kamatujak im je orlo miski. Imadu običajno kamatujak zajmovni 5½%; 6%; 7%. Te nam brojke kazaju orlo mali dobit na kamatama. Baš u tom se sastoji podignuće naroda materijalno.

Kada smo kod kamatujaka — spomenut nam je kamatnjak inih banki. Druge banke imadu zaista označen svoj kamatujaky uz 8%, što po zakonu više nesmije imati. Ali kako to — odakle njima tolike dobitak najednom na koncu godine? Mora se plaćati ravnatelja, blagajnika, pisara, slugu itd., to ide svaki mjesec na stotine kruna van. A na godinu? A toliki dobitak? — Taj gordijski čvor je orlo lako riješiti. Istina je, da je kamatujak samo 8%, ali samo na papiru. Najbolje znade, tko plaća kamate. Uz odregjene kamate mora platiti i za ovo, i za ono, tako da dogje ne 8%, nego 20%. Sada je jasno, zašto se mnogi upravo oduševljavaju za takove banke, a neprijatelji su seljačkih zadruga. Takove banke prelaze u hazarni sport, a ne da budu narodne, kako se sve ne zovu.

To je bilo samo nuzgredno rečena, da znademo.

Obično je už takove seljačke zadruge spojen i konsumni ducan. — Konsumni dućan imade tu zadaću, da narodu čim jeftinije i dobru roku prodavaju — čuvajnc ih od domaćih trgovaca, inače lihoara. Tih konsumnih dućana nema mnogo, jerbo nema ni terena gdjegod za njih. Tko hoće osnovati konsumni dućan, mora dobro paziti, što mu je raditi i kako. Kranjska nas uči najbolje, kako je štetno, gdje ne ide osnivati konsumni dućan.

Dakle to je rad seljačkih zadruga, kcerka poljodjelske banke. U zajednici imadu kolosalno djelo — na sreću naroda. Vode seljaka, upucuju ga, čavaju ga od izjelica i napokon ujrecuju.

Zaista je lijepa njihova zadaća. Svaki se čovjek pun oduševjenja, gledajnc njihov cilj suora odlučiti na rad, ako mu je dana prilaka. Hoće li biti takova banka uzarom, moraju biti i vodići uzorni, oduševljeni za dobru stvar. Samo tako se ide napred i samo tako se rješava socijalno pitanje na kršcanskim načelima.

Socijal-demokratizam nepoznaje takovih banki, već samo one koje nose u džep njima. Židovske banke rade proti takovim, jer je njihovo načelo demoralizovati i pauperizovati.

Zato će svaki pošteni i vjerni katolik oduševit se i radit oko katoličke banke, seljačke zadruge i konsumnog dućana; jer ga time ne samo materijalno dižemo, nego i moralno i intelektualno. (P. d.)

L. K. (Br.):

Postřižiny.

(Svým kollegům.)

Jde jinoch do svatyně,
jež tajemnem jej vítá,
bol cítí, jak by srdce rvala
mu čísi ruka skrytá.

Je vážná chvíle tato,
čí srdce zůstalo by nedojato?

Krok lehce se mu chvěje,
když k oltáři se blíží,
kde cesta úzká k nebi
se s cestou světa kříží.

A tam ve květů vůni,
Pán kyne v bílé hostii,
kříž rukou podává mu,
jenž ovinut je lilijí:

„Zde přijmi břímě kříže,
buď vzorem ti ta lilije
a nezoufej, když svět tě
též někdy na kříž přibije.“

Tu jinoch kloní hlavu
a v oběť kadeř dává;
svět za ním zavírá se —
již nemá na něj práva:
Pán dědictvím jest jeho.

J. Absolon (Ol.):

Možnost a nutnost života posmrtného.

(Z přirozeného stanoviska osvětlena.)

Není člověka, jenž by se ani jednou ve vážné chvíli nezamyslil a nesnažil si dáti odpověď na problém dálné budoucnosti po smrti: jest po smrti něco anebo končí se smrtí všechno? Otázku tu vnucuje nám sinalá tvář, hasnoucí, strhané oko, smrtelný chrapot nemocného a když poslední dech ustal, okolostojící s uslzenýma očima šeptají si v utajené hrůze: Již je konec! Otázka ta sedí jako sfinx na každé rakvi a každém hrobu a duch náš chvěje se pocitem čehosi neznámého a mimovolně bojí se tázat: Shledáme se spolu někdy? Žije tvoje duše, nebo umřela na věky? Taví se nyní v blaha plameni, nebo shasla, jako shasíná blesk za noční bouře? Odešel jsi se světa s radostnou nadějí na život věčný a s posledním pozdravem na shledanou —; byla tvoje naděje směšný klam a tvoje poslední slovo lží?

Jsou otázky v životě lidském, jimž člověk věnuje mnoho píle, ale žádná nemá tolik síly, aby vždy znova pohnula srdcem i myslí lidskou, žádná nemá tak zvláštního zabarvení jako otázka života posmrtného, zvláště když je pozorujeme ve svitu hromničky u lůžka smrtelného.

Proč tyto otázky? Či ještě nebyly rozluštěny? Jistě již byly. Ale proč člověk tak málo věří? Proč o tom, o čem se rozumem přesvědčil, také by rád smysly se dověděl? Jest bytostí duchovně-tělesnou a každá tato stránka je mu nástrojem poznání. Rád by se přesvědčil o pravdě i rozumem i zkušeností smyslovou. Smysly však toho, co je mimo přírodu, chápat nedovedou. Proto člověk, dokud je na živu, empiricky o posmrtném životě přesvědčiti se nedovede. Smysly podávají rozumu jen látku z níž duše bere svoje poznatky. Tedy jen rozum může vniknouti v ony posmrtné záhady, a to těžko, poněvadž rozum beze smyslových představ jako o berlách chodí. Odtud ona nejistota, ono stálé dotazování, ona subjektivní neúplnost pravdy v naší mysli.

Jest proto snad poznání naše o posmrtném životě nepravdivé? — Jdeme těžko a váhavě po cestě, ale jdeme po cestě pravé? Končí se smrtí všechno, či je život na onom světě? Jestli je vůbec možno, aby žila duše naše mimo tělo, pak snadno i v posmrtný život uvěříme. Proto, dokážeme-li, že je možna existence duše mimo tělo, podáme rozumu se stanoviska přirozeného důvody ve víru v život věčný.

Zdálo by se na první pohled, že není možno, aby žila duše bez těla Vždyť prý bychom musili míti fakta, že po smrti se duše oddělí od těla. Duši prý však nikdo neviděl. Duši ovšem očima nikdo neviděl, poněvadž jí tak vůbec viděti nelze, ale myšlenky naše též viděti nelze a přece nikdo neodváží se tvrditi, že by myšlenek svých neznal. Ducha zase jen duch dovede poznati. My můžeme z vlastností nám se jevících usuzovati na přirozenost věci, ač věc samu smysly třeba nevidíme. Slavný astronom Leverrier z poruch, jaké se jevily na Uranu, usuzoval na existenci nějaké oběžnice v jeho okolí, a vypočítal z těchto poruch na drázo Uranově velikost, vzdálenost, čas oběhu a místo nové oběžnice, ač této nikdo před ním ani on sám neviděl. Poněvadž v Paříži velkého daleke-

Pracováno hlavně dle: J. Klug: Lebensfragen (Paderborn 1907) a J. Freund; Protináboženské časové fráze ve světle pravém (přel. J. Sedlák, Praha 1894).

hledu neměli, dopsal do Berlína hvězdáři Gallovi, aby tam a tam na určitém místě hledal oběžnici. A ten ku svému údivu našel novou oběžnici, Neptuna. Tak ač duše nevidíme, přece z jejich vlastností budeme a můžeme usuzovati na její přirozenost, zda jest něco jiného než život tělesný, zda má svůj obor činnosti, kterou jeviti může i bez těla, zda tato činnost je duchová a zda proto duše jest duchem, který může býti a žíti duchovně i mimo tělo.

Prý nemůže, namítá se. Co jest jiného duše, ne-li funkce těla, co by měla duše po smrti co činiti! Odpovídá se, že duše je jako umělec, hrající na klavír. Jeví se umělcem, dokud hraje; jakmile jsou struny strhány, klavír rozbit — umělec nehraje sice, ale žije dál svým vlastním životem. Nepřátelé namítnou však, že příměr ten pokulhává: Umělec může žíti dál, poněvadž mimo činnosti umělecké má jeho život jiný obsah, který může vyplňovati jeho život, duše prý však obsahu toho mimo života zdejšího nemá. Co prý může dělati mimo tělo? Poznávati? nemá čím. Radovati se? Nemá z čeho: světa nevidí, nemá očí, aby poznávala krásu barev, nemá sluchu pro hudbu a hlasy přírody, nemá těla, nemá ničeho; nemá obsahu životního, život posmrtný je slovo, prázdná fráze.

A ještě poukáží na duši zvířecí: jak hyne člověk, tak hyne zvíře. Zvíře nemá co činiti po smrti. Jeho duše je proto, aby tělo bylo. Po smrti není ničím. Duše, to je život těla. Přestane život, přestane duše.

Jest člověku až úzko, když slyší tyto námitky; zdá se, že jsme zbaveni všech důvodů, proč souditi na život po smrti. A přece není tomu tak. Proti námitce ničím nedokázané, že duše nemá jiné činnosti než oživovati tělo, že nemá, čím by žila po smrti, postavme thesi, že má činnost a to rozdílnou od života smyslového a že právě tato činnost je nejen způsobilou, nýbrž i důstojnou, aby se po smrti rozvinula z poupěte do plného květu, činnost, která se zde na světě jeví v míře malé, ale přece nikdy neukončené, ba čekající své splnění po smrti.

Úkol zvířete je růsti a zachovati rod; a zvíře se též dále o nic jiného nestará. Říci však o člověku totéž, znamená zapříti člověka. Zvíře nejevilo ještě nikdy zájem o to, aby se ptalo po příčině věcí, po jejich účelu a souvislosti. Či není to něco zvláštního, když pětileté dítko pozdvihne za měsíčního večera své nevinné, hluboké oči k měsíci a ptá se maminky: „A kdo tam bývá na tom měsíčku? A kdo je za těmi hvězdičkami nahoře?“ Tato touha po Neznámém, o němž by rád přece něco věděl, kde se vzala ta v člověku? Jak se dá uvésti v soulad se vzrostem a zachováním rodu? Člověk bádá po příčinách, staví problémy. Toho zvíře nikdy ničinilo. Polární medvěd žije sice ode dávna na severu, ale aby podnikl výzkumnou cestu na severní točnu, ještě mu nenapadlo. Myší národ nekonal nikdy porady, jak by se dalo jeho postavení sociální zlepšit, zda by nebylo záhodno kočce uvázat zvonek na krk, aby je upozornila, když se blíží. Kočka ještě nedala vědět mláďatům, jak vysoce byla ctěna v Egyptě, jakou měla důležitost v dějinách až po daše časy, kdy se jí stavějí od ochranných spolků kočičí hřbitovy. Zvíře abstrahovati neumí; nemá ideálů. Jistý cestovatel vydal se mezi opice do lesa, zkoumat, zdali nejsou jen ubohými, utlačovanými, inferiorními lidmi. Opice se však rozutíkaly po stromech a místo nadšeného projevu volnosti, rovnosti a bratrství zasypaly cestovatele spoustou palmových plodů. Zvíře neumí pokračovati kulturně; kolik vynálezů stalo se od

prvního člověka, který si utvořil primitivní kladivo, nůž, jehlici — až po moderní divy techniky, kde člověk takřka překonává přírodu i sebe; kdo se někdy zastaví u parního mlátícího stroje a pohlíží naň povznešen nad zvyk a všednost, tomu se zdá býti tato spousta kol, koleček, pák a šroubků a při tom účelnost jejich a výsledek práce něco hrozného, nevysvětlitelného, strašlivého — tu vidí ducha lidského, jak ovládá přírodu. Mohlo by se ovšem říci, že opice užívají kamene, aby jím rozbili skořápku ořechovou a že tedy mají též nástroje, neboť od kamene toho ke skutečnému kladivu jest jen kousek. Ale právě tento kousek, který nemohou opice překlenouti, svědčí o jejich nerozumné duši. Člověk tento krůček učinil, ano, on tisíce kroků učinil, zvíře ani onoho ne. Jinými slovy: život člověka jeví ve své činnosti veliké plus nad život zvířete. A tato touha po pravdě, toto hledání pravdy není funkcí těla. Zcela jiného druhu je hlad po pokrmu a hlad po pravdě. Zvíře mimo hlad po pokrmu tělesném jiného hladu a jiné touhy nemá. Člověk z hladu po pravdě hlad tělesný potlačuje, duše nad tělem vítězí. Dressura zvířete může daleko pokročiti — ale ukažte hladovému psovi kus masa a zapomene na všechnu dressuru. Postavte před člověka životní problém, ukažte mu vznešený cíl, a nebude jísti, nebude píti mučen jsa touhou pravdu poznati, chtíti a milovati. — Tu není duše funkcí těla, nýbrž tělo slouží duchu. Zvíře všechno vynaloží, aby se nasytilo; člověk vše vynaloží a vše podniká, aby nasytil svoji duši ve službách pravdy a povinnosti.

Přejděme na druhé pole činnosti lidské. Člověk chce — rozlišuje mravní dobro a zlo. Má ovšem i zvíře svoje „dobro a zlo", ale docela smyslné, když je unaveno, má ránu, cítí bolest, tedy asi ve smyslu „je mi dobře — špatně", ale, aby se zvíře povzneslo k úsudku „jsem dobrý nebo zlý", k tomu nemá schopnosti. Zvíře nemá morálních úsudků. Žádného lva nemučila myšlenka, že místo gazel vraždil lidi. Zvíře nezná spravedlnosti, nezná soucitu. Zvíře je egoistou. Nezná onoho blaženého úsměvu, který může říci: Já jsem ti učinil dobrý skutek; a neví, co je to slza lítosti, která naříká: Odpust, zle jsem ti učinil. Nemůže se zde namítati, že i zvíře má cit pro společnost a lásku k mláďatům. Jest to ovšem něco analogického k poměrům lidským, ale schází tomu právě to, čemu říkáme „oduševnění" a toť základní rozdíl. Má i člověk jakýsi instinkt pro spolčování, ale on o něm ví, on jej řídí svým rozumem a svým hluboce založeným chtěním jej povznáší. Podobně i láska. Zvíře neví, p r o č miluje; miluje-li, činí tak instinktivně: slepice sedí i na kuse obíleného křemenu a s mladými křepelkami, které vyseděla, chodí po dvoře právě tak starostlivě jako se svými; když kuřata vyrostou, klove je, aby za ní nechodila a již se o ně nestará. Tak zvíře. Člověk též miluje; ale ví, k o h o má milovati a p r o č ho miluje; oceňuje člověka podle duše, ne podle těla a dle toho miluje; čím hlubší a oprávněnější ocenění zakládající se na vnitřní hodnotě člověka, na ctnosti, charakteru, tím trvalejší a mocnější je láska. Láska tělesná nemá u něho trvání a není-li spojena s láskou duševní anebo nepřejde-li na sblížení duševní, stává se láskou zvířecí, ano ještě horší, poněvadž zvíře nemá rozumu, člověk to však poznává a chce. V pravdě milovati dovede jen člověk, poněvadž má duši, která jinak miluje než tělo; proto není pouhou funkcí těla, nýbrž má svůj vlastní vnitřní život, svůj životní obsah. Nerozeznává-li zvíře dobra a zla, nemůže ani pokračovati v kultuře duševní. Člověk však pokračuje a nezůstává na svém omezeném já, nýbrž rozšiřuje se v lásce

na jiné, ano z lásky k jiným jde tak daleko, že se obětuje za své bližní: jest to paradoxon překvapující, plno hlubokého smyslu, že může člověk život dáti z lásky k povolání nebo z lásky k bližnímu. Smysl ten spočívá právě v tom, že duše lidská neslouží tělu, nýbrž tělo duši.

A pohleďme blíže do této duše! Jest to něco zvláštního, čeho zvíře nemá: na dně duše lidské zaznívají struny touhy po neznámém čemsi, co má býti konečným spočinutím duše, co je pravda, dobro, co má býti nejvyšším štěstím člověka. Pravda, často si to štěstí neznámé podle okolností a zkušeností životních divně představujeme a štěstí to s věcmi malé, ba pražádné ceny zaměňujeme, ale dosti na tom, že touha po štěstí jakémsi neznámém a nevyslovitelném zachvívá zvláště v tichých chvílích tak mocně těmito strunami srdce lidského, že jest ono všechno nepokojné a naplňuje člověka tichou zádumčivostí, zvláště když vidí, jak tento svět je klamný a plny nepokoje, ne spokojení. To jsou nejúchvatnější písně tajemných strun srdce, písně touhy, kterými hledá člověčenstvo svoji vlast neznámou. Ano, jest to imposantní píseň duše, která se nese mocnými vlnami od naší země kamsi daleko — do říše duchů. To duch hledá duchy. Je-li duše jen funkcí těla, pak nevysvětlitelno zůstává toto hledání; zde jasně se ukazuje, co tělo může a nemůže, jak výhradně s v ů j obor činnosti má duše — máť ona náboženství. Jest to kus strašné tragiky, když vidíme na egyptských obrazích, jak klečí lidé před býkem Apisem s tázavým zrakem a s prosebně rozepiatýma rukama: zvíře se blbě podívá na modlícího se — a žvýká dál, aby svůj hlad stišilo. A člověk? — klečí a klečí — modlí se, aby též s v ů j hlad stišil. Inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te, Domine! (Sv. Aug.)

Duše zvířete nemá vlastní činnosti rozdílné od těla, ale člověk ji má a proto je možno, aby žila svým samostatným životem mimo tělo. A považme! Není-li onoho života, není rozdílu mezi člověkem a zvířetem. Pak nesmím využitkovati sil a těla zvířete ve svůj prospěch. Smím-li, pak proč bych nemohl podobně využitkovati i člověka? Lichvář nechť vyssává krev ze žil lidstva, ať okrádá chuďasa o poslední krejcar a zničí jeho život v otroctví! Kdo ho smí z toho kárati? Podvodník nechť lže a podvádí úskoky! Blázen, kdo se dá ošálit! Smilný nechť roztáhne své sítě a zkazí na sta dívek — co na tom? A čest? Oj, co je čest, když není života posmrtného! Tak daleko by musilo dospěti lidstvo, kdyby nebylo víry v život posmrtný. Pak by rozum a vynalézavost člověka byly hroznou zbraní v jeho rukou a tam také dospěje lidstvo, ztratí-li tuto víru. Ale to se nestane. Život tento je otázkou, na níž odpovídá život onen. Život nutně volá po věčnosti. Naše touha po pravdě, která zde namnoze je nevyplnitelna, ba dochází často sklamání, jaké se tlumeně jeví v hesle: Ignoramus et ignorabimus (Du Bois), chce býti splněna a ne-li zde, tož na věčnosti; naše touha po dobru, po štěstí je zde nevyhnutelna a doufá-li člověk, že již již štěstí dosáhl v dobru časném, pocítí ihned prázdnotu duše a tíhu svědomí. Jinak by nezbývalo dobré polovici lidstva leč zoufalství. Vizte jen onoho chuďasa, který sotva přikryje svou nahotu, nemá co jísti, lidé se ho štítí; nemá přítele, nemá nikoho. Vizte nemocného, který v nejlepším věku, pln vyhlídek do budoucna, oplývaje bohatstvím — propadá zdlouhavé, smrtelné nemoci — a není vyváznutí. Vizte vdovu! Muž zemřel, jmění nezanechal, šest nedospělých dětí volá po jídle, ona je slabá, nepřátelé připravili ji o do-

brou pověst. Co jí zbývá? Zde holá bída, soužení, muka a za hrobem? Nic, holé nic. A co říci o milosrdné sestře, která se vzdala krásného věku, rodičů, přátel, obléká se v hrubý šat a slouží nemocným, kterým se celý svět vyhýbá, pracuje, probdí celé noci u lůžka nemocného a když vyjde ven, někdy — lidé se jí a jejím prosbám vysmějí. Co má zde na světě, než ústrky, bídu, odpornou práci, a na konec snad bídnou smrt nákazou? A proč to snáší? — z lásky k Bohu! — a ta by měla býti po smrti tak oklamána? Po smrti nic a všechna naděje v životě — bublina a prchající illuse? Toť nemožno. Nemožno si mysliti život tento bez života posmrtného.

Duše po smrti může a musí žíti — tak volá ona sama v nás poukazujíc na svoji činnost neodvislou od těla, tak volá život člověka, jak se jeví uvnitř a k jiným. Není-li tak, život lidský je nesmyslem a člověk nejnešťastnější bytostí, jaká může jen býti a ten, kdo ho stvořil, nejhorším podvodníkem a krutým tyranem, a ten, kdo se modlí nad mrtvolou „a světlo věčné ať mu svítí", je nejbídnějším lhářem, poněvadž ví, že po smrti je čirá tma a pusté nic, a přece mu světlo svolává, když ho není. —

Ale my nechceme tmu, nýbrž světlo. Jako řekl Pán Bůh kdysi: „Budiž světlo!", tak řekne též: „Budiž věčné světlo" duši vcházející na nový svět. Ten, který vzkřísil mládence Naimského, dceru Jairovu a Lazara, a posléze sám slavně z mrtvých vstal, jest nám bezpečnou zárukou, že též někdy vstaneme k novému, lepšímu životu, kde ono „neznámé" stane se nám známým, kde se nám dostane správné a jediné dostatečné odpovědi na otázku tohoto života. Život lidský jen tehdy má smysl, když se mu podloží slova: Věřím v život věčný.

Václav Dvořák (Ltř.):

Ó štěstí . . .

O vidino ty svůdná tamo v dáli
Já po tobě jen toužil v srdci stále:
mé po tobě se ruce toužně vztáhly, —
však odrazil je krutý osud dále . . .

Ó, štěstí mé, ty bludička jsi matná,
já za tebou šel slepě ve své touze!
Však běda mi! Co námaha mi platná?
Já raněn, zničen jsem. Smím lkáti pouze!

Teď, přístave Ty spasný, k Tobě spěji,
Ty utišíš mé lkání, pláč i hoře!
O, Bože velký, jemuž dnes se smějí
Ty vysvoboď mne z bouřlivého moře!

J. E. Šanda (Čes. Bud.):

Ecce homo!

Krev na skráních, na těle není bez rány místa —
A zástup šílí: My nechceme Krista —
pusť Barabáše nám zas ve střed lidí.
Na hlavě z trní korunu —
Kus třtiny v ruce —
Na ramenou šat hany.
Král — !
A líce kalnou slinou luzy poplvány !
Ta tíha bolesti a hrozné, hrozné bídy — !

Ten obraz Tvůj já, Kriste, miluji z vší síly.
Jsi Bohem vždy — víc člověkem tu chvíli.

J. E. Říha (Pr.):

Amoris victima.

O Pane, dovol mi mou všechnu lásku snésti,
ó všechnu, co jí mám v své duše záhybech,
a dej mi zapomenout chvíli na bolesti
a duši Tobě k srdci přivinout mi nech!

V růžovém oblaku Tvé něhy a Tvé lásky
chci všemi zapomenut na vše zapomnít
a v čistý zrak Ti hledět vroucně, bez otázky,
tak důvěřivě, jak to od nás Ty chceš mít . . .

V záhonu mého srdce dost jest ještě kvítí,
vím, které Ty máš rád — a ty Ti vyberu;
až věnec z nich se bude na Tvém čele skvíti,
pak teprv rozvinou svou skromnou nádheru.

Vždyť, když Ty, zahalený v záři triumfálné,
mou duší, květy vystlanou, tak procházíš,
vždy opustí mě rázem stesky moje žalné
čím svaté Srdce Tvé je mému srdci blíž.

Milostí vůně s Tebou vchází lilijová,
jak opojivé rajských květů aroma,
že slastí na retech mi umírají slova,
však Ty je slyšíš přec, ó Touho, Lásko má . . .

G. Kotulan (Br.):

O methodě katechetické.

Božský původce našeho sv. náboženství posvětil také vyučování maličkých ve svém učení slovy: „Nechte dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim; neboť takových je království Boží.“ — Vyučování mládeže musí kněz za naší doby považovati za svůj nejdůležitější úkol v duchovní správě. Neboť jasné poznání náboženských pravd má vésti dítě, které později opustí školu, k tomu, aby žilo dle náboženství; děti musí katechetou býti k pravé víře v y c h o v á n i. Je-li mládež škole již odrostlá, nelze ji již tak vychovávati a duchovní správce nemá ji také již tak v rukou, aby mohl na ni soustavně a pravidelně působiti. A tak uvádí sv. Otec Pius X. ve své encyklice „Acerbo nimis“ jako hlavní pramen nynější povážlivě se šířící bezbožnosti a nemravnosti: nevědomost ve věcech náboženských. Proto upozorňuje biskupy: „Advertite, rogamus quaesumusque, quanta animarum clades ex una divinarum rerum ignoratione veniat . . . velitis tamen, prae omnibus, quanta potestis contentione, quanto studio, quanta assiduitate hoc curare atque urgere, ut doctrinae christianae notitia cunctorum pervadat animos penitusque imbuat.“ Avšak dospělí velice nepravidelně navštěvují kázání a křesťanská cvičení, neodcizí-li se vůbec kostelu. Sv. Otec praví v uvedeném listě dále: „Oratores profecto Sacros, qui sincero divinae gloriae studio, vel vindicandae tuendaeque fidei, vel Sanctorum laudationibus dant operam, probandos esse non recusamus. Verum illorum labor l a b o r e m alium praevium d e s i d e r a t, sc. c a t e c h i s t a r u m; qui s i d e e s t, f u n d a m e n t a d e s u n t, atque in vanum laborant, qui aedificant domum.“ — Vším právem tedy věnuje se v nejnovější době katechetice obzvláštní pozornost; zvláště když z mnohých stran se ozývá otázka, nemá-li způsob, jakým se náboženství vyučuje, také vinu na oněch smutných úkazech naší doby, že totiž právě lidé, kteří po dlouhá léta byli ve školách vyučováni v náboženství, odpadávají od ní, ba i často tajnou nenávist proti ní chovají.

V posledním desítiletí vyvolaly snahy o zlepšení a zdokonalení vyučování náboženství čilý ruch v oboru katechetiky, který vedle neobyčejné literární činnosti na tomto poli se jeví zvláště v pořádání četných katechetských schůzí a velkých katechetských kursů.[1]) Na nich mimo různá theoretická a praktická themata a povzbuzování v tomto oboru, projednávány hlavně otázky katechismu, učebné osnovy a methody. Nejpalčivější z nich jest ovšem otázka methody čili způsobu vyučovacího.

Kdekoli a kdykoli bylo křesťanské pravdě vyučováno, vždy se hledělo také na správnou formu vyučovací. Neboť pouze dobrá methoda

---

Prameny: Dr. J. B a i e r, Methodik d. Unterr. i. d. kathol. Rel., Leipzig. — W. B l i c k l e, Zur Methodenfr. im Katechismusunt., Kempten 1909. — Christl.-pädagog. Blätter, Jhrg. 33. — J. E i s i n g, Die katech. Methode verg. Zeiten in zeitgem. Ausgestaltung; Dr. J. G ö t t l e r, Der Münchner katech. Kurs 1905. — Der M. k. K. 1907. — J. B. H a r t m a n n, Anschaulichkeit im Religionsunt. — Der pädag.-katechet. Kurs in Wien 1905. — W. P i c h l e r, Unser Religionsunterr. — Dr. A. W e b e r, Die Münchner katech. Methode, Kempten. — Sammlung bedeut. pädagog. Schriften XX—XXII. — S p i r a g o, Lehrb. d. spez. Methodik.

[1]) Nejhlavnější z nich: v Mnichově 1905 a 1907; v Solnohradě 1903 a 1906; ve Vídni 1905 a 1908; ve Lvově 1907; ve Švýcarsku: Olten 1906, Luzern 1907.

dovede vyučování samo povznésti a oživiti. Proto je pochopitelno, že snahy o reformu katechese vztahující se i v nejnovější době na tohoto nejdůležitějšího činitele vyvolaly onen spor o methodu, v němž nyní stojí proti sobě dva tábory: obhajcové „staré" methody t. zv. analytické, užívané všeobecně až do vzniku těchto diskussí, a na druhé straně: zástupcové reformního směru, methody „nové", jež se obyčejně nazývá „synthetickou" nebo správněji: Mnichovskou.

K porozumění těchto dvou směrů je nutno přesně si určiti pojmy: „analyse" a „synthese", jakož i jejich význam v katechetice.

Poprvé se vyskytují tyto dva pojmy u Platona. Bylo jich původně užíváno pouze v mathematice. Později přeneseny filosofií Aristotelovou do logiky. Moderní didaktika dala však pro svůj obor těmto dvěma pojmům libovolně úplně opačný význam, než logika; katechetika pak pochopitelně následovala moderní didaktiku a tak povstal brzy v užívání těchto terminů zmatek. Co jeden nazývá analysí, považuje druhý za synthesi a naopak. Proto krátké vysvětlení:

1. Analyse. **Katechika** a moderní didaktika pojímají řecké slovo ἀναλύειν, obsažené v tomto terminu ve smyslu „rozebrati" a míní tím rozbor všeobecného pojmu až do všech jednotlivých zjevů, které pod tento pojem spadají, čili sestup od všeobecného k zvláštnímu (individualisace, dedukce).

Logika odvozuje tento pojem od ἀναλύειν ve smyslu „vyjmouti", „vyloupnouti" (ἀφαίρησις — abstractio) a míní tím vyloučení nebo vyjmutí podstatných značek všeobecného pojmu z jednotlivých, specielních zjevů, čili vzestup od zvláštního ku všeobecnému (abstrakce, indukce).

2. Synthese. **Katechika** a moderní didaktika pojímají při užívání slova synthese verbum συντιθέναι v něm obsažené ve smyslu „složiti"; míní tím skládání podstatných značek obsažených v jednotlivých specielních zjevech ku všeobecnému pojmu, t. j. vzestup od zvláštního k všeobecnému (abstrakce, indukce).

Logika však bere verbum συντιθέναι ve smyslu „přidati"; míní se tím přidávání zvláštních značek jednotlivých zjevů k podstatným značkám všeobecného pojmu, čili sestup od všeobecného ku zvláštnímu (individualisace, dedukce).

Aby se předešlo zmatku, který z libovolného užívání (buďto ve smyslu logiky nebo didaktiky) těchto dvou pojmů v katechetice povstal, ustanoveno na podnět dvor. rady dra. Willmanna na paedagogicko-katechet. kursu v Solnohradě 1903, aby se budoucně v katechetice užívalo terminů: „analyse", „synthese", „analytická a synthetická methoda" v původním aristotelovském významu, jak to činí i naše filosofie (logika). Avšak jednotné praxe v užívání těchto slov se dosud ještě úplně nedocílilo.

Přívlastky „analytická" a „synthetická" methoda určuje se směr methody, t. j. udává se bližší způsob postupu vyučovacího.

Analyse v methodě připouští dvojí postup:

1. Rozeberu textový celek i věty v jejich části, abych mohl vyjmouti jednotlivé pojmy a pravdy obsažené v textu a tyto pak vysvětluji. Poněvadž při tomto rozboru je nejhlavnější vysvětlení pojmů, nazývá se tento postup dle dra. Willmanna „analyse vysvětlovací" („verbální",).

2. Podám žákům napřed dostatečný názorný materiál a pak vyjmu jednotlivé z názorného předmětu vyvozené pojmy, kterých potřebuji ku sestavení dotyčného textu katechetismu. Tento způsob nazývá se opět dle Willmanna „analyse vyvozovací" („reální").

Synthese v methodě se jmenuje onen postup, kde známým již pojmům a pravdám přidávám nové znaky objasněné žákům na příkladech a tyto pak skládám v onen pojem anebo pravdu, o které chci žáky poučiti. Směřuje-li synthese jen k sestavení textu katechismu, nazývá se „synthesí textu". Tato však není nic jiného, než druhou částí čili doplněním analyse vyvozovací, při níž se ku konci text katechismu sestavuje. — Zvláštní druh synthese je synthese genetická. Pozůstává v tom, že předvádím žákům historický vznik nějaké pravdy. Na př. učím-li o IV. přikázání církevním, vypravuji, jak první křesťané horlivě přijímali sv. svátosti, jak později poznenáhlu horlivost jejich ochabovala, až konečně musila církev dáti dotyčné přikázání. Tento způsob postupu („historická katechese") je bez odcennější, avšak bohužel lze ho jen velmi zřídka použíti.

Těmito způsoby analyse a synthese není ovšem ještě vymezena hotová nějaká soustava methodická, nýbrž pouze podstatný rozvrh látky, který možno libovolně spracovati v určitý system. Při tom se pak k synthesi nepřihlíží, protože tato má úplně zvláštní, samostatný postup (na př. synthese genetická); obyčejně však bývá doplněním analyse, neboť v methodě vůbec se analyse a synthese navzájem doplňují a jedné s úplným vyloučením druhé užíti nelze. Zbývá nám tedy jen analyse vysvětlovací, na jejímžto základě stojí ony dvě hlavní vyučovací soustavy dnešní katechetiky, které jsme nahoře označili jako methodu „starou" a „novou".

Prvá, založená na analysi vysvětlovací, spočívá v tom, že katecheta dá napřed přečísti text katechismu (nebo ho sám přečte) a potom jej po jednotlivých částech vysvětluje. Toho postupu se všeobecně používá jako „nejkratší cesty k cíli", protože má za východiště a rukověť po celou hodinu pouze text katechismu, ač jinak postupuje jak analyticky (při konkr. látce) tak i syntheticky (při látce abstr.). Z toho vidno, že označení této methody jako „analytické" je pouze správné vzhledem na text katechismu a ne vzhledem na samostatný postup vyučovací; proto se správněji označuje jako „methoda analyse textu" anebo „methoda analyse vysvětlovací".

Druhá soustava zakládající se na analysi vyvozovací, nechává z počátku katechismus úplně stranou, podává napřed názor, o kterém rozmlouvá a vyvinuje současně v malých částech pravdy katechismu, jež konečně shrnuje v jeden celek, v text katechismu. Tento způsob nazývá se obyčejně méně správně „methodou synthetickou", dle správnější terminologie však „methodou vyvozovací analyse" nebo také „methodou mnichovskou".

Samo sebou se rozumí, že tyto dvě soustavy v praxi se vyskytují v různých formách, neboť každý užívá dle své povahy a také dle látky brzy té, neb oné, anebo obou více méně spojených. Abychom však poznali určitou normu obou těchto soustav, podám podrobný postup obojí a sice při methodě analyse textu čili analyse vysvětlovací postup, jak jej nakreslil obhájce této methody na mnichovském kursu 1907 dr. Jos. Hollweck; a při methodě vyvozovací analyse nebo mnichovské

postup, jak ho podávají sami autorové její dr. A. Weber[1]) a Jindř. Stieglitz.[2])

I.

Methoda analyse textu.

Jednotlivá katechese (celá lekce v jedné hodině) má tvořiti jednotný celek, jedno thema. Dvě a tři i více otázek dají se obyčejně dobře spojiti. Nejlépe když pak katecheta sám (aspoň v nižších třídách) přečte otázky a ten neb onen neznámý ještě pojem vysvětlí. Ve vyšších třídách toto čtení otázek často odpadá. Co se týče memorování katechismu, uloží se dětem buďto již napřed, t. j. ještě než se otázky katechesí vysvětlí, anebo teprve po tom. Memorování pak nutno bezohledně žádati dle zásady: Tantum scimus, quantum memoria tenemus. Uloží-li však katecheta memorování již předem musí dětem otázky v ž d y pro memorování upraviti a stručně vysvětliti; nikdy nesmí jednoduše žákům beze všeho poručiti: „Na příště naučte se 2—3 otázky dále!"

Katechese sama má pak tyto tři díly:

1. P r o p o s i t i o. Předkládá dětem jasně a stručně předmět, o kterém se děti mají poučiti. Má se zde pro předmět tento vzbuditi zájem a konečně má se také přivésti v souvislost s látkou již probranou.

2. E x p o s i t i o má se díti:

a) per quaestionum repetitionem. Text katechismu musí celou katechesi ovládati a má častěji v ní býti opakován. Není třeba, aby katechese vysvětlovala více, než je v dotyčné otázce katechismu obsaženo; na druhé straně však také ne méně. Neboť slova katechismu musí býti jedině normou a měřítkem katechese.

b) per similitudines et exempla, čímž se označuje soubor všech názornin. Je tedy jedním z hlavních požadavků také této methody, by vyučování bylo co možná názorné. Ovšem že v nejnutnějším případě také třeba se omeziti na pouhou perafrasi textu katechismu slovy a pojmy, jež jsou dětem známější, než slova katechismu. Takový případ však se naskytne jen z nedostatku času. Obyčejně je při této methodě katechetovi úplně možno názorniny v exposici plně uplatniti.

3. A p p l i c a t i o musí žákům výslovně a důkladně ukázati, kde a kdy mohou právě podané pravdy užíti v praktickém životě. Nejvíce se doporučuje, aby katecheta ukončil tím, že s žáky prakticky dotyčnou pravdu nebo úkon nacvičí. Kde toho látka vyžaduje (na př. přikázání, ctnosti), může tato applikace býti vložena do katechese samé.

Ohledně exposice platí tato pravidla: Otázku nebo soubor otázek, upravený v jeden celek, předloží katecheta žákům jako rozkládací model a rozebírá pak otázky v jejich částech tak, že žáci vniknou do vnitřního složení myšlenek, do souvislosti jejich. Na to všechny části zase složí dohromady v onen celek, který hned na počátku ukázal. Tímto rozborem a rekonstrukcí provedenou před očima žáků dosáhne toho, že žáci nejen porozumí dobře jednotlivostem otázek, nýbrž že jim také celek pevněji utkví v paměti. Mimo to nutno poznamenati, že musí katecheta také toho dbáti, aby dal žákům přehled celé látky, kterou probírá, jakož i přehled o rozdělení celého katechismu.

[1]) V uved. díle: Die Münchner kathol. Methode.
[2]) Na Mnich. kursu 1905.

Text katechismu obsahuje pojmy a soudy. Proto musí jeho výklad býti výkladem pojmů a soudů. Někdy dostačuje vůbec jen výklad pojmů, když totiž po jich vysvětlení je žákům úplně jasno, co dotyčný text katechismu znamená. Jindy zase může se bližší vysvětlení a odůvodnění soudů obsažených v textu katechismu podati teprve při druhém, po případě i třetím probírání této látky. Ba někdy potřebuje katecheta jen vyložiti soudy, když pojmy jsou dětem úplně již známy. Obyčejně se však podává výklad pojmů i soudů zároveň; vždy ale při tom nutno pojmy vyložiti napřed. Neboť napřed musím vysvětliti, c o se tvrdí a pak teprve, p r o č se tak tvrdí.

a) V ý k l a d p o j m ů. Pojmy nemusím vždy podati v přesně filosofickém významu, t. j. jako souhrn všech podstatných značek nějaké věci, nýbrž velmi často stačí, vyložím-li pojem v populárním, psychickém smyslu. Avšak katecheta sám musí míti vždy jasnou představu všech podstatných znaků dotyčného pojmu; neboť jinak by nebyl s to, aby vzbudil u žáků správnou jeho představu. Pouze neznámé pojmy, o kterých žáci nemají buďto žádnou anebo jen nesprávnou představu, se vykládají; vysvětlování pojmů jim již známých je ztrátou času a působí na děti nudně. Při posuzování, které pojmy jsou dětem známé nebo neznámé, nutno toho dbáti, aby se na nižším stupni nepředpokládalo příliš mnoho, na vyšším zase příliš málo. Ostatní závisí úplně na všeobecné duševní úrovni žáků, jejich okolí atd. — Vysvětlování pojmů může se díti nominální a reální definicí. Prvá je obyčejným výkladem slovním a může někdy úplně stačiti. Chci-li na př. vysvětliti pojmy: vyznání Vykupitel, Spasitel, pravdomluvnost, svátost, epištola, evangelium atd., tu vycházím při jejich výkladu buďto od slovesa, od něhož jsou odvozeny (Vykupitel od vykoupiti atd.), nebo od složení (pravdomluvnost od pravdu mluviti), nebo od překladu (evangelium — blahá zvěst, poselství; epištola — dopis, list), anebo od etymologie (pověra: pavira) atd. Často nutno také adverbia a pomocná časoslova vysvětlovati. Nominální definice bývá obyčejně úvodem k reální, která má za úkol ukázati vlastní obsah pojmu.

Reální definice je deskriptivní a genetická definice. Deskriptivní definice, jež podává pouze zvláštní vlastnosti (propria) věci, kterými od ostatních se liší tak, že ji od každé jiné rozlišujeme, dá se nejčastěji užíti. Na př. při vyučování o ctnostech a nepravostech (milosrdenství, statečnost atd.; závist, lakota). Tu se ethickou črtou představí osoba, na níž je dotyčná ctnost nebo nepravost konkretně vyznačena (pokora a trpělivost Pána Ježíše; závist Kainova; hřích sv. Petra a pod.). Genetická definice ukazuje, jak věc vznikla anebo udává její součásti; lze jí také dosti často užíti (na př. vznik hříchu, pokušení, církve; pojem ‚svět', mohu rozebrati v jeho součástech). Jak vidno, mohou tyto dva druhy definice (deskript. a genet.) býti velice názornými a mohou žáky nanejvýš zajímati. O. p.

Hlídka cyrillo-methodějská.

Nová ústava pravoslavných akademií.

2. dubna 1910 dáno bylo novému zřízení pravoslavných akademií nejvyšší potvrzení. Nová ústava vypracována byla na návrh arcibiskupa volyňského Antonína, jenž náleží mezi nejfanatičtější odpůrce katolicismu v Rusku, jenž ale přes to rád přednosti katolicismu využitkuje. Celá ústava má 226 §§ rozdělených na 15 skupin. Přední oddíly podávají charakter a úkol duchovních akademií. Jsou to vyšší ústavy uzavřené, jichž úlohou jest vědecký rozvoj theologie v duchu církevním, přísně pravoslavném, vyšší výklad věd theologických a pomocných, konečně vychování alumnů v duchu církevním, v lásce k církvi a jejím nařízením a v oddanosti k v l á d ě a vlasti. Požadavek oné přísné orthodoxnosti jest nevyhnutelně nutný, uvážíme-li, jaké proudy vládly v lůně ústavů těchto v letech posledních. Toť cíl a účel akademií.

Oddíl 1—8. líčí poměr akademií k správě dioecesanní, k Synodu, pak právomoc úřadů v akademiích. Vlastní správu akademií vede Synod, místní biskup jest toliko dozorcem. Je to vysvětlitelno zásadou centralisace správy duchovní, zásadou, jež ovšem snižuje biskupy na pouhé úředníky Synodu. Představeným akademie může býti jen kněz, v Moskvě a Kyjevě kněz „černý" čili řádový. Dohlížitel, také vždy kněz, má dva pomocníky. Učitelů má každá akademie 32, z toho je 9 řádných professorů, 10 mimořádných, 10 docentů a 3 lektoři jazyků živých. V Kyjevě dále ještě jeden professor pro dějiny církve na Západě a v Kazani šest professorů pro předměty různé, jako: poslání církve pravoslavné na Východě, mezi Turky, mohamedány vůbec atd. Professor musí míti doktorát a stkvěti se přísnou orthodoxností a v duchu církevním konati své přednášky. Přednost mají kněží, zvláště pak řádoví, zásada to právě protivná zásadám, jež panovaly doposud. — Oddíl 9. jedná o naukách a vědách přednášených v akademiích. Některé předměty jsou závazny pro všecky, jiné dělí se na několik oddělení, jichž výběr zůstaven akademikům. K závazným předmětům náležejí: P í s m o s v., po 2 professorech pro Starý a Nový Zákon, p a t r o l o g i e, 2 prof., t h e o l o g i e f u n d a m e n t á l n í, d o g m a t i k a, m o r á l k a, p a s t e r á l k a a h o m i l e t i k a, s t a r é d ě j i n y c í r k v e, d ě j i n y c í r k v e r u s k é, p r á v o kanonické, f i l o s o f i e systematická, p s y c h o l o g i e, d ě j i n y f i l o s o f i e, p a e d a g o g i k a s didaktikou a m e t h o d o l o g i e věd — pro každý předmět 1 professor. Mimo to jsou stolice jazyků živých i mrtvých. Ostatní předměty rozpadají se v oddělení: historické (dějiny světové), biblické (archaelogie a j.), historicko-církevní (dějiny církve novější a Západní), polemické, liturgické. Každý akademik si musí jedno z oddělení těchto vybrati. Pohlížejíce na plán předmětů přednášených, vidíme, že každý akademik má 30 hodin týdně, mimo poslední ročník, jemuž zůstavenav olná sobota pro volné práce vědecké. Věc zajímavá jest, že najdeme ohromný počet hodin určených na zaměstnání praktická. Jest takových hodin po 10 v každém ročníku týdně, takže na pravé přednášky zbývá jen hodin 20. Pro tato praktická cvičení určeny všecky hodiny odpolední. Co se týká vzájemného poměru hodin u různých předmětů tu především nápadné jest, jak dávána přednost naukám biblickým. Nepočítajíce hebrejštiny a archaeologie ve II. a III. roku mají alumni po 6 hodinách týdně výkladu Písma sv. a 4 hodiny na praktická cvičení. Též patrologie má v roce III. a IV. týdně 3 hodiny výkladu a 2 hodiny praktické cvičení. Za to dogmatika je odbyta jen 3 hodinami výkladu a 2 prakt. cvičení ve IV. roce. Celý rozvrh je proveden tak, že poměr hodin přednášek a praktických cvičení jest 3 : 2, a to u všech předmětů, bez ohledu na to, že některá přece daleko méně potřebují nebo dovolujícvičení praktického. Na př. pro filosofii ustanoveny 3 kathedry se stejným počtem hodin (po 3 hodinách výkladu, 2 hodiny cvičení) pro systematickou filosofii s logikou, psychologii a dějiny filosofie. Vidět tu jakousi zálibu pro psychologii, z níž utvořen samostatný předmět. Zaráží však úplné pominutí jiných věd tak potřebných pro kněze. Pro sociologii na př. nezbylo místa. — Mimo přednášky a praktická cvičení má každý akademik povinnost vypracovati ročně 3 práce, a v roce posledním psáti na hodnost kandidáta theologie. Též má se cvičiti v přednášení a psaní proslovů a kázání. Stupeň magistra a doktora theologie obdrží teprve až práce vědecké jemu určené vyjdou tiskem a on je obhájí.

Zajímavé jsou zákony, týkající se vychování akademického. Přijímáni jsou do akademie seminaristi vystudovaní, buď na útraty Synodu nebo vlastní. Ženatí jsou vyloučeni, vyjma Kyjev a Kazaň, kde mají býti přijímáni i kněží ženatí. Bydleti musí každý ve zdech akademie, leda že by měl některý v místě rodiče své, pak může býti u nich. Mimořádní posluchači jsou připuštěni jen výjimečně. Každý musí slyšeti mši sv. v neděli a ve svátek, zachovávati půst, každodenně společně se modliti, dvakráte za rok jíti ke sv. zpovědi a k sv. přijímání, a to na počátku a ke konci velikého postu. O jakýchkoli rekollekcích a me-

ditacích a pod. cvičeních duchovních ani zmínky. Jen jedna novota týkající se „formy". Ačkoli po starém způsobu zůstane akademikům stejnokroj, může každý, komu se líbí, nositi i kněžskou sukni, což dosud nebývalo. Při pobožnostech mají alumni vykonávati povinnosti kleriků, zase cosi podobného jako u katolíků. Celá ústava pak směřuje k zamezení každého příliš liberálního a smělého kroku v rozvoji věd theologických. Již loni odňata byla Synodem některá privilegia akademiím a zavedena přísnější censura. Nový řád ponechal po většině stav dosavadní, což nebude asi příliš sloužiti rozvoji theologie ruské. Co se týká alumnů, tu směřuje ústava k tomu, by vychováváni byli v lásce k náboženství a Církvi. Cíl to sám o sobě dobrý, prostředky však směřují spíše k upevnění disciplíny vnější a ne k zdokonalení vnitřnímu. Možno tedy předvídati zase, že spolčování a stávky akademiků nejen nepřestanou, nýbrž ještě více se zmohou. Další otázkou je, zda vyjde nyní z akademií více a lepších kněží než dříve. K tomu nový řád nesměřuje. Kde není a nemůže býti pravého povolání, tam ani dovolení nosit kleriku ducha kněžského nevzbudí. Z alumnů jen horlivější asi zase budou přijímati postřižiny, ostatní věnují se zase úřadům světským, nanejvýš snad professuře v seminářích, ale bez přijetí kněžství. Než to ponechejme budoucnosti. (Dle „Atenea Kaplańského".) Lh. (Ol.)

Kanonická pravidla ruského metropolity Joana II. o styku s Latiníky. Ačkoli ruská církev neměla bezprostředního zájmu na sporech Cařihradu s Římem, přejala přece s křesťanstvím i všechny předsudky, vyvinuvší se v Byzanciu proti církvi západní, tím spíše, že měla v čele metropolity, biskupy a kněze po většině cařihradské. Ani později s vystoupením národní ruské hierarchie poměry se nezměnily. Jako vše ostatní, bylo také i církevní právo přejato z Cařihradu. Hned v prvních letech pokřesťanění byl zaveden v Rusku řecký nomokanon. Ovšem nemohly býti zásady řeckého církevního práva do důsledků v Rusku prováděny; musilo se zde počítat s poměry, v mnohém velmi odlišnými od řeckých, s názory lidu, s jeho kulturním stupněm, se společenským a právním zřízením staroruským. Tím způsobem vytvořilo se na základě usnesení provinciálních synod, okružních listů metropolitů, knížecích nařízení, jarlyků [1]) tatarských chánů a j. specificky ruské církevní právo, které se poměrně dosti odchylovalo od práva řeckého. Sestavení těch různých právních sbírek a pravidel až do 16. stol., s přiloučením řeckého nomokanonu, nacházíme v t. zv. Кормчая книга (kormidelní, vůdčí kniha), vydané v Moskvě v 17. století. Mezi staršími částmi jejími nalézáme i kanonické odpovědi metropolity Joana II. z konce 11. stol., důležité nejen pro církevní dějepis a církevní právo, nýbrž i kulturní historii. Obsahují odpovědi ty 34 pravidel, adressovaných jakémusi Черноризцю Jakobovi, a dávají jasně nahlédnout na mravní, společenské i náboženské názory křesťanského Ruska v 11. stol. (o kouzelnictví, styku obchodníků s cizokrajci a pohany, o životě duchovenstva, o manželství, o přestupcích proti němu a m. j.). Mezi tím též o styku orthodoxních s těmi, иже опрѣснокомь служать.

Nebude snad bez zajímavosti, blíže pravidla ta poznat. Vydána byla kanonistou ruským A. S. Pavlovem, z něhož je v řeckém — pokud byl nalezen — a staroruském originálu podává Goetz v druhé části knihy Памятники древнерусскаго каноническаго права (Stuttgart 1905), zároveň s německým překladem, jakož i dobrým kritickým komentářem textů. — Pravidla jsou uvedena v § 4 až 5, k nimž lze přičísti částečně i § 13; § 4 a 5 jsou jenom obměnou ustanovení řeckého nomokanonu, § 5 vznikl s ohledem na poměry ruské. Pravidlo 4 zakazuje styk s těmi, kteří užívají při svaté oběti nekvašených chlebů, kteří v „máselný týden" [2]) (ἐν τῇ τυροφαγίᾳ = в сырную недѣлю) maso jedí, jakož i krev a zardoušené. Jísti však s nimi v případě nutnosti se dovoluje, pro lásku Kristovu. Nechce-li pak někdo, má hleděti, aby nevzniklo z toho nepřátelství. — Jak vidno, jest pravidlo obměnou kanonů laodicejských, které zakazovaly přijímati eulogie kacířů (can. 32), jakož i nekvašené chleby od židů bráti (can. 37 a 38). Na statut knížete Jaroslava Moudrého z doby bezprostřední před vydáním kanon. pravidel Jeanových upomíná jen tím, že zakazuje styk s Lat., kdežto statutem Jaroslavovým zakazovalo se jísti nebo píti s člověkem nekřtěným, ať už byl Rusem nebo cizincem. Pravidlo 13., opírajíc se o ustanovení různých synod (laodic., 3 karthag., quiniseksty a j.) ohledně manželství, s pohany, židy a kacíři, jest namířeno proti svatbám ruských princezen s katolickými knížaty polskými; praví se v něm, že knížata, provdavší dcery své za lidi, užívající nekvašených chlebů, budou církevně potrestána. § 5. vztahuje se specielně na Latiníky a dává zároveň pokyny pro styk s nimi. Makarij se domnívá, že zde dlužno míti na zřeteli i Armény, bydlící v Rusku. Nemožno by to ovšem nebylo, ale zdá se to odporovat samému textu, v němž se praví: „τοὺς δὲ μὴ κανωνοῦντας ἐν ταῖς ἀκρωρείαις τῆς Ῥωσσίας" (иже не причащаиеться краицѣхъ в рустѣи земли).

[1]) Jarlyk (Ярлыкъ) byl list tatarských chánů, potvrzující práva církve ruské.

[2]) „Máselný týden jest poslední ze čtyř „příprav" na veliký půst velkonoční; předposlední těch čtyř týdnů jest „týden odříkání masa", poněvadž církevní předpis zakazuje po něm požívání masa, kdežto po „máselném týdnu" se zakazuje také požívání sýrů, mléka, másla a vajec." (G.)

Na to dává Joan naučení, jak se třeba vůči těm, kteří nečisté jedí, chovat: jest nutno je poučovat, napomínat; nepomůže-li to, jim hrozit, že nejsou vůbec křesťany, a jestli i to bude marným, nedovoliti jim súčastniti se svaté oběti („не даяти имъ святаго причащенья"), nýbrž považovati je za pohany a nepřátele víry. J. Lub. (Vidn.)

Poláci a snahy unionistické. P. Aurelian Palmieri svým dílem o církvi ruské „La chiesa russa, le sue odierne condizioni e il suo riforismo dottrinale" vyvolal mocný rozruch mezi Poláky a dal vznik celé řadě polemických spisků a článků o postavení Poláků k ruské církvi a jejich způsobilosti pro praktické řešení východní otázky církevní. Byla to věc, která projednána býti musila, neměla-li se státi přítěží a brzdou celé akci, a je velmi příznivým zjevem, že byla rozřešena hned na počátku, ještě dříve, než byla založena „Velehradská akademie", než rozvinuli v ní sdružení unionisté systematickou činnost.

Věc, o níž se jednalo, — jakési „corpus delicti" — tvoří sedmý odstavec poslední kapitoly zmíněného díla Palmieriho. Je nadepsán „Apoštolská netečnost polského kleru v Rusku a její příčiny" (str. 722—34). Obsah je asi tento: Polský klerus, jenž by mohl míti význačný náboženský vliv na Rusko, jenž by mohl orientovati církev katolickou o nauce a snahách pravosláví, nezná existence ruské orthodoxie jako takové. Vidí v ní jen nepřítele a propast mezi obojí církví hledí ještě prohloubiti, popírajíc platnost ruského kněžství. Je sice pravdou, že ruský jazyk ruské církve je nebezpečným prostředkem pro národní snahy Poláků, zvláště v rukou ruské byrokracie a že intellektualní i mravní russifikace Poláků, pomocí východní bohoslužby stala se základním pravidlem ruské politiky — ale Poláci na fysické i morální násilí odpovídají zase jen silou nenávisti, považujíce tento způsob obrany za jediný účinný prostředek proti poruštění, a což horšího, stotožňují přímo polonismus s katolicismem, ba ještě víc, katolicismus je jim jen prostředkem polonismu! Nenávist k Rusku přenášejí i na obřad východní a kde mohou potlačují ho. Poněvadž pak nenávist nepřekonává se nenávistí, ale láskou, je výsledkem jejich práce zase jen oboustranná nenávist.

Na tyto obžaloby odpovídali Poláci různým způsobem; jedni vysvětlovali a omlouvali, druzí popírali oprávněnost výtek jim činěných. Mezi jinými zvláště brožura Ks. Mohla: „Potvarz czy nieporozumienie" získala si sympathií velké části polského kleru. Bylať jakousi officielní odpovědí P. Palmierimu. Než napadený autor díla „La chiesa russa" musil se hájiti a obhájil se skvěle spiskem: „Mohlianismus et panpolonismus".

Neméně zajímavé než výtky Palmieriho, jsou rovněž důvody Poláků, jež uvádějí k svému obhájení. Informativní článek tohoto směru přineslo zářijové a říjnové dvojčíslo „Swiatu slowianského" z péra Ksizydelského „My a wschod slowianski". Stůjž zde jeho obsah:

U Čechů, Chorvatů a Slovinců, od Ruska příliš vzdálených, názory o Východě mají charakter hodně theoretický a jednostranný. Naproti tomu Poláci denně se stýkají s církví východní; tudíž jejich názory jsou více praktické. „Pouhá slova lásky a míru adressovaná církvi pravoslavné, neposunou daleko ku předu otázku unie v Rusku, a i když by unie stala se skutkem, neustane boj mezi Východem a Západem". Poláci — tak dokazuje autor historickými fakty — vždy k obřadu východnímu chovali se šetrně, bez ohledu na vlastní prospěch politický a národnostní. Ale ne tak Moskva. Za Petra Vel. dokázala, že její snaha po unii je jen prostředkem politickým, špinavou zbraní panovačných choutek. „Kdo nám může tedy vykládat ve zlé, že nesdělujeme růžových nadějí jiných, že na získání Východu hledíme pokojně a chladně?" A nad to jako všichni národové, tak i Poláci a jejich klerus mají nepopíratelné právo na svůj jazyk, na svůj národ. „Historie takřka každou svou stránkou svědčí, že styk s obřadem východním přinesl nám jen škodu, že mnozí naši lidé přešedše k němu, byly nadobro ztraceni své původní vlasti a jejímu životu. Východ je naším konkurentem a nám nezbývá než se hájiti. Pokoj mezi oběma stranami je možný, ale pouze za tu cenu, když každá strana bude především u s e b e zdůrazňovat a pěstovat úctu k pravdě a spravedlnosti. A že jsme netečni? Kdož by nám to mohl míti za zlé? „Dnes rozbiti a ze všech stran od Němců i Slovanů těžce utiskováni, nemůžeme pracovat na získání Ruska, neboť víme, že nám sil nestačí ani na obranu vlastní víry a národnosti."

Chápeme obtížné postavení Poláků a rádi přiznáváme jim právo národní i náboženské sebeobrany. Ale jak se zdá, celá polemika jejich s P. Palmierim nedokázala jejich neviny a nevyvrátila výtek, ač nepotvrdila-li ještě proti nim slov autora „Ruské církve". Snad Polákům ukáže tento literarní boj novou, pravdivou cestu k praktickému řešení jejich vztahů k Rusku a přispěje netoliko k zachování národa a náboženství, ale i k vítězství spravedlivé jejich věci. „A s n a d n a d e j d e d e n, k d y n e š ť a s t n á P o l s k a s h r o m á ž d í z n o v u r o z p t ý l e n é s y n y s v é z o t r o c t v í p o d k o r o u h v e b í l ý c h o r l ů a v y u č e n a n e š t ě s t í m n a u č í s e l é p e s t ř e ž i t i s v o b o d y, z í s k a n é z a t a k v y s o k o u c e n u k r v e a m u č e d n i c t v í." Pospíchal.

Zpráva

o pouti, schůzi a akademii bohoslovců československých konané dne 1. a 2. srpna 1910 na Velehradě.

Podává V. Navrátil, t. č. jednatel.

Každý národ, každá země má nějaké své milé místo, k němuž se odnášejí vzpomínky a tradice její, zvláště pak těch, kteří v nich žijí a kteří si jich váží; takým místem je pro nás katolíky na Moravě Velehrad. Ale ten jest mnohem slavnější a vzácnější; vždyť sem spějí všechny zbožné duše Slovanské; neboť odtud vyšel paprsek jasného světla do končin našich a sem také, k tomuto slunci, obracejí se zraky všech, zde ozyvají se všechny mohutnější projevy náboženského života a ducha slovanského, poněvadž zde již je pro ně historická půda. Tak také letos měl Velehrad své slavné dny, které ovšem několikrát v roce se vracejí. Jedny z nich padly na konec července a první dny srpna. Konány zde schůze a porady katolických učitelů, schůze apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje a konečně sjezd bohoslovců československých.

Dne 1. srpna o 6. hodině večer shromáždili se přítomní bohoslovci za hlaholu zvonů u Cyrillky, aby odtud odebrali se do kostela velehradského. Poněvadž následoval hned po schůzi apoštolátu, bylo v něm dosti kněží a učitelů, tak že čítal asi 150 hlav. Zpívajíce píseň „Ejhle, svatý Velehrad už září", kráčeli účastníci do svatyně, kdež měl krásnou promluvu P. Al. Stork T. J., nynější náš milý spiritual. Mluvil takto:

Stará šlechta má své hrady a své galerie, a v těch galeriích zavěsila si obrazy a postavy slavných předků. I my Slované jsme šlechta: máme urozenost nevýslovnou, Božskou; jsme křesťané — membra corporis Christi mystici. A jsme stará šlechta: již od 9. století honosíme se touto urozeností. A také my máme své hrady a své galerie: a nejvzácnější hrad a nejcennější galerie jest nám — Velehrad.

Mladý šlechtic vstupuje do galerie svých předků. Stojí před obrazem nejslavnějšího ze svých otců. Hledí upřeně na mohutnou postavu, vzpomíná bohatýrských jeho skutků a nová síla a nový duch rozproudí se v žilách jeho a pobádá ho k činům důstojným takých otců.

Tak i vy, drazí bratři, vstoupili jste iako mladá šlechta toho slovanského rodu do galerie Velehradské — buďtež srdečně vítáni a Bůh žehnej vašim ušlechtilým snahám! A když před duchem vaším vynoří se mohutné postavy nejslavnějších našich Otců — Cyrilla a Methoděje, kteří asi zde pro nás žili, pracovali, bojovali, obětovali, trpěli, by dali národu urozenost Božskou a vštípili ho do rodu Kristova, tu nechť i ve Vás ten duch těchto velkých mužů přejde a rozohní Vás k snahám ideálním, důstojným takých Otců. A jaké jsou to ideály? Snad filosofem meb filologem býti jako Konstantin. Toť ještě málo. Neb organisatorskou a administrativní činností vynikati jako Methoděj. Toť také málo. Co tedy? — Vizte tam v předu sousoší svatyně Petra a Pavla, apoštolů katerochen. Těchto duch mohutný, apoštolský přešel plnou měrou na Konstantina filosofa a Methoděje státníka a vytvořil z nich apoštoly. A proto filosof Konstantin opouští Cařihrad a slavnou stolici bohovědnou, a státník Methoděj Makedonskou provincii, kterou řídil, a oba putují k Slovanům, by se stali jejich apoštoly. Apoštolem býti, toť více než řečníkem, více než filosofem, více než státníkem, více než učencem býti, toť znamená býti dobyvatelem království Božího, spolupracovníkem na vznešeném, božském cíli, za nějž Syn Boží sestoupil na tuto nepatrnou oběžnici v prostoru světovém, toť znamená největším dobrodincem národa, lidstva býti, povznášeti lidstvo k vrcholu všeliké kultury a osvěty — ad visionem beatificam.

A proto přejdiž tento duch svatých Otců našich ve Vás, mladé bohatýry! V tomto duchu konejte svou pouť, v tomto duchu rokujte, pějte, v tomto duchu spojte se, obroďte se, v tomto duchu se rozejděte, v tomto duchu pracujte dále a stanete se takto národu slovanskému tím, čím mu byli svatí Cyrill a Methoděj — obětavými, nezištnými, moderními apoštoly. K tomu nechť Vám žehnají, drazí bratři, měrou svrchovanou titéž svatí věrověstové naši.

Po kázání dp. Štorka zapěl sbor bohoslovců Olomouckých „Veni Sancte" a uděleno p. prelátem Pospíšilem z Olomouce sv. požehnání. Na to odebrali se účastníci akademie do „Slovanského sálu", kdež k úvodu a ku přivítání J. M. p. prael. Zavorala zazpíván chorál sv. Václave.

Po zpěvu zahájil ctp. Odrážka, předseda literárního kroužku bohoslovců olomouckých schůzi slovy:

Přišli jsme sem, abychom zde načerpali onoho nadšení, jež jest nám nutno při naší práci, obzvláště proto, že nám katolíkům schází intelligence opravdu uvědomělá, neb ta jest u nás velkou vzácností. Proto pouze na nás spočívá celá ta tíha dnešní doby, hájiti náš katolický názor světový. Vítá zároveň katolické učitele, kteří ač počtem slabí, jsou naší velkou oporou. Apoštolé spojili chrám a školu a toho i my dnes si též přejeme. Vítá bratry podtatranské, aby se zde u nás potěšili, neb Bůh nedá dobré jejich myšlence zahynouti. Navrhuje teď členy čestného předsednictva, kteří vesměs přijati. Jsou to: J. M. p. prael. Zavoral, J. M. p. prael. Pospíšil z Olomouce, vldp. assessor J. Vychodil, P. A. Hlinka, za katolické učitelstvo v Čechách p. uč. Kavka, na Moravě p. ředitel Mezírka, za katolickou ligu studentskou v Praze JUC. Vičánek, ve Vídni SUSt. Vítek, v Brně Ing. C. Horký, za kněžstvo české novosvěcenec ctp. Ol. Novotný, za slezské bohoslovec Lubojacký a za kněžstvo polské dp. p. katecheta Kacz. Za výkonného předsedu zvolen neúnavný pracovník na Velehradě JMDr. Cyrill A. Stojan. Tento nejprve ujímá se slova a děkuje za volbu a zároveň vítá všechny přítomné bez rozdílu. Po něm mluví J. M. prael. Zavoral: Musil přijet jsa pozván a přijel i s radostí, jak též i s radostí vzpomíná na jeden sjezd bohoslovců, jemuž byl přítomen. Dobře vidí, že nevymizel dosud duch Sušilův, ale že přenáší se s generace na generaci, a je vidět, že vykonal velmi mnoho. Proto slibuje nám svou pomoc. Děkuje za volbu, přijímá ji jako vyznamenání a přeje, aby nám nebe žehnalo, jakož i že žehnat bude všemu, co jest dobré a krásné.

J. M. p. praelát Pospíšil bývá častým hostem na Velehradě, a to každoročně takřka od r. 1863. Též teď jest zde, aby i on síly čerpal v těžkém povolání. Dává různé pokyny na základě svého dlouholetého působení. Celý svět bojuje proti nám. Vidíme ten rozdíl mezi dřívějšími časy a dnes všude, ve společnosti ve školách. Nebudeme míti na růžích ustláno; než Bůh nás neopustí, ale musíme následovat Krista na jeho cestě kříže. Dává svá naučení jako kněz a to nejstarší z přítomných, který tolik úřadů zastával a tolik životní zkušenosti načerpal.

Vldp. assessor Vychodil: Radostí ho naplňuje, když vidí tolik ctitelů Cyrillomethodějských a to obzvláště letos, kdy slavíme 25letou vzpomínku na jubilejní rok úmrtí sv. Cyrilla a Methoděje a 30letou na encykliku „Grande munus", jejíž vyznam oceňuje. Jest rozdíl mezi dobou tehdejší, kdy úředně bylo zakázáno na Velehrad k takovým slavnostem a proto tím raději sem pospícháme, kdy každý sjezd je dovolen. Volá po spojení Slovanů na posvátném Velehradě, kde se právě ustavil výbor Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje, který bude mít jednou velký význam.

Dp. katecheta Kacz mluví polsky, který po tolik let již navštěvuje sjezdy Velehradské vzdor nepříznivému posuzování se strany některých svých nedosti prozíravých krajanů. Považoval za svou svatou povinnost ozvati se v časopisu „Gazeta Koscielna" proti smělým tvrzením Ed. Woronieckého, že snahy a tužby Velehradské jsou prý utopie, že církev katolická tím ztratila, poněvadž činí Rusům ústupky na poli dogma-

tickém, že cesta ku smíření je pochybena atd. Avšak již v témž časopisu, v němž Woroniecki svůj článek „Swiat Slowianski" uveřejnil, odpověděl mu důkladně J. Urban. Ed. Woroniecki není žádnou vědeckou autoritou, nemluvil za společnost polskou, která s Urbanem jeho myšlenky rozhodně odsoudila. V idei cyrillo-methodějské, ve snahách jsednocovacích není ničeho utopistického.

Na popud Dr. C. A. Stojana ujímá se slova p. A. H l i n k a. Zle se vede lidu pod Tatrami pro lásku k vlasti, kultuře a řeči svojí. Každé slovo bylo lesklým kaménkem k mosaikovému obrazu utrpení uherských Slováků. Vše pobrali Maďaři, uloupili majetek, školu, řeč, tak že jen víra jim zbývá, a tu jim ani exekutor nevezme. Oni chodí též na Velehrad, kde apoštolé nám zanechali poklad neocenitelný. Hájí stav kněžský, že nejsme nepřáteli pokroku, kultury, v okovech Říma, ale naopak všude září kultura křesťanská ne moderních filosofů, realistů a pokrokářů. To je kultura, když mnich život obětuje za bližního v pustinách, missionář rozšiřuje kulturu, když se o divochy stará. Řeholník, to je ta kultura Krista, a ta kultura nás očekává, o něm platí slova sv. Pavla „argue, increpa, obsecra"; jen tak budeme silni v době, kdy se vše bouří proti skále Petrově. Nás Slovany čeká to apoštolské dědictví.

Pan učitel K a v k a děkuje za katolické učitelstvo v Čechách za volbu do výboru a přeje bohoslovcům hojně požehnání Božího.

AKADEMII

zahájil ctp. F. S. P o s p í c h a l, bohoslovec z Brna, svou prací **o Dostojevském a křesťanství.**

Fedorem M. Dostojevským počíná nová doba Ruska a Dostojevský tvoří její základ. Bez něho nelze porozuměti dnešnímu Rusku. Hlavní význam jeho jest ten, že byl vytrvalým a neustupným obhájcem učení Kristova. Svým smýšlením patřil k tak zvaným Slavjanofilům, kteří chtěli zbudovati novou kulturu na čistě ruském základě. Poněvadž podklad ruské kultury tvoří pravoslaví, stal se jeho obhájcem a zavrhl atheistické a rationalistické směry západní vzdělané Evropy a s nimi i katolicismus, poněvadž na něm spočívá vzdělanost Evropy. U nás na západě odpor k církvi katolické rodí se z vnitřní zloby člověka, u Dostojevského zrodil se z ideální lásky k vlasti. Pro slavnou budoucnost Ruska zamítl katolicismus, uvrhl mu v tvář hrozné obvinění: že přijal dary satanovy, kterými Krista na poušti pokoušel, totiž chléb, autoritu zbudovanou na zázraku a tajemství, a světskou moc. Kristus zamítl tyto dary, poněvadž si přál, aby lidé svobodně a dobrovolně se rozhodli ho následovati. Než katolicismus prý je přijal, aby ovládl svět. Římská církev jest dle Dostojevského antikristem, nejde s Kristem, ale s jeho protivníkem — satanem. Proti církvi západní stojí proto církev východní, ruský Kristus. Ruský lid zachoval ve svém srdci nezkalený obraz Kristův. Přijde jednou doba, kdy za příkladem ruského lidu všichni národové půjdou a přijmou celou duší nauku Spasitelovu a splní jeho přikázaní lásky a odpuštění. Neboť lásky a odpuštění potřebuje každý. Vždyť jsme vinni netoliko sami za sebe, ale za všechny a za všechno. Až lidé poznají tuto vznešenou pravdu, nastane pro ně království nebeské ve skutečnosti. Takové jest křesťanství Dostojevského. Není to pravoslaví, jak skutečně existuje, ale křesťanství svérázné, lidové, volné, ne státní. U nás díla Dostojevského jsou dosti známa, ale pouze polovičatě. Mnozí přijali z Dostojevského jen to odmítavé jeho stanovisko k církvi katolické. Proto naší povinností jest představiti jim před oči celé vznešené křesťanství Dostojevského, a nebudou-li zaslepeni, i oni poznají, že jest daleko bližší katolicismu než dnešnímu úřednímu pravoslaví. — Dostojevský chtěl sloučiti Slovany v jednu velikou rodinu na podkladě náboženském. Vždyť jiné spojení není ani možné, neboť jsme kmenem hluboce náboženským. Pro takové spojení musíme i my pracovati všemi silami. Bůh dá, že jednou se uskuteční snaha tato, neboť musí býti jeden ovčinec a jeden pastýř.

J. M. Dr. C. A. Stojan děkuje řečníku za tak dobře prostudovanou přednášku a vyslovuje přání, aby také, až bude jednou moci, přistoupil

též i skutkem k unionistům a jejich snahám. Na to rozpouští výkonný pan předseda schůzi a účastníci odebírají se ku společné večeři. Po 9. hodině po společné modlitbě v chrámu ulehli všichni k spánku. P. d.

Nové knihy.

J. Š. Baar: **Milovati budeš...** (Povídky a črty.) Je to kniha malých, opuštěných, bídných, jež lidé toho, co snad měli, zbavili a nyní je ani za lidi sobě rovné neuznávají. Jediným tonem celé knihy jest obžaloba dnešních lidí, kteří nedovedou nebo nechtějí správně pochopiti přikázání lásky. Spisovatel ukazuje stíny té lásky křesťanské, jež beze studu vylučuje trestance ze společnosti (Utekl), vyhání bezcitně sirotu, že vyžebrala peníze na modlení za rodiče (Na modlení), necítí se služebníkem, čeledínem (Pravdivá pohádka, V obecních službách), přispívá na vše možné, žebráků však se neujímá (Měšťané), je dobročinnou jen za hluboké poklony, líbání rukou (Almužna, Pravdivá pohádka, Chrám), starého otce na výměnku nejraději vidí umírat (Podzim), nechává v továrnách tělesně i duševně hynouti spousty mladých lidí a nekalí jí to zábavu (Dva domy). Nejsilnější svým realistickým líčením je „Podobenství o milosrdném Samaritánu", kde lidé nemají ani tolik citu jako pes, jenž chrání chuďasa lidmi zničeného před zlobou těchže lidí. — Jakoby ani pravdou nebylo, co Kristus poroučí celému světu: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého". Ke zvířeti mají lidé dnes více citu, než k ubožákům, opuštěným, slabým, a přec je každý člověk jejich bližním. Těžká atmosfera nás dusí v celé knize, jež je černým listem z kněžské pastorace. Avšak kde je stín, tam musí býti také světlo! J. L. K.

Fr. v. Seeburg: **Dítko Marianské.** Brno 1910. Před několika málo lety bylo jednou z hlavních snah spisovatelů-belletristů svou praci národ a lid vychovávat. Dnes bohužel z této ideální snahy zbyly pouhé trosky. Francouzské heslo „l'art pour l'art" stalo se zásadou umělecké tvorby a učinilo celou literaturu tohoto směru hrozně zbytečnou. A těch, které nezachvátila tato nemoc, zmocnila se horečka propagovat moderní bezbožecké filosofické i ethické směry; propagovat je jediné z té příčiny, že se staly moderními, že zaujali a že se zamlouvají samým spisovatelům. Nepamatuje se na to, že se tak literatura národní odlučuje od národního cítění a dopouští se trestného bezpráví, ježto nerespektuje nižádným způsobem přirozené povahy národa a jeho snah. A následek už se objevil. Jedné části literatury, snad kromě samého autora, nikdo nerozumí, druhá kazí i intelligenci, vštěpujíc jí navzájem si odporující zásady, čímž, místo k vnitřnímu klidu, vede k rozháranosti, nervosnosti a slabosti vůle. A důsledně, zkaženou intelligencí kazí se i lid. A zbytek: literatura vskutku dobrá? Je jí příliš málo, než aby mohla vliv oné paralysovat.

Proto je skutečně svátkem naším, objeví-li se na knižním trhu kniha vskutku dobrá, jež by mohla býti s dobrým svědomím dána lidu do rukou. A nelze se diviti, že v takovém případě nehledí se ani tolik na uměleckou formu, ba že se po této stránce mnoho promíjí. Je to chyba, nelze upříti, ale přece i v esthetice je prvním požadavkem pravda a mravnost a teprve druhým — třeba stejně podstatným — formální krása.

V létě letošího roku vyšla nákladem knihtiskárny benediktinů rajhradských ve třetím vydání kniha Seeburgova: „Dítko Marianské". Líčí osudy pečlivě vychované, nábožensky cítící a v pravdě ctnostné dívky; je apologií ctnosti a důkazem velikého významu náboženství v moderním životě. Esthetiky formální naleznete v ní málo, ale esthetiku obsahovou, myšlenkovou a ideovou mohutnou a úchvatnou. Než nechci tím říci, že by neměla vůbec krásné formy. Jsou místa, kde autor mluví a píše s napjetím všech čivů a chvěním všech strun srdce. Upozorňuji pouze na passus o mši svaté (str. 193—196), bohatý na krásu formy, jež jímá srdce i duši. Kniha Seeburgova, třeba že tedy nevyniká v celku uměleckou formou, přece pro svou vnitřní krásu zasluhuje toho, aby byla brána do rukou bez předsudků a hojně čtena. Náleží k těm knihám, jejichž dojem hned nepomíjí a je ospravedlněním toho, co psáno nahoře. —spl—

Dr. J. L. Hrdina: **„Plané růže".** („Libuše", roč. XL. (1910), č. 3. Spisovatel předvádí v krátkém románu „Plané růže" drama dvou rodin. Krátce obsah: Manžel paní Heleny Divišové, Štěpán, udržuje poměr s ženou Dra Příbka. Poměr tento stojí

Diviše značné výdaje, čímž za krátkou dobu několika málo let přijde o veškeré své i Helenino jmění. Po takovém marnotratném životě se Diviš s Helenou rozejde. Potlouká se bídně po Praze a za krátko — opuštěn i od své milenky, ženy Dra Příbka — zemře. Tato pak chodí světem s jakousi kočující hereckou společností, u níž ve veliké bídě na jevišti skoná. — Helena mezitím obdrží náhodou u Dra Příbka prostřednictvím své známé, učitelky z venkova, místo vychovatelky. Dobře se osvědčí, stará se pečlivě o jeho dvě dítky Jiříka a Evičku, řídí i domácnost jeho a posléze mu slibuje, „že jim nikdy už neodejde". Takové je zakončení!

Románek sice krátký, ale pěkně ukazuje, jak by asi ve svých následcích vypadalo tak zvané „volné manželství, volná láska". Zajisté ne příliš vábivě! Při čtení budí se v nás odpor k líčeným tu poměrům a zároveň zmocňuje se nás obava, jak by to s naší ubohou moderní společností vypadalo ve „volné lásce". Případ zajisté odstrašující a pro naši dobu velmi smutný. Nevázanost mravů jistě neomlouvá podobného jednání a spisovatel dopustil se veliké chyby tím, že román — jak je to bohužel dnes moderním — ukončil příliš nejasně a kuse. Což neměl zakončení lepšího, které by morálně tolik nekřičelo a způsob odsouzení hodného chování dnešní společnosti nehájillo?

Jan Alois Novotný.

Jahrbuch der Zeit- und Kulturgeschichte 1909. III. r. Vydal Dr. Fr. Schnürer (Freiburg in Br., 1910, Herder). Cena 9 K. Stran 450.

Dnešní život kulturní vykazuje takovou členitost, že nemožno jest jednotlivci podrobně se obírati všemi pozoruhodnými zjevy kulturními. Nastala specialisace života, která vyvolala rozličné revue a příručky, v nichž možno se orientovati o důležitějších vymoženostech kulturních. A takovou příručkou, v níž jako v kaleidoskopu možno shlédnouti všecky charakteristické zjevy jednoho roku, jest Herderův „Jahrbuch". Pořadatel jeho (Dr. Schnürer) nezklamal nadějí v něho kladených. Změny podniknuté v letošním ročníku (III.) svědčí jednak o zdatnosti páně pořadatelově, jednak slouží nemálo k zdokonalení díla, v němž jako v zrcadle odráží se kulturní život r. 1909.

V čele essayí stojí zdařilá studie Seutzerova a Schindlerova o církevním životě v cizozemsku, Německu a Rakousku-Uhersku. Život církevní a účast veřejných činitelů na něm vtiskují zvláštní ráz i politice, jíž jsou věnována další tři pojednání. Podána jsou celkem objektivně a důkladně, pokud ovšem možno pro enormní množství látky a úzký rámec pojednání. Život národohospodářský věrně charakterisován slovy: depresse, drahota, daně, kterýmižto činiteli stanovena zároveň signatura roku následujícího. Existenční otázky staví se čím dále tím více do popředí, vyvolávajíce — ač ne samy — celou řadu oprav, o něž usiluje hnutí sociální. Z pojednání o školství zřejmo, kterak novodobý vývoj sociální a rozvoj studia paedagogického zvýšily pozornost společnosti na cenu dítěte, a uvedeny jsou některé reformy, jež podniknuty v tomto oboru. Zajímavé jsou změny, jež podal německý národohospodář Barolini v díle „Der Schulstaat". Názory jeho jsou sice originelní, avšak utopické. Základní vadou jejich jest, an se domnívá, že škola sama vypěstí člověka v pevný charakter, zatím co podává jen návod k sebevýchově, doplnění a zocelení ponechávajíc životu. Pěstění schopnosti rozumové na úkor citu a vůle ruší úměrnost, která činí člověka celého, schopného k boji života. Že celý výchovný system dnešní jest na nepravé cestě, nasvědčují časté sebevraždy žáků, jež svým stále rostoucím počtem zarážejí vážného pozorovatele života. Mnozí vysvětlují fakt ten poruchami mozku a zatížením dědičným, což všeobecně tvrditi jest naprosto nesprávné. Hlavní vinou jest úplná svoboda (lépe řečeno zvůle) mládeži ponechaná; neutěšené poměry rodinné (i v tak zvaných lepších kruzích společenských), otravná četba působí daleko zhoubněji než „Erziehungstorheiten" a „Prügelpädagogik" dnešní školy. Také nedostatečné vychování náboženské padá tu na váhu.

Ve vědách biblických důležitý krok v před učiněn zřízením ústavu biblického a rozhodnutím biblické komisse o historickém charakteru prvních tří hlav Genese. Výzkumné práce v Orientě, jichž se účastní téměř všichni kulturní národové, mnoho přispívají k pochopení Písma svatého. Na vědeckém životě nemalý podíl mají i osvědčení pracovníci katoličtí, jak zřejmo z přehledů o vědeckých dílech ze všech oborů.

Linguistické zprávy rozšířeny jsou o stať věnovanou slavistice (Dr. Vondrák). Bylo by si přáti, aby stati té věnována byla táž pozornost, jako na příklad romanistice. Z rysů tak stručných nelze poznati směrů, jaké zavládají v kulturním životě národů slovanských. Závěrečné stati věnovány jsou literatuře krásné a zprávám uměleckým.

Dílo to, v němž každé významné hnutí, každá plodná práce dochází náležitého ocenění, co nejvřeleji doporučujeme.

H. Felix.

Zprávy z jednot.

Z BRNA.

Ideal sebevzdělávání se na vlastní postati spojil nás v „Růži Sušilově", abychom zde ve skutek uváděli zásady toho, jehož jméno jednota nese. To jde ovšem jen vytrvalou prací, a to zvláště teď, kdy po odpočaté době vždy také s větší chutí chápeme se díla, kdy nový, svěží duch proudí v žilách našich; jen aby to potrvalo i na dále po celý rok!

První schůzi dne 23.-XI. 1910 zahájil sbor řízený koll. Martínkem IV. r. zapěv Bendlův „Chorál národa českého". Na to koll. předseda přivítal přítomné a promluvil ve své programové řeči o třech nových směrech v našem životě. Prvním takovým směrem je studium literárních proudů; neboť v dnešní krásné literatuře je kořen všeho mravního a intellektualního zla dnešní doby. Jiným takovým směrem je slovanská otázka národnostní. My Čechové stojíme uprostřed dvou světů, západního, k němuž patříme vzděláním a východního, s nímž máme stejnou přirozenost. Kam se nyní přikloniti? Západ je otráven materialismem a tím pro dějiny ztracen — nezbývá tedy než úžeji se spojiti se světem slovanským. Třetí konečně je slovanská otázka církevní. Jednota Slovanů, pro jejich nábožensky založenou povahu je možna pouze na tomto podkladě, a tím zase může být jen katolicismus, ovšem ne co do obřadu, ale co do dogmat. Těmito třemi směry otázky apologetické a sociologické nikterak nemají být zatlačeny do pozadí, ale třeba je dále s toutéž chutí studovati. J e d n a t e l podal prvou část svých zpráv Velehradských. Mimo to koll. Mart'nek IV. r. oživoval schůzi svou hrou na klavír. Zahrál Dvořákovy „Slovanské tance č. 16." a Chopinovo „Nocturno Es dur".

Vldp. r e g e n s vřele si přeje, abychom se vzdělávali nejen ve vědě předepsané, ale i též ve vědách, které leží mimo její rámec, a které nám jednou velmi budou nutny a prospěšny. Vybízí všechny k práci, abychom z ní jednou brali velké dividendy.

Dp. s p i r i t u a l, který je velmi pilným navštěvovatelem našich schůzí, pobádá nás k práci samostatné, třebas drobné, jako jsou různé zprávy do novin, zvláště krajinských. Tím zajisté se vycvičíme, nabudeme jakési ráznosti, zběhlosti a pádnosti k odrážení protivníků.

Do alumnátu letos přijato celkem 87 bohoslovců (5 Němců — 5.75%). Mimo to přednášky navštěvují 3 klerici O. C., a 3 O. S. A. V Germanicku studuje 1 bohoslovec.

„Růži Sušilovu" řídí 8členný výbor a sice jsou to 3 funkcionáři: Frant. S. Pospíchal (IV. r.) předseda, V. Navrátil (III. r.) jednatel, Jan Alois Novotný (II. r.) pokladník; mimo to ještě: Jar. Štreit IV. r., Ant. Moučka III. r., Adolf Břečka II. r., Jan Kalous I. r., Emanuel Tocháček I. r.; knihovníkem domácí knihovny Josef Kolář IV. r., knihovnu venkovskou má na starosti Jan Hycl IV. r. „Museum" pořádá koll. Frant. Pospíchal, administraci vede koll. Jar. Streit.

II. 30.-X. Přednášel ve schůzi dp. Ant. Golik, chorvatský kněz. Sbor řízený koll. Martínkem zapěl chorvatsky Vattingrovo „Davorija". Řečník mluvil chorvatsky o s o c i á l n í c h p o m ě r e c h v C h o r v a t s k u a m e z i S l o v a n y okolními. Stručný obsah jeho řeči jest asi tento: Nejprve objasnil vývoj socialního boje od jeho vzniku až do

naší doby a obracel se po této stránce k Slovanům, a to specielně k jižním. Dále objasnil poměry uvedením historických fakt, proč vlastně kultura nenalézá v Chorvatsku půdy. Za naší doby, za doby specielně zvané „kulturní" hlavní vinu nese uherská vláda, která všude jen dbá svého prospěchu. Proto panuje bída mezi lidem domorodým, který houfně opouští vlast, ponechávaje rodnou půdu vlastním nepřátelům. Odtud plyne také nedostatek svépomocných prostředků: bank, družstev a p. Mnoho škodí také vzmáhající se liberalismus a sociální demokracie. Ne mnoho lépe, ba lépe řečeno hůře jsou ještě na tom jejich sousedé. Jediní Slovinci jsou sociálně vyvinuti, ježto mají dobré vůdce, ale za to Slované v Istrii v Dalmacii stojí ještě za Chorvatskem. V Bosně se o socialních a politických poměrech ještě mluviti nedá.

Sbor: Křížkovský: Odpadlý od srdca.

III. 6.-XI. 10. Oslava kanonisace sv. Karla Bor.

1. Sbor: Hymnus na oslavu sv. Karla B. Text i doprovod složil koll. Martínek IV. r.

2. Koll. Skoupý: Sv. Karel Boromejský. (Nástin života a působení.) 3. Koll. Martinek zahrál Chopinovu Polonaisu cis-mol.

IV. 13.-XI. 1910. 1. Tercetto (klavír, cello, housle) Böhmovo Andante a rondo. 2. Koll. Moučka IV. r. Vývoj časopisů a veřejného mínění (část I.). 3. Tercetto (totéž) Marcha Zaragosa. 4. Jednatel podal II. část svých zpráv Velehradských.

V. 20.-XI. 1. Koll. Moučka IV. Vývoj časopisů a veřejného mínění (část II.). 2. Jednatel III. část zpráv Velehradských. Kroužky letos se ustavily dva: sociologický, řízený koll. Moučkou IV. r. a apologeticko-historický, předseda Karel Skoupý IV. r.; jednatel Jan Burk III. r. Měl již dvě schůze. I. 30.-X. přednášel předseda „O významu apologie za dnešní doby." II. 13.-XI. rovněž předseda „O boji proti katolickému názoru světovému. Sociologický kroužek zahájil svou činnost ustavující schůzí 23.-XI. 1910. V letošním období se uvolil znova dp. P. Šup O. S. B. přednášeti jednou měsíčně o otázkách národohospodářských. II. schůze 6.-XI. P. Šup pojednal o „práci". III. 20.-XI. Koll. předseda: Autonomie a centralismus Moravy. Účast vždy velmi slušná. Na dušičky položeny věnce na hroby: Frant. Sušila, Vlad. Šťastného, Vác. Kosmáka, bývalých professorů Jak. Procházky a J. Chmelíčka a bohoslovců Frant. Kosmáka a Šoba.

Vřelý pozdrav všem jednotám bohosloveckým!

V. Navrátil.

Z OLOMOUCE.

Jest nám uvésti smutnou zprávu, že zemřel o prázdninách (20. srpna) obětavý příznivec a laskavý rádce Lit. Jednoty Dr. Cyrill Sládeček. Již jako lektor, pak oekonom a konečně vicesuperior našeho semináře horlivě se účastníval plenárních i kroužkových schůzí, radil, poučoval, nabádal, varoval jako dobrý otec. Krásné doklady jeho zbožnosti a trpělivosti uvedeny jsou v časopise „Ve službách Královny" (r. 1910 č. 3. str. 110—111), Ještě když jsme mu před prázdninami byli blahopřáti ku jmeninám slabým hlasem nám děkoval a prosil o modlitbu členů — naděje na uzdravení už tenkrát si nedával, trpělivě se odevzdával do vůle boží. Kéž naň vděční členové též na modlitbách vzpomenou! Odpočinutí věčné, dej mu, Pane!

Důstojným pánům představeným hledíme vstříc s dětinnou důvěrou, znajíce jejich opravdovou lásku a starost o rozkvět Jednoty.

Zprávy z Jednoty nejsou tak radostné, jak by si bylo přáti. Předně zarážela na Velehradském sjezdě slabá účast olomuckých, dále záhodno by bylo též více porozumění některých pro Literární Jednotu i Museum. Ovšem zase velká většina, zvláště I. rok opravňují k nejlepším nadějím. Dej Bůh, by na správné cestě vytrvali! Členy jsou všichni bohoslovci čeští počtem 140.

Do výboru Lit Jednoty z I. roku zvoleni prozatím pp. Dohnal, Holek a Rypar.

Přehled práce od prázdnin.

Plenární schůze Literární Jednoty:

I. 13. října: 1. Žák. Koves: „Zavítej sv. Duše . . .“ (dva hlasy s klav.). 2. Zahájení činnosti Lit. Jednoty po prázdninách (předseda). 3. Kalliwoda: Nokturno I. (viola s klavírem, pp. Kadlčák a Kopřiva z II. r.). 4. Úryvky ze stanov (předseda).

II. 30. října: 1. Chorální Kyrie (missa de duppl.) dle nového chorálu. 2. Motu proprio sv. Otce o reformě církevní hudby a její provádění v Emauzích (p. Losík IV. r.). 3. Sdělení stran Musea.

III. 1. Dokončení minulé přednášky a různé dodatky. 2. Chorální „Salve Regina“ (p. Losík IV. r.).

Činnost jednotlivých kroužků:

Apologetický kroužek.

Na konkurs, který vypsala Literární Jednota z kroužkové pokladny pro členy apologeticko-dogmatického kroužku, odevzdány byly čtyři práce. Dohodou tří censorů, jež si kroužek ze svého středu zvolil, byly rozděleny ceny takto:

I. Cenu (12 K) obdržel cthp. Fr. Černoch, nyní III. r., na práci: „Eliáš a jeho doba.“

III. cenu (8 K) cthp. Fr. Nerad IV. r. za práci: „Vznik a působení řádu Tovaryšstva Ježíšova dle pravdy.“

II. cena (10 K) rozdělena byla cthp. Janu Petrášovi III. r. za práci o „Zjevení božím“ a cthp. Ant. Hrdému II. r. za práci „Zmrtvých vstání Páně.“

Po prázdninách měli jsme tři schůze.

Na veřejné přednášel cthp. Jos. Absolon III. r. o thematě: „Možnost a nutnost života posmrtného.“

Soukromé schůze byly dvě. Na první četly se po přivítání členů a úvodním proslovu předsedově stanovy a přihlásilo se 25 řádných členů a 6 mimořádných členů, kromě členů sociologického kroužku. Na druhé přednesl cthp. Fr. Navrátil (IV. r.) referát o: Positivní theologii a scholastice v dějinách.

S chutí do další práce v nastávajícím školním roku, za přispění milosti boží. Fr. Navrátil, t. č. předseda.

Sociologický kroužek pořádal dvě schůze veřejné, na nichž přednášel kol. předseda o „Zásadách křesťanských a soc. demokratických“.

Mimo to měl jednu schůzi členskou, při níž referoval kol. Mlčoch o: „Politice a náboženství“, a kol. předseda o: „Zemském sněmu“.

Členů řádných má kroužek 36. Kéž věnují se všichni členové se stejným zápalem činnosti kroužkové, kéž povzbuzují se navzájem svou pílí

ku práci, jež vyvrcholiti má jednou v neúnavném nadšení pro vznešené heslo: Pro Boha, vlast a lid! Zdař Bůh!

Ant. Koutný, předseda.

3. Kroužek Cyrillomethodějský má celkem 22 členů. Přednášky konány: a) „O mládí sv. bratří Cyrilla a Methoděje (p. Jošek III r.). b) „O stavu ruské církve začátkem XX. stol. (místo churavého p. Karlíka II. r. přečetl předseda). Mile na členy působily dva dopisy Dra. Grivce, nadšeně vybízející k práci pro unii a udávající vhodná themata i prameny. Zvláštní vděčností zavázán jest kroužek slovinskému „Apoštolátu", který jistě též na jeho popud daroval nám vzácnou knihu: Palmieri Aur. „Theologia dogmatica orthodoxa."

Al. Odrážka, předseda.

Literárně-historický kroužek. První schůze věnována vymezení programu, dle něhož třeba pracovati, rovněž připomenuty povinnosti členů. Přednášky byly dvě. Cthp. O. Lhotský (III. r.) promluvil na nich o thematě: „Křižáci-Grunwald, koncil Kostnický." Je nás přes 20 letos, tedy chutě k vespolné práci!

O. Beck, předseda.

Česká knihovna. Časopisy odebírané českou knihovnou bohoslovců olomuckých r. 1910—1911. Anděl Strážný, Atheneum Kaptanskie, Co měsíc dal, Čas, Časopis kat. duchovenstva, Časopis Matice Moravské, Časopis musea kr. česk., Časové úvahy, Český časopis historický, Český lid, Dalibor, Dom in svet, Eucharistia SS., Hlídka, Hrvatska Straže, Katech. příloha, Kazatel, Křesťanská škola, Květy Mariánské, Museum, Náš Domov, Niva, Obrana, Obzor, Obzor národohospodářský, Poklad věřících, Praktický rádce, Rodinné vychování, Růže Lurdská, Sborník hist. kroužku, Selský archiv, Serafínské květy, Studentská Hlídka, Swiat Slowianski, Škola Božsk. Srdce Páně, Vlast, Vychovatel, Vychovatelské listy, Velegradskij věstnik, Slovenské Pohľady, Knihovna Obnovy, Katol. učitel, Glas wiery, Slovanská Lípa, Zvěsti. — Sl. knihtiskárna benediktinská dává všechny publikace zdarma. Nejvřelejší dík! — Noviny: Čech, Hlas, Obnova, Naše Listy, Ludové Noviny, Katolik (darem od dp. P. Zamykala). Krajinské listy odbírali si jednotliví členové.

Na počátku tohoto školního roku vykonány volby do výboru z I. ročníku. Zvoleni pp. Schön a Stratil. Výbor: O. Beck, předseda (IV. r.), F. Cinek, místopředseda (III. r.), Ol. Karlík, pokladník (II. r.); knihovníci: L. Bubeník (IV. r.), A. Kostruch (IV. r.), J. Mlčoch (III. r.), G. Vlček (II. r.), Schön (I. r.), Stratil (I. r.).

Mluvilo se o tom, aby podán byl přehled studia slovanských jazyků a literárního snažení jednotlivých Jednot. U nás se mi to lonského roku vzhledem k celé Jednotě nepodařilo, uvádím tedy jako ukázku pouze přehled členů z II. (nyní III.) roku (za škol. r. 1909—10).

Ruským jazykem se zabývalo 8, polským 5, slovinským 2, chorvatským 2, rusínským 1.

Mimo Museum byly práce jejich uveřejněny v Apoštolátě sv. Cyrilla a Methoděje. Úcta P. Marie na Východě (dle slovinského), Bulharské hnutí k Římu r. 1860 (dle C. Armaneta přel.), kratší zprávy;

v Nejsv. Eucharistii: Božské Srdce, králi a ústředí všech srdcí, smiluj se nad námi (z polského);

v Našem Domově: Bl. Jan Sarkandr, V. Beneš Třebízský, vychovatel českého lidu;

v Našinci: Marianské družiny, Bl. Jan Sarkandr, J. J. Strossmayer a Slováci (dle charv.), Náčrtek dějin zázračného obrazu Panny Marie Czestochowské (z pol.);

ve Škole Božsk. Srdce Páně: O poutích;

Ve službách Královny: Bl. Jan Sarkander;

ve Sv. Vojtěchu: Hvězda jitřní;

ve Vzdělavací knihovně sv. XLIX. Dr. Fr. Grivce Východní otázka církevní (přel. ze slovinšt. — I. část).

U Melichárka: překlad „Výklad idey cyrillomethoděj." (do němčiny).

Seznam sotva jest úplný (zvlášť kdyby se měly uváděti kratší zprávy do krajinských časopisů).

Výsledek konkursu Lit. Jednoty z roku minulého:

Ze 7 prací (1. Dělnická otázka bytová. — 2. Dnešní nadhumanita a křesťanská láska. 3. Hlásal Ježíš Kristus dnešní demokratický socialismus? Co souditi o kommunismu prvních křesťanů a prvních Otců? 4. Machar — Sienkiewicz. — 5. Poslední z rodu Sedmerova (literární studie). 6. Protestantismus a Písmo sv. 7. Sv. Cyrill a Methoděj apoštoly všech národů slovanských.) odměněny: I. cenou práce 3. (p. Ant. Koutný); II. cenou práce 6. (p. Jan Michalský); III. cenou práce 5. (p. Jan Hrubý).

Potíž působí členům Literární Jednoty, že nemají soustavného návodu k účelné vědecké práci, leč doufáme, že i tato překážka zmizí, jakmile dostane se nám na fakultě vědeckého semináře, který všeobecně s touhou očekáván. Zatím s pomocí boží chutě do práce!

S upřímným pozdravem všem bratrským Jednotám!

Odrážka Albín, t. č. předseda L. J.

Z PRAHY.

První řádná schůze a zároveň valná hromada naší Růže byla zahájena 20. října. — Plni radostných nadějí pohlížíme na tento rok. Úvodní řeč kol. J. Resla, letošního předsedy, naše naděje odůvodňuje. — Program: I. Slovo úvodní. — Náš cíl. — Vážnost doby. — Sebevzdělání. — Theorie a prakse. — Růže Sušilova od doby založení. (Historická retrospektiva.) II. Nový poměr Růže Sušilovy k české sem. knihovně.

Tato jednotlivá hesla charakterisují obsah úvodního proslovu předsedova. Vyslovil v něm jaksi z officielního místa své ideální názory o našich povinnostech k sobě. Píši-li „názory ideální", nemyslím tím nějaké laciné snílkování, nýbrž myšlenky tak vážné jak životné, tak upřímné jak bezohledné, tak přirozené jak jest žádoucí jejich uskutečnění. — Historická retrospektiva byla jubilejní vzpomínkou. Před 25 lety nynější kanovník vyšehradský, vdp. E. Šittler, za horlivé podpory tehdejších alumnů, J. M. prael. Dr. J. Tumpacha a kanovníka Dr. A. Podlahy a j.; založil naši Růži Sušilovu dle vzoru ostatních seminářů. Brzy rozvinula horlivou činnost a naším úkolem jest, abychom jí darem jubilejním vrátili její jméno! — Kéž! —

Praktickým krokem k tomu cíli jest sloučení č. sem. knihovny s Růží. Nynější předseda s úctyhodnou důkladností vypracoval všestranně promyšlený návrh — jemuž i vldst. náš pan ředitel osobně přál a jehož provedení nám doporučil — a tak přešla knihovna v majetek R. S. a jmenuje se: Česká seminářská knihovna R. S. v Praze. Kdo chce míti na ni nárok, musí býti členem Růže. Tím se rozmnožil počet členů „Růže"; jest nás 77.

Počet alumnů v sem. (i s Němci) je 104. Podrobnější jednání o časopisech jest odloženo, až do rozhodnutí biskupských konferencí, kdež bude stanoveno, jak se má u nás užiti nového „Motu proprio" sv. Otce. — Akklamací byl zvolen užší výbor. (Jednatelem k. Poledne (IV. r.), pokladníkem k. Nekula (III. r.), zapisovatelem k. Kovář (II. r.).

Dne 24. října přednášel vldstp. farář Vlastimil Hálek z Libice: „o sociální práci kněze". Vldstp. řečník jest u nás dobře znám svými čilými návody k širšímu, praktickému působení v duchovní správě. Tentokráte poukazoval k jednotlivým oborům reelního programu katolických organisací, které hlavně praktickými výsledky své „činnosti zvelebovací" mohou si získati přízeň nebo alespoň uznání.

II. řádná schůze R. S. byla 28. října kol. Poledne podal „Zprávu o sjezdu bohoslovců na Velehradě." Došlo k horlivé debatě o způsobu práce v Růži, jež vyzněla v ten smysl, abychom svoji činnost soustředili hlavně na svoji jednotu; a kdežto jedni mínili, aby tato činnost byla celkem passivní (přednášky cizích hostů)., druzí byli toho náhledu, že naše schůze poskytují příležitost nám, abychom podali sebe. — Že bude vyhověno oběma směrům dokazuje pohostinská přednáška p. Dra. Karla Gutha, dne 31. října, „O uměleckých památkách Klementina". — Jest zajímavo, že dle výroku p. doktora archolog vidí v mladých kněžích své nepřátele, poněvadž prý nemají dosti smyslu pro staré památky, a tak mnohdy jsou jejich bezděčnými ničiteli.

3.-XI. III. řádná schůze R. S. — Kol. Kovář Fr. (II. r.) četl svou práci: „Buddhismus a křesťanství." (Č. I.) — Úvod: Stav Indie před buddhismem. (Brahmaismus.) Život Budhův. — Referát příště. — Na této schůzi byl též hlasováním přijat návrh předsedův, aby z názvu naší Jednoty byl vypuštěn přívlastek „literární", poněvadž náš program jest širší.

Jednatel.

Z HRADCE KRÁLOVÉ.

Dne 12. června 1910 konala Lit. řečnická Jednota bohoslovců poslední valnou hromadu ve správním roce 1909—10, která byla velmi četně navštívena. P. předseda velebný p. Jelínek zahájiv schůzi krátce, ale velice krásně, ocenil naši Jednotu, která nás připravuje pro těžký život veřejný, který čeká nás jako kněze. Po jeho řeči podali obšírné zprávy za celý rok všichni funkciodnáři Jednoty, kteří byli si vědomi své povinnosti a věrně plnili po celý rok svůj úkol. Na to oznámen výsledek voleb pro rok 1910—11. Zvoleni byli ve II. roč. ctpp. :: Machač, Novotný, Škeřík, ve III. roč. ctpp.: Ulrich, Vrtička, Šorm, ve IV. roč. ctpp.: Kohel, Holan, Vacek. Když valná hromada, jíž volby tyto byly předloženy k schválení, přijala nový výbor, vldp. Jelínek navrhl za předsedu pro nastávající rok ctp. Kohela ze IV. roč., který však resignoval. Provedena tedy volba nová, při níž zvolen předsedou ctp. Vacek ze IV. roč., který volbu přijal. Zde nemohu nepřipomenouti zásluhy vldp. Jelínka, který si získal v roce 1909—10 jako předseda o Jednotu. Svou neúmornou prací dovedl Jednotu naši povznésti a přivésti k novému životu. Každou volnou chvilku věnoval Jednotě. Za vše přejeme mu v životě veřejném Božího požehnání: „Bůh žehnej Vašim pracím!" Po této valné hromadě svolal ctp. Vacek výborovou schůzi, kdež nově zvolený výbor rozdělil si funkce na rok 1910—11. Kol. Vacek předseda, kol. Ulrich jedn. J. K., kol. Holan pokladník, kol. Vrtička hlavní knihovník, kol. Machač jednt. V. K., kol. Novotný správce čítárny,

kol. Škeřík spr. bell. knihovny. Mimo to usneseno zde, by sjezdu bohosl. českoslov. na Velehradě súčastnil se ctpp. Machač a Škeřík. Tím skončen rok 1909—10.

Po prázdninách první valná hromada konána dne 15. října. P. předseda ctp. Vacek vítá členy a vybízí je, by letos pracovali s takovou chutí jako roku minulého. Kol. Ulrich vzdává se své funkce, a na jeho místo zvolen ctp. Kalhous. Ctp. Machač podává referát o sjezdu velehradském, který se mu velice líbil a kdež byl velice laskavě od svých bratří laskavě přijat. Ctp. předseda oznamuje volbu výboru v I. roč. Zvoleni jsou ctpp.: Smetánka, Sobotka, Fidler. Valná hromada volbu tuto schválila. Schůzi naši poctil svou návštěvou veledůstojný p. Dr. Th. Frant. Reyl, rektor semináře a bývalý předseda Jednoty. P. předseda vítá ho a prosí o přízeň, kterou až dosud Jednotě prokazoval. P. rektor děkuje a ujišťuje, že i letos na Jednotu nikdy nezapomene a bude ji podporovati, pokud bude mu možno. Po té kol. Machač čte žádost o založení venk. knihovny v Čermné. Žádost tato pro nedostatek knih může býti vyřízena až po vánocích. Na to rozproudila se čilá debatta o časopisech a novinách, které Jednota má odebírati. Zásluhou mnohých dobrodinců zvláště představených semináře čítárna naše obohacena jest velikým množstvím časopisů českých i německých. Z českých časopisů jsou v čítárně: Vychovatel, Cyrill, Epocha, Časopis kat. duchovenstva, Rádce duchovní, Sborník hist. kružku, Vlast, Studentská Hlídka, Obzor, Hlídka, Museum bohoslovců, Zvon, Světozor, Selský List, Selská Obrana, Lidov Listy, Našinec, Katolík, Nový Věk, Hlas Lidu, Čech, Opavský Týdeník, Pravda, Jitřenka, Spravedlnost a j. menší.

Z německých časopisů: Stimmen aus Maria Laach, Sendbote, Pastoralblatt, Th. Revue, Raphael, Monika, Stern der Jugend, Lourdes-Roeon, Der Katholik, Natur und Offenbarung, Quartalschrift, Eucharistia.

Odbor sociologický zahájil již svou činnost dne 24. října pořádav schůzi, na níž Dr. Th. Frt. Reyl promluvil o důležitosti náboženství za dnešní doby a o jeho vlivu na pěstování charakteru. Dej Bůh, aby činnost tato neochabla, ale aby zkvétala a se rozvíjela. Práci této volám: Zdař Bůh!

Jos. Šorm, jednatel.

Z LITOMĚŘIC.

Jednota česk. bohosl. v Litoměřicích.

První řádná schůze v novém roce školním konána 9. října. Za členy „Jednoty" se přihlásilo ze 23 alumnů 21. Ač to číslo velmi nepatrné, přece činnost zdejší „Jednoty" jest veliká. Odebírá se zde přes 20 revuí a 12 časopisů. Mimo to se kupují občas knihy sociologické, apologetické a vzdělavací.

Druhá schůze byla 13. listopadu. Na této schůzi uskutečněn již loni projektovaný kroužek sociologický, jehož úkolem jest pořádati přednášky o různých thematech, hlavně o otázkách časových. Finančně však spolek ten závisí na „Jednotě". Za členy tohoto kroužku přihlásili se všickni pp. bohoslovci. Činných členů je 10. Předsedou tohoto „kroužku sociologického" zvolen kol. Al. Šulc.

Upřímný pozdrav všem bratrským kroužkům!

Předseda „Jednoty".

IZ LJUBLJANE.

Za letošnje šolsko leto 1910—11. se obeta v našem semenišču polno živahnega življenja, ki se bo koncentriralo okrog „Cirilskega društva", „Socijalnega kluba" ter „Govorniških voj".

Za „Cirilsko društvo slovenskih bogoslovcev v Ljubljani" se je sestavil koncem lanskega leta sledeči odbor: predsednik: Matej Vilfan; prvi tajnik: Rudolf Potočnik; drugi tajnik: Franc Lovšin; blagojnik: Franc Sedej. Društvo ostane zvesto svojemu namenu: v duhu svojih zaščitnikov sv. Cirila in Metoda z vstrajnim in požrtvovalnim delom med ljublj. bogoslovci pripomoči k časni in večni blaginji slovenskega naroda. Ta svoj smoter hoče doseči društvo s tem, da nudi članom priliko, se času primerno izobraziti tudi s pisateljevanjem; jih k temu navaja in vzpodbuja, da morejo kedaj nuditi narodu zdrave dušne hrane. Gojiti hoče zato zlasti leposlovje, obravnavati pa tudi znanstveno — metodična vprašanja, ki morejo imeti za duhovnika praktične vrednosti.

„Socijalni klub slovenskih bogoslovcev" (t. č. ;predsednik Jernej Hafner, t. č. tajnik Matej Tavčar) pod pokroviteljstvom socijologa g. dr. A. Ušeničnika, upa v letošnjem letu na lep razvoj. Program obsega z golj za naše domače razmere aktualna vprašanja narodno — gospodarske in socijalno — politične osebine, Kakov: agrarna — industrijska — carinska — in tarifna politika. Razpravljalo se bo tudi o bankah, o skupnih interesih kmeta in delavca, o soc. higijeni, izseljeništvu, brezposelnosti, o soc. nalogah občine, o soc. dolžnostih in pravicah žene, o alkoholizmu, o pomenu Adrije za slovenski narod i. t. d. Klubova knjižnica je narasla na 400 številk. Ku je v članih polno živahnega veselja in navdušenja za aktiono sodelovanje v klubu, je upati, da bo isti dobro rešil svojo nalogo.

„Govorniške voje", pod pokroviteljstvom sv. Jan. Krizostoma, so nastopile svoj XXXII. tečaj. Tč. predsednik je tov. Štefan Skubic, III. l. Glavni namen, vzgojiti dobre cerkvene govornike, skušajo doseči „Gov. vaje" potom teoretične in praktične izobrazbe. Poslednje predvsem s proučevanjem in prostim obdelavanjem cerkvenih klasičnih govornikov iz prve dobe kršanstva in novejših časov. Samostojni govori, bodisi apologetične ali začrtanemu programu vsaj odgovarjajiče vsebine, so v prvi vrsti dobrodošli.

Kot pri „Socijalnem klubu" tako so tudi pri „Govorniških vojah" člani vsi ljubljanski bogoslovci.

V dosego naših ciljev pomagaj Bog!

Tč. t a j n i k.

IZ DJAKOVA.

Vjerni tradiciji i paragrafu pravila šaljemo začasnim članovima i prijateljima „Zbora" našeg izvještaj ovogodišnjeg rada.

Shvačajući lijepe ideje, koje su vodile utemeljitelje „Zbora" pri osnutku njegovu, osječajući njegomu svrhu, gledajući plodove, primili smo i mi „Zbor" od predšastnika svojih puni zanosa i dobre volje za rad, da danas sutra spremni uzmognemo udovoljiti onijem zahtjevima, koje u današnje vrijeme traži buduče naše zvanje.

Izvještaj če pokazati, da smo radili, a prema broju, što nas ima, i dosta radili, — iz izvještaja našeg če vidjeti začasni članovi i prijatelj „Zborovi", da nijesmo mrtvi, da ne spavamo, vidjet če, da živemo, da radimo.

Zbor je imao 2 izvanredne i 4 glavne sjednice.

Joux-fixa bilo je 16.

R a d. A. B e l e t r i s t i k a. Tomislav Fogadič: Biserova grana (crtica). Marko Samardžija: I. Iz mog šljivika, pjesme. 1. Zašto pjevam. 2. Kad pjevam. . . 3. Utjeha u pjesmi. 4. U šumskoj zabiti. 5. Gorskom potočiču. 6. Listak. 7. Moje srce. 8. Što je svijet. II. Pjesme: 1. Meni katkad. 2. Gdjeno . . . 3. Lav (aleg.) 4. Bijaše jesen . . . 5. Uspomeni sestrici. 6. Lastavici. Juraj B. Tomašič: 1. Impresije: a) Na proštenju. b) 11. 1881—11. X. 1½0½. 2. Naš čovjek. Stjepan Majstorovič: Osamljeni cvijetak Posvečeno uspomeni † Mate Lešiča.

B. V j e r s k a f i l o z o f i j a. Ante Jurčevič: Determinizam i sloboda. † Mato Lešič: Monizam kao negacija naravne religije. Ante Jurčevič: Čovjek i ostali organizmi a) o duši i životu uopće.

C. S o c i j o l o g i j a. Ante Jurčevič: Moralno i materijalno propadanje našeg seljaka. Tomislav Fogadič: Naše seljaštvo.

D. A p o l o g e t i k a. Ante Jurčevič: Indiferentizam i apostazija naše dobe. Tomislav Fogadič: Inkompatibilitet vjere i znanosti.

E. K r i t i k a. Lovro Kneževič: Samardžijinih pjesama: Iz mog šljivika. Juraj B. Tomašič: Kritika Jurčevičeve crtice: Ostavljen. Marko Samardžija: Ocjena Tomašičevih: Impresija. Ante Jurčevič: Kritika Samardžijinih pjesama. Tomislav Beljan: Ocjena „Osamljenog cvijetka" od Majstoroviča.

F. D e k l a m a c i j a. Marko Samardžija: Govor Antonijev nad grobom Cezarovim. Gjuro Borič: „Molitva" od Milana Paveliča.

„Z b o r" je ove godine izradio nove zakone i imenovao na sjednici od 6. VI. 1910 cl. g. Ankuna Akšamoviča, prof. i vicerektora bogosl. sjemeništa svojim začasnim članom radi njegovih zasluga stečenih za napredak „Zbora".

Osim toga ove godine zbližila su se naša društva „Zbor" i glazbeno društvo „Zrinski" — došlo je do medusobnog — do zajedničkog rada.

Tamburaški zbor „Zrinskog" sudjelovao je do sada na „Zborovim" jourfiximа sa ovim komadima: 1. Parma : Mladi vojaki. 2. Schubert : Serenada. i 3. Brož: Nazdravica mornara.

„Zbor" je primao 54 časopisa:

Andeo čuvar; Cvijetnjak Marijin; Čas; Dan; Dom in Svet; Salez. poročila; Dušobrižnik; Duh. pastir; Gospodar; Gospod. list; Glas naroda; Glasnik Pr. Sr. Isusova; Glasnik sv. Josipa; Glasnik biskupije bos.—srijemske; Hrv. Dnevnik; Hrv. glas; Hrv. Novine; Hrv. Smotra: Hrv. Pčela; Hrv. Riječ; Hrv. Sloboda; Hrv. Straža: Hrvatstvo; Hrv. Pučke Novine; Istina; Kat. list; Kršč škola; Pastoralblatt ; Luč; Museum ; Meditace; Naša Sloga; Narod. Obrana; Narod. Novinjy; Prosvjeta; Prijatelj Naroda; Pučki list; Pučka Prosvjeta; Ružičnjak; Studenska Hlidka; Ss. Euharistia; Stimmen aus M. Laach; Slovenec; Tršč. Lloyd; Vrhbosna; Voditelj; Zeitschrift für kath. Theologie; Za vjeru i dom; i Zora.

Ove je časopise „Zbor" većinom badava primao ili uz sniženu cijenu. Slavnim uredništvima budi ovdje izrečena najsrdačnija hvala.

„Zborovna" knjižnica umnožila se knjigama „Matice Hrvatske", „Jugoslovenske akademije", „Društva sv. Jeronima", „Matice Slovenske", „Društva sv. Mohorja" i darovanim knjigama Presvijetlog g. Biskupa Dra. Ivana Krapca, te mnogim drugim djelima.

„Zbor" se je i ove godine dopisivao sa bratrskim „Zborovima" u Zagrebu, Senju, Zadru, Sarajevu, Mostaru, Gorici, Ljubljani, Mariboru, Olomucu, te Brnu — te s kat. društvima „Hrvatskom u Beču i „Domogosjem" u Zagrebu.

U Djakovu dne 24. X. 1910.

Stjepan Majstorović, predsednik.

Tomislav Beljan, tajnik.

Rozmanitosti.

F. W. Foerster o náboženství a škole. Dr. Foerster v doslovu knihy „Schule und Charakter" píše o poměru náboženství ke škole. Tvrdí s Parkerem, že učitel, jenž vědomostem naučí, jest řemeslník, učitel však, jenž charakter vychová, jest umělec. Dokazuje nezbytnou potřebu vychovávání charakteru ve škole. Doufá, že paedagogikou, jež by cestou tou kráčela, dal by se zmírniti a rozřešiti těžký spor a rozloučení, k němuž teď spějí ve všech zemích škola a církev. Čím více škola vlivem rostoucí nevěry spojení s církví uvolňuje, ruší a stává se pouhou školou rozumu, tím více učítí učitelstvo, že práce a pořádek ve škole stane se pouhým mechanismem, jenž každému vypoví službu. Pak ovšem počne se pracovati o sesílení mravních sil — a dojde sè k tomu, že mravní výchova bude státi na náboženském základě. Upozorňuje na mravně-paedagogickou nemožnost, nahraditi náboženství něčím jiným. Ze stanoviska tohoto máme také pohlížeti na rozluku církve od státu. Zásadně nedají se církev a stát od sebe více odloučiti než duše a tělo v životě pozemském. Obojí má býti spojeno vnitřním souladem, ne násilím. Musíme tedy pracovati a „laiky" důkladněji — vlastní jejich paedagogickou zkušeností — přesvědčovati o fundamentálním a nepomíjejícím významu náboženství. Tak vznikne nové, pevnější spojení náboženství s výchovou mládeže. Tak jako rozloučení manželé přece se smíří pro starost o vlastní dítě — tak spojí jednou opravdu konkretní studium výchovy charakteru sobě navzájem odcizené mocnosti světské a církevní paedagogiky k nové společné práci za lepších podmínek. — Tento svůj náhled hájí Foerster proti všem útokům strany volnomyšlenkářů. Též ve svém spise „Jugendlehre" praví, že více než desítiletým pilným studiem výchovy mládeže zjednal si přesvědčení, že každé vychování bez nebo proti náboženství jest úplně paedagogicky nedostačitelné.

V. Světový kongress volného křesťanství v Berlíně. V prvních dnech srpnových letošího roku konal se v Berlíně za účasti asi 2000 lidí, zvláště dam, V. světový kongress volného křesťanství. Nebude zajisté nemístne zmíniti se krátce o snahách, jaké spolek „Volné křesťanství" má. Idea volného křesťanství povstala v Americe a odtud šíří se do jiných dílů světa. Účelem jejím je, „pěstovati pokrok v náboženství, potlačovati formality a tak odstraňovati propast mezi jednotlivými vyznáními". O jaký pokrok se jedná, nejlépe dokazují řeči proniknuté výzvou k odloučení církve od státu, k boji za absolutní svobodu svědomí, k boji proti všem dogmatům. Na sjezdě samém A. Harnack zcela jasně popřel božství Kristovo. Zajímavější a něčím novějším byla pro účastníky themata o poměru mezi náboženstvím a socialismem. Hollandský pastor mluvil o tom, proč většina pastorů kloní se k sociální demokracii. Mnoho hluku nadělala řeč amerického kazatele, ve které horlí pro soulad mezi náboženstvím a socialismem. Vrchol bláhovosti byl v řeči „také theologa" Maurenbrechera, který pokládá socialismus za nový stupeň náboženství. Německý modernista Dr. Funk-Stettin mluvil o přítomném stavu německého modernismu. Rovněž zajímavé bylo thema „Náboženství a žena". Marie Martinova z Berlína ostře napadá zastaralé pry a orientální názory církve na ženu, jejíž hodnota se dosud neuznává a na níž se pohlíží jednostarnně. Některé přednášky netěšily se valné pozornosti. Malý ohlas vzbudila přednáška Masarykova „O náboženství a alkoholismu". Snad ještě bylo by zajímavo zmíniti se o tom, jaké chvály vzdávaly se zde Židům a jich náboženství, ve kterém uskutečněno jest praktické křesťanství. Nebudeme dále obírati se řečmi kněží-odpadlíků o církvi, křesťanství a volné myšlence, ale všimněme si řeči závěrečné, ex-abbého Hyacyntha Loysou, starce 80letého. V řeči své pokládá církev katolickou za úplně ztracenou, chválí Židy a v hlavních obrysech kreslí

svoje náboženství budoucnosti, které v jednotu spojí všechna náboženství. Tak končil V. světový kongress volného křesťanství.

A výsledek? Z celkového obrazu patrno, že se musí kongressu upříti název křesťanský, neboť kromě řeči A. Lassou, která byla vlastně opposicí, nebylo slyšeti slova: milost, odpuštění hříchů, život věčný, vykoupení. Tato poslední pointa jest známkou té volnosti a pokroku náboženského, který byl zde zastupován.

Jeden v ý z n a m, a to důležitý, přece kongress měl. O s v ě t l i l t o t i ž n á b o ž e n s k é p o m ě r y v j e d n o t l i v ý c h z e m í c h. Bohatý Američan přeje si úplnou svobodu náboženskou hraničící s atheismem. Radikální Němci jsou počtem slabí, a přece ještě v několik sekt roztříštěni. Volná myšlenka nemá mezi nimi valného významu. Co se týče národů ostatních, jsou zde poměry více nebo méně souhlasné s německými. D. G.

Jaký obraz skýtá naše moderní filosofie? Opravdu smutný a bezútěšný, jak první pohled na ní nás poučí. A dobře vystihl její rozháraný a bídný stav, nyní již naprosto neudržitelný, P. K. Kempf T. J. ve Stimmen aus Maria Laach. Kant položil k ní základ, na němž staví všichni moderní filosofové, jen že každý dle své methody, bez jednotného plánu; odtud vycházejí všechny ty její různosměrné moderní systémy. Jaká ironie, že oni, chovajíce se naprosto odmítavě ku filosofii scholastické a vyčítajíce jí úplné koření se a úctu k auktoritě, sami tak slepě Kanta poslouchají, a to jen proto, že jest to „dobrým tonem"! Ač z vlastního tábora vycházející hlasy svědčí, jak protizásadní jsou všechny jejich dnešní směry, přece přes to ve své Kantolatrii zacházejí až do směšností, způsobem naprosto nedůsledným a nevědeckým. Tak H. V a i k i n g e r doznává sice mnohé rozpory a nesrovnalosti v dílech Kantových; než to prý není ani tak jeho vinou, jako spíše tím, „že lidský duch jest donucen již svým zařízením k protichůdným pojmům a závěrům dospěti". Jen jediný pohled na celou tu ohromnou literaturu Kantovu nás jasně poučí o zásadách a rozporech v jeho filosofii. U Kanta jest těžko poznat, existuje-li neodvislý Bůh od lidského poznání, existuje-li duše naše, realní svět mimo nás, jsou-li vskutku kategorie, pojmy, substance, kausality, je-li náboženství neb zákon mravní pouze subjektivní potřebou atd.; a dle toho, jak si kdo co vykládal, taký světový názor si vytvořil. Kolik hlav, tolik smyslů. Že správně Kanta pochopil myslí si Fichte a ostatní idealisté, zároveň jako Schopenhauer i Cohen, Goldschmidt, Vaikinger; též i sociální demokraté Jaures, Bernstein a j., neb též i přívrženci umírněného Kantianismu Liebmann, Ehrhard, Windelband, Kuno Fischer, ba i Paulsen a vůbec celá dlouhá řada jeho epigonů. Směšné bylo by hleděti zastříti tyto chyby, čehož ani největší stoupenci Kanta se neodvažují (jako Vaikinger a Paulsen, který mluví docela zřejmě o „anarchii" ve filosofii, ač se těší, že je to pouze přechodní stav). Dobře to charakterisuje R u d. E u c k e n, který správně poznal, že jest úplně na scestí dnešní filosofie, a proto že jest třeba nalézti novou. Marné jest volání „zpět ku Kantovi", neb jiných, jak to činí O. Külpe, „zpět k metaphysice 17. století, Descartově, Spinnozzově".

Zcela neoprávněné jsou tedy nájezdy na filosofii scholastickou, jakoby v ní panovala nesjednocenost. Ta jest sice, ale pouze v otázkách vedlejších, které nepodrývají základů křesťanství a mravního zákonu, jak to činí filosofii moderní, kdežto v názoru světovém, a to jednotném, srovnávají se všichni scholastikové bez výjimky. Navrátil.

Časté sv. přijímání věřících. To je dnes otázka, jíž zabývati se musí po vydání dekretu „Sacra Tridentina synodus" nejen duchovní vůdcové klášterů a duchovních ústavů, nýbrž veškero v duchovní správě působící kněžstvo. Svatý Otec sám dal pokyn, jak nejúčelněji a nejrychleji dosáhnouti uskutečnění dekretu. V y c h o v á v á n í m d ě t í v t o u z e a p ě s t ě n í č a s t é h o a n o d e n n í h o s v. p ř i j í m á n í. Ovšem i tu jsou mnohdy veliké obtíže dány zařízením rodinného života dětí, jich povinnostmi školními, ale za to setkáme se u dětí nejspíše s porozuměním a dojemnou mnohdy horlivostí. Jako přivodil dekret vůbec hojně úvah asketických, pastorálních, tak i otázce dětského sv. přijímání věnována zvláštní pozornost. Pěkná jest v tom oboru práce P. Lintela o „Častějším a denním sv. přijímání žáků", kterou mám před sebou v překladu německém od P. Marxe (Saarlouis 1909, Verlag Hausen & Co.). Zajímava je proto, že dle výroku kard. Vanutelliho P. Lintelo vystihl a podal myšlenky a přání sv. Otce. Hlavní zřetel měl spisovatel ovšem na katolické vychovávací ústavy, ale vždy dbáno i toho, jak věc zaříditi, by i externí žáci vedeni byli ke splnění dekretu. Autor vyvrací některé běžné námitky, jakoby se sv. přijímání dělo jen z ohledů vnějších, varuje, aby se neutvořil v dítěti nesprávný pojem o sv. přijímání, vyzývá, aby se dětem objasnily zásady: Není v pravdě křesťanského žití bez stavu milosti. Není trvalého stavu milosti bez horlivého přijímání. Hlavní myšlenkou buď: sv. přijímání denní není mimořádnou pobožností, nýbrž požadavkem normálního žití řádného katolíka. K častému sv. přijímání nevybírat jen jednotlivce, nýbrž působiti na všecky, aby se nestalo jakýmsi privilejem „vyvolených". Obava před svatokrádeží není při častém sv. přijímání ani tak velika jako při řídkém. Nutno vysvětliti žákům, že časté sv. přijímání je věcí svědomí a Boha, nepodléhá tedy lidskému dozoru. Proto jest se představeným va-

rovati, aby neprohlašovali malé přestupky domácího řádu za překážku a naopak neodměňovali horlivost po této stránce zvláštní přízní. Autor velice pečlivě dbá toho, aby nemohly se vplížiti ohledy lidské, což u dětí též snadno by se mohlo státi, proto radí, aby děti ani nehovořily mezi sebou o počtu sv. přijímání, nechodily ke stolu Páně přesně po lavicích, volně si mohly voliti zpovědníka, měly i přede mší sv. nebo v ní přístup ke zpovědnicím atd. Ovšem nesmí se pak též od dětí žádati příliš mnoho — dlouhá příprava, díkůčinění příliš veliké — třeba míti ohled na dětskou nestálost. Zvláště se nesmí tak s nimi jednati, že by se domnívaly jakoby po sv. přijímání musely se omeziti ve své zábavě. Pamatujme, že děti mají u Ježíška zvláštní přednost a jistě i práva i v tomto ohledu. Dlužno ovšem též dobu ranní pobožnosti i mše sv. vhodně stanoviti.

V II. oddíle jedná se o častém sv. přijímání v prázdniny. Uveden význam prázdnin, špatné vlivy, důležitost sv. přijímání. Dále pojednáno o příčinách ochablosti v sv. přijímání (mnohé překážky domácího pořádku, osamocenost, nedostatek povzbuzení) i prostředcích ochranných.

V III. díle znovu uvádí a vyvrací různé námitky, připojuje pokyny představeným (též jak externistům vyjíti vstříc) a dodatkem uvádí znění dekretu. — V češtině máme brožurku o častém sv. přijímání pěkně zpracovánu od P. Žáka T. J. (Praha 1909).

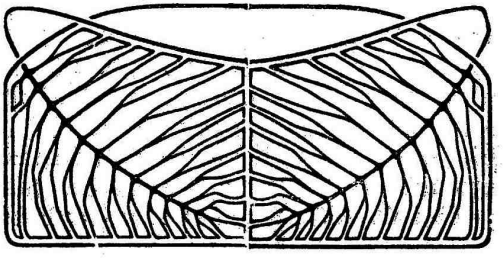

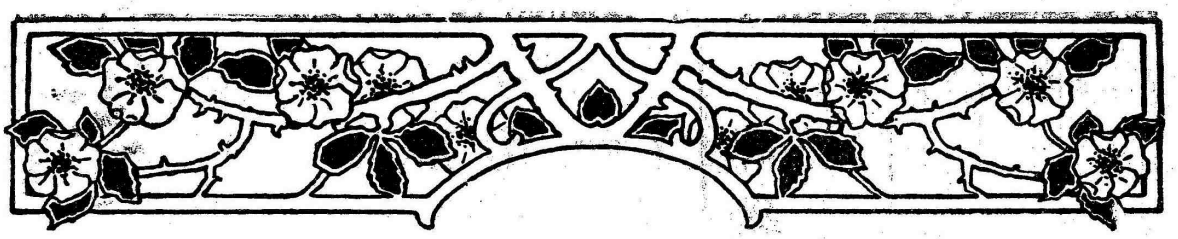

F. V. Střížovský (Ol.):

Za světlem.

Kdys věčná Síla dlaň svou vztáhla dolů
a na zem postavila velkosti své Vzor —
již věky přešly, vždy však mill'onů sbor
zříš za světlem tím božským jíti spolu.

Nechť burácí dnů našich vlna vůkol,
své vnady nabízejíc chodcům znaveným —
jdou nezlákáni s velkým ideálem svým,
tvář jasnou mají, plníce svůj úkol.

Zvuk kroků jejich v mohylách se ztrácí,
leč nezhasíná stopy jejich jas,
ta svítí těm, kdo jejich zdědí práci.

Nuž za nimi v pěn šumot vnořme veslo,
veď jejich meta do přístavu nás
a sudbu stejnou jejich dá nám heslo!

Fr. Baláš (Ol.):

Hvězda sv. tří králů.

(Exegetický příspěvek k Mt. 2.)

Ambulabant gentes in lumine tuo et reges in splendore ortus tui.
(Is. 60, 3)

Předpověděných 72 týdnů Danielových chýlilo se ku konci; Mesiáš byl všeobecně očekáván nejen od Židů, nýbrž i od národů pohanských, jak dosvědčují Suetonius a Tacitus ve svých dějepisných dílech. Tak praví Suetonius: Percrebuerat oriente toto vetus et constans opinio esse in fatis, ut eo tempore Judaea profecti rerum potirentur.[1])

Podobně Tacitus: Pluribus persuasio inerat antiquis sacerdotum litteris contineri eo ipso tempore fore, ut valesceret oriens profectique Judaea rerum protirentur.[2])

A jako všechny velké události v dějinách lidstva bývají nějakým znamením takřka předzvěstovány, tak bylo tomu i zde. Velké dílo messiášské mělo zajisté význam nejen pro Židy, nýbrž i pro všechny národy ostatní, neboť mravní zvrhlost přes všechen pokrok kultury znemožňovala delší ještě trvání poměrů tehdejších, všechno jakoby volalo po spáse a nápravě.

Jako předzvěstné znamení příchodu Messiášova byla od nejstarších dob označována hvězda; byť se to třeba nedělo přímo, přece aspoň jméno hvězdy v proroctvích messiášských často přichází, často též Messiáš sám byl nazýván hvězdou. Tak čteme na př. ve čtvrté knize Mojžíšově (XXIV. 17.): Uzřím ho, ale ne nyní, pohledím naň, ale ne z blízka. Vzejde hvězda z Jakoba a povstane prut z Israele. Místo toto — známé proroctví Balaamovo — vykládá se jak od učitelů židovských, tak též od učitelů a Otců církevních o Messiáši; proto opisuje místo toto Targum Onkelův: Surget rex ex Jakobo et Messias ungetur ex Israele. A Eben Esra praví: Multi interpretati sunt haec de Messia.

Proto lze si zcela dobře vysvětliti, že tato víra rozšířena byla nejen u Židů, nýbrž též u jiných národů východních, takže se mudrci, přišedše do Jerusalema, mohli tázati: „Kde jest novorozený král židovský, viděli jsme hvězdu jeho na východě," a že židovští zákoníci bez dlouhého doptávání se na hvězdu udali Betlém za místo narození Messiášova.

A že tato víra v nějaký zvláštní úkaz na nebi v době messiášské byla lidu hodně hluboko vryta, dokazuje též dějepis na jiném místě.

Literatura: Graminius Caeso, De stella Regis Judaeorum (Kiel 1670). Hagen J., Was haben Kepler und Tycho de Brahe vom Stern der Weisen gehalten. (Stimmen aus Maria-Laach 1895.) Kepler J., De Jesu Christi, Servatoris nostri, vero anno natalitio. (Francofordiae 1606.) De nova stella in pede Serpentarii et qui sub eius exortu de novo iniit, trigono igneo. (Pragae 1606). Eclogae chronicae . . . (Francofurti 1615.) Leichner, De tempore magorum. (Würzburg 1650.) Münter Friedrich, Der Stern der Weisen. (Kopenhagen 1827.) Ossiander J. A., Dissertatio de stella insolita duce et luce magorum. (Tübingen 1665.) Roth, De stella a magis conspecta. Moguntiae 1865. Warnatsch Otto: Der Stern der drei Weisen (Natur u. Offenbarung 1862 Nr. 2.). Wieseler: Chronologische Synopse. Knabenbauer S. J. Commentarius in Math.I. Sepp.Joh.: Das Leben Jesu Christi (Regensburg 1853.) Ideler, Handbuch der Chronologie, Lehrbuch der Chronologie. Fryč Fr.: Chronologie života Páně (Časopis katol. duchovenstva 1900—1906.) S. Thomas, Summa theol. p. 3 q 36.

[1]) Vespas. c. 4.

[2]) Hist. 5, 13.

Jak známo, vystoupil za dob císaře Hadriána Žid, jemuž dáno bylo od jeho stoupenců jméno Bar Kochba (syn hvězdy), jako Messiáš, a lid pln nadšení hrnul se za ním na poušť, doufaje, že nyní nadešla doba pomsty nad nenáviděnými Římany. Ačkoliv mělo vše konec tragický, přece je to zřejmým důkazem, jak již pouhé jméno působilo na lid.

Sv. Matouš vypravuje o příchodu mudrců a o hvězdě[1]) jimi viděné, neuvádí sice výše zmíněného proroctví Balaamova, přece však dá se souditi, že mu proroctví toto tanulo živě na mysli. Též mudrci znali asi ono proroctví, jinak bychom si jednání jejich sotva vysvětlili.

Slova, jimiž sv. evangelista celou událost mudrců vypravuje, jsou velmi stručná.

Dvě věci udává nám sv. autor zřejmě. První ve verši 2. V i d i m u s e n i m s t e l l a m e i u s i n o r i e n t e et v e n i m u s a d o r a r e c u m. Magové udávají zde příčinu svého příchodu. Hvězda to byla, jež jim dala znamení, aby se na cestu vydali.

Než jak asi mohla pouhá hvězda přivésti mudrce na myšlenku, aby se vydali na cestu do země judské, a tam novorozenému králi se poklonili? Předně nemohla to býti hvězda, kterou každodenně vídali na obloze, neboť taková nebyla by je nikdy k tomu přiměla. Byla to tedy hvězda neobyčejná, které před tím, než ji viděli na východě, nikdy dříve nespatřili. Abychom si věc lépe osvětlili, dotkněme se aspoň krátce otázky, kdo vlastně onino magové byli.

Sv. evangelista užívá slova μάγοι. U spisovatelů řeckých a římských jmenováni byli názvem tímto kněží a mudrci perští, kteří byli rádci králů a zabývali se vědami přírodními. Tentýž význam mělo slovo toto i u Medů a Babyloňanů. Mužové tito znali vůli bohů, a proto řídili se jejich radou i sami králové.

Starší exegetové a mnozí učitelé církevní měli dokonce za to, že magové přišli s e z l ý m ú m y s l e m; stojíce totiž pod vlivem zlého ducha, dověděli se zvláště z proroctví Balaamova, že nadešel čas, kdy bude konec učiněn řádění zlých duchů i jejich umění. Proto přišli do Betléma, aby se vítězi poklonili.

Avšak i přes toto nepříznivé mínění starých exegetů musíme míti za to, že byli magové muži zbožní, učení, z rodu vznešeného, a že svatý evangelista převzal pouze jméno, jak se ho u lidu užívalo. Sv. mudrcové vyznali se jistě ve hvězdách, a to velmi dobře, takže jim žádná změna v této ohromné říši neušla. Nemohli si tedy nikterak nepovšimnouti nového úkazu, jejž viděli na nebi v tom asi čase, kdy se Kristus Pán narodil v Betlémě. Vzpomeneme-li nyní na proroctví Balaamova a na proroctví jiná, jež byla Židům o hvězdě Messiášově dána, a jež národům žijícím poblíž Palestiny, jako v Arabii a Persii nemohla býti neznáma, poněvadž se dosti často se Židy stýkali; a přihlížíme-li konečně k tomu, že se na celém tehdejším světě očekával nějaký osvoboditel, — snadno si vysvětlíme, jak asi učení magové poznali hvězdu dávno slíbeného Messiáše. Mnozi mají za to, že magové pocházeli z oné země, kde žil a působil pohanský prorok Balaam, a že tedy proroctví jeho velmi dobře znali.

[1]) Mat. II.
[2]) Knabenbauer, in Math. I. 74.

Sv. Augustin (serm. de Epiph.) praví, že byli od andělů vyzváni vyhledati Vykupitele světa a pokloniti se mu. Neboť byť by i spolupůsobili třeba všechny dříve udané okolnosti, sotva by byly mudrce pohnuly k tomu, aby se odebrali na dalekou cestu hledati novorozeného krále.

A k tomu všemu nemohli přece s jistotou věděti, že je to skutečně hvězda slíbeného Messiáše, že se tedy již narodil ; mohli se tak pouze domnívati. Avšak z celého jejich chování v Jerusalémě vysvítá něco zcela jiného. Neboť neptají se, zda se již Messiáš narodil, nýbrž pouze, kde se narodil. Vidíme tu zřejmě jejich jistotu, jak byli o tom přesvědčeni.

Uvážíme-li konečně všechny okolnosti po jejich odchodu z Jerusaléma, kde vůbec o novém králi ani nevěděli ; když hvězda ukázala jim chudý domek betlémský, jako místo, kde meška novorozený král židovský ; když neviděli nikde ani stopy po nějaké královské nádheře, a přes to všechno přece padše na kolena klaněli se chudému dítěti, obětujíce mu vzácné dary : zlato, kadidlo a myrrhu, tu musíme chtěj nechtěj uznati působení nějaké vyšší moci, totiž vnuknutí Božího, jak dovozuje sv. Lev (serm. de Epiph. IV. c. 3.) Praeter illam speciem, quae corporeum indicavit obtutum, fulgentior veritatis radius eorum corda perdocuit, quod ad illuminationem fidei pertinebat.

Z vypravování evangelisty jde dále na jevo, že hvězda magy z Východu na cestě do Jerusaléma nevedla ; aspoň se o nějakém vůdci vůbec nezmiňují, což se dá sotva jinak vysvětliti, než že hvězdy na celé své cestě do Jerusaléma vůbec neviděli. Neboť nebyli by to jistě zamlčeli v Jerusalémě, když se krále Herodesa a zákoníků tázali po místě narození nového krále židovského. A jen takto dá se vysvětliti jejich velká radost, když hvězdu za Jerusalémem spatřili. Kdyby je byla vedla po celou cestu, neměla by taková radost žádného podkladu.

Druhé místo, v němž se o hvězdě mluví, jest v 9. v.: Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos... Zde poprvé, jak se aspoň na první pohled zdá, praví sv. autor, že je hvězda vedla, že je předcházela, což je patrno z imperfekta προῆγεν, jehož zde užito a z participia ἕως ἐλθών, jež Vulgata překládá : usquedum veniens. Tak vykládají toto místo velmi mnozí exegetové, jenže přece nejsou jednotni v tom, jak se má rozuměti tomu, že je hvězda vedla.

Jedni mají to za očividný zázrak, považujíce totiž hvězdu samu za nějaký praneobyčejný zjev, který vlastně ani mezi hvězdy nepatřil, nýbrž pohyboval se v dolejších vrstvách vzduchových.[1]) Tak soudí hlavně starší exegetové.

Novější nechtějíce hned útočiště bráti k zázraku, snaží se věc přirozeně vysvětliti. Betlém leží jižně od Jerusaléma. Myslíme-li si nyní, že hvězda ona byla poněkud již na nebi jižním, tedy více pod rovníkem nebeským, mohl její zdánlivý pohyb od východu k západu, též nějak naznačovati cestu, tedy asi směrem jihozápadním. Věc stane se jasnější, uvážíme-li okolnosti, za nichž mudrcové hvězdu za Jerusalémem uviděli. Pozorovali ji sice již ve své vlasti, ale pak se jim ztratila. Proto přichá-

[1]) Knabenbauer o. c. 84.

zejí do Jerusalema a táží se po místě, kde by se měl nový král narodití. A nyní, když jim místo bylo oznámeno, s radostí dávají se na cestu s přesvědčením, že je vnitřní hlas neklamal. Jaká byla teprve jejich radost, když přišedše za město uviděli hvězdu, jež se jim již na Východě byla ukázala!

Knabenbauer[1]) a mnozí jiní exegetové podávají však výklad jiný. Mají za to, že hvězda mudrce ani z Jerusaléma do Betléma nevedla, neboť nelze si mysleti, že by byl Herodes propustil mudrce, cizince krajiny judské úplně neznalé, aniž by jim byl ukázal a naznačil cestu, jíž se mají do Betlema brátí. Tedy cestu museli již napřed znát, a nebylo potřebí, aby je hvězda zvláště a skutečně vedla. Vezmeme-li výkladu na pomoc význam slova, jak se ho na jiných podobných místech užívá, docházíme k témuž závěru. Slovo antecedebat eos, προῆγεν αὐτούς, nemusí právě značiti skutečně před někým předcházeti a cestu mu ukazovati. Soudíme tak z jiných míst Písma sv., kde se užívá slova toho tak, že udává pouze, že někdo předešel jiného na nějaké místo, a že tam byl dříve než první. Tak na př. (Mat. 14, 22.) : Et statim compulit Jesus discipulos ascendere in naviculam et praecedere eum trans fretum, donec dimitteret rturbas. Zde ani nemůžeme mysleti, že by byli učeníci ukazovali Mistru svému cestu přes jezero. V tomtéž smyslu praecedent vos publicani in regnum Dei (ib. 26. 32.) ; praecedam vos in Galilaeam (ib. 28. 7.)

Na všech těchto místech užívá řecký text slova προάγειν. Můžeme proto souditi, že i na tomto místě lze ho tak užiti, poněvadž tomu okolnosti jak již řečeno, nikterak neodporují. Parafrase by dle tohoto výkladu asi zněla : Stella praecucurrit eos, usquedum venirent ad domum, ubi erat puer.

Dle výkladu tohoto řídí se pak též i výklad druhé polovice 9. verše. . . . προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον.

Výše jmenovaní exegetové Knabenbauer a jiní jsou toho názoru, že hvězda objevila se nad domkem betlemským právě v té chvíli, když stáli sv. mudrcové před ním, což oni považovali za neklamné znamení, že jsou u cíle své cesty. Tomu zdá se též nasvědčovati spojitost mezi veršem 10. a 11. Vídentes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum etc. Spojka „et" značí nám jakési bezprostřední následování dvou dějů po sobě ; jakoby tedy chtěl evangelista říci : Ještě s radostí v srdci nad objevením se hvězdy vstoupili do domu atd.

Sv. Matouš užil slova προῆγεν dle názoru lidového, aby vysvětlil, jak se mohla hvězda, kterou dříve viděli, magové na východě, nyní najednou objeviti nad domkem betlémským. Musela tedy hvězda mudrce jakoby předejíti, aby již byla nad domem, když k němu přišli.

Mnozí exegetové stanoví však jinak, nepřipouštějíce tento zcela přirozený výklad. Vycházejí z toho stanoviska, že hvězda, je-li tam, jako jiné hvězdy, totiž na nebi, nemůže na žádný předmět na zemi s určitostí ukazovati. Dr. Warnatsch[2]) má okolnost tuto za nepochopitelný zázrak, podobný onomu, kdy se slunce v údolí Ajalon na rozkaz Josue zastavilo. Praví : An dem Wunder, das die hl. Väter einstimmig in der Erscheinung des Sternes erkennen, ist also nicht zu rütteln. Hier ver-

[1]) In Math. I. p. 91. ss.
[2]) Der Stern der drei Weisen. (Nat. u. Offenb. 42. p. 82.)

sagt alle menschliche Erklärungskunst, hier können wir nichts anderes, als einen unmittelbaren, von Ewigkeit her beschloßenen Eingriff der Göttlichen Allmacht in die Gesetze der Natur annehmen.

Vykládají tedy místo toto tak, že hvězda paprskem nějakým seslaným poukázala na dům, aneb že se snesla níže do ovzduší, a tak označila místo, kde přebýval novorozený král židovský.

Nechceme zde nikterak rozhodovati, který z těchto dvou výkladů je správnějším, ale dokud stačí výklad přirozený a není nějak proti Písmu sv., můžeme jej míti za správný. (P. d.)

Stanko Jiskra (Br.):

Zapomeň!

Ve chvílích zbožné extase a tajemného snění,
u paty kříže, na lbi tvrdé skály,
má duše sirá žalem svíjí se
a líbati chce tvoje stopy svaté.
Však nelze.
Ty těžké okovy, jež duši moji tísní,
že nemůže se rozzpívati čarnou písní,
Ó, Velký, Věčný, Svatý, Všemohoucí,
svým mocným slovem zrus a slyš,
ten hlas,
jenž tiše jako větrů milé vání
Ti s vroucí prosbou šepotá:
„Zapomeň, ó Pane, zapomeň“!

Gratia salvas, gratia justificas. Nam nil invenis, unde salves, sed multum, unde damnes.

S. Augustinus.

⚜ ⚜ ⚜

Deus dat potentiam, ut vincamus, gratiam, ut proficiamur, perseverantiam, ne vincamur.

S. Thomas Aq.

⚜ ⚜ ⚜

Pro obyčejného křesťana to snad dostačí, když zařídí svůj život dle všeobecně platných zákonů křesťanské mravouky. Kdo se však podrobil zákonu milosti a lásky a stal se k n ě z e m Ježíše Krista, toho nesmí zastrašiti tužší požadavek jeho Mistra. Tento duch úplného sebezapírání náleží zkrátka k dokonalosti, které Ježíš Kristus učil a kterou žádá především od svých kněží.

Geiger-Jedlička.

⚜ ⚜ ⚜

H. Felix (Br.):

Kněz a dekret o každodenním sv. přijímání.

Království Boží na zemi trpí násilí. Nepřátelé spojili se v jeden šik usilujíce o jeho zničení. Útoky jsou tak mocné, že oprávněná jest obava náměstka Kristova o každou duši postavenou do víru života. Chtěje věřící posíliti proti útokům lstivého nepřítele, poukazuje na prostředek, v kterém se nám dostává síly, o niž tak vroucně prosí církev sv.: Bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium — na časté, ba každodenní sv. přijímání. Činí tak zvláště dekretem vydaným 20. prosince 1905 a správcům duchovním, jichž úkolem jest dle sv. Anselma rapere animas mundo, dare Deo, důrazně na srdce klade, „aby ze všech sil k tomu pracovali", by věřící často užívali prossředku tak mocného, od kterého nejsnáze lze se nadíti obrodu duchovně pokleslé společnosti.

„Prosím a zapřisahám vás," tak uzavíral sv. Otec euchar. kongres v Římě (2. června 1905), abyste věřící povzbuzovali ku návštěvě a přijímání božské Svátosti, a obracím se proto zvláště na vás, moji milovaní synové, kteří náležíte stavu kněžskému, dejte sobě se vší horlivostí na tom záležeti, by Ježíš, tento poklad ráje, tento drahokam vtělené dokonalosti božské, nebyl více tak urážlivým a nevděčným způsobem sobě samému o samotě ponecháván."

Horliví kněží, kteří již před vydáním dekretu doporučovali častější přistupování ke stolu Páně, zajásali nad výrokem sv. Otce. Věc byla rozhodnuta, šlo jen o způsob, jak působiti na lid, aby cíle tak vznešeného bylo dosaženo. Nejlepší způsob je tak zvané „Eucharistické triduum", o němž pojednal v díle Triduum Eucharistique (Casterman, Tournai (Belgique), P. Lintelo S. J.[1])

První krok dle L. měl by se učiniti zavedením euchar. Tridua, kde by se věřící seznámili s nejdůležitějšími pravdami sv. víry potřebnými k hodnému a důstojnému přijetí Těla Páně, zvláště však s dekretem sv. římské kongregace a důkladným jeho výkladem. Tím by se otevřelo srdce jejich Zdroji Lásky a duše ssála do sebe nadšení a sílu prvních křesťanů Budiž zdůrazněno, že časté sv. přijímání jest vůle Kristova, již nám znova na paměť uvádí sv. Otec, obnovení krásného zvyku prvních křesťanů, jistá cesta k dokonalosti křesťanské, vydatný prostředek k obrození společnosti. Toho jsouce pamětlivi na stupních oltáře zpytujme svědomí své a uvažme slova Kristova: „Já' jsem přišel, aby život měli a hojněji měli" (Jan 10, 10).

Velice vhodná příležitost k euchar. Triduu jest slavnost Božího Těla. Triduum třeba předem ohlásiti jakožto výslovné přání sv. Otce a biskupů, rovněž třeba seznámiti věřící s modlitbou za denní sv. přijímání a ji co možná nejvíce rozšířiti. Katolické spolky a kongregace zvláště třeba vyzvati, by se korporativně dostavili.

[1]) Něm. zpracování výtečné této knihy vydal r. 1911 P. Julius Finster S. J. v Saarlouis (Hausen & Co.). Hojně použiv domácí literatury euchar. a pastýřských listů rozšířil dílo L. o mnohé praktické pokyny týkající se kněží, pro něž v první řadě knihu vydal. Kazatel najde v ní hojnost důkladně zpracované látky jak pro Tridua, tak i pro jiná kázání euchar., a zpovědník radu, jak má vésti duše, by často přistupovaly k stolu Beránkově.

Bez srdečných a častějších promluv nelze ovšem dosíci trvalého úspěchu, neboť kterak věřící, budou vzývati (toho), v kteréhož neuvěřili? aneb kterak uvěří v toho, o němž neslyšeli? a kterak uslyší bez kazatele? (Řím. 10, 14.) Dlužno upozorniti, že pozvání ke stolu Páně jest všeobecné, platící pro celou církev, a přesně vyložiti podmínky, jež se vyžadují k dennímu sv. přijímání: milost posvěcující a pravý a nábožný úmysl.

Kristus Pán ustanovil sv. přijímání jako prostředek k zachování a rozmnožení posvěcující milosti. Vroucí chovaje přání, by všichni lidé byli učiněni „jedno tělo a jedna krev s Kristem" (Sv. Cyr. Jer.), sílí duši naši svátostným chlebem. O něm, jakož i o lásce Spasitelově, jež tu jest tak vznešeným způsobem vyjádřená, a účincích častého sv. přijímání musejí býti věřící pevně přesvědčeni, má-li se státi časté sv. přijímání ustáleným obyčejem (consuetudo, usus) — vhodné zakončení promluv Tridua. Později (dle možnosti) doplní se duchovní řeči jinými o souvislosti mezi sv. přijímáním a mší sv., o životě prvních křesťanů a světců, kteří častým přijímáním Těla Páně dosáhli heroické síly k bohumilému životu. Jimi probudíme u věřících žízeň po milosti, jak ji vzbudil Kristus při rozmluvě se Samaritánkou (Jan 4, 13—15), a nepřímo poučíme o zlobě a následcích hříchu těžkého, jímž milosti posvěcující pozbýváme. O smrtelném hříchu, o jeho zlobě dlužno zvláště pojednati (první den Tridua) a přesně vymeziti rozdíl mezi těžkým a všedním hříchem, abychom zabránili možným svatokrádežím a odstranili pochybnosti u věřících svědomí něžného, kteří bez rozumné příčiny vzdalují se stolu Páně. Abychom mohli přistoupiti k hostině Beránkově, musíme míti mravní jistotu, že nejsme ve stavu nemilosti. Stav milosti, jak jej žádá dekret nemusí býti trvalý (l'état de grâce persévérant), nýbrž dostačí stav milosti v okamžiku sv. přijímání (état de grâce au moment où l'on communie).

Druhou podmínkou jest „pravý a nábožný úmysl", jehož podstatu naznačuje dekret slovy: Recta autem mens in eo est, ut qui ad S. Mensam accedit non usui, aut vanitati, aut humanis rationibus indulgeat, sed Dei placito satisfacere velit, ei arctius charitate coniungi ac divino illo pharmaco suis infirmitatibus ac defectibus occurrere (2).

Zřejmě se tu praví, které pohnutky jsou rozhodující a které nedostačují.

Přistoupí-li k úmyslu nadpřirozenému úmysl jiný, čistě lidský a nedokonalý, jenž sám sebou není špatný, pak úmysl celkový jest sice méně čistý, přece však není špatný. Stačí, jestliže kommunikant nevylučuje vlastního účelu sv. přijímání. Nedostatečné jsou motivy přirozené a čistě lidské dobrovolné a rozvážené, nikoliv však ty, jež se vtírají mimo vůli každému věřícímu. L. shrnuje pohnutky dostatečné v slova (str. 64.): communier pour devenir meilleur. Takový úmysl jest dosažitelný pro všechny i pro ty, (a spíše pro ty), kteří jsou si vědomi svých slabostí a nedokonalostí. Kdož denně hodně přijímají, upřímným úmyslem dospějí k tomu, že i lehkých hříchů a náklonností k nim časem zanechají. O pravosti úmyslu nejlépe přesvědčíme se při zpovídání.

Tolik jest v naší moci.

Aby činnost naše přinesla kýžené plody, prosme o požehnání božské Srdce Páně, na ten úmysl obětujme kněžské hodinky a růženec. O pomoc vzývejme i Matku svoji, by přímluvou nám byla nápomocná!

G. Kotulan (Br.):

O methodě katechetické.

(Dokončení.)

b) V ý k l a d s o u d ů. Pojem obsahuje jednotlivý poznatek; soud spojuje nebo rozlučuje pojmy a vyslovuje takto nějakou pravdu ve formě tvrzení. Dostačí tedy k výkladu této pravdy, objasním-li, c o se jí chce vyznačiti; to se často docílí pouhým vysvětlením pojmů v soudě tom obsažených. Kde však pouhé vysvětlení pojmů k porozumění pravdy nedostačuje, tam mohu dotyčnou pravdu ukázati na konkretním příkladě, anebo sestavím případy, na něž se musí použíti této pravdy (na př. při vyučování o přikázáních sestavím „kasus"), anebo poukáži na konkretní případy dětem již známé. Bez kasuistiky se také katechese neobejde; ovšem že svou mírou! Tedy specialisací, individualisací, použitím a znázorněním na skutečných faktech sprostředkuje se bližší poznání soudu.

Avšak úplné poznání soudu a přesvědčení o pravdě v něm obsažené poskytuje teprve o d ů v o d n ě n í ; neboť toto objasňuje, p r o č se ona pravda tvrdí. Rozvinutí důvodů, na kterých se tyto soudy zakládají, nazývá se obyčejně k a t e c h e t i c k ý d ů k a z. Tento je nejdůležitějším pro poslední školní léta, kde se s důkazem pravd má také spojovati vyvrácení námitek, které se v praktickém životě nejčastěji vyskytují.

Soudy katechismu vyjadřují jak „credenda", tak i „agenda"; tedy články víry a mravoučné příkazy. C r e d e n d a jsou buďto události víry (na př. zmrtvýchvstání Páně), anebo články víry (na př. Kristus je pravý Bůh a člověk, jsou čtyři poslední věci, je věčná odplata atd.). Chci-li tato credenda stvrditi, musím podati taková historická svědectví, jež jsou nade všechnu pochybnost, na př. z písma sv.; anebo musím dokázati, že B ů h tak mluvil, zjevil, jednal, anebo uvedu autoritu církve, proti níž rozum nemůže nic odůvodněného namítnouti. — A g e n d a se odůvodní tím, že se předloží pohnutky, které nás musí pohnouti k tomu, abychom také jednali dle těchto mravních příkazů. Vůle lidská je určována nejprve rozumem a pak city, t. j. hnutími nižší žádostivosti. Často však povstane hnutí nejprve v nižší žádostivosti, odtud přejde do žádosti vyšší, do vůle, která pak pohne rozum k činnosti; rozum pak hledí upokojiti svědomí, které se staví proti náruživosti. Proti tomuto procesu musí katechese bojovati, aby vášně byly zadržovány a potlačovány. Musí se tedy v katechesi vždy vycházeti od rozumu, kterému se dobro cnosti a zlo hříchu jasně vyloží. Čím jasněji toto poznání mysl dítěte pronikne, tím rozhodněji se také přikloní jeho vyšší a nižší žádostivost dobru. Čím častěji pak se to opakuje a čím déle se dítě v tomto přiměřeném směru udržuje, tím více se u něho vytváří habitus dobra, t. j. ctnosti a habitus ošklivosti před zlem. Nutno tedy, aby katecheta při všech „agenda" rozumu žáků jasně vyložil, že se zde jedná o dobro a zde zase o zlo. Rozeznáváme pak ve věcech trojí dobro a zlo: ethické, eudaemonické a teleologické.

E t h i c k é dobro nebo zlo se prokáže, objasním-li: to B ů h přikazuje a to zakazuje; tak tomu učí církev; to praví o tom svatí. Nejdůležitější při tom je, aby si děti tyto mravní imperativy jasně uvědo-

mily jako výroky Boží. Velice názorné je a žáky zvlášť povzbuzuje, když katecheta uvede výroky samého božského Spasitele, když vytkne všecky okolnosti, kdy tak učinil a když objasní také váhu a sílu Jeho autority. — E u d a e m o n i c k é dobro nebo zlo prokáže se tím, když se objasní: toto je dobré, krásné, vznešené, čestné a oblažující (na př.: „Quam pulchra est casta generatio" etc.) dle výroků Božích, církve, svatých a dle zkušeností lidí; ono však je zlé, hanebné, ošklivé a zahanbující dle těchže autorit. — Důkaz pro t e l e o l o g i c k é dobro a zlo provede katecheta, když ukáže: toto vede do pekla, ono do nebe. — Pro všecky tyto důkazy má kromě výroků písma sv. býti použito hlavně událostí z biblické dějepravy a církevních dějin; sestavují se tedy indukční důkazy. Při tom se může dotyčná pravda obšírně dokázati a illustrovati pouze na jedné události, avšak přiberou se dle možnosti a libosti také jiné, sem se vztahující příběhy, které se jen stručně naznačí, poněvadž biblická dějeprava je beztoho dětem známa. Takové přesné provádění důkazů děje se však jen při pravdách význačnějších a pro příští život nejdůležitějších, jelikož jinak čas nestačí.

* * *

K obraně methody analyse vysvětlovací čili analyse textu napsal také Dr. W. H. Meunier obsáhlejší spis,[1]) v němž též udává přesný postup v této methodě; postup ten je v podstatě tentýž, jako právě podaný postup Dra. Hollwecka. Liší se jen tím, že nežádá, aby všecky otázky, které se mají v hodině probrati, byly spojeny v jeden celek, nýbrž chce, aby se probírala každá otázka zvlášť. Katechesi samu rozděluje Dr. Meunier na pět částí: 1. vysvětlení, 2. důkaz, 3. vyvrácení, 4.) použití, 5.(povzbuzení, kteréžto části podávají celkem totéž, co stanoví Dr. Hollweck ve své: propositio, expositio a applicatio.

II. Methoda mnichovská.

Tato methoda nazývá se m n i c h o v s k o u, protože vznikla hlavně přičiněním a prací mnichovského spolku katechetického, jehož vůdcové Dr. Ant. Weber, prof. v. Dillingen a Jindř. Stieglitz v Mnichově vydali r. 1901 první praktický návod a první katechese v této methodě. Snažili se v nich uskutečniti nové, reformní zásady, které již dříve v mnichovském spolku katechetů se projednávaly a také již různými odbornými časopisy byly zastávány. Původně nazval mnichovský katechetický spolek tuto methodu „p s y c h o l o g i c k o u"; avšak záhy od tohoto názoru upustil, neboť se zdálo, že se tím vyslovuje mínění, jakoby jiné methody nebyly také psychologické. Zvláště, když pak na katechetském kursu v Solnohradě r. 1903 Dr. Willmann, nejpřednější tedy nynější autorita v paedagogice, výslovně prohlásil, že obě methody analytická i synthetická (mnichovská), jsou psychologické: užívá se nyní všeobecně názvu „methoda mnichovská".

Tím, že tato methoda klade důraz na postup vyvozovací, na názorné vyučování a na stupňovou soustavu, nestanoví něco úplně nového, neboť tyto zásady měly již v dřívějších dobách své zástupce. Tak žádá již na př. sv. Augustin ve své knize „De catechizandis rudibus", že se mají pravdy katechismu historicky vyvozovati na základě vyprávěcí před-

[1]) „Die Lehrmethode im Katechismusunterricht. Ein Beitrag zur heutigen Bewegung auf dem Gebiete der Katechetik," 1905, Köln, Bachem.

nášky (narratio) z biblické dějepravy. — Ani stupňový systém, který nacházíme v methodě mnichovské, není v katechetice úplně novým, neboť jak J. Eising ve svém díle: „Die katech. Methode vergangener Zeiten in zeitgemäßer Ausgestaltung etc." (Wien, Kirsch. 1905) dokazuje, znal již v polovici 18. stol. jesuita Fr. Neumayer způsob vyučovací dle tří stupňů; a větší část citovaného díla Eisingova je věnována důkazu, že methoda arcibiskupa Solnohradského Aug. Grubera († 1835) má již tytéž stupně jako mnichovská. Dále uvádí knížearcibiskupa vídeňského Mildeho, polního biskupa vídeňského J. Mich. Leonharda († 1863) a biskupa řezeňského Sailera († 1832), kteří vesměs učili podobnému způsobu. — Co se pak týče názorného vyučování netřeba dlouho dokazovati, že právě v církvi ho vždy bylo a je užíváno.

V čem tedy spočívá podstata a zvláštnost methody mnichovské? Methoda tato postupuje napřed od názoru a jednotlivého pojmu analyticky k pojmu všeobecnému a na to se zase vrací syntheticky k jednotlivým případům. Je zde postup vyučovací vesměs analyse vyvozovací. Při tom však hledí, aby obě mohutnosti duše: rozum i srdce u žáků hned od počátku hodiny stejnoměrně byly zaměstnány. A právě v tomto současném působení na schopnosti poznávací a vůli spočívá zvláštní ráz této methody. Tato methoda vyžaduje dále, aby látka, kterou chce katecheta v hodině probrati, tvořila názorný celek a stanoví pro každé théma (každou katechesi) 2 hlavní a 2 vedlejší části čili „stupně". Hlavní stupně jsou: podání čili názor, výklad a užití (naučení); vedlejší stupně: příprava a shrnutí. Pořadí jednotlivých stupňů jest tedy takové:

1. příprava;
2. podání či názor;
3. výklad;
4. shrnutí;
5. užití.

Přípravě předchází ještě udání cíle, jež se nepovažuje za zvláštní stupeň a které lze také spojiti přípravou. Nemusí však katecheta vždy dětem cíl katechese přesně udati, nýbrž stačí obyčejně, když ho několika slovy naznačí. Má pak toto udání cíle ten účel, dáti pozornosti dětí určitý směr. Budí se tím u nich zájem a součinnost jejich stává se účelnou.

V přípravě má katecheta především obnoviti známé již pojmy, představy a vědomosti, které se vztahují na látku, jíž míní přednésti. Je tedy na tomto stupni hlavní věcí navázati na známou resp. předešlou látku. Mimo to vysvětlí zde také neznámá slova a věci, jichž jest zapotřebí k novému učivu. V celku má se příprava upraviti tak, aby byly děti náladově povzbuzeny pro nové thema a proto se začne věcmi, které zvlášť jsou přístupny mysli dětské.

Následuje pak první hlavní stupeň: podání čili názor. Přistupuje k probírání nové látky podá katecheta názorně obsah textu katechismu a obmezuje se při tom na specielní případ. Názor tento má se z pravidla uvésti ve formě nějakého vypravování (povídky); kde však toho látka vyžaduje nebo dovoluje, může se také použíti podobenství, líčení, obrazů a výjevů ze života dětského, vždy však se zřetelem na věk žáků. Pokud možno vyberou se k tomu účelu články z biblické dějepravy. O tom, jakého vypravování mám použíti, rozhoduje ráz otázky

katechismu. Všecky otázky katechismu dají se rozděliti na otázky historické a otázky naučné. Probírám-li tedy otázku obsahující nějakou skutečnou událost, musí vypravování tohoto děje nutně býti předmětem názoru (na př. otázka: Kterak konal P. Ježíš svůj úřad učitelský?) — Mám-li však otázku naučnou, jež neobsahuje žádného děje, musím pro ni vhodné vypravování teprve vyhledati (na př. Co je nebe? Čím se pěstuje křesť. naděje?) Při tom se postupuje takto: Nejprve se vyhledají všechny všeobecné pojmy v otázce a pak se vybere takové vypravování, které všecky tyto pojmy obsahuje. Vypravování toto musí především býti skutečným případem oné pravdy, jíž chci vyložiti; musí býti lehce srozumitelné, tedy ne takové, aby snad samo potřebovalo ještě výkladu; musí dále býti přiměřené a povznášející a konečně musí býti tak přednesenо, aby děti upjaly svou pozornost na hlavní věci a ne snad na vedlejší podrobnosti. Otázky pak obsahující nadsmyslné pojmy znázorní se analogiemi a podobenstvími.

Dlužno ještě poznamenati, že u tohoto stupně má katecheta dvě úlohy: 1. podati názor a 2. prohloubiti předmět názoru. Prvé jest věcí pouze katechetovou a děti jen naslouchají; při druhém však pracují žáci sami; opakují vypravování, katecheta jim při tom pomáhá, je opravuje a doplňuje; snaží se pak několika otázkami vytvořiti přehled a vytknouti hlavní body vypravování. Konečně se napíší hlavní rysy na tabuli.

Druhý hlavní stupeň je v ý k l a d textu katechismu na základě předešlého vypravování. Jedná se zde především o převedení specielního případu, podaného ve vypravování, na všeobecný pojem, obsažený v textu katechismu. Musí se tento výklad díti slovy katechismu, která se, jsou-li žákům neznámá, vysvětlí, předříkají a dají opakovati. To jest velice důležité, aby snad děti nerozumějíce významu slov takových, slova nekomolily a aby také v jazykovém výrazu se cvičily. Často usňadňuje dětem porozumění textu, když se jim uvedou některé analogické výrazy. Mnohé terminy povstalé v oboru smyslovém přešly pak na duševní (výrazy metafysické). Ty vysvětlí se nejlépe, vychází-li se od původního významu čili od t. zv. analogon princeps. Má se celkem vzato výkladem dostati žákům správného výrazu pro psychické pojetí podané na předešlém stupni. Tane-li pak text katechismu takto vyložený již dětem jasně na mysli, třeba potom zvlášť poukázati na božskou, po případě církevní autoritu, které onu pravdu hlásají. — Na doplnění ještě nutno připomenouti, že se ve vyšších třídách při tomto stupni nemá opomenouti krátká apologie právě probrané pravdy.

Po výkladu nastupuje druhý vedlejší stupeň: s h r n u t í. Probrané učivo shrnou obyčejně žáci za pomoci katechetovy sami, a sice buďto dle schematu napsaného na tabuli již při podání, anebo odpovědmi na otázky katechetovy. Shrnutí je tedy přehledné seskupení probrané látky, a proto hlavně prací paměti. Žáci si při tom uvědomí, že dnešní látka tvoří ukončena, uzavřený celek, který mají nyní podržeti v paměti.

Tímto shrnutím je hlavní práce vyučování již ukončena, jedná se nyní ještě o upevnění a trvalé vštípení zpracované látky. Především však jde o to, aby hnutí vůle, která během vyučování vznikla v žácích, bylo použito na specielní případy. Tento účel má poslední stupeň mnichovské methody: u ž i t í. První podmínkou užití jest, aby jakožto applikace přednesené nauky, okamžitě působilo na srdce dětí a vyvolalo v nich

trvalou náklonnost k dobrému a odpor ku zlému. Musí tedy katecheta přednésti konkretní případy a uvésti je do přímého vztahu s projednancu látkou. Doporučuje se nějaké vypravování (líčení), které pokud možno musí tvořiti kontrast k onomu (vypravování), jehož bylo použito k podání názoru. Tak na př. vykládal-li jsem při názoru o nějakém lživém dítěti, uvedu při užití dítě, které právě této chybě odolalo. Musí se tedy žáci naučiti applikovati náboženské nauky na svoje jednání, t. j. stupeň užití musí se státi v každé hodině cvičením vůle a svědcmí. Z tcho vyplývají pro tento stupeň tato pravidla:

1. Naučení mají se bráti z přítomného nebo pozdějšího života žáků;
2. mají býti protkána mocnými motivy;
3. mají se ihned s dětmi vzbuditi přiměřené akty cností.

Praktické rysy ze života jiných, zvláště pak svatých, tvoří při tomto stupni hlavní zdroj motivů; neboť příklad je právě pro děti nejmocnější morální pohnutkou.

* * *

Nelze upříti, že tato methoda nese stopy vlivu Herbart-Zillerových zásad paedagogických. Avšak dle Dr. Willmanna, od něhož máme nejlepší vydání Herbartových spisů, je podstatný rozdíl mezi t. zv. „formálními" stupni Herbartovými a mezi stupni mnichovské methody. Dr. G. Grunwald, správně dokazuje,[1]) že mnichovští autoři ve své methodě šíře rozvedli pouze základní ideu Herbartovy paedagogiky, že totiž nutno zároveň a stejnoměrně působiti na mohutnost poznávací a žádací, že dobré vyučování také vychovává a že je tudíž třeba co nejužšího spojování mezi věděním a svědomím, mezi představou a pohnutkou, mezi myšlením a chtěním.

Ačkoliv se mnichovské methodě dostalo všeobecně dosti příznivého přijetí, přece nalezla také mnoho odpůrců literárně [2]) zastoupených farářem Schramlem (z Bavor) a Lineckou „Theol.-prakt. Quartalschrift" (1902—1904), kteří jí hlavně vytýkali rationalismus. Avšak výtka tato lehce vyvrácena, poněvadž spočívá na záměně methody této s methodou heuristickou. Neboť názorem podávaným mnichovskou methodou nevyhledávají se, t. j. nevytvořují se teprve rozumem, pravdy samy, nýbrž pouze jejich porozumění. A „Quartalschrift" sama, ač výtky nové této methodě činěné formálně neodvolala, přece ji později v různých recensích vřele doporučovala. (cf. Pichler, Unser Religionsunterr., pag. 131). — Jiní kritikové zase, kteří sice princip mnichovské methody uznávají, žádali, různé změny v požadavcích, které mnichovští autoři předpisovali pro jednotlivé stupně své methody. P. Gatterer S. J. žádá, by se udání cíle obsahově dobře upravilo. O změně I. hlavního stupně, t. j. názoru byla největší kontroverse. J. Englmann v té příčině klade důraz na to, by se k tomuto stupni braly hlavně rysy ze života žáků a mimo to uvádí také celou řadu chyb, jichž se třeba vyvarovati, použije-li se k názoru vypravování. Dr. Meunier radí, aby se užívalo přiměřeně oněch prostředků, které na tomto stupni slouží nejen k názornému podání,

[1]) Ve svém spisu : „Die Münchner katech. Methode, J. Fr. Herbart und Fr. W. Foerster." — München 1910. — Bude jistě zajímati, že v tomto spisu se také ukazuje, jak by se dalo užíti zásad slavného curyšského pedagoga Fr. W. Foerstera také ve vyučování náboženském a zvláště v mnichovské methodě katech.

[2]) V brožurce : „Das Prinzip der modern. Anschauung u. die Anschauung im Religionsunterr., Regensburg 1899."

nýbrž i k ozdobě mluvy. P. Linden S. J. se odvolává na to, že vznik pojmu se zakládá na přirovnání a žádá proto větší počet příkladů, aby se jimi náležitě očistil pojem od nahodilých znaků. Při pojmech pak, o kterých se již dlouho pojednává, stanoví postup vysvětlovací analyse. Pro stupeň „výkladu" vyžaduje kritika, aby se kladl větší důraz na slovní výklad, který se má těsněji přidržovati textu katechismu. Dále doporučují aspoň při liturgických katechesích spojovati stupeň názoru se stupněm výkladu. Stupeň užití poskytl dosud nejmenšího důvodu k nějaké změně. Pouze J. Val. Schubert poznamenává, že by se mělo shrnutí podati teprve po užití. To však není radno hlavně z toho ohledu, že by užitím na žáky již tak nepůsobilo.

Tímto způsobem podrobili různí odborníci mnichovskou methodu důkladné kritice a přinutili takto svojí zkušeností mnichovské autory k značné modifikaci jejich methody. Tak došlo konečně na předposledním katechetickém kursu (1907) přičiněním prof. Dr. Hollwecka, Dr. Göttlera a později také P. Lindena v orgánu mnichovského katechetického spolku: „Katechetische Blätter" (roč. 1907 a 1908) k tomuto kompromisu: „Stoupenci analytické (vysvětl. anal.) methody uznají mnichovskou methodu za methodu normální, bude-li dovoleno tehdy se od ní odchýliti, když toho positivní nějaká příčina vyžaduje a provedou-li se na této methodě následující dvě opravy:

1. t. zv. autoritní stupeň nutno položiti po shrnutí, aby žáci nemyslili, že sami pravdu vytvořili;

2. odpověď katechismu, nabytá cestou synthetickou a ve shrnutí hotově již podaná, budiž analyticky projednána, aby katecheta nabyl jistoty, že jí žáci dobře porozuměli.

Konečně ještě uznáno, že může katecheta užívaje mnichovské methody z důležitých příčin jednotlivé stupně, ba i celou synthetickou (vyvoz. anal.) část až po shrnutí tehdy vynechati, když žáci již stojí na onom stanovisku, na které by byli synthesí přivedeni. To platí hlavně pro vyšší třídy. Nazývá se pak tento postup „methodou zkrácenou". — Ptáme-li se tedy, kdy užiti analyse (vysvětl. anal.) a kdy synthese (vyvoz. anal.) zní dle Dr. Willmanna odpověď takto: analyse, kdy třeba, a synthese, kdy možno. Převedeme-li však tuto zásadu do praxe, zní pak právě opačně: normální (t. j. upravené mnichovské) methody kdy potřeba, vysvětlovací, kdy možno.

* * *

Z celého pojednání vidno, že v otázce methody katechetické bude třeba ještě mnoho práce a dlouhých diskussí, než bude lze stereotypně stanoviti nějakou ustálenou soustavu. To však nemá nikoho odstrašiti, aby se těmito otázkami methody nezabýval, neboť pravý učitel může se od všech poučiti. — Rakouští katecheté nejsou tolik účastni na tomto shonu po methodách; pro ně, ježto mají v každé třídě nanejvýš dvě hodiny týdně, platí dle P. Lindena a F. W. Bürgela slova rakouského methodika Vidmara: „Kdy té neb oné methody se má použíti, závisí v jednotlivém případě od předmětu, podmětu a účelu vyučování." A proto se musí omeziti při ohromné jim přidělené látce a nedostatku hodin pouze na to, nikoliv vyhledávati cestu právě nejjistější, nýbrž cestu nejkratší, aby dětem podali aspoň nejnutnější náboženské vědomosti a aby jim při tom ještě zbylo času také poněkud působiti na srdce a vůli. Čeho se zde tedy methodě

nedostává, musí se nahraditi srdečností učitelovy řeči, snahou, učiniti vyučování zajímavým, a konečně láskou k předmětu a především k dětem. — Dobrý učitel jest nejlepší methodou! (Cf. „Christl.-päd. Blätter", roč. 33, č. 5, str. 140.)

* * *

Ku konci ještě několik slov o methodě vůbec. — Musíme rozlišovati mezi methodikou a methodou! Methodika je soubor všech zásad a pravidel, které vyžaduje dobré vyučování a zároveň návod, jak užívati těchto pravidel. Zvláštní pak projednávání jednotlivého předmětu vyučovacího nazývá se methodou; je to cesta, kterou se bere učitel při vyučování žáků čili postup, jejž zachovává učitel při vyučování.

Methodika je nezměnitelná, poněvadž svoje zákony odvozuje dílem z nezměnitelného běhu lidské přirozenosti, dílem ze zvláštností učebných předmětů, jež vzhledem k celkovému účelu školní výchovy je sama sebou určena. Methodika právě proto, že je pouze jedinou, dovoluje při různých vlastnostech žáků a jednotlivých předmětech různost ve svém užití. A odtud množství method. Z toho následuje, že každý učitel si má osvojiti důkladnou znalost methodiky, aby na ní, jako na zkušebním kameni, mohl rozeznávati dobré a udržitelné od špatného a kolísavého v různých methodách. Zde platí rada sv. Pavla: „Zkoušejte vše, nejlepší podržte!" Žádná methoda nesmí se vyvoliti jen proto, že je stará nebo nová. I nejlepší methoda ať se nepovažuje za úplně dokonalou, neboť rozum a vynalézavost stanoví na základě nových zkušeností vždy nové pokusy. Dobrý methodik hledí se seznámiti se všemi methodami, aby dle okolností buď té neb oné mohl použíti. Není každá methoda pro každého učitele; zde rozhoduje charakter, letora, předběžné vzdělání a schopnosti. Nejlepší methodou je tedy ta, které učitel nejlépe rozumí a která pro jeho žáky nejlépe se hodí. — Avšak blaho lidstva nevychází z nějaké methody, neboť tato zůstává vždy jen skořápkou; jádro však leží hlouběji, totiž v lásce učitelů ke svým žákům a ku své povinnosti. Pro vyučování náboženství pak musí k tomu ještě přistoupiti nejvlastnější a nejpravdivější zásada křesťanské výchovy: „Vychovávej člověka k následování a podobnosti Kristově!"

Oprava: V 1. čísle na str. 30. řádek 16—17. vynech. v první části tchoto článku slova: . . . bezodporunejcennější . . . — Na téže str. řádek 25. třeba opraviti: „Zbývá nám tedy jen analyse vysvětlovací a analyse vyvozovací, na jejichžto základě . . .

S Římem věřím, s Čechy držím, s bratřími umírám.

Vil. Pernštýn.

♦ ♦ ♦

Šlechetný úmysl povznáší a posvěcuje všecky naše výkony.

Procházka.

♦ ♦ ♦

Z hymnů církevních.

Přeložil B. (Olomouc).

Veledůstojnému Pánu P. Monsignoru Al. Demlovi
na památku z milých hodin ritu věnováno.

Placare, Christe, servulis.

(In festo Omnium Sanctorum, ad Vesperas.)

Buď smířen, Kriste, od sluhů,
jimž Otce Tvého milostnost
u prestolu Tvé milosti
ždá Panna, Ochránkyně všech!

I vy též kůrů na devět
tam rozdělení blažených,
nás dávných jak a přítomných,
tak chraňte chyb i budoucích!

Vy Apoštolé s Proroky,
u Soudce v právu přísného
všech hříšných nářkům pravdivým
dnes odpuštění vyproste!

Vy Mučedníci krvaví,
vy Vyznavači v odměnu
v šat bílý odění, ó, nás
již psance veďte do vlasti!

Vy sbory Panen nevinných
a Vy, jež k hvězdám samota
až vyvýšila, nebeských
nás veďte jasných do sídel.

Rod vyhubte již proradný,
jenž v zemi žije věřících,
by jeden Pastýř v jediném
nám všechněm vládl ovčinci.

Buď Bohu Otci sláva, čest
i Synu Jeho jednomu
i Duchu Utěšiteli,
jak teď, tak věky po všecky.
Amen.

Salutis aeternae Dator.

(In festo Omnium Sanctorum, ad Laudes.)

Ty Dárce blaha věčného,
spěj vykoupeným na pomoc.
Ty Panno, Matko milosti,
dej blaženost svým ctitelům.

Ó, Andělů vy tisíce,
i sbory Otců, Proroků
vy zpěvné chory, hříšníkům
nám všichni proste o milost.

Též Křtitel, Kristův Předchůdce,
i Klíčník nebes výsosti
i s apoštoly zbylými
ať pouta hříchů uvolní.

Ať Mučedníci vítězní,
ať Kněží blahé zástupy
i Panenská ať čistota
vše naše smyje proviny.

Vy knížata, jež vládnete
ve hvězdných výšek paláci,
se skloňte k prosbám prosících,
jež nebes ždají o dary.

Moc vlády, chvála, sláva, čest
buď Bohu Otci se Synem
i s Duchem Utěšitelem
na věky věků bez konce.
Amen.

Verbum supernum prodiens.

(Dominica I. Adventus, Ad Matutinum.)

Ty vzešlé Slovo nebeské
od Otce z lůna věčného,
jež v času světu zrozeno
mu spěješ ihned na pomoc.

Teď osvěť srdce, naši hruď
a láskou svou je celé spal
by srdce, znikší prchavost,
jen nebes rozkoš plnila.

By hříšníky až odsoudí
hlas Soudův k ohni věčnému,
i zbožné svolal přátelský
hlas po zásluze do nebe.

Kéž nejsme vírům zčernalým
jak pokrm v plamen vrženi,
však ve tvář Bohu patříce
ať požíváme nebes slast.

Buď Otci, Synu zároveň
i Tobě, Duchu přesvatý,
jak byla, stále po všecky
až věky sláva bez konce.
Amen.

Jesu Redemptor omnium.

(In Nativitate Domini. Ad Vesperas.)

Všech Spasiteli, Ježíši,
Jejž přede světla úsvitem
ve slávě sobě rovného
Tvůj Otec zplodil Nejvyšší!

Ty světlo, záři Otcova,
ty stálá všech nás naději,
slyš prosby, které vznášejí
dnes v světě Tvoji sluhové.

Ó vzpomeň, všeho Základe,
že našeho jsi těla tvar,
když život Panny přesvatý
nám zrodil Tě, vzal na sebe.

To svědčí dnešní slavnost nám,
jež v běhu ročním vrací se,
že světu k spáse jedině
Ty's přišel z lůna Otcova.

Dnes hvězdy, země, moří pláň,
dnes vše, co dýše pod nebem,
ten Původ žití nového
zas novým vítá prozpěvem.

I my, jichž vlna blažená
se dotkla Krve přesvaté,
v den na svět Tvého zrození
Ti hymny pějem' povinné.

Buď sláva Tobě, Ježíši,
jenž z Panny jsi se narodil,
i Otci, Dárci Duchu též
na věky věků bez konce.
Amen.

Nad lásku nic není sladšího, nic silnějšího, nic vznešenějšího, nic rozsáhlejšího, nic příjemnějšího, nic dokonalejšího, nic lepšího na nebi ani na zemi: neboť láska zrodila se z Boha. . . .

13. Thomas a Kempis.

♣ ♣ ♣

Karel Skoupý (Br.):

Borromejská encyklika.

Nebude jistě nevhodným, zmíniti se ještě stručně o encyklice „Editae saepe" proti níž zvláště v Německu zosnován neobyčejně prudký odpor. Sv. Otec, jak řečeno už v prvním dílu této práce, na životě a působení sv. Karla ukazuje, doporučuje zásady a prostředky pravé církevní reformy, a odsuzuje nesprávnou opravu jak současníků Karlových, tak dnešních modernistů.

Budiž nám dovoleno krátce podati obsah okružníku!

Církev sv. řízená Duchem sv. stále vychovávajíc světce, stará se též mateřsky o uctění památky těchto velikých svých synů. Jsouť její radostí i korunou a věřícím mocnou pobídkou k následování.

Usiluje o úplné obnovení života křesťanského, obrátil Pius X. mysl věřících nejprve k původci naší spásy, Ježíši Kristu a k jeho přesvaté Matce. Neopomíjí však při vhodných příležitostech ukazovati též na zářný příklad ostatních světců, kteří rovněž v těžkých dobách žili a působili.

Kristus Pán nikdy nenechává církve své bez pomoci a útěchy. Čím větší útoky se na ni podnikají, čím podvodnější úklady se proti ní osnují, tím skvělejší bývá její vítězství nad bludem a hříchem. Obdiv budí, že v záplavě bludů zůstává pevna a neochvějna v jednotě víry, ústavy i kázně.

Podivuhodné působení božské Prozřetelnosti na opravném díle církve vyniká zvláště jasně v době Karlově.

Na všech stranách propukl boj vášní, poznání pravdy bylo zatemněno a zkaleno. Tehdy vystoupili pyšní a odbojní mužové, „nepřátelé kříže Kristova", mužové lidského smýšlení, „jichž bohem břicho jest". (List sv. Pavla k Filip. 3, 18—19.) Tito nesnažili se o nápravu mravů, nýbrž o popření dogmat, v nevázanosti popustili uzdu sobě i jiným a pohrdajíce autoritou církve i vyhovujíce libovůli některého zkaženého knížete neb lidu, velice poškodili nauku, ústavu i kázeň církevní. Jsouce podobni bezbožným, jimž hrozí prorok: „Běda vám, kteří dobro zlem a zlo dobrem jmenujete" (Isaiáš 5, 20) nazývali odbojný zmatek, zkázu víry i mravů opravou, sebe pak obnoviteli kázně církevní! V pravdě však byli zhoubci, a tím že spory i válkami vyčerpali síly Evropy, připravovali vzpouru a odpad doby moderní.

Proti těmto četným svůdcům vzbudil Bůh skutečné opávce, muže svaté, aby dravý proud zkázy zastavili a spousty způsobené napravili.

Mezi nimi v době koncilu tridentského vynikal sv. Karel, jehož obraz pokusili jsme se stručně nastíniti v části první.

V další části pak ukazuje sv. Otec rozdíly mezi dobrou a špatnou reformou.

Sv. Karel prováděje opravy docílil velikých úspěchů, že jednal v duchu církve, dle předpisů sněmu tridentského. Vždyť církev, jako neustává nikdy od boje proti bludu, tak nespouští se zřetele ani života mravního svých věřících, jejž hledí zdokonaliti a posvětiti. O to však nesnažili se oprávcové, proti nimž Karel vystupoval, a ani dnešní tak nesmýšlejí, zavrhujíce učení i zákony církevní. Při tom ovšem hledí krásnými slovy zakrýti své špatné úmysly a oklamati nezkušené.

Poměry dnešní jsou zhoršeny ještě tím, že dřívější boj o jednotlivé pravdy věroučné přesunul se již na základy křesťanství a náboženství vůbec.

Žalostný je pohled v přítomnost, obavami nás plní budoucnost. ne snad, že bychom se báli o církev, ta má zaručeno svým Zakladatelem trvání až do konce světa, nýbrž že pohroma hrozí rodině, národům, společnosti.

Ve směsici bludných názorů o víře i mravech dávají se mnozí oklamati zdáním novosti a učenosti a domnívají se mylně, že církev může a má se vyrovnati s duchem doby naší. Poněvadž nebezpečí je na blízku, nutno rozhodně chrániti víru před kvasem haeresí, bojovati proti modernismu: hlavně náboženským vyučováním mládeže, vzděláváním lidu kázaním a katechesí a důkladnou výchovou kléru.

Jiný rozdíl mezi pravou a falešnou reformou je ten, že bludaři upadají vždy do extremů: hned popírají nutnost dobrých skutků žádajíce jen víru, hned zase bez nadpřirozené víry vynášejí ctnosti jen přirozené. Praví reformatoři však vyhýbají se krajnostem a přidržujíce se věrně církve, nejen nauku její hlásají, nýbrž i jednání dle ní upravují a svatost života podporují. Působením svým nehledají pak svého prospěchu a své cti, nýbrž slávy Boží a spásy duší; nepraví však starají se více o své zájmy.

Dle zásad řídí se důsledně volba prostředků. Nepřátelé Kristovi, zavrhujíce nadpřirozený řád, spoléhají pouze na lidi, nechtějí ani pomoci vyšší; věrní synové církve však důvěřují vždy a všude v Boha, posilují a posvěcují se prostředky milosti, jež jim církev nabízí, hlavně modlitbou, mší sv., pokáním a svátostí oltářní.

Prostředky nadpřirozené nevylučují ovšem přirozených, nýbrž je povznášejí a posvěcují, a proto horlivý kněz bude i těchto přiměřeně dbáti a užívati, ježto jsou též od Boha.

Tyto zásady uskutečniti a provésti jest úkolem katolické akce (catholica actio), která však zahrnuje v sobě všecka díla křesťanského milosrdenství. K tomuto úkolu jsou povoláni i laikové. Musí však býti obětaví, nesmí se dáti zastrašiti pronásledováním, pomluvou, nevděkem, nýbrž těžkým bojem si zasloužiti odměny vítězné.

Boj proti církvi jest dnes mnohem prudší, než v dobách minulých. Nepřátelé usilují odtrhnouti od ní celé národy, pokrytecky předstírajíce nestrannost a pokoj, ve skutečnosti však spojujíce násilí s podvodem a lstí. Ač v názorech a smýšlení jsou často nesvorni, v nenávisti a boji proti církvi jsou za jedno.

Donucena přijímá církev tento boj za statky nejcennější, doufajíc pevně pomoci od Boha a jsouc jista při pohledu na dílo sv. Karla konečným vítězstvím.

List končí modlitbou, aby sv. Karel, jako září církvi svým příkladem, pomáhal jí též svou ochranou a přímluvou.

Z celé encykliky i ze znění známého místa, jež jsme skoro doslova uvedli, je zjevno, že papež nemluví o dnešních protestantech, jak bylo mu vytýkáno, nýbrž o osobách, které žily v době Karlově a mluví-li o odbojnících, míní tím vlastně tehdejší katolíky, ovšem odpadlíky, kteří jako neposlušné dítky církve mnohem přísněji jsou posuzováni.

Sv. Otec snad ani nemyslil přímo na německé reformátory a protestanty; mluví vlastně jen o těch, proti kterým sv. Karel ve své diecesi musil bojovati. Encyklika jen v hlavních rysech podává obraz doby,

v níž sv. arcibiskup působil, neposuzuje jednotlivých osob, což by přirozeně nedalo se několika větami odbýti.

Snadno si ovšem lze vysvětliti, že v zemi reformace, jak protestanté rádi Německo nazývají, byla encyklika nemile přijata. Papež zavrhuje v ní odboj proti autoritě, porušení nauky i kázně, vše, co protestanté přičítají svým reformátorům za největší zásluhu. Hlava katolické církve však jinak souditi nemůže. Správně posoudil toto stanovisko sv. Stolice liberální protestantský pastor Dide v elsaském časopise „Expreß": „Všichni papežové mají nejen právo, nýbrž i povinnost nepřátelsky vystupovati proti revoluci, kterou způsobil Luther. Nemůžeme přece žádati, aby sdíleli názory protestantské. Luther jest pro nás velikým mužem; odbojně však vystoupil proti církvi, jejímž úředním zástupcem je dnes Pius X., a veliké ztráty jí způsobil . . . Ctěme Luthera i reformaci, poněvadž jsme protestanty; nedivme se však a nepohoršujme se, když katolíci a jejich hlava jinak smýšlí než my". (Dle Clericus Rhenanus str. 64.)

Nesoudí však protestanté mnohem přísněji o katolické církvi a papežství? Stačí jen poukázati na spisy prvních reformátorů, na pamflety Grassmannovy, Hoensbroechovy, Wahrmundovy a j., na hnutí „Pryč od Říma", propagované zvláště v Rakousku a na projevy evangelického spolku německého.

Zde ovšem jest stanovisko proti stanovisku: Katolíci pevně věří v božský původ církve, rozeznávajíce v ní stránku božskou, nezměnitelnou a neporušitelnou, a lidskou, chybám i změnám podrobenou, která vždy opravy potřebuje. Protestanté však jsou toho mínění, že jejich reformátoři ukázali cestu ke svobodě svědomí, a že odmítnutím církevní nauky i kázně vykonali největší kulturní čin.

Pokusy tyto protivy sloučiti neb alespoň zmírniti se nezdařily a sotva kdy za takových okolností povedou k cíli. To však není překážkou, aby obě vyznání v míru žila a hospodářsky se vzájemně podporovala. Této toleranci však slova encykliky neodporují: nejsouť míněna osobně, nýbrž věcně, netýkají se osob, které mohou býti nezaviněně v bludu, nýbrž zavrhují blud sám.

Jest jen podivno, že protestanté jsou tak citliví, dovolí-li se katolíci nepříznivě posouditi původce reformace. Popírá-li se však existence Boží, božství Kristovo a jiné základní pravdy náboženské, není nikde pozorovati takového rozhořčení! To je důkazem, že jako vždy jindy, tak i při této příležitosti štvali nejvíce ti, kteří se jinak o evangelickou církev nestarají, kteří jsou nepřáteli náboženství vůbec. Celé hnutí v Německu zosnoval vlastně evangelický spolek (Evangelischer Bund), který ještě mnohými nepravdami stupňoval staletou nenávist protestantů proti Římu. K nám donesla se jen ozvěna celého hnutí. Mimo jiné protestoval i prof. Masaryk, že prý encyklika snížila vznešené postavy reformátorů Husa, Chelčického a Komenského, ač sv. Otec mluví o reformaci z první polovice XVI. století.

Protestanté němečtí vytýkali papeži hlavně neznalost dějin. Avšak když bychom i připustili, že měl na zřeteli reformaci německou, snadno by se dala dokázati každá věta encykliky slovy samých protestantských historiků.

Na protest pruské vlády ve Vatikáně zastavil sice sv. Otec prohlášení encykliky v Německu, neodvolal však ani slova. Tím se rozhořčené

mysli zase znenáhla uklidnily. Kdo však zná smýšlení Pia X., který hned ve své programové encyklice r. 1903 tak na srdce kladl katolíkům, aby láskou hleděli získati duše Kristu i církvi odcizené, dovede si představiti, jak asi těžce nesl, že slova jeho tak byla vykládána, jakoby chtěl uraziti protestanty německé.

Katolíci však jak v Německu tak i v ostatních zemích znajíce tuto otcovskou lásku náměstka Kristova, byli tímto neoprávněným odporem jinověrců v oddanosti a věrnosti ke stolici apoštolské jen posilněni a utvrzeni; ukazujíce pak na působení církve a papežství v dějinách kultury evropské, nejúčinněji hájili dílo Kristovo proti povrchním pomluvám nepřátelským.

Koutný Ant. (Ol.):

Kristus spasí nás.

(Věnováno sociálnímu odboru „Lit. Jed. boh. ol.")

V dnešním vlnobití veřejného života doráží na člověka dvé hlavních otázek, na jejichž správném rozluštění a praktickém provádění zakládá se celý zdárný život společnosti lidské. Jsou to: Co jest cílem člověka a jak ho lze dosáhnouti.

Správná odpověď na otázky tyto jest zároveň základem a zárukou dobrého rozluštění otázky sociální. Neboť otázka sociální ve všech svých formách není jen bojem o kus chleba, bojem kapitálu a chudoby, nýbrž také bojem dvou duševních směrů; bojem moderní, nespokojené duše tápající v temnotách nevěry a bojem duše, věřící v Boha a nesmrtelnost.

Otázka mzdová jest jen malou částí otázky sociální u přirovnání s otázkou mravních a duševních základů lidské společnosti. Neboť i nejlepší zákony nic nepomáhají, nejsou-li členové společnosti za jedno ve svém cíli a svých vzájemných povinnostech. Jak si kdo na tyto otázky odpoví, tak utvoří si svůj názor.

Proto prvním a eminentním úkolem celé sociální činnosti musí býti, přivésti k platnosti zásady, jež vedou ku pravému blahu a štěstí jak duševnímu tak hmotnému.

A tu jsou to dva směry, příkře proti sobě stojící, jež bojují o vůdčí roli v reformě společenského života.

Názor křesťanský o Bohu, nesmrtelnosti duše, zodpovědnosti, odměně a trestu na věčnosti a pravé lásce k bližnímu. Názor protikřesťanský, popírající existenci Boha a veškerou nauku o onom světě a prohlašující za vůdčí heslo celého života: kult hmoty, těla. Názor křesťanský hlásá a hájí křesťanský socialismus, protikřesťanský názor hledí uplatniti liberalismus se svým dítkem demokratickým socialismem.

Na čí straně je pravda? Suďme z výsledků?

Náboženské a kulturní stanovisko soc. demokracie jest známé. „Zrušení náboženství jakožto illusorního štěstí lidu, jest požadavkem jeho skutečného štěstí," volá Marx. „Ne bohové stvořili lidi, nýbrž lidé si dělají bohy, Boha," hlásá Bebel. Liebknecht napsal v časopise

„Volksstaat“: „Nikdo nezasluhuje jména socialisty kromě toho, kdo sám jsa neznaboh, vším úsilím neznabožství šíří“.

Zlepší tyto názory dnešní poměry? Dosáhnou socialisté toho, že bohatý a nesvědomitý kapitalista pohnut učením si řekne: Po smrti je konec, nač mi tedy bohatství, ať ho i moji dělníci užijí. Rozdám jim ho! Spíše naopak! Liberální učení mu přichází právě vhod. Končí-li tímto životem všechen život, není zodpovědnosti, a účelem, cílem každého je hmotné blaho jeho vlastní. O dělníky se starat znamená škodit sobě.

A výsledek toho? Ještě větší bezohledná touha a baživost po zlatě na úkor slabších.

Avšak, zaručuje sebe větší bohatství spokojenost? Nikoli! I v salonech velmožů nalézáme šílence, jež jako starověký Midas těkají zoufale z místa na místo, hledajíce světlo, jež by zaplašilo temnotu duše jejich, uprostřed všeho blahobytu. Proč to? Dobře praví Svatopluk Čech ve své „Slavii“:

Jest v nitru našem něco tajemného,
co neukojíš pouhým hmoty vděkem,
ukrytá peruť vzletu nadzemného:

Snad přinesly a přinášejí liberální zásady štěstí a spokojenost dělníkovi, člověku pracujícími?

Co jest mu určeno ve službě nesvědomitého kapitalismu liberálního? Celodenní do úpadu unavující práce v dusné továrně, rozháraný život rodinný. Červ nespokojenosti hlodá v srdci jeho. Nespokojenost tato stupňuje se až k zášti proti celému světu. Snad dočká se přece vysvobození z tohoto neštěstí svého a bude mu popřáno žíti aspoň jako člověku? Což opravdu jest zde na světě jen proto, by sloužil za podnož lsti, lichvy a vyděračství? Což není nikoho, kdo by mu podal pomocné ruky? V duši jeho zableskne sice světlá vidina budoucího státu všeobecné rovnosti, avšak kde jsou aspoň známky nějaké, že se toho dočká on, nebo jeho děti, či ani pravnuci nebudou na tom lépe než on? Zde na světě ti zbývá ještě jen tvá pěst, ale zkus to, co svedeš proti zlatu. Zlato jest cílem člověka, jest pánem světa.

Tyto hrozné duševní zmatky se svými ještě hrozivějšími následky jako mor zaplavujícími celou širokou společnost lidskou jsou největší kletbou, jíž stíženo kdy byly pokolení lidské.

Jak se jí zbaviti?

Fr. W. Foerster udává ve knize „Jak žíti“ (str. 232) jedině správný prostředek, an dí: „Kdo se chce na sociální otázku dívati s vyššího hlediska a přijíti na kořen zla, musí vědět, že lidi odvrátit od pomíjejícího k nepomíjejícímu jest jediný důkladný prostředek, aby se ucpal hlavní zdroj sociálního utlačování a rozvratu, totiž slepý strach o svoje já, a že osvobodit se nejprve od této vnitřní příčiny sociální zběsovanosti, je nejrozhodnější práce reformní.“

Ano, dáti duši lidské opět nadzemské ideály, povznésti ji v její vlastní, duševní, nebeskou sféru, očistiti ji a upevniti ve víře v Boha, nesmrtelnost, toť, hlavní bod a cíl, požadavek důkladné reformy sociální.

A takovou reformu hlásá a provádí právě křesťanství.

Vizme! V době největšího shonu po hmotě ve všech vrstvách společnosti lidské, v době, kdy tisíce a tisíce hrozivých mass volá s římským

proletariatem „panem et circenses" a jiných tužeb nemají, v době té volá Kristus: „Hledejte nejprve království Božího, spravedlnosti jeho a ostatní bude vám přidáno." (Mat. 6, 32.) A opět: „Co prospěje člověku, byť celý svět získal, na své duši však škodu trpěl?" (Mat. 16, 26.)

A toto hledání království Božího znamená: Obraťte vůli svou k Bohu a čerpejte opět z pramene všeho života a mamon ztratí moc nad vámi. Povzneste se z prachu světskosti v očistné sféry nebeské a najdete uspokojení, najdete štěstí, rozlomíte okovy své. Pak teprve utvoříte dobrou společnost lidskou. Neboť kde nelpí duch na věcech pozemských, tam vítězí láska nad egoismem, svornost nad svévolí. Tam kvete svědomitost a neoblomná věrnost, tam jest pravá svoboda.

V tom právě spočívá hluboký význam sociální Ježíše Krista a celého křesťanství, že reformuje lidské srdce, odkud vycházejí skutky člověka, že reformuje jednotlivce a tím i celou společnost lidskou povznášejí ji od pomíjejícího k nepomíjejícímu.

Krásně vystihl význam poslání Kristova v soc. obrodném směru Fr. W. Foerster ve své knize: „„Christentum und Klassenkampf": „Ježíš „revolucionářem"? Dobrá — význam slov lze rozšířiti. Avšak nespočívá v užití právě tohoto slova před dělnickým publikem trapné ucházení se o přízeň elementů, jimž není radno předkládati nejsvětější? Není to těžké znesvěcení? Kristus nebyl revolucionářem ve smyslu dnešního dělnického hnutí, zastupoval pravý opak vší politické vášně a vší zevnější touhy po novotách. — — Psáno jest: „Království mé není s tohoto světa". Kristus chtěl svým životem a smrtí zvěstovati, že nad tímto světem je vznešenější říše vnitřní svobody a dokonalosti, neodvislá od všech trampot, dosažitelná hned v okamžiku vnitřního obrození, říše, v níž všichni chromí zpříma chodí, všichni obtížení břemene jsou sproštěni, slepí vidí a slzy jsou osušeny. Před Bohem a v Bohu jsme si všichni rovni. Kdy a kde bylo zabráněno jíti s Kristem k prameni života? V tom právě spočívá hluboký význam zjevu Kristova, že Kristus nemluví ani k chuďasu ani k jisté kastě, nýbrž k člověku, že vše, co zdánlivě vylučuje chuďasa ze života, za nic nepovažuje, že dává člověku naději, dosáhnouti cílů nejvyšších, ano vlévá mu pevnou důvěru, že může se ještě výše vyšinouti, nežli ti, jež ve světě triumfují. A tato mocná důvěra ve vnitřní sílu, tato bezmezná svoboda, toť ono „věčné poselství k dělníkům", to jest nesmrtelná pocta, jíž se jim od něho dostalo, to jest pravé povznešení dělníků za bratry. Kristus nepřišel, by v první řadě změnil poměry, nýbrž by jednotlivci vštípil do srdce: „Pocházíš od Boha a ne z hmoty, jsi silnějším než všechny poměry, nedej si žádnou mocí vzíti světskou zodpovědnost za svou vůli a konání; v zodpovědnosti spočívá celá tvá svoboda — ano všechny naděje na zevnější osvobození."

Ano, jen křesťanské zásady obrodí svět. Máť křesťanství za sebou již skoro dvoutisíciletý dějinný důkaz. Rozevřete dějiny a uvidíte, jak na každém listu vyrovnávalo propast mezi bohatým a chudým, jak rozohňovalo srdce lidská k heroickým skutkům lásky a spravedlnosti. A co to blaha a štěstí, co spokojenosti vykvetlo ve šlépějích jeho! A tak jest tomu dosud. Tam, kde vznešená dáma kleká u nohou téhož Ježíše Krista jako poslední žena dělníkova, tam, kde stejný duch Kristův vane jak v paláci boháčově tak v chatě chuďasově, tam není sváru, není zášti, není zoufalství. Tam, kde zakořeněna jest pevná víra v Boha, v soud, nesmrtelnost, tam nenajdete nezřízené honby po zlatě, tam nehledá

v srdci červ nespokojenosti, nýbrž sídlí útěcha a naděje na život šťastnější.

Aspoň jeden příklad. P. Poňavka popisuje své dojmy na církevní slavnosti ve Vestfalsku takto: „V neděli dne 6. listopadu měli jsme v průmyslovém okresu Bothropu „den slávy" českých a moravských katolíků. Přál bych to, co jsem zažil, zříti těm, kteří v pessimismu skládají ruce i těm, kteří v optimismu pot a krev roní v práci obrodné. Ti, kteří u nás v království bez podkladu hází napapouškovanou frází o „přežitém" systému náboženském", o „pohřbení církve", by se naučili při dobré vůli mlčeti. Viděli by zástupy dělníků bez domova s písní Domova na rtech, viděli by tisíce osmáhlých tváří, kterým nevyrovnatelně krásné „Tisíckrát" vnáší světlo v tmavé rysy, které práce psala, a teplo v boly srdce, které mráz vypočítavé doby sel. Mnohý z odvážných „reformatorů" by se zarazil, chtěje umlčeti tyto řady, a ptal se svého svědomí: „Co jim dám v náhradu, aby se necítili při své těžké práci nešťastnými v cizině?" — — — Se zadostučiněním v srdci rozcházeli se účastníci slavnostního dne. Přece je někdo v cizině, kdo jejich mluví řečí a jejich si váží mozolů a je zdvihá z řad ponížených — církev katolická, která ve vlasti zhrzena, v cizině sklání se k zhrzeným." (Čech 17. listopadu 1910.)

Neméně krásné svědectví vydává křesťanství sám nekatolický Alfred de Musset v knize „Zpověď dítěte svého věku", an dí: „Křesťanství zahubilo císaře, ale vykoupilo národy. Otevřelo barbarům paláce Cařihradu, ale otevřelo také dvéře chat Kristovým andělům-utěšitelům. Málo záleželo na velkých světa a málo bylo zajímavého na posledním chroptění císařství zkaženého až po morek kostí, na onom chmurném galvanismu, pomocí jehož hýbala se ještě kostra tyranie na hrobě Heliogabalově a Caracallově! Stála za uschování ta pěkná věc, jakou byla mumie Říma, balsamovaná parfumy Neronovými, zavinutá v platna Tiberiova! Jednalo se o to, páni politikové, jíti k chudým a říci jim, aby byli tiše; jednalo se o to, nechati červům a krtkům hrýzti pomníky hanby a vyjmouti z boků mumie pannu krásnou jako matka Spasitelova, naději, přítelkyni utiskovaných. To učinilo křesťanství . . .

Tak rozluštění otázky sociální je závislým na rozluštění oné otázky, jíž znovu předložil moderní berlínský filosof Ed. Hartmann: „Co má větší váhu pro dnešní společnost: zda tento svět či onen, zda názor křesťanský či protikřesťanský." Odpověď je teď snadná.

Jest tedy nutno, aby na otázku sociální bylo patřeno s tohoto vyššího stanoviska, aby uznalo se již, že jest v první řadě otázkou lidské duše. Jest pravda, že nelze si v dnešní době nevšímnouti zlepšení hmotných poměrů, avšak nesmí se při tom zanedbávati duše. I při těchto snahách musí býti heslem „sursum corda", jinak bychom upadli do starých hříchů a neštěstí.

Spřádají-li sociální demokraté ve své fantasii vidinu budoucího státu, pak musí býti naším cílem budoucí stát zbudovaný na zásadách křesťanské lásky a křesťanské spravedlnosti. Bude to snad trvati drahnou dobu, než křesťanství dobude za našich poměrů opět své universální platnosti, avšak doba ta valně se zkrátí, budou-li naše křesťansko-sociální spolky a organisace malými státy křesťanskými, budou-li živým obrazem vznešených zásad křesťanských, budou-li jasným důkazem, že zásady křesťanské jsou života schopny, ano že nový život na nich kvete.

Budou-li však v katolických spolcích lidé, kteří sice se všude za katolíky hlásí a zásad katolických hájí, dle nich však nežijí, budeme-li míti katolické spolky, jež sice pořádají za rok mnoho schůzí, divadel a zábav, jejichž členové však jen stěží vykonají velikonoční sv. přijímání, pak marně jsme se namahali.

Nejen že nedosáhnou onoho štěstí a spokojenosti, ku které má je přivésti křesťanství, nýbrž když zavane ostrý vichor francouzský neb portugalský, lehce budou smeteni jako pleva. Třeba vždy se ptáti: Kolik jich zůstane pevných v rozhodné chvíli?

Jak dosíci zdárného výsledku? „Instaurare omnia in Christo" volá vznešený náměstek sv. Petra do celého světa. A všechna nařízení jeho nasvědčují tomu, že heslo to nevytrysklo jen z duše velkého obnovitele náboženského života, nýbrž že jest i programem prozíravého lékaře nemocné společnosti lidské.

Kristus jedině spasí nás, a proto důkladná a pravá obnova v Kristu budiž heslem a cílem celé naší sociální činnosti!

O. z Tepence (Ol.):

Naše snahy.

Chcem' vidět květy touhy svojí,
chcem' snahy svojí vidět plod,
byť čelo žehlo v potu znoji
a touhy jinam lákal svod.

Chcem' vítězit jen s bludem v boji
a jenom z čistých píti vod,
chcem' přemoci, co v cestě stojí,
vždyť cílem naším jeden bod.

To chceme. Vůli pevnou máme,
nás nezastraší tíží tlum,
jich odpor láska k práci zláme
My chceme – Bože, Ty dej vláhu
a k skutkům dojít čistým snům,
Ty k cíli doveď mladou snahu!

Frant. S. Pospíchal (Br.):

Herodes Veliký a jeho doba dle Josefa Flavia.

(Práce poctěná v soutěži I. cenou.)

(Část další).

Stav říše židovské před Herodem.

Na každého působí okolí, ve kterém se pohybuje a žije. A Herodes byl také synem své doby. Synem sice svérázným, neobyčejným, ale nicméně podléhajícím témuž zákonu, založenému v lidské přirozenosti. Nebude tedy nemístným podati aspoň ve význačných rysech poměry, do jakých se dostal, když usedl na trůn, aby řídil osudy národa vyvoleného.

Vlastní území židovské tvořilo tehdy Judsko. Bylo srdcem v těle, jehož údy byly rozptýleny po všech čtyřech úhlech světa. Židy nacházíme v této době na pobřeží celého Středozemního moře, u ústí Dunaje, Tigridu a Eufratu, v Indii na řece Gangu, v Číně i Pečilsku.[1]) Byla to diaspora židovská už v té době ovládající obchod, jako ho ovládá dnes.

Na severu Judee leželo Samařsko, nenáviděné Židy a stejnou nenávistí židům splácející staré záští a nepřátelství. Ale obyvatelstvo jeho nikdy nebylo pokládáno za pohany, třebas bylo národem smíšeným z kolonisace babylonské a obyvatelstva původního. Ještě severněji položená Galilea judaisována byla až za Aristobula I. A co on nevykonal, dokončeno bylo za vlády vdovy Alexandry. V Perei za Jordánem už silně pronikl s přílivem obyvatelstva židovského i jeho duch a Idumejsko, vlast rodiny Antipatrovy, Janem Hyrkánem pokořené, přijalo židovské zvyky a náboženství. Než vedle Judska ve všech ostatních zemích byl ještě dosti četně zastoupen živel pohanský.

Lidovým nářečím stala se aramejština, ačkoliv hebrejština ještě posud platila za jedinou řeč posvátnou. Řečtina, ač snad už nyní byla obecně známa, aspoň v kruzích nakloněných hellenismu, národu jako celku byla nicméně řečí cizí.

Obyvatelstvo židovského území nebylo vrstvou stejnorodou. Vedle nepokojných a odbojných živlů žily na venkově massy lidu poměrně chudého, často zapomínaného, ale pracovitého a upřímného. Jedinou jeho nadějí a útěchou v dobách těžkých útisků byl Bůh a jeho zaslíbený Mesiáš, budoucí veliký král Israele. Naproti tomu v městech žilo obyvatelstvo zcela jiných mravů, už dotknuté kulturou hellenistickou, vzdělané, ale zkažené přepychem, bohaté, ale pohrdající chudým. A to jsou ti, jež Nový Zákon jmenuje prostě lidem. Ne lid venkovský! — Šlechta israelského národa jako vůbec celé zřízení státní a politické byla theokratická; kněží tvořili její jádro. Ve druhém století, jak již shora připomenuto, stala se stranou domu hasmonejského a tím nabyla jakéhosi zabarvení náboženského — neboť reakce Mattathiova a jeho synů je reakcí čistě náboženskou, proti netheokratické vládě Antiocha Epiphana. A když Hasmoneovci stanuli v příkrém odporu s fariseji, přirozeně ocitli se v něm i oni a tak se vyvinuli ve stranu politicko-náboženskou, v tak zv. Sadducee. V ohledu náboženském zavrhli tradici, v ohledu politickém přáli hellenismu. Pokud byl Israel národem obratnou po-

[1]) P. Didon: Ježíš Kristus (přel. Hulakovský), Praha 1892, str. 104.

litikou udrželi své postavení, ale ustupovali na celé čáře rozpínajícímu se fariseismu. A když Israel přestal býti národem ve vlastním smyslu, uhnula jim půda pod nohama a sadduceismus padl.

Fariseové nebyli ve své podstatě politickou stranou ve vlastním smyslu.[1]) Neboť jejich hlavní snahou bylo dáti poznatkům víry dokonalý výraz v praktickém životě. Oni měli býti lidu vzorem v plnění zákona — měli býti představiteli pravého Israele. Odtud jejich moralní moc, kterou měli nad lidem a která vůčihledě rostla. „Neboť čím více Hasmoneovci a jich hlavní opora Sadduceové klonili se k hellenismu, tím více odvraceli se od národa a vliv a mravní sílu získávali fariseové."[2]) V plnění zákona, ovšem toliko co do vnější formy, byli nad jiné horlivými a s vlivem hellenismu rostl u nich odpor a reakce proti všemu cizímu, pohanskému. Byli resonanční deskou, z které údery moderní kultury nevyloudily než zvuk odporu a nenávisti a čím častější a silnější byly údery, tím hlubší ozývalo se nepřátelství, jež dostalo svůj vnější výraz spracováním zákona.

Zatím co Sadduceové a jejich učitelé zákona lpěli na mrtvé liteře písma, fariseové se svými stoupenci z řad zákonníků novým a novým studiem dávali smyslu svatých knih stále určitější a speciálnější výraz, postupujíce od případu k případu. Tak se vyvinula židovská tradice a zákon ve formě kasuistické. A ta ovšem připouští vývoj do neskončena, ale zároveň dává pod vnější formou mizeti duchu zákona. Odtud to, že nepravá zbožnost s hrdým čelem a pohrdavým pohledem zhlíží na kajícího hříšníka neodvažujícího se překročiti ani prah chrámu. Mravnost farisejská spočívala ve vnější formě, pravá mravnost byla jim cizí. Ale na druhé straně i mezi fariseji byli mužové ideální, kteří přes všechnu formálnost prohlédali k podstatě zákona a dobře si byli vědomi, že není náboženství bez vnitrné mravnosti. Ale těch bylo málo.

Sadduceové a fariseové byli tedy vlastně představiteli národa. Lid venkovský byl lidem pohrdaným a zapomenutým, lid městský nebyl bez fariseů ničím, šlechtu židovskou tvořili výhradně kněží. Z nich volen býval velekněz, který až do doby Herodovy byl také vládcem a králem. Jemu k ruce jako vlastní sbor zákonodárný stálo synedrium, shromáždění význačných mužů šlechty a zástupců lidu, fariseů. Rozhodovalo o životě a smrti, bylo nejvyšší instancí v těžkých otázkách práva občanského a kriminálního, jeho soudu podléhal i velekněz. Kromě toho mělo také účast na vnitřní správě státu a ve správě církevní moc co do obsahu i rozsahu neobmezenou. Jemu podléhala celá diaspora a vůbec každý Israelita, ať byl kdekoliv.

Když Herodes nastoupil na trůn, nalezl národ rozdělený. Nepřátelsky proti němu stáli Sadduceové, jako stoupenci rodu Hasmoneovců a s nemenším odporem, poněvadž byl Idumejcem a přítelem Říma, setkal se i u fariseů. Jedinou jeho oporou bylo vojsko, Řím a vlastní sebevědomí. Mohl najíti přízně v národě, v lidu venkovském, ale bohužel tam ji nehledal. To byla největší chyba jeho vlády.

Doba panování krále Heroda Velikého dělí se obyčejně na tři periody. Charakteristický rys první periody tvoří snahy o upevnění trůnu, druhé, Herodovy stavby a rozkvět říše způso-

[1]) Dr. Jos. Felten : Neutestamentliche Zeitgeschichte I—II. Rgnb. 1910 I. str. 373.
[2]) Dr. Stan. Trzeciak : Prądy religijno-polytyczne u Zydów za czasów Chrystusa Pana, Atheneum kaplanskie 1909, str. 34.

bený obratnou politikou vnitřní i zahraniční a část třetí nese známku bojů v jeho vlastní rodině, kdy vášně vzájemné nenávisti mezi Hasmoneovci a Idumejci dostoupily takového napjetí, že je bylo možno ukojiti pouze vyhubením a povražděním jedné strany. Ovšem přesně chronologicky[1] těchto tří period rozděliti nelze. Jedna do druhé zasahuje, jedna ve druhé má své příčiny či následky.

Snahy o upevnění trůnu.

Kvádry podpírající budovu Herodovy velikosti a moci byly Řím a vlastní síla. Měl-li se státi pánem svého národa musil zničiti hasmoneovskou šlechtu, v mezích poddanosti udržeti lid a jeho vůdce farisee si naklonit, neboť zničit je už nebylo možno. Tak by měl zajištěnu vládu nad svým národem. Než to nebyli jeho jediní nepřátelé. Odkud se toho nejméně nadál, ze středu vlástní jeho rodiny, vyvstal nepřítel horší všech a zvenčí panstvíchtivost egyptské tygřice, Kleopatry, připravila mu mnohé nesnáze. Tak první doba jeho vlády (r. 37—25) byla vlastně bojem s lidem ovládaným fariseji, šlechtou, Hasmoneovci ve vlastní rodině a Kleopatrou.

V lidu nastolením Heroda za krále probudil se národní a náboženský cit, živen denním čtením sv. písem. Vyvolený národ židovský, který neuznával jiného pána nežli Hospodina, národ, jemuž ústy proroků slíbena byla vláda nad pohany, ten že má býti poddán Idumejci, nenáviděnému polopohanu? Toho nemohl snésti žádný žid a to bylo proti mysli i lidu, když poznal železnou ruku Herodovy vlády. „Časté vojny, římské jho . . . a nemilosrdné vydírání daní tlačily lid již beztoho ve smutném stavu".[2] Herodes vyžadoval netoliko daň z půdy, což tvořilo hlavní část, ale i z prodeje a kupu. A daň byla vydobývána neurvale, takže, aby kdo ušel nespravedlnosti, musil podpláceti. Ba v pozdější době Herodes proti výslovnému zákazu zákona, zloděje prodával do otroctví za hranice. Pak se ovšem nelze diviti, že jeho roční příjem obnášel v našich penězích skorem 11 milionů korun.[3] Ale pak rovněž nesmí nás překvapiti, že lid se snažil setřásti nenáviděné jho a třikráte se pokusil vraždou zbaviti se tvrdého tyrana. Ale marně. Herodes vždycky vyšel z nástrah zdráv a dozvukem každého pokusu byla poprava nešťastníků. Nezvaný vládce dobře předvídal, že mu nebude možno získati si náklonosti lidu ovládaného fariseji a proto hleděl se dobře pojistiti na život. Zakázal veškeré shlukování a jakékoliv schůze lidu. Všude byli rozestaveni veřejní strážci, ba i tajná policie bděla nad klidem. Sám Herodes v přestrojení chodil mezi lid, aby slyšel jeho mínění o své vládě.[4] Proto již předem věděl o každém slově, o každém pokusu proti sobě. A tak zjednával si poslušnost neoblomnou přísností u svých odpůrců, vyznamenáváním a dary u svých stoupenců a duchů méně odbojných.

Šlechta celá, až na nepatrné výjimky, nemohla se spřáteliti s rodinou Antipatrovou, když viděla, jak postupně na úkor její moci svůj vliv, a což horšího, své bohatství množí a slabosti Hyrkánovy užívá ke svým

[1]) Chronologie doby Herodovy je dnes skorem už úplně stanovena. Doba jeho panování klade se mezi léta 37—4 před Kr. Bližší viz Schürer: o. c. str. 361—375 a shora uvedený rodokmen Herodovců.

[2]) Trzeciak: l. c.

[3]) Felten, o. c. 125 str.

[4]) Star. 15, 10, 4.

ctižádostivým choutkám. Herodes urazil synedrium, dav mu na jevo své pohrdání a nevážnost, když po boji s Ezechiem galilejským jako obžalovaný v purpuru před ním stanul; Fasael získal si v Jerusalémě ve svém postavení jako velitel sympathií lidí, a to všechno znamenalo morální porážku domorodé šlechty vetřelcem z Idumeje. A taková porážka se těžko zapomíná, zvlášť židovi věrnému heslu „oko za oko, zub za zub". Proto podporovali Antigona, proto přáli vpádu Parthů. Ale nepočítali s budoucností, nepočítali s Herodem. Vypuzený Herodes se vrátil, aby zasedl na soudnou stolici a vyslovil ortel smrti nad svými nepřáteli. — Pětačtyřicet členů synedria vedeno bylo na smrt, jako hekatomba jeho pomsty. Jejich jmění bylo náhradou za dary dané Antoniovi, za dary, které získaly Herodovi přízeň Říma a korunu židovskou. Synedrium takto zbavené více než poloviny členů, bylo doplněno z řad Herodových přívrženců a velekněžem „ustanoven" — neboť od této doby je židovská velerada úplně závislou na svém politickém pánu — bezvýznamný babylonský kněz Ananel, „poněvadž Herodes se střežil ustanoviti velekněžem někoho ze vznešené šlechty".[1]) Od té doby fariseové ještě ve větší míře stávají se vůdčí stranou v synedriu a celém národě a židovská velerada přestává býti svrchovanou vládkyní nad životem a smrtí, nastupujíc život bezvýznamné otrokyně neschopné v nových poměrech lepšího života.

Nelze upříti, že Herodes v jiných okolnostech nebo aspoň kdyby se nebyl setkal hned na počátku svého kralování s takovým zásadním a vášnivým odporem u celého národa, byl by se stal vládcem skutečně velikým a slavným. Ale odpor vzbudil odpor, nenávist zplodila novou nenávist, a tak tvrdá vláda Herodova stala se požadavkem sebezachování stupňovaným až do krajnosti jeho vlastní houževnatostí a hrdostí. A když k všeobecnému záští přistoupily ještě úklady ve vlastní rodině, stalo se odmítavé stanovisko ke všemu židovskému hlavním požadavkem jeho vnitřní politiky.

První rozbroje rodinné, první srážka krutých bojů mezi Hasmoneovci a Herodiany vypukly dosazením bezvýznamného Ananele na stolec velekněžský. A přece hodnost ta již přes sto let byla výhradou rodiny makkabejské. Toho nemohla přehlédnouti úskočná a lstivá Alexandra, matka choti Herodovy Mariamme. Což s Herodem už navždy má zaniknouti moc a sláva hasmonejská? Ne, toho nesnese pýcha ženy, jakou byla Alexandra! Nasadila všechny páky, aby velekněžem byl ustanoven její syn Aristobul. Na Kleopatře si vyžádala přímluvy u Antonia, na Mariamme zakročení ve prospěch bratra u Heroda. Herodes, nechtěl-li dáti povel k otevřenému i tajnému boji musil ustoupiti. Sesadil Ananela, ač doposud bylo velekněžství úřadem doživotním, a nabídl hodnost tu mladičkému Aristobulovi, „aby utlumil domácí bouře".[2]) Tím však, že Herodes ustoupil mravnímu násilí, byl už zpečetěn osud nového velekněze. Za Herodem stála sestra Salome, zloduch jeho vlády, žena vášnivá a nepřítelkyně nesmiřitelná, pravý pendant svého bratra. Alexandra a Salome, obě hrdinky těchto prvých bojů, stanuly proti sobě. Zbraně tajné i útoky tajné! Pomluva sledovala pomluvu, vzájemné osočování nové intriky. A výsledek byl, že Alexandra byla

[1]) ibid. 2, 4.
[2]) ibid. 3,

obklopena na všech stranách tajnými strážci. A když pocítila osudné pletivo stále a stále se utahující a zúžující, odhodlala se k útěku před hrozící smrtí. Měla v rakvi se synem Aristobulem býti vynesena z paláce a po moři prchnouti do Egypta ke Kleopatře. Avšak útěk byl odkryt, uprchlíci zadrženi a Aristobul, poněvadž si získal přízně lidu a stal se tak nebezpečným sokem Herodovým, byl při slavnosti v Jerichu v koupeli utopen a Ananel stal se opět velekněžem. Než Kleopatra nemohla svých ochránců nechati bez pomoci. Obžalovala Heroda u Antonia z vraždy Aristobulovy a Antonius ho vyzval k zodpovídání. Herodes dobře poznal, že mu nastává těžká chvíle. Antonius v náruči Kleopatřině nebyl schopen odporu, neboť už tehdy „láskou (k ní) do záhuby se řítil a vášní byl seslaben".[1]) Proto se dobře připravil na své obhájení. Jako „remedium amoris" mohl a musil užíti pouze peněz a darů. Ale ani tak výsledek nebyl jistý. Proto svěřil strýci svému Josefovi prozatímní vládu s rozkazem, aby Mariamme usmrtil, kdyby se už nevrátil. V Herodovi nebylo nic prostředního, nic obyčejného. I v lásce byl svůj. Vášeň byla vzpruhou každé jeho snahy, každého podniku. A největší jeho vášní, už ne pouhým citem, byla láska k Mariamme. Nemohl snésti ani v myšlenkách, aby žila déle než on. Jeho láska byla sobectvím a náruživostí. Odtud onen rozkaz. Ale mimo jeho očekávání peníze zvítězily nad láskou a Antonius jmenoval ho správcem Coelesyrie. Vrátil se vítězně domů, ale vrátil se k nové vraždě. Salome každodenně urážena ve své pýše Alexandrou, jež příliš na jevo dávala svůj původ královský a své pohrdání ženou z rodu nízkého, osočila Mariamme z poměru k Josefovi a vznítila v prsou Herodových oheň žárlivosti. Herodes, vyšetřuje věc pro něj takového dosahu, seznal sice nevinu své ženy, ale na druhé straně také to, že Josef jeho tajný rozkaz Mariamme vyzradil. Vražda Aristobulova byla pomstěna smrtí Josefovou. Oheň prvních jisker vzájemné nenávisti v rodině královské nalezl svou obět na každé z obou stran. Tak skončil první akt rodinné tragedie.

K lidu, šlechtě a Hasmoneovcům přidružila se také Kleopatra, aby pohár Herodova kralování, již beztoho trpký, ještě mu strpčila. Byla to žena zvyklá u svých nohou vídati diktátory římské a drtiti srdce těch, kdož ji milovali. Neznala milosrdenství, neznala slz. Zvyklá nenalézati odporu, u Heroda — tehdy pronásledovaného a bez moci — narazila na odpor. Herodes odepřel státi se jejím vojevůdcem, odmítl Kleopatru a taková žena těžko zapomíná. A nad to tentýž Herodes tak bystře křižoval její plány, útěk její chráněnců zamezil, u Antonia nad ní zvítězil. Víc už toho nebylo potřebí k podráždění ješitnosti egyptské tygřice. Brzy vystihla, kde Heroda lze nejcitelněji raniti. Vyžádala si na Antoniovi, jenž už byl úplně v její moci, jako dar úrodné okolí Jericha, území Herodovo. A Herodes, když Kleopatra vracela se z Mezopotamie, kam až Antonia do války proti Parthům doprovodila, vyšel jí vstříc a s královskou nádherou byl nucen ji uvítat. Ještě jedenkráte pokusila se oplésti ho svými kouzelnými sítěmi, ale kdo vyhrál nebyla ona, nýbrž prozíravý Herodes, zvyklý vážiti si více skvělé budoucnosti, než krásného dneška. A tehdy pronajal od ní své vlastní území jerišské. Ale tato pomsta byla příliš malou, než aby se jí spokojila Kleopatra. Jí nestačilo, že Herodovi

[1]) V. Ž. 1, 18, 5.
[2]) V. Ž. 1, 19, 3.

uzmula jerišskou perlu s koruny královské, chtěla víc, mnohem víc. Proto zapletla úskočně Heroda do v á l k y s A r a b y, aby, až obě strany budou bojem unaveny a zemdleny, sama mohla těžiti z jejich nepřátelství. A Herodovi poslala pomocné vojsko — také kus ženské politiky! Než Herodes jak ve všem byl rázný, tak i tu ihned s vojskem překročil Jordán, vtrhl do Arabie a nepřítele v první potyčce porazil. Ale zatím síly Arabů se zvětšily, vojsko židovské nadšené prvním úspěchem proti vůli Herodově chtělo ihned býti vedeno k útoku a skutečně útočilo. V kritické chvíli však vojsko Kleopatřino prchlo, šiky Herodovy se zakolísaly a Arabové s vítězným křikem je rozptýlili. V tom došla nová Jobova zvěst. „Zatím co nepřítele pronásledoval stalo se neštěstí nové v roce sedmém jeho kralování: na počátku jara z e m ě t ř e s e n í zničilo nespočetné množství dobytka a lidí třicet tisíc.“ Herodes pod dojmem této zprávy spořádal zbytky svého vojska a táhl ne domů mírnit neštěstí, ale k novému útoku na Araby. Ač vojsko zdrceno bylo zemětřesením z v í t ě z i l o.

Tak Herodes vyvázl i z této nástrahy Kleopatřiny svou energií a to byl poslední čin, „zástěrkové politiky“. Neboť už tehdy, když se domů vracel, bitvou u Akcia rozhodnut byl osud Antoniův a Kleopatry. Oktavian zvítězil a s pádem Antoniovým vzala za své i nadvláda královny egyptské. (P. d.)

Hlídka cyrillo-methodějská.

Přijetí Latiníků do církve ruské v „Otázkách Kirikových“ a způsob přijetí dnes. Ze staroruských církevně-právních památek souvisí chronologicky s odpovědmi metropolity Joana II. Вопрашание Кириково, sestavení to otázek domestika (regens chori) novgorodského antonievského monastýru, Kirika, a odpovědí biskupa novgorodského Nifonta, jednoho z nejhorlivějších správců diecese novgorodské, při tom činného politika, pilně se účastnivšího veřejného života Novgorodu. Věcně souvisí obě ty památky velice málo. Otázky Kirikovy jsou dalším vývojem práva církevního, po části i ritů. Kdežto ale „odpovědi“ metropolity Joana mají význam pro poznání církevně-náboženských a kulturních poměrů více méně celého Ruska, zrcadlí se v „Otázkách“ Kirikových život a poměry novgorodské. Vznikše v Novgorodě, byly „Otázky“ zároveň právní — hlavně ve věcech manželského práva — a pastorálně-theologickou příručkou pro novgorodské duchovenstvo. Brzy byly však přes svůj lokální význam a charakter přijaty do Kormčiji knigy (již v Synodální Kormčiji z 13. stol.), a nabyly tím všeobecně závazné a zákonité platnosti. „Otázky“ ty vznikly v první polovici 12. stol. Dosud ale nerozhodnuto, zda Kirik „Otázky“ své najednou psal anebo zda ony vznikly tím, že Kirik po delší dobu jednotlivé důležitější případy církevní praxe zaznamenával. Sbírka sama prozrazuje znalost práva kanonického. a to nejen řeckého, nýbrž i latinského. Z posledního jsou patrny stopy záp. Libri poenitentiales, hlavně redemcí. Jsou však partie ty v Kirikovi mnohem mírnější než západní předpisy. Vysvětliti se to dá tím způsobem, že církevní zákonodárství té doby v mnohém musilo bráti zřetel na národní polanské mravy ruské, jež byly ještě hluboko zakořeněny, a nemohlo tudíž klásti příliš vysokých požadavků. Ani styk s Latiníky není v „Otázkách Kirikových“ tak přísně posuzován, jako v „Odpovědích“ Joanových. Přinesly to sebou poměry novgorodské. V 11. a 12. stol. stal se totiž Novgorod centrem evropského obchodu s východem. Tím bylo Rusko, hlavně severní, přivedeno do bližšího styku se světem latinským, jeho pozornost byla více obrácena na kulturu západní. A Latiníci nebyli již tolik podceňováni jako dříve, víra jejich byla tolerována, ba dovoleno kupcům skandinavským, lubeckým a vestfalským ve větších městech stavěti katol. chrámy.[1]) Mnohdy se stávalo, že matky pravoslavné své

[1]) Chrámy ty ovšem jen částečně byly ustanoveny pro kult; jinak byly skladištěm zboží, jež pod ochranou svatého místa a kamenných zdí nacházelo bezpečné

děti k latinským kněžím přinášely, což ovšem církev ruská trestala 6týdenní pokutou.[1]) Však duchovenstvo nemohlo styk s Latiníky tak přísně omezovat, jak se to dělo dříve. Již z ohledu na vysoce vyvinutý obchod ne, který by tím byl jen trpěl. A pak byli by bývali obchodníci na druhé straně vehnáni do zanedbávání církevních předpisů, ba u mnohých mohlo to vésti k odpadnutí od křesťanské víry. Při častém styku pravoslavných s katolíky stávalo se, že mnozí Latiníci přestupovali k pravoslaví. Bylo tedy nutno stanoviti předpisy při přijímání jejich do církve východní. V „Otázkách" Kirikových jest předepsán a blíže popsán ten ritus.[2]) V překladu zní:

Otázka Kirikova: A bude-li někdo, pokřtěný ve víře latinské, chtít přestoupiti k nám?

Odpověď biskupova: Nechť přichází po 7 dnů do chrámu — ty mu však dej dříví, jiné jméno, denně říkej nad ním čtyři modlitby, z těch pak každá desetkrát se modlí jako nad kajícníkem; též masa ani mléka mu nedovoluj — a 8 dne nechať se umyje a přijde k tobě. Ty modli se nad ním dle zvyku, oblec ho do čistých šatů anebo on sám nechť se obleče. Pak oblec mu šat křestní, vlož věnec, pomaž sv. myrem a dej mu svíci. Při sv. liturgii podej mu sv. přijímání, a považuj ho za nověpokřtěného, možno-li, do 8 dne. Však nejdříve, řekl jsi, netřeba mu dáti rozhřešení v týž den, nýbrž se přesvědčiti, jakým bude člověkem.

Zda ritus má význam jen liturgiologický nebo i dogmatický, nebude těžko určiti. Dogmatický význam nelze sice přímo z předpisu vyčísti, poněvadž jest popsán jen vnější postup obřadu. Ježto však v té době některé dogmatické difference mezi církví východní a západní existovaly a také v církvi ruské jako takové byly pojímány,[3]) musilo se pohlížeti na přestoupení Latiníka jako na odchýlení se od dogmatického bludu. Předpokládá to tedy i předpis Nifontův, ačkoli toho jasně neříká. Potvrzuje to zároveň i příkaz pomazání sv. myrem (помажеши св. миромъ). Pomazání bylo již v „Odpovědích" Joanových obvyklým u těch, kdož v zajetí zapřeli víru. Byl-li ale Latiník pomazán, pak znamenalo to, že trvání v latinské víře bylo dle mínění ruské církve zapřením pravé víry. Vidno tedy, že ritu podkládán byl význam dogmatický. Později byl dán mínění o dogmatických bludech katolíků drastičtější průchod. Synoda moskevská z r. 1621 nařídila přestupující katolíky znovu křtíti, a ustanovení přijato dokonce r. 1627 do Trebniku (Rituale). Ježto však něco podobného bylo proti staré praxi církve východní, nemohlo se to dlouho udržeti. Veliká moskevská synoda, jež provedla r. 1667 přísnou revisi ruského práva kanonického, odsoudila ono usnesení jakožto „nepromyšlené".[4]) Nynější ritus přijetí katolíků, nově zredigovaný sv. synodem r. 1895, mluví výslovně o odchylkách dogmatických obou církví a přestupující musí se slavnostně odříci „bludů latinských".[5]) Ovšem, není stanoven počet dnů, ve kterých má přestupující přicházeti do chrámu, jak bylo naporučeno v „Otázkách Kirikových", nýbrž jen všeobecně se uvádí, že katolík má se dostatečně poučiti o rozdílu učení obou církví, načež vykoná generální zpověď. Pak následuje vyznání víry, ve formě otázek a odpovědí, v němž jsou pojaty difference. Přijímající kněz nebo biskup se táže: „Chceš-li se odříci bludů a nesprávností římsko-katolického vyznání?" Načež katolík se odříká: falešného učení o vycházení Ducha sv. i ze Syna, nesprávného mínění o primátu římského biskupa, chybného názoru, že biskupové: jerusalemský, antiochijský, alexandrijský a jiní nejsou rovni římskému, mylného učení, že papež jest nad všeobecnými koncily a neomylný (непогрѣшимый), že existuje očistec a že duším zemřelých jest užitečný, vůbec „že se odříká všech starých i nových nauk latinského vyznání, jež slovu Božímu, pravé církevní tradici a ustanovením sedmi ikumenických koncilů odporují". Zároveň vyznává, že

umístění. Podle stěn bylo ustaveno zboží, u oltáře soudky s vínem, a jen na oltáři nebylo dovoleno ničeho umístit. Kromě toho byla v chrámu úřední váha i závaží, jakož i archiv obchodní. (W. A b r a h a m, Powstanie organizacyi kościoła łac. na Rusi, Lwów 1904, str. 49.)

[1]) Goetz, Pamjatniki, str. 335.

[2]) Goetz: Pamj., str. 223 a 4.

[3]) Ke konci 11. stol. bylo v Rusku více polemistů proti církvi západní, jež pojednávali o задлужденіяхъ a погрѣшеніяхъ Latiníků. Tak na př. metropolité: Lev, Georgij, Nikifor, Joan II., mnich Theodosij, neznámý autor „Poučení sv. Vladímíru" korsunským biskupem. Dle všech těch jest víra katol. развращенная a полна погибели. Odpor k Latiníkům jde tak daleko, že mnich Theodosij přikazuje Rusům, aby nádobí, z něhož Latiníci u pravoslavných jedli, bylo pečlivě umyto a aby nad nim modlitby se říkaly. (Golubinskij, Istorija russkoj cerkvi, II, str. 797 n, 820 n.)

[4]) Pavlov, Kurs cerkovnago prava, 1902, § 50.

[5]) A. Malcev, Die Sakramente der orthodox-katholischen Kirche des Morgenlandes, Berlín 1898, str. 146—165.

knihy sv. mají býti vykládány dle názoru církve orthadoxní, jakož že i sedm svátostí musí býti vykonáváno dle ritu církve východní. Mezi vyznáním víry musí odříkati též symbolum niceno-konstantinopolské, vyjma passus: qui ex Patre Filioque procedit, obvyklý u nás. Konečně po modlitbách[1]) uděluje se přestupujícímu absoluce, jenž pak při liturgii přistupuje k sv. přijímání.

Mezi příkazem v „Otázkách Kirikových" a nynější praxí jeví se v jednom ohledu podstatný rozdíl. Nyní bývá totiž myrem pomazán jen ten přestupující katolík, který ještě biřmován nebyl;[2]) u biřmovaných se od toho upouští. Vždy bývají pomazáni myrem přestupující protestanté, poněvadž protestantism jakožto protisvátostní, biřmování za svátost neuznává. J. Lubojacký (Vidn.)

Dogmatické rozdíly mezi církví západní a východní. Jednou z nejčastěji se vyskytujících námitek proti možnosti sjednocení obou církví, je námitka, že církve východní mají dogmatické nauky jiné než církev katolická. Než zde je zřejmá konfuse. Je sice pravda, že v církvi východní existuje jistá škola theologická, která učí naukám jiným než církev západní, ale stejně je pravdou, že její nauky jsou odlišny také od nauk samých církví ritu řecko-slovanského. Řečená škola tvrdí na př. s Fotiem, že D u c h s v a t ý v y c h á z í p o u z e z O t c e. Toto mínění není vyjádřeno v žádném symbolu a není ho ani v nyní platném vyznání víry církví východních ; tam se nalézá pouze formule: „Duch sv. vycházející z Otce"; formule shodna s článkem víry katolické. Neboť vycházení Ducha sv. z Otce nevylučuje, že vychází i ze Syna; ba vycházení Ducha sv. z Otce obsahuje v sobě eo ipso vycházení Ducha sv. také ze Syna, protože Duch sv. nemůže přijímati podstatu božskou od Otce, nepřijímá-li ji rovněž od Syna. V každém jiném dogmatě je víc otázka lexologická než podstatná. Na př. mnozí pravoslavní se pohoršují nad terminem: O č i s t e c. Když však přijde na přetřes dogma o odpykání trestů v životě posmrtném těmi, kteří, skonavše v milosti boží, neodpykali ještě trestů za hříchy své v tomto životě, považují to za naprosto shodné s vírou církve pravoslavné. Pokud se týče mše sv. shodují se obě církve v tom, že c h l é b užívaný musí býti chléb žitný. Má-li býti k v a š e n ý nebo n e k v a š e n ý — co do platnosti nejsv. oběti — církev katolická připouští obojí. Jen theologové východní zmíněného směru, jež si nepřejí sjednocení, ale roztržení obou církví, žádají pro platnost obětí mše sv. chléb kvašený, ačkoliv je to pouhá akcidence jako barva vína. Ale tito theologové nemohou pro potvrzení svého mínění uvésti žádné definice církve pravoslavné. Největší snad theoretickou překážkou sjednocení je p r i m á t p a p e ž s k ý. Ale existuje nějaké formální a synodální rozhodnutí pravoslavných církví dogmaticky definující, že papež není viditelnou hlavou universální církve ? Neexistuje. Proto všichni kanonisté církví východních a jejich biskupové připouštějí, že papež, biskup starého Říma, je co do vážnosti (primatum honoris) prvním biskupem, prvním patriarchou, požívajícím právem přednosti před všemi patriarchy a v tom případě, že by byl svolán všeobecný sněm všech církví křesťanských, papež by předsedal buď osobně nebo zastoupen svými legáty. Od primátu vážnosti k primátu iurisdikce je jen malý krok, uznává-li se vysoká jeho potřeba a je-li u církve východní nelíčená snaha po spojení s církví.

(Dle díla „La difesa del Cristianesimo per l'unione delle chiese", vydaného od P. Nik. Franco, kněze řeckého ritu v Římě r. 1910.) Posp.

List sv. Otce apoštolským delegátům v Orientě. Nově založený unionistický měsíčník „Roma e l'Oriente" přinesl v prvním čísle (prosinec 1910) článek saského prince Maxe, vřelého přívržence idee sjednocení církví pod titulem: „Pensées sur la question de l'union des Eglises". A pro tento článek bylo expedování prvého čísla zastaveno a exempláře až rozeslané zpět požádány. Tak se stalo, že se doposud určitě nevědělo mnoho o obsahu a příčinách zabavení zmíněného článku. Až tepve 26. prosince m. r. vydaný list sv. Otce Pia X. pro apoštolské delegáty na Východě přinesl vysvětlení.

V úvodě vzpomíná sv. Otec pokusů, které od 8. stol. byly podnikány k odstranění schismatu a zásluh papežů, jež si v tomto směru dobyli a dává na jevo nelíčenými slovy také svoji touhu po dni, kdy by konečně padla zeď, tak dlouho dělící dva křesťanské národy, kdy by opět Západ a Východ spojeny byly jednotou víry a lásky. Pak přistupuje k vypočítávání nesprávných myšlenek uvedené práce prince Maxe. Jsou to bludy jednak dogmatické, jednak historické, ale dotýkající se také dgomatiky. První skupina obsahuje tyto věty: 1. Že Duch sv. i ze Syna vychází, neplyne ani ze slov Evangelia, ani se nedá dokázati ze slov církevních otců. 2. Není jisto, zda učení o očistci a neposkvrněném početí Panny Marie bylo uznáváno od Otců prvních století.

---

1) Modlitby vztahují se na přestoupení; na př.: Господи Боже Вседержителю . . . . . заблудшимъ путь правый показуяй atd.

2) Malcev, Sakramente, str. 165: присоединенный станетъ, ожидая . . ., аще не бѣмыромъ знаменанъ мыропомазанія.

3. Sv. Pavel byl ve všem roven sv. Petru a nebyl mu jako nejvyšší hlavě církve poddán. 4. Církev sv. neměla v prvních dobách ústavu monarchie a primát její nedá se pro tuto dobu jasně dokázati. 5. Jest možno připustiti, že u Řeků slova konsekrační působí proměnění teprve po epiklesi. 6. Svátost biřmování, ať jakýmkoliv knězem prostým udělená, je platná. Bludů historických je rovněž šest, a sice: 1. Papežové Mikuláš I. a Lev IX. svým počínáním zavdali částečně příčinu schismatu. 2. Křížové výpravy byly vlastně loupežnými výpravami. 3. Papežové ve svých pokusech o sjednocení byli vedeni spíše panovačností než apoštolskou horlivostí. 4. Řekové na koncilu florentském od Latiníků ke sjednocení byli přinuceni a nepravými důvody pohnuti přijmout dogmata o vycházení Ducha sv. i ze Syna. 5. Je pochybno, zda koncily slavené na Západě po roztržce obou církví, bez účasti východních biskupů možno nazvati ekumenickými. 6. Z toho plynoucí názor, že za účelem sjednocení má býti z nauky a praxe církevní uznáváno pouze to, co se výslovně uznávalo před schismatem; pozdější ustanovení mají se přejíti mlčením.

Toť asi obsah oněch 12 bodů, jež sv. Otcem byly charakterisovány jako: „propositiones atque sententiae falsae, temerariae, a fide catholica alienae". A sv. Otec žádá apoštolské delegáty, aby vší silou se přičinili, by takové názory o unii nebyly považovány za názory apoštolské stolice a církve katol. vůbec. Princ Max, vykonal heroický čin sebezapření, bludy zde uvedené odvolal a učení sv. Stolice se podrobil. Chybil bona conscientia. Pospíchal.

Akademie Velehradská vydala jako první dílo svým nákladem důkladnou práci kn.-arc. archiváře Františka Snopka: Konstantinus-Cyrillus und Methodius, die Slavenapostel. Ein Wort zur Abwehr für die Freunde historischer Wahrheit. Práce tato, výsledek 3oletého studia namířena je hlavně proti berlínskému prof. Al. Brücknerovi, který svými pracemi snažil se význam našich sv. věrozvěstů buď seslabiti nebo dokonce zničiti. K posouzení doby cyrillo-methodějské a tehdejších bojů na poli církevním je kniha tato nepostradatelná. Vdp. spisovatel, který měl již na I. sjezdě Velehradském referát z tohoto oboru, a který příspěvky o téže otázce jednající uveřejňoval v různých časopisech (Hlídka 1904—1906 atd.), je znám a uznán literárně jako nestranný, vědecký pracovník. Slyšme úsudek v knize: Dr. J. a Dr. Arn. Novák: Stručné dějiny literatury české. (V Olomouci 1910.) Čteme na str. 615: „Ze specielních otázek moravského dějepisu pěstuje se ode dávna se zvláštní zálibou doba cyrillo-methodějská, z počátku cestou smělých hypothes, zabarvených namnoze nemírným nadšením lokálně vlastenectvím. Na pevné, kriticky zjištěné půdě vědy stojí práce kroměřížského archiváře Františka Snopka (* 1853), jehož názory jsou pravým protikladem převratných hypothes Al. Brücknera[1]) o slovanských apoštolech."

Jako první členský podíl vydala „A. V." „Acta II. conventus Velehradensis". Mimo zprávu o průběhu sjezdu unionistů přináší skorem všechny řeči programmové tam přednesené. Mnohé z nich jednají o thematech na výsost důležitých pro poznání východní církve. Mimo to obsahuje kniha katalog knih cyrillo-methodějské knihovny na Velehradě (nyní majetek Akademie Velehradské) a věcný i jmenný seznam obsahu prvých pěti ročníků časopisu „Slavorum litterae theologicae".

A. J. Stud.

Zpráva

o pouti, schůzi a akademii bohoslovců československých konané dne 1. a 2. srpna 1910 na Velehradě.

Podává V. Navrátil, t. č. jednatel. (Pokrač.)

Ráno dne 2. srpna o 5. hod. ranní rozezvučely se slavnostně zvony zvouce do chrámu. Při mši sv., již obětoval dp. Vlach, přistoupili všichni účastníci ke sv. zpovědi a k sv. přijímání. Po snídani o 8½ hod. pokračo-

[1]) Alexander Brückner, slavista, nar. 1856 v Tarnopoli v Haliči, od r. 1892 řádný professor slovanských jazyků a literatury v Berlíně. Přispívá hlavně do „Archiv für slavische Philologie". Samostatně vydal mimo jiné: „Geschichte der polnischen Literatur", „Geschichte der russischen Literatur." J. A.

váno v akademii. Přibyli též noví hosté a mezi nimi škol. r. prof. Dr. Fr. Nábělek s rodinou. Schůze zahájena sborem Křížkovského „Hvězdy dvě se z východu", jenž zapěn od bohoslovců olomuckých za spoluúčinkování cizích bohoslovců zpěváků.

Na to uděleno slovo p. Ing. C. Horkému. Děkuje za pozvání a za volbu do čestného předsednictva. Přeje si pospolitosti mezi fakultami a alumnáty poukazuje na nesnáze katolických studentů vysokoškolských, jež jim působí strany protivné. Žádá si užšího spojení s námi, aby naši professoři jim pořádali občas nějaké přednášky. Kdyžtě posluchači universitní mají přece možnost poslouchati něco z oboru otázek náboženských, technikové jsou po této stránce úplně odkázáni na sebe.

JUC. Vičánek vyřizuje pozdrav od katolické ligy studentské v Praze a ukazuje na význam sjezdu na Velehradě. Jen uskuteční-li se idea sjezdů velehradských, jest možno spojení slovanské a ne na půdě národohospodářské. Idea Cyrillo-Methodějská stojí na pevné půdě a má nejlepší naděje do budoucna.

J. M. prelát Zavoral řeší krásnou řečí otázku **„čeho žádá na kněze dnešní katolická církev a lid".**

Působení mezi lidem již samo praví, co jest naším úkolem a povinností. Chce mluviti jen několik slov povzbuzení, rad a pokynů. Kdykoli vidí mladé theology, bývá vždy dojat a vzrušen. Dnes býti knězem a to dobrým, řeholníkem svědomitým, po 8 let odolávat na gymnasiu tomu, co hledí ubíjet jeho duši a přijít s čistým úmyslem, tu nemůže zůstat nedojat. Letos je tomu 30 let, co oděl roucho řádu, a celá ta doba různými směry se projevuje. Již tehdy před 30 lety bylo roucho naše předmětem posměchu, býti knězem již tehdy znamenalo stát na pranýři, kde nás směla potupit ústa sebe nectnější a péro sebe prodajnější. Ale oč jest dnes hůře! Dnes ta potupa neplatí jen kněžím, ale Kristu, samé apoštolské církvi Boží; boj ten vede se proti Bohu ve všech zemích slovem, písmem, štětcem, dlátem, z katheder universit, hospod, ano i před lavicemi obecných škol. Co z toho plyne? Že jest zle. Ale jakás útěcha také. Když Kristus tak tupen, který kněz by se potupy bál, ano snad i když se ho rány dotknou. To nás také již nejen nepolekalo, ale přivábilo; čím prudší bude ten boj, tím houževnatěji chceme vytrvat.

Naše doba jest dobou světového boje proti Kristu, účelného, energického; odkřesťaniti duše, zúžiti obzory duše naší na ty úzké proudy naší hroudy, jest všeobecným heslem. Nevěra jest faktem populárním, též jest ale faktem stejně nebezpečným, že již se toho sami děsí, že sacra fames uchvacuje mnohé, že nesčetné ruce jakoby již již k modlitbě sepjati se měly. Kdo poučí v této době, kdo ozáří, sorganisuje a bezpečnou rukou povede zvláště mládež! Kdo vzkřísí ty mrtvoly atheismu v době, kdy zlořečení Bohu zachvacuje lidstvo, kdo vymyje ty zející rány rukou Samaritána! My! Nám přísluší vše instaurare in Christo. A prostředek? Jaké měli apoštolé naši. Není jiných a není třeba nových. Evangelium Kristovo, milost Boží, soukromý život náš a veřejná činnost, čili oltář a kazatelna, škola a zpovědnice, lidumilnost, trpělivost a pokora stačí, aby naše práce přinesly užitek. Jen způsob jest jiný a musí býti též jiný. Doby jsou jiné i lid. Nikde nenajdeme lidi, o jakých sní naše srdce. Všude jen lidi nesčetných ambicí, zaměstnání a aspirací, pravé děti své doby. Lidi, kteří tak milují svou neodvislost, kteří se nedají ohnouti, dokud je nepřesvědčíte. A o jejich nesmrtelnou duši se musíme třást. V mnohém ohledě naše pastorace bude jiná než jindy. Totéž mluví i nepřátelé. Naše doba jest pokroková, a takoví musí býti i kněží pokrokoví, moderní. Ale naše pokrokovost jest, že přibude nadšení, sebezapření, že všichni činem dáme se do služby Kristovy. Jiné pokrokovosti u kněze katolického býti nemůže. Nekupujme nikdy popularnosti u intelligence a oblíbenosti u lidu za cenu vlastní degradace. Jen když sami budeme vysoko stát, když nezmarníme toho nadpřirozeného života, budeme moci jiné vést. Jen s tím štítem smíme se odvážit do vrstev všech.

Především oltář musí býti cílem, k němuž se musí odnášeti naše city, naše modlitby. U stupňů jeho musíme vzpomínati svých hříchů a chyb, musíme měniti svá srdce v tichá a pokorná, neb takové kněze potřebuje naše doba. Sami užasneme, jak nadšeně a účinně budeme mluviti na kazatelně. Nevěřme, co mluví nevěrci, že totiž slovo Boží nemá posluchačů, že z něho vyvanula božská síla, že kněz mluví

hluchým duším. Jen ta skepse, ta nestoudná nevěra, rodí pohnutky, jež oživují pravdy, jichž my budeme nadšenými kazately. Kazatelna bude naší tribunou; nevíme, kdo nás poslouchá, není-li tam duše, která se svíjí v okovech hříchu a hledá, aby se mohla k Bohu vrátit. Naše slovo má moc věkovitou, jest posvěceno smrtí Ježíše Krista; z toho slova vykvetly nejkrásnější květy, uzrály nejlepší plody. Nic nového nepřinášíme; ale stará jest lidská bída a bolest, ale nic také není nového, co by tu bolest mohlo zhojiti — jen pravda Ježíše Krista. A ta pravda jest napadána od pýchy, vášně, nízkosti, poněvadž vznešenosti nechápe. Proto my musíme zjevovat ty pravdy, které jsou jako démant, z nichž nové a nové pravdy se prýští. Proto musíme přinášet na kazatelnu lásku a pokoru; synů hromu neměl ani Kristus rád. Žeň mnohdy nebude též hojná, ale Spasitel sám to tak měl; tři léta učil a dobře činil a na konec tam visel i od samých apoštolů zdánlivě opuštěn. Jen půdu připravme, o ostatní se postará Bůh sám.

S větší láskou jest nutno vstupovati do zpovědnice. Je nutno pátrat po posledních příčinách té které nemoci. Ale jak měkká musí býti ta ruka, aby ránu ještě nerozjitřila. Těžký úřad zajisté jest býti lékařem duší lidských.

Vedle evangelia a milosti Boží jest soukromý život a veřejná činnost apoštolátem. Jakmile jsme vysvěceni, dvojí oči nás budou pozorovat. Nepřátelé víry, a oči věřícího lidu. Na naší zbožnosti bude se hleděti povznésti, bude sílu čerpati každý. Proto zůstaneme-li sami věrni, nemusíme se báti nepřátel, ale jen abychom nedali pohoršení. Život veřejný jest úskalí. Vidíme, jak lid sám již se sdružuje, chce nás mít mezi sebou, ve svých řadách v čele. Nezapomeňme, že jsme kněží, pastýři všech. Dbejme toho, abychom si svou osadu nezúžili jen na několik duší, abychom nebyli tvrdými k těm, kteří nemají toho poznání, ježto i za ně musíme jednou počet klásti. Jak náš božský Spasitel! — Co vše vykonal, aby jednu duši našel! Jděme s lidem svým, ale netrhejme mostů s těmi, kteří nevěří; — ale mohou a budou později. Snad jim Bůh dá milost — jest milosrdný — a snad až na posledním lůžku.

Milost Boží, která nás vyvolila, nás neopustí, ale zůstane s námi!

J. M. Dr. Stojan děkuje panu prelátovi za tak nadšená slova a sbor zapěl lurdskou hymnu „Boha my chceme, Maria Máti".

Pan Ant. Smýkal, předseda spolku katolických akademiků ve Vídni, přináší pozdrav od nejmladšího Benjamina mezi spolky studentskými.

Pan učitel J. Bartoš z Lipníka mluví teď o významu součinnosti kněze s učitelem.

Těžko jest nyní mluviti o vzájemném poměru obou stavů pro změněné poměry v porovnání k době minulé. Výchova mládeže poukazuje pouze na nutnost shody. Všude jest, i u starých byla, ač ne tak zřejmá. Kněží spojovali v sobě dva úřady: kněžský i učitelský. Ale toho učení dostalo se pouze privilegovaným stavům. S křesťanstvím teprv přišla idea školství veřejného, obecného. V té době církev svěřovala školství kněžím. Za emancipace školy, kdy i laikové byli ku škole připouštěni, se dobře cítilo, že mnoho dobrého z toho nevzejde.

Co je nutno tedy ku shodě? Autorita. Proto i stát se dle toho řídí: učitelé i kněží se zavazují právě k tomu, že každý podřídí své individuelní názory zájmům školy. Učitelé starého Řecka mající vlastní školy způsobili nesjednocenost, a ta hrozí i dnes. Dnes jest také pouze zlatým snem ona želaná shoda, je pouze uměle udržována. Nedbá se varovných hlasů. Kde jest toho příčina? Na tento zjev nesmíme hleděti jako na boj dvou různých názorů světových, objektivního a subjektivního (ze zásad nevěreckých). Snahy filosofů francouzských, již začali ten boj hlásajíce svobodu, splodily materialismus, a ten směr hrozí nejen církvi, ale celému zřízení společenskému. Vidíme výstražný příklad mládeže té doby, a přece dnešní intelligence toho nechápe. Náboženství kleslo, spisy jiných oborů razily si cestu, rozšířil se náboženský indiferentismus. Povstala instituce zednářstva, která dobře věděla, jak způsobit změnu v učitelstvu; získali si ho hledíce církev zbaviti všeho vlivu na školství, upírajíce jí všech zásluh o kulturu. Vedle výkřiku „věda a víra nedá se spojiti" povstaly jiné, že církev hledí zotročiti školu i učitelstvo, proto pryč od kněze! A boj ten děje se dle promyšleného plánu, prováděje bod za bodem. Ovšem mnozí neznají toho, co propagují, a jen nevědomky provádějí ony záměry. To není boj, to jest pouze služba oněm organisacím.

Též dorost učitelský vyrůstá již s nenávistí ku knězi, a též opáčně kněz vstupuje již s předsudky proti učiteli. Nikdo se nestará, aby se objasnil ten poměr mezi oběma. Proto ustavičný boj mezi nimi, proto ubylo oběma na vážnosti. Již jen pro

tu mládež, která nejvíce cítí následky tohoto nesváru, jest nutna shoda. — Ale ne shoda opírající se o taktnost a společenské ohledy, ale mír vyšší, který přivádí shodu práce, společný cíl práce. Jen ta cesta jest k dosažení blaha správná.

Podmínky tohoto smíru: Každý musí býti mistrem ve svém povolání, svědomí musí jej umět řídit. Důležitost povolání sama nás k tomu přivede. S láskou a svědomím musí býti spojena znalost lidské duše a jejích potřeb. Proto jest nutno vypěstiti náboženskc-mravní charakter žáků. Víra jest sestrou vědy, a který učitel dle toho jedná, jedná správně. Člověk bez Boha jest pouze strojem společenským.

K vypěstění tohoto charakteru jest potřebí náboženství. Nestačí však pouze katechismus, který mnohdy málo působí, neb jej dítě pouze odříká, ale nezažilo ho. Odtud nářek katechetů na málo hodin a mnoho látky; kdyby byla shoda, našel by žáky připravené a ne rozvířené protichůdnými směry. Zde působí modlitba. Modlitbu, ne odříkati, alo modliti se, to působí; proto jest nutno podávati výklad modliteb a náboženských písní. Tím zvýší se naše vážnost u lidu. I národní otázka tím získá; neboť kdo povznesl náš národ v dávných dobách? Svatí Cyrill a Method, a to za svorného působení úřadu kněžského a učitelského. Tedy obapolná shoda kněze a učitele záleží v nadšení a lásce k dítěti, národu i církvi. Ne planý pokrok, ale šťastná budoucnost budiž heslem naší svorné práce!

Sbor zapěl „Moravo, ty zbožný Slávů chráme!"

Dr. Žůrek vyřizuje pozdrav od polních a lesních květů, od venkovské omladiny. Nebojme se; buďme bojovníky božími; všude ve světě jest boj, a my budeme sluhy života. Proto vesele do toho boje, neboť jsme hlasateli světla, života a radosti.

Dr. Fr. Hrachovský přináší pozdrav uložený od praporu „Meditací". Cíl náš jest společný i bohoslovců i „Meditací". Jenže oni pracují jiným způsobem na vinici: slovem, písmem, štětcem, my cestou známou, starou, oni novou, kterou musí mluviti k intelligenci. Tu katolicismus musí vzít na se novou formu, aby intelligence jej chápala. Vše se dá překonati; musíme mít široké srdce, abychom mohli i jiné do sebe pojmouti, mnohé jejich nedostatky musíme pominouti, abychom je hned od sebe neodpudili. K tomu ať nám pomáhá přímluva sv. Cyrilla a Methoděje!

Nyní následují pozdravy sjezdu za bohoslovce: Ctp. Frant. S. Pospíchal za bohoslovce v Brně. Ctp. Václav Poledne čte pozdrav za bohoslovce pražské. Ctp. Vosol za Čes. Budějovice a p. Machač za bohoslovce v Hradci Králové.

Na to čte J. M. Dr. C. A. Stojan některé pozdravy sjezdu zaslané, a to od P. Jaška z Bulharska, od Dra Hrubana, od Grivce z Innsbrucku, od p. ředitele Vrzaly, od p. probošta Hendela.

Dodatečně do čestného předsednictva povolán prof. Luis Špaček.

Na to uděleno slovo p. prof. Dru Fr. Náběl kovi. Řečník mluví o otázce „Na jakých základech nutno stavěti mravouku".

Podává nejprve potřebné definice. Mravouka samosprávná je ta, kde člověk sám sobě jest zákonem nadřízeným, který jest vždy přítomen, jemuž nelze uniknouti. Hetoronomní, kde plníme vůli bytosti jiné. V užším slova smyslu, která se zakládá na víře v Boha. V širším, kde ne vůle Boží, ale každého jiného člověka, třeba i státu, je směrodatnou; nemusí být při tom vůle moje, a i taková nazývá se autonomní, protože lidský rozum ji dává. Rozebírá teď filosofické názory na člověka. Neboť dle toho, jaký jest účel člověka, jest i vůle. Směry jsou:

I. Materialistický člověk jest pouze hmotný, tělesný, moleschottský, který je výslednicí rodičů, kojné, místa, země, tlaku, vzduchu; tak též i vůle. Je-li člověk ale pouze výslednicí, jest možno, aby mohl svou vůli řídit? Zde nelze mluviti o autonomní morálce.

II. Člověk jest dvojicí v jedno spojen z těla a nesmrtelné duše. Jeho účelem jest též i život jiný. A pro toho dle toho musí být i jeho jednání. Dokud mělo náboženství platnost všeobecnou, splývala morálka s ním. Jakmile nastala skepse, nastala snaha odloučit morálku od něho. Pokusy děly se již u starých Řeků. V nové době Hume, Hobbes; ti tvrdili, že stát má právo je od sebe odlučovat, žádá-li to jeho prospěch. To se dá rozšířit i na prospěch společnosti a konečně i jednotlivce. Podobně i Helvetius,

Comte, Kant, Feuerbach, Vogt, Haeckel, Adler, Jodl, Foerster (ale ten se již obrátil), Paulsen a j. Dále k podstatě člověka patří sobectví, tak patří k povaze jeho, jako tíže ke hmotě. Člověka nutno bráti tak, jakým jest, a ne, jakým bytuje snad v mysli toho neb onoho filosofa, a ne také, jakým by měl býti. Sobectví není vždy špatné. Jest i ušlechtilé; podmínka jest, konám-li něco sobě ku prospěchu, beze škody bližního. Probírá teď různé pokusy o stanovení základny, na níž by se měla mravouka stavět. Odmítáme základ materialistický. Člověk by byl nejnešťastnějším tvorem na světě, kdyby jeho bylo, co by sám mohl ukořistit. A pak mnohé snahy jdou na prázdno. Tímto způsobem se o to pokoušela společnost Lessingova. Podobně byly zakládány společnosti pro mravní výchovu. Účel mravního hnutí záleží v touze ušlechtiti se. Člověk se zde předpokládá na mravní výši. Ale člověk musí býti napřed vychován; neboť mám-li konat dobro z důvodů, jež uznám za správné, musím vědět, co jest dobro. Což, kdybych já si přivlastnil majetek bližního a uznal to za správné? Ovšem theoreticky by to bylo možno i bez náboženství. Ale neshoda mezi filosofy sama svědčí, že nedovedou postavit morálku ani oni, ani stát, ani poslanci. Tito ještě nebudou všichni souhlasiti, a pak nad to tito nebudou ještě jednohlasně voleni. Mravouka, k níž člověk sám nedal souhlasu, není pro něho svéprávnou, dává mu předpisy vůle cizí, lidské, a ta nemá dost váhy, aby zavazovala ku konání předpisů. Nezdrží-li člověka Bůh od zlého, tu ho již nezdrží nic. Člověk by musel býti na vysokém stupni vzdělanosti, ale tam my jej teprv chceme dostat

Co se týče původu mravnosti, jsou také různá mínění. Mnozí uznávají jakýsi vnitřní hlas, ale ten přešel zvenčí do vnitra. Jiní: S povahou jest dána i mravnost od nikoho v srdce lidské vložená a vedená. Dle toho bylo by tolik morálek, kolik jest lidí, a každá morálka byla by pro ně hetoronomní. Zbývá tedy, je-li Bůh, a tedy i morálka na víře v Boha spočívající. Vytýká-li se této morálce, že se v ní hrozí trestem neb odměnou, že jsem tedy jako pes na řetěze uvázaný, pravíme, že dobro konáme z lásky k Bohu, tedy nejvyššímu dobru; ony jsou pouze prostředky výchovné. Zde se musí počítat se sobeckostí lidskou. Kromě toho musí se ponechat i místo pro ctnost, aby člověk, který nevěří, měl možnost morálně žít.

Ono jest ovšem lehko seděti v teple a hlásat morálku, ale daleko rozdílno jest jíti mezi lid a prakticky ji hlásat, jak to učinili sv. apoštolé, kteří i život svůj za to dali.

Sbor zapěl „Pastýřské zpěvy" od Křížkovského.

(Dokončení.)

Nové knihy.

Alois Dostál: **„Cizí živly".** („Ludmily" roč. XII. (1910), sv. 5. Známý náš spisovatel, Al. Dostál, pojednává v této povídce zajímavým způsobem o thematu, charakterisujícím náš současný venkov, jenž tak rád chápe se každé sebenepatrnější příležitosti, jen aby co nejvíce si přivlastnil městské způsoby, zábavy a radovánky od práce odvracující a ji znechucující. Tyto „cizi živly" zanesou do Zahořan sváteční pražští střelci, kteří si tu najmou honitbu. Tato však jest jim pouze jakousi záminkou a příležitostí k pořádání zábav a radovánek, při nichž pražští výletníci náležitě uplatňují své velkoměstské nectnosti. Celá ves uvízne v síti špatných novot i s bohatým p. starostou Skrbou. — A tu spisovatel zdařile líčí venkovské naše „kavalíry", kteří často za blahosklonný úsměv „bohatého pána z města" a za sklenici i špatného piva to nejdražší, co po otcích zdědili, odhazují a vrhají se jako slepí v nejisté novotářství Pěkně je také kreslen venkovský ženský svět, zvláště mladé dívky, které za vedení svých matinek bez rozmyslu vrhají se v nejistotu budoucnost s „bohatými pány" z města, kteří o ničem nemají tak chabého ponětí, jako právě o posvátném životě rodinném. — Děj je prostinký a jednoduchý, líčen tak, jak se přirozeně vyvíjí, bez všelikých psychologických odstínů, záhad a komlikací. Pro tuto svou jednoduchost a jasnost povídka jistě si získá sympathií venkova. Jan Alois Novotný.

Wincenty Kosiakiewicz: **Návrat.** Román moderního člověka. Přel. Rudolf Korec. Nákl. vlast. Příbor 1910. Cena 3 K.

Chcete nahlédnouti do duše mladých lidí, seznati bolesti a boje mladých let? Čtete „Návrat" a seznáte cesty, po nichž kráčí většina mladých hledajících duší. Jsou

široké a pohodlné, na pokraji leží uvadlé květy zmařených nadějí. Smutek a bol vzruší vaše nitro při četbě prvních sedmi kapitol psychologicky líčících postup dětské víry k studentské nevěře ; uklidnění spojené s tichou radostí rozhostí se v duši vaší při návrátu marnotratného syna k náboženství — ke Kristu.

Jan Voski, syn bohatého továrníka, před šestnáctým rokem věku svého utrpěl těžkou krisi duševní, pozbyl svůj mravní kapitál — víru. „To všechno bylo dílem tří hrozných dnů." Víra v Boha, jak ji vštípila v duši jeho zbožná matka a vytvořil povrchně a špatně naučený katechismus, ležela v srdci jeho „jako poklad podle cesty, jehož první mimojdoucí chodec zločinně se zmocní." V nitru svém pociťuje mučící nejistotu, u jiných pak pozoruje klid a štěstí z víry plynoucí, uznává, že „lépe jest věřiti, nežli nevěřiti. Bezpečnější, jistější, krásnější a estetičtější jest víra nežli nevěra." Přiznání to však pro praktický život nemá významu, protože k víře nevede. Rozdíl mezi potřebou víry a darem víry jest týž jako mezi pojmem a skutečností.. Cesta, na níž lze víry dosíci, totiž důkaz, ztrácí se v temnu. A zde právě jest πρῶτον ψεῦδος Voského. Kde jest důkaz, tam není víry. Kdo jen rozum pracuje, tam víra zemdlí. Aby doplnil neúplný názor Voského o víře, poukazuje přítel jeho na srdce, jemuž také přísluší podíl u víře. To však dle Voského jest bludný rytíř středověký, jemuž v ničem nelze důvěřovati. Ssutiny-hřbitov, nad jehož mrtvým klidem stahují se temná mračna materialismu — toť obraz jeho nynějšího života. Není Boha, není duše, není nesmrtelnosti. Prázdno v mladém jeho srdci, nejsvětější zájmy pošlapány, zpřetrhána pouta nejdražší. Nemá dostatečných sil k dalšímu životu ; veškerá energie, jež mu ještě zbyla, sloužiti má k tomu, aby co nejbříve udušena byla náklonnost k životu. Po nedlouhé době zasvěcené kultu hmoty jako nejvyššímu dobru a solipsismu jako pravému principu mravnímu nastalo vystřízlivění, smíření se životem a doba vážnějšího přemýšlení a studia, jež podlomilo hlavní sloupy materialismu. Vždyť pojmy : hmota, síla jsou popřením materialismu, jsou pojmy nematerielní. Jen krátkozraký člověk může přijmouti materialismus za svoje Credo a neprohlédati dále. Dychtivě hledá pravdu, s nevelikým však úspěchem. Jen víra v system, jehož dosud byl zastáncem, v něm otřesena. Neúspěchy snažení svého zaražen táže se, proč vlastně touží člevék tak dychtivě po pravdě, když ona jest jen maličkost (Tain) a stín (Renan), proč snaží se pochopiti život. Úvahy ty vedou jej k studiu filosofie, při němž často setkává se s pojmem Boha. U filosofů, v otázce té panuje veliká neshoda. Jedni Jej stotožňují s přírodou, jiní zas popírají. Kde jest pravda ? „Nikdo přec ještě nedokázal, že Boha není ! — Tvrditi, že ho není, znamená a předpokládá přec — věděti něco zcela určitě" . . . . „Bezpříčinným tudíž a neodůvodněným jest tvrzení atheistů, že Boha není. Ergo : snad jest Bůh ?" „Víra — toť poklad ! Náboženství — toť užívání těch pokladů !" A Voski pokladu toho nemá, pocítil v nitru hlad člověka, který byl sycen nicotou, ochuravěl prázdnotou života, nedostatkem životního cíle. Byl „lampou dohořelou, bez petroleje i bez knotu."

Tu však rozhoří se na obzoru duše jeho slova Pascalova : Začněte se kropiti svěcenou vodou, choďte do kostela na mši sv. Víra pak přijde již sama. A slov těch chápe se ubohý Voski jako tonoucí stébla. Pohrouží se v četbu Pascalových Pensées sur la religion, známost o první době křesťanství a obdiv pro ni čerpá z Renanových Hist. des origines du christianisme a útěchu z vyznání sv. Augustina. Hvězda víry začíná mu zářiti, a duše jí vedena kotví v přístavu, z něhož byla vyplula na rozbouřené moře. Ještě jednou jím zalomcovala skepse při rozchodu s Dorotou, tehdy však již pocítil v srdci jakousi bázeň, jíž si nedovedl vysvětliti. V té chvíli poprvé ucítil na sobě zrak, přesvaté Panny, zraky výmluvné, milosrdné. Se slzami radosti a díků uvítal onu chvíli v níž seznal, že věří. „Víra pronikla mi až do hlubin srdce, až do kořenů duše."

Duše umdlená nalezši Pána svého, nalezla život a štěstí. Do číše štěstí skanula jediná krůpěj bolu při setkání se s přítelem Pavlíkem Glowińským, jehož byl strhl s sebou v proud atheismu.

Kniha hluboké psychologie mladé duše. Jest zrcadlem mladých lidí, v němž naleznou sebe ve svých trapných pohybách, životní omrzelosti a prázdnotě, ve svém pomalém rozkládání a ve své tragice života, jemuž nenalézají účelu. Tendence románu jest nevtíravá, přirozená a proto úrodná. Psán jest člověkem zkušeným, znalým doby moderní a nitra mladých lidí.

Kéž octne se v rukou těch, „kdož podobně jsou nešťastni, jak Voski byl, ... kdož tolik potřebují pomoci a útěchy." H. Felix.

Knihovna vybrané četby: Miloslav Javorník: **„Ovoce života"** — Fran Xaver Meško: **„Za tichých večerů."**

„Knihovna vybrané četby" vytkla si za úkol katolickému čtenářstvu poskytovati zdroj čisté, živné duševní potravy, a jak z dosud vyšlých čísel patrno, plní úkol svůj svědomitě. Rovněž povídky Miloslava Javorníka, shrnuté v knihu „Ovoce života", vyhovují plně tomuto úkolu. Některé z nich, jako „Krajkářka", v níž je několika tahy

pěkně načrtána bolest celého života mladé dívky, pak „Matka", jež líčí nesmírnost a vřelost lásky mateřské, stojí v ohledu uměleckém na značně vysokém stupni. Některé však trpí tím, že autor, vyvoliv si látky, jež už dříve byly častěji zpracovány, nedovedl do nich vložit mnoho nového, takže na nás působí poněkud mdle; jsou to povídky: „U panských dveří", „Ticho po pěšině" a „Pavouk". Pěkná je povídka „Zlomený květ"; ale na škodu jí je nejasnost děje a poněkud i nepřesnost charakteristiky. Schází zde motivování, proč hrdinka povídky, umělkyně, jíž se stala z prostého venkovského děvčete, se cítí tolik sklamanou, když v době působení svého u divadla byla tak velice slávou zahrnována. Ostatní povídky: „Amerikán", „Lesní Rokos", „Večerní mlhy" a „Letní noc" jsou již méně dokonalé, ač i v nich pevnými rysy nakresleny jsou rázovité, dobré i špatné charaktery z různých tříd lidských. Pěkná je i mluva povídek. Autor snaží se, aby odpovídala náladě děje i osob, aby byla výstižnou, což se mu dosti dobře daří.

Mnohem výše v ohledu uměleckém stojí povídky a črty Meškovy, shrnuté v knihu „Za tichých večerů". Po svém prvním románu „Kam plovemo?" (Ljubl. zvon 1897), jímž poprvé Fran Xaver Meško na sebe upoutal pozornost čtenářů i kritiky, seznal, že široká komposice románová nesvědčí jeho naturelu, a proto odvrátil se od ní ke skladbám kratším, ke skizzám, obrázkům a povídkám, a v nich vyspěl v umělce prvního řádu a jimi povznesl se mezi přední spisovatele slovinské. Skladby takové obsaženy jsou i v naší sbírce „Za tichých večerů", ač zde nejsou uvedeny všechny, nýbrž pouze první čtyři. Až na několik výjimek mají skoro všechny povídky Meškovy ponurý ráz, jsou plny utrpení a bolů; a rovněž tyto nejvýš suggestivně líčí marnou touhu po lepším životě, po štěstí, jež nebylo Meškovi dáno údělem do života, touhu po klidu, již vyjadřuje hned v črtě první: — — — — má duše — — je celá zemdlená a unavená a plná žízně po klidu, ale vidí před sebou ještě těžkou a strmou cestu k cílům, které jsou ještě tak daleko— — — („Dlouhá jest ještě cesta . . ."). — I v ostatních povídkách vystupuje silně do popředí pessimismus Meškův, neboť život mu zhořknul: „Vše je mrtvo v tom životě — všechny ideály jsem pohřbil, všechny veliké ideje a velkolepé plány jsem položil do hlubokého hrobu, roztříštil jsem oltáře své duše, svatá znamení jsem rozbil a zhasil věčné světlo. — — — A z hloubi duše jsem zaplakal bolestně a vroucně za zmizelými cíli, za ztracenými stezkami k jasným cílům . . . ." („Za tichých večerů.") — Mezi nejlepší práce jeho patří povídka „Na svatý půst", v níž nejvýznačněji ukázal svůj talent líčiti stavy a procesy v duších jednotlivců v různých chvílích života. Hned na počátku této povídky je zrovna mistrně vyjádřen pocit bolesti a křivdy, již musila vytrpěti Slaničová od lakomce Žirovníka, a neméně i analyse její myšlenek cestou do města. A touha její po dětech a starost o ně na cestě zpáteční, která ji hnala k domovu, nesmírná únava, jež se jí na cestě zmocnila, a jíž vzdorovala jen z lásky k dětem po nějakou chvíli, avšak marně, takže usednuvši do sněhu podlehla zmrznutí, a touha a volání dětí po matce, jejich strach ve chvíli večerní, to vše podáno nejvýš jemně a umělecky. Stále se v něm ozývá ona nesmírná touha po klidu, po štěstí, jehož stělesněním je dívka v „Legendě o čarovných očích". Život jeho byl pln bolů: „— — — cesta mého života, vinoucí se, porosená slzami a skropená krví srdce, mezi mrakem a temnem a ztrácejí se beze sledu v nic." — — A tato touha, jíž tak sytě je tato „Legenda" proniknuta, nachází v této povídce cíl svůj v Bohu: „— — moje oko se bude upírati na kříž, moje myšlenky budou celé uštvané pro život, který uzřím za sebou, pro život plný chyb a provin, a celá moje duše bude úpěti k Bohu o smilování a odpuštění . . ." Bylo by chvalitebným činem, kdyby „Knihovna" uveřejnila i ostatní povídky z této sbírky, neboť některé z nich patří k nejlepším povídkám Meškovým a slovinským vůbec. Methoděj Lavička (Br.)

Herderovo nakladatelství v breisgavském Frýburce vydalo koncem minulého roku tři malé, ale ne bezvýznamné příruční knížky pro kněze a kleriky. **Clericus devotus,** orationes, meditationes et lectiones sacrae ad usum sacerdotum et clericorum, ve druhém rozmnoženém vydání s obsahem velmi bohatým. Vedle přípravy a díkučinění po sv. přijímání, vhodných modliteb k návštěvám nejsv. Svátosti oltářní obsahuje 60 šťastně volených meditací a pro praktickou potřebu kněze též výtah z římského rituálu. Vyniká velmi účelným výběrem a zdařilým roztříděním. (Cena 3 Fr.) — **Accesus ad altare et recessus,** seu preces ante et post celebrationem missae. Edit. V. aucta. Tato pěkně a účelně vypravená příručka, prokáže novokněži velmi dobré služby. Vedle těchto dvou bylo už třeba vydati znovu Jana B. Müllera S. J. **„Zeremonienbüchlein",** určený pro kněze a kandidáty kněžství. Podává stručný a důkladný návod k vykonávání obřadů jak mše sv. a odpoledních služeb božích, tak všech zvláštních ceremonií církevního roku a udělování sv. svátostí a svátostnin. Konečně i návod k recitování kněžských hodinek. Při vší stručnosti vyniká úplností a jasností. Cena 2.40 K. —spl—

Zprávy z jednot.

Z BRNA.

Seznam a program schůzí, jež pořádány byly od 20. listopadu 1910:

VI. 4. prosince 1910. 1. Koll. Švéda (housle) doprovázen koll. Martínkem (IV. r.) (klavír): „Ukolébavka" od Jindř. z Kaànů; 2. P. Ant. Golik: „Příčiny nesrovnalosti a rozdělení jižních Slovanů; 3. koll. Martínek (IV. r.): Barcarola „Za slunných dnů" od Vítězslava Nováka.

VII. 11. prosince 1910. 1. Koll. Špolc (II. r.): Grieg: „Andante consentimento". 2. Koll. Břečka (II. r.): Recitace básně El. Krásnohorské: „Chodská" ze sbírky „Ze Šumavy". 3. Koll. Kučera (IV. r.): „Moderní česká literatura" (I. část). 4. Koll. Martínek (IV. r.): „Silhuetta" od Ant. Dvořáka.

VIII. 19. prosince 1910. 1. Sbor řízený koll. Martínkem (IV. r.) „Má hvězda" od Smetany. 2. Koll. Kučera (IV. r.): „Nová literatura česká" (díl II.). 3. Koll. Čapka (I. r.): Přednes „řeči Rokycanovy" z básně „Žižka" od Sv. Čecha. V této schůzi rozloučil se s námi p. Ant. Golik, jemuž pak poděkoval vřele koll. předseda R. S. za přízeň nám věnovanou. 4. Koll. J. Martínek (IV. r.) zahrál Ant. Dvořáka: Inpromptu.

IX. 15. ledna 1911. 1. Terzetto (Švéda (III. r.), Amstler (III. r.), Kafka (I. r.) „Romance" od Mozarta. 2. Lavička (I. r.): „Zeyerova dramata, jejich význam a prameny" (část I.). 3. Weigner (I. r.): Recitace básně Zeyerovy „Legenda o Donatellovi". 4. Terzetto (totéž).

X. 22. ledna 1911: 1. Novotný J. A. (II. r.): „O tisku" (část I.). 2. Lavička (I. r.): Dramata Zeyerova. (Dokončení.)

Sociologický kroužek měl následující schůze:

IV. 4. prosince 1910: P. Šup: Kapitál. — V. 18. prosince 1910: Fr. Moučka (IV. r.): Parlamentarismus a centralismus Rakouska. — VI. 15. ledna 1911: Kotol (I. r.): Protisociální činnost Židovstva a oprávněnost antisemitismu. — VII. 29. ledna 1911: Jos. Drobný (II. r.): Klub katolicko-národní 1907—10

Kroužek apologeticko-historický:

III. 11. prosince 1910. Inoc. Haňka (IV. r.): „Proč brojí církev proti spalování mrtvol." — IV. 21. ledna 1911. Jan Nep. Burk (III. r.): Volná myšlenka.

„Růži Sušilově" ku podpoře venkovských knihoven věnovali mezi jinými: vldp. Dr. Josef Kupka 10 K, Dr. Josef Dvořák, Dr. Josef Samsour, Dr. Tomáš Hudec poskytli cenné knihy, Josef Fišer, kaplan v Biskupicích 50 K a knihy a j. Všem těmto šlechetným dárcům volá výbor „Růže Sušilovy" vřelé „Zaplať Pán Bůh"

Pozdrav všem jednotám! V. Navrátil.

Z OLOMOUCE.

Začátkem ledna 1911 provedeny volby do Literární Jednoty s tímto výsledkem:

z III. r. zvoleni pp.: Jan Petráš předsedou, Josef Absolon místopředsedou, Al. Jašek, Jan Mlčoch, Fr. Řezníček. Knihovnu zastupuje p. J. Loprais.

Z II. r. pp.: Jan Hrubý jednatelem, Fr. Boženek, Dom. Navrátil Stan. Penka.

Z I. r. pp.: Ign. Dohnal pokladníkem, Lad. Klepík, Al. Winkler.

Jednotlivé odbory Lit. Jednoty řídí: p. Absolon (apologeticko-dogmatický), p. Mlčoch (sociologický, p. Jašek (cyrillo-methodějský), p. Petráš (literárně-historický), p. Řezníček (včelařský).

V plenárních schůzích Lit. Jednoty přednášeno:

IV. r. Hampeis: „Na přástkách" (smyčcový orchestr). 2. Referát o velehradském sjezdě (p. Absolon III. r., t. č. jednatel L. J.). 3. Marhula: „Jesu Dulcis memoria" pro 2 tenory s průvodem harmonia (pp. Řezníček III. r. Stiborek I. r. a Kopřiva II. r.).

V. r. Bradský: „Tatry" (mužský sbor). 2. Vzpomínky z cesty Slovenskem (p. Hrubý II. r.). 3. Dvořák: Trio pro 2 housle a violu (pp. Losík IV. r., Novotný II. r. a Kadlčák II. r.).

VI. r. Fr. Vlach: „Fedora" (smyčcový orchestr). 2. Co souditi o scholastice." (p. Fr. Navrátil IV. r..) 3. Zajc: „Uboj" (mužský sbor).

Pracováno horlivě a s chutí, jak patrno dále ze zpráv jednotlivých odborů Literární Jednoty.

Odbor apologeticko-dogmatický měl v posledním období 7 schůzí. Z nich byly 4 věnovány veřejným přednáškám, na kterýchž promluvili: p. Fr. Navrátil (IV. r.) o „Vývoji hlavních myšlenek modernismu", p. Jan Machatý (IV. r.) o thematě: „Kristus — náš vychovatel" 2krát) a p. p. Oldřich Karlík (II. r.) „O výkladu stvoření světa dle sv. Augustina."

Na 3 soukromých schůzích podali pojednání: „Očistec" p. Albín Odrážka (IV. r.), „Paedagogický význam mládí Ježíšova p. Jan Machatý (IV. r.). Na jedné schůzi vedli p. Absolon Jos. a p. Balaš Fr. (III. r.) debattu o „Nesmrtelnosti duše."

V uplynulém roku měl odbor 37 schůzí, z nich 14 veřejných a 23 soukromé. Mimo to přednášeli 4 členové na plenárních schůzích Literární Jednoty a podali 4 práce na soutěž z tohoto odboru (viz č. 1.)

Všem vldpp. představeným vzdáváme srdečně „Zaplať Pán Bůh" za přízeň a obětavou péči odboru tomu po celý rok věnovanou. Kéž s hojným požehnáním a hojným zdarem pracuje v nastávajícím roce!

Frant. Navrátil, odstupující předseda odboru.

Sociologický odbor pořádal 4 schůze, na nichž přednášeli: kol. Juráček: „Zásady sociálně-demokratické," kol. Boženek: „Křesťanský socialismus — cesta k lepší budoucnosti," (část I.), kol. Holek: „Dělnická otázka a její nynější stav." a kol. Linhart: „Praktické křesťanství ve spolcích." Na jedné důvěrné schůzi probírán program strany sociálně-demokratické.

Za minulý rok konal odbor celkem schůzí 32, z nichž bylo 15 veřejných, 15 důvěrných, 1 slavnostní na oslavu stoletých narozenin Lva XIII. a jedna valná hromada. Na plenárních schůzích Lit. Jednoty přednášeli 3 a konkursu L. J. súčastnili se též 3 členové odboru 4 pracemi. — Přednášek a referátů bylo celkem vypracováno 45. Mnohé nemohly býti pro nedostatek času předneseny.

Na konci tohoto správního roku děkujeme co nejuctivěji vldpp. P. T. představeným za jejich blahosklonnost odboru projevovanou, zvláště pak vldp. P. vicesuperiorovi za jeho živý zájem o odbor a za mnohé rady a pokyny ku jeho zvelebení. Členům odboru přeji ze srdce, by neutuchlo

v nich nadšení pro vznešené zásady křesť.-sociální, by jednou dařila se jejich práce pro: „Boha, vlasť a lid." Bratři, tužte se! Vašim snahám žehnej Bůh! Antonín Koutný, odstup. předseda odboru.

Odbor cyrillo-methodějský v pravidelných týdenních schůzích, četně navštívených, konal tyto přednášky: a) „Unie florencká a břestská; osudy církve rusínské" (J. Hrubý II. r.). b) „Očistec a církev východní" (A. Odrážka IV. r.). c) „Advent v církvi východní a západní." d) „Vánoce na Východě a na západě" (c—d T. Loprais III. r.). S radostí přijata zpráva pořadatele „Musea" o rubrice „Hlídka cyrillo-methodějská" a slíbeny hojné příspěvky.

☞ Nadšení členů i nového předsedy odboru opravňuje k naději, že zdárně budou pracovati dle sil pro myšlenku cyrillo-methodějskou. Nechť Královna Slovanů nám žehná!

Odbor literárně-historický. Přednášek bylo 5 a to: 1. Za † Marií Konopnickou" (O. Beck IV. r.). 2. „Konrád Waldhauser t. zv. předchůdce Husův" (O. Beck IV. r.). 3. „Náboženské poměry v Čechách před Husem" (Fr. Řezníček III. r.), po níž krátce vytkl předseda náboženské poměry evropské vůbec. 4. „Husovo vystoupení až do koncilu kostnického" (J. Petráš III. r.); před ní se zmínil p. předseda o mládí, studiích a literární činnosti Husově a o universitě pražské, pokud zasahovala do vývoje náboženských bojů té doby. 5. „Jan Milič z Kroměříže, t. zv. předchůdce Husův" (A. Vysloužil I. r.); po něm krátce promluvil p. předseda o M. Matěji z Janova a M. Janovi ze Štěkna. Jest pozorovati, že přednáškami o době Husově se vzbudil čilý zájem o tonto odbor, jenž každou přednáškou ještě roste. — Těmito přednáškami ukončeno zase jedno období práce. Pracovalo se a pracuje se pilně. Význam odboru literárně-historického byl alespoň částečně pochopen. Než bylo by si přáti pochopení ještě většího, považíme-li socialního významu tohoto odboru, vždyť kněz má a musí dnes vybírati a doporučovati jak jednotlivcům, tak spolkům zdravou, mravně nezávadnou, zušlechťující a vzdělávací četbu, jež by měla též i cenu literární. Jak ji však vybrati, když jí nezná? A historie? Bez té se neobejde snad ani na jediné přednášce, z historie dokazuje, z historie vyvrací, historií pravou poráží a vysvětluje. Proto k dílu, k vespolné práci!

Děkuji všem členům za vskutku vzorné plnění členských povinností, děkuji zvláště též vřele vldpp. P. vicesuperiorovi za cenné rady a pokyny ve schůzích i jednotlivcům poskytnuté.

Bůh žehnej prací naší, aby, vykonalo-li se mnoho, vykonalo se ještě více! O. Beck, odstupující předseda odboru.

Česká knihovna. Při volbách do české knihovny byli zvoleni: pro II. semestr a příští rok cthpp.: Josef Izák (III. r.), J. Ležatka (III. r.), T. Loprais (III. r.), J. Kaláb (II. r.), Fr. Michálek (II. r.), Ant. Diblík (I. r.) a Jan Schön (I. r.). Z těch zvolen T. Loprais předsedou, J. Kaláb místopředsedou a J. Schön pokladníkem.

O. Beck, odstupující předseda knihovny.

Knihy darovány letos pouze omladině v Biškovicích na Záhoří.

Vyslovujíce srdečné díky všem, kdož přispěli ku zdárnému působení Jednoty naší, odevzdáváme šízení její novému výboru s prosbou, by jako ohniska nadšení a práce si jí vážili a vytrvale i obětavě ji vedli v pravém duchu s pomocí Boží k rozkvětu. Jménem odstupujícího výboru

Odrážka Albín, odstupující předseda.

Z PRAHY.

IV. řádná schůze 10. listopadu poprvé letos zahájena byla číslem hudebním. Koll. Makeš (IV. r., zpěv), Boháč (IV. r., klavír) a Pražák (II. r., housle) přednesli nám skvostné „Ave Maria" Treglerovo. — Potom přednášel koll. Kubeš (II. r.) O úctě nejbl. Panny v prvních třech stoletích. Ukázal nám lichost námitky protivníků, že úcta marianská povstala až ve 4. stol. dle vzoru úcty bohyň pohanských. Nebylo sice před koncilem efesským nadšených hymnů, jest ale dosti narážek, z nichž si můžeme utvořiti mínění o úctě nejbl. Panny v oné době. — Ve schůzi jednáno potom o pořádání slavnostní akademie na oslavu 25letého založení naší „Růže". Zvolen k tomu zvláštní výbor z výboru „Růže" a „Smetany".

15. listopadu přednášel nám P. A. Jemelka T. J. O pravé působnosti kněze. Mocným dojmem působila slova známého kazatele. Úkolem naším je rozšířit a prohloubit království Boží na zemi; království to je uvnitř v srdci, tam třeba obrození dle Krista; bez vnitřního základu marny jsou vnější organisace. Nitro obnovíme vzděláním rozumu, rozšiřováním a prohlubováním pravdy Kristovy, zapuzením nynější veliké nevědomosti náboženské.

Na V. řádné schůzi 17. listopadu 1910 vylíčil nám koll. Kučera (III. r.) část prázdninové cesty do Svaté Země s poutí moravskou, které súčastnili se s ním od nás ještě 3 kollegové. Živým slohem vylíčil nám cestu až do Jaffy se všemi zajímavými podrobnostmi pouti.

1. prosince na VI. řádné schůzi nám koll. předseda přečetl překlad kapitoly o novinách z Hellovy knihy: „Le Siècle". Je to jistě thema časové mluvit o novinách nyní, kdy sv. Otec tolik si přeje, abychom se nerozptylovali četbou časopisů, abychom soustředili vše na studium. Dnešní oblíbenost novin plyne dle Hella z dvou charakteristických známek doby: z touhy po lehké četbě a odporu k důkladnému studiu. Z oblíbenosti té plynou povinnosti redaktorům i čtenářům. Koll. předseda pak připojil ještě několik jiných myšlenek a mínění o novinách a četbě novin z jiných autorů. Přednáška byla namířena proti přeceňování a přílišné četbě novin.

VII. schůze řádná byla bez přednášky 8. prosince 1910. Jednalo se o akademii, o pořádání masopustní zábavy a o návrzích knih. Ustanovilo se, aby se knihy v jedné schůzi pouze navrhly, v příští pak aby navrhovatel návrh svůj hleděl doporučiti referátem o knize a pak teprve, po debatě, má se hlasovati o koupi.

13. prosince přednášel nám J. M. praelát Method Zavoral, opat strahovský, O světovém sjezdu eucharistickém v Montrealu. — Dojem přednášky byl veliký. Viděli jsme, jak na sjezdě v Kanadě tisíce sešly se k uctění Eucharistie, slyšeli jsme, jak zcela jinak než u nás prodchnuta jest Amerika katolická (aspoň zmíněná její část) duchem náboženským a náboženskou snášenlivostí, jak i vysocí úředníci, purkmistr, ministerský předseda pronášejí řeči plné přesvědčení, hluboké víry a oddanosti k sv. Stolici. A srdce se chvělo, když líčil nám J. M., jak po nadšeném zpěvu Magnificat, jež z tisíců hrdel znělo, za hřmění děl žehnal papežský nuntius Vanutelli Sanctissimem průvod půlmillionový. —

Před Vánocemi též vyvolený výbor konal několik porad o sestavení programu akademie. Pro různé překážky bylo odloženo pořádání akademie až po Vánocích.

Konečně 19. ledna 1911 konána v zimním refektáři slavnostní akademie „Růže Sušilovy" na památku 25letého založení s tímto programem: 1. B. Smetana: „Modlitba". Mužský sbor. 2. Xav. Dvořák: Družině Sušilově. Recitace básně věnované „Růži" (koll. Říha). 3. Proslov předsedův. 4. A. Dvořák: „Slyš, ó Bože!" Z „Biblických písní". Zpěv s průvodem klavíru (koll. Boháč a Šimon). Slavnostní řeč zakladatele pražské „Růže Sušilovy" vsdp. kanovníka Ed. Šittlera: Vznik jednoty „Růže Sušilovy" vůbec a zvláště počátky pražské „Růže Sušilovy". 6. J. R. Rozkošný: Z „Dvou novellett" č. 1. Smyčcový orchestr. 7. a) A. Dvořák: Andante z op. 98. „Suita". b) Z. Fibich: Allegretto vivace. Z „Nálad dojmů a upomínek". Housle s průvodem klavíru. (Koll. Pražák a Boháč.) 8. J. Nešvera: „Ukolébavka". Solo pro housle s prův. smyčcového orchestru. 9. Jan Malát: „Zpívej, duše, Pánu žalmy." Mužský sbor. — Více příště.

Zapisovatel.

Založení Marianské družiny bohoslovecké. V Praze přibyly do řady družin Marianských dvě nové: 8. prosince 1910 bohoslovecká a 11. ledna 1911 družina kněžská. Do doby té byli bohoslovci i kněží členy Marianské družiny mužův a jinochů u sv. Ignáce v Praze, jež řízena byla P. Odstrčilikem T. J. V poslední době založeny samostatné družiny dle stavů: akademická, učitelů a zřízena má býti i pro studenty středoškolské. Přičiněním horlivých kněží-sodálů zřízena i bohoslovecká družina pod názvem Marianská družina bohoslovců v Praze. Patronem družiny jest sv. Jan Nepomucký. Družina povolena na žádost vdp. ředitele semináře J. Říhánka nejdůst. Ordinariátem dne 10. prosince 1910 a generálem Jesuitů P. F. Wernzem dne 21. prosince 1910.

Ředitelem ustanoven P. Žák T. J. Slavné přijímání do družiny vykonal Jeho Eminence nejdůst. p. kardinál dne 8. prosince 1910. Téhož dne přijímáni němečtí kollegové do jejich kongregace pod ochranou sv. Klementa Hofbauera. Ředitelem kongregace jest universitní professor Dr. Hilgenreiner.

Kaplí družinskou jest seminářská oratoř, v níž socha Panny Marie o slavnostech družinských pěkně bývá vyzdobena. Družinské schůze konají se ve středu. Členů jest 21. Starostou jest L. Makeš, náměstkem a pokladníkem J. Jílek, II. náměstkem a jednatelem E. Stumpf, vesměs bohoslovci IV. ročníku. Čekatelů je také značný počet, tak že družina bohoslovců důstojně řaditi se bude k ostatním družinám Marianských sodálů.

Jednatel.

Z HRADCE KRÁLOVÉ.

Dne 20. listopadu konána druhá řádná měsíční schůze ve školním roce 1910-11. Po proslovu kol. předsedy ujal se slova kol. Boňatovský, aby v kratičké přednášce oslavil 100leté narozeniny Františka Douchy, velikého muže a kněze českého. Pan řečník označil nejprve smutné poměry české literatury, načež poukázal na důležitost Frant. Douchy, který se obíral všemi obory literatury s úspěchem nejlepším.

Třetí řádná měsíční schůze konána 18. prosince. Ve schůzi této ujal se slova kol. Škeřík z II. roč., který přednesl velice pěkně vypracovanou přednášku: „O postavách kněží v románech polského spisovatele Sienkiewicze." V úvodu poukazuje kol. Škeřík k tomu, jak Sienkiewicz ve svých románech snaží se ukázati šlechetné srdce a blahodárnou činnost kněží katolických. Potom poukr-

zuje na některé osoby kněžské, které Sienkiewicz líčí jako dokonalé charaktery. Řídký zajisté zjev v moderní literatuře, která pro církev a kněze, její sluhy, má jen slova urážky a posměchu.

Velice činně počínají si letos odbory její, nejvíce odbor venkovských knihoven a odbor sociologický. Odbor venkovských knihoven přičiněním jednatele svého kol. Machače vyslal od začátku škol. roku 3 nové knihovny do venkovských organisací katolických a 2 knihovny vyměnil. Práce to jistě značná, přihlédneme-li k malému počtu bohoslovců v Jednotě a proto i k malým financím.

Odbor sociologický taktéž může se vykázati dosti značnou činností, neboť od 24. října minulého roku pořádáno bylo celkem 8 schůzí za hojné účasti bohoslovců. O zdar schůzí se přičinil zvláště vldp. Dr. Th. Frant. Reyl, rektor semináře a znamenitý sociolog, který s nevšední ochotou sám uspořádal několik přednášek. Všechny schůze odboru vyzněly v ten smysl, že porozumění pro život socialní stále roste. Proto s chutí do práce: „Ora et labora.“ Jednatel.

Jednota českých bohoslovců v Litoměřicích. Dne 20. listopadu 1910 konána první slavnostní schůze (III. řádná). Touto schůzí učiněn pokus přizpůsobiti se duchu a činhosti našich bratrských jednot. Bylať attrakcí programu vedle přednášky též čísla hudební a zpěvná. Po krátkém uvítání a proslovu předsedově následoval program: 1. ctp. Alois Šulc (IV. r.) přednesl nadšenou řeč, v níž poukázal na nutnou a možnou činnost u nás také na poli umění — hlavně hudby a zpěvu. 2. Ch. de Bériot: „Non giova il sospisar“. (Housle s průvodem piana; zahrál ctp A. Blahout (II. r.), u piana ctp. J. Roštejnský (I. r.) 3. „O české písni.“ (Přednáška; ctp. J. Roštejnský.) 4. Novotný: „V noci; Pehel: „Romance.“ (Písně sólové s průvodem piana; zpíval ctp. J. Makovský III. r.) Na konec přidána ještě dvě čísla obsahu veselejšího. Musíme opravdu vyznati, že tento první pokus se nám velice zdařil a nás přímo nadchnul tak, že projeveno všeobecné přání, aby podobné schůze častěji se opakovaly.

Dne 8. prosince 1910, kdy téměř celý křesťanský svět konal protestní schůze proti urážlivé řeči Nathanově, konána zde opět schůze slavnostní (IV. řádná) s touže intencí, jakož i na počest naší milé „nebeské Matky“ Program byl tento: 1. „Knězem.“ (Báseň, přednesl ctp. A. Šulc IV. r.) 2. Pospíšil: „Zastaveníčko v ráji.“ (Melodram, ctp. J. Egrt IV. r., u piana ctp. J. Roštejnský.) 3. Tregler: „Ave Maria.“ Solo s průvodem houslí a piana, zapěl kol. Makovský.) 4. Quartetto. Händel: „Largo.“ 5. B. Smetana: Z Hálkových večerních písní. (Zpíval kol. Makovský.) 6. Quartetto. Hayden: „Serenade.“ (Ctpp. Slavík V. (III. r.), Blahout A. (II. r.), Roštejnský J. (I. r.), Pařík R. (I. r.).

Dne 13. prosince konána schůze mimořádná, jejíž hlavním bodem bylo: Založení nové bohoslovecké knihovny. Usneseno vydati provolání k českému duchovenstvu naší diecese s prosbou o příspěvky jak na penězích, tak na knihách. Tak se i stalo a bohudíky, snahy naše došly u českého duchovenstva náležitého pochopení. Doufáme, že se nám podaří takto zříditi opět tak krásnou knihovnu českou, jaka zde kdysi bývala, jsouc chloubou českých bohoslovců zdejších, která však způsobem velmi záhadným zmizela.

Všecky bratrské Jednoty zdraví předseda.

Kroužek sociologický. První přednáška byla 23. října 1910. Zahájena kol. Fr. Urbanem (III. r.) na thema „Naše škola."

Dne 27. listopadu 1910 měl druhou přednášku kol. Václav Slavík (III. r.) na thema „Něco na obranu P. Ant. Koniáše S. J."

Obě přednášky těšily se účasti téměř všech ctpp. bohoslovců. Třetí přednáška určena na měsíc prosinec. Jelikož ale kroužek sociologický spolu s Jednotou byl zastoupen při II. slavnostní schůzi dne 8. prosince konané přeložena byla přednáška ta na měsíc leden. Předseda.

Z VIDNAVY. Předsedou v letošním studijním roce jest Karel Heger (IV. r.), pokladníkem kol. Frant. Havlas (IV. r.), knihovníky kol. Rud. Dybal (II. r.), kol. Jindřich Liška (II. r.).

První schůze po prázdninách zahájena dne 8. října 1910. Předseda uvítal vřele všechny členy a poukázal stručně na úkol českých hodin. Po přečtení stanov schváleno odebírání následujících časopisů: „Hlídka", „Slovanský Přehled", „Museum", „Studentská Hlídka", „Meditace", „Vlast", „Časopis katol. duchovenstva", „Český slovník bohovědný", „Časopis Matice Moravské", „Národopisný Věstník československý", „Kazatel", „Kazatelna", „Slavorum litt. theologicae". Privátně se odebírají: „Český Časopis Historický", „Velegradskij Věstnik", „Žizň i Věra", „Ateneum Kaplanskie", „Swiat Slowianski" a jiné. Zbývající část hodiny vyplnil kol. Lubojacký (IV. r.) líčením svých dojmů se sjezdu velehradského, kterého se poprvé kroužek náš zástupcem súčastnil.

Všech bohoslovců je letos 35, z těch je 14 Čechů. Z nově přišlých není ani jednoho Čecha.

Následující sobotní české hodiny vyplněny:

22. října: kol. Lubojacký pokračuje v líčení sjezdu velehradského a čte řeč vdp. opata M. Zavorala;

29. října: kol. Jan Fajkoš (IV. r.): Socialní význam svěcení neděle;

5. listopadu: schůze věnována debatě o novém sdružení akademiků slezských gymnasia místeckého, o programu jejich práce mezi lidem na Slezsku. Poukázáno na eventualní nebezpečí, které tím může vzniknout pro naši práci;

12. listopadu: oslava 100letého výročí narození K. H. Máchy. Kol. Kol. Bialek (II. r.) nastínil krátce jeho význam a kol. Pavlásek (III. r.) přednesl některé ukázky z „Máje";

26. listopadu: kol. Jos. Lubojacký přednášel „Princip morálky Tolstého a názor jeho na křesťanství";

3. prosince: kol. Frant. Havlas (IV. r.) Panování Jiřího z Poděbrad;

10. prosince: dokončil kol. Havlas svou přednášku.

17. prosince: Karel Heger: Dějiny chorálu a stanovisko obou posledních papežů k církevnímu zpěvu;

7. ledna. kol. Jos. Lubojacký přednášel na thema „Spor o jižní hranici knížectví těšínského".

Přednáška velice zajímavě podána; navázána na ni čilá diskuse.

Přátelský pozdrav všem Jednotám. K. Heger, předseda.

IZ CELOVCA.

Dragi bratje!

Sprejmite poročilo o našem delovanju tekom prvega tečaja! Trudimo se, da kljub malemu številu ne zaostajamo v delu za ostalimi slovanskimi bogoslovci, o kojih delu nam poroča vaš vrli „Museum".

Na Zadnjem občnem zboru se je sestavil novi odbor Akademije naslednje: predsednik tov. Starc, tajnik tov. Wölfel, blagajnik tov. Razgoršek, knjižničar tov. Božič, urednik „Bratoljuba" tov. Vanti. V prvem tečaju je štela Akademija 20 članov in sicer 19 Slovencev in 1 Poljaka.

Ker je Akademija edini kraj, kjer moremo nastopati v materinem jeziku, oklenili smo se je tudi letos z vso vnemo, da z lastno pridnostjo pridobimo in spopolnimo kar bi nam manjkalo za poznejše uspešno delovanje med ljudstwom, v prvi vrsti torej, da si izpopolnimo znanje materinega jezika, ki je zelo pomanjkljivo, ker smo se večinoma šolali na izključno nemških šolah, v drugi vrsti, da prikrojimo svoje znanje doma čim razmeram, na kar se je gledalo pri izbiri govorov, najbolj po pri debatah, ki so bile vseškozi jako živahne in zanimive, zakar se je v prvi vrsti zahvaliti pokrovitelju Akademije mil. g. prel. dr. Martinu Ehrlich.

Predavalo se je v prvem tečaju o naslednjih predmetih:

I. Vekoslav Vanti: Kako ohraniti kmečko ljudstvo na deželi?
II. Anton Intihar: Gospodarske zveze in njih pomen.
III. Franjo Krašna: Naš Zveličar, najmodrejši učenik in govornik.
IV. Vekoslav Nagelschmied: Prava prostost in prostost v smislu svobodomiselcev.
V. Blaž Wölfel: Vera vodi tudi k časni sreči, nevera tudi k časni nesreči.
VI. Mihael Kusterle: Pomanjkanje vzorov je kvarno za človeški rod, vzorov pa ni brez vere.
VII. Lovro Božič: Marijine družbe in njih pomen v verskem in narodnem oziru.
VIII. Franjo Čebul: Ktere koristi nudijo rajfajzenovke kmetom?
IX. Ludovik Viternik: Izvirnost štirih evangelijev.
X. Ciril Kandut: Grof Lev Nikolajevič Tolstoj kot pisatelj in filozof.
XI. Jožef Vrečko: Ali obstoja nasprotstvo med katoliško vero in narodnostjo?
XII. Vatroslav Malej: Avtoriteta je potrebna — brez vere ni avtoritete.
XIII. Srečko Zulechner: Kterega pomena je Slomšek za naše bogoslovje?
XIV. Viljem Brožek: Deklamacija Prešernove pesmi: Krst pri Savici
XV. Urban Taler: Dr. Anton Mahnič in probuja katoliške zavesti pri Slovencih.
XVI. Vinko Razgoršek: Duhovnik in skrb za mladino.
XVII. Josip Rauter: Leo XIII., socialni papež.

Za zabavo sta skrbela pevski in tamburaški zbor.

Pereče socialno vprašanje proučavamo, v kolikor za ne upoštevamo v Akademiji, v „Socialnih pomenkih", za ktere se kaže vedno večje zanimanje. Poselno se neguje mladinsko vprašanje iz verskega in narodnega stališča. Poleg tega se člani pridno poslužujejo „Bratoljuba" in svoje bogate knjižnice, da tudi tem potom z lastnim trudom pridejo v okom pomanjkljivostim, ki jih je nam zadala tekom našega študija nemška vzgoja.

Bratske pozdrave!

Ivan Starc, predsednik.

Rozmanitosti.

Pro Slovensko ze Slovenska. Poznejme se, a to bude zálohem lepších a blaženejších časů!

Uvidim-li bratský český národ bláženým, bláženejším než můj, polovic bídy a krížů mne ponechá. Lomcuje zímnice našimi národami. Nás odrodilstvo, vás neverectví kazí a oslabuje. Bojujme spojenymi silami. Vy ve vašem okolí a svojskymi silami — ja zas proti nášmu nepriteli a z celej síly. Boj je život, a len bojujucim kynie palma víteztva . . . Nech vás Boh nadchne chľbom a zapalcm za vieru i národ! (P. A. H.)

Vzájomné spoznanie sa a bratské styky sú nám nevyhnutelne potrebné; sme jeden na druhého odkázaní.

Tá vzájomnost — čím v širšom — nám velice chybuje. Kiež by sa naša mladé kňazstvo s Vaším čím hustejšie schádzalo a priatelské — ba zrovna bratské — styky st nadpriadalo, myslím musely by prestať na Slovensku tie neprírodzené pomery medzi kňazstvom a slovenským l'udom . . .

(Slov. řečník při posledním sjezdě našem velehradském.)

H. (Ol.)

Antonín Medved. (Ze slovinského.) Dne 13. března 1910 roznesla se po celé Krajině truchlá zvěst, že umlkly navždy rty bohonadšeného básníka Medveda. Přes 25 let byl činným na poli literárním, až neúprosná smrť vytrhla mu péro z ruky.

Antonín Medved narodil se 19. května 1869 v Kamníku. Otec jeho byl bednářem. Matka zemřela, když byl Antonín v II. třídě gymnasijní. Od otce dědil přímosť karakteru, po matce hlubokou vnímavost a lásku ke všemu dobru a krásnu.

Gymnasium vystudoval v Lublani; několik let byl chovancem Aloisianea, kde byl též spolupracovníkem domácích novin „Domače Vaje". Jako vyšší gymnasista stal se též spolupracovníkem „Lublaňského Zvonu", jehož redaktorem byl tehdy básník Josef Cimperman. Tomuto muži má Medved co děkovati za to, že se stal mistrem ve výrazu i v ovládání pokladů mluvy mateřské.

Když před 23 lety založil professor Dr. Fr. Lampe list „Dom in Svet", byl Medved jedním z prvních přispívatelů.

Po ukončených studiích gymnasijních vstoupil Medved do semináře lublaňského, kdež byl průkopníkem ideí, které chtěl Dr. Lampe ve svém listě „Dom in Svet" uskutečnit.

Svou první mši sv. sloužil ve hřbitovním chrámě kamnišském, aby drahá matka, která nedožila se tohoto okamžiku, byla alespoň mrtva blízko svého syna v tomto nejposvátnějším okamžiku.

Po ordinaci poslán byl Medved jako kaplan do Semiče, po 2 měsících do Černomel, později do Šmary. Zde zvláště se zdokonaloval v cizích řečech, a naučil se plynně chorvatsky, česky, německy, rusky. Jeho dlouholetým přáním byla další studia v Římě, než ani Dr. Lampe, který všemožně prosbu jeho podporoval, ničeho nepořídil. Medved poslán do Bochyně, stanice sice krásné, ale od světa zcela odtržené. Zde zůstal po několik let, až nynější biskup lublaňský Dr. Antonín Bonaventura Jeglič jej povolal za svého tajemníka do Lublaně. Než kancelářský vzduch našemu básníku nesvědčil. Pozoroval to brzy i jeho příznivec, biskup Jeglič, a nabídl mu proto kaplanské místo v Trnové v Lublani. Avšak ani zde dlouho nepobyl. Choroba plicní ho donutila hledati zotavení. Osvěžen na duchu i na těle, vrátil se po několika měsících a ustanoven kaplanem v Březnici. Než ani zde nemohl se věnovati cele dosti obtížné správě duchovní. Šel na dočasný odpočinek, až v dubnu 1908 ustanoven byl farářem turjašským. Zde vznikly pravé perly jeho básní. Ale zde také vrátil se mu starý plicní neduh, kterému též podlehl.

Dle vlastního přání pochován byl ve svém rodišti, kde jej nepřehledné zástupy lidu uložily do hrobu. Do hrobu jej uložili bujaří „Orli", jichž byl velkým příznivcem.

Jak již řečeno, byl Medved přes 25 let ve službách Musy. Roku 1905 vydal část svých básní v I. svazku „Poezije". 1907 následovala truchlohra „Za pravdu a srdce", 1909 vydal II. svazek „Poezije", 1910 truchlohru „Kacijanar". Nesčetny jsou jeho příspěvky do různých časopisů.

Uspořádal a vydal též práce Gregorčičovy.

Letos vydal v „Družbě sv. Mohorja" sbírku legend. V rukopisu odevzdal téže „Družbě" nové drama „Staří a mladí".

Krátkou charakteristiku jeho básní podává F. S. Finžgar slovy: „Každá báseň — jeho konfiteor!"

A. J. Studýnský.

Žena a politika. Století dvacáté, zvané stoletím velkých socialních organisací par excellence, klade také základy ke katolické organisaci žen i u nás na Moravě (Brno, Nový Jičín, Přerov, Olomouc, Prostějov, Holešov) a snaží se tak řešiti složitou otázku ženskou. Všude se volá po harmonickém rozvoji ženské individuality a úplné rovnoprávnosti existenční s mužem (rovnoprávné postavení v rodině, ve výrobě, akademickém vzdělání, charitě a politice.) V poslední době velice se debatuje a mnoho píše o politických právech žen ; tvoří se mezinárodní svazy, které hledí docíliti rychlejším tempem radikalního vlivu na zákonodárství jednotlivých zemí (r. 1897 založený „International Women Suffrage Association" se svazovým orgánem „Jus suffragii".) Úplnou a extremní rovnoprávnost aspoň v theorii žádají socialní demokraté a mnozí přívrženci t. zv. občanského hnutí ženského (Mill, Higginson), v praxi však i socialní demokraté se lekají politické emancipace žen (angličtí 1910 únor) i liberálové (president americký Taft 1910 k deputaci národní americké ženské ligy pro hlasovací právo). Jiní jsou umírněnější v požadavcích pro ženu, ale tím samým nedůslední, neboť žádají v rodině podřízenost ženy muži jako hlavě rodiny, ale ve veřejnoprávním a politickém životě hájí plné rovnoprávnosti a emancipace ženy. Jaké stanovisko zaujímá katolická církev k politické emancipaci ženy a je-li i ze stanoviska katolického učení a dogmatu oprávněná podpora tohoto požadavku? Vždyť v mnohých státech zavedeno volební právo žen (některé ze Spojených států, Anglie v koloniích novozélandské a jihoaustrálské, Finsko a Norsko) a v mnohých horlivě se o ně pracuje a vůdkyně tohoto hnutí v Norsku Gina Krogova koncem listopadu 1910 na schůzi ve Vídni pořádané prohlašuje : „Ženy zvítězí evolucí, nikoli revolucí." Nejedná se zde sice o dogma a církev zde nesankcionovala nic definitivného, ale dle Cathreina politická emancipace žen vedle nutně k důsledkům, které se dají těžko spojiti s učením katolickým o úkolu ženy v rodině a společnosti a proto se vyslovuje proti ní se vším důrazem (Cathrein „Die Frauenfrage" 1909). Stejně vyslovují se i mnozí jiní a nestaví se tak proti theoretickému principu tohoto problému, jako spíše proti praktickým důsledkům eventuelního povolení a za hlavní důvod, kterým čelí všem námitkám socialistů a individualistů, kladou blaho rodiny, které jest možné jen, když se žena úplně věnuje domácnosti a nebude dle příkladu anglických sufražetek a tím méně sufražetistek jen agitovat, terrorisovat a debattovat na schůzích. Tak papež Lev XIII. v encyklice „Rerum novarum". Na konec uvádím slova Dra Hermana : „Volební právo žen přesahuje daleko hranice úkolu ženy manželky a matky ; mimo to otázka tato přenesena k nám odjinud, kde panují zcela rozdílné poměry právní, společenské, náboženské i hospodářské."

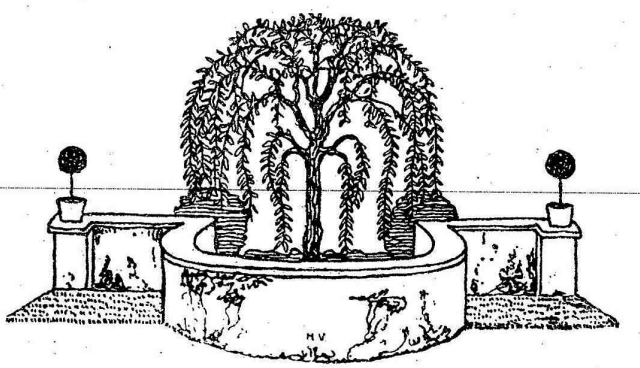

Xaver Dvořák:

Družina Sušilova.

Pražské »Růži Sušilově« k 25letému jubileu věnováno.

Ó, tehdy ještě nezkvétaly růže,
ó, tehdy pustý zdál se český lán,
pohádkou sláva, že zas vzejít může,
sen srdcí věrných zdál se stroskotán.

Tu oni přišli, jasní bohatýři,
v svých ňadrech víry oheň vznícený,
jich hlas jak heroldů se rozleh' šíří
i dálí, z popelu zved' plameny.

To bylo první jitra zajiskření,
než slunce v řeku dne se rozleje;
ať s hořkou pochybností v zápolení —
již rodila se sladká naděje.

Pak přišly zápasy a práce trudy,
jež, heroové, zmohli vítězně,
po líchách drahé země všudy, všudy
hle, hnulo se to tuchou nové žně.

To sladké naše jitro probuzení!
Ó, kdo z nás jeho rozkoš necítí!
V snech našich jdete světci ozáření,
a srdce hoří svatou závistí.

Tys jedním z nich byl — z drahých buditelů,
ó synu něhyplné Moravy,
zář genia jsi nesl na svém čelu,
v své hrudi lásek dvou žár sálavý.

Tož „Bůh a národ" tvého žití meta,
tím heslem prodechl jsi každý čin,
tím naplnil jsi žití svého léta,
vždy národa, vždy církve vzorný syn.

A kmen, jejž's rukou zbožnou vštěpil,
jak rozrostl se mezi námi dnes,
pln jara mízy úrodné a ztepil
svou krásnou korunu až v azur vznes'.

Je plna růží dýchajících sladce
tou dvojí vůní srdcí tvého zas,
tak dále žiješ navždy ve památce
a duch tvůj mezi námi neuhas'.

Hle, i my jednou růží tvého kmene
jsme zatoužili celou duší být,
až vyjdem do vinice posvěcené,
pro vlast a církev pracovat a žít.

Jak zástup věrných tobě učedníků
my půjdem — v mladém srdci nadšení,
tvé jméno za štít našemu buď šiku,
žár z tvého vzoru ať nám pramení.

Ať „Růže Sušilova" v nás dál plaje,
ať „Bůh a národ" nám je odkazem,
a **prací naší** nebeského ráje
ať naše vlast je sladkým obrazem!

Kanovník Eduard Šittler:

U kolébky »Růže Sušilovy«.

Slavnostní řeč zakladatele pražské »Růže Sušilovy«, proslovená při akademii 19. ledna 1911.[1])

Poctili jste mne, ctihodní pánové, pozváním, abych Vám ze svých vzpomínek pověděl něco o tom, jak jsme zakládali pražskou „Růži Sušilovu". Dali jste ovšem na programu vzpomínkám těm velikolepý název „řeči slavnostní". Bohužel, lepší jest titul, nežli řečník a tudíž nežli bude i řeč. Bude Vám proto nutno spokojiti se s prostinkým jen vyprávěním o tom, jak to v mladých kněžských srdcích před léty plálo . . .

Dovoltež mi však laskavě, vzhledem ku přísloví „propria laus . . . atd.", abych zašel ve vzpomínkách ještě kus dále, nežli ku kolébce Vaší „pražské Růže" — totiž až ke kolébce „Růže Sušilovy" vůbec.

Často se tvrdívá, že vlastenecké probuzenství, národní uvědomění jest jedním z obrodných prý účinků „veliké revoluce". Mám za to, že se tak tvrdí neprávem. Považuji probuzenské ideje za věc již starší, a nemohu také ve vlastní podstatě francouzského politického převratu dobrati se žádné s nimi příbuznosti, ač nelze popříti, že v důsledku změněných po revoluci té všude politických názorův i poměrů probuzenství a vlastenectví právě v té době nejsilněji se projevilo a na venek vystoupilo.

Původ obrozeného vlasteneckého uvědomění spatřuji již v renaissanci XVI. a XVII. století. Renaissance tato, týkající se národa cizího, vymřelého již, musila (po mém soudu) nutně vésti myslící a ideální hlavy k renaissanci vlastního národa, hlavně ovšem pokud se jeho historie, jeho slávy týče, a musila nezbytně probuditi také touhu po jejím obnovení, byl-li národ a vlast v úpadku. Proto nalézáme již u našeho Balbína a jeho literárních přátel toto vzkříšené vlastenecké uvědomění v takové horoucnosti, že dnes ještě nejupřímnější obdiv vzbuzuje.

Shledávám zcela přirozeným, že v našem národě v tomto oboru tak význačná část připadla našemu duchovnímu stavu, knihám a literatuře již povoláním nejbližšímu, nadto pak ideově nejsilnějšímu a národu téměř jedině ze všech intelligentních stavů v oné době politického úpadku pozůstalému. Tu nesmí odepříti spravedlivého uznání ideálnosti, šlechetné nezištnosti našeho stavu ani nejhorší nepřítel. Kdežto každý jiný stav měl v tom prospěch svůj necítiti národně, a každý jeho příslušník — až na řídké ovšem výjimky — prospěchu toho dbal, svoje vlastenecké cítění buď utlumoval nebo aspoň utajoval; kněžský stav jediný jal se o povznesení opuštěného národa v nezištném nadšení pracovati.

Proto nelze věru, nežli za velikou a bolestnou křivdu — nechceme-li mluviti o nevděku a svrchovaně nespravedlivé urážce — považovati, že, sotvaže se národ poněkud jen povznesl, kněz katolický pro svoje kněžství, pro svoji církev, má býti považován za nepřítele národa, a bez mála z něho vylučován! Trpce toho lituji, že se národ náš nedovedl dosud zbaviti protestantských brejlí, jež mu osvícenství, alias freimaurerie před lety nasadily, a jimiž se dívá dosud na svoje dějiny, na svoje chyby,

[1]) Všecky poznámky a dodatky pod čarou budou od pražského red.

za něž hmotně i mravně tak hluboko poklesl, že málem byl by již byl zahynul!

Uvážíme-li zmíněnou účast celého kněžského stavu při národním obrození našem, nemůžeme se ovšem nijak diviti, že hnutí to našlo si cestu i do našich kněžských seminářův.

Odtud se lehce vysvětluje, že ve všech našich seminářích existovaly již odedávna jakési kroužky literární, občas zvláště nadšenými nebo nadanými horlivci v život vyvolávané, — knihovny směru národnostního, že tam nalézáme psané nebo litografované periodické listy atd. A byť si to byly namnoze jen začátečnické, druhdy i naivní pokusy, ba skoro jen hříčky, nepostrádají přece svého významu, a na mnohém z těchto začátečníků-literátů zpravdilo se již: Ex ungue leonem!

Připomínám v pražském semináři „Violu", později „Božetěcha",[1]) v níž jsem četl básně[2]) a romantická vypravování Beneše-Třebízského.

[1]) „Viola" (List poučný a zábavný) byl časopis psaný, „Božetěch" lithografovaný. V naší české knihovně jest zachován jeden neúplný ročník „Božetěcha" z r. 1879 (je to ročník poslední, který nebyl již ani dokončen; kolik vůbec vyšlo ročníků, nevím) a 4 ročníky psané „Violy", totiž: roč. I. z r. 1855—6 (jehož redaktor se volil vždy jen na měsíc; pro měsíc listopad byl jím Vendelín J. Tangel, pro měsíc prosinec Karel Hložek, pro leden Klement Borový, pak zase Tangel a poslední 2 měsíce Tomáš Vlaslav Novák), ročník II. z r. 1856—7 (redaktorem jeho pro první běh byl Klement Borový, pro druhý T. V. Novák), pak roč. V. z r. 1859—60 (redaktor po celý rok Fr. Al. Lhotka) nedokončený a roč. VI. z r. 1860—1, ze všech nejslabší a také již poslední. „Viola" vycházela týdně. J. Š. Baar na ni upozorňuje v článku „Historie české seminářské knihovny v Praze" (Vlast r. IX. 1892-3) a praví o ní: „Obsahem je namnoze výborná, pěstována tu poesie, povídka, věda, folkloristika, humor a p. Více o ní rozepisovati se nelze, leč bylo by záhodno šíře zmíniti se o tomto přímém předchůdci „Musea" v semináři Pražském." Více o těchto listech (i o „Božetěchu") píše Al. Dostál ve Vlasti (r. III. 1886—7) na str. 31 n. „Ukázky z lit. života v seminářích českoslov.", kde uvádí také některé ukázky. Také Dr. Zítek, „boje se, že tyto rukopisy časem se zničí", postaral se o zachování některých prací tím, že z nich otiskl ve svém kalendáři „Praha" od r. 1901—1911 celou řadu prací. Hodlám se o tomto zajímavém a v pravdě originelním listě bohosloveckém ještě šíře zmíniti, bude-li mi k tomu přáno času a místa. „Božetěch" má již úpravu zcela podobnou jako lithogr. „Museum". V redakci jeho zasedali tehdejší alumnové: Klem. Kuffner, V. Ziegler (†) a Josef Kratochvíl. Práce v něm se však přece nevyrovnají pracím v „M." Je tam článek „Božetěch a jeho význam" od Kašpara Ibla (nyní faráře v Ouzicích) pod pseud. Loustínský, „Šašek v dramatech Shakespearových" (Studie K. Bednáře), od faráře Klem. Kuffnera, některé práce od † Fr. Wagnera („Mosaikový obraz u sv. Víta" a j.), Matěje Kasky a j. — pokud jsem se pravých jmen autorů dopídil. Nejlepší prací je dlouhý článek „O praplození". — Jako ve „Viole" bylo zvykem na zodpovědění některé otázky vypisovati cenu nikoli peněžitou, nýbrž knižní, tak i zde v č. 2. se vypisují sebrané spisy Klopstokovy na nejlepší práci z oboru theologie. Na str. 28 je zpráva o masopustní zábavě, kterou pořádal hudební spolek „Dalibor". Viděti z toho, jak stará již je naše masop. zábava. — Zajímavo je, že „Božetěch" přináší vzadu též zprávy z jiných seminářů, jako „Museum": Ze Slovenska (z Ostřihoma), z Prahy, z Litoměřic, z Hradce Králové a že „Božetěch" se v těchto seminářích také odbíral. Ve zprávě z Hradce Králové čteme: „Ruch, jenž jak se zdá, ovládá všecky semináře českoslov. a jenž původ má na sesterské Moravě, má v domě našem také již své ctitele. Kruh přátel „řečnictví a literárních snah" je toho důkazem. Téměř všecky české listy, pokud jen poněkud lze katolickému klerikovi se směrem jejich se srovnati, odebíráme a podporujeme." Kupují se také knihy a konají se přednášky. Při každé schůzi je rozhovor o literární produkci české..." „Božetěch" se unáší čím dále tím větší oblibě. Je to dobrá myšlenka, že mohou i „Museum" i „Božetěch" vedle sebe působiti; neboť toto působení v našich kruzích — řekněme si pravdu — je již svrchovaně potřebí. — My o tom jednou se rozhovoříme, ať již v „Božetěchu", ať již v některém veřejném přístupném listu, v kterém jsme známi. Zatím přejeme, aby oba listy vedle sebe působily mezi mladým českým klerem, vychovávajíce i vlasti Marky a Škody." (Zprávu psal V. Chmelenský.) Zprávy ze Slovenska a o neutěšených poměrech Slováků jsou nejčastější; — také se již české knihy posílaly od nás na Slovensko. — V posledním čísle doufá redakce „že sblížení všech českoslov. bohoslovců,

Svatopluka Čecha, básně nynějšího biskupa Doubravy a mnohých jiných — ovšem vše pod květnatým pseudonymem. V Brně redigoval r. 1861 Vladimír Šťastný „Jaro", přeměněné za krátko v česko-německou „Concordii", z nichž vzniklo naše „Museum", dnes již v 45. ročníku, a to od 25 let tiskem vycházející, jako společný literární orgán československého bohoslovectva.

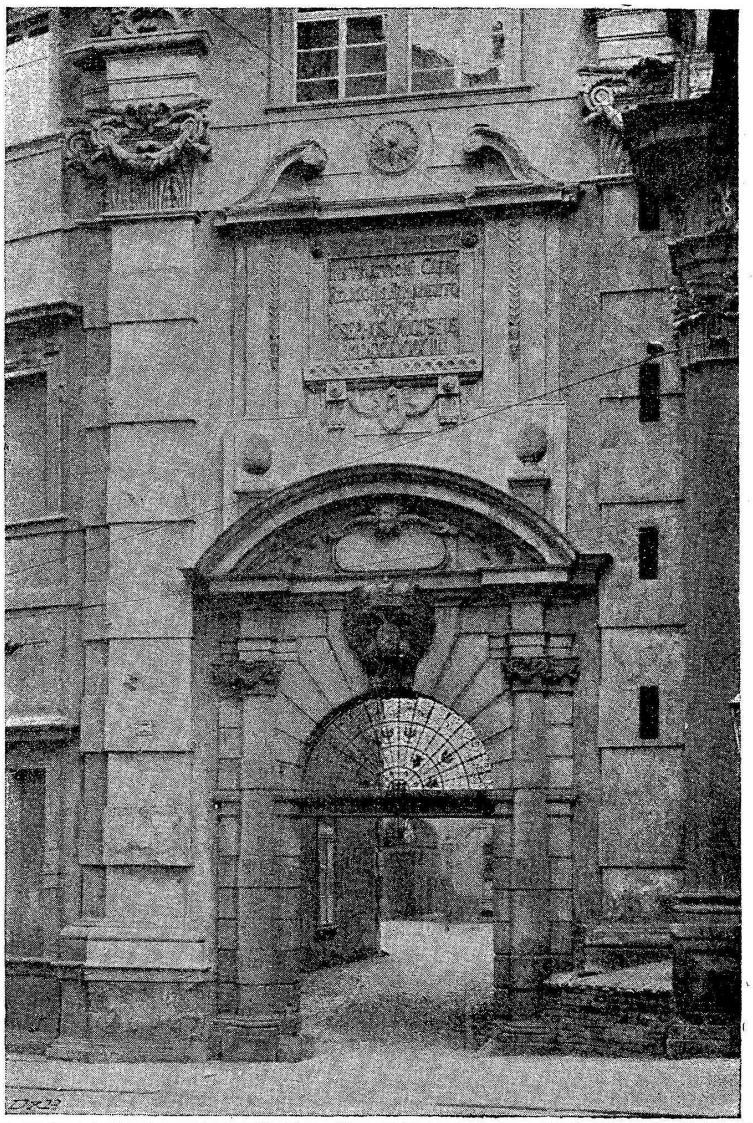

Portál Klementina.

Tyto snahy neměly však dříve určitého, ujasněného cíle, ani spojení ani direktivy. Zůstávaly po většině libůstkou, ač nescházelo mezi věhlasnými tehda paedagogy těch, kteří horoucnosti této

kteréž sprostředkovati jest úkolem „Božetěchu", se stane již brzo skutkem. Pak se bohdá rozhlédneme i ještě dále k jiným bratřím slovanským." — Ale již se nerozhlédli nikam. Po prázdninách se již nikdo „B." neujal. Drželi jej beztoho většinou bohoslovci nižších dvou ročníků a příspěvků z jiných seminářů v něm nebylo.

[2]) Zvláště dlouhá báseň Třebízského: „Poslední žertva".

snažili se vyměřiti užitečné dráhy. Byli to zejména v Brně Sušil a Šmídek, v Praze pak Štulc.

Svrchovaně významným pro tyto snahy stal se rok 1862, v němž dály se v celém národě nadšené přípravy k mohutné a pro národní uvědomění naše nadmíru důležité oslavě cyrillo-methodějského jubilea roku 1863.

Tehdáž, v době kulturního boje v Německu zuřícího, splodil Bismarck pro katolíka, zvláště kněze potupný název ultarmontan, člověk vlastenecky cítiti neumějící, nesmějící. I u nás novohusitství a protestantský názor o Bílé Hoře naší již tehdy se rozběhly. Proto zvolilo si kněžstvo naše s radostí myšlenku cyrillo-methodějskou za svoje heslo, v něž podle okřídleného slova Sušilova :

„Dvé krásek spanilých duše mé ovládnulo stánek :
Zemská jedna, druhá s výšiny pošla nebes.
Církev a vlast — ty v mojích milují sestersky se ňadrech;
Každá půl, každá má moje srdce celé".

upřímné vlastenectví svoje, církvi neodcizené, vtělilo. —

Téhož roku (1862) ustanovili se olomoučtí alumnové, z podnětu Frant. Bauera, tehdáž bohoslovce III. ročníku, nyní metropolity moravského, „vedeni jsouce úmyslem, přispěti i s naší strany k zvelebení tisícileté památky příchodu sv. apoštolů slovanských, bychom i my osvědčili svou lásku k Bohu a přítulnost k národu, aby poznali tajní i zřejmí osočovatelé, že i nám záleží na věcech vážných, na věcech svatých, že i my přejeme chloubě národu a vlasti", na tom, učiniti mezi sebou sbírku „na vypsání ceny na historické drama náboženského obsahu z prvních dob křesťanství na Moravě a v Čechách . . ." (Provolání ze dne 14. května r. 1862. Viz Ign. Zavřel, „Slavnost jubilejní cyrillo-methodějská r. 1863 a bohoslovci českomoravští" ve „Sborníku Velehradském", ročník IV. [Brno 1885], str, 296.).

Provoláním, z něhož jsem citoval, a jehož autorem byl patrně Bauer sám, obrátili se olomoučtí k theologům brněnským. Tam byla myšlenka tato nadšeně přijata, a bylo upsáno 80 zl. Vlad. Šťastný, tehdy bohoslovec II. ročníku, podal o tom do Olomouce zprávu (listem ze dne 22. března 1862), oznamuje zároveň, že i bohoslovci čeští, zejména však královéhradečtí, jeví ochotu při tomto díle se súčastniti, a žádaje, aby i k nim provolání bylo zasláno.

Olomoučtí ovšem radostně souhlasili. Bauer jménem jejich odpovídal do Brna (15. března) plesaje: „Díky Bohu a přímluvě sv. našich apoštolů! Koruna svatováclavská ovine se věncem cyrillo-methodějským,

až, co v hrudi hloubi plane,
žádoucím se skutkem stane,

až se připojí k nám i milení bratři naši v Čechách. Ejhle! učňové stolice methodějské, synové sv. Václava a sv. Vojtěcha, skládají dárky své na oltář vzájemné lásky k církvi a vlasti!"

Královéhradečtí upsali 100 zl. Sbírky súčastnili se i němečtí alumnové! Ve své zprávě (ze dne 30. března) píší mezi jiným: „. . . těšilo nás velice, že u věci této ni na nás nebylo pozapomenuto, neboť nemalou by nám to bylo bolestí, kdybychom nemohli se přidružiti k Vám, bratří milení, u skutku, jenž nejen vlastem slovanským, alebrž i zřejmě vyjeví národům cizím, že v srdcích svých nosíme tužbu vřelou, národ, jehožto

věrní jsme synové, dle síly a povinnosti své šlechtiti a k časnému i věčnému blahu dováděti; u skutku, jenž svornou snahou a úsilovnost naši u věci náboženssko-vlastenecké nejlépe osvědčí . . .“ Provolání poslali dále do Prahy, kde též radostné doznalo ozvěny. Upsalo tu 64 bohoslovců 100 zl. (byli mezi nimi: Černohouz, Honejsek, Knobloch, Schner, Kořán atd.). Zvláště horlivě ujal se věci L e h n e r. Na radu Štulcovu však navrhovali vypsání ceny za „historický obraz“ (povídku) nebo „náboženský román“, uvažujíce, že doba jest krátká, aby i ten nejvýtečnější spisovatel při nesmírné pilnosti mohl do nového roku práci tak znamenitou dokončiti, dále, že „doba ona se nehonosí básníky, kteří by závodili o cenu katolického, duchovního dramatu“, a konečně, že není naděje, aby „některé divadlo se odhodlalo k provozování jeho“. Když však se jim od Olomouckých dostalo bližšího vysvětlení, byli s původním návrhem srozuměni. O tom Lehner podal do Olomouce zprávu listem (dne 1. května), z něhož vyjímám zajímavá věru slova, svědčící výmluvně o nadšeném zápalu pisatelově :

„Jsme Vám za to velmi povděčni, že jste nám podali obsah dopisů ostatních seminářů. S radostí jsme se přesvědčili, jak vlastenecké dorůstá vlasti Vaší i naší kněžstvo. Kde takový panuje duch, tam nebude tělo národní malátněti a umírati. Když nyní jako chudí bohoslovci rádi poslední halíř vytahujeme ze sáčku, tuť i v budoucnosti nebudeme se štítiti obětí největších. Jako povždy bude i dále kněžstvo hlavní pákou československé literatury. Slovem i skutkem dokazujme světu, že chceme býti kněžími podle ducha oslavených našich věrozvěstců, jimžto i po tisíci letech vděčný Slovan staví pomník, nehynoucí, pomník — na jehožto okrášlení a dokonání nechť budoucí pokolení dále pracuje, tak aby čím dále tím výše hrdě k nebi se pnul a spatřen byl i od těch, kdož až dosud jen s opovržením na nás pohlížejí . . . My již půjdeme do šíré vlasti, abychom se stali pastýři a vůdci lidu i duchovními i národními. Možná, že si s Vámi buď na Velehradě, buď v Karlíně podáme věrné pravice. Kdyby však se to nestalo, v srdci budeme nositi Vás co bratry. Kéž byste o letošním sv. Janu mohli navštíviti naši matičku Prahu ! Bude to vítězoslavná církevní a národní slavnost ! Stateční krajané přijdou z celých Čech a přes půl tisíce hrdel zpěvného národa bude jásati, že vstal národ z mrtvých, že nás neumořil dvoustoletý hrob, že jsme jen dřímali nucený spánek, abychom posilněni ‚nedali se více‘ . . .“ — — K listu tomuto připojil autor poznámku: „Odpusťte, že tak škrábu. Píšu p r o z a t í m l e v i č k o u. Vždyť i Jan Lucemburský mával levičkou, když již pravičkou nemohl. Leč co na písmeně záleží — duch oživuje!“

I v Budějovicích přijato vyzvání s nadšením, a to nejen od Čechův, ale i od německých kollegův. 76 bohoslovců tamních věnovalo 100 zl. (podepsán mezi nimi i potomní biskup Říha).

Z Litoměřic, kde nebylo theologův českých mnoho, súčastnilo se jich 17, upsavších 20 zl.

Sešlo se tudíž úhrnem 520 zlatých, jež přijal v opatrování redaktor brněnského „Hlasu“ K. Šmídek, jemuž měly býti také konkurrenční práce zasílány.

Vypsání ceny, patrně opět Bauerem koncipované, znělo takto: „Veškerý probudilý národ československý provívá duch obětavé lásky. Tu outlé ruce vyšívají roucha chrámová, tam zbožný rolník mozolný svůj výtěžek klade do pokladničky velehradské, karlínské i svatovítské, ba

i hory slibují dřeva a lomy dávají skálu ke stavbám vznešeným a pomníkům. I my ve velediecesi sv. Vojtěcha a v koruně sv. Václava žijící bohoslovci chceme co věrní synové a učedníci sv. Cyrilla a Methoda k 1oooleté jich oslavě postaviti pomník vděčnosti a lásky sv. apoštolům slovanským, kteří se slovem Božím předkům našim přinesli osvětu, kteří příkladem Písma sv. položili základ naší literatury. I usnesli jsme se na tom, vypsati cenu na historické drama z prvních dob křesťanství v zemích československých, nechávajíce kompetentům na vůli formu a objem, a vymiňujíce sobě jen to, aby směr dramatu nepříčil se pravdám a mravům svatého našeho náboženství, a aby zvláště protiva mezi pohanstvem a křesťanstvem vytknuta byla. — K tomu účelu podáváme 300 zl. r. č. co první, 120 zl. r. č. co druhou, a 80 zl. r. č. co třetí cenu za nejlepší této ceny hodnou práci, a ustanovujeme lhůtu až do konce května léta Páně 1863 . . ."

Za censory byli požádáni: z Moravy Šmídek a Brandl, z Čech: Štulc, Erben, Šohaj a redaktor Vávra.

Práce došly celkem tři, neznámých mi autorův: „Křest Bořivoje", již moravští censoři zcela zavrhli, „Záhuba rodu Vršovců", již odmítli proto, že netýkala se prvních dob křesťanských, třetí pak „Car Rostislav", jež, dle úsudku Šmídkova, neodpovídala požadavkům. Úsudek Brandlův a censorů pražských však není znám. Výsledek však byl ten, že cena neudělena žádné práci; za sebraný peníz se staly (opět k návrhu Bauerovu, tehdá již kaplana vyškovského, jenž byl duší celého podniku) všechny české i moravské alumnáty členy Dědictví sv. Prokopa, spolku to pro vydávání vědeckých knih theologického rázu jazykem českým v Praze.

Nepotkala se tedy prvá společná literární akce moravských bohoslovcův s kýženým zdarem; ale bez výsledku nezůstala přece. Sjednocení, tehdy uskutečněné, vedlo k založení jakéhosi volného literárního sdružení bohoslovců, jemuž dali z úcty k Sušilovi název „Růže Sušilova" a jež trvá do dnes.

Podnět k tomu zavdal kněz Jan Soukop, známý pěvec velehradský, jehož písně vroucností náboženskou i vlasteneckou hluboce jímající, hlaholí nápěvy Chmelíčkovými a Křížkovského po vlastech našich podnes, (Srov. Almanach bohoslovců „Růže Sušilova" (Brno 1885, str. 15.), jenž nedlouho po smrti Sušilově (r. 1872) způsobil v brněnském „Hlasu" návrh aby dorost kněžský sjednotil se v literární jednotu za účelem uplatňování Sušilových zásad v literatuře české, zejména za účelem spisování a rozšiřování dobrých lidových knih.[1])

Jméno „Růže Sušilova" navrženo sdružení tomu po skutečné růži, kterou ze snítky růžového keře z hrobu Sušilova utržené vypěstoval známý sběratel hudebních nástrojů, jehož sbírka jest nyní ozdobou pražského národního musea, vikář Kyšperský Antonín Buchtel, a jíž dal jméno: „Rosa Thea amabilis Sušil" (dle sdělení Soukopova).

K zaražení společné jednoty došlo ovšem teprve o něco později, jak o tom vypráví její vlastní zakladatel Frant. Drašar. (V Almanachu „Růže

[1]) „Účelem jejím vytknuto, aby mladiství chovanci stavu kněžského netoliko v ědecká studia si oblíbili, nýbrž záhy učili se zacházeti s pérem, nad jiné to důležitou zbraní na obranu církve a vlasti za heslem Sušilovým: Dvé krásek — —", jak vypravuje sám Jan Soukop v citovaném Almanachu (str. 16). „Literární jednota bohoslovců československých brzo napotom v Brně byla založena."

Sušilova“ 1885, str. 34 nn.) Brněnští bohoslovci r. 1875 první jali se působením Dražarovým, tehdy bohoslovce I. roku, prováděti myšlenku Soukopovu. Toho roku sebrali a založili 10 knihoven, jichž cena obnášela 1200 zl., do roku pak 1882 již 77. Soukop však jim psal: „Při velezáslužné

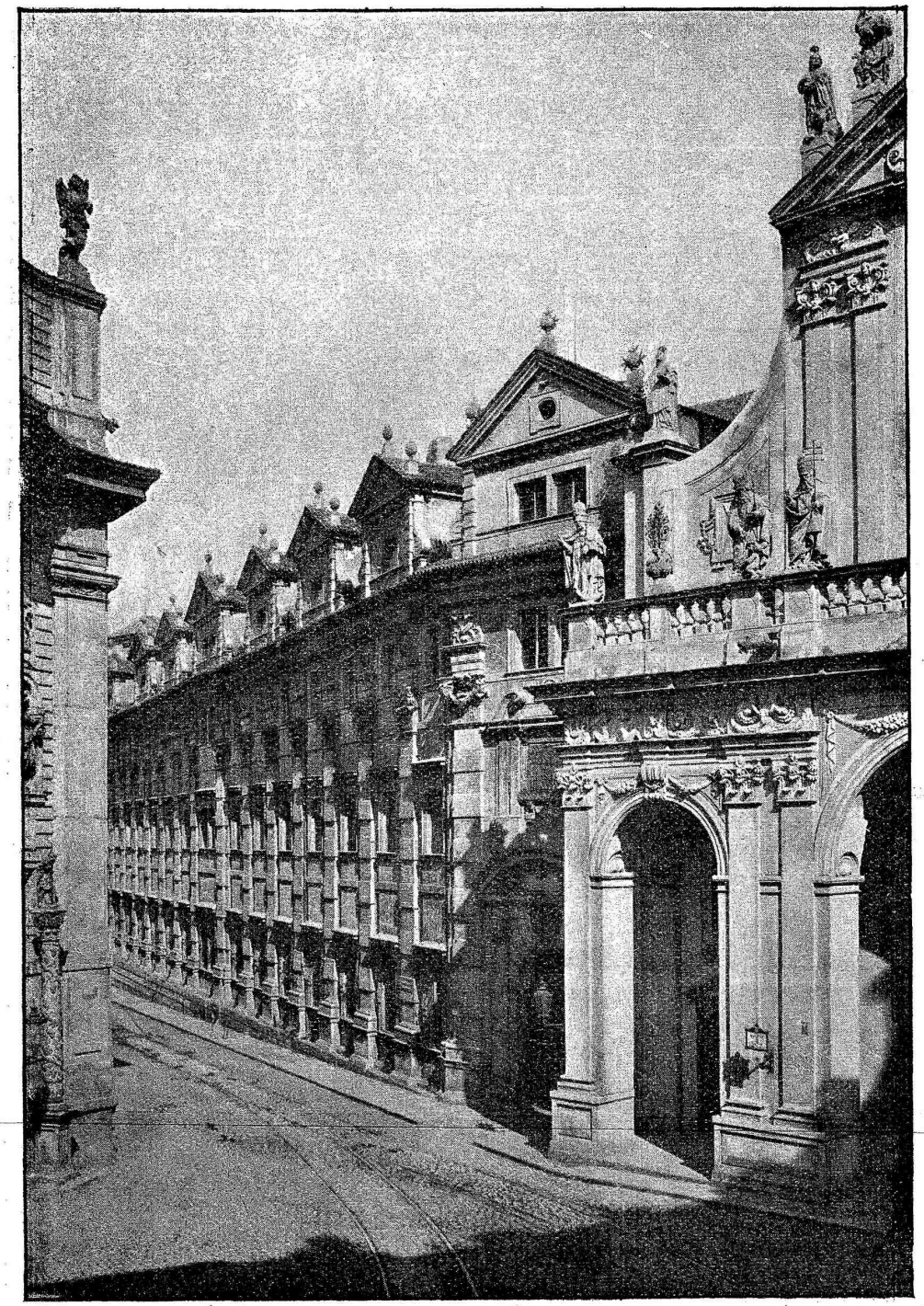

K.-a. seminář v Praze.

činnosti této (zakládání knihoven) račte s pp. kollegy svými hojně těžiti hřivnou, jížto Vás Všemohoucí dařil, abyste kdysi také na poli literárním pokladu Cyrillo-Methodějského hájiti mohli;

na poli, kde nepřítel tak úžasnou sílu rozvinuje na zkázu národa, zvláště za doby naší. Běda nám, běda vlasti celé, necháli sic kněžstvo z ruky vyrvati péro sv. Soluňany posvěcené, a ponechá-li je výhradně literárním banditům!" (Drašar l. c. 36.)

Touto pobídkou povzbuzeno, umluvilo se několik (5 — později 7) alumnů brněnských za vedení Drašarova[1]) uvésti myšlenku Soukopovu ve skutek. Scházeli se v t. zv. „žabárně", jak seminářský humor pokřtil nějakou jizbičku v alumnátě, a tam vedli hovory o literatuře a práce svoje předčítali. A shodli se s theology olomouckými, že se sejdou na Velehradě, aby tam „na hrobě sv. Methoda" společně „Růži Sušilovu" zaštípili.

Ke schůzce velehradské došlo 2. srpna **1877**. Sešlo se tam 37 účastníkův, „abychom (jak vypráví Drašar l. c. 41.) zde na hrobě sv. Methoda úžeji k sobě přilnuli, posilu k budoucímu boji sobě vyprosili a pak neohroženě dědictví Cyrillo-Methodějské hájili. Za vzor obrali jsme sobě Sušila, a z vděčnosti k němu, k tomuto nejšlechetnějšímu ze synů, jež Morava kdy zrodila, nazvali jsme naši duchovní jednotu „Růži Sušilovu". Bože, dej, aby Růže ona, která nyní tak krásně se rozvila, po mnohá léta se skvěla krásou neproměnnou."[2])

Když se dostalo „Růži" schválení seminárních představených, přistoupilo k ní v Brně 30 údův, v Olomouci pak, zásluhou Fr. Procházky, 33 členův. Shromáždění velehradská stala se pak od té doby pravidelným výročním střediskem všech „Růží".

Také brzy v českých seminářích „Růže" rozpučely: v královéhradeckém (zakladatel Fr. Kamaryt) se 60 členy, v budějovickém (zakladatel Václ. Petřík) se 36 členy, a v ostřihomském (zakladatel Morty Kollára a Rud. Novák) se 12 členy.

Pouze Praha chyběla. „Museum", časopis to jednoty, našel sice také do Prahy cestu (prvým zprostředkovatelem (r. 1882) byl Frant. Vaněček,[3]) nynější kanovník vyšehradský), jednotu však zaraziti

[1]) V Praze bylo jich 6, kteří se nejprve připojili k Šittlerovi.

[2]) Na otázku, co jest „Růže Sušilova", čím chce býti toto volné sdružení, odpovídá zakladatel její Drašar (v Almanachu z r. 1885 str. 42.): „ ‚Sušilovka' nebo ‚Růže Sušilova' jest duchovní jednota až posud jen bohoslovců moravských (beze stanov, zakládají se pouze na dobré vůli jednotlivcův), jejíž účelem jest cvičiti se a pěstiti církvi a vlasti bojovníky Cyrillo-Methodějské, kteří by s úspěchem chtěli a mohli čeliti nepříteli domácímu i cizímu. Je to ponejvíce jednota mladých literátův, kteří zamýšlejí církvi a vlasti zasvětiti péro své, nebo podporováním a šířením dobrých spisů, po přednosti katolických, jakož i zakládáním knihoven národu svému prospívati. Cvičištěm a zároveň pobídkou jejich jsou literární schůze v alumnátech, kde své práce předčítají a o otázkách náboženských a národních rozhovory vedou a v alumnátském časopise ‚Museum' v Brně své plody ukládají."

[3]) V našem „archivu jest 8 dopisů z r. 1881 a 1882 od 2 brněnských redaktorů „Musea" (Julia Koubka a Jos. Kašpara) bohoslovci Vaněčkovi kolportáže „M." se týkající, jež vsdp. kan. nám laskavě daroval. Předsedové brněnské „R. S." mluví v nich s bohosl. V. jako se zástupcem pražských bohoslovců a prostřednictvím jeho vybízejí pražské, aby se přidali k jejich vzájemnosti. V prvním listě (bez data 1881) brn. předs. Koubek „na pokyn milého přítele budějovického, p. Mráčka, osměluje se psáti . . . pro dobrou věc vždy nadšeným bratřím v semináři pražském," chtěje navázati s Prahou přátelské styky. Poučuje nadšeně o úkolu „R. S.", o tom, jak se šíří a s jakou ochotou se k nim přidali již bratří olomoučtí, budějovičtí, král.-hradečtí a bratři Slováci z Ostřihoma, jak „R. S." je všecky „těsně k sobě pojí," je „k čisté vede lásce vespolné a vzájemnému bratrství, jež nezná ohledů ni diktatorství jakého," dále: že „orgánem „R. S." je „Museum" které se vydává v Brně již na 17. rok — a od r. 1878 je časop. společným všech svrchu jmenovaných seminářů". A nyní praví: „Toho roku bylo posláno provolání i do bohoslovíVašeho a páni bohoslovci tehdejší s prosbou byli vyzváni, by sjednotili síly své s našimi skrovnými, by bratrství zevnější bylo utuženo také páskou vzájemnosti

poměry nedovolovaly. Prefekt české knihovny býval však vždy prostředníkem. Redaktoři „Musea" opět a opět dožadovali se toho, aby tehdejší alumnové literáti pražští, zejména Xav. Dvořák a Al. Dostál, jichž práce se již i v časopisech objevovaly, přispívali do „Musea".

---

vnitrné — — — Není mi však známo a snad ani Vám nebude, čí vinou nebo jakým nedorozuměním s věci tak dobré sešlo, tak že od té doby nikdo neodvážil se znova ku kroku tomu. — „Z toho srdce nabízíme Vám přátelství naše upřímné nejen my, — — nýbrž i Olomúc, Ostřihom a s Budějovicemi Hradec Králové. Podejte nám svoje pravice a pojďte s námi cestou jedinou. Přijměte „Museum za orgán svůj a všech nás společný a podporujte jak hmotně, hojně si je odebírajíce, tak i duševně, hojně do něho přispívajíce." Zároveň posílá první dvě čísla na ukázku. — List tento patrně došel nějakého ohlasu, přihlásilo se u nás 56 odběratelů „M.", a druhý list (z 8. pros. 1881) mluví dokonce již o jakémsi spojení: „Bůh všemohoucí dejž, aby nedávné a čerstvé spojení naše s Vámi se utužilo ve svazek pevný, bratrský — — — aby vždy trvalo mezi námi a nejen dokud jsme v semináři, nýbrž také až nás povolá Pán na Svou vinici — — a stane-li se tak, tenkráte budou naše dny plny blaha a lidu našemu lepší světlo bude svítiti — —" Zároveň sděluje „potěšitelnou zvěst, že i bratří litoměřičtí připojili se" k nim „v těchto dnech. Jsou tedy všecka bohosloví jeden celek, jejž pevně drží láska k Bohu, církvi a vlasti" — dodává, a končí slovy: „Přeji Vám mnoho zdaru v horlivých snahách Vašich. Neochabujte — —" — Třetí dopis Koubkův (z 26. ledna 1882) dává Vaněčkovi na jeho přání zprávu o tom, jak se jeví život v „R. S." v jednotlivých seminářích, jak je sestaven výbor, jak se konají schůze a o čem se při nich jedná — tedy již jakýsi návod pro nás, který zakončuje slovy: „Vašim poměrům snad jiný zase způsob bude příhodnějším," — a zase přeje mnoho zdaru k šlechetnému podniku. — Byla tedy bezpochyby již tehdy u nás nějaká snaha připojiti se k Brnu a založiti zde „R. S." Ale nezdařila se, snad se ani dosti mocně neprojevila, jak ukazují dopisy následujícího předsedy brněnsk., Kašpara. „Vzájemnost onu mezi námi (praví v dop. ze 7. října 1882), jak věci dosud se mají, nelze (zatím) jinak udržovati než dopisy soukromými, výměnou prací literárních, povzbuzováním, radou atd. — — Poněvadž u Vás, jak jste mi sdělil, nemožno prozatím zavésti něco podobného (před tím mluvil o týdenních schůzích R. S.), nikterak nepřestává spojení „Růže" naší s pražskými bratry snaživými." A hlavní páskou má býti „Museum": „Proto vznáším na Vás prosbu snažnou, abyste vybídl ctih. pp. bratry, by práce své zaslali do „M." — i takové, jež by snad hodlali uveřejniti v časopisech veřejných. — — — Neznám pp. bohosl. pražských — vím však, že mnohý zasílá práce své do časop. veřejných, jako vloni p. Dostál a letos p. Dvořák. Nemohli by hřivnou svou přispěti k okrase „M." a pak teprv krášliti časopisy jiné?" V násl. dopise posílá již red. Kašpar Al. Dostálovi 1 exemplář „Musea" darem — „ač, není-li mezi oněmi pány, již se přihlásili" a nebude-li jej chtíti platit, „za výborné práce, ačkoli nikomu honoráře neplatíme" — jak poznamenává. Již předešlý předseda (v dop. z 26. ledna 1882) praví, že „7. č., které již je v tisku, ozdobeno bude první prací z matičky Prahy zaslanou" (byla to básnička „Svému geniu" od neznámého autora) a vybízí i ostatní k součinnosti: „Slyšíme často o vydatných silách, jež se rozvíjejí ve zdech semináře Vašeho. Tak P. Šťastný, red. „Obzoru", pochvalně mi se vyslovil o Vašem p. Dostálovi ... nebylo by nějak možno získati ho též našemu „Museu"? Jest pravda, Obzorem pronikají jeho práce do kruhů širších, jsou více čteny a oceněny; k tomu však připomínám, že bylo usneseno — — na Velehradě ve schůzi bohosl., jíž přítomen byl P. Šťastný sám, aby se práce zdařilé, uveřejněné v „M.", z něho mohly otiskovati též v Obzoru. P. Šťastný „M." čte a z něho také pro „O." vybírá, co hodí se. Všecko ovšem dokonalé býti nemůže, jsouť to prvotiny, jimiž se připravujeme ku pracím dokonalejším." — V 16. roč. „Musea" (1882) po první básničce z Prahy objevily se pak 2 práce Al. Dostála (bohosl. III. roč.) a jedna delší od Fr. Vaněčka (bohosl. III. roč.) — všecky belletristické. V násl. 17. roč. (1883) jsou z Prahy zase 3 belletristické články (2 časové obrázky a 1 historický) — všecky od Al. Dostála, bohosl. IV. roč. Po odchodu Vaněčka a Dostála ze semináře všecko asi usnulo; alespoň v 18. roč. (1884) není již zase ani jediný příspěvek z Prahy. Snad i dopisování ochablo. Až zase redaktoři A. Hlavinka a J. Vejchodský v dopisech Šittlerovi (bohosl. III. r. a pak IV. r.) začali mocněji doléhati na pražskou liknavost. A tak teprve po 2 letech došlo u nás k založení „Růže", když se věci ujal tehdejší praefekt české knihovny, E. Šittler, horlivěji a s veškerou energií, jaké u nás bylo k takové věci potřebí. V 20. (tiskem 1.) roč. „Musea" (1885—6) jsou již zase z Prahy 3 básně Jos. Tumpacha a první „Zpráva z Prahy" od Ed. Šittlera; zdali je z Prahy ještě více, nevím, protože to již není značeno. V roč. 21. pak zase 3 básně Jos. Tumpacha a zpráva V. Hammerle.

Když jsem v jubilejním roce 1885 byl s českými poutníky na Velehradě, trpce jsem nesl laskavé sice, ale důtklivé výčitky „P. Janíčka" (Vychodila, tehdy kaplana Velehradského) jací prý jsme to v Praze „nedbalci", že nic neděláme, — i přítomných kollegů moravských, kteří při tom horlivě „zatápěli" a naši netečnost k „Růži" nám vytýkali. I redaktoři „Musea", Al. Hlavinka (1884/5) a Jos. Vejchodský (1885/6) v dopisech silně doléhali. A bylo mi, když mi v pastorálce[1]) byla svěřena „česká" knihovna, opravdu líto, že jsem ji shledal v e s t a v u v e l m i z b ě d o v a n é m. Líto mi bylo též, že mnozí z kollegů r e k r e a č n í č a s v ě n u j í z á b a v á m n i c o t n ý m, namnoze i nedůstojným,[2]) ano i zdraví škodlivým (kouření na dvorku za třeskutých mrazů i deště). Již v prvém ročníku založili jsme si z p ě v á c k ý k r o u ž e k, jehož cvičitelem jsme si zvolili kollegu Kahouna, nyní děkana v Uhřiněvsi. Kroužek tento se udržel po celé naše studium universitní. Nadšen zdarem, s nímž se potkala mezi všemi theology moje snaha, a b y c h o m k n i h o v n u „s v o u" v l e p š í s t a v u v e d l i, odvážil jsem se učiniti pokus z a l o ž i t i „R ů ž i" i u nás. Svěřil jsem se tehdejšímu vicerektorovi našemu dru. D o u b r a v o v i, nyní biskupu královéhradeckému, žádaje o radu. Dostalo se mi povzbuzení a slíbena mi vydatná přímluva u p. rektora tehdejšího, Vinc. Mottla, jenž maje tehdy synovce Josefa v semináři budějovickém, horlivého to člena „Růže" a pilného přispívatele (básníka) do „Musea", snadno si mohl od něho opatřiti potřebné zprávy.[3])

[1]) Ve IV. ročníku bohosloví.

[2]) hrálo se v karty na př. —

Tyto věci ještě podporovaly asi nesvornost, nekollegialnost a nedůvěru mezi alumny a k tomu plané vtipy a laciné kritiky potlačovaly asi zájmy a snahy, jež jim hrozily osiřením. Těchto „neblahých" poměrů dotýká se i zahajovací řeč Šittlerova, jež bude dále uvedena. Z ní je také viděti, jak choulostivá to byla otázka a jak každý podrobnější rozbor její mohl jen rozdrážditi ty, kteří svůj volný čas nechtěli za nic a pro nic občtovati. Ne nadarmo asi uvádí se ve starém zachovaném náčrtku stanov mezi účely naší „R. S." též: „pěstovati mezi členstvem pravou kollegialnost."

[3]) Dopsal mu tedy a ihned došla od něho odpověď dopisem z 1. listop. 1885. Dopis ten je také zachován v „archivu". Dovídáme se z něho, že budějovická literární jednota byla asi před 4 lety založena a že ú č e l e m jejím je dle stanov: „1. aby znalost literatury mezi bohoslovci se šířila, 2. aby bystrost posudková a obratnost u vyjadřování se mezi týmiž množila, 3. podporování záslužných podniků — duchovních i světských — v Čechách, na Moravě, ve Slezsku i na Slovensku; k tomu přidáno roku loňského: 4 zakládání dobrých knihoven, zvláště v krajinách germanisací ohrožených, pokud to dovolí poměry spolkové materiální. — Co se týká p r o s t ř e d k ů v, jimiž by se účelu toho dosáhlo, přední místo zaujímají s c h ů z e, v nichž se předčítají samostatné práce členův a v nedostatku těchto novější práce cizí, při čemž se o těchto posudky pronášejí. (Pokud moje paměť sáhá, nedostatek podobný nenastal.) Schůze konají se pravidelně každou neděli po večeři (od 3/4 8 do 1/2 9). — — — K výboru náleží: 1. předseda (volí se na 1 rok — vždy před prázdninami; má býti z nejvyššího ročníku a aspoň po 2 léta členem spolku); 2. čtyři důvěrníci (z každého roku jeden; volí každý rok zvláště — na čtvrt roku); 3. jednatel a knihovník (volí se z plena na rok) — — — Členové jsou povinni skládati příspěvky, účastniti se — pokud možno — schůzí a dle možnosti přispěti též literárními pracemi. — — — Knihy půjčují se jednou týdně. — — — Na vysvětlenou připomínám, že zde máme toliko theologickou knihovnu seminářskou, pročež mezi prostředky jest též kupování českých časopisů a knih. To se pořizuje z příspěvků členů. Příspěvek ten obnáší 10 kr. měsíčně a s ním „zároveň vybírává se také 10 kr. na Ú s t ř. M a t i c i š k o l s k o u a 5—10 kr. na c h r á m s v. V í t a; tyto dvojí příspěvky jsou dobrovolné a nesouvisí s lit. jednotou jinak nežli že kromě údů spolku nikdo se k nim nezavázal. — — — Schůze, totiž programy jejich, ohlašují se, ač to v stanovách není obsaženo, p. vicerektorovi, jenž obyčejně také při nich bývá přítomen — — — odbývají se v místnosti, kde nachází se kulečník; tam umístěna též k n i h o v n a l i t e r á r n í j e d n o t y. Pan rektor dává nám palivo a svítivo; platíme pouze sluhovi za topení a podobné služby. — Práci, již kdo předčítati chce, odevzdá předsedovi k posouzení. — „Lit. jednota jest ovšem spolkem

Horší však byly obavy, dojde-li věc schválení arcipastýřova. Bylyť tehdy boje národnostní v Praze nad míru úporné, i mezi universitány; bohoslovecká fakulta, tehdy ještě pro Čechy i Němce společná, bývala dosti často také do nich zavlékána. Byly tudíž na snadě obavy, nezavdá-li snad „Růže" nové podněty k národnostním třenicím

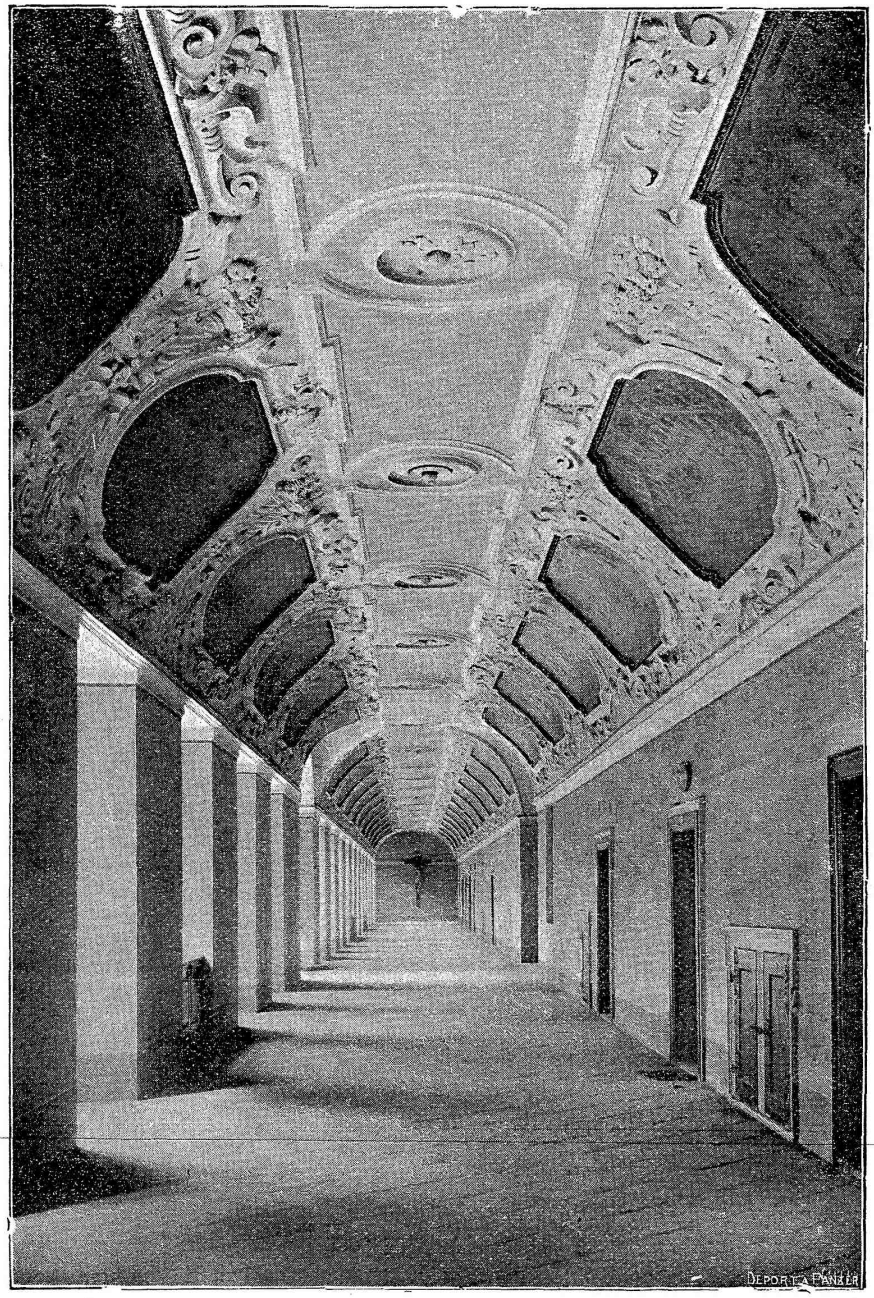

Horní chodba v k.-a. semináři.

soukromým, či vlastně ani spolkem není. S „Růží Sušilovou" nesouvisí jinak, leč že v ní vidí svou matku; bylať dle vzoru „Růže" brněnské založena. Styky mezi oběma omezují se na to, že spolu své radosti a starosti dopisy sdílíme. S jinými semináři v podobném styku nejsme, ač podobné jednoty, tuším, ve všech seminářích československých kromě pražského se nacházejí. Mezi zakladateli budějovické „jednoty" byl též náš nynější vicerektor dp. P. Petr (Je to známý P. Clemens Petr,

mezi theology. Proto určil p. rektor, abych prve, nežli vůbec něčeho podniknu, vyčkal rozhodnutí páně kardinálova, jemuž celou záležitost předložiti slíbil.

Přímluvníkem naší „Růži" stal se tam zesnulý p. biskup Kalous, tehdy ordinariatní sekretář, jenž ji také prvý peněžitým darem do vínku obmyslil.

Když bylo ordinariatní dovolení uděleno, svěřil jsem se některým kollegům přátelům, o nichž jsem věděl, že buď sami také ledacos „literárně" kutí, nebo že přáteli takových snah jsou. Přidružili se ke mně: z III. roč. Frank, Hyneš a Tumpach, z II. Čamra, Preininger a Podlaha.[1]) Jejich jménem vyložil jsem v jednotlivých ročnících „provolání", datované 20. října 1885.[2])

Výsledek nás radostně překvapil. Přihlásiloť se 100 kollegů, z II. ročníku všichni. Já byl stý a prvý.

Počátkem listopadu jsme s ostatními svrchu vzpomenutými přáteli vše umluvili a sestavili pravidla pro naši „Růži" (podle vzoru ostatních „Růží", zejména budějovické, odkud zatím došla p. rektora zpráva bohoslovce Jos. Mottla, kterouž mi p. rektor jakožto vzorec stanov odevzdal). Když stanovy byly představenstvem seminářským schváleny, zahájili jsme před Vánocemi činnost „Růže" ustavující schůzí,[3]) při níž jsem byl

---

později zakladatel C. S. S., před 10 lety zemřelý v pověsti svatosti. — Pozn.); pokud vím, byl mezi účely, jež tento spolek sledoval, také onen, aby — kdo po tom touží — ve volné chvíli ušlechtileji a užitečněji se mohl baviti než hrou v karty a pod. (Hra v karty, která tehdy i v pražském semináři kvetla, chvála Bohu, dávno odtud úplně vymizela. Jen kdyby se na jiných pobaveních a osvěženích tolik nelpělo a kdyby se právo na ně nehájilo tak, jakoby bylo vůbec a principielně bráno! — Pozn.) Spolek měl na počátku málo členů, teď však jsou v něm kromě čtyr Němců všichni bohoslovci zapsani." (Co je zde tiskem vyznačeno, není podtrženo v dopise.)

[1]) Těchto 7 přátel radilo se pak počátkem listopadu 1885 mezi sebou v malé rituálně, kam se několik dní vždy po večeři nedbajíce zimy scházeli, aby nebyli nikým vyrušováni, — o tom, „jak se věci chopiti, aby již přece k něčemu dospělo. Měliť věru jedenkaždý více méně zkušenosti, že dáti věc tu na přetřes veřejnosti, celku, bylo by tolik, jako před příchodem na svět ji pochovati. Tak se to aspoň vždy nebo aspoň nejčastěji s touto záležitostí stávalo." (Listina „Paměti Růže Sušilovy", Jos. Tumpachem sepsaná, z 2. února 1886.) Poslední slova zdají se ukazovati, že již dříve dály se zde pokusy připojiti se k moravským bohoslovcům, jak tomu nasvědčují dopisy brněnského redaktora „Musea" Fr. Vaněčkovi.

[2]) Je uloženo v „archivu". Obsah jeho uvádí A. Štemberg v čl. „Paměti pražské R. S." (Mus. XL.)

[3]) Bylo to v býv. velkém zpěvníku za přítomnosti rektora sem. Zahajovací řeč, kterou při ní měl původce všeho, nyn. kan. Šittler, zachována jest v našem archivu. Protože dodnes mají slova její plnou platnost, doufám, že mi vsdp. kanovník odpustí, že ji zde celou uvádím. Zní:

Pánové! Kollegové! Bratři!

Vyzývajíce Vás ku práci, ne sice velkolepé, ne světem hýbající — pro nás však velice důležité (upřímně se vyznám) mnohé o zdar chovali jsme obavy. Známeť všichni ty t. zv. „neblahé" u nás poměry (tehdejší okřídlená frase v semináři — pozn.), na jichž vrub se u nás všechno — již tak ze zvyku uvaluje.

Když však v tak hojném počtu přidali jste se k nám, jak radostni, jak blahou tuchou naplněni k první té schůzi „Růže" naší, Růže Pražské, upřímné a srdečné voláme Vám vstříc: „Vítejte nám!"

Tuším, že netřeba dlouhými slovy dokazovati potřebu, nutnost podniku takového, jaký před se béřem. Mámeť my bohoslovci čeští — tolik vzorů v povolání svém — jež všichni byli přesvědčeni, že nástupci jejich tou stezkou — kterou oni ku blahu svých rodáků tak pracně razili, s takovoutéž horlivostí za nimi půjdou!

Snahy své zůstavili nám drahým dědictvím. Nemožno, nemožno, abychom k dědictví svému se nehlásili, abychom z netečnosti dopouštěli, by jiné nepovolané ruce Bůh ví jak jím nakládaly. — To je, pánové, ode všech uznávaná zásada, že kněz nepřestává býti

zvolen předsedou, z každého pak ročníku po jednom výboru: Vojt. Fähnrich (IV. r.), Jos. Tumpach (III. r.), Jos. Čamra (II. r.) a Jakub Král (I. r.).

„synem svého národa", že jest neméně svatou jeho povinností, aby hřivnami svými, které ve vznešeném jeho úřadě se mnohonásobí, co síly stačí, ku blahu vlasti těžil. Již se všech stran mocné, váhu mající hlasy se ozývají, důtklivě vybízející kněžstvo, aby neskládalo nečinně ruce v klín, aby nebylo netečno ku rozruchu tomu, jejž správně i neprávem zovou v l a s t e n e c k ý m a jenž za dob našich obrovitých nabývá a nabyl rozměrů — a již již hrozí v bezcestí uběhnouti na škodu neméně vlasti, jako svatého poslání, jehož i my z Boží vůle chceme se státi nositeli. — Že kněžstvo netečně k němu se chová — domníváno se, že nepřítelem jest, a tím připravuje se arciť samo o všechen vliv naň — a což tu pak divu, že živlové nejméně povolaní vrchu nabývají — zda na prospěch či škodu — komuž by nebylo známo! (Patrně narážka na tehdejší proud našeho husitského vlastenectví, který s pojmem „vlastenectví" začíná spojovati nenávist k církvi, „protiklerikalismus" — Pozn.)

Zdaliž tedy není povinností naší, abychom připravujíce se k povolání svému, připravovali se i k tomu, co s ním nerozlučně spojeno! A že nikdo učený na svět nepřišel — tedy cvičiti se i zde nutná jest potřeba — a to jest ú č e l e m n a š í „R ů ž e", účelem hlavním: cvičiti se vespolek v působení našeho stavu důstojném na národa roli dědičné, učiti se na vzorech ušlechtilého, bohumilého snažení národního — rozmlouvati a raditi se o vhodných prostředcích, jak působiti v pravém duchu vlasteneckém — duchu Cyrillo-Methodějském — a také ovšem již nyní dle sil a možností takto činnými býti — zejména sbíráním a posíláním dobrých knih — tam, kde jich taková potřeba — mezi lid, — všímati si zjevů časových a o nich pronášeti úsudek, — a komu dáno umění pérem vlásti — předkládati práce své ostatním k posouzení, k povzbuzení svému i bratří. Toť tedy hlavní bude účel náš.

Jisto jest, že to, co nám v přednáškách (roz. universitních — pozn.) podáváno, nestačí — (to jest jenom základem práce soukromé). Hle, d r u h ý ú č e l ! Tuším, že nikoho nezdobí neučenost — u kněze však že nesmírně smutné má následky všude slýcháme i poznáváme, z v l á š t ě v d o b ě n a š í, k t e r á t o l i k m o ž n é h o i n e m o ž n é h o o d k n ě ž í ž á d á. (Jak je ta věta stále pravdiva! — pozn.) A že spojenými silami snáze pohodlněji cíle se dochází — zdaž není od věků již osvědčeno? Tedy, kollegové, společně se vzdělávati, příjemným, zábavným způsobem užitečných a potřebných navzájem si vštěpovati vědomostí — další úlohou bude schůzí našich . . .

Však j e š t ě j e d e n — ne nejméně důležitý ú č e l měli jsme, zvouce Vás sem, na zřeteli. Jsme bratři, společný máme cíl, stejné povolání — rovni jsme. „O, quam bonum etc.", zdali však ve skutečnosti tomu také tak! Tu, bratři, nutno hodně si činit násilí, aby trpké nějaké slovo nepokalilo nám radostný dojem této chvíle. Věru v okolnostech našich není druhého pojmu, jenž by tak nejistý, tak libovůli jednotlivce vydán byl, jako je „k o l l e g i a l i t a". Více mluviti o věci té bylo by zneuctíváním okamžiku tohoto — všichni jistě mi rozumíte, co říci chci — všichni cítíte i n u t n o s t p r a v é h o, b r a t r s k é h o s d r u ž e n í s e — a tomu, hle, doufám, bratři, mocně přispívati bude Růže naše.

Kéž mi dáno, abych plamennými slovy mohl ve vás roznítiti nadšení pro toto naše snažení — kéž mi dáno umění, abych mohl Vám vylíčiti pravými, vhodnými slovy krásu, užitečnost, bohulibost — nezbytnou potřebu takovéhoto snažení, — však k čemu by toho bylo třeba, — vždyť jsou ta naše srdce — srdce mladá, schopna nadšení pro každou věc dobrou, krásnou, vznešenou. Netřeba mi slov — širokých řečí — cítíme všichni nutnost, potřebu konání takového — cítíme, jak nehodným nás bylo dosavadní chování naše. Vždyť „hříčka v koule atd. nejméň muži přísluší". Netřeba již stýskati si na ty „neblahé" u nás poměry, lží bylo by tvrditi, že pražští bohoslovci posledními jsou v řadě — co bývalo, již není. To dokazuje Vaše přítomnost zde.

Nuž tedy, podejme si bratrské ruce — spojme se ku stejnému účeli se sborem ostatních bratří svých — postavme se již pod drahou tu korouhev sv. Cyrilla a Methoda, pevnou vůlí, zdvojenou nahraditi pílí, co bylo promeškáno. Oniť svatí národnosti naší svaté ochráncové hojného vyprosí nám požehnání — s y n ů m s v ý m n e j m l a d š í m — požehnání a rosy na suchou dosud naši haluzku Růže Sušilovy, že brzo budeme s radostí moci opakovati krásná slova zakladatele Růže, která tam na posvátném Velehradě ze srdce plesícího byl provolal: . . .

(Fr. Drašar v Almanachu „Růže Sušilova" z r. 1885, str. 41.)

Pravidelné schůze týdenní, k nimž nám byl vykázán velký zpěvník, vulgo „kravín“[1]), počaly po Vánocích.[2]) Spojovali jsme při nich „dulce cum utili“. Přednášky střídaly se s recitacemi, zpěvem i hudebními produkcemi. Náš zmíněný již k r o u ž e k p ě v e c k ý, řízený zdatně kollegou Kahounem, stal se součástí „Růže“, a III. ročník postaral se o kroužek hudební, jehož duší byli tehdejší bohoslovci III. r. Václ. Houška a Václav Müller.

Prvý jednatel Josef Tumpach sepsal potom jakousi zakládací listinu zdejší „Růže“, do níž vedle stručného vylíčení dějin založení pojata i zásadní pravidla její.[3]) Ostatně zanášeli jsme do „Zápisníku“, o němž s lítostí zvídám, že se ztratil.[4])

Pokud se týče přednášek, pamatuji se, že je konali: Vojt. Fähnrich „O Čechově Dagmaře“, Václ. Müller „O životě a působení Pavla Křížkovského“, Antonín Podlaha „O Koniášovi“, Ant. Vápeník „O boji o rukopisy Zelenohorský a Královédvorský“ (v celé serii) a jiní; sám (rovněž v několika schůzích) jsem přednášel „O vývoji vlasteneckého ruchu v seminářích česko-moravských“.[5]) Nejznamenitější však přednášky konal nám (po několik schůzí) tehdejší adjunkt theol. fakulty, nynější její professor Dr. P a c h t a, jichž předmětem byla „Summa sv. Tomáše Aquin.“; k jeho vyzvání konaly se i dokonce o tom d i s p u t a c e: podávali jsme „námitky“, po nichž následovala vždy ovšem důkladná „refutace“ p. professora.[6]) Co tu bylo upřímné radosti z těchto

[1]) Místnost za českou sem. knihovnou, nyní „depositář“.

[2]) „dosti četně jsouce navštěvovány“, jak poznamenává listina „Paměti R. S.“.

[3]) Listina je v „archivu“. Byla zde již citována. Má název: „Paměti „Růže Sušilovy“ a datum „na den Očišťování P. Marie 1886.“ Podepsáni jsou členové prvního výboru. Zpráva o založení naší „Růže“ končí slovy: „Toť počátek „Růže“. Bratří Brněnští byli zprávou naší o věci té naplněni radostí velikou. — O ostatním průběhu schůzí (zprávy zapisovatelovy — pozn.) dočísti se lze v „Zápisníku“ spolkovém.“ — Do toho „Zápisníku“ psali prý již dříve, než u nás byla „Růže“, knihovníci české sem. knihovny svoje záznamy.

[4]) Psal jsem o tom všem bývalým předsedům, ale nedověděl jsem se skoro nic určitého. Baar r. 1892 prý do něho ještě psal, za předsedy Paulýho 1892—3, za něhož byl praefektem knihovny nyn. prof. Dr. Jan Zítek, byla založena nová zápisní kniha (nadepsaná „Jednací protokol R. S.“), do níž se od toho roku zapisovaly zprávy o schůzích. Do „Zápisníku“, jímž se tu míní nějaká „pamětní kniha R. S.“, se potom psaly jen zprávy důležitější, jak patrno z poznámky na 20. str. „Jednacího protokolu R. S.“ — že zpráva o akademii na oslavu 50letého bisk. sv. Otce toho roku (1893) 16. dubna pořádané jest v Pamětní knize. A také nové stanovy (nadepsané „Domácí řád a seznam členů R. S.“) z r. 1892—3 mají v §o jednateli větu, že jednatel má též právo vésti pamětní knihu jednoty (kdežto zapisovatel ve své knize vede protokoly schůzí). Následující předseda Fr. Košák odepsal, že o pamětní knize může říci jen tolik, že do ní sám psal události Růže za rok 1894 a že byla ve stolku stojatém v Č. knih. 15tý předseda vdp. farář Bočan byl poslední, který se na ten zápisník — chuďoučký prý, v plátně vázaný — pamatuje. V knihovně v „archivu“ je sice uložen jakýsi zápisník — více zápisník knihovny nežli Růže S. — rozbitý, necelý sešit bez nápisu a bez desek, o němž Dr. Zítek (který do něho též psal) myslil, že je to onen hledaný zápisník. Ale jeho záznamy se týkají většinou jen účtů a o dějinách nebo schůzích R. S. v něm není ani nejmenší zmínky. Počíná záznamy knihovníka a předsedy Vápeníka (r. 1889) a končí záznamy knihovníka Jana Zítka (r. 1893).

[5]) Rukopisy prvních dvou prací jsou dosud v „archivu“ v české knihovně vedle jiných prací pozdějších.

[6]) P. prof. Msgre Dr. Josef Pachta i později zachoval „Růži“ svou přízeň a v ní přednášel. Za druhého předsedy, V. Hammerle, měl několik přednášek a ještě později za předsedy V. Tak za předsedy V. Hazuky ve zprávě o III. schůzi (13. list. 1897) zaznamenal zapisovatel: „Pan předseda oznamuje, že požádáni budou o d b o r n í c i, aby v R. S. přednášeli — —, aby našemu jednání dali direktivu. Naši pp. professoři slíbili přednášky a p. prof. Pachta: O s m ě r u n a n a š i c h u n i v e r s i t á c h — a o p r o f.

přednášek v našem semináři, že nám již „česká“ bohoslovecká fakulta, po níž jsme toužili, začíná.

Odbírali jsme — společně ovšem s knihovnou — 28 časopisův: 11 theologických, 8 vědeckých a 9 zábavných, jež v deskách kolovaly po studovnách a potom v „české“ knihovně se ukládaly.

K masopustním prázdninám přichystali jsme slavnou „Akademii“, již poctil svojí návštěvou sám arcipastýř se svým duchovenstvem. Řídil ji velmi statečně kollega Kahoun. Program byl velmi vybraný. Pokud se pamatuji, byly na pořadu: Dvořákovy „Slovanské tance“, Smetanova „Rolnická“, Křížkovského „Pastýř a poutníci“ a „Zahrada Boží“. Josef Tumpach a Antonín Bulant přednášeli svoje básně, Jan Bečvář pak a Alois Mlčoch recitovali.[1]) Na konec — nad program — přidali jsme maso-

Fontána v nádvoří.

pustní „Balladu o zamilovaném žabci“. — Sklidili jsme za vše plno chvály a byli šťastni, že se „Růže“ vyznamenala.

Machovi. V násl. šk. r. za předsedy V. Hrudky v XII. schůzi (29. IV. 1899) přednášel: O národnosti (ježto národnost náleží k pojmům, o nichž „mnoho se mluví, málo přemýšlí a ještě méně ví. Uvádí nejprve různé opisy, protože definice nelze stanoviti. Řeší otázky, zdali původ národnosti dlužno hledati ve společném původu či v řeči nebo v podnebí, zda dříve jest řeč či národnost ... a dokazuje, že nejmocnějším ochráncem a zachovatelem národnosti jest společné náboženství. Proto nejlepším národovcem bude, kdo dle Eccl. Boha se bojí a přikázání Jeho zachovává.) Zapisovatel zaznamenal i obsah přednášky, dosti podrobný.

J. Š. Baar v článku „Historie č. sem. knih. v Praze vděčně vzpomíná, jak „pan prof. Dr. Pachta, jsa tehdy adj. theol. fak. — jmenovitě když v sem. pražském „R. S.“ se ujala — také s bohoslovci vždy sympatisoval a snahy jejich ochotně podporoval. V Růži při těžkém začátku sám několikráte přednášel — knihovně knihy („Časop. pro pěstování mathem. a fysiky“ a j.) — podstavec atd. daroval.

[1]) Program (psaný) je zachován v „archivu“. — Kromě čísel jmenovaných jsou tam ještě: Smetanova „Ouvertura“ ku „Prodané nevěstě (č. 1.), muž. sbor „Křižáci od Bendla-Bazaina, „Legenda pro housle s prův. piana od Wieniawského, „Žal“, nár. píseň

Když se pak venku oteplilo, „vystupoval" občas pěvecký náš odbor také dole v kvadratuře[1]) a improvisoval po večeři „populární" koncert. Jindy zas, když hudební odbor měl něco pěkného nacvičeno, zotevírali v III. ročníku, kde odbor sídlil, okna dokořán, a měli jsme koncert hudební. Také jsme se navzájem k těmto „produkcím" v museích navštěvovali.

Vedle toho však jsme se snažili zvelebiti také svoje bohoslužby. Dr. Pachta s námi cvičil klassické skladby vokální; nebáli jsme se tehdy pod jeho taktovkou ani osmihlasého Palestriny, ani jiných, domácích i cizích klassikův. Dómský kapelník Josef Foerster st. nám připsal za to svoje Requiem do C-mol, a s radostí si ještě dnes vzpomínám, že si nás přišel schválně poslechnout také slavný tehdy Dr. Witt z Řezna, meškaje v Praze návštěvou, a že nás velice pochválil.[2]) Milovaný pak arcipastýř, jehož jsme v I. ročníku měli ještě rektorem, poctil nás velice tím, že nám svěřil dokonce provedení celého officia v pašiovém týdnu „cantando" — k malé, jak jsme pozorovali, radosti tehdejších pp. choralistů svatovítských, kteří se musili s námi chodit do Emaus zpěvům učit!

Než nutno již skončit! Odkazuji, pokud se dějin pražské „Růže Sušilovy" týče, k pěknému jich vylíčení Ant. Štembergem v „Museu", ročník 1906, věnovanému 20leté oslavě její. (Str. 91 nn. a 149 nn.). —

Pravda: založení „Růže Sušilovy" v česko-moravských seminářích není událostí světodějnou, ale snahy a zápaly v ní projevované nelze také považovati za pouhou jen hříčku. Stalyť se většině, ba téměř všem, kdož v řadách kněžstva dnes v našem národě literárně jsou činni, průpravnou školou, a zasluhují, aby byly náležitě probádány a oceněny. I o zušlechťujícím vlivu „Růže" na vnitřní seminářský život nemůže býti pochyby, a zasluhuje zajisté, aby byla něžně pěstěna a opatrována.

Považuji instituci její, ohnisko to nadšeného horování, jímž se ušlechtilý idealismus nejen budí, utvrzuje, ale i ve správné koleje uvádí, v semináři přímo za nepostradatelný. Proto Vám, ctihodní pánové, a nástupcům Vašim péči o „Růži" a o idelální snahy, z nichž vyrostla, co nejvroucněji na srdce kladu. Neboť našemu drahému národu svrchovaně jest zapotřebí nadšenců ideálních, ryzích, čistých, obětavých — zvláště v těchto dobách všeobecné zmatenice pojmův, kdy nejkrásnější ideály lidstva: víra, ctnost, láska k vlasti již jen k posměchu mnohým jsou!

Budiž mi proto dovoleno opakovati Vám slova svrchované úcty hodného kněze — nadšence B. M. Kuldy, jimiž Vám dne 30. března 1890 děkoval za blahopřání, jež jste mu k jubileu jeho ctihodných a čestných šedin přinesli a jimiž k Vám mluvil za nás ostatní všechny:

pro muž. sbor s prův. piana na 4 ruce od Dvořáka, Nešverova „Ukolébavka pro housle s prův. kvartetta a Z „Bagattelů" pro harm., 2 housle a čelo od Dvořáka.

[1]) Viz obrázek.

[2]) V zimním semestru šk. r. 1908—9, kdy prof. Pachta měl na fakultě přednášky „o některých otázkách církevního zpěvu a hudby", požádali jsme ho, aby se zase ujal zanedbávaného u nás zpěvu chrámového, a p. prof. byl k tomu ochoten. Nacvičil s námi zvláště zpěvy k slavnostní schůzi R. S. na počest 50letého kněžství sv. Otce a 60letého panování J. Vel. a dirigoval náš zpěv při slavných jubilejních bohoslužbách universitních dne 2. pros. 1908. Ale pro malou horlivost a obětavost našich zpěváků a protože mu přibylo práce novými přednáškami, všecko brzy přestalo. Za zpěv bohoslovců při univ. mši sv. poděkoval tehdejší univ. rektor Heyrovský zvláštním přípisem.

„. . . Mně jest potěchou Vašich 131 vlastnoručních podpisů na adresse blahopřejné! Spatřujiť ve Vás, ctihodní pánové, budoucí horlivé dělníky na vinici Páně ve vlasti drahé, spolupracovníky a stoupence nynějších statečných a obětavých bojovníků pro čest a slávu Boží a tudíž i pro skutečné blaho národa. Z a t u t o z n a m e n i t o u ú t ě c h u vzdávám Vám upřimné a vroucí díky své a přeji Vám všem hojné milosti Boží k nedaleké požehnané činnosti na národa roli dědičné v Církvi samospasitelné!“ [1])

A s jakým hlubokým pohnutím četl jsem řádky slavného Františka P r a v d y, jež Vám třesoucí se rukou napsal (20. června 1892), díkem za zlaté péro, jež jste mu k 80. jeho roku věnovali a jež Křesťanská Akademie opatruje,[2]) které tak krásně vystihují účel i toužené ovoce Vaší „Růže“ :

„. . . Konečně Vám žádám na Bohu, abyste ve stavu, který nastupujete, se oblažili a hojně i k oblažení jiných, časnému i věčnému, přispívali. „Růže Sušilova“, literární jednota Vaše, rozmnožuj počet hodných kněží Čechů a tím se také rozmnoží počet hodných vlastenců Čechů, neboť dle mého přesvědčení každý hodný kněz Čech je také hodný český vlastenec, miluje vlast svou, miluje lid, z něhož vyšel, a ze všech sil mu pomáhá.

Spoléhám a těším se, že Vy, synové českých matek a českých otců, hodnými českými kněži a hodnými českými vlastenci budete a za mne, starého kněze vlastence a spolu spisovatele se pomodlíte, až ukončím dráhu svou. Mnozí z Vás zajisté také na té dráze budou kráčeti v četné řadě katolických spisovatelů, a já jim přeji z plna srdce hojnost zdaru!

Dočkám-li se těch svých žádoucích kněžských druhotin — stonal jsem právě dva měsíce a ještě churavím, — i Vám otcovsky v duchu požehnám.“ [3]) — —

---

[1]) Dopis, z něhož ta slova jsou vyňata, psaný vlastní rukou Kuldovou na archu papíru, je uložen v „archivu“. Snad nebude zbytečno, když již část zde byla citována, celý jej uvésti:

Ctihodní Pánové!

Svým blahopřejným přípisem za příčinou mých sedmdesátin poctili a oblažili jste mne měrou velikou. Na obzoru světové Církve svaté, ale i na naší drahé vlasti objevují se pořád hustší mlhy a temnější chmury všelijaké, které dovedou lekati i rozvážné síly mladé, a ovšem tím více obavami svírají útroby staré, ježto za minulého půlstoletí až do poslední doby radovaly se ze sličného rozkvětu života zbožného v národě milém. Ruka škůdcova úsilovně rozsévá koukol a hledí národům rozkopati jediný pevný základ pravého blaha. Vzhledem k církvi pokorně a radostně připomínáme sobě neklamný výrok Páně: „Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“ Mat. 28, 20. — Ale ~~vzhledem k národu milovanému? — — (Nyní následuje místo nahoře uvedené.)~~

Zachovejme se vzájemně v památce přátelské, a modlívejme se vespolek za sebe!

Na Vyšehradě dne 30. března 1890.

Vděčně oddaný

Beneš Method Kulda,
kanovník.

V jak veliké úctě a lásce měli bohoslovci ctihodného stařečka Kuldu, dokazuje též krásná a nadšená blahopřejná adressa, kterou mu podali — již slepému — dne 6. srpna 1895 k jeho zlaté mši sv. a jejíž přepis je též v „archivu“. — Kromě toho je uložen v „archivu“ ještě jeden dopis Kuldův z 29. III. 1900, adressovaný vlpp. Ant. Hebrantovi a Čeňku Bočanovi, jáhnům, ctih. bohosl. IV. roč., kteří jej „potěšili a rozradovali osobní návštěvou Svou a ústním blahopřáním ve jménu Svých velebných a ctihodných spolubohoslovců“ dne 16. března, „kdy za pomoci Boží a z Jeho nejsvětější vůle dovršil 80tý rok věku svého.“ Mimo to poctili jej „sličnou básní blahopřejnou, kteráž svým dokonalým útvarem a jádrem radostí naplnila duši jeho.“ Dopis je diktován někomu do péra a zakončen vlastnoručním podpisem slepého stařečka.

Přejte mi, ctihodní pánové, zakončiti dnešní vzpomínky svoje o Vaší „Růži" citátem slov velikého Strossmayera, jimiž Vám blahořečil 26. března 1888 za přání Vaší „Růže" k jeho zlaté mši svaté [4]):

„... Za tu lásku Vaši, mladí moji pánové a bratři, z celého srdce („od svega srdca" v orig.) Vám děkuji, a prosím Boha, aby Vám požehnal a Vás obdařil hojně veškerým dobrem, abyste kráčeli stopami

---

[2]) Tím je tedy vysvětlena otázka ve zmíněném již článku Štembergově (na str. 154): „Kde péro jest, nevím."

[3]) Celý dopis Fr. Pravdy zní:

Ctihodní páni čeští bohoslovci v Praze,
Milí, drazí přátelé, bratři!

Oslavili jste dne 14. června nastávající moje druhotiny kněžské v semináři pražském, kde i já dlel před padesáti lety, bohosloví studoval, ku stavu duchovnímu se připravoval, mnoho blažených chvil zažil a jestli jsem také všelicos za obtížné měl, ale nicméně se tomu podrobil, nahlídl jsem později, že dobré bylo, co se mi líbilo i nelíbilo, že mi to prospělo, a já vděčně zpomínám — na pražský seminář.

Tu ve velkém refektáři, kde jsem co bohoslovec rozličným oslavám také býval přítomen, byl jsem nyní sám od Vás pánů bohoslovců oslaven. Ano Vy, mladí příznivci moji, zaslali jste mi i dopis zvláštní, pozdrav srdečný, překvapili jste mne darem skvostným, pérem zlatým.

Pánové mé lásky a mé úcty hodní, když jsem před padesáti lety v kostele sv. Salvatora, v kostele to Vašem seminářském, měl býti svěcen na podjáhenství a se svými soudruhy již se vrhl tváří k zemi a nejdůstojnější pán, pan kníže arcibiskup Alois Josef baron Schrenk, nad námi se modlil litanie ku všem Svatým, nás třikrát sv. křížem žehnal, nás **navždy** k službě církevní zavazoval, pojala mne lítost, zmocnila se mne bázeň, sklíčilo mne pohnutí velké, uchvátil mne pláč žalostivý: povinnosti, práce, břemena, jež jsem na sebe bral, zdály se mi těžší, než slabá moje síla unese.

Bůh pomohl, mne posilnil, upokojil. S myslí odhodlanou, utěšenou přijal jsem svěcení na jáhenství — zase v kostele sv. Salvatora, svěcení na kněžství — v kostele sv. Víta na Hradčanech, začal jsem pracovati na vinici Páně, stal jsem se vychovatelem, spisovatelem, přičinil jsem se dle možnosti v tom i onom povolání, byl jsem šťasten: chvála budiž za to Pánu Bohu!

Co jsem vykonal, věru nikdy jsem sám nepřeceňoval, ano já bych si přál, abych byl vykonal něco lepšího, dokonalejšího, a vždy mne to hluboce dojímá, mne až v nesnázi, tíseň uvádí, když přece zásluhy moje se uznávají, když takový hold za ně se mi vzdává, jako Vy ctihodní páni bohoslovci pražští jste mi vzdali.

Četl jsem Váš krásný dopis již několikráte. Slova Vaše vřelá o mně knězi spisovateli, o mém působení po půl století, mocně se dotkla srdce mého. Opět mne přemohl pláč — jako před vysvěcením na podjáhenství. Tenkráte děsily mne povinnosti, práce, břemena, jež jsem na sebe bral. Od té doby stal jsem se starcem, knězem jubilantem. Naplněn jest úkol, jemuž jsem dlouhý život věnoval. Dokonávám činnost svou — a Vy, přátelé moji, bratři mladí, také k službě Boží povolaní a vyvolení, mi osvědčujete, že ta činnost byla požehnána, že jsem prospěl církvi, vlasti a národu, a činíte to tak jemným, uchvacujícím způsobem, že až k slzám mne to pohnulo.

Byl jsem věrný nad málem, Vy prokázali jste mi poctu a slávu, jako bych byl vynikl nad mnohem. Vážím si šlechetnosti, přízně Vaší, mám radost a zasílám všem na listině podepsaným dík nejupřímnější.

Obdařili jste mne také zlatým pérem. Je to symbol významný, rád bych ho byl zcela hoden, ale co mi k tomu schází, již sotva dosadím. Jsem ovšem hrd na poklad tak vzácný, a jen toho želím, že k vůli mně i útraty jste na sebe uvalili.

Bůh Vám odplať i tuto oběť! Postarám se, aby zlaté péro někde bezpečně se uložilo a nejen na mou, nýbrž i na Vaši památku se zachovalo.

(Konec je uveden nahoře.)

Ve vší úctě a lásce Vás pozdravuje a Vám
Ctihodným pánům českým bohoslovcům pražským
trvá oddán

kněz jubilant
Vojtěch Hlinka,
spisovatel
Frant. Pravda.

V Hrádku u Sušice dne 20. června 1892.

[4]) Všechny tři dopisy jsou uloženy v archivu vedle jiných podobných.

sv. Václava, sv. Jana Nep. a slavných našich apoštolův Cyrilla a Methoda, abyste spojovali vezdy s láskou k Bohu a sv. víře i lásku k ctihodnému svému národu, krásné svojí české domovině i ostatním bratřím slovanským !“ — — —

*

P o z n á m k a. Doufám, že se mi odpustí, jestliže jsem si dovolil tolika poznámkami pod čarou tuto řeč přerušovati. Nevím, jak jsem se tím zavděčil čtenářům. Ale již se stalo. Chtěl jsem tím poněkud ještě doplniti to, co vsdp. řečník pro krátkost času říci nemohl nebo nechtěl, aby nemluvil mnoho o sobě, a co snad by někoho z nás zajímalo. Také podtrhnouti jsem si dovolil i některá z těch slov, kterých ve své řeči nepodtrhl.

Václav Poledne:

Stance jubilejní.

Čtvrť století! — Dnes my — a zítra jiní —
a všichni dohrajem — Čtvrt století —
Věčnosti píď — přec' stačí vsypat jíní
v růžové záhony. — Či poupěti
jen vůni dá ? — Či peruť k rozpětí
jen utuží — a z hnízd vyplaší ptáky
k radostným rozletům? — Kam doletí? —
Paprskům vstříc? — Až k slunci ? — Nad oblaky?
Mlhami k východu — ku hvězdám tmou a mraky! —

Loď táž — i cíl! — Jen plavčíci se mění
na vlnách Věčnosti! — A zdá se — dnes
že vzkypí bouř! — Hladina se již pění —
obzor se tmí. — Roj bouřliváků vznes'
se oblakům — zakroužil u nebes —
divoce zatleskal — a v záři blesku
se rozplynul — — Jak prolomený jez
zahučel hrom — Ó Světlo! Zjev nám stezku
k zenitům života — ať oslepnem' — v Tvém lesku!

Na širou pláň! — Otázky zvlhlých očí
vítají tajemství budoucích drah — —
Jsou země neznámé? — A jsou-li — vkročí
v ně poutníci, jimž visí na nohách
galejní okovy? — Ti ne — jimž prach
pozemských cest nadlidský obzor zkalil —
vzduch otrávil — a strhl orlí vzmach
z oblastí Věčnosti ? — — Jen ti, jimž vpálil
svou pečeť Ráj — Květ vsil — a ohněm Lásky zalil —

Stopami vítězů! — V radostném pláči
znavených úsměvů, jež volá cíl —
tak skutečností k hvězdným snům se kráčí —
Strmými cestami — k nimž není sil —
bez návratů — kdo zlákán odrazil
od břehů za štěstím neznámých vůní
záhonů Věčnosti — Život je skryl
mlhami lidskosti — Jak k perlám ? ! — Tůní
hlubokých vln — A já! — A já? — Jsem zdráv,
když stůni! —

Být v strastech zdráv — a v mukách pochybnosti
svým cílem jist — toť plavby krutý los,
jenž plavcem zmítá mořem štěstí ctnosti — —
Jak Mojžíš k Horebu — tak v slzách — bos
spěj k vrcholům! — A dřív, než pyšný vznos
vyspělých perutí tě k hvězdám vzdálí —
v svou zem jich símě sij a deštěm zros,
jejž nebe dští — — Ó žel! — Můj zrak se kalí
v slunečních paprscích — Jsem sláb? — „Věř v cíl — a
a buď v něm stálý!“ —

S tím heslem v boj — a v zoufalství — a v zmatku
divokých nárazů — věř v cíl — věř v cíl —
Vždyť není Vzkříšení bez Velkých Pátků —
ni jitra bez nocí — V jich stín se skryl
budoucí den! — Paprsek Slávy vryl
svým otrokům znak Věčna — muk — i štěstí
vítězných výkřiků — i trpký kvil
hlemýždích postupů — — Tak duch si klestí
životem cestu — v Ráj — ranami tvrdých pěstí! —

A člověk jde — a v slzách blahořečí
svůj nadpozemský los — jsa Věčnem štván
k pramenům života — a šťasten v seči — —
A krváceje z tisícerých ran —
přec vítězí — klesaje — utýrán
tvrdými brázdami — vláčí se prachem — —
Budoucích žní ? ! — Či stín sražených bran
ho nevpustí, by skryl se žhavým nachem
království Pokoje — — Až roztříští se vzmachem! —

Tož vzmachem křídel, jimiž duše vzlétá
z pout lidskosti — k zenitům věčných sfér,
k nimž vždy ho zve vždy nedostupná meta — —
Tak za štěstím — jak štvaný Ahasver —
jde člověk životem — — A nuzný sběr
bohatých žní — toť vše, co pracně sklízí
z bolestných brázd — V ohlasy dětských her
se šklebí zoufalství — Bělostné řízy
andělských snů zvou k Věčnosti — Ó jdi — než zmizí! —

V. Davídek:

Modlitba rolníkova.

Bože, Otče Živiteli,
v Jehož rukou svět je celý,
Jenž jsi ke všem milostiv —
Ty, jenž dáváš zráti klasům,
nedej přijít zhoubným časům
na úrodu našich niv!

Bože, Otče dobrotivý,
naše drahé české nivy
Svojí mocnou rukou chraň,
ať sklidíme šťastně s polí!
Popatř naše na mozoly,
na tu tvrdou selskou dlaň!

Popatř v naše české kraje,
obilí když všechno zraje,
ať přinese hojný plod!
Za tu práci lopotivou
odměniž nás chleba skývou,
za mozoly, za ten pot . . .

Konrád Kubeš S. M.:

Několik slov o úctě Nejblahoslavenější Panny
před rokem 325.

(Předneseno ve schůzi Růže Sušilovy 10. XI. 1910.)

Ave Maria!

Aby protivníci úcty marianské odůvodnili své stanovisko k Matce Boží, tvrdí, že učení katolické o nejsvětější Panně není původu apoštolského, ba že ani u svatých otců není po něm stopy. Poněvadž však koncil efeský jest mezník, jejž překročiti nelze, dokazují, že úcta naše datuje se teprve od tohoto sněmu, vyvinuvši se z kultu pohanských bohyň, jež bylo nutno pohanům ku křesťanství obráceným nějak nahraditi. Tvrzení své dokazují především z evangelií; na Matku Spasitele se v nich zapomnělo, a pokud se Syn její s ní stýká, chová se k ní cize a odmítavě. Nebudeme vysvětlovati stanovisko evangelistů, nechtějíce opakovati věci známé, a přejdeme hned k patristice.

Nedá se popříti, že z dob před koncilem nicejským nezachovalo se mnoho zpráv o úctě k nejblahoslavenější Panně; není divu; mnohá díla, jež o našem předmětě jednala, se ztratila, a spisovatelé tehdejší chápali se obyčejně péra jen proto, aby vyvraceli bludy, jež tehdy se šířily a církev ohrožovaly. Bludy ty týkaly se hlavně osoby Kristovy, Matky jeho jen potud, pokud byla ve vztahu k Synu. Gnostikové hlásali bludná učení o člověčenství, ariani o božství Spasitelově, a pokud se Matky jeho dotýkali, popírali jedni její mateřství, jiní její panenství; k sektám křesťanským družili se i židé a pohané, kteří se vysmívali nauce o nadpřirozeném početí Slova z Panny. Okolnosti tyto daly tehdejší literatuře křesťanské ráz skoro výhradně apologetický.

Ve spoustě zbytků přednicejské literatury musíme pracně hledati a sbírati roztroušené údaje o Bohorodičce; ale to, co se zachovalo, stačí úplně, abychom si učinili jasný úsudek o názorech, jež tehdy v církvi o Matce Boží byly; údajů těch jest tolik, že nestačí kratičká přednáška, aby všechny probrala. Omezíme se jen na malou část; Neubert[1]) dělí veškerou látku na dva díly (Marie dans le dogme, Marie dans la piété, a každý díl na čtyři části (první: mateřství lidské, panenské početí, mateřství božské[2]), svatá Panna v symbolu; druhý: ustavičné panenství — in partu, post partum — svatost, spolupůsobení při vykoupení, vzývání a úcta). Z těchto osmi částí probereme jen dvě: jaké byly názory křesťanů a církevních spisovatelů prvních tří sto-

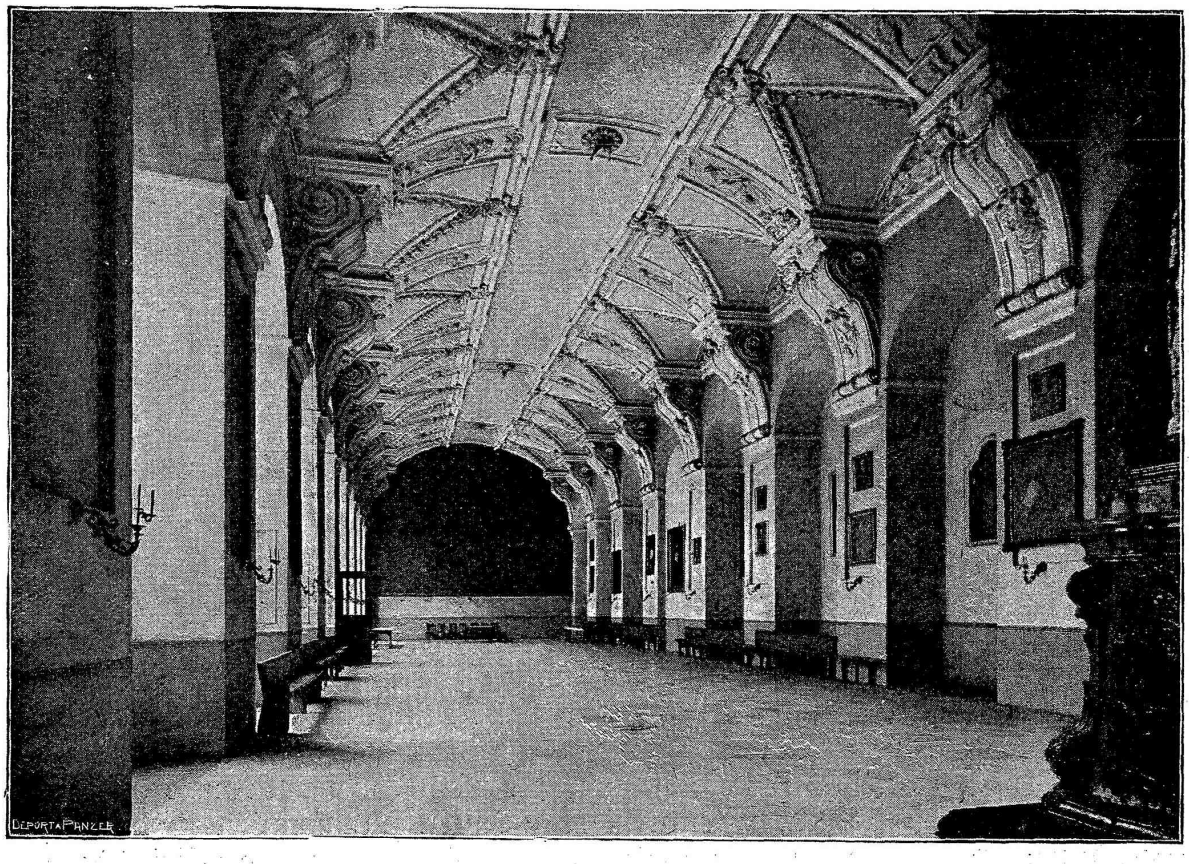

Velký sál v Klementinu (letní refektář).

letí o svatosti nejblahoslavenější Panny a jaké úcty tehdy svatá Panna požívala.

Sv. Lukáš, který hleděl jen stanoviti nadpřirozené početí Spasitelovo, načrtl přece několik rysů duševního života jeho Matky. Její naprostá čistota, hluboká pokora, pevná víra, odevzdanost do vůle Boží, poslušnost,

[1]) E. Neubert: Marie dans l' Église anténicéenne. Paris 1908. Díla tohoto užito bylo při práci nejvíce a podle něho většinou uváděny citáty. — Kromě toho: Lehner: Die Marienverehrung in den ersten Jahrhunderten. Jeho stanovisku odpírá Liell: Die Darstellungen der allersel. Jungfrau ... in den Katakomben. První část díla je dogmaticko-historická, autor postupuje od sněmu efeského zpět až k dobám apoštolským. — Thom. Livius: Die allersel. Jungfrau bei den Vätern der ersten sechs Jahrhunderte. Kniha tato není prý spolehlivá v citátech. — Ve větších dogmatikách (Pohle II., Heinrich-Gutberlet VII. díl) výroky sv. Otců.

[2]) t. j. svatá Panna zrodila ne pouhého člověka, ale Syna Božího.

to vše patrno z krátké perikopy Lukáše 1, 26—38. Magnifikat dal podnět k velebení její pokory, vděčnosti, lásky k Bohu i bližnímu, znalosti písma sv. Hlavně o tyto údaje se opírají tehdejší spisovatelé, kromě toho však i o několik jiných; Jan 2, 1—5 svědčí o její soucitnosti, důvěře a pevné naději, scéna u kříže hlavně o její statečnosti, Lukáš 2, 19—51 o její duši rozjímavé.

Čeho se svatí evangelisté jen dotkli, rozvíjeli spisovatelé pozdější. U žáků apoštolských není zmínky o její svatosti; sv. Polykarp hájí její mateřství lidské; sv. Ignác kromě toho její panenské početí a mateřství božské. Že se od nich nezachovalo zpráv o úctě marianské, nedokazuje, že se o ní ničeho nevědělo. Apokryfní „Protoevangelium Jakobovo“, jež vzniklo asi v polovině II. století a podává názory tehdejšího lidu o Matce Boží, jest důkazem, že úcta k ní byla tehdy značně rozšířena. Protoevangelium Jakobovo není dokument dogmatický, nýbrž historický; obsahuje lidové názory, jež neznámý skladatel sebral a zcelil.[1]) Názory ty jsou nejen naivní, nýbrž namnoze i nedůstojné, ale tím hleděl skladatel obhájiti její svatost. Tím, že jí přidružil za snoubence stařičkého vdovce Josefa, jenž má syny z prvního manželství, stanoví a priori její panenství a vysvětluje záhadu „bratří Ježíšových“ v evangeliích (podobně i Epifanius, Řehoř Nyss., Ambrož a mnoho jiných). Kromě čistoty klade důraz na její pokoru, ale v tom přehání tak, že činí z ní osobu, jež

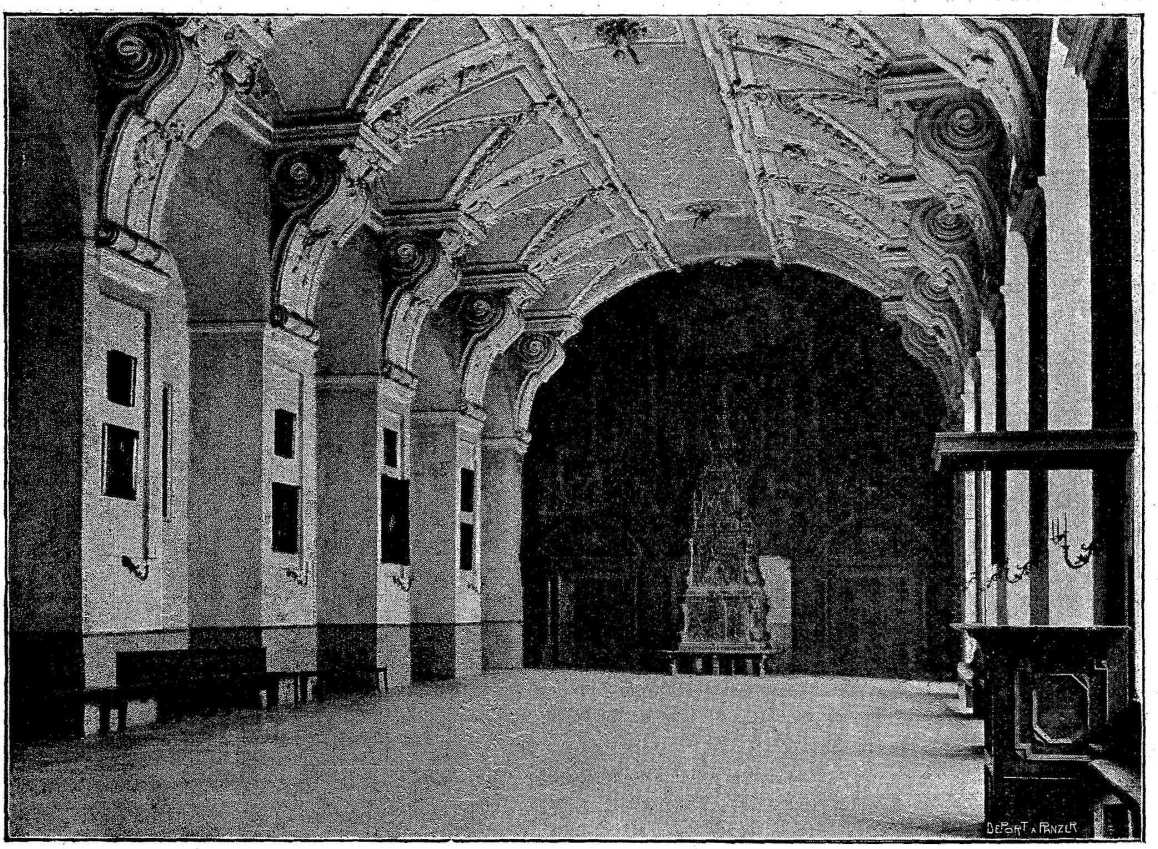

Velký sál v Klementinu (letní refektář)

[1]) Mnozí jsou náhledu jiného; tvrdí se též, že povstalo později.

neví, co se s ní děje, materielní a bezvědomý nástroj božské všemohoucnosti. Z celého líčení však plyne, že spisovatel chtěl představiti „Pannu" jako vzor dokonalosti, avšak nezdařilo se mu to.

S větším zdarem se potkal autor jiného apokryfu „Věštby Sibyliny", ze III. století. I tento spis, složený ve verších, jest jako Protoevangelium parafrase Lukášovy perikopy, v níž doplňuje, co dle jeho mínění schází. Nazývá Bohorodičku pannou svatou, čistou, pokornou, do jejíhož neposkvrněného lůna sestoupilo Slovo vtělené (VIII, 456 nn).

Větší váhu mají ovšem zprávy prvních apologetů. Tu jest třeba míti na mysli, že svatost Matky Boží se jeví ve spisech tehdejších jako důsledek jejího panenství. Jest to přirozené, poněvadž svatá Panna byla pokládána za morální nástroj božské moudrosti, její panenství značilo nejen čistotu a neporušenost těla, nýbrž čistotu celé osoby, svatost duše. Proto záhy místo jména jejího užívá se slova Panna, svatá Panna.[1])

Apologeti neměli příležitosti mluviti o ctnostech jejích; činí-li to přece, mají údaje jejich tím větší váhu. Sv. Justin s důrazem poukazuje na její pevnou víru. On první stanovil a dovedně, ač ne podrobně rozvinul parallelu mezi Evou a svatou Pannou (druhá Eva), stavě hlavně víru, poslušnost a chování její k andělu dobrému oproti nevěře a neposlušnosti Evině, jejímu počínání při slovech anděla zlého.[2])

Sv. Irenej, jenž hájil zvláště lidské mateřství, sv. Panny (t. j. že Ježíš Kristus vzal z ní v pravdě a skutečně své tělo a pravou lidskou přirozenost, Adv. haer. lib. III., IV.), následoval svého učitele a rozvinul ještě více parallelu mezi první a druhou Evou; svatá Panna svou vírou a poslušností napravila čin Evin. Irenej mluví o její prostotě holubičí, o její čistotě, když vykládá o jejím spolupůsobení v díle vykupitelském, ve zničení porušenosti, v novém zrození k neporušitelnosti, jež zobrazena byla zrozením z Panny. Stanoví theorii, jíž se Justin dotkl, o místě, jež Matka zaujímá vedle Syna, a činí z Bohorodičky ideál svatosti, jež pokolení pozdější přijala.

Jeho žák, sv. Hippolyt, nemluví o svatosti Matky Boží ex professo. Názor o jeho mínění můžeme si učiniti z narážek a názvů, jež jí uděluje (μακαρία Μαρία . . . koho jsi nosila ve svém lůně panenském . . . Slovo Boží vzalo svaté tělo ze svaté Panny). Epitheton „svatá" (ἁγία) zůstává od té doby vedle slova παρθένος (často též παρθένος ἁγνή). Značnou důležitost má okolnost, že užívá on a mnozí pozdější spisovatelé slova „svatá" na místech čistě dogmatických, kde nebylo příležitosti mluviti o svatosti Bohorodičky (contra Noet. 17, περὶ τοῦ ἀντιχρίστου 8, in Genesin 49, 25 etc.). Principem svatosti jest podle Hippolyta její poslání jako matky Spasitelovy; lůno její bylo místem, kde nový Adam přišel vykoupiti Adama prvního.

---

[1]) Již v Protoevangeliu. Slova „Bohorodička" (Θεοτόκος) nenalézáme v zachovaných památkách přednicejských. Tvrzení, že sv. Hippolyt ho užil, jest nedokázané. Sokrates tvrdí, že ho užil Origenes ve výkladě listu k Římanům; tvrzení toto jest bezpochyby pravdivé. V památkách zachovaných jest ovšem mnoho výrazů, jež značí totéž co „Bohorodička": sv. Panna zrodila Syna Božího, Slovo Boží, nosila v lůně Boha; počala Syna Božího; Bůh, Syn Boží, Ježíš Kristus, Emmanuel narodil se (vzal tělo) z Panny atd. Jest zjevno, že již tehdy byli přesvědčeni, že svatá Panna jest Matkou Boží.

[2]) Svatý Justin jest vedle Origena nejohnivější zastánce panenství Matky Boží, hlavně nadpřirozeného panenského početí, kdežto Origenes hájí její panenství po porodu. Justin věnuje otázce té skoro třetinu svého Dial. cum Tryphone, opírá se hlavně o Is. 7, 14 a vyvrací námitky židů i pohanů.

V církvi alexandrijské byly názory o svatosti nejblahoslavenější Panny stejné jako v římské. Klement Alex. nemluví o svatosti její přímo, ale předpokládá ji, přirovnávaje církev k Panně-Matce (Stromat. 3, 17.).

Zajímavý jest v tomto ohledu Origenes, obhájce jejího panenství ustavičného a vedle Tertulliana a Irenea snad největší zastánce jejího pravého mateřství. Ve zbytcích jeho spisů nemluví se ani o víře, ani o poslušnosti její, poněvadž místo, jež o tomto předmětě jednalo, jeho kommentář k perikopě Tukáše 1, 26—38, se ztratilo. Zevrubně vykládá však o návštěvě u Alžběty; svatá Panna navštívila svou příbuznou, aby posvětila Jana a jeho rodiče. Že na tomto místě pracovala pieta, jest patrno; není ctnosti, jíž by tu spisovatel vznešenému hostu nepřikládal (hom. 8 in Lc: quod ergo dicit, respexit in humilitatem ancillae suae, tale est, quasi dixerit respexitin iustitiam ancillae suae . . . in temperantiam . . . . in fortitudinem atque patientiam . . .); k těmto ctnostem připojuje hlubokou znalost Zákona, znalost proroctví atd. (hom. 6 in Lc); vše to plynulo z představy, jakou o nejblahoslavenější Panně choval. Taková byla ale před početím Slova; v okamžiku, kdy Duch svatý v ní sestoupil, začíná nové období jejího duševního pokroku, její svatosti. — Více ještě než u předchůdců jeví se Bohorodička u Origena ideálem ženy; on stanoví, že musí býti pokládána za první pannu mezi ženami, jako její Syn byl první vzor dokonalé čistoty mezi lidmi. Podle něho byly k panenství poutány všechny ctnosti. Něžná láska Matky k Synu jeví se ve sceně kalvarské (com. in Joan.: „nikdo nemůže pochopiti smysl tohoto evangelia, . . . nepřijal-li od Ježíše Marii za matku . . .“, myšlenka, která zvláště ve středověké mariologii se zálibou se rozvíjela).

Origenes byl více než pouhá ozvěna názorů tehdejších, byl theologem a exegetou originelním.[1]) Uznával naprostou čistotu těla svaté Panny, důvodem jejím bylo božské mateřství: důstojnost tato vymáhala, aby tělo, zvolené k službě Slovu Božímu a za příbytek Ducha svatého, zůstalo neporušené až do konce. Důstojnost ta vymáhala i zbavení veškerého hříchu. Origenes to tušil, ale jeho theologie i exegese tomu odporovala; Spasitel zemřel pro všechny, tedy i pro svou Matku, tedy i ona hřešila (cf hom. 17 in Lc). Jest zajímavo sledovati jeho argumentaci. Byl jist, že náhledy jeho nepotkají se se souhlasem a že liší se od obecného mínění, proto hromadí důkazy, mluví patheticky, v samých apostrofách (stačí mu u Bohorodičky zcela malá chyba, jediný okamžik nevěry nebo jen pochybnosti pod křížem, kdy všichni byli pohoršeni a sama hlava apoštolů třikráte zapřela Pána; to byl meč předpověděný Simeonem atd.). Pozoruhodné jest, že nauka o všeobecnosti vykoupení, jež způsobila nesmírné obtíže největším theologům západním ve středověku při otázce o Neposkvrněném Početí — zbavení hříchu prvotního — působila obtíže tomuto velkému bohoslovci východnímu již ve III. století při otázce o zbavení veškeré viny osobní. Změnil-li názor svůj později, jako názor o jakési skvrně na samé osobě Spasitelově, není jisto; zdá se, že nikoliv. Jeho krajané však nepřijali jeho vývodů, uznávajíce naprostou svatost Matky Boží.

O jejím místě mezi ostatními světci má Origenes, jak se zdá, náhledy sobě odporující. Jeho učitel, Klement Alexandrijský, ji staví snad hned za nejsvětější Trojici, ale místo, kde o tom mluví, není dosti jasné. Mezi

[1]) Neubert o. c.

ženami zaujímá podle Origena místo první, protože byla první pannou. Odtud slova Alžběty, jež znamenají: „Jaké jsou mé zásluhy, že jsem za hodnou uznána, by Matka mého Spasitele přišla ke mně?“ (hom. 7 in Lc.) Byl-li přesvědčen, že zaujímala místo vyšší než kterýkoli tvor, se nedá dokázati, zvláště proto, že jí přičítá vinu, třeba nepatrnou. Jistě však staví ji nade všechny velké osoby, o nichž sv. písmo mluví; pozdrav andělův byl nový, žádný člověk nebyl jím poctěn, jen pro ni byl uchován (hom. 6 in Lc).

V Protoevangeliu předčí Beatissima všechny svaté. Podnět k tomuto přesvědčení daly zprávy evangelií, nepracuje tu pouhá pieta. Alžběta pokládá se za nehodnou její návštěvy, archanděl mluví k ní s úctou, jež vynikne ještě více, srovnáme-li řeč jeho se slovy, která promlouval k Zachariášovi. —

Po Origenovi nemáme dokladu ze III. století, jenž by nám osvětlil tehdejší názory o ctnostech svaté Panny. Ne nepatrným důkazem, že přesvědčení o svatosti její bylo vkořeněno v mysli věřících, jest okolnost, že kdykoli se o ní činí zmínka, často jen mimochodem, na místech čistě dogmatických (Adamantinus 5, 8), přikládá se jí vždy název ἁγία, ἄχραντος παρθένος; tak Řehoř Thaumaturg (hom. in Nativ. Christi), Laktancius (Div. Inst. 4, 12), nečítaje mnohé apokryfy, kde se jmenuje obyčejně παρθένος ἁγνή.

Zbývá ještě promluviti o stanovisku Tertullianově. Není v celé periodě přednicejské spisovatele, který hájil pravost mateřství nejbl. Panny s takovou prudkostí a jistotou, jako tento chladný právník, možno-li ho tak nazvati. Jeho povaha patrna jest však i tu, důkazy jeho často zarážejí a skoro odpuzují. Ve spisech „Adv. Marcionem“, „De carne Christi“, „De praescriptione“, vrací se s vytrvalostí neúnavnou k tomuto předmětu, vyvraceje bludy gnostiků a marcionitů. Ale obhájce mateřství Bohorodičky jest zároveň odpůrcem jejího panenství. Uznává, že Bohorodička byla virgo in conceptu, nikoli však in partu; první týká se Krista, druhé toliko jeho Matky. Rozumí se samo sebou, že neuznával ani panenství post partum. Nelze místa, jež o tom jednají, vyložiti ve smyslu katolickém, jsouť příliš určitá a jasná (De carne Ch. 23, De monog. 8 a j.). Stanovisko toto zaujímal nejen jako montanista, nýbrž již jako katolík.

Nepřekvapí nás tedy jeho názor o svatosti nejbl. Panny. Staví sice její víru proti nevěře Evině, ale jen jako vedlejší důkaz panenského početí; víru tuto nezachovala Bohorodička vždy; Spasitel kárá veřejně její nevěru, tak tvrdí ve spise „De carne Ch.“, odpovídaje marcionitům, kteří tvrdili, odvolávajíce se na Matouše 12, 46 nn., že Pán zapíral svou matku a ji za matku neuznával. Tertullian praví, že ji nezapírá, nýbrž kárá pro nevěru, a vidí v ní obraz nevěřící synagogy, jež zůstává venku a neposlouchá slov spásy, zatím co učenníci — nová církev — se tísní kolem Mistra.

Jeho mínění, zcela osamocené, plyne z toho, že viděl ve svaté Panně zcela fysický nástroj božské vůle, jenž byl bezvýznamný, když Bůh cíle svého dosáhl. Každá žena mohla věčnému Slovu službu tu vykonati, ba, on jde ještě dále, cf. De carne Ch. 4. Při jeho chladném, skoro drsném právnickém charakteru názory ty nepřekvapí. —

Přistupujeme nyní k druhé části a ptáme se, jaké úcty požívala Beatissima u prvních křesťanů. Stará legenda vypravuje, že po seslání Ducha svatého někteří křesťané byli takovou úctou

k Bohorodičce naplněni, že na Karmélu, kde Eliáš viděl mráček vystupující, jí za jejího života ještě vystavěli a posvětili kapli a že se tam schá-

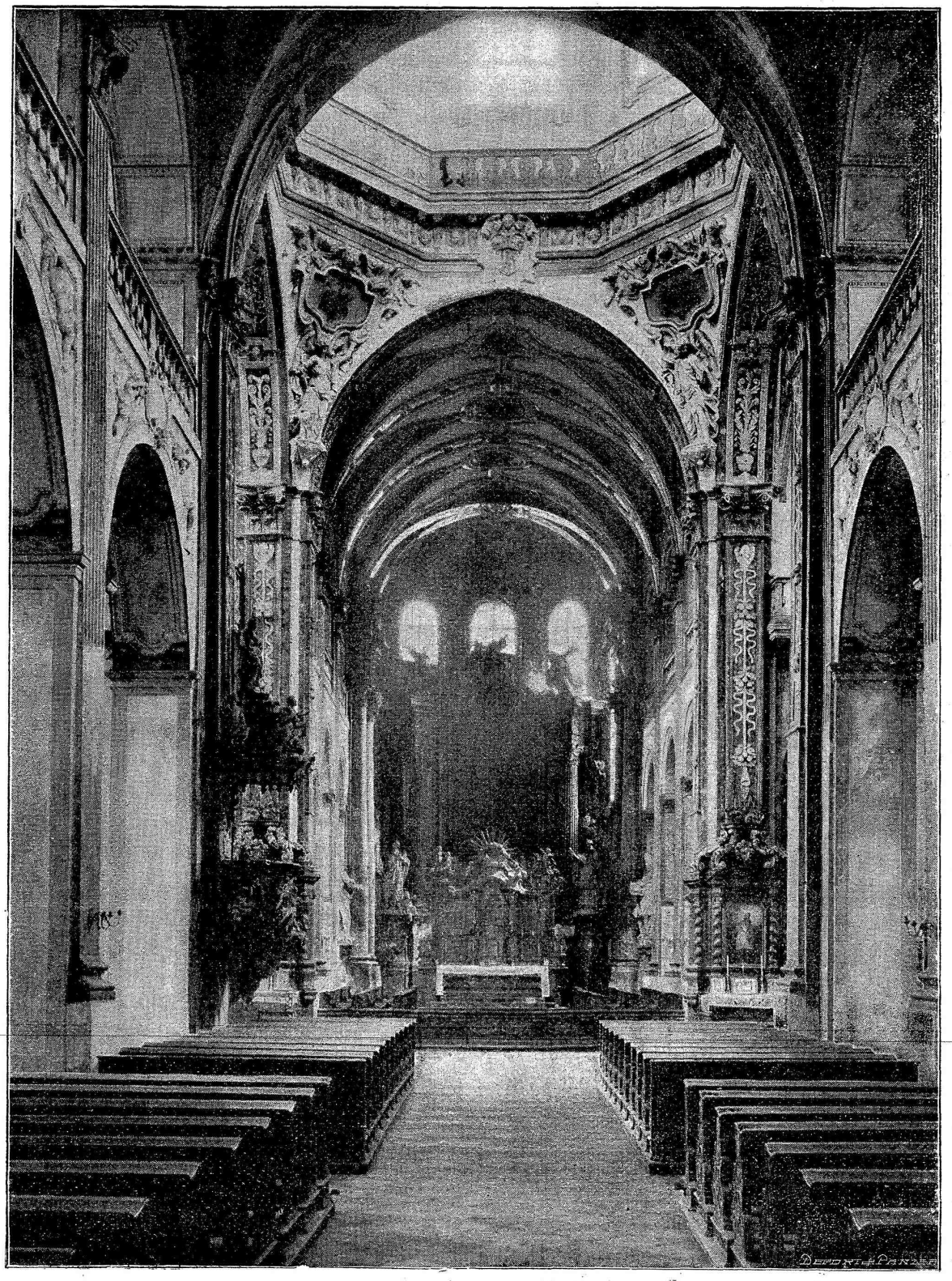

zeli (tak čteme i v 11. Nocturnu Lect. 4. a 5. na den B. M. de monte Carmelo).

Chceme-li nabýti jistých zpráv o úctě k Bohorodičce, třeba se ohlédnouti po jiných pramenech, než jsou apokryfy a legendy; ty jsou nejvýše historickým důkazem doby, ve které vznikly.

Pevnějšího základu nám poskytují malby v katakombách. Jsou přerůzné názory o tom, za jakým účelem se obrazy svaté Panny malovaly, jaký cíl umělec měl. Jest pravděpodobno, že obrazy ty neměly vždy za výhradní účel úctu k Bohorodičce a její oslavu; pokud jsou na hrobech obyčejných křesťanů, nemučedníků, vyjadřují spíše prosbu za mocnou přímluvu nebeské Královny pro duše zemřelého.

Nejstarší obraz, pocházející ze začátku II. století (z konce I. stol?), představuje Matku Boží s dítkem; nad ní jest hvězda, před ní stojí Isaiáš (Micheáš?). Nejvíce obrazů představuje příchod magů; z prvních tří století pocházejí čtyři, nejstarší z první poloviny II. století v katakombě sv. Priscilly. Tamtéž jest obraz Zvěstování Panny Marie z téže doby nebo o něco pozdější. Při obraze tomto dá se sotva popříti, že měl za účel jedině oslavu Bohorodičky. Netvoří článek v řetěze biblických výjevů, kde by jaksi zanikal, jest na stěně samojediný; Beatissima sedí na trůně, před ní stojí anděl. Jiný obraz Zvěstování pochází ze středu III. století.

Do doby přednicejské patří též obraz, na němž biskup odevzdává panně závoj; jeho ruka i pohled jsou obráceny k místu, kde s božským dítkem jest svatá Panna; zdá se, jakoby mluvil biskup k panně, jíž odevzdává závoj: „Hanc imitare filia!“

Pozoruhodné jest, že na obrazech katakomb sedí Beatissima na trůně; cti takové se jiným světcům nedostává. Obrazy, jež mají naznačiti moc přímluvy její a postavení mezi ostatními světci, pocházejí z doby pozdější.

Z toho patrno tudíž, že měli křesťané přesvědčení o mocné přímluvě svaté Panny; mnohé obrazy jsou illustracemi modliteb officia za zemřelé, pokud je známe (officium sv. Chrysostoma, tedy z V. století, má původ v době rozhodně starší; modlitby jeho byly známy tedy křesťanům, kteří malovali obrazy v katakombách). Jest tudíž patrno, že Bohorodička byla vzývána, že ji křesťané tehdejší za přímluvu prosili. Leč kromě důvodu tohoto a kromě apokryfů nemáme přímých důkazů. První stopy učení o přímluvě svatých jsou ve spisech druhé poloviny II. století. Sv. Irenej praví sice na jednom místě: „... ut virginis Evae Virgo Maria fierit advocata ...“, ale u něho advocare značí těšiti nebo na pomoc přispěti.

Z legend a apokryfů mluví jasně o mocné přímluvě Matky Boží legenda ze života sv. Řehoře Thaumaturga, apogryf „Věštby Sibylliny“ (II. 331—339.), kde Bůh udělil všem lidem nesmírnou jakousi milost διὰ χειρῶν παρθένου ἁγνῆς, a legenda, kterou sv. Řehoř Nazinský vypravuje o sv. Justinovi.

Nemáme-li dosti písemných zpráv o tom, jak byla svatá Panna vzývána, máme jich dosti o tom, že byla uctívána. Kromě apokryfů svědčí o tom homilie svatých otců a spisovatelů tehdejší doby; při tom třeba uvážiti, že Protoevangelium Jakobovo se rozšířilo nesmírně mezi lidem — důkaz, že jasně vyjadřovalo jejich smýšlení — a že homilie konány byly k lidu. O úctě k nejblahoslavenější Panně svědčí konečně vytrvalost, skoro houževnatost, s jakou bylo obhajováno její ustavičné panenství, její svatost, místo, jež zaujímá vedle Spasitele.

Co se však nedá dokázati, jest, že Bohorodička požívala officielního kultu v době přednicejské, ba podle toho, co známe, byla by odpověď spíše negativní. Všeobecné svátky byly jen svátek narození a zmrtvých vstání Páně, seslání Ducha svatého a Epifanie. Svátky svatých byly jen místné, poutány k místu a dnu jejich úmrtí. Kromě toho přistupovala okolnost, že věřící byli v týchž okolnostech jako mučedníci, jež uctívali; mučednictví bylo jaksi vrcholem jejich svatého života, poutalo na sebe pozornost křesťanů, kteří byli stejným pronásledováním ohrožováni a svíráni; při tom obraz Spasitelův jaksi ustupoval. Docela jinak bylo s Bohorodičkou: mimo Syna svého neměla významu, objevovala se jen vedle něho, její tajemství a její sláva byly zároveň jeho tajemství a jeho sláva. Že však nedostatek officielního kultu nezatemňuje obraz svaté Panny, jest zjevno. To, co se vypravuje v apokryfech a homiliích, jest kult ze srdce lidu spontanně vytrysklý (Neubert o. c.), jemuž by se žádný officielní nevyrovnal. A přece máme výrok velmi jasný a výmluvný, kterým archanděl zdraví Královnu svou: Ave, gratia plena.

Kvetla tudíž úcta k neposkvrněné Panně již před koncilem nicejským, v dobách, kdy křesťané se ukrývali v katakombách. Když jim byla dána svoboda, nastávají poměry zcela jiné, začíná nové období v životě církve a s ním zkvétá i úcta marianská. Máme nepřetržitou řadu sv. otců od koncilu nicejského do efeského, kde církev officielně prohlásila své učení o nejvznešenější důstojnosti Bohorodičky. Vincenc Livin. jmenuje jedenáct sv. otců, jichž spisy byly na koncilu předčítány, ale tím daleko nevyčerpává všechny. Nejdůležitější z nich jsou Cyprian Ant., Cyprian Carth., papež Felix, Theofil Alex., Athanasius, Efrem, něžný a vroucí ctitel Panny neposkvrněné, Jeroným, Cyrill Jerusalemský, Ambrož, největší ctitel Bohorodičky na západě té doby, Epifan, Řehoř Nyss., Alexander Alex., papež Julius, Basil, Řehoř Naz., Petr Alex.; v pátém století Cyrill Alex., Basil Selenc., Proclus, Augustin, papež Lev I., Isidor Pelusiota, papež Siricius, Hilarius, Fulgentius, Theodoret a j. Ti psali buď spisy specielně se týkající Matky Boží nebo jednali v ní mimochodem ve svých dílech nebo zanechali listy, v nichž jednají o sporných otázkách (papežové).

Daleko bychom zašli, kdybychom se zmínili ještě o dobách pozdějších, o dobách svatých Ildefonsů, Anselmů a Bernardů, kteří všichni po nadšených hymnech se přiznali: „quibus Te laudibus efferam, nescio“. A tak od pozdravení Gabrielova až po naše doby církev svatá ctí a velebí Pannu neposkvrněnou, a nejoddanější synové církve za čest si pokládají, mohou-li s ní se připojiti k andělu, který nejdříve pozdravil milostiplnou, a volati k ní: Ave, Maria!

Václav Žalud:

Píseň gotiky.

Z vítězných výkřiků gotiky smělé
vybral jsem píseň tu — — — Chcete ji znát ?
Vdechly ji v duši mou oblouky stmělé,
na něž se v podvečer červánek klad.

Šero ji všeptalo ve hruď mou tiše.
Paprslek oknem jak úzkým se krad,
snesl ton písně té s hrdé své výše
na struny duše mé — — — Chcete ji znát?
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Kamenná píseň má — Slyšíš ji hřmíti?
Staletí zní zde již v posvátném tichu.
Kamenné srdce mé — Slyšíš je bíti,
budí-li duši tvou z okovů hříchu?

Kamenná píseň má — Chápeš ji zcela,
z hrobu když volá tě do hvězdných říší?
Čarná má píseň — jak tichá, tak smělá
nitro ti rozvlní — srdce bouř ztiší.

Kamenná píseň má — Znáš sloky její,
v nichž písmem kamenným k duši tvé mluví
slova, jež jarem ti v srdce tvé hřejí,
v hruď tvou klid snesou, jak pohádky chůvy?

Kamenná píseň má. K prosbě i k práci
v jásavém sepnutí mrtvých svých ramen
duše zve znavené — sílu jim vrací
hrdým svým tonem, jenž v němý vryl kámen.

Kamenná píseň má — Pravdu; krám
v smělém svém akkordu vítězství chová
před zraky ztajenou, zrno jak v klasu — —
Pojď, uč se čísti mé písmo, má slova!

Kamenná píseň má — kamenné páže
kamenné srdce mé — — Slyšíš je bíti ?
— k oblouku oblouk jak v klenbě se váže:
v práci a modlitbě pravé jen žití — — —

Celý chrám v písni své zvučel, hřměl, jásal.
V echu ji vracel vždy oblouků řad — — —
Ožilo v duši, co mrtvý ret hlásal,
vše, co ton písně té v srdce mé klad.

Václav Žalud:

Tužby života.

Pláč tužeb života jsem zaslech' kdys,
jak v tonech bouřných — krajem teskně lkal,
a v disharmonických jak akkordech
se v echu srážel od čel tvrdých skal.

Svým tonem kvílel v jitra plná mlh — —
Zněl žalně v slunka zlatých paprscích — —
Lkal za večerů pohádkových krás,
lkal v tiché noci — — Nikdy neutich' —

Vše v sobě ztajil — — Bídy výkřiky,
ples písní štěstí, srdce němý žal,
květ naděje a slzy zklamání — — — —
Hned z blízka zněl, hned v cizí prchal dál —

Ze skrýší hvozdů podél skalních stěn
v pláň ploužil se a do polí se krad' — — —
Slít' v tonu lkavém v hrdé paláce
a pomalu se toulal kolem chat.

Vzdech podzimků nes' — zpěvů jarních ton,
ruch práce žití — věčný hrobu klid — — —
V jas nebes vzlét, kles v hrůzu propastí,
kde toužil spočinout a klidně mříť. —

Šel zástup krajem — modlil se i klel,
nes na rtech zpěv a v srdci teskný vzdech — — —
A v echu hlas všech vyzněl přec jen v pláč,
jenž v disharmonických lkal akkordech.

Frant. Kovář:

Buddhismus a křesťanství.

Učení Buddhovo a Kristovo. Vliv obojího učení.[1])

Poznáme-li blíže učení Gotama Buddhy a uvažujeme o něm, vystupuje nám bezděky před očima obraz jiný, obraz lákající k srovnání obou, obraz křesťanství. Zde i tam zemí procházející učitel, obklopený kruhem učenníků, zde i tam vypsání skutků a života učitelových v kanonických knihách, zde hlásá se, že království Boží přišlo, tam přináší se osvobození od útrap a smrti; zde jako tam spěje učení k překročení veškerých hranic nationalismu, spěje k universálnosti celý svět spojující.

Podobností těch s radostí chápou se nepřátelé křesťanství, vynalézají stále podobnosti nové a nové a činí závěry, jimiž by zničili křesťanství docela. Co v křesťanství je dobrého, za to prý děkuje královskému synu z Kapilavastu a jeho učení — hlásal již Schopenhauer. Rationalisté s radostí uvítali nahodilé podobnosti mezi legendami o Buddhovi a mezi evangeliemi a směle tvrdí, že evangelisté zprávy své čerpali ze spisů buddhistických. Leč podobnosti jsou často tak velice malicherné, rozdíl tak jasně patrný tomu, kdo si s předpojatostí nerozkazuje, že rozdílu toho viděti nesmí. Nebylo ostatně možno, aby spisy buddhistické měly vliv nějaký na evangelisty, neboť evangelisté legend o Buddhovi nemohli znáti. A kdyby i znali některé legendy o Buddhovi, nemohli upraviti mythických těch vypravování na historickou osobu Kristovu. Jsou-li jaké podobnosti a lze-li mluviti o nějakém vlivu, jsou to spíše evangelia a křesťanství, které měly vliv nejen na utvoření legend o životě Buddhově, nýbrž i na přetvoření názorů buddhistických, na zbožnění Buddhovo i na umění, jak dokazuje P. Jos. Dahlmann.[2])

Kdo nechce popříti historičnosti osoby Kristovy a pravosti evangelií, uzná konečně důvody ty. Podobnosti však mezi buddhismem a křesťanstvím a nepřátelství proti křesťanství svádí některé k výmyslu jinému. Uznávají, že evangelia nevznikla pod vlivem legend buddhistických, uznávají, že evangelisté nemohli jich znáti, tvrdí však: „Neznali-li evangelisté učení Buddhova, znal je Kristus. Neboť od svého 12. až do 30. roku, tedy v době, o níž evangelia nemluví, byl Kristus žákem mnichů buddhistických, od nich byl vychován. Pak se vrátil domů a hlásal krajanům svým — učení Buddhovo. Učení to bylo později zkomoleno a smícháno s učením židovských knih a tak nám je podávají evangelisté, kteří napsali dle svého mínění učení Kristovo, ve skutečnosti však učení Buddhovo, doplněné učením židovským. Nyní ale nastává doba, kdy potomci Arijců uznají znova nezkažené učení Buddhovo. Křesťanství je zastaralé,

[1]) Je to část přednášek o tomto thematě v „R. S." Obsah části předcházející jest: Úvod. I. Stav Indie před buddhismem (brahmanismus). II. Život Buddhův. III. Učení Buddhovo. IV. Sangha či bratrstvo Gotama Buddhy. V. Kanon buddhismu. VI. Šíření buddhismu. VII. Vývoj buddhismu. VIII. Buddha a Kristus. (Podobnosti v životě obou, domnělý vliv legend o Buddhovi na evangelia.)

Prameny k této části: Kristiana Pesche S. J. v Stimmen aus Maria-Laach: „Das Licht Asiens" ve sv. 31; Gott, Seele und Seligkeit nach buddhistischer Anschauung, sv. 32; Die buddhistische Moral, sv. 33.; Die sittigenden Erfolge des Buddhismus, sv. 33. Dr. Isidor Silbermangl: Der Buddhismus nach seiner Entstehung, Fortbildung und Verbreitung. P. Jos. Dahlmann S. J.: Indische Fahrten I. a II. a pak spisy průběhem práce pod čarou citované.

[2]) Indische Fahrten II., str. 85—157.

buddhismus je náboženství budoucnosti, náboženství volné, vznešené lidskosti, která nechce žádné Boží milosti, nebojí se Božího hněvu a která vidí soudce svých činů pouze ve vlastním srdci, ve vlastním, lepším poznání“[1])

Pro toto tvrzení své o Kristu nemají ovšem protivníci důkazu. Vizme však oboje učení, Buddhovo i Kristovo, srovnejme je a poznáme, že n e b y l o m o ž n o, a b y K r i s t u s z n a l u č e n í B u d d h o v o a h l á s a l j e. Obě učení jsou totiž mezi sebou v poměru, který logik vyjadřuje slovem antithese, fysik — protivné poly. Uvidíme, že metafysické i ethické základy obou učení jsou pravé protivy: zde theismus — tam atheismus

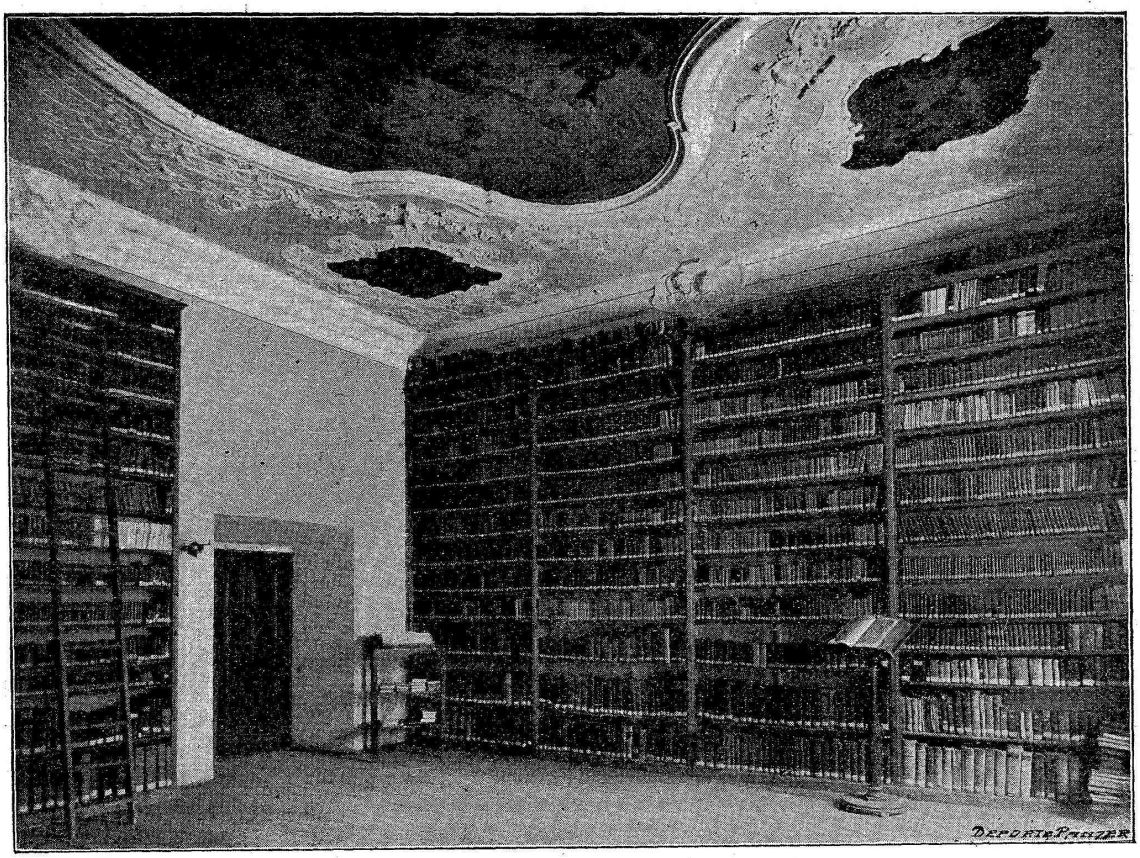

Latinská knihovna v k.-a. semináři.

a apsychismus; na obou pak těch základech založena jest i konsekventní anthropologie a kosmologie.

Vizme též následky obojího učení, vizme i vliv učení těch na lidstvo, které ta učení přijalo a poznáme rozdíl veliký. —

B u d d h i s m u s j e s t p r ý n á b o ž e n s t v í m b e z d o g m a t u a takové jest náboženství budoucnosti, hlásají nepřátelé křesťanství. Avšak dogma jest duší křesťanství a dodává zákonu mravnímu vlastního křesťanského životního principu. Vizme příklad! Kristus i Buddha dávají přikázání: nezabiješ! Ale jaký jest rozdíl v d u c h u obou zákonů! — Kristus praví: Nesmíš zabíjeti, poněvadž to zakazuje Bůh, tvůj nejvyšší

[1]) Viz posudek spisu: „Buddhistischer Katechismus zur Einführung in die Lehre des Buddha Gotamo“ ve Stimmen aus M. L., sv. 44. str. 317.

pán a zákonodárce! Buddha praví: Nesmíš zabíjeti, poněvadž karma, t. j. neosobný zákon mravní odplaty, ovládající veškeré vznikání a zanikání věcí, přinese ti z toho činu špatné ovoce; tvoje duše bude v příštím zrození žíti ve zvířeti. Křesťan tedy, poslouchaje zákona, podrobuje svou vůli osobnímu zákonodárci. U Buddhisty jest však ta poslušnost skutkem chytrosti oproti neosobní moci. A rozdíl v názorech — leží v dogmatu!

Každé náboženství dá se koncentrovati na názory o Bohu, duši a věčnosti, nebo o Tvůrci, tvoru a jich vzájemném poměru. Co učí o tom křesťanství, co buddhismus?

Křesťanství praví: Člověk jest stvořen od Boha, aby mu sloužil a jako odměny za to dosáhne věčné blaženosti, bude spojen s Bohem a věčně bude na Něho patřiti. — A názory buddhismu? Všichni znalci buddhismu souhlasí v tom, že v systemu Buddhově není osobního Boha a Tvůrce. M. Müller praví: Nelze popříti, že Buddha byl atheistou. Buddha nezná Boha, božské lásky, věrnosti, prozřetelnosti; zná jen zákon vývoje, ledové, mrtvé, neosobné fatum, karmu. Buddhovo učení není však positivní atheismus, nýbrž negativní agnosticismus. Buddha totiž nepraví nikde výslovně, že není Boha, nýbrž vůbec o něm nemluví. Pozdější buddhisté však popřeli positivně existenci božskou. Dr. Zubatý píše v Ottově Slovníku Naučném: Buddhismus jest vlastně smělým pokusem náboženství bez Boha; není Boha — tvůrce, na jehož milosti bytí světa je závislým, vše povstává a mění se samo ze sebe, dle vlastní vůle a vnitřní povahy.

Buddha sice mluví o bozích, o Brahmovi, Jndrovi, Agnim, ale neuznává jich za vyšší bytosti, jež třeba ctíti. Od těch bohů nemají prý lidé ničeho čekati a také ničeho se báti, oběti jim přinášené nemají ovšem žádné ceny. K čemu také ctíti bohy? Jsou-li vyšší bytosti než lidé, jsou přec podrobeni změně. Lidi nemohou vysvoboditi od útrap, ba oni sami pro sebe nemohou dosíci klidu, dokud se nestanou budhy, dokud nevejdou v nirvanu. Je-li kdo v jedné existenci bohem, může se v druhé i zvířetem zroditi. Buddha sám byl v dřívějších existencích bohem a musil se zase státi člověkem, aby dosáhl nirvany. Proto mohl Buddha zvítěziti i nad bohy, byl vyšší než oni.

Jest tedy veliký rozdíl, když místo křesťanského Boha, živoucího, svatého a dobrého Tvůrce a Pána světa nalézáme u Buddhy toliko temnou prázdnotu, v níž bez příčiny světy z ničeho vznikají, aby se zase v nic ponořily!

Od zla vykoupen jest člověk dle buddhismu ne milostí Boha nebo bohů, ne prostřednictvím spasitele. Každý má se vykoupiti sám svým vlastním poznáním! V buddhismu jest Bůh ničím, člověk vším; v křesťanství jest člověk ničím, Bůh vším. V tom jsou základní rozdíly.

Vedle otázky o existenci Boží jest neméně důležitá otázka, má-li člověk nesmrtelnou duši. Křesťanství na ni odpovídá kladně.

Učení pak buddhistické o synthesi člověka jest:[1]) „Duše" jest jen slovo, kterým nevědomé vyjadřují špatnou představu. Jelikož každá věc podléhá změně, není ani člověk z toho zákona vyňat a každá jeho část se musí změnit. To, co se mění, nemá nikdy trvalého podkladu, není tedy ani v člověku nic nesmrtelného, tak zv. duše. Že by člověk jediný z tvorstva měl duši, to prý jest idea nerozumná, nedokázaná logikou a nepodporovaná vědou. V člověku není nic zvláštního, žádné „já", nic nemůže jmeno-

[1]) H. S. Olcott: Der buddhistische Katechismus str. 90 n.

vati svým; jest jen jedno a všecko, a tvorstvo a věci jsou jen částí jeho. To, co člověka člověkem tvoří a působí, že jest déle trvající osobností, jest t. zv. tanha, t. j. neukojitelná žádost po existenci. Podle toho, jaké vykonala která bytost skutky, které musí býti v budoucnosti odměněny nebo potrestány a podle toho, jakou má tanha, žádost po existenci, podle toho musí pod vlivem karny trpěti znovuzrození. A co se rodí znova? Rodí se spojení prvků, zvané „skandha", čili rodí se osobnost, kterou uskutečnila poslední produktivní myšlenka umírající osoby. Člověk se tedy skládá z patero prvků, jež jsou: materielní vlastnosti; smyslové pojímání; abstraktní představování; snahy schopnosti ducha; síly rozumové čili sebevědomí. Jimi jsme si vědomi svého bytí a jejich prostřednictvím máme představu o světě kolem sebe. V jakém stupni a v jakém množství se těchto patero prvků v člověku sloučí, toho příčinou jest karma každého individua v jeho předešlém životě.

Jest tedy spíše stěhování z á s l u h (karma) než stěhování duší. „Duše", sloučení 5 prvků, jest v nově zrozeném člověku jiná než v existenci jeho dřívější, ale karma, následky dobrých i zlých činů, zůstává.

Buddhismus nezná tedy individuelního, sebevědomého, nesmrtelného principu života — duše.

Není tedy rozdílu mezi dvěma náboženstvími, z nichž jedno vyznává víru v nesmrtelnost duše, druhé však duše vůbec neuznává?

B l a ž e n o s t dle názoru křesťanského záleží v dokonalém a věčném spojení duše s Bohem poznáním a láskou. V systemu Buddhově není však ani Boha, ani duše, nemůže tam tedy býti ani blaženosti ve smyslu křesťanském. Přece však kyne přívrženci Buddhovu po ukončení časného života jakási odměna, která vznešenější jest všech statků pozemských. A jaké jest to nejvyšší dobro? Jako se zdá Indovi pro jeho tělo, zmořené žárem tropického slunce klid v chladivém stínu dobrem všech dober největším, tak jest i jeho unavenému duchu věčný k l i d jediným, po čem touží. Klidu, věčného klidu, hledá ovšem i Kristus, ale jemu jest klidem poznání a láska ve stupni tak dokonalém, že nemůže se o větší ani snažiti. Klid blažených jest odleskem klidu Božího, nejvyšší, nikdy neobsáhlá plnost života. — A jaký jest klid, po němž touží buddhista? Je to klid positivní blaženosti, či klid v „ničem"? Co jest n i r v a n a?

Buddha sám toho nikdy zřetelně nevyslovil a různé části kanonu buddhistického si v této věci odporují. Dle etymologie slova toho a dle nejstarších spisů buddhistických znalci sanskrtu tvrdí, že slovo to znamená: shasnutí světla. Jakmile člověk dojde dokonalosti, „zhasne jako lampa"; není, jak praví brahmané, absorbována jako kapka mořem. Katechismus buddhistický definuje nirvanu[1]): Stav absolutního klidu, stav, který může býti dosažen na zemi člověkem, který zničil všechny představy dualismu, smyslových rozkoší a egoismu. Jest to stav „úplného vydání sebe sama pravdě". Neosvobozený duch nemá tušení o blaženosti nirvany — to leží za hranicemi sféry vědomosti bohů a neosvícených lidí. Trampoty organického života jsou tu zničeny, arahat (t. j. ten, kdo dosáhl nirvany) ví, že je osvobozen a že žije v úplné blaženosti. Silbernagl praví[2]): Nirvana má dvojí význam: Positivně jest to nejvyšší stupeň duševní svobody a blaženosti, kde smrt ztratila svůj osten, kde všechny

[1]) l. c. str. 45.

[2]) Dr. J. Silbernagl: Der Buddhismus nach seiner Entstehung, Fortbildung und Verbreitung.

zkoušky života, jeho zisk i ztráty, naděje i pochybnosti na vždy zmizely v dokonalém klidu, negativně naproti tomu jest to absolutní osvobození od existence, osvobození, které nastává při smrti buddhistických asketů. Max Müller praví, že dle spisů buddhistických značí nirvana vejití duše v klid, zaniknutí všech přání a žádostí, lhostejnost oproti radosti i žalu, blahobytu i bídě, ponoření se duše v sama sebe a osvobození od koloběhu existencí od zrození k smrti a od smrti k novému zrození.

Velká většina buddhistů, především lid pojímá nirvanu jinak — ne nihilisticky. Millionům buddhistů značí nirvana ráj, často velmi mohamedánský. Filosofové však pokládají ji za zničení. Chtěji osvobození od strastí, byť i vysvobození to v ničem končilo.

Jest tedy buddhismus světovým názorem bez Boha, bez duše; cílem a koncem jeho jest „nic". Tedy čirý agnosticismus! Nelze si věru ani představit, že by se křesťanství dalo vyvodit z buddhismu. Dovedou to ovšem snadno nepřátelé křesťanství, jejichž cílem jest snížiti křesťanství, zbaviti je všeho božského, učiniti je dílem čistě lidským, aby se dalo potom snáze odvrhnout jako věc zastaralá. Toť rozdíly základní ve věrouce. Kolik však jest rozdílů ještě jiných!

Boj proti vášním má ovšem buddhismus společný s křesťanstvím; avšak buddhismus nechce svými asketickými prostředky vášní jen potlačovati, jako křesťanství, nýbrž úplně zničiti; liší se tedy cílem svým od křesťanství. Křesťanství chce člověka spojiti s jeho Stvořitelem, ukazuje mu proto cestu, kterou má jíti, aby došel k Tomu, jenž jest principem i koncem všeho a učí jako největší povinnost — podrobení vlastní vůle Jeho rozkazům. Starého člověka nutno svléci a odíti se v člověka nového, posvěceného svatými svátostmi a určeného k blaženému, věčnému životu. — Buddhismus naproti tomu hledí člověka odloučiti od všeho, co jest mimo něho, a jeho osobnost činí jediným a samostatným centrem. Vybízí člověka k nadobyčejnému umrtvování které mu má pomoci k dokonalosti, jejíž nejvyšším bodem jest nepochopitelný stav nirvany. Buddhista nezná vykoupení; jest zmítán těžkostmi hříchu, ale nedovede se tohoto zla zbaviti. Hlas, který mu slibuje klid, jest jen ozvěna, nemá životní existence, nemá substance. Právem proto praví ruský orientalista Alexej Bobrovnikov, že učení Buddhovo není náboženstvím, poněvadž nezná spojení člověka s nejvyšší osobní bytostí, nýbrž že jest to jen filosofie. To uznává i katechismus buddhistický.[1])

Filosofie však nemůže býti přijata celým národem jako náboženství. Nemaje náboženských prvků, vzal na sebe buddhismus masku náboženství tím, že zavedl jistý kult, jest tak filosofií v rouše náboženském. A to bylo dobrem pro buddhismus, že mohl vedle sebe strpěti každý jiný náboženský kultus, ba že se mu dovedl více méně přizpůsobiti.

Dědičného hříchu ovšem buddhismus nezná — tím méně pak zná milost. Na zemi neznají buddhisté klidu, kterého může dosíci křesťan nadšený svou věrou, klidu tichého, šťastného života svatých, který jest ustavičným obcováním s Bohem. A vykoupení buddhistické jest nejradikálnější pessimismus oproti optimismu křesťanskému. Buddha jest učitelem nihilistického pessimismu. „Takové učení ovšem nepovzbuzuje k práci, naopak veškeru chuť k práci ochromuje. Nemá tedy Hellwald zcela nepravdu, když buddhismus nazývá náboženn-

[1]) odpověď na otázku 134.

stvím lenosti, ba ani Bertholet, když se táže, zda buddhismus se právě proto nerozšířil, že činí lidské slabosti značné ústupky.“[1])

Buddhistické učení o stěhování duší, které postupuje nutně v před dle zákona morálního fatum, musilo ovšem míti vliv zdivočující a znemravňující; neboť učením, že duše člověka vchází též do těla zvířecího, povyšuje se sféra zvířecí, snižuje se však lidská, a tak odstraňuje se podstatný rozdíl mezi člověkem a zvířetem, a to ovšem muselo působiti zhoubně na vyšší mravní nazírání. Zničilo to především cit pro mravní hodnost člověka. Vnější schránka neznamená nic; tygr, hyena, šakal, sup může býti právě tak dobře jako lidské tělo obydlím lidské „duše“. „Tak vedlo učení o stěhování duší

Chrám sv. Salvatora před Karlovým mostem.

k neoprávněnému opovrhování tělem, živilo na jedné straně žádost zničiti všechno, co obklopuje jediné pravé bytí člověka nějakou schránkou a tato žádost došla plného vývoje v trýznění těla a sebeničení; zároveň ale rozpoutávalo učení to všechny nízké žádosti v člověku dřímající a ty došly vývoje v nespoutané zvířecí smyslnosti, o níž mluví obrazy na stěnách chrámů indických.“[2])

S úmyslem, aby snížili křesťanství, vykládají nepřátelé všechno, i zvyky křesťanské, z buddhismu. Buddhismus má prý, hlavně v Tibetu (lamaismus), růžence, ostatky, křest, zvony, půst, zpověď atd. Toť prý jsou vzory zřízení křesťanských. Pravé vysvětlení ovšem je snadné — a tak lze vyložit všechny téměř podobnosti. Mnohé dají se vy-

[1]) Dr. Rich. Špaček: Vzniklo křesťanství z buddhismu nebo z řecko-římské filosofie? (Čas. katol. duchov. 1908 str. 120.)

[2]) Dahlmann l. c. I. 279.

[3]) Vychodil: Apologie II. 238.

ložit snadno potřebami lidské přirozenosti, mnohdy tak podstatně stejnými, zvláště v ohledu náboženském. Dalším důvodem jest asi Prazjevení a jeho zbytky v konservativním člověčenstvu tehdejším, zvláště pak ve východním, zajisté hojně zachovalé. Toto zvláštní, nadpřirozené nazírání stalo se jakousi druhou, vyšší přirozeností lidstva, v jehožto zkazkách pozorujeme odtud četné společné prvky, byť sebe více znetvořené.

Morálka Buddhova budí ovšem náš podiv. Morálka jeho appeluje na zákon lidství, v srdci každého člověka vepsaný, jest to vlastně první tlumočení toho zákona. Akkordy morální, které jednou tak plnými tony zazněly, musely ovšem vzbuditi rozruch a dlouhotrvající ohlas. Jaký však přece rozdíl mezi morálkou Buddhovou a morálkou Kristovou!

Ve spisech buddhistických jest množství průpovědí, které obsahují nejkrásnější a nejvznešenější mravní učení, ale naproti tomu často s témž spise, ba vedle sebe, nalezne se věta, která se příčí citu. Tak ku př. uvádí Kristian Pesch S. J.[1]) tento příklad z pravidel zpovědních (patimokkha): Na jednom místě čte se: „Mluví-li kdo s plným vědomím nepravdu, musí činiti pokání. Hubuje-li někdo, musí činiti pokání.“ Ale hned vedle toho čteme: „Když mnich zemi kopá nebo kopati nechává, musí činiti pokání. Když mnich trávu nebo zemi kropí vodou, v níž jsou zvířátka, musí činiti pokání. Kdo vodou šplíchá, musí činiti pokání atd.“ Jsou malichernosti takové v morálce Kristově?

Úhelným kamenem zákonů Kristových jsou přikázání lásky k Bohu a bližnímu. Bližního máme milovat k vůli Bohu. Bůh jest pro křesťana centrem všech přání a všeho jednání, Bůh jest posledním cílem všeho snažení. Co činíme, činíme proto, že se to Bohu líbí a poněvadž doufáme, že dosáhneme tím Boha. Víra naše v Boha nemůže se lépe ukázati, než v pravé a obětovné lásce k bližnímu: Láska k Bohu jest nám hlavním motivem; proto pěje sv. Pavel známý hymnus na lásku (1. Kor. 13.).

Buddhismus však nezná Boha, nezná lásky k Bohu. Bytostí nejvyšší jest Buddha a základním principem veškeré morálky jest věta: Snaž se státi se buddhou. Všecko snažení a všechny skutky koná tedy buddhista k vůli sobě samému, středem všeho jednání a snažení jest vlastní já. — Buddhista se chce vysvobodit, vysvobodit od trampot, vejíti v nirvanu. Vlastní vykoupení jest posledním cílem, jemuž se musí všechny prostředky podrobiti. S chladnou vypočítavostí koná buddhista všechny služby jako prostředky k dosažení svého osobního cíle. Bližního nenáviděti nesmí — to by byla žádost a ta jest překážkou dosažení nirvany. Ale ani milovati bližního nesmí, poněvadž láska jest žádost. „Jen ti, kteří ničeho nemilují, a ničeho nenávidí, nemají pout,“ praví Dhammapada.[2]) Jest tedy buddhismus egoismus nejvyššího stupně. Pro poesii lásky křesťanské nemá slova. Dobytí si mravních zásluh jest jen skutek kramářské chytrosti.

Život ctnostný má pro buddhistu jen ten význam, že jest užitečný k dojití poznání a nirvany. Jen nedokonalý potřebuje tedy ctnosti, kdo jest blízek osvícení, nepotřebuje již ctnostných skutků. „Toho jmenují v pravdě moudrým, kdo v tomto světě povznesen jest nad dobro i zlo a na služebnost oběma, praví Dhammapada. Skutky jsou jen pro nedokonalé. Čím více se podobá člověk mrtvole, tím dále přivedl to v duchovním svém vývoji.

[1]) Die buddhistische Moral ve Stimmen aus Maria-Laach sv. 33.
[2]) Pesch l. c. str. 211.

Křesťan dochází dokonalosti a blaženosti skutky lásky k Bohu a k bližnímu. Buddhista však dosahuje dokonalost poznáním „čtyř vznešených pravd". Ne tedy činný život, oživený láskou, nýbrž filosofická spekulace jest cestou k dosažení blaha. Jen ten, kdo nedospěl v dokonalosti ještě na výši filosofování, musí činiti dobré skutky proto, aby zničil svoje žádosti, ježto žádosti překážejí spekulaci. Počestnost jest nižším stupněm dobra mravního, vyšším jest „v sebe ponoření", nejvyšším moudrost.

Dle víry křesťanské může dojíti spasení každý člověk. Ne tak v buddhismu. Tam jen duševně silný, oddaný spekulaci, hluboký myslitel dospěje spasení. Nižší vrstvy lidu, pracující třídy, ty nemohou se povznésti k filosofování. Jen nejmoudřejším náleží učení Buddhovo. Jaký opak učení Toho, který dítky k sobě volal, „neboť jejich jest království nebeské"! Pro děti a dětem podobné není otevřena náruč Buddhova.

Nevědomost jest dle Buddhy poslední kořen všeho zla a jedinou mocí, která může zlo přemoci, jest vědění. Vykoupením jest tedy především věda a kázání o vykoupení nemůže býti nic jiného než výklad vědy' t. j. řada abstraktních pojmů a abstraktních pouček. Pro massy lidu není tedy dle toho vykoupení. Kdo musí pečovati o rodinu, kdo musí zápasiti s bídou a nouzí obyčejného života — jak by měl schopnosti a chuť k spekulacím, které po mnoha a mnoha letech při úsilné práci teprve dosáhnou cíle! „Kdo žije životem rodinným, pro toho není vykoupení", učí Dhammapada. Život rodinný je útrapou, sídlem nečistoty, každý má se ho štítiti. Spravedlivý, zbožný život jest jen život mnišský. Laik se může snažiti jakkoliv, do říše Buddhovy nemá přístupu. Jen mnichovi jest možno dojíti spásy. Dokud se člověk stará o své potřeby, dokud pečuje o ženu a děti, nemá naděje na nirvanu. Kdo umírá, aniž by zcela odvrhl lásku k ženě a dítkám, nemá jiné naděje než že za odměnu dobrých skutků, které v životě vykonal, příště zrodí se v lepším stavu. — Kdyby však všichni lidé se stali mnichy, žebráky — kdo by pak žebrákům těm skýtal almužny?

Katolická církev ovšem velice cení stav panický, avšak tím, že někdo v stavu tom žije, nedosahuje ještě nutně svého cíle jako v buddhismu. Z dvou lidí, z nichž jeden žil ve stavu panickém, druhý ve stavu manželském, dosáhne ten vyšší blaženosti v nebi, kdo dokonaleji ve svém stavu Bohu sloužil. Tím, že se někdo odhodlal žíti v ustavičné čistotě, nemá zajištěno ještě nebe. Ba někdy může ho dosáhnouti laik spíše než kněz, poněvadž laik nemá často tolik a takových povinností a přemáhání pokušení.

Docela jinak je tomu však v buddhismu. Nirvana jest pouze pro mnichy, laikům jest ve skutečnosti zavřena, poněvadž nemohou vyplniti podmínek, kterých třeba k dosažení nirvany. Pouze za veliké skutky jest však i zde výjimka, na př. za postavení pagody. „Kdo postaví pagodu jest již zde na světě ctěn jako světec, jest již jist konečným svým vykoupením bez podmínky. Pro něho není již znovuzrození ani koloběhu života; jemu září již jen nirvana. Jiné dobré skutky zajišťují jen šťastnější formu znovuzrození. Kdo daruje zvon nebo obraz nějaký, radnici nebo studni pro cestující postaví, může býti jist, že v novém koloběhu života zaujme vynikající postavení. Ale na jeho zásluze lpí ještě slabosti pozemského pobytu, ne však na tom, kdo pagodu postaví."[1])

[1]) Dahlmann l. c. str. 176.

Ženám dovolil Buddha vstup do bratrstva, dovolil své pěstounce na přímluvu milého svého učedníka Quandy, aby založila řád bhikshuniu (jeptišek). Ale později litoval toho velice. Kdyby prý toho nebyl dovolil, mohlo učení jeho mnohem déle trvati; takto bude prý trvati jen 500 let, řekl sám. Žena přes to stále považována za tvora nečistého. Ženy dopouštějí prý se hříchů, kdykoliv mohou. Když nekonají nic zlého, pak prý je jedinou příčinou jen to, že nemá příležitosti. V křesťanství však není rozdílu mezi mužem a ženou, poněvadž oba „jedno jsou v Kristu Ježíši" (Gal. 3, 28.).

Nikde nemůže ostřeji vystoupiti protiva mezi buddhismem a křesťanstvím s jeho láskou k Bohu jakožto souborem veškerého mravního dobra jako právě v morálce, kterou často mnozí prohlašují za příbuznou, ba lepší křesťanské. V motivech jest rozdíl ohromný! Čiň dobře a přemáhej se, abys dosáhl věčného zničení — a čiň vše k vůli Bohu, svému Stvořiteli, Vykupiteli a Posvětiteli! Bůh, láska k Bohu schází buddhismu jako největší motiv k plnění zákonů.

Toho však zase hledí využíti odpůrcové křesťanství. Buddhismus prý dokázal, že je možná vznešená morálka i pro široké vrstvy lidu, a to bez víry v Boha. Buddhismus jest atheismus nebo agnosticismus, ba snad i nihilismus. Jeho morálka jest prý však nejen v theorii nejlepší, nýbrž i v praxi nejosvědčenější; zvláště v šíření osvědčuje prý se jako žádné jiné náboženství. Dejme hlasovati lidstvu o náboženství a 300, 400 ba 500 milionů rukou zvedne prý se pro buddhismus a všem těm millionům vštípil prý buddhismus ducha lidumilnosti, dobročinnosti, lásky a pořádku ve stupni podivuhodném. V tomto směru může prý se morálka Buddhova směle postaviti vedle morálky křesťanské. A co bylo možno ve východní Asii, tím spíše prý bude možno ve vzdělané Evropě. Mravní výchova bez náboženství dá prý se tedy v praxi dobře provésti!

Učení Buddhovo, že člověk má se spoléhati pouze na sebe, nikoliv na Boha, morálka Buddhova, která vyvinula se theoreticky i prakticky na čistém lidství, to vše získalo buddhismu mnoho přátel a přívržencŭ, kteří nám ukazují Buddhu jako ideál „vznešené hrdé lidskosti". Je to však mylný názor, že i u nás v praxi by se dala zavésti morálka Buddhova. Je-li spokojen Asiat svou věrou, nenásleduje z toho, že jí budou spokojeny massy lidu u nás. Avšak ani k tomu netřeba přihlížeti. Nutno však pohlédnouti na buddhismus ne ve světle mythu, ale ve světle historickém a uvidíme zcela jinaký obraz výchovy dle morálky buddhistické.

Již počet buddhistů vypadá zcela jinak než se obyčejně líčí. Počítá se na 400—500 millionů buddhistů tehdy, když počítají se v to všichni Číňané. Kdybychom však počítali za buddhisty všechny ty, kteří znají jméno Buddhovo, pak bychom museli všechny Mohamedány počítat za křesťany, poněvadž znají také Krista. Dle vážných znalců buddhism Dahlmanna S. J., Dra. Kelloga a j. není počet buddhistů větší než 80 millionů.

Nebyla to však morálka Buddhova, která mu tolik přívržencŭ získala, nebyly to jeho zákony, nýbrž bylo to něco hlubšího, vnitřního. Buddha slibuje lidstvu vykoupení, a to je to tajemné slovo, které mu otvírá srdce lidská. Po vykoupení touží veškeré lidstvo podrobené útrapám a pomíjejícnosti. A v buddhismu je vykoupení vším. Nezkoumá základy bytí, nejedná se o nějaký system kosmologický nebo metafysický. —

Lidstvo veškeré svijí se v plamenech útrap a bídy a tu zavzní hlas Buddhův: Já vyvedu vás; ukáži vám jedinou ale jistou cestu z těch plamenů. Kdo by tedy váhal? Lidstvo po vykoupení toužilo. Buddha mu je nabídl, proto následovaly ho takové spousty. Vykoupení jest v jistém smyslu posledním cílem každého náboženství. Bylo cílem všech náboženství již před Buddhou, ale Buddha strhl pro sebe všechno, poněvadž jeho theorie vykoupení byla ze všech nejsrozumitelnější massám lidu. Buddha neukazoval na pochybné bohy, jichž přízně musel si člověk získati drahými obětmi a dlouhými modlitbami, neukázal na prostřednictví kněžské kasty nad lidem stojící, lidem pohrdající; každého učinil svým vlastním vykupitelem. A jak dosíci vykoupení? Ne nelidským trýzněním brahman-

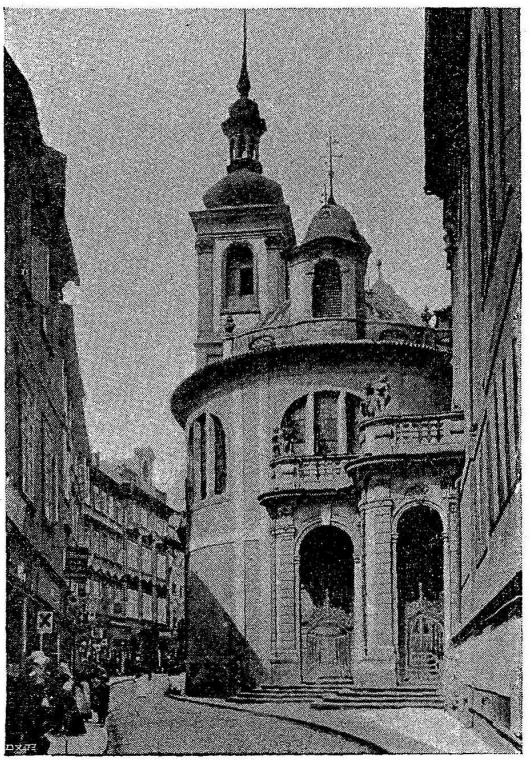

Vlašská kaple v Karlově ulici.

ských asketů, ne znalostí věd, k níž nestačí celý život; vědy zavrhl stejně jako bohy. Jen konáním dobra dosáhne člověk osvobození, nepřetržitá řada činů dobrých vede neomylně k nirvaně, když ne v životě tomto, tedy v existenci některé pozdější. Negativní láska ke všem tvorům, láska, která se starostlivě varuje rozmnožiti špatným činem ještě zlo na světě, dobrota, která šetří a přátelskou účast má — to jsou charakteristické známky buddhismu. Tato humanní morálka Buddhova nad to nezůstala pouhým theoretickým učením, ona vtělila se do mythické osoby Buddhovy a právě v tom zosobnění mohla si získati srdce Asiatů. V theoretickém systemu buddhismu není Buddha ničím; nemůže nikoho od útrap vysvoboditi, každý musí se sám státi buddhou a vlastním vykupitelem. Ale pro utvoření náboženského života jest osoba Buddhova věcí hlavní. „Vezmi buddhismu mínění, že pán s nebe sestoupil, aby vykoupil tvorstvo hlásáním pravdy, sejmi s něho víru ve vtělení mravního

ideálu a odejmeš mu všechnu sílu. Za všechno velké a dobré, co buddhismu kostru jeho morálky," praví Kern.[1])

Oba prvky tedy: všem srozumitelné, všem vhodné učení o vykoupení a v Buddhovy zosobněný rys dobroty a lidskosti, to byly, které získaly, buddhismu tolik millionů.

I na poli humanity slavilo učení Gotama Buddhy nejkrásnější triumfy mravnosti. Odstranilo mnohé drsné formy kultu, zmírnilo mravy, učinilo mnohdy z kanibalů lidi. Přikázání buddhismu o chování se člověka k člověku stojí vysoko nad krutými zákony mnohých pohanských náboženství, v nichž velebí se prolévání proudů krve — i lidské — jako bohům milá obět. V tom nelze upříti buddhismu velikých zásluh; vynikl jistě vysoko nad jiná náboženství pohanská. (P. d.)

J. E. Říha:

Nešťastní.

(Ludvíkovi.)

Já lidi nešťastné mám z duše rád,
ty lidi ze slz k slzám zrozené,
již stokrát chtěli znova zadoufat,
že Kdos ví o nich, který vzpomene — —

Jich ruky němý stisk vždy dychtím znát
i var jich krve v touze vzpěněné,
jim vzrušeně v zrak hledím častokrát
a čtu v něm celé žití zničené — —

Z nich každý v oku slz žeh skrytý má,
vím, propukává o samotě jen — — —
A to mě sevře, to mě dojímá,

jak někdo by mi pěstí na srdce bil....
Nechť sám jsem v žití dosti šťasten nebyl,
zřím, jak jen málo, málo nešťasten — — —

[1]) Buddhismus I. 539.

Václav Davídek:

Zeyer — věřící.[1])

(Příspěvek k poznání náboženského smýšlení Zeyerova.)
Posvěceno památce Zeyerově v desátém výročí jeho úmrtí.

Julius Zeyer je vznešeným velekněžem poesie. „Obstát před Bohem je důležitější, než obstát před soudem obecenstva a kritiky", bylo heslem básníkovým.

V „České poesii XIX. věku" líčí se Zeyer jako diletant, jenž se všemi kulty si zahrává, aniž by kterému věřil. — Jest v Zeyerových dílech snůška náhledů o všech hlavních náboženstvích. Znal Zeyer všechny mythy a víry, pověry a pověsti a všude, kde se dotekl půdy Božské, počínal si cudně a ostýchavě. Neupíral ničemu oprávnění, co se dotklo účinně jeho citu, a to citu poetického; viděl ve všem tom důležitou práci kulturní vykonanou duchy šlechetnými, třeba někdy pobloudilými.

Hledal Zeyer dlouho, pátral ve všech náboženstvích a věrách, trápen krutou skepsí a žízní po Pravdě. A to bylo jednou z hlavních příčin, proč Zeyerovi bylo stále „smutno, až k smrti smutno", jak stěžuje si často ve svých dopisech. Ty pochybnosti trýznily ho a pronásledovaly jako furie. Proto prchal Zeyer, jakoby před nimi do dalekých světa krás, kde by aspoň na chvíli zapomněl svých bolestí . . .

Z té skepse vykvetly mnohé spisy Zeyerovy, psané jeho vlastní krví — srdce rozboleného.

Vyváznuv z duševní krise, po příchodu do Vodňan roku 1887 psal Zeyer „Plojhara". —

Umírající Plojhar praví knězi: „Nedovedu Boha tak si představovati, jak tomu učíte, ač v něj neurčitě věřím, a proto jsem jej také nikdy milovati nedovedl, ač jsem často po tom prahl. Zůstal mi abstrakcí. Krista miluji, protože mu rozumím." — To je vyznání srdce trápeného pochybnostmi, ale zároveň prahnoucího bolestně po Pravdě, po Bohu . . . Chvílemi věří, ale víra ta je slabá, neurčitá, nejasná, protože záhy pochybnosti ji zkalí. Při tom všem Zeyer toužil býti věřícím křesťanem, vždyť píše v téže knize o Kristu: „Kristus . . . On neklame a neopouští". — A na začátku téže knihy vyznává: „Ty víš, jak hluboce a nadšeně jsem Krista vždy miloval, a sladký a velký jeho obraz jest to jediné, co jsem na dně své duše co útěchu zachoval, jest to jediný zjev, kterému neubylo záře v onom pekle lží, muk, a frašek, které se u nás nazývá životem".

Důležity pro poznání vývoje náboženského smýšlení Zeyerova jsou jeho dopisy Karolině Světlé, která také pravdu hledala, ale nenalezla jí.

Roku 1892, 25. 7. píše jí Zeyer: „A Bůh? Myslit si ho co Jehovu, je totéž, co myslit si ho co Jupitera nebo Peruna. Tedy opět mythologie. Těch představ se zbavit je ovšem těžko, ale není to nemožné. Představit si to velké To v podobě dojímavého lidového Pána Boha", je aspoň útěchy plný přechod k poměrné pravdě. Řekne-li někdo, že snad ale žádné mimozemské evoluce není, že není duše ani nesmrtelnosti — odpovím klidně: Možno. A co více? Nebudu o tom vědět, že nejsem

[1]) V kratší formě bylo předneseno ve schůzi Růže Sušilovy.

a smrt bude pak ne-li „la grand transformense", aspoň „la grande endormense". — Zeyer věřil vždycky v nějakého Boha, ale otázka, jak si ho představiti, působila mu obtíže a mučila ho.

Světlá trpěla ještě více nežli Zeyer. A on v dopise 30. 10. 1892 dodává jí síly: „Zoufati není Vás důstojné. V zoufalství je cos jako nenávist, a nenávist je slabost a jed plný trpkosti. Postavte se na stanovisko úplné negace. Ať není boha' ať není duše, ať není nic. Co to vše pro ducha silného? Hleďte té možnosti odhodlaně v tvář. Nedovedete se usmívat a říci: „A co dál?" Já to dovedu a Vy jste přece větší duch. Když pravím, že to dovedu, nechci říc, že bych byl oté nicotě přesvědčen, ale možnost dopouštím. Byl jsem frappován výrokem Renanovým: Sachons attendre, s'il ni'y a peutétre rien au bout; ou bien qui sait, si la veritè n' est pas tainte? Ne soyons pas si pressé, de la connaitre". (Umějmež čekati, možná, že na konec není ničeho; neboť kdož ví, není-li pravda smutnou. Nespěchejme tak ji poznati). — V témže dopisu: „Štěstí lidstva leží mi posud na srdci. Proto zajímá mě jeho evoluce, a tedy především nyní socialismus a anarchie. Jsem tak trochu přivrženec poslední, ač ne jejího terrorismu".

O buddhismu psal Zeyer Světlé 5. 8. 1892: „Jak krásné je učení esoterického buddhismu o „Děvačanu", o něčem jako náš ráj nebo naše nebe, ale to je něco mimo čas a prostor, řekl bych pouhý stav duší, kde všechny utopie člověčenstva existují co vtělená jaksi skutečnost".

Nesouhlasil Zeyer ve všem s názory Světlé a netajil jí toho. 23. 6. 1894: „Jako Nietzsche hledáte v positivsmu, co v něm nalézti nemůžete, protože to v něm není".

„... A duch Váš? Zápasí ještě tak bolestně s temnotou záhad? Toužíte ještě po nemožnosti, by „das Unerfaßliche" se vtěsnalo do úzkých pojmů rationalismu a positivismu? Ten rozum lidský, jaké je to závaží, dáme-li mu více důležitosti, než v pravdě má".

23. 12. 1894: „Vím, že by bylo nepříhodné, Vám přáti šťastných a veselých svátků jen už proto, že je za žádné svátky nepovažujete. Kdybych s Vámi mluvil, měli bychom o tom spor... Buďte tedy tolerantní a nezlobte se na mou křesťanskou sentimentalitu".

23. 12. 1898: „Bůh — v nějž nevěříte, ale kterého vroucně vzývám — Bůh Vám žehnej!"

Tak psal sice Zeyer až roku 1898, ale svoje náboženské nadšení projevuje již v dopisu z Říma paní Heinrichové v Příbrami 8. I. 1884: „... sedím při zapadajícím slunci v Kolosseum a myslím na mučedníky, kteří zde krev svou s nadšením prolévali, co zde prožiješ dojmů!" — A spatřiv malby Giottovy a Fra Angelicovy, píše v témže dopisu: „Kde vzal by člověk našeho věku jejich víry, jejich nadšení, jejich svaté prostoty, která zřela Kristu v tvář, takže paprsky z té tváře vnikly a utkvěly v andělských jejich duších!" —

Roku 1897 vyšla Zeyerova kniha: „Dům ‚U tonoucí hvězdy'." Je to snad nejsilnější dílo Zeyerovo a rozhodně jedna z nejumělečtějších jeho pros. Je to kniha nesmírné ceny psychologické, smělá výrazem, bolestná vnitřním processem. Soudí se, že je to dílo dávno před lety započaté, na němž Zeyer dlouho pracoval.

Zachytil v ní chvíle nejkrajnějšího rozvratu a pekelné nejistoty, které jej dohnaly k tomu, že víru hledal a ji nalezl. Kniha ta

je dílem překonaných zápasů, pohledem z bezpečného přístavu zpět na burácející moře. Uvažuje v ní básník-filosof: „Jest Bůh či není? A je-li, co je? To je ta stará věčná otázka. Kdybychom jen věděli určitě, co to je „býti". Descartovo: „Myslím, tedy jsem — —" nestačí v tom smyslu. Nepřišla vám nikdy myšlenka, jak si to představit, že by bylo dokonalé nic, místo toho, co je, že by nebylo nikdy světa bývalo, nikdy ducha, nikdy hmoty, nikdy světla, nikdy tmy, nikdy ničeho nic?" Tak trpěl Zeyer, ale v téže knize, jakoby těšil, praví přece: „J e n ě k d o,

Druhý portál paláce hr. Clam-Gallase (theologické fakulty).

k d o p o č í t á n a š e s l z y a z n á p o č e t v z d e c h ů n a š i c h". — Jak představoval si kdysi při vší své skepsi Boha, píše na jiném místě: „Za pomíjejícím n e p o m í j e j í c í, toť asi m ů j p o j e m o t o m, c o s e n a z ý v á obyčejně „B ů h". K vůli určitější představě toho, co si představit nikdo nedovede, šatí lidé ten pojem lidskou osobností velkých rozměrů, totiž velkých právě dle svých pojmů a dle své míry . . ."

Tak psal Zeyer sice ještě po letech devadesátých, ale knihou tou nemůže nikdo popírat Zeyerových křesťanských prací. Nezapírá svých

pochybností, ba chvílemi přímo i nevěru, vyznává se a odhaluje všechny ty bolesti, jimi trpěl, dokud se jeho duše neuzdravila Pravdou.

A při tom všem nepřestal Zeyer nikdy milovat Krista. Již ve svých „Novellách" I., jež počal tisknouti od r. 1873 v „Lumíru", vyznal Zeyer svoje náboženské smýšlení křesťanské a nadšenou lásku ku jménu Kristovu: „Jméno Kristovo je kouzlem neodolatelným a dobylo si světa, jest to jméno lidstvu nejdražší na věky. Vysloví-li je, zachvěju se nadšením a blažeností, neboť to jméno je útěchou a nadějí, — ono značí právo a povinnost, tedy svobodu a lásku..."

Miloval Zeyer Krista, a již jméno Jeho po celý život. Po 23 letech v „Ženichově příchodu" (r. 1896) napsal krásná slova:

„Jest jméno Ježíšovo útěchou,
při jeho zvuku duši slavno tak
a sladce zároveň, jak noci jest,
když hvězdy vzcházejí..."

A dále v „Novellách" I. praví Zeyer: „Máme tušení o něčem ve všemmíru, o něčem neskonale vznešeném nad chatrnou naši zkušenost, máme přesvědčení o nekonečném".

Významná jsou slova Zeyerova v téže novelle „Xaver": „Křesťanství znamená více než chladné slovo humannost". — V novelle té objevuje se též krásné heslo básníkovo: „Být dobrým člověkem znamená více, než být velikým umělcem".

Za úkol života pokládal Zeyer zdokonalování sebe. Jeho snahou bylo: „zušlechtit a očistit duši svoji tak, aby nejvznešenějšímu byla přístupna", jak napsal v „Ondřeji Černyševu" (r. 1875). — „Žít pro jiné a ne pro sebe, toť povinnost člověka". (Vojta Náprstek.) — „Měj v úctě chudobu", napomíná v Karol. epopeji.

Takové byly zásady Zeyerovy, zásady to ryze křesťanské. „Podrobit se Bohu jedinou jest pravou cestou k blahu" (Poesie, 1884). „Víc, věřte, miluje nás Bůh, než zasloužiti hříšní dovedem". — „O třikrát blažený, jenž uzřel ráj a sladkou Krista tvář". (Kronika o sv. Brandanu, 1886.) „Jsi u Boha, toť úkryt nejlepší". (Kar. epop.).

Tato slova jistě prýštila z hloubi duše básníkovy, a duše ta byla přirozeně křesťanská. — Zeyerův názor na svět byl básnický, ale v něm byla touha hlubší, kterou splňoval poesií i životem. Život lidský byl mu poutí a touhou po dokonalosti stále vyšší, duchovější a mravnější, a všechno jeho umění bylo té touhy výrazem.

Za duševních převratů od dávných tajemných učení, od buddhismu a j. postupoval víc a více ku křesťanství, až padl a objal kříž Kristův. Již roku 1893 v „Neklanu" vyznává básník o Kristu: „On pánem mým, on králem duše mé!' Nalezl Zeyer, že pravá cesta lidstva musí býti pravé křesťanství, evangelické, náboženství lásky a všeslitovného obětování.

Krejčí ve své studii o Zeyerovi píše v té příčině: „Čím dále pak tím více je mu jen kříž jediným symbolem božské věčnosti". — Jedním z hlavních klíčů ku vnitřní bytosti Zeyerově jsou „Tři legendy o krucifixu". V nich zahájeno bylo před rokem 1895 období Zeyerovo ryze křesťanské. V nich tkví projev vroucí lásky ke Kristu, jenž je básníkovi jedinou cestou a životem.

Voborník ve své studii o Zeyerovi napsal při této knize: „Mysl básníkova počíná být unavena oslnivě barevným žárem pozemských věcí a vždy žádostněji pronikati za clonu zjevů svou mystickou touhou. Nenasycena tím, co působí jen na oko a na sluch, hrouží se vždy více do sebe, ale nenalezajíc tam, oč se opřít, chytá se po všech těch drahocenných a barvitých věcech, které s tak výmluvným horováním dříve líčila, toho prostého, hrubého kusu dřeva, na němž byl přibit Kristus". (Studie z r. 1897.)

Co napsal Zeyer od roku 1895, vyjímaje „Raduze a Mahulenu", až do samé smrti, vše byly práce vysloveně křesťanské.

Vždy však Zeyer v hloubi své duše a v zátiší snivého života byl básníkem nábožensky nadšeným. Snivost lyriky hebrejské, asketismus buddhistický a mystika středověká ho povznáší. Voborník prohlašuje, že Zeyer byl „básníkem vzletu ryze gothického, že některé jeho poesie nutno řaditi k nejlepším výtvorům katolického umění".

Roku 1896 poznal Zeyer sochaře Františka Bílka. Když se spolu poprvé setkali, napsal Zeyer S. Bouškovi 1. XI. 1896: „... Myslím, že má budoucnost, ač asi nikdy nebude populárním. Na tom ale nesejde. I kdyby nebyl umělcem, byl by mi stejně milým, je to srdce prosté, člověk vzácné víry, hluboké a veliké lásky".

„O náboženském obsahu, o dogmatickém podkladě prací Bílkových dlouho jsme s ním hovořili, a jej to zajímalo více než celá literatura", píše S. Bouška v „Obrázkové Revue" (1901).

Zeyer vážil si při Bílkovi nejvíce toho, čeho si veřejnost naše málo aneb nerada všimne, — jeho náboženské stránky. Viděl jasně, že Bílek je duše apoštolská, že je kazatel, který mluví sochou a kresbou. Zeyer vážil si nejvíce mravoučné stránky díla Bílkova. Na dílo mladého sochaře hleděl jako zbožně cítící, věřící a žijící křesťan. A měl Bílka rád. Některé věci psal pouze pro Bílka (jako „Kristinu zázračnou"). Nebýti Bílka, mnohé krásné věci Zeyerovy, které básník v hlavě nosil, snad by nebyly ani napsány.

Zeyer zase měl podíl na Bílkově krucifixu. Píše Bílkovi 5. XII. 96: „Na Vašeho Krista stále myslím a vzpomínám, dejž Vám Bůh zdaru, aby dílo Vaše se šťastně skončilo, bude mi to zvláštním uspokojením, že i já mám v tom kousek vlivu, že se mi podařilo Vás trochu přesvědčovat, že byste Krista na kříži měl zobrazit. Ta umírající tvář, to shasínající oko, způsob, jak jste dílo své pojal a podal, to vše mě pronásleduje jako velký a prorocký sen... Kéž se dočkám díla Vašeho! Před Kristem Vaším bych se klaněl a modlil. Kdo na tu tvář patřit bude, zvolá zajisté z hloubi duše své: „Můj Kriste!" A v tom zvolání, jde-li z hloubi duše, je obsažen celý svět, všechna láska a všechen bol a všechno nejvyšší štěstí člověka".

22. XII. 1896 píše Zeyer zase Bílkovi: „... Tisknu Vám vřele ruku a prosím Boha, by vždy s Vámi byl a milého Krista Pána by Vám požehnal".

Po smrti Zeyerově psal Bílek S. Bouškovi o Zeyerovi 4. III. 1901: „... A když hotové viděl, stál dlouho před ním a slzy mu stékaly po tváři. S krásným úsměvem slzavým obrátil se ke mne, stiskl mi

ruku a vroucně mě objal, k sobě tiskl a líbal... A před mým Kristem vroucně se pak pomodlil".

Doma měl Zeyer železný kříž, kovaný, který si vždy přál míti na hrobě . . .

Chrám chtěl Zeyer postavit. Chtěl jít do Chýnova k Bílkovi a v tamních lesích s Bílkem zbudovat vzor katolického chrámu. — To vše byl skrytý život Zeyerův, jeho svět intimní. Tak myslil, cítil celou svou krásnou, čistou duší... To nebyla jen chvilková nálada a nadšení, které by hned ochladlo, ani to nebyla senilnost stáří! Byl zajisté Zeyer důsledným po celý život!

Nemoc posledních let Zeyerových ovšem uspíšila, urychlila provedení jeho zamilovaných prací náboženských, jež jistě dávno zrodily se už v jeho duši.

Dopisem 15. V. 1896 prosí Zeyer S. Boušku o „Evangelia apocrypha" a „Apocalypses apocryphae". Četl už Zeyer před tím některá apocryphní evangelia v anglickém překladě. Nalezl prý tam detaily velmi poetické

„... Přece bych rád něco napsal, co by stálo za to", píše tu Zeyer — „a doufám právě, že to bude ta veliká Golgotská tragedie. Snad se klamu? Jsou momenty, kde cítím tak živě svůj nedostatek, že mi smrtelně úzko. Ale ukojím aspoň žízeň své ubohé, zmítané, nešťastné duše".

S. Bouška obstaral Zeyerovi všechny apocryphy řecké i latinské v souborném vydání Tischendorfově. Zde nesmí se ovšem hleděti na ty knihy jako na bludařské, ale jako na belletrii prvních století křesťanských, na květy, jež z panenské půdy prvních dob apoštolských samy prudce vytryskly, ohnivě rozkvetly.

Pro tvůrčí sílu Zeyerovu byly to ovšem prameny vod živých, z nichž dovedl on jako nikdo u nás píti a potom tvořiti po svém. — Ve zkalených tradicích hledal pravdu a jistým, bezpečným vodítkem bylo mu evangelium a tradice pravá a čistá.

Nevěděl Zeyer sám, že místo pašijových her, Golgotské tragedie, vytvoří z těch pramenů „Marianskou zahradu". Jak Zeyerovi pašijové hry, něco v duchu středověkém a zase v lidovém šatě českém nově tvořeného, ležely na srdci, o tom píše blíže Zeyerův přítel Herites ve „Zvonu".

Bohužel, nedošlo k tomu. A zajisté bylo by to bývalo dílo nesmírně vyšší než všechny podobné práce německé, ježto chtěl Zeyer dílo svoje provésti umělečtěji a posvátněji.

Jak Zeyer o té práci snil a jak toužil po jejím ztělesnění, o tom svědčí vlastní jeho slova: „Přece bych rád něco napsal, co by stálo za to!" A psal to v květnu 1896. Co velikých a slavných děl měl tehdy mistr za sebou a přece to vše jakoby za nic pokládá a celou duší upíná se na ten životní sen svůj: Golgotskou tragedii.

Jsou to významná slova v ústech Zeyerových, že je mu smrtelně úzko, myslí-li na tuto svou práci, — chce ale „ukojiti aspoň žízeň své ubohé, zmítané, nešťastné duše".

Bohužel, Golgotská tragedie zůstala jen v touze...

19. I. 1897 píše Zeyer: „... ich bereite mich zu einer Arbeit vor, an die man nicht ohne eine besondere Pietät und nicht ohne Furcht herantreten kann. Es ist dies „Das Leben der

Jungfrau Maria", das ich in „Nový Život" veröffentlichen will. Ich habe fleißig in den Träumen und Visionen der Seligen Katharina Emmerich gelesen, ich lese alle apokryphen Evangelien, wo nur irgend eines ist, studiere ganze Haufen von Büchern, um hie und da irgend ein Körnchen für meine Arbeit ausfindig zu machen, so daß ich genug Materiale besitze. Aber ich warte auf den Augenblick der „inneren Weihe" ohne diese letztere kann ich nicht wagen, ein Gedicht von solcher Bedeutung zu schreiben beginnen. Hier kann man sich nur wie einem Tabernakel nähern..."

Bílkovi 30. I. 1897 : „Pracuji teď trochu pilněji, chystám se k práci, která, doufám, se Vám zalíbí, povede-li se mi; bude to „Život Panny Marie". Příprava není snadná, tak jako práce snadná nebude, — ale snad se mi trochu podaří, když s tak velkou láskou a s jakousi něhou o ní přemýšlím. Říká se, že Fra Angelico svoje svaté maloval na kolenou kleče — chtěl bych mít k té práci jeho svaté nadšení, jeho čistotu a dojímavou pokoru!!!" —

Pročetl Zeyer mnoho z apokryphů, na př.: Γέννησις Μαρίας, Liber de ortu Beatae Mariae, Historia mortis S. Josephi, De transitu Beatae Mariae Virginis, Transitus Beatae Mariae, Evangelium Infantiae a j.

A ze všech těch pramenů vytvořil vznešený Zeyer, vroucí ctitel Marianský, „Marianskou zahradu", velikou apotheosu Rodičky Boží. — —

„Maria, ty vznešená nad všechny anděle, ty posvěcený prachu, z kterého Bůh nám povstat povelel svým slovem tvůrčím, Maria, Panno, Matko Slova, v tobě zjevil Bůh tu čistotu a něhu nadsvětskou, tu nestvořenou Ženskost v prabytí, jež byla, jest a bude i bez záhady všeho pohlaví. Buď velebena hvězdo nezkalených pásem etheru!" —

V té době — r. 1897 na Štědrý den — psal Zeyer charakteristický dopis jisté dámě (M. Kalašové) : „Ach, es ist mir in diesem Augenblicke so feuerlich zu Mute, ich empfinde auch keine Trauer, und Liebe und Sehnsucht, Liebe zu Allen und Sehnsucht nach Gott und nach Christus. Mein Christus, mein süßer, großer Christus! Wäre das, was ich jetzt empfinde, fortwährend in mir, dann wüßte ich, was Glück, echtes, einziges Glück ist!" —

Do té doby spadá též důležitý Zeyerův dopis jistému studentovi. Tehdy už Zeyer nalezl ryzí pravdu, tehdy byl už sám útočištěm mnohým duším mladým, trápeným pochybnostmi u víře. Tak trpěl i onen student a prosil Zeyera věřícího o radu. A Zeyer mu odpověděl v dopisu z Vodňan r. 1898, 4. III. :

„... domoci se pravdy je přece naše první a nejsilnější touha... Píšete, že jste četl evangelia na mou radu, že ale dosáhla ta četba opačného výsledku. Nejste tedy ještě na oné výši, abyste jim rozuměl. Četl jste je již pod dojmem „kritik" s tím ubohým rozumem lidským, tak směšně pyšným. Srdce Vaše o té četbě nevědělo. Až budete klidným, vraťte se k evangeliím. Pak čtěte s láskou, nemyslete na nic než na to, co budete čísti, nevzpomeňte si ani na svou vinu, ani na svou nevěru — a uvidíte. Milujte Krista třeba jen tak, jak jej chápete, a Kristus Vás neopustí. Je život a cesta. Znáte „Život Kristův" od Didona? Vyšel český překlad té krásné a pravdivé knihy. Čtěte ji třeba

jen jako román, bez úmyslu, by Vám dopomohla k víře. Oddávejte se jen jejímu kouzlu. Život sám Vás uvede na pravou cestu, až poznáte prázdnotu té „vědy", která chce „osvěcovat" a nám nahradit víru... Buďte klidný vědomím, že Bůh Vás neopustí. Buďte pokorný a nezanedbávejte modlitbu svou, i kdyby byla roztržitá a neupřímná na pohled. Nikdo nezná hodinu, kdy jej navštíví Pán. Snad ozve se ten vnitřní hlas ve Vás v některém okamžiku té modlitby náhle vroucí bez Vašeho vědomí. Vane duch, kam chce. Těch neshod v evangeliích není. Mýlíte se. Ty našla jen duchaplná a ostře se tvářící kritika".

Tak mohl psáti jen muž věřící, opravdový křesťan, katolík! — — —

Roku 1899 vycházely v Lumíru" „Troje paměti Víta Choráze". F. V. Krejčí píše ve své studii o Zeyerovi o této knize, že je „vášnivou spontanní zpovědí člověka, jenž spálil za sebou všechny mosty, jenž dal výhost všemu samostatnému kultu umění a nemaje více smyslu pro krásné věci, nalézá úkoje jen ve výlevech lásky ke Kristu a Bohu". — To dokazuje i sám básník slovy:

„Ne ve věcech, jen v Bohu najdeš pokoj,
ó duše zmítaná, takový pokoj,
ne jako dává svět, jak Kristus dává!
To vše vím dnes, když ve mně víra žije,
když vírou žiji — — —"

A na jiném místě básník vyznává:

„— — — a nevěděl jsem,
jak nechápavě hledím na křesťanství,
když pouze jeho krása, poesie
mě unáší... Jest víc než poesie
a umění, co Ježíš Kristus pravil,
když řekl: Já jsem vzkříšení a život!"

A největším zvoláním milující a věřící duše Zeyerovy jsou snad slova Chorázova:

„Ó srdce moje, rozplyň se v té lásce,
v té čisté lásce k Bohu! Stoupej jako příboj,
má lásko bezedná, jak řeka val se,
a nes mou duši v pramen její svatý.
V svou prapříčinu vrať se, duše moje,
tam vlij se, vpadej a tam posléz ztrať se,
jak krůpěj v moři nesmírnosti Boží — — —
Byl Bůh tvým začáskem, to pomni, duše!
Buď Bůh tvým také koncem, duše moje!" — — —

Zřejmo, jak vlastní ‚já' mystikovo mizí, pohlceno oceanem víry... „Troje paměti" končí se tím, že Vít Choráz (Zeyer) nalezá úkoje jen ve výlevech lásky ke Kristu, k Bohu. — Po letech pak zaslechl hlas milenky své dávné za mřížemi chrámu, v místě vyhraženém jeptiškám — „i ona nalezla tedy útěchy v Kristu a jejich láska pozemská rozplynula se v lásce nadzemské. Zde jsme u posledního přístavu, v němž zakotvuje loď jeho po své těkavé pouti oceány epiky a exotismu. Bůh je posledním slovem jeho touhy". (F. V. Krejčí.).

Umění Zeyerovo je posvěceno milostí a slouží ve svých cílech posledních Bohu.

Poslední práci svoji uveřejňoval Zeyer v „Novém Životě" (1900 až 1910). Věnoval ji Kuldovi. Je to dramatická legenda „Podjablon", dílo intimní krásy a upřimnosti, labutí píseň. — —

Jest dlužno zmíniti se také o smyslnosti v Zeyerově — umění. Zeyer počíná si v umění jako kněz v chrámě. Smyslnost uměn jeho nedráždí, protože vždy umění básníka vznešeného nutí pohlížeti vzhůru k ideám. I při situacích choulostivých je umění Zeyerovo rizí a čisté. Není Zeyer bezkrevný, ale vždy jemný, upřimný, mužný a nevinný. — Lásku, jako všechny jiné city, pojímá Zeyer-umělec vždy jen v její duševní a morální kráse a poetické její sladkosti. Lásku jako pouhou rozkoš smyslů básník zamítá. O takovýchto smyslných vášních má vždy představu jakési děsné, zhoubné propasti. Hrdinové jeho vystupují z ní zlomeni, pokáleni a zoufalí. Minulou nečistou vášní svého hrdiny jest uchvácen prudkým morálním rozhořčením. Proto zůstává poetický nymbds Zeyerových milostných historií tak neposkvrněn a jejich autor vznešený a ideální. Byloť mu nejdůležitějším obstát před Bohem!

Někteří domnívají se, že Zeyer pokládal umění za plnou náhradu náboženství. — Trochu jinak dokazuje Zeyerův dopis Bílkovi 30. I. 1897: „... Pochopuji Vás úplně; i mně není „umění" tím nejvyšším... Já bych dovedl snadně se ho zříci, kdybych síly měl, žít úplně dle evangelia. Ale tak v tom rmutu, v němž se plahočím, je umění přece jen ještě to nejlepší, co mám, protože v něm ještě tak nejjasněji část své zakalené duše jevím". —

To byl pojem Zeyerův o vztahu umění k náboženství.

Jaké bylo filosofické přesvědčení Zeyerovo?

Složky Zeyerova názoru o světě nalezáme již v jeho díle Ondřej Černyšev" (jež již 1875 bylo tištěno v Lumíru). Nechce sice básník vždycky líčiti sebe celého, nýbrž jen propůjčuje svým osobám ze svých zkušeností potřebných životopisných dat. Podobně i v knize této skrývá se do jisté míry v osobě pana Lugardona Zeyer sám. Praví, že četl jednou ve spisech sv. Bernarda de Clairvaux: ‚Tři největší přednosti člověka jsou: vůle svobodná, vědění a ctnost; ale bez vědění jest volnost marna a vědění bez ctnosti nedává užitku, vědění bez lásky plodí jen pýchu, láska bez vědění vždy bloudí". A praví hned dále, že naň působila slova sv. Bernarda jako požár a celý převrat u něho způsobila. „Volnost, vědění a účinná láska" — to bylo životním heslem Zeyerovým! A hlavně účinná láska k bližnímu! Jaký příklad lásky projevil Zeyer v nemoci přítele Mokrýho!

Chudinu tolik miloval, že by se byl s ní o poslední peníz rozdělil. Ve Vodňanech znala chudina Zeyera jako štědrého dárce. A nebylo tam pohřbu žebrákova, aby se ho byl Zeyer nesúčastnil. — Zeyer katolicky cítil i žil. Nebyl zbožný ze staroby a blížící se smrti, nýbrž proto, že jinak nedovedl, a že to bylo vnitřní a nutnou potřebou jeho srdce. —

Zeyer snívал často též o klášteře vůbec, ale hlavně o klášteře francouzském La Trappe. — V „Knize", zašlé „illustrované literární revue" českých knihkupců, r. 1896 praví Zeyer:

„Myslím, že v Čechách nezůstanu. Mystický klid francouzských klášterů jest mé duši nejbližší. Snad jednou zmizím v některém z nich,

jako malíř Tulka, o němž dnes u nás nikdo neví, kde se zdržuje, a jehož bydliště (tak se s plnou pravděpodobností domnívám) odhalil jsem v jednom z italských klášterů. Co po mém životě?! Jsem úplně sám." —

Se Sig. Bouškou mluvíval Zeyer často a podrobně o věcech týkajících se víry, dogmat, liturgiky, měl mnoho a mnoho nastřádaných otázek, byl skromný až do extrémů, dal se poučit a sám zase jevil neuvěřitelnou hloubku víry a svaté přesvědčení. O všem přemýšlel a dlouho nosil v duši, než řekl svoje mínění, nebo než něco vytkl, co se mu nelíbilo. — Na smrt myslil Zeyer často. S rodinou Heritesovou navštívil kdysi lomecký hřbitov; a spatřiv tam vykopaný hrob, sesmutněl a oněměl. Tak naň působila myšlenka na spravedlivého Boha. „Náhle bych umřít nechtěl", říkával. „Na smrt má člověk býti připraven". —

Jak soudil o věčnosti a nesmrtelnosti duše, jasno je v dopisu jeho paní Heinrichové do Příbrami 11. III. 1890: „O věčnosti našeho bytí jsem pevně přesvědčen. Zdá se mi to tak prosté. Nedovedu si vlastně ani představit, že by mohlo jinak býti... Jsou to velké a svaté pravdy, které jsou nám v srdce psány."

Po smrti přítele Mokrýho píše Bílkovi 11. I. 1899: „Umírání je hrozné, ale smrt není hrozná, je jen nade vše vážná, je to největší pro nás smrtelníky okamžik. Povyšuje nás nesmírně nade vše pozemské. Jakoby Pán k nám přikročil blíže".

Poslední list Zeyerův Bílkovi psán je před Vánoci 1900 z Prahy, Vávrovy ulice č. 8.: „Můj Bílečku milý i drahý, přinesli mě tedy k sestře a zde stonám a čekám, jak se ta věc rozhodne. Strádám tělesně i duševně velice. Věřte, že jsem úplně lazar... Bohužel, ani chodit po pokoji nemohu sám... Je to miserie... Prosím Boha ovšem o brzký a tichý konec — ale v tom přece není hřích?"

Poslední doby svého života vyseděl Zeyer na loži dni i noci v bolestech velikých. Přečasto vzýval s dětinnou důvěrou Spasitele a z úst jeho zněl vzdech: „Můj Ježíši!" — „Jen kdybych zasluhoval, aby mě Bůh měl rád", toužíval. —

To byly poslední myšlenky autora „Tří legend o krucifixu"... — Večer 28. ledna rozloučil se Zeyer se svou sestrou, říkaje, „že se mu chce spát". A brzo po půlnoci usnul na věky. Usnul, aby procitl ve světle lepším, o němž celý život snil, a po němž toužil... Kolem levice ovinuli mu římský růženec a do pravice mu dali ruský kříž, jemu drahý. Tak sloučil v rukou svých dvě církve, sestry, na čas osudem rozdvojené, jež obě miloval. —

Svatobor ujednal, aby Zeyer byl pochován ve Slavíně na posvátném Vyšehradě. —

Když nad schodištěm Slavína vystavena byla černá rakev zesnulého básníka, bylo nebe tichounké, zelenavě modré a luna, již básník byl opěval, stanula právě nad Slavínem snivá, bledá, skoro v úplňku.

Bilo tři čtvrti na pátou. Panenská hrobka Slavína otevřela se prvně vznešenému pěvci „Vyšehradu". —

Vodňanská „Stráž" dne 1. února 1901 píše: „Julius Zeyer byl nejen velikým mistrem, nýbrž i dobrým katolíkem, jenž věrně sloužil Bohu a pro Boha svému národu a svým bližním. Vodňanští zajisté chovají v milé a uctivé paměti, kterak Zeyer, když nebyl trápen nemocí, každou neděli a každý svátek stál na svém oblíbeném místě v děkanském našem chrámu

Páně a modlil se zbožně to, co lidé tohoto světa nejvíce nenávidí — svatý růženec . . . I svaté svátosti přijímal Zeyer každoročně". — —

V „Moderní Revue" r. 1901 č. 5. otiskl Jiří Karásek list Zeyerův, v němž mezi jiným vyznává Zeyer: „Dle mého citu nemůže katolicismus podlehat protestantismu, protože — pravda nepodlehá bludu".

Z celého křesťanství nejvýše cenil tedy Zeyer katolicism. — Julius Zeyer jako katolík smýšlel, cítil, žil a jako katolík zemřel.

Někteří zatoužili: sbírkami vystavěti kapli, dáti ji celou na starost příteli Zeyerovu Bílkovi. Vždyť chtěli spolu stavět chrám. A v kapli té by pochovali zesnulého mistra. Nápis na ni by vytvořil Otokar Březina, vnitřní stěny vyzdobil by Bílek svými obrazy, Kristus Bílkův byl by na oltáři, kde by se konala Nejsvětější Oběť za vroucího ctitele Světlého Krista . . .

Fr. Ludvík Bláha, Ord. Praem.:

Mgr. de Ségur o sv. přijímání ve svých listech.

Výbor a překlad z orig. franc.

Vy víte, mé dítky, co jest to jíti ke stolu Páně; že zde a jen zde trýská pro vás božský pramen čistoty, živé víry, zbožnosti a vytrvalosti.

Vy víte, že naše duše se nemůže obejíti beztrestně bez potravy jako naše tělo, a že umírá hned hladem, zůstane-li dlouho bez přijetí Chleba živého, sestouplého z nebes k tomu, aby ji živil: Tělo mé právě jest pokrm, nebudete-li jísti Chleba toho, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé Tělo a pije mou Krev, má život věčný.

Jenom odvahu, dobří, drazí přátelé! Za nic na světě nezanedbejte ani jediného ze svých přijímání! Přijímání jest středem a život jest obvod.

Nyní více než jindy musíme býti velmi dobrými, chceme-li zůstati dobrými. Nezapomeňte na to! Přistupujte k svátostem častěji, než dříve!

Připravuješ se vždycky dobře k svým přijímáním? Nevynechej jediného svou vinou! V duchovním životě pohlížím na vynechání jednoho jediného přijímání jako na veliké zlo, které jest s to velice vzdáliti duši od Pána. Nedbalost jest často trestuhodnější než hříchy ve vlastním slova smyslu — seslabuje v nás hluboce božskou něhu lásky Ježíše Krista.

Pamatuj zvláště, že svaté přijímání vykonané s dobrou vůlí, jest prostředkem všech prostředků proti pokušením, silou duše, světlem ducha, tajemstvím opravdové zbožnosti, které nic nenahradí a které Bůh ustanovil, aby bylo ohniskem Jeho lásky a centrem života křesťanského.

V řádu milosti právě jako v řádu přirozeném jsou silnými jen ti, kteří se dobře živí, leč chlebem života, pravého života, věčného života, jest vznešené a nejsvětější Tělo Páně. A proto nám praví: Vezměte a jezte! Uposlechni jeho hlasu, vezmi a jez! Neboj se nikdy mnoho přijímati; přijímáš mnoho, jen přijímáš-li špatně; a máš-li dobrou vůli, přijímání

(tvá) jsou vždy velmi dobrá, a pochybnosti, které se ti, pak naskytnou jsou jen náhodné a beze vší váhy.

Přijímati a zároveň uctívati Svatou Pannu, toť spojiti se svátostně s Pánem Ježíšem, abychom si získali Jeho srdce se všemi poklady lásky, obětí a ctností synovských, jimiž jest naplněno ke své matce; a obětovati to Nejsvětější Srdce Otci nebeskému s díkůvzdáním za vše, co učinil ke cti a slávě Panny Marie, a pak obětovati dobré Svaté Panně sebe sami, jako poklad bezcenný, a přec jako dar nejlepší, jedině způsobilý splnit všechny naše přání. V tom přijímání věru Pán Ježíš se nám dává celý, celičký a my jej máme v moci jako svůj majetek. Přijímání to jest také nesmírně nekonečným doplňkem nehodnosti naší zbožnosti vůči Bohu, našich adorací, našich díkůvzdání, našich proseb, naší lítosti, naší lásky. Přijímati k úctě Svaté Panny, toť dávati Panně Marii dar božský, nebeský, věčný, Jí opravdu hodný.

Vytrvejme v modlitbě a užívání života věčného, jakým jest Eucharistie. Modlitba a přijímání jsou dva veliké prvky, dva základní akty života křesťanského, který není ničím jiným, leč životem věčným.

Váš Spasitel vás očekává v ústraní svatostánku. Běžte k Němu bez bázně, neboť jest dobrý a miluje vás. Nemůžete-li velké věci vykonati, On jest dvakrát dobrý. Nemáte-li ničeho, On jest bohatý pro dva, pro sto, pro tisíc! Potěšte se před ním ve strastech svých vnějších i vnitřních!

Pojďme k nebi a jistě tam dospějeme. Abychom dospěli k nebi, pojďme k Ježíši Kristu, kterýž jest nebe otevřené, Bůh s námi ve svátosti Eucharistie, pak — milostí svatého přijímání — v živoucím svatostánku naší duše.

Voda rychle chladne, jakmile ustaneme držeti ji u ohně.

Přijímati zbožně a často! Nebude to nikdy příliš často, bude-li se tak díti zbožně a s upřímnou dobrou vůlí. Sv. přijímání jest největším prostředkem milovati Ježíše a být milován od Něho.

Přijímejte dobře a vše bude dobře!

Přijímejte hodně a přijímejte velmi často! Nepřijímáme nikdy příliš často, jsme-li ve stavu milosti a máme-li čistý úmysl zalíbiti se Bohu.

Buďme skalopevně věrní častému svatému přijímání! Ad Christum per Christum ibis.

Zpráva o akademii pražské »Růže Sušilovy«

na památku 25letého založení dne 19. ledna roku 1911 konané.

Program byl uveden již v 2. č. ve zprávách z Prahy. Litovali jsme jen — někteří, že v něm nemohl býti také nějaký sbor Křížkovského, který by byl velmi mohutně vyzněl na Sušilově akademii. Všecka čísla hudební i zpěvy nacvičil a dirigoval kol. Boháč (IV. r.), praefekt zpěvu a předseda hud. kroužku „Smetana". Všeobecně se líbila, pokud vím, čísla 1., 4. a 9. — Celá akademie měla ráz skromný a domácí. „Čech ze dne 26. ledna 1911, který přinesl řeč kanovníka Sittlera, napsal o ni mimo jiné ve stručné zprávě kan. Vaněčka: „Ve čtvrtek dne 29. ledna konala se v semináři pražském nepatrná na oko slavnost založení „Růže Sušilovy . Veřejnost o ní málo zvěděla, ale proto není bez významu pro naše čtenáře, kteří z polovice stáli u kolébky, z níž vyšel tak mnohý zdatný pracovník náš.

Bohoslovci pražští slavili jubileum své „Růže krásnou akademií. Výborná řeč kan. Šittlera, která byla jádrem slavnosti, zbavuje nás úlohy líčiti význam tohoto literárního

štípení v našich seminářích, které jest výmluvným svědectvím lásky kněžstva k naší literatuře a práci na tomto poli. — Přítomni byli vedle bohoslovců a řádových theologů professoři theol. fakulty Dr. Sýkora, Dr. Vřešťál, Dr. Pecháček, Dr. Kordač a Dr. Hazuka (býv. předseda), adjunkti theol. fakulty Fr. Stejskal a spisovatel Alois Dostál, Alois Svojsík, Dr. Rud. Zháněl, Em. Malfertheiner a j. z kněžstva světského i řeholního, z laiků zvláště Dr. M. Kovář, Vilém Bitnar a mnozí z katol. akademiků českých i slovinských. Z býv. předsedů „Růže" přišli Ant. Hoffmann, Vl. Hálek, Jan Pauly, Jos. Málek, Dr. V. Hazuka, Al. Tylínek, V. Seifert — ostatní skoro všichni se omluvili dopisy neb telegramy, J. Š. Baar ústně. —

Z dopisů došlých k akademii.

Uvádím zde některá slova z dopisů prvních dvou (po Šittlerovi) a posledních dvou býv. předsedů pro povzbuzení a na důkaz, co oni v „Růži Sušilově viděli a čeho od ní očekávají.

Dopis druhého předsedy ze dne 15.-I. 1911:

Ctihodní pánové! Mé nejsrdečnější díky za Vaše laskavé pozvání ... Je mi velice líto, že se súčastniti nemohu ... Přeji Vám z toho srdce zdaru při všech ideálních snahách Vašich a „Růži" hojně bujného rozkvětu. — Čiňte Se, hoši, — povzbuzujte Se navzájem ku práci, by z Vás, — květů štěpu Sušilova — stali se kněži pro vše vznešené nadšeni, kněži dle srdce Božího, kteří stejnou láskou církev i vlast objímají a hotovi jsou pro tyto dvě sestry vše obětovati. Pán Bůh žehnej práci a snahám Vašim; Růže ať roste, kvete a se dočká ještě 50, 100leté atd. oslavy svého trvání ku cti a chvále Boží, církve a vlasti.

Zdraví a líbá Vás všechny v úctě oddaný Vojtěch Hammerle, farář, býv. předs. R. S.

Třetí předseda, J. Čamra, jeden z kroužku prvních šesti, píše v dopise 17. I. 1911:

Ctih. pánové! Že jste, chystajíce se oslaviti čtvrtstoleté trvání R. S. ... také na mne si vzpomněli, jenž s nynějším vsdp. kan. Šittlerem a s jinými u její kolébky jsem stál a pro jeden rok také jejím předsedou byl, velice mne potěšilo ... ze srdce rád bych se súčastnil ..., už proto, abych oživil v sobě vzpomínku na ono nadšení, jež nás pronikalo,

když „Růži Sušilovu“ jsme zakládali, — a spolu, abych také Vaším zápalem pro krásné její cíle pookřál, — než . . . pro churavost není mi to možno. Budu však aspoň duchem . . . mezi Vámi a budu prositi Boha, aby „Růži Sušilově“, — Vám, členům jejím nynějším i nám, členům její bývalým — tolik drahé při vstupu do druhého čtvrtstoletí žehnal, aby . . . . blažila církev i vlast ga pomáhala jim odchovati zdatné a horlivé pracovníky, nadšené a obětavé obrance, jakých tyto dvě krásky, jež duší našich ovládnuly stánek, obzvláště v naší době na výsost potřebují. — Abych pak ne pouze slovy, ale i skutkem lásku svou k „Růži Sušilově osvědčil, prosím, abyste laskavě přijali obnos 25 K, jejž současně posílám . . . pro ušlechtilé účele Své literární jednoty. — Přeje slavnosti plného zdaru, tisknu Vám všem v duchu pravice a jsem upřímně Vám oddaný Jos. Čamra, farář, býv. předseda R. S.

Ředitel k. a. konviktu v Příbrami, Karel Štella, který jako vicerektor k. a. semináře velice se o R. S. zajímal a skoro při všech schůzích býval přítomen, píše předsedovi:

„V ž d y j s e m p o v a ž o v a l „R ů ž i“ z a d ů l e ž i t é s t ř e d i s k o p r o s n a ž i v é a i d e á l n í b o h o s l o v c e a vždy také jsem se z toho těšil, když se v ní rozproudil čilejší život. Dej Bůh, aby „Růže“ i dále v míře utěšené plnila své ušlechtilé poslání.“

Podobně píší poslední dva z býv. předsedů.

25. v dopise z 18. I. 1911: Promiňte, že nemohu zítra zavítati mezi Vás. Tak jsem se na to těšil, ale v poslední době vyskytly se neočekávané překážky . . . Až někdy později přijedu do Prahy . . . Zatím přeji „Růži Sušilově všeho zdaru, když tak dlouho působila za okolností dosti obtížných, nechť zkvétá víc a více nyní, když to nejhorší přestála! Dnes více než kdy jindy p o t ř e b í , a b y b o h o s l o v c i m ě l i s v é s t ř e d i s k o — a tím je bez odporu „Růže Sušilova“.

Předposlední 24., který byl při akademii přítomen, odepsal ještě později (12. II. 1911) na dopis předsedův, chtěje nám říci, co měl na srdci, při akademii říci nemohl, protože nemohlo pro pokročilou dobu dojíti k žádnému rozhovoru.

Mimo jiné radí: „Osvojte si v semináři ducha pravých hrdinů Kristových, založte si důkladné vědomosti theologické, ale nezapomeňte alespoň v „Růži poučiti se též o shromažďovacím zákonu, o peněžním hospodářství, o chudinství, bytové otázce, alkoholismu a pod. věcech, neboť „Vaše bojiště je v dnešních dobách většinou na poli sociálním“. Neboť ve všem tom budou lidé u Vás jednou hledati rady a Vy poznáte, že Vám mizí půda pod nohama, když jim jí nebudete moci dáti. Když využijete svého času též k získání těchto vědomostí, pak jste ho dobře užili a doplnili jste svou výzbroj do praktického života. N e v š i c h n i v e v š e m , a l e k a ž d ý a l e s p o ň v n ě č e m s e h l e ď m e u p l a t n i t i.“

A předsedovi, jenž si mu stěžoval na obtíže, s jakými se stále ještě „Růže“ u nás potkává — na urážlivou lhostejnost, povýšené pohrdání a poceňování našich schůzí a snah, odpovídá v témže dopise:

Píšeš mi vždy hodně o „mé“ Růži a to mě opravdu těší. Víš, že jsem se sám dosti snažíval, aby se v ní něco dělalo, a proto na ni do dnes rád vzpomínám . . . musíš se jí věnovati i Ty. Neboj se, že budeš o s a m o c e n , neb posledním z těch, kteří něco dělají pro dobrou věc. Na to prvé musíš býti připraven po celý svůj kněžský život . . . A co se tkne toho druhého, je třeba ještě méně strachu. Bylo by to pro tebe ctí, odejíti s vědomim, že jsi v semináři pomáhal živiti zdravý zájem o všecko ušlechtilé a užitečné . . . A pak jsem přesvědčen, že Růže nemá dnů ještě sečtených. Mladí, nadšení lidé — a takoví teď v seminářích jedině zůstanou — (Kéž by to bylo již konečně pravda!) „b u d o u v ž d y p o t ř e b o v a t i n ě j a k é h o f o r a , kde by své myšlenky, své plány, svůj oheň si sdíleli bez ostychu. — Kuřárny i musea (totiž v době respiria) „jsou k tomu příliš veselé a málo důvěrné, a proto by tu Růži brzy zase vyhrabali, kdyby ji snad přece nechali zahynouti a zahrabati . . .“

Proslov předsedův při akademii »Růže Sušilovy«.

Uspořádali jsme tuto prostou domácí slavnost jako malou z a s t á v k u n a c e s t ě, na cestě do věku mužného, který nás očekává, abychom se znova nadchli Sušilovým duchem kněžským a idealním, který spojil naše předchůdce v tuto jednotu, abychom se znova sjednotili a vzchopili, posílili a vzpružili, — abychom se rozhlédli, kam a kudy jíti, a nabrali dechu k další pouti. Chtěli jsme se zahleděti do minulosti, abychom zůstali v ideové souvislosti s těmi, kdo žili a pracovali před námi, s těmi, kdo kladli základy ke stavbě chrámů budoucích, s těmi, kdo stavěli a opravovali dílo, když pustlo. Neboť víme, že všecka přítomnost stojí n a z á k l a d e c h m i n u l o s t i — a nemůže se spustiti tohoto základu, chce-li

Proslov chtěl naznačiti účel, jaký měli ti, kteří akademii pořádali, chtěl býti též jakýmsi tlumočníkem našich tužeb a snah, k nimž má nám „R. S.“ pomáhati upravovat cestu. A za týmž účelem, pro který byl pronesen, se i zde otiskuje.

míti budoucnost, že dílo odtržené od minulosti by zůstalo viseti ve vzduchu, a noví členové, kteří by přišli a potkali se s ním, nevěděli by, proč a nač tu je a nevážili by si ho.

Skládáme touto slavností zároveň hold úcty blahoslavené památce Františka Sušila, kněze-vlastence, theologa-učence a spisovatele, který své době zazářil jako vzor kněze, jehož vysoké cíle, idealní nadšení, úsilovná práce jsou všem těmto bohosloveckým jednotám drahým odkazem.

Vyjadřujeme jí svou úctu a vděčnost též vsdp. zakladateli i všem bývalým předsedům, jejichž jména si dovolím vyčísti. Jsou to po vsdp. zakladateli:

2. Vojtěch Hamerle, nyní farář v Trinksaifenu (ve šk. r. 1886-7).
3. Josef Čamra, farář v Maloticích (1887-8).
4. Antonín Vápeník, již zemřelý (1888-9).
5. Antonín Hoffmann, kooperator a ředitel „Útulku sv. Josefa na Vinohradech (1889-90).
6. Vlastimil Hálek, farář a spisovatel v Liboci u Prahy (1890-1).
7. Jindřich Baar, farář a spisovatel v Ořechu (1891.2).
8. Jan Pouly, kaplan a spisovatel na Smíchově (1892-3).
9. František Košák, katecheta v Plzni (1893-4).
10. Jan Vondrášek, již zemřelý (1894-5).
11. Jaroslav Rouček (1895-6).
12. Josef Málek, st. kaplan ve St. Boleslavi (1896-7).
13. Dr. Václav Hazuka, professor theol. na naší univ. a v Hradci Král. (1897-8).
14. Václav Hrudka, katecheta na Smíchově (1898-9).
15. Vincenc Bočan, farář v Děkově (1899-1900).
16. Karel Fencl, katecheta v Libni (1900-1).
17. Stanislav Sobíšek, koop. u sv. Ducha a katecheta při c. k. realce v Praze (1901-2).
18. Václav Soukup, nyní administrátor v Tocově (1902-3).
19. Antonín Havelka, kaplan a redaktor v Plzni (1903-4).
20. Josef Mrázek, kooperator v Roudnici (1904-5).
21. Václav Bláha, kaplan v Čížkově (1905-6).
22. Alois Tylínek, koop. na Vyšehradě (1906-7).
23. Bohumil Jakeš, kaplan ve Velkém Újezdě u Rakovníka (1907-8).
24. Václav Seitfer, kaplan v Budyni n. O. (1908-9).
25. Josef Šach, kaplan a spisovatel v Arnoštovicích (1909-10).

Přáli jsme si dnes poznati tyto své předchůdce a celou dobu prvního jara našeho a proto jsme požádali vsdp. zakladatele, aby obraz její před námi rozvinul; a ujišťujeme ho již předem, že všecko, co uzná za vhodné říci při této příležitosti, přijmeme vděčně a s radostí. Neboť v nás bohdá ještě nevyhasly idealy Sušilovců, a přáli bychom si i to dnes říci svým přátelům, že pražský seminář ještě žije, že ještě chceme žíti, životem lepším a vyšším, a že se nebojíme mluviti o idealech ani v této době praktické.

„Růže Sušilova“ vyrostla z bohosloveckých idealů, žila vždycky pouze z nadšení a idealů — a živořila, když jich členové neměli — a ani v této době věku mužného, do něhož vstupuje, nesmí se jich vzdáti, nechce-li umříti.

Na Moravě byla založena již r. 1877 na Velehradě bohoslovci brněnskými a olomouckými, duchem Sušilovým nadšenými; a po příkladu a vzoru jejím byla před 25 roky naposled zasazena i u nás, do půdy dávno již připravované, a hned se tu také ujala. Na počátku školního roku 1885-6, dne 26. října bylo vydáno za tím účelem „Provolání“ ke všem alumnům tohoto semináře, sepsané a podepsané za úzký kroužek přátel stejně smýšlejících vsdp. kanovníkem Šittlerem, tehda alumnem IV. ročníku, v němž zhruba načrtnut zároveň již také účel „Růže Sušilovy“: „utile cum dulci, vzdělání vlastní spojené s ušlechtilou zábavou, a vzdělání a ušlechtění milého lidu našeho . . .“ Po Vánocích pak, r. 1886, vstoupila u nás „R. S.“ v život.

„R. S.“ nazvala se jednotou „literární“, protože předními zástupci jejími byli ponejvíce mladí literáti, kteří zamýšleli církvi a vlasti zasvětiti péro své. Ale neobmezovala se nikdy jen na tento obor, proto se již nyní „literární nenazývá, ačkoli jest a chce býti také literární. Základním účelem jejím bylo vždycky: „vzdělávati se a připravovati se pro budoucí život kněze-učitele lidu (jak praví A. Štemberg v „Pamětech . . .“ „Museum“ XL. 150.) A „R. S.“ vždycky také budila tuto snahu ve svých členech, — vždycky vzpružovala život v semináři — ač ne vždycky stejnou měrou — vždycky se snažili horliví její členové buditi a živiti zde zájem pro studium a vzdělání a pro všecko dobré a krásné, co se naskytlo.

Prostředky, jež k tomu sloužily a slouží, nebo aspoň sloužiti mohou, jsou: 1. péče o dobrou a potřebnou četbu a tedy o českou seminární knihovnu, odebírání časopisů a zprávy o knihách; 2. vlastní práce přednášené ve schůzích a přednášky pozvaných hostí

odborníků; 3. a k tomu se připojuje zpěv a hudba, kterou má pěstovati pěvecko-hudební odbor R. S. „Smetana".

Vzdělavací spolky se za uplynulé čtvrt století vůbec značně zvětšily, tak že máme nyní otevřeny dvéře k mnohým věcem, po nichž toužili předchůdci. Také na fakultě zřízeno od té doby několik nových stolic a seminářů, jež byly od nás uvítány s radostí,[1]) a jistě se stejnou radostí bychom zde, v Praze, přivítali i stolici pro aesthetiku a dějiny církevního umění, které se již dostalo šťastnějším v té věci bohoslovcům hradeckým.

Ale přes to, že máme nyní více prostředků ke vzdělání nežli předchůdci, přece cítíme že nám stále ještě mnoho chybí na šířce a hloubce. Neboť také požadavky se zvětšily, a nové těžkosti doby a času k studiu a vzdělání nám v poměru k tomu spíše ubylo než přibylo. Nad to potřebujeme více než pouhých prostředků k rozmnožení vědomostí, — potřebujeme zvláště upřímných a zkušených rádců a vůdců, kteří by se nám cele věnovali, nás celou duší milovali a nám rozuměli, nás stále k práci přátelsky povzbuzovali, a budili zájem, nadšení a odvahu, aby nám víno v číších, jež nám podávají, nezhořklo, aby se nás nezmocnila deprimující malomyslnost a ospalost, lhostejnost a tupost, které při pohledu na nynější život bývají tak na snadě.

Ke vzdělání máme ovšem fakultu, která nám poskytuje mnohem více než předchůdcům, a považujeme ji za svůj základ. Ale jsou a budou stále ještě jiné věci, které nás zajímají, a kterých nemůžeme pomíjeti lhostejně. A tu je „Růže Sušilova" vhodnou příležitostí! Jako přátelé pro něco nadšení, rádi si sdělují svoje myšlenky, rádi mluví o tom, čím jsou zaujati a rádi se tím obírají a v tom se podporují, tak i my zde chceme činiti. Zde máme příležitost upozorňovati se na dobré a pozoruhodné zjevy literatury a života, povzbuzovati se k práci a cvičiti se v ní, pomáhati si a posilovati se navzájem — (jen jí chtějme více používati!). Nechceme si zde jen hráti na spisovatele, ale chceme se vzdělávati — po případě také ušlechtile baviti.

Je pravda, že tyto snahy naše (tak všeobecné) mohou vésti k planému a povrchnímu dilettantismu,[2]) ale to se často zdá jen proto, že není dostatek času, abychom již nyní všecko strávili. Co však si tu může osvojiti horlivý člen, jest aspoň jakási čilost duševní, zájem pro studium a vzdělání, čilý smysl a zájem pro všecko dobré a krásné, který mu nedá později lenošiti a utonouti v proudu všednosti, který ho konečně může vyvésti i z dilettantismu, jež mu snad s počátku hrozil. Smím-li zde pronésti své mínění, myslím, že větší nebezpečí nám vůbec hrozí z řemeslné t. zv. praxe nežli z theorie, a že theorie, t. j. studium a rozjímání je v jistém smyslu naším životem, ačkoli praxe je cílem naším, a že bychom byli tedy nepraktičtí, kdybychom theorií pohrdali.

Sv. Otec, který nás varuje před theoriemi modernistů v encyklice Communium rerum z r. 1909 nás zároveň také napomíná, abychom se nezalekli pádem těch, jež theorie zavedly na zcestí a nezliknavěli tím ve snaze po vzdělání: „Jiní naproti tomu, liknavějšího ducha, zaraženi pádem mnohých, kteří s vírou ztroskotali, a obávajíce se nebezpečenství vědy, jež nadýmá, zašli tak daleko, že se všelikému styku s filosofií, ba i pouhé rozpravě o věcech svatých vyhýbají. (Str. 37. překladu Ant. Stříže, který vyšel nákladem „Studia" ve St. Říši, však také str. 16, 35 n a j.) A je-li nucen přísnými rozkazy omezovati naši četbu, víme, že nechce tím snížiti úroveň našeho vzdělání, nýbrž že nás chce jen více soustřediti na studium theologie, na to nejdůležitější — unum necessarium — abychom nepozbyli jednoty a nezahynuli roztříštěním.

Buďme tedy živě proniknuti vědomím, že theorie a praxe v podstatě tvoří jednotu a že jakmile theorie od praxe nebo praxe od theorie jest odtržena, „nevyhnutelně vzniká nebezpečí, že theorie klesne na prázdnou hru, praxe na pouhé řemeslo," jak praví Lavigny; a ničeho se tak nebojme, jako této prázdné hry a tohoto řemesla! Milujme život, i theorii života milujme jejich jednotu!

A to budiž heslem naším pro budoucnost, jež bude pro nás takovou, jakou si ji uděláme!

Je pravda, že doby se za těch našich 25 let valně změnily, že i my jsme se změnili. [3]) Již častěji se nás zmocňovala slabost a malomyslnost, ba některým se také již zdálo, že možno v „Růži Sušilově" na Sušila klidně zapomenouti, že jeho osobnost má pro nás význam pouze historický. Myslím však, že Sušil nám dosud jest zářným vzorem poctivě katolického kněze — vzdělaného a upřímně zbožného. Význam jeho

---

[1]) Jak dosvědčují zprávy zapisovatelů o schůzích.

[2]) Proto mají v jiných seminářích (v Olomouci a v Brně), kde je větší počet bohoslovců, v „R. S. ještě užší kroužky, v nichž se soustřeďují bohoslovci stejných speciélních zájmů a schopností.

[3]) Ačkoli další články ukáží, jak málo jsme se změnili směrem k dobrému.

Pozn. pozdější.

pro nás není přece v poesii, nýbrž v jeho kněžském životě a theologickém vzdělání, v jeho upřímném, vznešeném, opravdovém a nezištném idealním snažení, v jeho poctivé, nadšené, horlivé a svědomité práci, zvláště v oboru náboženství, jímž byl celý proniknut.

„Sušil — jak praví Vychodil ve své studii o něm — v nejednom směru jest průkopníkem lepších názorů v životě našem ... (a my se dosud můžeme od něho zde mnoho učiti) ... Překonav nebezpečí (tehdejšího) osvícenství, propracoval se studiem křesťanského i českého života k ... názoru, jenž byl synthesí obojího živlu toho, synthesí na základech nábožensko-mravných ..., k životu nábožensko-mravnému v přirozeně daných podmínkách národnostních směřující" (str. 327). „Vida četné pracovníky povstávati v různých oborech naukových, poznal Sušil místo své v oboru náboženském a jemu především síly své věnoval. Odchýlil se tím poněkud od směru jiných kněží buditelů, kteří v nejrůznějších oborech pracovali, tak že nejvlastnější obor jejich, náboženský, byl zanedbáván." — „Slovo boží k lidem — Bible — a slovo lidu k Bohu — náboženský zpěv — Sušil především snažil se lidu našemu v důstojné podobě zprostředkovati." — Přihlásil se ke hloučku osvícených kněží českých, již kolem „Časop. katol. duch." skupeni pracovali o prohloubení vzdělanosti náboženské." — Při tom „neměl rád soběúčelného učenectví ..., ale stejně pohrdal vědeckým chlebařením, jež nezná leč t. ř. praktickou literaturu pro všední potřebu a pohodlí. Chtěl, aby se pracovalo v pravdě vědecky, s vyšším a širším obzorem, než právě žádá úřední nutnost." — „Část jeho prací náleží ovšem již dějinám, (ale) část možno vždy ještě s velikým prospěchem zužitkovati. Co však nikdy výchovné ceny nepozbude, jest ... ideová podstata celé literární činnosti jeho, jež povždy každému českému ... knězi může býti směrodatnou: vysoké cíle, idealní nadšení, úsilovná práce." (330.)

A v tom by nám měl být Sušil vzorem i na další naší pouti. A nejen tímto snažením, nýbrž i svým životem, svými osobními vlastnostmi, svou charakterností a svědomitostí, nezištností, obětavostí, pracovitostí, zbožností a skromností je nám Sušil vzorem kněze, po jakých je a bude stále poptávka. Sám také neustával bohoslovců i duchovních „pobádati k práci a studiu, zvláště bohovědnému, k životu bezúhonnému a příkladnému.

„Kněží milí! bratří moji drazí,
Církvi nastali zlí časové ...
Buďte svorni! Láskou k bližním vřete,
— — — — — — — — — —
Žijte svatě, k Církvi matce lněte!"

V idealním nadšení pro říši Kristovu na zemi očekával více od svatého života a náboženského vzdělání než od politiky, ačkoli si jí také všímal. Viděl budoucnost naši zaručenu „pouze vniternou silou, vzděláním a životem náboženským, mravným." (Tamtéž 194.)

A všecky tyto věci, celý tento ideový základ života a činnosti Sušilovy může a měl by pro nás býti dosud směrodatným. A neshodneme-li se vždycky v této cestě, „u kříže Kristova, který jest nejvyšší láskou, obětí, smírem a odpuštěním, sejíti se musíme konečně všichni." (Slova z Bouškova prohlášení.) A chceme, doufám, všichni se stejným zápalem jako první Sušilovci studovati, pracovati a modliti se i v poměrech změněných, — chceme život, život mladý, život skutečný a ne pouhé živoření.

Myslím tedy, drazí kollegové, že letos, v době 25letého jubilea naší jednoty, jest vhodná doba, abychom znova oštěpili svoji „Růži" — a jest ještě zdravý a silný štěp její — aby nám rokvetla letošního jara novými bujnými květy, zvoucími všecky do rozkošných zahrad, plných květů a ovoce. — Ať se v ní zase soustředí všecky lepší a vyšší snahy v semináři, ať všecky v ní nalézají živého ohlasu a podpory! A ať míří všecky ke svatosti a vzdělání, těmto tepnám života kněžského, k rozšíření království Božího na zemi — nejprve v nás a pak u jiných. — Program náš není tak vymezen, aby nějakou dobrou snahu vylučoval; může býti velmi široký a velmi hluboký: tak široký, jak široké je křesťanství, a tak hluboký, jak hluboké je křesťanství. — Ačkoli jsme si vědomi, že jsme povoláni v těžkých dobách, které od nás žádají ctností a vědomostí nikoli pouze obyčejných, silné víry a velikého idealismu, přece se nepotřebujeme ani trochu báti vnějšího nepřítele, není-li nepřítel v nás. Netřeba se nám báti těžké doby, bojme se jen sebe, abychom sami dílo svoje nezkazili. — Nazýváme se „jednotou". Buďme tedy jednotou! Čím více nás doba rozděluje a rozptyluje, tím více je nám třeba jednoty a vzájemné posily — tím více odvahy a nezištného nadšení. — Nebuďme k sobě urážlivě lhostejně a nedůvěřivi! Nekritisujme nečinně a nenaříkejme zbaběle! Nepohrdejme nikým mezi sebou — a co se stalo takového mezi námi, budiž zapomenuto. Zapomeňme na všecko osobní a naplňme duši svou ideami! Zapomeňme na všecko to pro veliký Cíl svůj,

k němuž si máme pomáhati.[1]) Nadchněme se Sušilovým duchem kněžským a idealním, duchem práce a zápalu, duchem nezištné oběti a lásky — a s odvahou podávejme si ruce k svorné práci! Odvažme se d o u f a t i a odvažme se c h t í t i. Neboť — jak praví Hello v „Přípisu německým universitám" — „žijeme v době, kdy o d v á ž l i v o s t z l a opravňuje k odvážlivosti dobra. Duchové zmatení a zachmuření potulují se bez odpočinku od jedné krajnosti ke druhé ... Veliké zmatky jsou příznivy velikým pohybům ... V den ... kdy v ě d a a ž i v o t potkají se v křesťanství, bude velkým dnem v dějinách světových. P á n i p r o f e s s o ř i u n i v e r s i t ... B ů h ž á d á v á s o v a š e p ř i s p ě n í." (Atheismus 180.) Pro tento den pracujme, i když ho nebudeme moci viděti!

Končím vřelým přáním: Kéž jest tento 25. rok našeho života rozhraním, kéž jest vstupem do věku m u ž n é h o, jaký nás nyní očekává v práci a starostech, radostech i žalostech, a do něhož bude třeba mužně vstoupiti, bez bázně a s odvahou, se štítem Víry a přilbicí Naděje, s v ý z b r o j í s v. P a v l a A p o š t o l a, o níž mluví v epištole k Effesským.

Protož, bratří, svorně k dílu a
„z ruky do ruky podávejme víno silných o své číši,"
ať „ruce naše, zapjaté v magický řetěz rukou nesčíslných,
c h v ě j í s e p r o u d e m b r a t r s k é s í l y, jenž do nich naráží z dálek,
s t á l e m o c n ě j š í tlakem větrů." (Břez.: Ruce.)

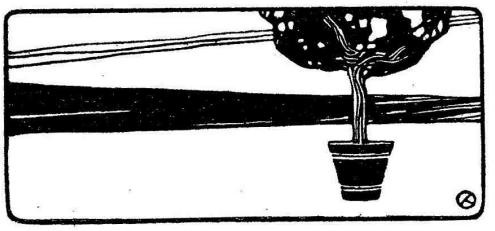

[1]) „Jestli kdy zapomenutí malých soukromých rozbrojů bylo důstojno člověka a křesťana, tu jistě na bojišti se to pociťuje. S j e d n o t i t i a d o u f a t i, v tom heslo vítězství." (Hello v čl. Jednota.)

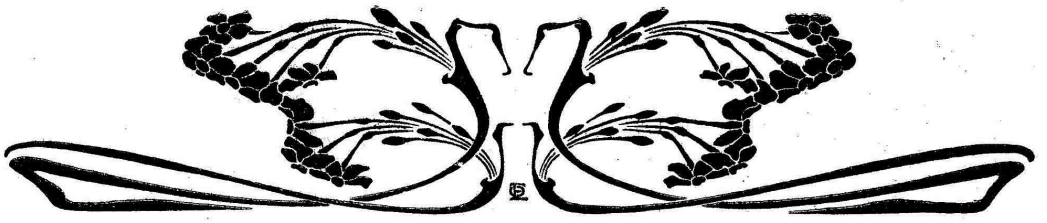

O. z Tepence (Ol.):

Ty, drahý, žneš . . .

Na oslavu 60. narozenin vysdp. Msgru Dru Ant. C. Stojanovi, svému příznivci, věnují vděční bohoslovci.

Ty, drahý žneš, my teprv' zaséváme,
co vzejít má a přinést zlatý klas.
Ó, nediv se, že na cesty se ptáme,
vždyť v žití úporném Tvůj zbělel vlas.

Květ snění mnohý bouře dneška zláme,
však z Tvého zrna na sta vzklíčí krás;
když touhy naše západ často zklame,
slov Tvojich rosa květ jich vzbudí zas'.

Ty's vůdcem ve práci nám, hesel reji,
nám nepřátel odkrýváš hadí lest . . .
„Ó, Otče, žij!" — nás prosby k Otci spějí,
„ať zříš, co's zasel do srdcí nám, kvést!"
„O, Otče žij!" — nás prosby k Matce chvějí,
„bys moh' nás k hvězdám dlouho ještě vést!"

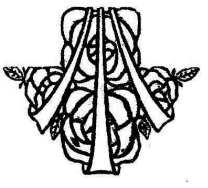

D. (Ol.):

Monsignore Dr. Antonín Cyr. Stojan.

(K šedesátým narozeninám.)

Dne 22. května r. 1911 bude oslavovati své 60leté narozeniny kněz-lidumil, muž práce a obětí, pravý stoupenec Sušilův — monsignore Dr. Antonín Cyrill Stojan, probošt a poslanec v Kroměříži.

Památce jeho budiž věnován krátký životopis.

Dr. Ant. C. Stojan narodil se v Beňově u Přerova 22. května 1851. Nižší gymnasium vystudoval v Příboře, vyšší v Kroměříži. Bohosloví studoval na theologické fakultě v Olomouci a tam odbyl si též jednoroční službu vojenskou, a to tak, že chodil jeden půlden do vojenské školy a druhý půlden do koleje bohoslovecké fakulty. Dle vypravování jeho druhů byl vojákem znamenitým, tak že jej vojenští představení přemlouvali, aby zůstal u vojska, že udělá kariéru. Stojan však zvolil býti knězem. Jako bohoslovec složil zkoušku učitelskou, poněvadž nebylo jisto, jak věci pro bohoslovce-vojáky dopadnou. Poměry však se urovnaly a Stojan byl 5. července 1876 na kněze vysvěcen. Později jako kněz studoval ještě práva a složil též všechny předepsané zkoušky.

Po vysvěcení byl na krátký čas ustanoven kooperatorem v Šilperku, odkudž přišel do Příbora, kde byl kaplanem 11 let. Příbor má jen Stojanovi co děkovati, že přišel do rukou českých, a že tam bylo založeno též české gymnasium. Bohužel bylo však, když již se vyučovalo, z rozkazu ministra vyučování Gautsche uzavřeno a rozpuštěno. A to bylo příčinou jeho odchodu z Příbora. Vládě se stal pro svou velkou náboženskou a českou činnost nepohodlným a nátlakem Gautschovým musil Příbor opustiti.

Později přišel jako exposita do Svébohova na severní Moravě, kde pilně studoval a složil katechetské zkoušky pro střední školy české i německé a první rigorosum.

V listopadu roku 1887 stal se farářem na arcibiskupském patronátě v Dražovicích u Vyškova v diecesi brněnské. Po uvedení do svého úřadu ujal se hned díla a ukončil počatou stavbu kostelíka, k jehož důstojné okrase nemálo přispěl. Mimo to dal též hřbitov opraviti a obé bylo od ndp. biskupa Dra. Frant. Sal. Bauera 1889 posvěceno. Náš nezapomenutelný kukátkář súčastnil se též této slavnosti a popsal ji pod názvem: „Pravá národní slavnost". Přičiněním Dra. Stojana byla také v Dražovicích postavena nová dvojtřídní škola. Pozemky potřebné pro školu a školní zahradu zakoupil a daroval sám Dr. Stojan. Při obsáhlé duchovní správě, kdy míval i 3 kázání denně, připravoval se na ostatní rigorosa. Jeho přičiněním byla též ve Vyškově, tehdy ještě německém, za spolupůsobení tamnější kontribučenské záložny založena česká dívčí škola měšťanská a správa její svěřena sestrám Dominikánkám. V posledních letech svého pobytu v Dražovicích vystavěl ještě kostel v přifařených Podbřežicích.

R. 1908 jmenován byl Dr. Stojan kanovníkem olomouckým a koncem června toho roku od J. E. ndp. knížete-arcibiskupa Dra. Frant. Sal. Bauera proboštem kollegiátní kapitoly u sv. Mořice v Kroměříži. Odcházel z Dražovic oplakáván od všech.

Toť stručný nástin jeho života.

Kdybychom však chtěli sledovati jeho činnost, jak se jevila v celém svém rozsahu a rozvětvení, museli bychom znáti každý záchvěv života církevního a národního, ano znáti všechny ty chaloupky moravské a mimomoravské s jejich radostmi a žalostmi.

Činnost Dra. Stojana je v pravdě mnohostranná, nezištná, obětavá a vytrvalá. Dr. Stojan nezná únavy, ochablosti. Řekl bych, že je v Rakousku 5 míst, z nichž rozvinuje msgr. Stojan svou blahodárnou činnost. Jsou to: místo jeho duchovní správy, sv. Hostýn, Velehrad, Vídeň a Brno.

V duchovní správě je Dr. Stojan knězem horlivým. Pečuje a pečoval vždy o duševní blaho sobě svěřených duší. Než byl zvolen poslancem, zastával sám duchovní správu v Dražovicích a přifařených Podbřežicích, kde jest filiální kostel a po jistou dobu byl též administratorem v sousedních Letonicích. A když se stal poslancem a dostal na výpomoc kaplana, nepřestal se o svou farnost starati. Dojížděl, pokud mu bylo možno, z Vídně skoro každou neděli a míval, služby boží a 2 kázání. Nemohl-li přijeti, poslal za sebe zástupce. Přijel-li Dr. Stojan domů, tázal se obyčejně, není-li některý z farníků nemocen. Byl-li, neopomenul ho navštíviti; a tu vařívalo se obyčejně v jeho kuchyni i pro nemocného. Zemřel-li někdo, pak jistě nescházel, aby ho nebyl k hrobu doprovodil a nad hrobem promluvil prosbu odprošující a povzbuzující k modlitbě za zemřelého.

V každém jeho úkonu jevila se pevná víra a vroucí zbožnost. Budiž zde následující případ uveden. R. 1906 byl o prázdninách Dr. Stojan vážně nemocen, poraniv se těžce na koleně, takže mu bylo od lékaře nařízeno, po delší dobu postele neopouštěti. Jak mu to bylo těžkým sebezapřením, každý pozná, kdo Dr. Stojana blíže zná. Musil proto po celý den někdo u něho býti. Dr. Stojan diktoval a tento psal. Mše sv. sloužiti nemohl ani v neděli, což jej nejvíce mrzelo. Nezdržel již na posteli. Jeho neteř hospodyně zastihla jej jedenkráte v neděli, jak s bolavým kolenem klečí na podlaze světnice. Zvonilo právě na věži pozdvihování. Na její domluvu, proč nechce poslouchati a se přemahá, pravil: „Jak bych mohl zůstati ležeti, když jsou všichni na mši a zvoní pozdvihování!“

Z duchovní správy nezanedbal ničeho ani v Kroměříži, ba naopak, horlivost jeho se ještě zvýšila.

Všimněme si však Dra. Stojana v pracovně. Jakmile přijde z kostela, začne pracovat a nepřestává mnohdy až pozdě v noci. Jediným odpočinkem přes den bývá u něho obyčejně modlitba brevíře, již konal v Dražovicích v kostele a teď v Kroměříži v chóru. Dostává průměrně denně na 60 dopisů, ponejvíce různých žádostí a proseb. A tu na všechny odpovídá a o jejich vyřízení co možná se zasazuje. Je výborným a ochotným rádcem všech, kdož ve svých potřebách a záležitostech k němu o pomoc se obracejí.

Není proto divu, že jest pro svou pracovitost a obětavost od lidu tak milován a jeho miláčkem nazýván.

Místy zvláště milými jsou Dru. Stojanovi sv. Hostýn a Velehrad. Při pracích pro zvelebení a rozkvět těchto míst má Dr. Stojan lví podíl.

Aby sv. Hostýn skutečně byl zveleben, obrátil se žádostí na kardinála Fürstenberka a sehnal v 10 dnech za přispění P. Mathona z Rajhradu 5000 podpisů. Žádost se neminula výsledkem; p. kardinál slíbil všemožnou podporu. Když byla založena „Matice Svatohostýnská“, na

jejíž stanovách též pracoval, vzal si opět na starost vyjednávání o zakoupení sv. Hostýna. I to se mu podařilo.

Budiž zde též připomenuto, že zásluhou Dra. Stojana se stalo, že r. 1997 císař pán a r. 1904 papežský nuncius vídeňský sv. Hostýn navštívili.

Neméně pečlivosti věnuje Dr. Stojan Velehradu. Nový rozkvět katolického V e l e h r a d u slovanského je v první řadě jeho dílem. Není slavnosti, není spolku, při jehož zakládání by Dr. Stojan nebyl. Apoštolát, sjezdy bohoslovců, exercicie učitelů, studentů, akademiků, rolníků, omladiny, dělníků, unionistické kongressy atd., vše to se děje za nepostrádatelného jeho vedení. Při všech schůzích udržuje zájem a čilost svým svěžím humorem. Jeho zásluhou jest, že přes všechno podezřívání a nepřátelství svolány byly unionistické kongresy, a teď s nevšední pílí připravuje kongres III. Vše podniká z lásky k našim věrověstům sv. Cyrillu a Methodu, s vroucím přáním, by velká rodina slovanská v církvi Kristově v jedno se spojila. Za tím účelem založil též časopis „Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda", jenž má seznamovati s poměry našich pobratimů a tak přispívati, by zájem o unii v lidu se rozšiřoval. Že též pečuje, by „Akademie Velehradská" co nejvíce vykonala, netřeba se více šířiti. — Stojanovu činnost na Velehradě aspoň poněkud dobře vylíčiti je velmi obtížno, poněvadž Velehrad je vlastně hlavním bodem, centrem veškeré obrovské činnosti dra. Stojana.

Dr. Stojan je svědomitým p o s l a n c e m. V Brně na sněmě a ve Vídni na říšské radě je vždy na svém místě. Jakým má býti poslanec, pravil žertovně ve své řeči při manifestačním sjezdu jihočeských katolíků v Českých Budějovicích: „Zvolený poslanec je pro všechny, že jest a má býti, jak říkáme, ‚omnibusem', ‚žebřinovým vozem', koho potká, toho svésti musí, je pro každého." A proto není divu, že je i od svých politických nepřátel často vyhledáván, a že se v parlamentě těší všeobecné oblibě.

Budiž zde též poukázáno na jeho činnost, již rozvinoval mimo parlament m e z i v í d e ň s k ý m i Č e c h y. Čím pro ně je, poznáme aspoň trochu z dopisu dlouholetého obětavého českého kazatele a zpovědníka vdp. kons. rady P. Bláhy. Píše mezi jiným: „Co vdp. Dr. Stojan učinil a činí posud pro český katol. lid vídeňský, nelze tak snadno vše vypsati; uvádím jen některé věci. On to byl, jenž mnohé překážky, které se děly zakoupení českého kostela, na vlivných místech odstranil. On to byl, jenž zvláště dokud byl farářem v Dražovicích — nyní jako proboštu není mu to tak snadno možným pro církevní funkce s jeho důstojností spojené — téměř ve všechny výroční svátky, maje buď zástupce doma, aneb po slavné mši sv. přijel do Vídně a tu zpovídal, kázal, sloužil mši sv. Čechům vídeňským; sedával dopoledne od 7. hod. do 11.—12. hodiny ve zpovědnici a podobně večer v jiných kostelích. On se snaží též, aby ten veliký dluh váznoucí na českém kostele, brzy se zaplatil a takto kostel důstojně národa českého tu obnoven a upraven stál; nyní rozesílá po farnostech prosby o milodary a sběrací k tomu archy. Jeho horlivost a výpomoc v duchovní správě českého lidu ve Vídni nelze ani oceniti." Češi vídeňští vědí, co pro ně Dr. Stojan znamená, a proto byl též po smrti preláta Dr. Horného jednohlasně zvolen za předsedu „Jednoty sv. Methoděje".

Poslední léta rozvinuje Dr. Stojan zařizováním samostatných duchovních správ. Mnohé obce, jako: Hrabůvka u Vítkovic, Polkovice u

Kojetína, Písek u Bzence, Topolné a Stříbrnice u Uh. Hradiště, Huštěnovice, Nechvalín atd. mají jemu děkovati, že mají samostatnou duchovní správu.

Mnoho a mnoho dalo by se psáti o činnosti Dra. Stojana; schází nám však, jak podotknuto, zkušenost a kompetence. A tak psána i tato životopisná črta. Psána z úcty a vděčnosti, co ve vzpomínkách utkvělo.

—a (Br.):

Vladimír Solovjev a jeho názory o poměru »Ruska a všeobecné církve«.

Veliká myšlenka unie, jež po staletí již čeká na své rozřešení, zvláště v poslední době se nese mocným ohlasem mezi západním křesťanstvem a letos má zkvésti třetím květem — třetím sjezdem velehradským, měla i na východě své apoštoly, kteří pro ni pracovali, trpěli a ji si učinili svým životním úkolem.

Jednou z nejrázovitějších postav a v pravdě apoštolskou je Vladimír Solovjev[1]). Je obdivuhodno, s jakou energií dovedl propagovati myšlenky úplně originelní, protichůdné myšlení ruské společnosti, jí odsouzené a za šílené prohlášené v jich prvním propagatoru Čaadajevovi.

Avšak dříve než Solovjev k těmto myšlenkám dospěl, prožil krisi vlastního nitra mezi vírou, v níž vyrostl a nevěrou, plným proudem ze západu se řinoucí. Přestál ji, poznal mělkost západní filosofie a odhalil ji užaslým zrakům svých vrstevníků ve spise: „Krise filosofie na západě", jenž mu otevřel cestu ke katedře universitní. R. 1877 stal se členem komitétu ministerstva osvěty v Petrohradě, avšak jeho smělost, s jakou se ujal vraha cara Alexandra II. a odsoudil trest smrti, zničila skvělou jeho dráhu, a od té doby již veřejně nevystupoval. Tato okolnost změnila též jeho náboženské názory.

Doposud byl nadšeným přívržencem slavjanofilismu, jenž chtěl obroditi Slovanstvo náboženstvím, ale tak, jak je zachovala pravoslavná církev. Tento směr snil o ruském „Třetím Římě", jenž měl zdědit jas „Říma Prvého" zpronevěřivšího se svému božskému poslání, šířil nenávist ke katolicismu, jejž vinil z racionalismu a atheismu. Katolicismus dle Dostojevského „propaguje pokaženého Krista, potupeného a zneuctěného, opak Krista — propaguje Antikrista." Avšak Solovjev měl hlubšího ducha, prohlédl brzo názory Slavjanofilů příliš idealisující pravoslavnou církev, která však ve skutečnosti úpěla pod nadvládím státu, byla nástrojem a policejním orgánem v jeho rukou. Měl též širší srdce, které se nemohlo poutati na úzké hranice Ruska, nýbrž snilo „o jednom pastýři a jednom světovém stádě" se středem v Římě. Proto chce se vzdáti raději patriotismu, národní hrdosti, která se nespřátelí s ničím, co není ruské, tedy ani ne s katolicismem, než vzdáti se svědomí, jež vidí pravdu a spásu Ruska ve spojení s Římem, byť to bylo ruskému srdci těžko. Konečně orthodoxní

[1]) O jeho životě viz Museum XLIII. 1.

církev od katolické nedělí dogmatika, nýbrž nedůvěra a nenávist plynoucí z neznalosti. Tuto nedůvěru chce Solovjev odstraniti láskou, jež bude nejlepším prostředkem a nejlepší podmínkou sjednocení."

Této myšlenky unie chopil se s horoucností, poněvadž v ní viděl rozřešenu národní otázku ruskou a otázku polskou. Co oba tyto národy dělí, není národnost, nýbrž náboženství, a dokud tento rozdíl potrvá, potrvá i nepřátelství. Takové projevy způsobily mu nepřátelství kruhů slavjanofilských, mnoho polemik a hrubého snižování, ale ze všeho vyšel jako vítěz.

Ruský jeho duch nořil se také do hlubin náboženské filosofie. Význačným spisem tohoto směru jsou „Náboženské základy života", kde řeší největší otázky lidstva, o světě, člověku, poměru jeho k Bohu, lidem, církvi a státu. Viní sobeckost lidstva za nynější smutný stav a ukazuje oporu v náboženství: „Věřící člověk má jistou oporu v náboženství." Člověk nynější povstává proti Bohu, odlučuje se od svých bližních a podléhá žádostivosti. Náboženství má účelem člověka polepšiti, dává mu proto modlitbu, jež jej smiřuje s Bohem, dobročinnost, jež spřátelí jej s bližním a zdrženlivost, jež mu zjedná nadvládu nad sebou samým a nad přírodou. Takovým způsobem může lidstvo žíti v míru, v němž je největší dobro a pravda. Pravda pak záleží v jednotě, která je zosobněna v Kristu Bohočlověku, a Kristus projevuje se v církvi. Církev vedle božského elementu všechny v jednotu pojícího obsahuje element lidský — stát a element přirozený — národ.

Solovjev jako filosof překvapuje svou hloubkou myšlenek, jako mystik výšinami, kam přicházel Bohu vstříc, aby se s ním úzce spojil, jako polemik svou ohnivostí, velkomyslností, jako professor vážností a řečnickým talentem, tak a ještě snad více uchvacoval svou povahou všechny, kteří s ním ve styk přišli.

Celý život jeho byl zrcadlem jeho světového názoru, s nímž tvořil dokonalou harmonii. Nazýval se sám „hostem na této zemi" a chloubou jeho bylo, že ničeho dosud nenazýval svým. V takové chudobě a prostotě, kterou se chtěl nejvíce přiblížiti Kristu, nacházel své největší štěstí.

„Celý život Solovjevův," píše kníže Trubeckoj, „byl snahou víru svou ospravedlniti, dobro, v něž věřil, potvrditi. Své životní práci se věnoval cele, bez oddechu, nešetře sebe a pilně se přičiňuje splniti to, v čem viděl své poslání. Jeho život byl životem bojovníka, který nižší síly svého nitra přemohl. Nebyl však lehkým takový život, „těžkou jest služba Páně," říkal sám na smrtelném loži.

Veliký tento Slovan byl přítelem biskupa Strossmayera, jenž jej nazývá „duší čistou, zbožnou a v pravdě svatou". Přesvědčením svým byl jistě katolíkem, ale poněvadž neuznával rozkol za oprávněný, nabyl přesvědčení, že může uznávati primát a zároveň zůstati formálně členem církve východní.

Spis, o němž chceme pojednati, doporučil Strossmayer Sv. Otci následujícími slovy: „Ex hocce opusculo et ex multis in imperio russico manifestationibus evidenter apparet divinissimum unitatis munus ac desiderium . . . animam quoque Russorum potentius subiisse, ut adeo eiusdem vi, seu occultiori quodam numine ad ecclesiam catholicam pertrahantur. Oportet saltem, ut haec omnia Romae rite intelligantur et ad sanctissimos fines obtinendos apte applicentur".

Úvahy Solovjevovy o církvi pravoslavné vyvrcholily ve dvě díla francouzsky psaná: L' idée Russe a La Russie et l' Eglise universelle,

v nichž řeší neblahé poměry pravoslavné církve spojením s církví katolickou.

Na počátku spisku „La Russie et l' Eglise universelle" uvádí Solovjev starou legendu o sv. Mikuláši a sv. Kassiánovi. Tito svatí chodili z rozkazu Božího po zemi a uviděli na své pouti mužíka uváznuvšího s vozem v blátě. Sv. Mikuláš ihned mu přispěl ku pomoci, kdežto sv. Kassian nečinně k tomu přihlížel. Když se vrátili do nebe, sv. Petr sv. Mikuláše pochválil a odměnil tím, že se jeho svátek slaví dvakráte do roka. Sv. Kassian, poněvadž nepomohl onomu ubohému člověku ze strachu, aby si nepomazal svou bělostnou řízu, byl potrestán tím, že se jeho svátek slaví jednou za čtyři roky — totiž 29. února. Legendu tuto lze velmi pěkně applikovati na pravoslavnou a katolickou církev. „Církev západní věrna svému apoštolskému poslání nebála se bláta života." Vychovávala Evropu po celá století, učila mravnosti, šířila kulturu mezi barbarskými národy a nedbala tolik, zůstane-li trochu bláta na jejím šatě.

Církev východní uzavřela se ve svou askesi a mystiku, nestarala se o život a potřeby svých členů — dostačila jí bělostná říza, jako sv. Kassiánu. Církev východní se toliko modlí, církev západní se modlí a pracuje. Práci také chtěl Kristus Pán, když poslal své apoštoly do světa, aby šířili království Boží a dal jim moc svazovati a rozvazovati na zemi i na nebi. Modlitba netvoří úplného křesťanského života, proto také církev východní neplní zcela svého poslání a nemůže býti církví všeobecnou, kterou Kristus založil. Je chladna ku všem potřebám lidstva, nezasahuje činně do dějin, nerozvíjí svou nauku, by snáze mohla vésti lidi ku spojení se Stvořitelem. Aby se stala církví pravou, musí přijati katolický čili všeobecný charakter — spojiti se se Západem, jenž má centralisaci a organisaci, které se jí nedostává. A ten akt by byl „aktem spravedlnosti a lásky, sám o sobě též ohromným pokrokem a podmínkou dalšího pokroku".

V Rusku však považují Západ již za odumírající kolos, jenž měl své historické poslání a splnil je již pokřtěním Ruska, jemuž nyní Bůh určil zvláštní náboženské poslání ve světě, jako kdysi národu israelskému.

Pohlédneme-li do ruských dějin, vidíme, že po mnoho set let snažili se vládcové říši rozšířiti a sjednotiti, a když tyto snahy byly uskutečněny, zcivilisoval Petr Veliký svůj národ podle vzoru západní Evropy. Nyní pak ruský národ má jisté povinnosti k lidstvu, má splniti své historické poslání, důstojné tak velikého národa, jenž chce míti „hegemonii nad ostatními Slovany a vážný vliv ve světové politice".

Z povahy lidu lze souditi na roli, jakou bude míti v dějinách lidstva, a národ ruský je hluboce nábožensky založen. Poslání Ruska je tedy založeno na náboženství, a to náboženství pravoslavném, jak je má ruský lid. Pravoslaví toto není partikulární, omezené na jediný národ, jak chtějí patrioté, nýbrž souhlasí téměř úplně s katolicismem. Zvláštním rysem jeho jest úcta P. Marie lidu ruskému tak vlastní jako polskému neb jinému katolickému. „Vše, co je svaté Rusům, je svaté i katolíkům." Od tohoto pravoslaví se však liší pravoslaví theologů, které má tři negativní články:

„Bůh Syn nemá účasti na původu Ducha sv."

„Blahoslavená Panna nebyla neposkvrněnou od prvního okamžiku svého bytí."

„Prvenství v církevním zřízení nepřináleží římskému stolci, a papež nemá dogmatické autority býti pastýřem a učitelem všeobecné církve."

Negace tyto nemají církevního schválení, o žádnou duchovní autoritu se neopírají, žádný všeobecný sněm jich nepřijal, a na nich také nemůže záležeti náboženská idea Ruska, neboť znamenají rozkol — „národní protest proti všeobecné církvi", žádné plus a nic positivního. Pravoslaví toto nemůže býti všeobecnou církví, poněvadž pro lidstvo ničeho lepšího nemá, je v sobě slábo, neschopno svolati všeobecný sněm, pokud je odděleno od západu, jak také mnozí z ruských theologů uznávají. „Papežství však je skutečným principem, reálním zřízením", bez něhož není možna církevní organisace. Nechtějí-li tedy pravoslavní přijati extrem některých sekt, že církev ztratila svůj božský charakter a již na zemi neexistuje, pak jim zbude pouze spojiti se se západem a uznati papeže za svou nejvyšší hlavu.

„To by bylo pouhým přiznáním historické pravdy, kterou nyní i sami protestanté přiznávají, že papežství není libovolným a násilným dosažením moci, nýbrž zákonitým důsledkem zásad, uskutečňovaných do rozkolu, proti nimž církev nikdy neprotestovala."

Zajímavou je theorie Filareta, moskevského metropolity, většinou duchovenstva uznávaná: „Pravá křesťanská církev obsahuje všechny částečné církve, které vyznávají Krista; učení této náboženské společnosti je v podstatě táž božská pravda, k níž jsou přimíšeny domněnky lidské, proto čistota tohoto učení je v jednotlivých vyznáních různá. Učení církve východní je ze všech nejčistší, poněvadž nepřijalo žádných lidských domněnek." Taková církev všeobecná byla by pouze abstraktním a neživým organismem, reálními a živými by byly církve částečné.

Slavjanofilé mají ještě všeobecnější názor o církvi, vidí ji totiž utvořenu jednotou a svobodou v lásce.

Avšak pravá církev, kterou Kristus na světě založil, musí býti všeobecnou, neomezenou na jeden národ, s jedním mezinárodním centrem, aby se mohla rozšířiti po celém světě; musí býti neomylnou, aby jistě vedla lidstvo ke spáse; nezávislou na světské moci, aby nebyla peklem přemožena. Svoboda církve, nezávislost na světské moci je podmínkou její činnosti. Takovou svobodu vždy měla církev katolická, ba dokonce ve středověku zájmům jejím sloužila i světská moc, kdežto církev východní úplně podléhá světské moci, a stát jí za to poskytuje ochrany proti nepřátelům. Celé zřízení církevní má ráz světský, úřednický; členy synodu, jenž je administrativním sborem církevním, libovolně dosazuje a sesazuje car, církevní hodnosti rozděleny v tytéž třídy, jako hodnosti vojenské, car má nejvyšší moc v církevní správě a všechny záležitosti církevní podléhají státním úřadům.

„Tak se podobá východní církev svým zřízením veliké kanceláři." Jednota církve je udržována násilím, neboť „tam, kde není živé a vnitřní jednoty, vnější jednota se udrží pouze násilím" (Aksakov).

„Kdyby tohoto násilí nebylo," tvrdí historik Pogodin, „přešla by jedna polovina pravoslavných k sektářům, druhá ke katolicismu," a pouze strach před pronásledováním je udržuje. Tento zjev neodpovídá církvi Kristově, taková církev nemůže býti církví pravou. „Církev, která tvoří část státu, zřekla se svého poslání, nemá v sobě plné síly k existenci, odsoudila se k smrti."

Tělo východní církve také není jednotným. Z různých národů, které ji tvoří, dva jí dali své jméno, nazývá se totiž rusko-řecká. Jednota mezi těmito církvemi je pouze zdánlivá a pečlivě udržovaná petrohradským

a cařihradským duchovenstvem, poněvadž formálním rozdělením by obě ztratily na své vážnosti a zřejmě by ukázaly svůj národní partikulární ráz. Vedle těchto dvou velikých větví je ještě mnoho menších církví, které s politickou svobodou osvobodily se také nábožensky. Mezi těmito jednotlivými církvemi není vážnějších vztahů, což výše uvedenou myšlenku o národním partikularismu ještě jasněji potvrzuje.

Vrstevník Aksakova, člen slavjanofilského kroužku, Jiří Samarin, píše: „Nelze vyvrátiti, že církev východní se skutečně zřekla své moci ve prospěch státu, poněvadž stala se církví národní, zřízením čistě lidským, a hlavou národa je car, proto má také právo býti hlavou církve národní. Národní stát je zde reální a úplný organism, existující sám sebou a pro sebe, kdežto církev je pouze jeho částí. Takové otroctví je nesrovnatelno s její duchovní důstojností, božským původem a všesvětovým posláním. Dle vůle Kristovy má křesťanský stát býti poddán církvi a církev nejvyšší hlavě — Petrovi. V poslední době v Rusku začínají chápati, že národní církev je passivním a neužitečným nástrojem v rukou státu, a k církevní nezávislosti že je nutný mezinárodní střed, který ovšem má býti utvořen v mezích východního křesťanstva.

Kandidáti jsou dva, a to patriarcha cařihradský a patriarcha jerusalemský. To ovšem může býti „pium desiderium", ale pro vzájemný rivalismus je to nemožno. „Zjevná nemožnost nalézti nebo utvořiti na východě jednotný střed nutí Rusy hledati jej jinde, a to na západě — v Římě."

(Pokračování.)

V. F. Střížovský (Ol.):

Maria!

Maria! Ty jméno svaté!
plné tajů, hloubky, jasu,
vykládané tisíckráte,
lidskému však smyslu krásu,
půvab svůj a vděk a něhu
nezjevivší, nezbádané,
veletoku vyšlý z břehů,
jméno miliónům dané,
miliónkrát vyslovené,
velké a přece prosté jméno,
jméno mocné, slavné, ctěné,
na věky buď velebeno!

Jako Zora zlatá, smavá,
plná polibkův a rosy,
nad mořem si v šeru hrává,
příští slunka v lůně nosí —
tak, ó jméno! hloubka tvoje
proto dna a břehů nemá,
proto umu hatí zdroje,
proto věkův ústa němá
vyslavit ji marně touží
u vědomí klamu svého —
protože v tůň božskou hrouží
Stvořitele s Matkou jeho!

Frant. S. Pospíchal (Br.):

Herodes Veliký a jeho doba dle Josefa Flavia.

(Práce poctěná v soutěži I. cenou.)

(Část další).

Poslední Hasmoneovci po meči.

Boj u Akcia byl události světového řádu. Oktavian a Antonius, dva sloupy světovládného Říma, už neměli společně podpírati klenbu imperia. Jeden musil padnout, neboť jen jednomu byla souzena koruna císařská. A že padl Antonius, bylo vinou Kleopatřinou. Ale jak už tomu obyčejně bývá, po pádu prvního následuje pád těch, kdož za ním šli. Když Oktavian stal se pánem řetězu zemí, provincií a spojeneckých království obepínajících Středozemní moře a rozsetých po třech dílech světa, počal účtovati se svými nepřáteli, vlastně se spojenci Antoniovými. Mezi těmito byl i Herodes, ačkoliv ‚zásluhou' Kleopatřinou neúčastnil se bitvy akcijské. Než i pro něho nastala doba těžká, snad nejtěžší jeho života. Oktavian byl vzduchovou smrští, o níž nebylo sice možno předvídat kam se obrátí, ale jejíž příchod byl až hrozně jistý. Herodes ji viděl, vždyť se hnala stále blíž a blíž, zachvacovala země, bořila trůny a měnila osoby vládců. Jaké mu ještě zbývaly naděje, „že trestu unikne, když v takovém přátelství žil s Antoniem?"[1]) Už i jeho přátelé „nad ním zoufali". V říši a ve vlastní rodině měl tolik nepřátel, kteří toužili po jeho odstranění a koruně královské, a k nim se připojil i Řím, zosobněný v Oktavianovi, dříve jediná opora jeho síly! Proto se připravil na vše možné. Aby zabránil vzbouření po svém odchodu a nezanechal doma nikoho z Hasmoneovců schopného vlády, utratil posledního, tehdy už osmdesátiletého starce Hyrkána, jehož s tak velikými poctami přijal, když se vrátil ze zajetí parthského.[2])

Alexandru a Mariamme, svoji choť, svěřil do ochrany Soema Iturejského s tímtéž rozkazem, jaký dříve chystaje se na cestu k Antoniovi dal strýci Josefovi. Měla i s matkou býti zavražděna v případě, že by své přátelství k Antoniovi odpykal smrtí. Vládu svěřil bratru Ferorovi a sám s těžkým srdcem, provázen hroznou nejistotou odebral se za Oktaviánem na Rhodus a stanul mu tváří v tvář.

Neprosil, ani se nekořil, ale hrdě se přiznal ke svému přátelství s Antoniem; ba ještě jakoby zveličoval svoji vinu, ukázal, jak všemi silami svými přítele podporoval, a že by mu nebyl odepřel vojska i proti Oktavianovi, kdyby nebyl právě sám zaměstnán bojem s Araby. A jako rovný rovnému dal na ruku, buď přijati přátelství nebo zamítnouti; ale ať považí, „jakým ne čí přítelem byl."[3]) A v těch slovech bylo jeho vítězství. Oktavian potvrdil ho v hodnosti královské žá-

[1]) Star. 15, 6. 1.

[2]) Josephus o smrti Hyrkánově podává dvě zprávy. První zpráva čerpaná ať už přímo či nepřímo z „Herodových pamětí" vypravuje, že Hyrkán byl zavražděn proto, že vybídnut Alexandrou snažil se zmocniti se trůnu pomocí Arabů. Ale Josephus této zprávě nepřikládá váhy. Vždyť Hyrkán byl už starcem a jistě tehdy už mu málo na tom záleželo, kdo v Judsku panuje. Nad to byl příliš nesamostatný a nerozhodný. Druhá zpráva, že Herodes dal utratiti Hyrkána pouze proto, aby doma nezanechal nikoho z Hasmoneovců schopného vlády, je snadněji vysvětlitelná už z povahy Herodovy, nehledě na to, že zpráva první je jistě strannicky zabarvená.

[3]) V. Ž. 1, 20. 1.

daje, aby mu nebyl horším přítelem než jakým dříve byl Antoniovi.“[1]) A když z Egypta se vracel, dal Herodovi zpět jerišské území a království jeho zvětšil o celé pobřeží s městy: Gazou, Anthedonem, Joppe a věží Stratonovou a nad to darem mu dal Samaří, Hippos a Gadaru.

Tak svojí diplomatickou zručností vyvázl Herodes z největšího úskalí a vrátil se vítězně domů. Avšak nebylo mu popřáno z vítězství těšiti se v klidu. Nové boje rodinné vehnaly ho do takového postavení, že neušetřil ani své manželky, ač ji tak vášnivě miloval.

Neboť zatím co dlel na Rhodu, Mariamme s matkou Alexandrou byly střeženy jako zajatkyně na tvrzi Alexandrioně. A obě hrdé na svůj původ královský nemile nesly takové jednání. Nad to Mariamme podezřívala Soema, že obdržel tentýž rozkaz jako dříve Josef a jí nebylo příliš milým tak časně se rozloučiti se světem, což by se skutečně stalo, kdyby Herodes se už nevrátil. Proto všemožně se snažila vypátrati, je-li její podezření oprávněné. A ukázalo se, že ano. Soemus konečně stálému naléhání podlehl a tajemství prozradil. Mariamme poznala, že láska Herodova je ještě hroznější než jeho nenávist a zhrozila se nebezpečí, v jakém se stále nalézá. Celé její nitro se vzepřelo a od té doby k Herodovi takovou hořela nenávistí, jako on k ní láskou.[2]) Když se Herodes vrátil, jasně mu dávala svoji nenávist na jevo. Ba došlo tak daleko, že ho tváří v tvář nazvala vrahem svého otce a bratra. Herodes pobouřen hledal příčinu takového záští a jemu svědomitě pomáhala Salome. Obvinila Mariamme s nedovoleného styku se Soemem, vzbudila už podruhé v prsou Herodových dřímajícího hada žárlivosti a když vyšlo na jevo, že Soemus tajemství zradil, byl osud obou už rozhodnut. Napřed popraven Soemus a za nedlouho soudem Herodovým přátel odsouzena šla hrdě a klidně na smrt Mariamme, bytost, kterou nejvíc miloval. Byla to žena řídké krásy tělesné, postavy vysoké, cudná a velkodušná, ač ne prosta vší svárlivosti a vypínavosti. (Star. 15, 2, 6; 3, 5; 7, 6.)

Ale její smrt byla hrozně pomstěna. Herodes nedovedl se vžíti v myšlenku, že jeho choti už není. Jako smyslů zbaven, bloudil rozsáhlým palácem a volal její jméno. Ale marně! Počal hýřiti a v pitkách a lovu hledal zapomenutí. Zapomenutí nenalezl a takový život nesneslo ani jeho otužilé tělo. Těžce onemocněl a octl se na prahu smrti. Když se o tom dověděla Alexandra, hleděla si zabezpečiti v případě jeho smrti vládu, tím způsobem, že se snažila získati do své moci obě tvrze Jerusalemské. Než Herodes zkrvavenou ještě rukou sáhl přímo i na její hlavu a Alexandru stihl osud vlastní dcery. Nestrpěl Herodes vedle sebe vládychtivosti. Mimo Mariamme už žádný život neměl pro něho ceny. Ruce zkrvavené omýval v nové krvi. Ale jistě by smrtí Alexandřinou byl zakončen řetěz vražd, jež obepíná jako krvavý pás Erinyí jeho postavu, kdyby nebylo nesmířitelného záští a démonické zloby jeho sestry Salome. Ta ho pudila k novým vraždám; on byl vykonavatelem její vražedných chtíčů.

Když se nasytila svého muže Kostobara, vznešeného Idumejce, obvinila ho u Heroda, že chová v úkrytu poslední ratolesti kmene Hasmoneovců, a sama úkryt odhalila. Smrt Kostobarovu sledovala vražda posledních přímých Hasmoneovců.

[1]) Star. 15, 6. 7.
[2]) V. Ž. 1, 22. 1.

Tak na konci prvního období své vlády Herodes po popravě posledních potomků Hyrkánových[1]) zbavil se všech, kdož mu byli nebezpečni, a prost obav o svou korunu ukázal se králem obezřetným, slavným a velikým.

Doba lesku vlády Herodovy.

Druhá perioda vlády Herodovy je dobou největšího rozkvětu a směle může býti srovnána s největšími dobami židovské říše. Ovšem, uvnitř bylo leccos shnilým a jen železná pěst Herodova byla s to udržeti lid a zvláště městskou chátru nezřídka popuzovanou farisei před vzbouřením. Tážeme-li se jakými prostředky král lidem netoliko nepodporovaný, ale přímo nenáviděný mohl své říši dáti pečeť takového lesku, třeba si všimnouti, že veškeren jeho význam spočíval popředně v obratné a obezřetné politice. To byla vlastně skvělá stránka jeho vlády. Jeho postavení k národu, jeho mohutné stavby a podporování umění a věd bylo v první řadě, ba možno říci jedině důsledkem jeho římské politiky.

I. Herodes a Řím.

Nedal si ujíti žádné příležitosti, aby svazek, který ho s Římem pojil, nebyl ještě více utužen a přízeň Augustova ještě zvětšena. Vždyť Řím byl v té době světovládnou mocí. Rozdával koruny královské a dle své libovůle je zase bral. Všechny země kolem Středozemního moře, ba i hluboko v pevnině musily počítati s mocí římskou. A dle toho jak dovedly počítati, utvářel se jejich osud. Podporovány Římem kvetly a odboj proti Římu měl důsledně v zápětí jejich pád a ztrátu samostatnosti.

To dobře vystihl Herodes a proto přešinul kola svého národa na jiné koleje. Až do doby Antipatrovy malý nárůdek židovský marně proléval krev svou, aby se ubránil vlivu Říma. Obětoval životy tisíce svých synů, ale marně. Lavině římské nemohl odporovati ani sebe silnější strom. Antipater ovšem ne z lásky k národu, ale ze svých zájmů počal vésti politiku Říma. A v jeho šlépějích jako věrný syn kráčel i Herodes. Od Caesara přešel na stranu Kassiovu, po pádu Kassiově stal se přítelem Antoniovým a po jeho smrti dovedl si získati přízně Augustovy. A bylo potřebí skutečně velké dovednosti a obratnosti získati si stálou přízeň Říma za takové doby, jakou byla doba tehdejší, kdy úhlavní nepřátelé střídali se jako v kaleidoskopu na předsednickém stolci římského senátu. Býti přítelem jednoho znamenalo býti nepřítelem druhého a Herodes přece dovedl se učiniti nepostrádatelným přítelem všech. Jeho měšec byl vždy otevřen, jeho toga vždycky plna darů a pomocná vojska stála vezdy k disposici výbojům římským.

R. 25 postavil 500 vybraných mužů na pomoc výpravě Aelia Galla do Arabie. A za to, když do Říma přišel se svými syny Alexandrem a Aristobulem, které mu porodila Mariamma, „aby je představil císaři“[2]) dostal území Trachonitis, Bataneu a Auranitis za Jordánem a později Ulathu a Panias. Ba v této době byl mu svěřen jakýsi dozor nad celou Syrií. Přikázal totiž Augustus správcům Syrie, aby ničeho nepodnikali bez svolení Herodova. Tehdy také vyžádal si Herodes pro svého bratra titul tetrarchy.

[1]) Star. 15, 7. 10.
[2]) Star. 15, 10. 1.

R. 15 setkal se s Agrippou, zetěm Augustovým, v Asii a požádal ho, aby ho navštívil v Judsku. Agrippa svolil, a když se svou družinou přišel do království Herodova dostalo se mu nejokázalejšího přivítání. Herodes připravil nákladné zábavy a radovánky, ukázal hostům nově vystavená města a tvrze, ba i do Jerusalema je uvedl. Tam lid přívětivého a šlechetného Římana uvítal s jásotem a když Agrippa hově slabé stránce každého Žida, vzdal i jejich Bohu úctu, obětovav ve chrámě 100 býků, lid propukl v pravé nadšení a provázel ho na zpáteční cestě až k moři.

Brzy potom vedl týž Agrippa výpravu k Bosporu. Herodes v jarních bouřích a nepohodě navštívil jej znovu v Jonském moři, přidružil se k jeho výpravě a horlivě ho podporoval. Když na zpáteční cestě táhli Asií všude v městech dary rozdával, u Agrippy zakročoval ve prospěch poselství, která jim vyšla vstříc a dosáhl i toho, že jonským židům byla znovu důrazně potvrzena svoboda žíti dle židovských zákonů. Židé totiž si stěžovali, „že se jim brání plniti zákon, že jsou předváláni k soudu ve dnech svátečních, že jsou olupováni o peníze určené pro Jerusalem (daň chrámová) a že jsou nuceni ke službě vojenské — ačkoliv jim Římané dali právo žíti dle domácích předpisů".[1]) Agrippa jejich požadavky splnil a Herodes neopoměl zpraviti o tom Židy, když se vrátil do svého království.

Vzájemné přátelství mezi Augustem, Agrippou a Herodem dostoupilo takové výše, že až v přísloví vešlo. „Caesar po Agrippovi nikoho nevážil si více než Heroda a Agrippa první místo v přátelství po Caesarovi dával Herodovi."[2]) Ale přece nastala jedenkráte doba, kdy Herodes přes všechnu svou obratnost octl se u Augusta v nepřízni.

Stalo se to takto.

Trachonitis byla obydlena národem loupežným, který mohl býti na úzdě udržen pouze železnou rukou Herodovou. Když však Herodes odebral se r. 12 do Říma, roznesla se pověst, že zemřel. Neočekávané svobody ihned chtěli využíti lupiči a uspořádali několik loupežných výprav do sousedních zemí. Vojevůdcové Herodovi je sice porazili, ale 40 vůdců loupežných rot uchýlilo se do Arabie k Syllaeovi, který žil s Herodem v nepřátelství, a proto s radostí je přijal. Herodes se vrátil a prvním jeho činem bylo dáti povražditi příbuzné těchto čtyřiceti v Trachonitidě. Než tím jen lupiče rozzuřil, tak že nepomohlo ani zakročení Augustových vůdců. Brzy na to Syllaeus odplul do Říma a v jeho nepřítomnosti Herodes udeřil na loupežníky ukryté v pevné tvrzi, tvrze se zmocnil a náčelníky dal pobíti i s bratry, kteří jim přišli na pomoc. O tom se dověděl Syllaeus v Římě a stěžoval si Augustovi, že Herodes s vojskem vtrhl do Arabie a celé jeho vojsko bez příčiny pobil. Augustus se rozhněval a napsal Herodovi pouze několik slov: „že ho kdysi za přítele pokládal, nyní ale že s ním bude jednati jako s otrokem".[3]) A ačkoliv Herodes dvakráte poslal poselství, aby se ospravedlnil, nebylo ani jednou připuštěno k slyšení. Až Mikuláš Damascejský, obratný diplomat Herodův, v Římě napřed Syllaea obžaloval, pak teprve vyžádal si slyšení u Augusta znovu Herodovi naklonil. Toto přátelství už více přerušeno nebylo.

[1]) ibid. 16, 10. 1.
[2]) ibid. 15, 10. 3.
[3]) Star. 16, 9. 3.

Postavení Herodovo vůči Římu bylo postavením „krále spojeneckého". Titul „rex socius" propůjčován byl jen panovníkům většího území, byl doživotní, ale nástupce musil znova býti potvrzován Římem. Moc takových králů uvnitř říše byla sice neomezenou — byliť vládci úplně samostatnými, pány života i smrti, mohli si vydržovati vlastní vojsko a vypisovati daně dle své libovůle — avšak na venek nebyli úplně nezávislými. Nesměli uzavírati žádných smluv s jinými státy, ani vypovídati válku. (Obžaloba Syllaeova.) Neměli právo raziti mince zlaté, nýbrž pouze stříbrné nebo měděné. A nad to bylo jim uloženo v případě potřeby staviti vojska pomocná, byla-li konána výprava v jejich stranu.

V takovém poměru stál Herodes k Římu. Ale úzké přátelství s Augustem a Agrippou tuto závislost ještě zmírňovalo. Říši svou obratnou politikou skorem dvakráte zvětšil a dosáhl pro svůj národ samostatnosti, jaká jen tehdy byla možna. Ani poslední Hasmoneovci neviděli svého království v takovém rozkvětu, k jakému je přivedl Herodes. A považíme-li, za jakých poměrů nastoupil, není možno se mu neobdivovati, ovšem pouze jako obezřetnému vladaři, či spíše jako obratnému poddanému Říma.

II. Herodes a národ.

Jiný však už ráz má Herodovo postavení vůči národu. Bylo tu dilemma těžké k rozřešení a ať už rozřešeno tak nebo tak, vždy považlivé ve svých důsledcích. Dilemma to tvořila dvojí kultura: hellenismus a judaismus. Dal-li se Herodes ovládnouti hellenismem, stala se jeho vláda Židům nesnesitelnou. Přiklonil-li se plně k judaismu, pozbyl opory v Římě a celém okolním světě pohanském. Bylo tedy těžko se rozhodnouti. A Herodes vyvolil nejlepší — nerozhodl se zásadně vůbec. Podporoval kulturu hellenskou, šetře při tom aspoň hlavních požadavků judaismu a povoloval citům svého národa, ale jen na tolik, na kolik nestačilo k zabránění povstání vojsko a policie.

Hellenismus není kultura čistě řecká, nýbrž zvláštní kultura, v níž sice převládá prvek řecký, ale kde nicméně zastoupeny jsou všechny života schopné prvky všech tehdy známých kulturních národů. Proces toho kulturního synkretismu vyvíjel se už od dob Alexandra Velikého a zasahoval všechny národy. V jeho dosah dostal se i národ židovský, avšak byl jediným národem, jehož svéráznost nepodlehla. „Nedá se ani v jednom bodě dokázati s určitostí, že by byl měl řecký duch vliv na bohatě se rozvíjející vnitřní vývoj palestinského židovství"[1]). Hellenismus utkvěl pouze na povrchu. Judaismus stál jako pevná hráz, o níž se tříštil světový proud a jen odražené kapky časem přelétly ohradu a utkvěly na rouchu židovského národa. Lid venkovský snad vůbec tohoto nárazu zůstal ušetřen. Než přes to bez vlivu hellenistického nezůstalo nic, co k podstatě židovství nenáleželo, jako průmysl, obchod, státní zřízení, soudnictví, ano i hry, lázně a stavitelství. Lví podíl na tomto aspoň částečném vítězství hellenismu mají Herodovci a popředně sám Herodes Veliký.

Než jeho kulturní snahy jen upevnily a donutily ještě úžeji semknouti se šiky farisejské. Byla to hlavně hrdá čela farisejismu, který ač oproti sadduceům v náboženských otázkách byl živlem pokrokovým, neustoupil

[1]) Dr. Wendland: Die hellenistisch-römische Kultur und ihre Beziehung zu Judenthum und Christentum. Tübingen (Mohr) 1907.

ani na píď s půdy separatistického ducha zákona. Zbraní, kterých používal proti nové kultuře byly hlavně dva druhy: očistné předpisy a odpor proti pohanskému modlářství. Pouhý styk s pohanem vyžadoval nového očištění a účast i nepřímá na modloslužbě byla porušením celého zákona. Při takovém zásadním odporu je velmi podivným, že i pohané směli přinášeti oběti Bohu židovskému (Agrippa v Jerusalemě). Než to se dá vysvětliti tím, že již v Lv. 22, 25 je pohanům dovoleno v chrámě obětovati. Ovšem do nádvoří určeného pro židy vkročiti neměli. Takové porušení zákona bylo trestáno trestem smrti.

Heroda pýcha a hrdost pobádala k šíření kultury. Ale svět tehdy jiné kultury neznal než hellenistické. Herodes stal se jejím mecenášem a tak „byl nucen svlékati staré mravy a mnohé zákony přestupovati“[1]). Odtud lze vysvětliti stanovisko, které zaujal k zákonu a názorům svého lidu.

Nemohl sice pomýšleti jako dříve Antiochus Epifanes na hellenisování židů, ale mohl aspoň poněkud k němu přispěti. Úřady obsazoval většinou pouze cizinci, jeho dvůr byl moderní kultuře otevřen dokořán. — Jenom z chytrosti respektoval jisté body názorů židovských. Jeho mince neměly obrazů, ale jen symboly, při stavbě chrámu varoval se všeho, čím by mohl naraziti na odpor národa. Velesvatyně byla vystavěna rukama kněží a sám nikdy do ní nevstoupil. Obrazů nebylo ani na veřejných ani na soukromých budovách, „neboť zákon přísně zakazuje i pomýšleti na vztyčení obrazů i zhotovovati sochy zvířat“[2]). Pečoval také o to, aby židům v diaspoře byla zaručena úplná svoboda v plnění povinnosti, jež jim ukládá jejich zákon. Jako tehdy u Agrippy zastal se židů na pobřeží jonském, tak vždy, kdykoliv se mu v Římě příležitost naskytla, neopomněl užíti svého vlivu ve prospěch diaspory. Ba i ke svým poddaným, když země stižena byla pohromami, choval se šlechetně, všude neúnavně pomáhal a nedostatek mírnil. Když v roce 25. vypukl hlad a mor, z paláce královského „ozdoby zlaté a stříbrné sňal“ a ani drahocenných a uměleckých věcí neušetřil[3]). Vše lidu rozdal a z ciziny dal k setbě obilí přivézti a rozdávati. Dvakráte také část daní lidu odpustil a kromě toho horlivě podporoval průmysl a obchod. To byly dobré stránky jeho činnosti, ale bohužel byly to jen hvězdy na zamračeném nebi. Na chvíli se objeví, ale brzo zase mizí za mraky.

Herodes co jednou rukou dal, druhou bral. Třeba „že v pohromách ukázal se velkodušným“[4]), jeho šlechetnost dostatečně byla zastíněna ohromnými daněmi, které lidu vypisoval. Konečně ani zásadního odporu židů k obrazům neušetřil a dal na chrám postaviti zlatého orla. Pro odbojné hlavy zřizoval pevnosti a politické vězně odváděl do tvrze Hyrkania, kde mizeli beze stopy. Odboj trestal krutě a nemilosrdně. Když mu velká část národa odepřela přísahu věrnosti, stíhala poprava popravu. Jen fariseové ušli trestu na přímluvu svých druhů Pollia a Samee, jichž si Herodes vážil, a Essenové, „druh lidí, kteří podobným způsobem života žijí, jako u Řeků Pythagorejci“[5]). Neboť jeden z nich, Manahem, Herodovi ještě v mládí předpověděl korunu královskou.

[1]) Star. 15, 9. 5.
[2]) ib. 17, 6. 2.
[3]) ib. 15, 9, 2.
[4]) ib. 15, 9. 5.
[5]) ib. 15, 10. 4.

Snad by mu byli židé všecko toto odpustili, kdyby nebyl před jejich očima kázal stavěti pohanské chrámy, kdekoliv jen aspoň část obyvatelstva byla pohanského a nezaváděl divadel a gladiatorských her úplně proti duchu židovskému. To dodávalo jeho době ráz pohanský. Byla to skvrna, která se nedala zastříti ani obdivuhodnou činností jeho jako podporovatele umění a hlavně stavitelství. (P. d.)

Z hymnů církevních.

Přeložil B. (Olomouc).

Veledůstojnému Pánu P. Monsignoru Al. Demlovi na památku z milých hodin ritu věnováno.

Ex more docti mystico.

(Ad Mat. Dom. I. Quadrag.)

Jak tajemný zvyk učí nás,
chcem' zachovati tento půst,
jenž kruhem v sobě zavírá,
jak známo nám, dnů čtyřicet.

Půst tento Zákon nejdříve
a Proroci v běh zavedli,
pak Kristus stvrdil, posvětil,
všech Král a Tvůrce časů všech.

Nuž tedy v jídle, ve slovech,
i v pití, žertech, ve spaní
se zdržme; za to přísněji
teď trvejme zas' na bdění.

Ó, chraňme se všech poklesků,
jež v živou mysl vetrou se,
a nedopusťme, aby kdy
v nás lstivý vládl nepřítel.

Hněv uchlácholme mstící se,
ó, plačme práva před Soudcem,
ó, prosícími lkejme rty
a všichni prosme pokorně:

My hříchy svými, Bože náš,
tvou urazili dobrotu,
ó, vylej Ty, Jenž odpouštíš,
teď na nás odpuštění déšť.

Ó, vzpomeň si, že Tvými jsme,
byť pomíjíme tělem svým,
ó, prosíme, bys nevydal
cti jména svého jinému.[1])

Zlé odpusť, jež jsme spáchali,
zmnož dobré, za něž prosíme,
ať můžeme se líbiti
vždy Tobě teď i na věky.

To dej nám, svatá Trojice,
to dopřej, prostá Jednoto,
by dary postů povždycky
tvým přinášely ovoce. Amen.

[1]) Cfr. Ps. 73, 19.

Audi, benigne Conditor.

(Ad Vesp. Dom. I. Quadrag.)

Slyš, dobrotivý Tvůrce náš
hlas proseb našich lítostných,
jež v čtyřicetidenní teď
šlem' k Tobě svatý postní čas.

Jenž srdce zkoumáš laskavě.
sil našich slabost dobře znáš,
nám k Tobě obrátivším se,
ó, odpuštění, milost dej.

My mnoho sice hřešili,
však ušetři nás kajících
a jména svého ku slávě
nám slabým léku k zdraví dej.

Ó, dej, ať těla naše se
teď zmrtví zdrženlivostí,
by srdce prostá hříchů všech
již nehledala hříšných cest.

To dej nám, svatá Trojice,
to dopřej, prostá Jednoto,
by dary postů povždycky
tvým přinášely ovoce. Amen.

O sol salutis, intimis.

(Ad Laudes Quadrag.)

Ó, slunce spásy, Ježíši,
ó, zazař v duši, v nitru vzplaň,
když prchla noc a milejší
den nad zemí zas' rodí se.

Čas dáváš vhodný, příjemný,[1])
ó, dej též, bychom v potocích
slz obět srdce omyli,
již láska ráda zažehá.

Ze zřídla, z něhož trysklo zlo,
teď slzy stále potekou,
prut pokání-li prolomí
a zdrtí srdce ledný chlad.

Den přichází již, den to tvůj,
kdy všechno zase zakvete:
kéž zradujem' se na cestu
tvou zavedeni pravicí.

Ó, milostivá Trojice,
chval v pokoře Tě světů řád,
my její noví[2]) milostí
jí novou píseň zapějeme. Amen.

Vexilla regis prodeunt.

(Ad Vesp. Dom. Pass.)

Hle! Krále vlají prapory
a Kříže plane tajemství,
smrt, na němž Život vytrpěl
a smrtí život vydobyl.

By z hříchů mnohých nečistot
nás očistil, tu břitkého
byl kopí ostřím poraněn
a s krví vodu vycedil.

Co David v písni prorocké[3])
byl pěl, to vyplněno jest,
když lidstvu všemu zvěstoval:
Bůh s dřeva kříže kraluje.

Ó, strome zářný, vznešený,
jenž krále zdoben's purpurem,
jenž vyvolen's, by tvého pně
tak svaté údy dotkly se!

[1]) Cf. II. Kor. 6, 2.
[2]) t. j. regenerati.
[3]) Žalm 95, 10.

Ó, blahý! Na tvých ramenech
pněl Výkup za svět veškerý,
byl's váhou Jeho pro tělo
a peklu kořist vytrhl's.

Nás naděje, buď, kříži, zdráv
a v tento utrpení čas
všem zbožným milost rozhojni
a hříšných vyhlaď proviny.

Duch každý chval Tě, Trojice,
vší spásy naší prameni,
a těm, jimž kříže vítězství
jsi dala, dej i odměnu. Amen.

Tenebrae factae sunt.

(Věnováno F. Pospíchalovi)

Lugubre. **J. Martinek** (Br.)

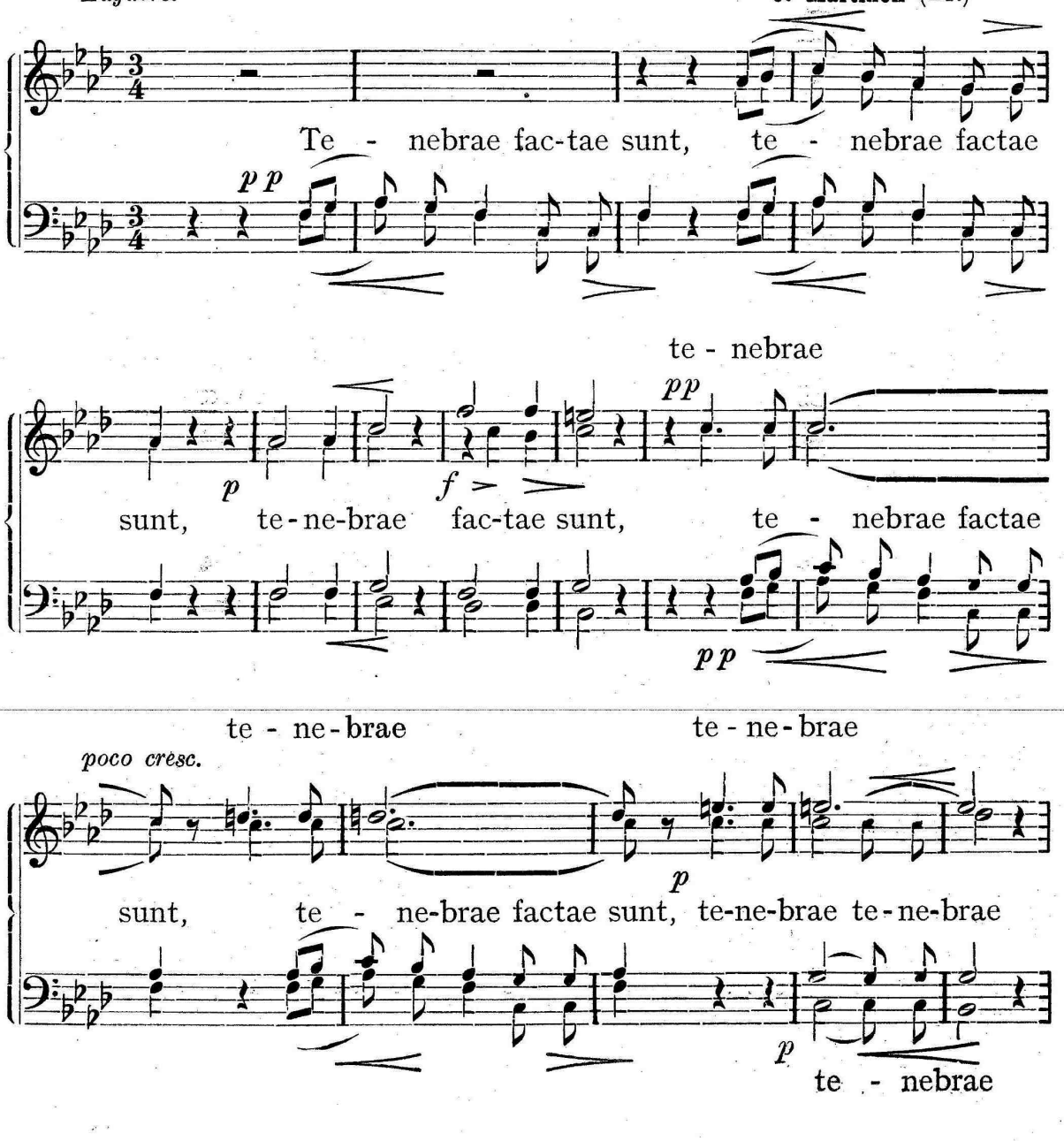

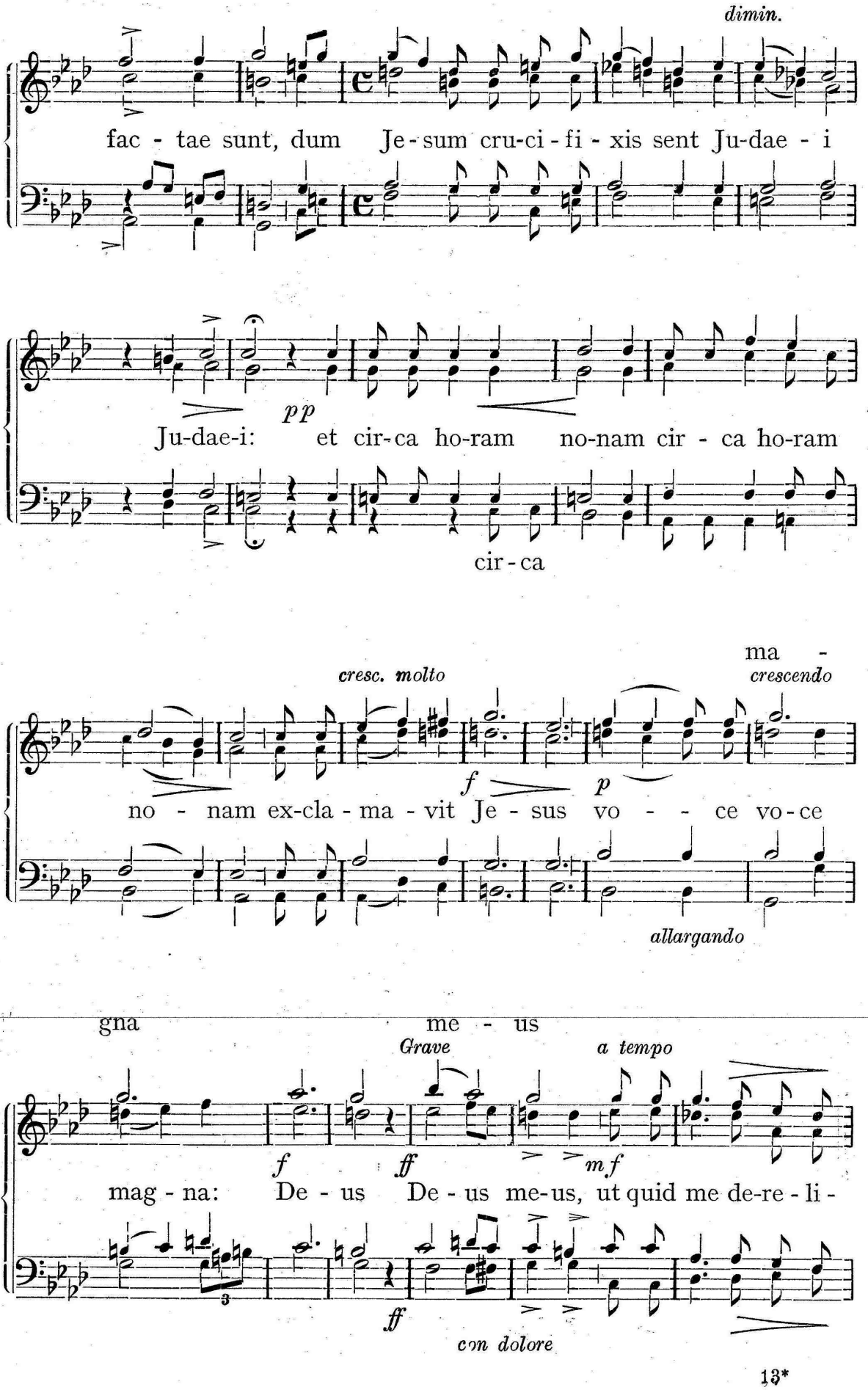
dimin.
fac - tae sunt, dum Je - sum cru-ci - fi - xis sent Ju-dae - i
pp
Ju-dae-i: et cir-ca ho-ram no-nam cir - ca ho-ram
cir - ca
cresc. molto
ma -
crescendo
f
p
no - nam ex-cla - ma - vit Je - sus vo - - ce vo-ce
allargando
gna me - us
Grave
a tempo
f
ff
mf
mag - na: De - us De - us me-us, ut quid me de-re - li -
3
ff
con dolore

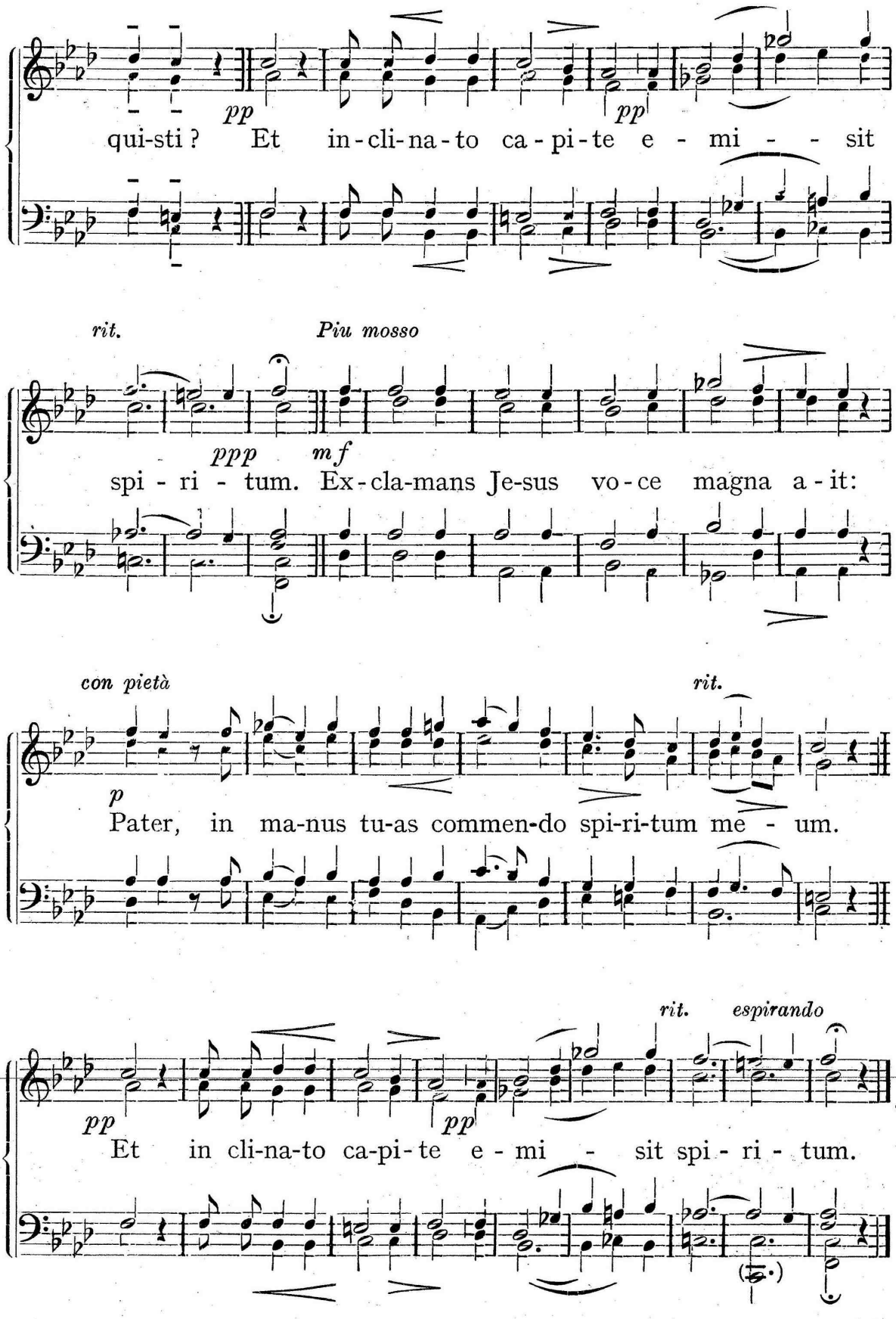
pp
pp
qui-sti? Et in-cli-na-to ca-pi-te e - mi - - sit
rit.
Piu mosso
ppp
mf
spi - ri - tum. Ex-cla-mans Je-sus vo-ce magna a-it:
con pietà
rit.
p
Pater, in ma-nus tu-as commen-do spi-ri-tum me - um.
rit.
espirando
pp
pp
Et in cli-na-to ca-pi-te e - mi - sit spi - ri - tum.

Fr. Baláš (Ol.):

Hvězda sv. tří králů.

(Exegetický příspěvek k Mat. 2.)

(Dokončení.)

Tolik podává nám Písmo sv. o hvězdě tří králů. Jmenuje ji však pouhým jménem ἀστήρ neudávaje ani v nejmenším, jaká to as byla hvězda. A tu jsou exegetové jak staří též noví velmi rozdílného mínění. Dle sv. Ignáce byla to hvězda velmi význačná svým leskem, převyšující všechny ostatní, ani slunce nevyjímaje. Než o něčem tak zvláštním se sv. evangelium vůbec nezmiňuje. Mohli bychom ovšem i tuto tak význačnou hvězdu zcela dobře pojmenovati ἀστήρ, ale věc má jinou nesnáz. Jak jsme již slyšeli, neviděl onu hvězdu kromě mudrců nikdo, aspoň jde to na jevo z jednání krále Herodesa. Nač by se byl vyptával mudrců na čas hvězdy, kdy ji uviděli, kdyby byla jinak všem zřejma bývala. Neboť něco tak zvláštního na nebi, nebylo by jistě ušlo ani Herodesovi ani zákoníkům. A pak nemáme žádných záznamů astronomických o nějakém velkolepějším zjevu v říši hvězd, což je tím divnějším, poněvadž již dlouho před Kristem Pánem zaznamenávali Číňané dosti přesně všechny větší úkazy na nebi. Z doby narození Krista Pána nemáme však ani nejmenší zprávy.

Téměř všichni starší exegetové považovali celý zjev hvězdy za úplně zázračný. Tak sv. Jan Zlatoústý, sv. Augustin a sv. Tomáš Aquinský. Sv. Tomáš má za to, že hvězda mudrce doprovázela z Východu až do Jerusalema, že svítila ve dne i v noci, podobně jako světlý sloup, který vedl Israelity na poušti. Z toho usuzuje ovšem zcela správně, že to nemohla býti hvězda obyčejná.

Než jak již řečeno, není třeba takto o hvězdě smýšleti. Sv. evangelista se o těchto podrobnostech nezmiňuje, ano jde spíše z vypravování jeho na jevo, že hvězda mudrce nedoprovázela.

Novější exegetové a učenci, ovšem ne všichni, kteří otázkou touto se zabývali, považují sice událost tu za zázračnou, ale pouze quoad modum. Hvězda je u nich úkazem přirozeným; ovšem jsou zase rozdílná mínění, jaká to hvězda byla.

Někteří, zvláště Flammarion, považují hvězdu za V e n u š i, když jest v největším lesku. To zdálo se býti exegetům příhodným, poněvadž měli za to, že se hvězda mudrců vyznamenávala zvlášť silným světlem, a že je tedy mohla i za jasného dne vésti. Než, jak již víme, nevedla hvězda mudrce, ano nespatřili jí na cestě do Jerusalema, nýbrž až v Betlemě nad domem.

Jiní hledali tedy jinou cestu. Hess tvrdí ve svém díle „Leben Jesu“ na základě perského Zoroastrova proroctví, že hvězdou onou mohl býti S i r i u s, největší a nejjasnější ze všech stálic. Jest prvou hvězdou (α) v souhvězdí Velkého Psa.

Nezdá se však tento výklad správným. Jestiť Sirius stálicí; musil býti proto mudrcům, jako astronomům velmi dobře známým.

Sirius bývá na jaře vídán na nebi večerním a na podzim na nebi ranním. Jindy je buď poblíž slunce, není ho tedy po tu dobu viděti, nebo vychází později nebo spíše v noci. Že by se byl mudrcům najednou ztratil, nelze přirozeně ani mysliti. A proč by se byli tolik radovali, když hvězdu zase spatřili, když si přece dobu tu mohli jako hvězdáři snadno vypočísti.

Někteří opět tvrdí, že hvězda sv. tří králů byla meteorem. Leč sv. evangelista neví praničeho o nějakém pohybu hvězdy, naopak výslovně praví, že hvězda stála nad domem, ἐστάθη ἐπάνω. Pak kdyby meteor přirozeným svým pohybem byl poukázal na dům betlemský, nelze si vůbec bez zvláštního zázraku mysliti, aby nebyl dům sám poškodil, neboť jak známo, pohybují se meteory ohromnou rychlostí a zaryjí se při svém pádu mnoho metrů do země.

Jak tedy viděti, žádný z udaných výkladů neuspokojuje. I hledali exegetové cestu jinou. Velmi mnoho jich jest toho názoru, že hvězda, o níž se v evangeliu mluví, není ničím jiným než konjunkcí planet.

Opět jiní považovali hvězdu za kometu, jak se nejčastěji vyobrazuje. Mínění toto zastávali zvláště sv. Otcové a církevní spisovatelé, jako na př. Epifanius, Origenes, Grotius, Maldonatus. Novější hvězdáři vypočetli pak pro dobu narození Páně kometu v souhvězdí skopce, kteráž po 32 dny byla viditelna, a dle toho udávali někteří za rok narození Krista Pána, který dosud přes všechnu námahu a důvtip učenců není na jisto stanoven, r. 747, 748 nebo 749 u. U. c., jiní zase je vkládali až do roku 752.

Jak známo, pochází náš nynější letopočet od Dionysia Exigua, který jej stanovil teprv v 6. stol. po Kr. P. a nevypočetl zcela správně.

Pravděpodobně však narodil se Spasitel asi několik let před tím, jak stanoví naše era, která začíná r. 754. a. U. c.

Než na všechny výpočty, jimiž chtějí někteří dokázati, že za času narození Krista Pána viděna byla nějaká kometa, nelze mnoho dáti. Jsou to počty velmi nejisté.

A byť by se třeba i s jistotou dalo stanoviti, že v době, kdy se Spasitel narodil, skutečně nějaká vlasatice byla viditelnou, můžeme přece z vážných důvodů pochybovati, že ona mudrce ke kolébce Spasitelově přivedla. Neboť jak patrno z vypravování evangelistova ani Herodes ani zákoníci hvězdy neviděli, jinak by se nebyl Herodes vyptával na čas hvězdy. Nemůžeme přece ani mysliti, že by byl zjev tak velkolepý, jakým téměř každá vlasatice je, ušel zrakům obyvatelů jerusalemských.

Ani myšlenka, že by snad kometa velmi dobře ohonem svým ukázati mohla na dům v Betlemě, nemůže nás spřáteliti s tímto míněním; poněvadž ohon komety nikdy k zemi přirozeným způsobem neukazuje, když je ji totiž viděti před východem nebo po západu slunce, poněvadž je vždy od slunce odvrácen.

Zbývá nám promluviti ještě o dvou názorech, že hvězda mudrců byla buď konjunkcí planet nebo hvězdou měnlivou. První mínění má velmi mnoho přívrženců, jak bohoslovců, tak též i hvězdářů. Z posledních zaslouží zvláštní zmínky Ideler, jenž ve svých dvou dílech „Handbuch der Chronologie“ a „Lehrbuch der Chronologie“, podává dvojí výpočet konjunkce Juppitera a Saturna, k nimž později ještě jiné planety přistoupily.

První, jenž přišel na myšlenku sledovati konjunkce Juppitera a Saturna byl Keppler.[1]) Za jeho doby totiž dne 17. prosince 1603 objevily se oběžnice Juppiter a Saturn v konjunkci v souhvězdí ryb. Zvolna pohybovala se tato krásná konstellace do souhvězdí skopce, až se k nim pak přidaly ještě Mars, Slunce, Merkur a Venuše. V září přišla pak celá konjunkce až do souhvězdí Hladonoše, kde ještě k tomu všemu zazářila mezi planetami hvězda nová neobyčejně jasného lesku.

[1]) Fryč, Chronologie života Páně 14.

Později zůstaly z konjunkce pouze Juppiter, Saturn a Mars.

Na Kepplera zjev tento učinil takový dojem, že počal konjunkce Juppitera a Saturna blíže sledovati a našel, že konjungují každých 20 let. Pro rok narození Páně vypočetl tedy trojí konjunkci Juppitera, Saturna, Marse a nové hvězdy v hadonoši. A určuje tento rok na 747 nebo 749 a. U. c. Vydal též více děl o hvězdě a pravém roku Narození Páně. Avšak nebyl Keppler nikterak toho mínění, že hvězda tří králů byla konjunkcí, za vůdčí hvězdu považoval onu novou hvězdu, která se objevila v hadonoši.

Po něm ujali se počtu i jiní hvězdáři a učenci, mezi nimi hlavně již jmenovaný Ideler. Vysvětluje věc takto: Když se Kr. P. narodil, byla první konjunkce, totiž okolo 20. května 747. Magové mužové velmi dobře znalí astronomie a astrologie, ihned povšimli si tohoto zjevu, ač ne sice neobyčejného, ale přece pro astrologii velmi důležitého. Neboť spojení rozličných planet vždy znamenalo astrologům něco šťastného. A co více! Konjunkce udála se v souhvězdí ryb. Věděli dobře, že souhvězdí toto a všechny úkazy v něm patří dle astrologických zásad Syrii a Palestině. Při tom všem bylo jim též známo proroctví Balaamovo, že z Israele vyjde hvězda. I usnesli se pod dojmem těchto zjevů na tom, vyhledati nového krále a pokloniti se mu. Vydali se tedy na cestu. Obě hvězdy počaly se však od sebe oddalovati, až konjunkce nebyla ani znatelnou. Za nějaký čas spojily se hvězdy k druhé konjunkci okolo 27. října, které však, když došli do Jerusalema opět nebylo, poněvadž se hvězdy podruhé oddělily. A proto tázali se po novém králi židovském. V Jerusalemě zdrželi se jistě nějaký čas, tak že když vyšli k Betlemu, byli již Juppiter a Saturn v třetí konjunkci. Proto hvězdu zase viděli a zaradovali se.

Tak asi vysvětluje Ideler celý zjev téměř přirozeně.

Není úlohou naši posuzovati, na jaké stanovisko se Ideler při výkladu svém staví, on sám praví, že chce jíti střední cestou, nepřipouštěje ničeho zázračného při zjevu hvězdy. Ale souhlasiti s vývody jeho nelze již proto, že vysvětluje vše zcela přirozeným způsobem. Neboť pozorujeme-li okolnosti, za kterých se vše událo, musíme se o nesprávnosti mínění hned přesvědčiti.

Připouštíme, že by snad způsobem zcela přirozeným byli mohli mudrcové dojíti až do Jerusalema. Ale nyní uvažme: nenajíti nového krále židovského v rodině královské, anebo aspoň v královském městě, nepozastaviti se nad tím, že Herodes ani zákoníci o něm kromě místa jeho narození ničeho nevědí, jak se to srovnává s přirozeným pochodem věcí.

A dále. Jak vysvětlí Ideler onu velkou radost magů, když za Jerusalemem spatřili hvězdu, kterou viděli na východě? Či má zkušené muže v astronomii, jakými mudrcové jistě byli za tak nevědomé, aby nebyli mohli předvídati, že Jupiter a Saturn přijdou po třetí do konjukce? A pak, vždyť konjunkce neobjeví se najednou, hvězdy zbližují se pomalu a pak se zase pomalu od sebe vzdalují, nelze tedy radost jejich takto nijak vysvětliti, ačkoliv evangelista zřejmě dodává: gavisi sunt gaudio magno valde.

Konečně, jak chce vysvětliti, že hvězda zůstala státi nad domem, jak onu okolnost, že magové, přijdouce do domu bez rozmýšlení, padají před prostým chudým dítkem na kolena, klanějí se mu a dary mu obětují, nepozastavujíce se nikterak nad chudobou celého malého domku betlemského? Odkud jejich pevné přesvědčení, že toto chudé dítko jest dávno čekaným Messiášem? Dle přirozeného pochodu věcí jest to nemožným.

Avšak mínění tohoto nezastává se jediný Ideler, jak již řečeno přeje mu celá řada exegetů.

Nemůžeme však připustiti, aby Bůh, nejvýš pravdivý, který tak logie nebyla ničím jiným, než pověrou. Kdyby byl tedy Bůh mínění mudrce o astrologicky důležité konstellaci planet nějakým způsobem podporoval, když již ne jinak, tedy aspoň tím, dávaje na srozuměnou, že je to skutečně hvězda. Messiášova, nemusili bychom hned připadnouti na myšlenku, že byly takto zásady astrologické od samého Pána Boha jakoby stvrzeny? Toť přece na nejvýš nebezpečná myšlenka, které nelze vyvrátiti ani námitkou, že se Bůh tehdejšímu smýšlení akkomodoval. Neboť jedná se zde o zásadní pravdu, která má svůj základ v samých vlastnostech nejvýš pravdomluvného Boha.

A ještě jeden důvod svědčí proti mínění, že snad záhadnou hvězdou byla zmíněná již konjunkce planet. Ideler a jiní vykladatelé zdají se zcela libovolně zaměňovati text, kladouce místo zřejmého znění ἀστήρ, ἀστρόν, což přece bez důležité příčiny nelze činiti.

Jiní snaží se zase překážku tuto obejíti, pravíce, že planety byly blízko sebe, tak že světlo jejich spolu spadalo, jakoby tvořily jedinou hvězdu. Bylo by to sice pěkné, ale výpočty astronomů stanoví jinak. Dle nich byly obě planety od sebe vzdáleny nejméně 1^0 j. t. dva zdánlivé průměry měsíce nebo slunce. Jest tedy velmi těžko smířiti se s těmito názory, byť by byl Juppiter i hodně jasnou hvězdou.

Jak viděti, žádný z uvedených výkladů nezdá se uspokojovati. Dá se sice vysvětliti ten neb onen úkaz, ale mnoho věcí zůstává záhadnými.

Jako poslední uvádíme zde ještě theorii o hvězdě měnlivé. Hvězdy ty jmenují se tak proto, že nemají stálého světla, nýbrž objeví se někdy na nebi záříce silným, krásným světlem, pak ale zase mízejí, jakoby shasly nebo zůstávají velmi slabými.

Mohla tedy taková hvězda měnlivá býti mudrcům vůdkyní ke kolébce Spasitelově?

Téměř všechno, co nám sv. autor vypravuje o podivné hvězdě, dá se srovnati s vlastnostmi měnlivé hvězdy.

Jak již zmíněno, nedá se ze zpráv sv. evangelia souditi, že by byla hvězda mudrce vedla z Východu až do Jerusalema. Mohla se tedy některá nová hvězda objeviti a magové spatřivše ji, osvíceni zároveň paprskem milosti boží, poznali ji jako slíbenou předzvěstkyni čekané spásy světa a vydali se na cestu do země judské. Za krátký čas na to mohla hvězda pozbýti svého lesku, tak že se stala neviditelnou, jak to obyčejně bývá u hvězd nových nebo měnlivých, tak že mudrcové přišedše do Jerusalema, tázali se po novém králi židovském. Tím vysvětlí se také aspoň částečně, proč se Herodes vyptával na čas hvězdy, z čehož jasně se jeví, že nebyla v Jerusalemě pozorována. Když pak mudrcové přišli do Betlema zazářila hvězda poznovu právě nad domkem, kde byl novorozený Spasitel.

Výklad tento, byť třeba byl prostým, je přece přirozeným, ačkoliv se i při něm neobejdeme bez zvláštního zasáhnutí Všemohoucnosti boží, což však může býti výkladu jen oporou. A ačkoliv pochod při zmizení a novém objevení se hvězdy jest zcela přirozeným, není přece zase tak pravidelným, aby se dal předvídati, čehož nemáme u žádného z dříve uvedených výkladů. A přece velká radost mudrců dá se vysvětliti jedině náhlým a nepředvídaným úkazem zmizelé hvězdy.

Ale snad se namítne: Jestli se tedy hvězda taková objevila skutečně, jak se to mohlo státi, že obyvatelé jerusalemští ničeho nepozorovali?

Zcela dobře. Písmo sv. nikterak netvrdí, že to byla hvězda zvláštní jasnosti. Byla-li tedy jasnosti malé obyčejné, snadno mohla ujíti pozornosti lidí v Jerusalemě, ale neunikla z vnuknutí božího pečlivým astronomům jako byli naši sv. tři králové.

Přece však zůstává snad ještě jedna námitka. Můžeme-li usuzovati z příčin objevení se hvězd nových nebo měnlivých analogicky dle naší soustavy sluneční, leží na snadě. Světlo hvězdy pochází jistě od velkého žáru na jejím povrchu, aspoň většího, než je obyčejný, což však má nutně za následek zničení veškerého organismu, předpokládaje, že tam skutečně nějaký je. Nebylo by to tedy nějak proti dobrotě boží, aby množství organismu zahynulo, když má přece Všemohoucnost boží tolik prostředků k ruce, aby vykonala, co zamýšlí, aniž by při tom dojíti musilo k nějaké katastrofě? Nikterak. Nemusíme tu ani k oné možnosti útočiště bráti, že těleso ono bylo mrtvou massou, jako na př. náš měsíc, tedy bez všelikého organismu; dostačí poukázati na všeobecný zákon přirozený, daný od Tvůrce celému vesmíru, dle něhož je pohyb každého tělesa do nejmenších maličkostí určen, anebo na odvěký úradek Moudrosti boží, abychom porozuměli, jak asi mohla býti záhuba některého tělesa nebeského, nebo dokonce celého systému slunečního pochodní, jež měla mudrce na malé naší oběžnici vésti ke kolébce spásy;[1]) illuminare his, qui in tenebriis sunt et in umbra mortis sedent.[2])

Frant. Moučka (Br.):

J. Exc. Alb. Bráf šedesátníkem.

Letos slavíme tak mnoho jubileí, že skoro není času dáti podnět k novým. Jestliže však kdo té oslavy si nejvíce zaslouží, jest to Dr. Albín Bráf, který 27. února t. r. dovršil šedesátý rok svého života, v ě n o v a n é h o v ě d ě a p r á c i p r o n á r o d.

Těžko jest vystihnouti význam muže tak mnohostranně vědecky, kulturně i politicky činného a teprve budoucnost snad zví, jak celý kulturní a hospodářský vývoj novodobého našeho národního hluboce proniknut byl živým jeho spolupůsobením. Celkově možno ho charakterisovati: národní český hospodář, politik širokého rozhledu, učenec evropského jména, akademický učitel, pevný a poctivý charakter, spisovatel, při tom při všem muž pevného křesťanského smýšlení, proniknutý úctou k náboženskému přesvědčení a práci katolického kleru.

Braf narodil se 27. února 1851 v Třebíči na Moravě jako syn hospodářského úředníka, r. 1874 promován na pražské universitě na doktora práv a téhož roku jmenován professorem národního hospodářství na československé akademii v Praze, kde ztrávil až do r. 1877, kdy se habilitoval jako mimořádný professor politické oekonomie na universitě

[1]) Dr. Warnatsch: Der Stern der drei Weisen. (Natur u. Offenbarung 1862. N. 2.)
[2]) LZc. I. 79.

pražské, r. 1890 jmenován řádným professorem; současně súčastňoval se aktivně politické práce: od r. 1883 zemským poslancem z počátku v kurii občanské, později za nesvěřenský velkostatek, 1909 povolán do rady koruny, po vystoupení z kabinetu opět se ujal svého akademického úřadu jako čestný professor. Nyní jest aktivně politicky činným jen jako člen panské sněmovny.

Na prvním místě dotknu se jeho významu jako národohospodářského a sociálního politika. Tomuto oboru zasvětil Bráf celý svůj život a v tomto směru má význam ideově nejvýznačnější jako formulator moderního programu české národní politiky hospodářské a jako tvůrce t. zv. české školy národohospodářské, která má v jeho koncepcích doplniti obrozenskou epochu literární a politickou fási hospodářskou.

Vedle praktické činnosti ve všech oborech hospodářské politiky (agrární, socialní, obchodní, celní, valutové, železniční, finanční) vynikl jako politický charakter, který dovede za své přesvědčení trpěti a se nechati kaceřovati, a ještě dnes má jeho jméno aktuelný, politický význam.

Po stránce povahové nezná Bráf kompromissů od energického hájení toho, co dle svého vnitřního přesvědčení pokládá za pravdu a právo, úplně cizí jest mu honění se za popularitou a demagogie naproti massám, a proto právě tuto stránku jeho povahy při příležitosti jubilea zdůrazňuje „Zentrum, Korrespondenz für Zeitungen und Politiker" ze 2. března 1911, které oslavuje v něm nejen veliký talent, ale i pevný charakter: „Diese Huldigung gilt bloß dem Manne unerschütterlicher Überzeugungstreue, der nicht bloß ein großes Talent, sondern auch ein starker Charakter und damit ein Auserwählter unter Tausenden ist."

Zvláště však jest povinností nás bohoslovců při příležitosti jubilea Bráfova uvědomiti si a oceniti zásluhu jeho o hnutí křesťansko-sociální. Bráf spravedlivě posuzuje socialní práci kleru českomoravského, zatím co kde kdo vykazuje kněze z národa a veřejné práce a pokládá jeho snahu socialní za pokus zadržet národ v jeho vývoji a poutat lid ke starým, hynoucím formám společenským. Tvoří v tomto směru čestnou výjimku mezi českými sociology a národohospodáři, neboť staví se vždy rozhodně proti liberalismu a socialismu, ale jest za jedno a sympatisuje s mladým hnutím křesťansko-socialním u nás, prohlašuje je za nové buditelského dílo českého kněžstva. Uznává zásluhy kleru v dvojím předchozím probuzení: slovesném a politickém, a proto nedovede si ani v třetí fási obrození hospodářského představiti kněze apoštolského a cyrillo-methodějského, který by v dnešní době soutěže, úpadku řemesel, zadlužitelnosti a dělitelnosti pozemkové, v době koalicí dělnických, stávek a kartelů, chorobného narůstání potřeb, rychlého bohatnutí a hromadného pauperismu vyhýbal se v duchovní správě, v applikaci hlubokých mravních nauk evangelia Kristova všemu tomu mocnému žilobití přítomnosti. Proto pokládá za podjatého stranníka, kdo by odpíral zásadně oprávněnost náboženssko-socialních snah duchovenstva, neboť očekávati od kněze něco jiného, bylo by tolik jako žádati, aby neměl přesvědčení, aniž vůle zjednat mu platnosti, a to nikdo neučiní, kdo sám chce, aby aby jeho přesvědčení bylo ctěno a šetřeno. Svoji přízeň ke kleru dal častěji na jevo. V r. 1891 řeční v pražské Katol. jednotě o nutnosti sociologického studia se strany kleru, r. 1898 píše v 1. ročníku

„Aletheie“ o hospodářském a socialním buditelství kněžstva, r. 1899 vydává listy o studiu národohospodářství pro bohoslovce, r. 1902 súčastňuje se poutí bohoslovecký ch na Velehradě a zde řeční o studiu věd sociologických a vřele je doporučuje: „Poměry životní se mění a neustále nové útvary a s těmi nové problemy vynikají. Vaše povolání je příčinou, že budete k nim státi blíže než mnozí jiní, než tisíce lidí z intelligence našeho národa; ruku v ruce s lidem půjdete v jeho bolestech a trudech, v jeho radostech a nadějích ... Což jest tedy více přirozenějšího, než že vy musíte míti touhu, býti dobrými jeho vůdci, vůdci vypravení stejnou silou vědění a snad mocnější snahou a láskou vroucnější, než mnozí ostatní, kteří se o to vedení budou s vámi rvát.“ O stejném předmětu mluví r. 1904 na sjezdu duchovenstva v Č. Budějovicích.

Přehlédneme-li životní činnost Bráfovu, vidíme, že jméno jeho proniká celým naším životem národním, hospodářsko-politickým a kulturním, že klade záchranu naší národní existence „Svůj k svému“ nejen v osvětové soutěžení s cizinou, ale také v paralelní zmohutnění hospodářské.

Bůh zachovej ho ještě mnohá léta ve prospěch české vědy, českých potřeb kulturních a hospodářských, neboť jeho buditelská úloha není dnes ještě ukončena a jeho životní úkol naplněn!

Václav Žalud (Pr.):

Cestou životem.

Kříž v poli prostý. — Bílá cesta kolem
se vine v dál, kde v zeleni se ztrácí ...
Jdou mnozí po ní. Jedni s tvrdým bolem
a druzí s věčným „proč“ jdou za svou prací ...
Jdou jedni šťastni v srdci poklad lásky,
za nimi jiní s klidem — bez otázky.

Jdou všichni cestou, bílou cestou žití ...
A v prachu stopy za nimi se množí.
Krev v jedněch, v jiných perly slz se třpytí.
Kříž všechny čeká v poli — muka Boží ...
Všem bílá cesta v dálce v zeleň mizí
a nový kraj je leká neznámý a cizí.

Tou cestou všichni řadou v dálku kráčí ...
A všechny odkaz Kalvarie vítá
týž prostý kříž — ať s úsměvem či v pláči
se berou kolem nocí, neb když svítá,
kříž čeká je — ať tiše jdou či v hluku —
jak praděda, tak posledního z vnuků.

Jdou cestou žití kolem kříže paty . . .
Kam ? Zeleň volá bílou cestou z dáli.
Než touhy jejich duše hmotou spjaty,
květ její každý mráz či oheň spálí . . .
Všem bílá cesta nudu volá v duši
a sliby jitra večera chlad ruší.

Kříž v poli prostý. Kolem zástup dvojí
se denně staví, v těsných řadách tlačí.
Zášť tříští jedny, druhé láska pojí.
Ten kříži klne, onen v tichém pláči
jej líbá, k němu spjaté zdvihá dlaně
a jiný pěst zas připravenou k ráně.

Táž všechny zase svádí cesta žití . . .
Jdou jedni pevně, druzí v kroku váznou.
Ti jedem záští — oni láskou spiti . . .
Zříš v dáli bílou cestu téměř prázdnou,
kde zeleň kyne . . . Kol se davy tísní
a bídně hynou nákazou a v plísni . . .

Jan Kalous (Br.):

Jindřich Šimon Baar.

Nástin jeho díla.

Česká literatura na sklonku XIX. a na začátku XX. století opovrhujíc katolictvím i vším co s katolicismem souvisí a holdujíc cynismu, skepsi a nevěře, vzbudila proti sobě mocnou reakci. Básníci a spisovatelé katoličtí, dobře si jsouce vědomi, jakých zásluh si získala církev o literaturu a umění vůbec, snaží se ukázati, že i v době moderní na půdě církevní zdárně může se rozvíjet a kvést umění každé, tedy i slovesné. Proto sdružují se kolem revue „Nový Život", aby umění katolické povznesli na výši doby, aby vyrovnalo se alespoň umění protivníků. Jde jim zejména v literatuře o uměleckou vytříbenost a propracovanost, na rozdíl od pracovníků starších, kteří tuto zanedbávali. Karel Dostál-Lutinov, Sigismund Bouška, Xaver Dvořák stojí v čele tohoto hnutí v poesii, z jejich prostředí vyrůstá i prosaik J. Š. Baar.

Svými povídkami postavil se záhy mezi přední propagatory tohoto hnutí. Již výběrem látky ke svým povídkám a románům zaujal stanovisko zcela odlišné od spisovatelů moderních. Má hlavně dvě střediska, z nichž béře náměty ke svým pracím.

Jest to český kněz v různých okolnostech životních, jeho postavení socialní a život soukromý. Druhé středisko je český člověk z nižších nebo středních tříd v různých dobách se všemi city, snahami a tužbami, které ovládají jeho duši.

Z takového prostředí vybírá jednotlivé postavy a předvádí je čtenáři s úplnou věrností.

Všimněme si nejprve románů a povídek ze života kněžského. Jest jich již značná řada a vyšli většinou v „Novém Životě", některé knižně. Jsou to: Cestou křížovou, Farská panička, Žolinka, Páter Kodýdek, Kohouti, Stavěl, Žebračka a menší práce ve sbírkách „Mžikové obrázky" a „Farské historky". Ve všech těchto povídkách a románech hořkými, palčivými a hluboko ryjícími větami, bezohledně, ba se značnou dávkou pessimismu kreslí život kněze plný bídy a odříkání.

Stěžejním dílem, jakoby kostrou k dalším pracím je román „Cestou křížovou". Co zde jen krátce načrtl, to v dalším prohlubuje a šíře rozvádí. Cestou křížovou je specielně život Jiřího, ale jest jí vlastně více méně život všech kněží, které Baar léčí. Projděme krátce děje románů a pozorujme kněze, kteří zde vystupují.

Mladý abiturient gymnasia bojuje těžké vnitřní boje, má-li vstoupit do semináře. Necítí zvláštní náklonnosti ke kněžství, ale jest to přáním rodičů, jež nemají prostředků k dalším jeho studiím. Bojuje dlouho, ale láska k rodičům vítězí a přivede jej do semináře. Zde prožívá nové boje se skepsí, ale i z těch vítězně vychází. Snad je již úplně klidným a šťastným v semináři. Tu přijde svěcení, stává se knězem. Přichází na první místo svého působení s nadšením a láskou k práci. (Cestou křížovou) Vstupuje na vinici Páně a s různými pocity v srdci vykonává poprvé svaté úkony (V hypnose, K nemocnému). Neomezuje se však pouze na kostel, chce dále rozšířit pole svojí působnosti, chce všem býti vším. Snad získává úspěchů, ale tyto budí jen závist a nenávist. (Cestou křížovou.) Nebo omezí se pouze na kostel a všechen ostatní čas věnuje vlastnímu vzdělání. Pak se mu vytýká nečinnost a podivínství. (Cestou křížovou.) Mnohdy získává úspěchů a činnost jeho se uznává. Zas jiný kříž jest mu nésti. Prostředí farské, ve kterém žije, není mu nakloněno; neboť nechce se podrobiti choutkám jednotlivce. Štve se proti němu, až donucen jest ustoupit. (Farská panička.) Odchází. Jeden snad již umírá s mnoha ideály v srdci, kterých nemohl již uskutečnit a zanechává zde ty, kteří, poslední co měli dali synu, v nouzi. Druhý stává se samostatným a nese dále svůj kříž. Nové boje musí vést nejen proti modernímu světu (Kohouti, za křesťanskou školu), ale i za obhájení svých práv a své existence. (Stavěl.) Životem uštván odchází jeden na místo lehčí, jiný jsa churav do pense. Okolí nemá mnohdy porozumění pro potřeby starého kněze, proto zanevře na lidi a hledá porozumění jinde. Stává se podivínem. (Žolinka.) Potká ho mnohdy ještě jiné neštěstí a nikoho tu není, kdo by ho upřímně politoval, přátelsky potěšil. Tu jest ještě nešťastnější. (Páter Kodýdek.) Vysvobozením z těchto útrap jest smrt. Opuštěn ode všech umírá kněz zatím co vše ostatní shání se po dědictví. (Žolinka, Farská panička.) Mnohdy jen z milosrdenství cizí lidé vystrojí mu chudobný pohřeb. (Cestou křížovou.) Týž stesk, táž bolest vane i z ostatních menších črt Baarových nad životem českého kněze.

Poněkud smírněji vyznívají povídky a romány ze života lidového. I těchto jest již dosti. Význačnější jsou: Jan Cimbura, Poslední z rodu Sedmerova, Pro kravičku, Barák a dítě, sbírky povídek: Nalezeno na cestě všedního života, Stroje, Ptáci, Milovati budeš, Mžikové obrázky (2 řady). Nejnověji vydává v „Meditacích" román „K Bohu" a v „Máji" „Poslední soud".

Z těchto spisů nejvíce charakteristické jsou dva „Jan Cimbura" a „Poslední z rodu Sedmerova".

V nich je patrna zcela jasně snaha Baarova zobrazit českého člověka, tak jak jest ve skutečnosti. Ovšem není každý stejný, jsou zde rozdíly a právě tyto zachytil a ukázal na dvou representantech Cimburovi a Sedmerovi. Cimbura chudobný, selský synek, odchovaný ve starých tradicích a věrný zásadám svých předků, vrátiv se z vojny, stává se věrným čeledínem, později samostatným hospodářem a pečlivým otcem. Po šťastném životu, plném práce a mužné ctnosti, umírá smrtí, odpovídající životu, lehkou a šťastnou. Naproti tomu v Sedmerovi předvádí Baar rolníka studovaného, stoupence moderních zásad, ne vždy právě nejlepších, ale jinak muže řádného, který snaží se povznésti své spoluobčany. Nic se mu však plně nedaří, stále něco chybí; teprve po největším neštěstí, které ho potká, ztrátou celého majetku, poznává příčinu nezdarů svých — že totiž pracoval bez Boha. A právě v tomto posledním bodě liší se Sedmera od „starosvětského" Cimbury.

I ostatní Baarovy další povídky a črty jsou čerpány ponejvíce z denního života vesnického nebo maloměstského. I v nich líčí lidi různé. Nejsou to jen lidé, kteří jsou ukryti před rvavými proudy moderního světa, ale i lidé stojící uprostřed jeho víru. Jsou to lidé ne pouze dobře situovaní, ale i sociálně ujařmení. Autor svým povídkovým postavám nedává nic idyllického, líčí je prostě tak jak se mu jeví v životě. Nejsou také hluboce založenými psychologickými charaktery a básník jich také hluboce nerozebírá. Vždyť také z prostředí, z něhož čerpal autor látku ku svým povídkám, nemohlo skoro ani nic složitějšího povstati. Proto možno o Baarových povídkách říci, že jsou to lehce načrtané obrazy současné doby, jak je autor odpozoroval dennímu životu. Ale vše, co podává, podává se ve formě sice jednoduché, ale při tom umělecké. Básník neoslňuje a nestrhuje našich sympathií rázem, ale znenáhla zaujímá celou pozornost čtenáře. Jest to cosi výlučného, snad pouze Baarovi a Třebízskému vlastního.

Jsou ovšem i u něho různé vady a nedostatky. Tak na př. hned název „román", který přikládá mnohým pracím svým, není příléhavým, neboť nejsou to romány v pravém slova smyslu. Také co se týče vnitřního obsahu jeho prací a jejich podání, nejde s ním všude souhlasit. Mnohdy proniká tendence na újmu pravdě a mluví více cit než chladná rozvaha. Ovšem tyto a některé jiné menší nedostatky, které snad v díle jeho jsou, nezmenšují nikterak vnitřní hodnoty jeho děl, jichž význam přes to jest veliký. Neboť Baar jest u nás prvním, který směle položil operační nožík na nejbolestnější místa kněžského života, jenž první otevřel své kněžské srdce a s neúprosnou tvrdostí své city načrtal.

V povídkách pak a románech ze života lidu sešlehal všechny vady, nedostatky a převrácenosti našich středních stavů, osvětlil rub i líc jejich života. Zejména otázku socialní pokouší se rozluštiti a dospívá k závěru, že jest to možné jen tehdy, zachová-li se přikázání Kristovo: „Milovati budeš!"

Pro všechny tyto přednosti byly knihy jeho pravou událostí literární, což i kritika jeho stanovisku méně přátelská uznala.

Jos. E. Říha (Pr.):

Hrob lásky.

Proč dnes tak plně chápu ten svůj nevděk celý
a lítost mám, že sotva slzy zadržím ?
Snad nejčistší Tvé zdroje se mi otevřely
a duši zahrnuly lásky žárem vším !

A duchem v mlžných obzorech dnes pátrám v dáli,
a náhle vidím duše zorem vzníceným.
Tvůj hluboký hrob v tmavém srdci tvrdé skály,
a u vchodu stráž bdělou v plné zbroji zřím.

Ty ležíš mrtvý, bez dechu tam v temné skále
ó bílý Synu lásky, Synu soucitu — — —
A tvrdého cos cítím v prsou nenadále,
jak by mi kámen rostl z ňader úkrytu.

Ty, Pane, víš, že z kamene je srdce moje
a jest v něm, než v Tvém hrobě, ještě temněji
a divých bouří ruch a mraky nepokoje
sem v temno hluboké tak často vcházejí.

A tiše bílá mrtvola tam leží čísi
a růže krvavé jí planou z velkých ran,
a když jsem v spěchu pohléd' v ztuhlé její rysy,
jsem Lásku svoji k Tobě poznal ulekán.

Když čistá, bílá v duši bujela a kvetla,
já sám ji hrotem žádostí svých ve hrob sklál ;
však na stráži tu stojí anděl Tvého světla,
by svět mi ještě mrtvou zcela nevyrval.

Dnes v hrobku tu jsem sešel s rozžehnutou svící
a bílou mrtvolu jsem celoval svým rtem
a volal : Vstaň již, mrtvá, promluv ke mně, spící,
a prozáři mou duši zlatým úsvitem !

— — — — — — — — — — — — — —

Já dnes tak plně chápu ten svůj nevděk celý
a lítost mám, že sotva slzy zadržím,
vždyť Lásky čisté zdroje se mi otevřely
a duši zahrnuly svatým žárem svým.

Frant. Kovář (Pr.):

Buddhismus a křesťanství.

(Dokončení.)

Že by však **výsledky** morálky Buddhovy mohly se vyrovnati výsledkům křesťanství, ba že by je dokonce převyšovaly, jak se tvrdívá, tomu nutno se opříti. Facta loquuntur. Vizme některá!

Jedním z hlavních výsledků křesťanství mezi nevzdělanými národy bylo povznesení zemědělství. S křížem v jedné a rýčem v druhé ruce postupovali mnichové křesťanští. Kolik pustin proměnili synové sv. Benedikta v zahradu kvetoucí, kolik cest a mostů postavili do nehostinných krajů, kolik založili kvetoucích nyní měst! Netřeba o tom šířiti slov. Mnichové křesťanští změnili kletbu: „v potu tváře budeš zemi vzdělávati" v požehnání, poněvadž prohlásili práci za službu Boží.

A co naproti tupeným mnichům křesťanským učinili velebení mnichové buddhističtí? — Práce byla jim docela cizí. „Mnich, který zemi kopá nebo kopati nechává, musí činiti pokání," zní formule zpovědní. Ta ukazuje nám zřejmě, co vykonali mnichové buddhističtí.

Učinili tedy mnichové buddhističtí něco většího na poli tvorby duševní? Přispěli nějak k intellektuelnímu povznesení lidstva? Pěstovali vědu jako mnichové křesťanští? Kdo zná jména učenců jejich? Křesťanství má svého Athanasia, Basilia, Chrysostoma, Jeronyma, Augustina, Řehoře, Tomáše Aquinského — a kdo by vypočetl všechny ty muže, kteří se počítají mezi největší heroy ducha všech staletí, a kteří buď sami byli mnichy nebo alespoň od mnichů byli vychováni. Na základech mnišství křesťanského stojí naše moderní kultura, kdo odváží se říci něco podobného o mniších buddhistických! Byly kláštery buddhistické jako křesťanské nejen sídlem duchovní pobožnosti a života asketického, nýbrž i místem, v němž sídlo měly vědy i umění, průmysl i řemesla, místa, z nichž po staletí vylévalo se po všech zemích světlo, život a vzdělanost? A vzhledem k výchově náboženské: podařilo se buddhismu jako křesťanství zapuditi modloslužbu a přivésti lidstvo k důstojným pojmům o božstvu?

Původní buddhismus byl atheismus. Ale bez Boha nemůže člověk býti. Rozum i srdce touží mocně po vyšším předmětu úcty a vzývání. A následek toho byl, že Buddha sám byl zbožněn. Sochy Buddhovy jsou uctívány obětmi a modlitbami jako sochy bohů pohanských, obětmi ovšem nekrvavými. Jediným tedy výsledkem buddhismu bylo, že na místo mnoha bohů dosadil boha jednoho — Buddhu; pohanství monotheistické místo polytheistického.

Ale ani této přednosti nemá buddhismus. Mimo Gotama Buddhu byli později uctíváni i jeho žáci a buddhové před Gotamou i po něm. Ba brzy měla každá země svého vlastního Buddhu: v Japonsku Siaka a Amida, v Číně Fos, v Tibetu živý Buddha — Dalailama. A ani to nestačilo. Singhalesové na Ceyloně přijali ještě do buddhistického pantheonu svoje staré národní bohy. Jak svědčí cestovatelé, má nynější buddhismus v mnohých případech jen jméno z celého učení a systemu svého mistra; zásady zvrhly se často v pravý opak. Jest to tedy smělé uhození pravdy v tvář, když někdo tvrdí, že buddhismus ve smyslu starých kanonických knih čítá třetinu lidstva mezi své stoupence.

Dnešní Buddhismus v Asii nemá ani stopy po učení Gotama Buddhy. Protestantský biskup Šerešebský dává mu toto vysvědčení: [1]) „Déle než dvacet let studoval jsem buddhismus; pročetl jsem důkladně buddhistické knihy; rozmlouval jsem se sty buddhistických kněží, čínských, mongolských, tibetských; mnoho buddhistických chrámů jsem prošel, ba v nich jsem žil. A proto — stranou budiž veškerá skromnost — cítím se oprávněným konstatovati, že žádným špatným náboženstvím nebylo do lidstva vneseno horšího systému lží, klamu, šílenství a modloslužby.“ —

Hodnota toho kterého náboženství může se právem posuzovati také dle toho, jaký vliv má náboženství to na celé národy, na jejich život, co způsobilo náboženství to v národě. Jaký vliv mělo křesťanství, jaký vliv buddhismus na duševní život zemí? P. Dahlmann vliv ten popisuje asi takto.[2])

V téže době, kdy křesťanství se začalo šířiti v světové říši římské, vnikl buddhismus do největší říše Východu, do Číny. A když evangelium dobylo si říše caesarů, zdomácnělo i učení Buddhovo v říši „synů nebes“. A tu tane nám na mysli otázka: Co učinilo křesťanství za tu dobu v říši římské a co buddhismus v říši čínské? Poměry státní i společenský život, v němž šířila se obě učení, jsou tytéž; obě říše byly státy na vysokém stupni kultury stojící; ba civilisace čínská byla starší a byla nad to založena na pevných základech státních, stát byl ovládán organismem přesně rozčleněných úřadů. Právo a mrav byly uspořádány dle prastarého podání. Duševní vývoj národa obrážel se zvláště skvěle v životě literárním. Školy všeho druhu kvetly, od nejnižšího druhu škol elementárních až do císařských akademií, na nichž byly propůjčovány nejvyšší hodnosti literární. Jak se vyvíjel buddhismus za poměrů tak skvělých? Co učinil z národa čínského? Tak musíme se tázati, chceme-li srovnávati buddhismus s křesťanstvím.

Náboženství bylo v Číně ve formě velmi nízké, budhismem vyniká Indie vysoko nad Čínu na poli náboženském. Jak vysoko stál kulturní život Číny ve všech jiných odvětvích, tak hluboko stál její život náboženský za Indií. Buddhismu otevřela tedy Čína plnou náruč a tři století stačila, aby se buddhismus rozšířil po celé říši; a od té doby jí zůstal v té míře, že se říkalo: Cítí-li Čiňan nábožensky, pak cítí buddhisticky. Indové chodili do Číny, aby tam vykládali svaté knihy buddhismu, Číňané přicházeli zase do Indie, aby lépe poznali buddhismus. Společnou prací obou byl celý poklad literatury buddhistické přeložen do jazyka čínského.

Hledíme-li jen k počtu pagod a klášterů bonzů, pak dobyl si buddhismus v pravém slova smyslu Číny, neboť ta jest zemí pagod, kláštery velké i malé jsou roztroušeny po celé zemi. Kolik velkých měst, tolik buddhistických center; ba každá vesnička má svůj buddhistický klášteřík s dvěma nebo třemi mnichy. Svými poutními místy může Čína závodit i se samou Indií. A všechny ty svatyně jsou navštěvovány, ba horlivě navštěvovány nejen v době poutí, ale po celý rok. Není tedy obyvatelstvo Číny buddhistické? Kdyby buddhistou býti znamenalo pouze navštěvovati chrámy, pak by byl každý Číňan buddhistou, poněvadž není Číňana, který by před sochou Buddhovou nezapálil kouřící větévky nebo v některém chrámě k jeho poctě nezabručel několik formulí. A zvláště pohřby obstarávají všechny buddhističtí kněží. Avšak týž Číňan, který navštěvuje buddhi-

[1]) Stimmen aus Maria-Laach, sv. 33. str. 131.
[2]) Indische Fahrten I. úvod str. 8.—17.

stickou pagodu a k Buddhovi se modlí, týž Číňan, který má modlitby a obrazy buddhistické, a který přivede k obřadům za svou zemřelou ženu buddhistického bonzu, týž Číňan činí totéž vzhledem ke kultu L a o t s o v u.

Vedle bonzů buddhistických jsou v Číně bonzové laoističtí, ač nejsou tak četní. Avšak týž Číňan, který se dnes dává obsloužiti od bonze buddhistického, jde zítra k laoistickému. Jednou navštíví chrám Buddhův, jindy Laotsův. Rozdílu vyznání Číňan nezná. A v tom leží velký rozpor s našimi názory o náboženství. U nás je to nemožno, aby někdo v témž čase náležel více náboženstvím najednou. Katolík není protestantem, protestant není katolíkem. V Číně neznají však příslušnosti k vyznáním. Navštěvují se pagody buddhistické i laoistické, podle toho, kde je větší prospěch. Oba kulty žijí tak svorně vedle sebe, že by ani Číňan sám nevěděl, je-li buddhistou či laoistou, kdybychom se ho otázali.

Ale ani b u d d h i s m u s a l a o i s m u s nestačí ještě Číňanům. Jest tu ještě u č e n í K o n g f u t s o v o, soubor všeho pořádku státního a společenského — a to uznává též celá Čína. A tak má každý Číňan ve skutečnosti náboženství tři: nejstarší je učení Kongfutsovo, pak učení Laotsovo a konečně Buddhovo; všecka tři požívají u něho stejné vážnosti.

A tak nepodařilo se buddhismu založiti uzavřenou, samostatnou náboženskou obec, totiž obec věřících, kterou by spojovala jedna víra, jedno mravní učení a jeden kult společným poutem v jedno tělo. V tom vidíme vnitřní malomocnost buddhismu, jeho náboženskou a mravní inferioritu. K v ů l i n o v é m u n á b o ž e n s t v í n e o b ě t o v a l Č í ň a n také ž á d n é h o s v é h o s t a r é h o b o h a. Ačkoliv jest buddhismus náboženstvím státem horlivě podporovaným, přece vězí Čína ještě tak hluboko v kongfucionalismu, jakoby buddhismus nikdy byl do země nepřišel. Jak jinak působí křesťanství! Kam ono zasvitne, mizí všechny stopy pohanství, n o v ý d u c h zmocňuje se nově pokřtěných. O přesvědčení nějakém nelze tedy v buddhismu mluviti!

A jak působil buddhismus v J a p o n s k u? Můžeme srovnati působení buddhismu v Japonsku s vlivem křesťanství v Německu, poněvadž obé náleží do téže doby. Mezi 6. a 9. stoletím dostaly se mladistvě svěží životní síly obou národů v nové vedení: u Němců ve vedení křesťanství, v Japonsku ve vedení buddhismu. Jaké tedy byly výsledky obou?

Čína byla Japonsku vzorem ve všem, i v náboženství. Z Číny vnikl buddhismus i do Japonska. Učelivějšího a nadanějšího žáka ovšem Číňané míti nemohli a ještě dnes se divíme, jak Japonsko hltavě přibírá kulturu celého světa a jak ji pro svou potřebu přetvořuje. V Japonsku mohl buddhismus rozvinouti volně všecky své síly a slaviti svoje největší triumfy.

Nový kult na východě i na západě byl nositelem nové kultury. — Křesťanství přinášelo do Němec starou kulturu řecko-římskou, buddhismus do Japan prastarou kulturu čínskou. Nositeli této kultury na západě i na východě byli mnichové obou kultů. Křesťanství v klášteřích svých uchovávalo veškeré vymoženosti vědy, umění a všeho duševního života, a neslo je zároveň s věrou do nových krajů. Z klášterních zdí vnikala věda a umění ponenáhlu do života německého národa; církev byla učitelkou. Pod vedením křesťanství počalo pak nově vychované lidstvo stavěti na základech antické kultury, kterou církev uchránila a vývojem rozvila se brzy poupata v nádherný květ.

Působil buddhismus podobně na půdě Japanu.? Rozhodně nikoliv! Jako v Číně, tak i v Japonsku! Stojí tam vedle sebe šintoismus a buddhismus. Každý člověk je rovněž zároveň buddhistou i šintoistou. Dnes jde do chrámu jednoho, zítra do druhého, podle toho, která pobožnost má větší výhody. Není tam rovněž možno dělit obyvatelstvo dle vyznání. Lidé, kteří dnes ten, zítra jiný kultus provádějí, nejsou spojeni vnitřním přesvědčením a žádným náboženstvím. Odkud to? Křesťanství má milost Boží, božský život, a to schází buddhismu.

* * *

Závěr tedy srovnání buddhismu s křesťanstvím? — Křesťanství ani zdaleka nehrozí nebezpečí „žluté rassy"! Přemoci křesťanství, nebo dokonce vyniknouti nad ně, není možno. A snahy dokázati závislost křesťanství na buddhismu jsou všechny marny — opak je spíše pravdou. Jisto ovšem jest, že již před 300 lety před Kristem vyvstal někdo, kdo svou moudrostí a energií takový dojem vyvolal v nejvyšších interessech svých krajanů, že již jeho souvěkovci srovnávali ho s ideálem moudrosti a dobra a pozdější generace že ho s ideálem tím stotožňovaly; a tak stalo se, že mudrc indický stal se bohem. Pro nás však není dnes než mumií, kterou můžeme zkoumat. Vzkřísiti jí však nelze. Snad byl Buddha jedním z těch velikánů, které Prozřetelnost poslala lidstvu bloudícímu v tmách, snad byl jedním z těch, kteří Ho předcházeli. Byla to však jen bludička, než zasvitlo ex Oriente lux.

Hlídka cyrillo-methodějská.

Ikonostas. (εἰκονόστασις). V církvi východní význačným jest, že v chrámě místo pro kněze jest přesně odděleno od místa, kde stává lid při bohoslužbách. Církevní kanony přísně zakazují laiku vstup do oltáře (vlastní kněžiště, oddělené ikonostasem od ostatního chrámu). Jen císař cařihradský požíval a car ruský dosud požívá privilegia volného přístupu do oltáře. Toho privilegia dostalo se vladařům proto, že dle mínění vých. církve světský patovník má také jakousi účast na důstojnosti kněžské. Kněží zase obdrželi od císařů četná vyznamenání.

Ikonostas, jaký nyní vídáme v chrámech vých. církve, nestával vždy v takové podobě jako nyní. S počátku stavěny mezi kněžiště a loď obrazy svatých. Ponenáhlu na tom místě vznikla dřevěná stěna, na niž se pak věšely obrazy svatých. Tak vznikl ikonostas nebo stěna obrazů. Po potlačení hnutí obrazoborců byl pokládán ikonostas za trofej pravoslaví. Vzhledem k úctě obrazů má tedy veliký význam. Císař cařihradský, kdykoliv vstoupil do chrámu, šel přímo k ikonostasu a líbal posvátné obrazy. Též při počátku bohoslužby se líbají. Lid věřící při sv. přijímání s velikou zbožností přistupuje k ikonostasu a líbá obrazy.

Ikonostas musí státi ve všech chrámech vých. církve. Dle toho, jak veliký a bohatý jest chrám, řídí se také velikost a výzdoba ikonostasu. Ve středu ikonostasu jest brána, která se nazývá „královská" nebo „svatá", poněvadž tudy při mši sv. prochází Kristus, král králů, pod způsobami chleba a vína. Nikdo jiný nesmí touto branou vcházeti do oltáře leč ten, který již má vyšší svěcení. Když se neslouží mše sv., jest „královská" brána stále uzavřena. Na pravo od brány „královské" — díváme-li se z lodi chrámové — jest „jižní" poboční brána, zvaná také „diakonská", neboť tudy se vchází do „diakonika", místnosti určené pro posvátná roucha, nádoby a j. Na levo od brány „královské" jest „severní" poboční brána, zvaná také „paranomarská". Touto vcházejí do oltáře klerikové s nižším svěcením, pak kněží a diakoni mimo mši sv.

Křídla „královské" brány bývají pravidelně ozdobena obrazem Zvěstování Panny Marie, a to tak, že na jednom křídle bývá vyobrazen archanděl Gabriel, na druhém pak Bohorodička. Na „severní" bráně bývá vyobrazen cherubín s ohnivým mečem, na „jižní"

někteří sv. jáhnové nebo archanděl Gabriel. Mezi pobočními branami a branou „královskou" jest první řada obrazů ikonostasu. Na pravo „královské" brány jest obraz Spasitele, zvaný τοῦ Παντοκράτορος a mívá pravidelně nápis: Ὁ Παντοκράτωρ. Na levo brány „královské" jest obraz Panny Marie. Vedle těchto obrazů směrem k pobočným branám bývají ve větších chrámech ještě i jiné obrazy. Mezi „severní" branou a obrazem Panny Marie bývá obraz světce, který v okolním kraji se těší největší úctě. Mezi „jižní" branou a obrazem Spasitele bývá opět obraz patrona chrámu. Nad touto řadou bývají ještě tři řady obrazů, v menších chrámech bývá však jen jedna řada. V druhé řadě bývá dvanáct nebo méně obrazů, na nichž jsou zobrazeny hlavní svátky v roce. Na levé straně počíná obrazem Narození Páně, nad „královskou" branou jest poslední Večeře a na konci jest obraz Nanebevstoupení Páně. V třetí řadě jest vyobrazeno dvanáct apoštolů. Ve středu jest Kristus jako velekněz nebo král. Ve čtvrté řadě jsou obrazy proroků, v jichž středu jest obraz Marie Panny s bož. Dítětem, poněvadž ona jest předmětem jich proroctví. Konečně vrch ikonostasu zdobí kříž.

Obrazů na ikonostasu bývá obyčejně třicet; ve větších chrámech jich počet bývá někdy větší. Ikonostas v popsané podobě ustálil se jedině zvykem. Podoba jeho se často mění, vyžaduje-li toho prostor chrámu, je-li dosti bohat a přeje-li si toho sám zakladatel.

Kromě popsaného ikonostasu nalezneme v chrámech vých. ještě jiné menší ikonostasy, které jsou umístěny na příhodných místech: mezi okny, pod nebo nad okny, ba také kolem sloupů, na nichž spočívá klenba chrámová a za klirosami (lavice pro ďáky, poblíž ikonostasu). Tyto menší ikonostasy se často nazývají „kioty" (od řec. κιβωτός — rám na obraz).

Nejkrásnější a nejcennější ikonostas nalezneme v Jerusalemě v chrámě Bož. Hrobu.

T. L. (Ol.)

S. Siestrzeńcewicz a založení katol. metropole mohylevské. Vrchním pastýřem církve katol. v Rusku jest metropolita mohylevský, jemuž jsou podřízeni suffragani v Lucku, Minsku, Kaměnci, Kovně, Tiraspolu a Vilně. (La gerarchia catholica, Roma 1910, p. 22.) Až do 18. stol. nebyl však Mohylev sídlem biskupa katol. Teprve s přiloučením Bělorusi k Rusku po prvním rozdělení Polska bylo utvořeno v Mohylevě katol. biskupství, jako suffraganie vilenská. Povýšení Mohyleva na arcibiskupství souvisí s působením prvního mohyl. katol. biskupa, Siestrzencewicza. Záhadna tato osobnost byla již nejednou předmětem studia; poněvadž však státní archivy ruské byly dosud nepřístupny, nebyl o něm možný definitivní úsudek. Nyní počíná se názor více ustalovat, ačkoli jasného obrazu celé působnosti Siestrzencewiczovy dosud podati nelze. V poslední době se objevily o něm dvě pozoruhodné práce na knižním trhu. Jednu, založenou na studiu v archivech vatikánských, vydal Maciej Loret, „Kosciól katolicki a Katarzyna II." (1772—1784), Warszawa 1910, druhá pak, vydaná prof. římsko-katol. akademie v Petrohradě, Michalem Godlewskim, pod titulem „De cardinalatu Stanislai Siestrzencewicz, Bohusz (1784—1817)", Petropoli 1909, jest výsledkem studia v archivech petrohradských. Obě práce se vzájemně doplňují; Godlewski počíná tam, kde Loret přestává.

Kým byl Siestrzencewicz? Dle jeho působnosti nelze ho jinak nazvati než zlým duchem církve katol. v Rusku. Celá jeho snaha zdála se směřovati k utvoření samostatné církevní provincie, k odtržení ruské církve katol. od Říma. Ctižádostivý, proniknutý touhou po vyznamenáních, byl pravým vzorem biskupa-úředníka, vždy hotového k horlivému plnění přání ruské vlády, bez ohledu na prospěch svěřeného sobě stáda. V povolnosti své šel tak daleko, že za pronásledování unitů po druhém rozdělení Polska, v letech 1793 a násl., se úplně passivně choval, ačkoli jako biskup katolický měl míti zájem na věcech unitských, ba že do pronásledování i nepřímo zasáhl tím, že se přičinil o zrušení mohylevského unitského arcibiskupství. Ve správě své vlastní arcidiecese byl nehorlivý, činnost jeho byla v tom ohledu neusměrněna, nejista, mezi extremy se pohybující. Stávalo se, že na vzdálených místech lid mnohá léta byl bez duchovního; výchova kněžského dorostu byla zanedbána. Arcidiecese ocitla se v úpadku, což vyvolalo úpadek diecesí podřízených. Úplnému rozvratu předešla jen dočasná suspense Siestrzencewiczova za císaře Pavla r. 1800. Příčinou suspense byla záležitost dráždivého charakteru. Nejvyšší rozhodčí instancí ruské církve katol. bylo tak zv. justiční forum, jehož předsedou byl Siestrzencewicz. V justičním foru zahnízdily se za jeho předsednictví mnohé nepořádky (simistické obsazování beneficií, libovůle při manželských rozvodech), které byly Jesuity odkryty. Císař Pavel, přítel katolíků, donutil S. předsednictví se vzdáti a resignovati na stolec arcibiskupský. Správa metropole svěřena koadjutorovi Benislawskiemu, energickému a horlivému muži, který rozvrat zastavil, sorganisoval činnost pastorální mezi lidem a upravil studium theologické. A ačkoli byl Siestrzencewicz hned roku následujícího císařem Alexandrem I. amnestován a také na arcibiskupský stolec znova dosazen, nastal celkem obrat k lepšímu.

Tolik o činnosti Siestrzencewiczově všeobecně. Co se týče jeho dosazení na biskupství mohylevské: Po prvním rozdělení Polska vykonávali nad částmi, jež připadly Rusku, jurisdikci biskupové království polského, hlavně biskup vilenský. To zdálo se Kateřině II. neméně nedůstojným než nebezpečným. Umínila si proto, že zřídí pro nově nabyté kraje ruské katol. biskupství a tím vyloučí polské biskupy z eventuálního vlivu na politické smýšlení lidu. Biskupa měl dle přání císařovny navrhnout biskup vilenský, Massalski. Ten obávaje se ztráty značné části své diecese, mínil, že není třeba samostatného biskupství na Bělorusi, nýbrž že postačí pro kraje běloruské biskup světící, jemu podřízený, se sídlem na Bílé Rusi, proti čemuž Kateřina ničeho nenamítala. Siestrzencewicz, jenž byl oblíbencem Massalského — po jeho přání stal se knězem — byl na místo biskupské navrhnut a Kateřinou také přijat. Počátkem října 1773 byl S. konsekrován na bisk. z Mallo in part. a uveden do svého sídelního města Mohyleva.

Jedno bylo hned s počátku jasno: že vláda ruská nebude pohlížeti na S. jako na podřízeného biskupovi vilenskému. Generální gubernátor Bílé Rusi, Černyšev, hned po nastoupení S. na stolec bisk. se dle toho zařídil, vymeziv jeho kompetenci v oficielním dopise: poddány mají býti mohyl. bisk. všechny kláštery a řády na Bílé Rusi, katol. chrámy v Petrohradě, v Moskvě atd. To znamenalo však, že Kateřina nemínila pranijak se dáti vázati v záležitostech církve katol. na svém území biskupem vilenským. Brzo potom šel Siestrzencewicz do Petrohradu, kde proti výslovným instrukcím varšavského nuncia navrhl utvoření samostatného všeruského latinského biskupství se jménem: běloruské a s residencí v Mohylevě. Kateřina návrh ochotně aprobovala, a tak se stal Siestrzencewicz roku 1774 biskupem samostatným. Jako takový zaujal nejdříve stanovisko k Jesuitům běloruským[1]). Po zrušení řádu jesuitského zůstalo na Bílé Rusi asi 200 Jesuitů, kteří breve Klementa XIV. se nepodřídili, s ohledem na exsequatur Kateřiny II. z roku 1772, dle něhož nařízení papežská právní svou platnost nabývala teprve po dobrozdání a schválení vlády. Breve Dominus ac Redemptor však Kateřina nepotvrdila, obávajíc se, že odchodem Jesuitů ztratí dobré učitele. A poněvadž Jesuité po rozdělení Polska faktický stav věcí uznali, začež se jim vytýkala zrada společnosti polské, našli v Kateřině ochránkyni ještě větší. Ta, když se jim počalo nedostávati sil kněžských, poručila Siestrzencewiczovi, aby jim dovolil otevříti noviciát. Byl totiž S. jmenován r. 1778 apoštolskou stolicí generálním visittatorem všech klášterů běloruských, což ho ale nijak neopravňovalo k povolení otevření noviciátu jesuitského. Dovolení k otevření, jež Siestrzencewicz dle přání Kateřiny dal, bylo překročením dané moci, neposlušností vůči kurii. Přirozeno, že to vzbudilo v Římě nelibost a rozhořčení. Nepomohly domluvy z Říma ani hrozby. Na nátlak Kateřiny byla kurie nucena ustoupit a dekret Siestrzencewiczův potvrdila[2]).

Majíc vlastního biskupa, zatoužila Kateřina po povýšení Siestrzencewicze na arcibiskupa a vrchního pastýře celé katol. Rusi. Pius VI., znaje ho dobře, nechtěl na to přistoupit. K zlomení odporu papežova užila Kateřina radikálního prostředku. Odvolala se na úplnou závislost ruských katolíků na své milosti a pohrozila papežovi, že při nesplnění své prosby zakáže veřejné vyznávání katolicismu a že unity násilím do církve pravoslavné převede[3]). A chtějíc svou moc ukázat, jmenovala o své újmě Siestrz. arcibiskupem vší Rusi. Ten, jako vždy ochotný, i teď titul arcibiskupský přijal, a obdržev od vlády ruské instrukce, že jen od ní může rozkazy přijímat, počal se víc a více vymykat z pod Říma. Varšavský nuncius Archetti, vida marnost odporu, malomyslně si tehdy napsal: Fuisset stultum sine vi contra vim pugnare, a pohnul Pia VI., že i teď ruské vládě ustoupil. 29. ledna 1784 přinesl nuncius osobně pallium prvnímu arcibiskupovi ruskému, „hlavě všech chrámů katol. celého imperatoria".

Jen přání svého nejvroucnějšího, totiž dosažení kardinálské hodnosti, Siestrzeńcewicz se nedočkal. V tom byla kurie neústupna. J. Lubojacký (Vidn.)

[1]) Obšírně o tom píše oficielní historik polské provincie jesuitské, Stanislaw Zaleski, v monumentálním svém díle „Jezuici w Polsce", t, V., část I. Kraków 1996.

[2]) Kateřina neměla ostatně veliké úcty před papežem. Vysvítá její smýšlení z jednoho dopisu císaři Josefu II., kde píše ohledně návštěvy Pia VI. ve Vídni: „Oddechla jsem si, dověděvši se, že papeže již ve Vídni není a že V. C. M. jste se pozbavila tohoto břemene. V každém případě jest taký kněz nepohodlný. Polekala jsem se, že V. C. M. jste onemocněl na oči. Nemoc ta mi velela lekati se i milosti zázraků ... Chvála Bohu, že jste se z obou nemocí vyléčil." (Waleryan Kalinka, Sejm czteroletni, I. 4, Kraków 1895, str. 9.)

[3]) Byla Kateřina tak nesvědomitá, že chtěla tím porušit rozborový traktát z roku 1773, jehož III. čl. zněl (konec): ... et Sadite Majesté et ses successeurs ne se serviront point des droits de souverain, au préjudice du statu quo de la religion catholique romain dans les pays susmentionnés." (Ve „Vicissitudes de l' église catholique des deux rites en Russie", Paris 1843, I. díl, XXI.)

Myšlenky Dra Frant. Grivce v díle „Vých. otázka církevní". Proč se tato otázka katolickým Slovanům vůbec tak málo známa? Proto, že je to otázka n a š e, otázka slovanská . . . Katoličtí Slované měli by tuto otázku co nejúčinněji podporovati a o ni se starati, aby byli ostatní katoličtí národové o ní správně poučeni.

Jako za doby Fotiovy, tak i v pozdějších stoletích kulturní rozdíly, rozličný způsob myšlení, vzájemné neporozumění a národní předsudky urychlily rozkol a šířily propast mezi církví východní a západní.

Církevní rozkol jest jednou z nejosudnějších a nejžalostnějších událostí světské i církevní historie.

Unie nemožno dosáhnouti v jednom dni anebo jediným poselstvem neb církevním sněmem; pro unii třeba pracovati dlouho, vytrvale a trpělivě, vůbec způsobem, jakým praví křesťanští apoštolové povždy šířili křesťanskou víru.

Můžeme směle říci, že osud východní církve a rozřešení východní církevní otázky závisí od Slovanův.

Východní otázka církevní jest nyní tím vážnější, ana jest spojena úzce s osudem východních Slovanů, kterým nemůžeme upříti budoucnosti.

Velikou překážkou sjednocení byla hned od pradávna neznalost dějinných poměrů. Povrchní znalost východní církve a nynějších východních poměrů nemůže býti nikterak podkladem práce pro unii; potřebny jsou nejpodrobnější informace o nynějším stavu východní církve . . . Východní otázka církevní jest velikou otázkou kulturní, těsně spojenou s národními a kulturními tradicemi východních národův.

A nikterak nemůžeme přehlédnouti, že východní církevní otázka jest otázkou náboženskou; proto potřebujeme též m o d l i t b y, aby Bůh svou m i l o s t í žehnal naší práci, osvěcoval a obměkčoval vůli východních křesťanů . . . Marianské družiny a podobné spolky ať se zajímají o východní missie. Ať se šíří modlitební a missijní bratrstva za sjednocení východní církve.

Důkladné studium starých církevních dějin a řeckých církevních Otců je velice dobrou zbraní na obranu katolické pravdy proti zástupcům nesjednocené církve.

K této práci (pro sv. Unii) jsou v první řadě povoláni a způsobilí k a t o l i č t í S l o v a n é. Touto prací získají Slované na vážnosti před učeným světem i v katolické církvi; tato práce je navzájem spojí, uspíší postup vědy i křesťanského ducha, oživí řecko-katolické Slovany a učiní je způsobilými k missijní práci. Na tomto poli Slované posud velice málo vykonali; většinou byli příliš povrchní a málo informováni.

Na nás záleží, přijde-li k assimilaci mezi východem a západem na podkladu náboženského indifferentismu nebo na podkladu křesťanském; od nás závisí vítězství pravé křesťanské kultury a křesťanských ideí na východě. H. (Ol.)

P. Nikolaj Tolstoj uveřejnil ve „Birš. Vědomosti" článek **o možnosti sjednocení.** Stanoví tři zajímavé podmínky. Má-li dojíti ke sjednocení orthodoxní církve s katolickou, jsou tři věci nutny:

1. Orthodoxní musí býti více n á b o ž e n s k y v z d ě l á n i a pravoslavné duchovenstvo musí se více obírati studiem církevních dějin a spisy sv. Otců. Jeť v tomto směru velmi nevědomé. Zná sv. Otce pouze ze zkomolených odstavců v tendenčně psaných učebnicích a ze spisů protestantských theologů. Ruští bohoslovci nabývají svého vyššího vzdělání v protestantském Německu a Anglii a vrací se odtud zpravidla s názorem, že protestantismus a anglikanismus jsou pravoslaví bližší než nauka církve katolické.

2. Druhá překážka sjednocení obou církví je r u s k ý t i s k, jenž všechno chválí a rozšiřuje, co směřuje proti katolictví.

3. Je naprosto nutné o s v o b o z e n í r u s k é c í r k v e z j a ř m a b y r o k r a c i e s t á t n í. Až budou orthodoxní biskupové moci zcela svobodně navzájem mluviti, korrespondovati a se shromažďovati, krátce, až budou moci pěstovati výměnu názorů; pak jistě dojdou k přesvědčení, že styk s církví katolickou třeba obnoviti. — spl —

*

V č. 2. v „Cyrillo-Methodějské hlídce ve článku „Dogmatické rozdíly mezi církví západní a východní třeba opraviti hrubý omyl: že chléb užívaný musí býti chléb **pšeničný** (ne žitný, jak omylem vytištěno).

III. mezinárodní kongress unionistů koná se na Velehradě (u Uh. Hradiště, Morava) ve dnech 26.—29. července 1911, kterého se mohou súčastniti všichni, kdož se zajímají o církevní otázku východní.

Akademie velehradská.

Zpráva

o pouti, schůzi a akademii bohoslovců československých konané dne 1. a 2. srpna 1910 na Velehradě.

Podává V. Navrátil, t. č. jednatel. (Dokonč.)

Teď se ujal slova řečník ze Slovenska. Referoval **o literárních a kulturních snahách uherských Slováků.** Mluvil asi takto:

V národě slovenském od dob sv. Cyrilla a Methoděje udály se veliké změny. Tehdy před 1000 lety byl za jedno se svými moravskými bratry, ale doba rozpoltila je jak politicky tak i nábožensky a konečně i jazykově.

Slovenský národ přijav víru, pravou, působením našich věrověstů vstoupil do šlépějí pravé kultury. Otevřela se mu svatyně pravé osvěty, a bylo třeba jen vkročit; nevzdoroval, ba co víc, ochotně ji přijal, jak dodnes zachované památky o tom svědčí. Ale reformace či spíše deformace zastavila ho v tom vývinu, křídla jemu podvázala. Nastal rozkol mezi bratry. Dle dnešní náboženské statistiky jsou Slováci ze dvou třetin katolíky, z jedné třetiny evangelíky augsburského vyznání. Slovák katolík jest ve víře orthodoxní, konservativní a co do podstatných náboženských změn těžko přístupný. Slováci katolíci stanou se luterány jen tehdy, když je jejich kněz svým vlivem zluteranisoval. Leč i takový luteranismus musí se skrývat pod pláštěm katolických obřadů a bohoslužeb. Ale přes to evangeličtí Slováci jsou národnostně uvědomělejší; kdyby však katolíci měli opravdově národní kněžstvo a takovou církevní vrchnost, která by stála nad národními spory, tu by luteranismu na Slovensku bylo dávno již konec.

Lid slovenský je hojně obdařený duchovními silami a dary. Všecka zášť, intriky, utlačování shora, snaha vykořistiti jej úplně, uměle zkonstruované zpauperisování, schválné zanedbávání nedovedly ohlušit a utlumit jeho sílu. Lid tento z nesmíšeného plemene slovanského, autochtoni a držitelé půdy, obyvatelé krajů hornatých, náklonný k přemýšlení a fantasování, od věků produkoval talenty ve všech oborech lidského zaměstnání. Ale při tomto potěšitelném faktě naskýtá se jiný smutný, ba přímo osudný bod. Z těch talentů slovenský lid má pouze osobu. Neboť ve dvou směrech vylévá se živá voda ze slovenského plesa. Jedním žlabem tratí národ tak, že odcházejí do služeb jiných, druhým, aby po boku nejhorších nepřátel bojovali na vyhubení slovenského národa. Možno představiti si hroznější osud? A k těmto dvěma proudům přistupuje třetí, nevinnější sice, ale stejně bolavý a smutný.

Myslíme totiž na ztrátu, která resultuje z dobrovolného neb i z méně dobrovolného odcházení hotových už lidí z národa. Porodila synka slovenská máť, slovenský otec potil se za pluhem, aby mu výchovu dal, a když už měl svým sloužit, odvál ho vítr daleko, — daleko....!

Takoví nedobrovolní vyhnanci nedělají ovšem národu zle positivně, ba naopak přinášejí mu čest a slávu, ale ta jest velmi platonická!

Lid slovenský, nájmě katolický, nemá svého vyššího a nižšího kněžstva, odezíraje od oněch mučedníků, kteří konají nadlidskou práci, nemá ani své střední ani vyšší školy; konsequentně ani svého učitelstva.

Stalo se kdysi za doby Bachovy, že Slováci měli třebas ne zlaté, ale obstojné časy, že na biskupský prestol dostali se dva hodnostáři: ve Spiši Ladislav Zábojský, v Bystřici Štěpán Moyses, kteří zaslouží pojmenování biskupů slovenských. Dnes je doba stagnace. Ač jsou čtyři čistě slovenská biskupství a dvě s polovice, přece nenajde se ani jediného theologického professora, který by pro Slováky pérem hnul, ba ještě vysmívají se kulturním snahám slovenským; a kněz chce-li postupovat, musí zneuznávat katolický slovenský lid. Nestarají se „omnibus omnia fieri," nehledá lidu, ale sebe.

Jest to velmi smutný zjev, ale daleko smutnější jsou ještě následky. Dnešní XX. století jest též mezi jiným stoletím národní evoluce, a proudem jejím zachvácen byl i slovenský národ. A zastaviti si jej vytklo maďaronské kněžstvo a to právě otázkou náboženskou. Ale velice se mýlí, kteří myslí, že národnost a národnostní uvědomění nedají se spojiti s katolicismem. Neboť povoláním katolicismu není absorbovat rozličné národy, ale on musí jimi jako arteriemi protékat a vnikat do těla celého člověčenstva. Musí tedy slovenský kněz poznat onu vénu, která živí slovenský národ, a nevolit onu, která mimo tělo slovenské stojí.

Takový kněz nedožije se užitku. Práce jeho stává se neplodnou, osoba u lidu nenáviděnou.

A poněvadž nádoba — kněz — jíž se má zprostředkovati lidu záživný pokrm náboženství katolického, jest mu odpornou a nenáviděnou, tu ten odpor přenáší se často i na pokrm — náboženství — který mu odporná nádoba podává. Kněz však, který jest kost z kosti a krev z krve národa slovenského, vlévající do srdce lidu svého přesvědčení katolické rychleji pracuje a s úspěchem, právě jako sv. Cyrill a Method, kteří vlévali katolicismus tou tepnou, kterou proudí národní život.

A co jest s otázkou školskou? Jak již řečeno, žádné školy není, ba ani obecných, κατ' ἐξοχήν lidových zvaných. Od třetího roku připravuje se ze slovenských dětí materiál k maďarisování a to trvá až do 15. roku s malým úspěchem na úkor jiného vzdělání. Appoňovský zákon z r. 1907 odstranil úplně slovenštinu ze škol, školu úplně sestátnil, a učitelé místo paedagogy stali se provaditeli harakiri na slovenských dětech.

Jako někdy ve St. zákoně vzbudil Pán proroky a učitele, tak se děje i dnes mezi Slováky! Jsou to většinou katoličtí kněží jako Bernolák, Radlinkovski, Hollý, Kmeť, Osvald, Hlinka a j., kteří s vlastním nákladem až do sebezapření hájí aspoň toho málo hotového od úplného zničení. Tento malý kroužek slovenských idealistů stojí pevně, jich nezklátí zrada maďaronských bratrů, nezastraší úzkoprsost jejich představených, neoslabí pronásledování, ale vedeni jsouce vzorem Kristovým a apoštolů sv. Cyrilla a Methoděje, jdou dále v před, neohroženě, a budou trvale pracovat na tom, aby v národě oslaven byl Bůh, a v Bohu aby spasen byl národ. Abychom nezachváceni modernismem zůstali na postati orthodoxní, věrnosti k Římu, kříži a idei Cyrillo-Methodějské, v níž jest spása celého Slovanstva.

Po řeči nejmenovaného řečníka, kněze to ze Slovenska, zapěli zpěváci chorál „Živio, živio!“ — Výkonný pan předseda čte pozdrav od místodržitelského rady p. Sedláčka a zároveň jest splnomocněn ku projevu při odhalení desky Kosmákovy v Martinkově.

Professor L. Špaček z Brna pozdravil sjezd jménem budoucího sdružení katolického professorstva. Pravil: „Přijel jsem na akademii, na tento svátek duše, abych načerpal nadšení a nových popudů k přemýšlení a jednání. Mluvím jako jednotlivec, jako jeden z oněch, kteří touží po sdružení sobě rovných a stejně smýšlejících. I volám příštímu tomuto sdružení „Zdař Bůh!“

Novokněz Old. Novotný promluvil k ukončení akademie **o boji o náboženství a krásnou literaturu.**

Mnohem vášnivěji než umění a věda se svými resultáty, náruživě a s nenávistí odtrhla se namnoze a odcizuje se křesťanství a především církvi — krásná literatura. A přece, má-li rozkvésti, má-li se zažehnouti a zažehovati jiné, musí zůstat v ohni, v lásce zbožňující a objímající — v Bohu. Z Boha vytryskla poesie jako veškeren vesmír, a je-li ona oslněna krásou nejvyšší — Bohem, jest i její krása nezměrná, nekonečná. Literatura namířená tendencí svou proti Bohu, ničí svou krásu. Nezničí ji ovšem, neboť ta jest povýšena nad dosah vášně, ale vyčerpává sama sebe a vyčerpaná bojem klesá bez dechu mrtva a prázdna. Literatura inspirovaná katolicismem je nejkrásnější, jak svědčí její vzory: Dante, Camoeus, Tasso, Lope de Vega, Corneille, Milton a j.

Úplně všeho působení katolictví zbavené literatury není. Náběhy učiněny, ale ty mnoho neznamenají. Neboť nejnadanější básníci vracejí se znovu a znovu, ano i proti své vůli k ideám křesťanství, v církvi ztělesněným. Ovšem nemůže církev poesii nadceňovati, kořiti se jí, činiti ji něčím výhradným, jak by to rád učinil moderní člověk, který hledá ukojení svých citů v kultu aesthetickém. Umění, poesie není cíl, ale prostředek, který má spolupůsobit k dosažení cíle. Úkolem církve není, aby obklopovala věřící uměním všeho druhu, ale úkolem jejím jest, aby zachraňovala a hledala duše, a vedla je k cíli jedinečnému, k Bohu. A Bůh necení aristokracii ducha a umění, aristokracii rodu a peněz, ale zná jen jediné šlechtictví — ctnosti a víry. Proto může a musí jen ta literatura býti církví podporována, která přerozuje člověka k tomuto šlechtictví. Proto nesprávné jsou útoky na církev, na její index, na inkvisici, a na jiné ochranné její instituce. Jestli odsuzuje církev směry moderní literatury, činí to jedině proto, že odtrhly se od ní, ač ještě i dnes se na ní inspirují; symboly církve, její kult, její řeč znovu a znovu opakují se v moderních knihách. Ale též jest nutno si povšimnouti, že není spisovatelem Božím, třebas by jinak byl i upřímným katolíkem, kdo hledí na libůstky lidu z touhy po jedinečném názoru. Taková díla nejsou katolická, byť i vigneta katolictví na nich byla vytlačena. Jen k jedinému námětu, námětu kříže a jeho církvi musí se vrátiti každá literatura, nechce-li se státi pouze kramářskou peněžní spekulací, klesnouti v ubohou plochost, blud, nemravnost, jako kdysi literatura řecko-římská v děsné korrupci říše caesarů. Tedy k Bohu musí se nést, neb věčné a stálé jest, co k Bohu se pne a v Bohu vrcholí!

Předseda Msgr. Dr. Cyrill Stojan zakončil několika případnými slovy akademii a vedl účastníky ku sv. požehnání, jež dával pan katecheta Kacz; odtud pak do Cyrillky, k uctívání ostatků sv. Cyrilla. Při společném obědě zpívány různé sbory ku poctě slovnských hostí. P. Hlinka děkuje za taký projev lásky a slibuje, že teď s ještě větší horlivostí chce pracovati pro blaho lidu svého, neboje se žádného pronásledování. Po promluvě zapěna slovenská hymna.

Při obědě vybíráno bohoslovci olomouckými a odvedeno na „Matici Cyrillo-Methodějskou" K 15·81, na kulturní potřeby Slováků K 16·16. Po obědě konány porady mezi bohoslovci různých seminářů a akademiky, kteří tlumočili svá přání.

Dojem sjezdu byl pěkný, až na tu slabou účast bohoslovců z jiných seminářů, které po většině vyslaly jen své delegáty. Nejčetněji zastoupeni byli bohoslovci olomoučtí, pak z Brna počtem 6. Vší pochvaly zasluhují zpěváci-bohoslovci z Olomouce, kteří nejen akademii, ale i jinde společný pobyt zušlechťovali vzorně nacvičeným zpěvem.

Radostné a milé pohnutí zanechával sjezd tento v duši každého účastníka, a to proto, že spočíval úplně na idei Cyrillo-Methodějské a tedy i unionismu, z čehož plyne, že se šíří tato krásná myšlenka, že nabývá reelnější půdy a též i naději skytá, že kráčeti bude vítěznou cestou i v budoucnu.

Nové knihy.

Kirchengeschichtliche Apologie. Sammlung kirchengeschichtlicher Kritiken, Texte und Quellen auf Apologetischer Grundage herausgegeben von **Dr. Theodor Deimel,** Religionsprofessor. Freiburg 1910, Herder Str. 395, cena 5.28 K., váz. 6 K.

Kniha tato, jak sám autor praví, má býti pomůckou především pro učitele církevních dějin na školách středních. Vyučování tomuto dlužno věnovat zvláště nyní zvýšenou pozornost. Dějiny církevní samy o sobě už jsou zajímavy a poučny, ukazujíce, jak křesťanství jako kvas proniklo společnost lidskou, jak církev katolická mocně spolupůsobila i v životě kulturním a národním. Poněvadž však je spravována lidmi, jest pochopitelno, že nebyli vždy její členové, ba ani její představení beze všech lidských chyb a poklesků. A právě těchto používají směry proticírkevní jako důkazu proti jejímu božskému původu a řízení, chytře zamlčujíce její zásluhy o blaho a kulturu lidstva. Touto methodou pak snadno dovedou naplniti pochybnostmi a konečně odciziti církvi mysli nezkušených studentů. Nutno tudíž zvláště na středních školách přednášeti historii církevní methodou apologetickou a zároveň dáti i žákům do ruky knihu, jež by je poněkud obšírněji poučovala o důležitých událostech.

Tento cíl měl asi na mysli spisovatel a hleděl jej též, pokud možno, svým dílem uskutečniti. Postupuje tím způsobem, že o jednotlivých význačných událostech nebo vynikajících osobnostech uvádí buď svědectví současných spisovatelů, — hlavně v době staré — a to jak pohanských (Tacita, Suetonia, Plinia a j.), tak i křesťanských (Tertulliana, Justina, Origena, Eusebia a j.), nebo podává o nich vystižný úsudek znamenitých historiků jak katolických, tak i protestantských, v němž tito takřka shrnuli výsledky svého vědeckého bádání o dotyčném předmětě. Z katolických spisovatelů cituje nejvíce Weiße, Janssena, Hergenröthera, z protestantských Bochmera, Webra, Rankea, Gregorovia a j. Praktické je, že při jméně každého spisovatele je udáno též jeho náboženské vyznání. Svědectví taková mají přece jen značnou váhu a přesvědčivost, a jsou-li psána muži, kteří stojí mimo církev, skýtají tím větší záruku pravdivosti. Předností knihy je též, že hledí dbáti ryzí historické pravdy. Autor maje na mysli slova papeže Lva XIII. pronesená u příležitosti otevření archivu vatikánského, že „křesťanská pravda nemusí se ničeho obávati", zařadil do své sbírky i taková svědectví, jež odhalují temnější stránky v dějinách církevních.

Co se týče látky samé, všímá si nejen vnějších dějin církve, nýbrž má na zřeteli stejně i vnitřní její život a působení. Tak v první části (starověk křesťanský) mimo jiné obírá se v delší stati pronásledováním křesťanů v říši římské, uvádí úryvky z význačných apologií, zmiňuje se o konečném vítězství a rozšíření křesťanství. Z vnitřního života zaznamenává alespoň stručně charakteristiku předních sv. Otců a církevních spisovatelů, podávaje zároveň malé ukázky z jejich spisů a nastiňuje vznik, působení a kulturní význam mnišstva. K tomu druží se několik hlav o dogmatických bojích prvního období. — V části druhé mluví o pokřesťanění kmenů germánských a slovanských, o založení státu papežského, o císařích německých a jich poměru k Stolici apoštolské. Delší stať je věnována náboženskému i kulturnímu významu papežství, nechybí však ani zmínky o papežích nehodných. Náležitě posouzen život náboženský ve středověku, humanismus, zásluhy církve o umění, činnost řádů a konečně i bludy a války náboženské.

Z doby nové v hlavě: „Reformace a protireformace" obšírněji pojednává o příčinách, motivech a výsledku činnosti reformatorů jak v Německu, tak i v Anglii, skizzuje historii církve ve Francii, Německu a Rakousku až do 19. století, zmiňuje se o rozsáhlé činnosti a zrušení řádu Jesuitského, poslední pak kapitolu věnoval pontifikátu posledních tří papežů.

Jest přirozeno, že z rozsáhlého oboru historie církevní musil se pořadatel této sbírky omeziti jen na události nejvýznamnější a uváděti posudky vybraných dějepisců co nejstručněji. A právě ohledně tohoto výběru látky i příslušných kritik jsou rozličné názory a dle toho i různá přání, tak že takovou sbírkou těžko lze vyhověti přáním a potřebám všech.

Nicméně kniha zajisté dobře poslouží jmenovitě katechetům středních škol, pro něž v první řadě byla napsána. K. S.

Knihovna našeho lidu č. 1. a 2.: Rudolfo Franjin Magjer: **„Obrázky ze slavonské vesnice."** — P. Giuseppe: **„Jarní stíny a jiné povídky."**

Magjerovy „Obrázky" uspořádány jsou v knize dle jednotlivých ročních dob a zobrazují život lidí vesnických v různých okolnostech života. Skoro všechny povídky jsou rázu realistického, ale život vesnice slavonské podán v nich poněkud jednostranně. Autor má dobrý zrak pro stinné, smutné stránky svého lidu, pro jeho bolesti, ale nepodává téměř ničeho z jeho radostí, a tím vysvětliti možno mdlý dojem, jímž kniha na nás působí, ač některé povídky vzhledem k účelu knihy i samy o sobě jsou velice cenny.

Za to **P. Giuseppe** do svých „Jarních stínů a jiných povídek" dovedl vložit mnoho toho, čím kniha stává se milou a vítanou lidu, pro nějž je určena, totiž nenuceného, místy až drastického humoru a řízného vtipu, při čemž však stále jaksi probleskuje ona vážnost, jež je družkou i největšího veselí lidu. P. Giuseppe dá se do jisté míry srovnati v Kosmákem, a kniha naše ve mnohém upomíná na „Kukátko", ač v ní — a myslím, že k jejímu prospěchu — tendence nevystupuje tak silně do popředí a není tak otevřeně podaná, jako tomu bývá u Kosmáka. Kniha nečiní žádných uměleckých nároků, ale přec zasluhuje vším právem, aby došla obliby u lidu, jenž v ní najde i poučení i zábavu, a to zábavu ušlechtilou; psána je velice pěkným slohem, prostým a nehledaným.

Meth. Lavička (Br.)

Členský podíl **„Dědictví Svatojanského"** pro rok 1911 obsahuje 5 knih vesměs dobrých, obsahu ascetického, nábožensko-poučného, historického a zábavného, které jako ušlechtilá lidová četba měly by býti co nejvíce rozšířeny. A je to také možno, neb za nepatrný příspěvek jednou pro vždy složený, dostává úd tolik dobré četby. Při podávání recense omezuji se pouze na nejnutnější. Prvním číslem jest J. P. Silberta „K ř e s t a n s k o - k a t o l i c k á k n i h a d o m á c í". Přeloženo od Františka Klímy. Kniha ascetická obsahující rozjímání pro lid na každý den v roce. V úvodě jest pobožnost ku mši sv., pak pro každý jednotlivý měsíc rozjímání o některé křesťanské ctnosti: tak v lednu o lásce ku Kristu Pánu, v únoru o pokoře a dále postupně o sebezapření, trpělivosti, tichosti, poslušnosti, prostotě, pak poučení, jak svatě jednati a žíti, o modlitbě, důvěře, lásce a konečně o srovnání vůle lidské s vůlí Boží. Jako závěr jsou přidána rozjímání na celý měsíc o čtyřech posledních věcech člověka.

Obsahu nábožensko-poučného jest „P r a v d o u k ž i v o t u". Napsal Frant. Synek (část I.). Je to prostá, lidová theologie fundamentální.

K historickým knihám náleží: **Čtrnácte ctihodných mučedníků pražských z řádu sv. Františka.** Ku 300leté památce jejich smrti napsal P. Klement Minařík O. Fr. M. Cena 2 K. Za rozervaných poměrů náboženských a stavovských na počátku 17. století v Čechách, povolán řád tento do Prahy r. 1603, kdež mu darován byl chrám u P. Marie Sněžné. Že lásky u protikatolíků si nezískal, jest na bíledni. Nenávist proti řádu vyvrcholila pobitím a umučením 14 mnichů za vpádu passovského poštvanou luzou pražskou. Tím byl ovšem řád vyhuben, ale po několika letech obnoven opět; současně s obnovením počíná i úcta oněch 14 hrdinných mnichů, kteří r. 1698 prohlášeni od posvátného sboru

obřadů za ctihodné. Poněvadž předpokládá známost historie, jest pro lid ovšem méně vhodná. K vůli úplnosti uvedeny též prameny, z nichž čerpány zprávy o oněch mučednících v řeči původní, jakož i českém překladě

Dr. Ant. Podlaha: **Posvátná místa království českého.** Díl V. Vikariat Libocký v arcidiecesi pražské. Dosud vydané části zjednaly si všeobecných sympathií. n—l

Jan Nep. Ráž: Povídky. Autor ve třech povídkách prostinkým pérem zachytil některé obrázky z venkovského života. Základem štěstí a spokojenosti života jest láska k Bohu, poslušnost a vděčnost k rodičům, láska k bližnímu. Kdo nenávidí svých rodičů, ba pozvedne ruku proti nim, toho opustí Bůh, a klesá až na okraj záhuby. Obrátí-li se aspoň v kritickém okamžiku, poslechne-li hlasu svědomí, Bůh ho opět přijme na milost. Šťasten ten, kdo uposlechne Jeho hlasu, smíří se s Bohem a se světem, a tím aspoň částečně usmíří viny spáchané na rodičích. Cti otce svého i matku svou! (Věrolomník, Ze staré myslivny na samotě, Odkaz chudé vdovy). Švéda.

Sturm u. Steuer von Konst. Holl. 3. u. 4. Aufl. Herder; Freiburg im Breisgan (Str. 304, cena 2.88 K).

Plným právem může nésti kniha heslo: Vážné slovo o choulostivém bodu studující mládeži. — Autor napsal tuto knihu puzen ušlechtilou snahou: naučiti studentstvo rozumně ovládati kormidlo — vůli slabé loďky tělesné v mocné bouři vášní a v chaosu moderních morálek; tyto nabízejí mu Sandořinu krabici s nepřebraným obsahem opojných pohlavních rozkoší, jež přes to, že jsou mimo manželství nečisté a nedovolené, přece na oltář povznášejí. Pokládaje cvičení vůle za stejně důležité, jako známý prof. Foerster rozdělil si autor látku tak, že obeznámiv čtenáře nejprve s podstatou, krásou a odměnou ctnosti čistoty i potom ošklivostí a tresty nečistoty, doporučuje prostředky k dosažení a zachování čistoty, a to nejen přirozené, nýbrž i nadpřirozené. Uvádí množství překrásných, působivých citátů a příkladů z Písma sv., sv. Otců, klassiků latinských i řeckých a j. mn., které všechny překládá, rozšiřuje takto poslání knihy netoliko ke studentům akademikům a gymnasistům, nýbrž i ke všem ostatním. U.

P. Jan Mottl, kaplan v Sušici v Čechách, odhodlal se s velikými hmotnými potížemi vydati první díl překladu kněžských meditací přemyšlského biskupa **Jos. Šeb. Pelczara „Ježíš Kristus vzorem a mistrem kněze".** Rozjímání tato vynikají jak elegantní formou, tak hlubokými a originálními myšlenkami. Až bude dílo vydáno celé — a je naším vřelým přáním, aby se tak stalo co nejdřív —, bude česká ascetická literatura obohacena o nový skvost. Meditace nejsou příliš dlouhé a za to skýtají bohatost myšlenek a jsou popředně přizpůsobeny denním potřebám kněží. Právě vydaná část první obsahuje úvahy pro dobu vánoční. Přejeme překladateli síly a prostředků k brzkému vydání dalších částí.

— spl —

Zprávy z jednot.

Z BRNA.

XI. 29. ledna 1911: J. A. Novotný (II. r.): „O tisku" (II. část). Jan Kalous (I. r.): Poesie Xavera Dvořáka.

XII. 26. ledna 1911: Smyčcový orchestr řízený koll. Martínkem (IV. r.): Hampejs: Na přástkách. 2. Frant. Moučka (IV. r.): Jubileum J. Exc. Albína Bráfa. 3. Jan Kalous (I. r.): Dílo Baarovo. 4. Smyčcový orchestr: Hampejs: Dědeček vypravuje pohádku o jednom králi.

XIII. 2. dubna 1911: 1. Smyčcový orchestr: Hampejs: Tábor cikánů u lesa. 2. Dp. P. spiritual P. Al. Štork: **Skioptikon a jeho význam v duchovní správě.**

XIV. 3. dubna: Archeologická přednáška o Římu a katakombách provázená obrazy ze skioptika. (Pořádal dp. ipiritual.)

Jest jisto, že v omladinách našich, rovněž jako v jiných katolických spolcích vzmáhají se povážlivě divadla. Jest ovšem prospěšno občas si zahrát, ale často — jak se to děje — neslouží k dobrému. Neb časté di-

vadlo jest jistě na škodu mravnímu životu herců, kazí se tím i diváci, a co hlavní, trpí tím úhonu i kněz, který obyčejně celý spolkový život má v rukou. Ale poněvadž jest přece nutno, aby se družina representovala, též i z finanční otázky, a konečně, aby bylo něco, čím by se držela pohromadě a zabránilo se útěku mládeže k jiným stranám, nezbývá než hledati, čím by se nahradilo časté divadlo; prostředkem takovým, zrovna výtečným jest promítací přístroj čili skioptikon. Neboť tímto přístrojem nejen zamezíme zhoubný vliv častého divadla, nýbrž získáme též mnoho času (netřeba dlouhých příprav), lid zábavně poučíme, rozšíříme jeho obzor, a pak při této příležitosti můžeme říci všelicos, co utkví posluchači někdy daleko hlouběji v mysli, nežli když by to bylo kázáno v kostele; také přijdou sem lidé, kteří do kostela nejdou a ještě to zaplatí.

Nyní prakticky demonstroval apparát z Velehradu k tomu účelu vypůjčený. Poučil o čočkách (dobrý objektiv je nejdůležitější věcí), o diapositivech, o světle, jakého lze užívati, o promítací stěně, o doporučitelných firmách (Ed. Liesegang, Düsseldorf, Německo, dodává velmi solidní a spolehlivé výrobky, nutno ovšem počítati se clem, J. Sengsbratl, Vídeň VII, Mariahilferstr. 74 b, křesťanská firma, Jos. Šebek, Praha I., Křižovnické nám. 194, česká firma, inserující v katolických novinách), o ceně apparátu (asi 300—500 K bez obrázků).

Hlavním vždycky bodem jest odkud vzíti peníze. I to jde. Buď vypůjčiti a pak pomalu splácet z příjmů, které z přednášek plynou, anebo utvořiti družstvo několika kněží jednoho dekanátu, takže by v každém denanátě byl aspoň jeden takový přístroj k disposici. Rovněž tak lze si obstarati potřebné obrázky. Každý apparát může míti 3 neb 4 serie, které si pak majitelé apparátu vzájemně vyměnují. Též shora uvedené závody půjčívají obrázky za mírný poplatek s přednáškovým textem.

Jaké jsou methody? Buď jest to přednáška provázená obrazy, neb obrazy vysvětluji s rozličnými poučeními neb náboženskými poznámkami; jsou-li to obrazy biblické, mohu i děti zkoušeti neb konečně mohou to býti i akademie, v nichž krásné světelné obrazy zastupují obrazy živé. Ovšem jest nutno, aby byl kněz dobře připraven, aby obrázky takřka předem meditoval, ale nekázal, aby volil vhodná naučení, aby příležitostně poukazoval na živel apologetický. Obrazů raději méně, ale dobře je vysvětliti nebo světlem víry objasniti. Slovo jest hlavní věcí a knězi jest dbáti, by se nesnižoval u své důstojnosti na majitele nějakého kinematografu, nýbrž zůstal i teď knězem, který koná apoštolskou práci. — Proto radno též žertovné serie osobně neukazovati. Přednášky krátké, aby neunavovaly, raději dvakrát hodinovou, než jednou dvouhodinovou. Radno též, aby si vycvičil asi dva pomocníky, kteří by konali potřebné přípravy. Sám má býti pouze ředitelem; tím také uchrání se od přílišné únavy, velkého zapocení a zachlazení. Vstupné vybírati jest vždy nutno třebas nepatrné. Po zaplacení apparátu čistý výtěžek připadati má vždy spolku neb nějakému dobročinnému účelu.

Themata mohou býti různé: Palaestina, Řím, Lurdy, různé cestopisy, přírodopis (účelnost v přírodě), astronomie, zbožné obrazy (Führichův růženec, křížová cesta, zvláště vánoční neb velkonoční serie, obrázky z katolických missií a j.

Přednášky takové mohou se díti dosti často bez velké přípravy, nejlépe ovšem v zimě, poněvadž netřeba namáhavým způsobem brániti přístupu světla vnějšího.

Pokrokové učitelstvo dnešní doby dobře pochopilo význam těchto apparátů, pilně jich již užívá a propaguje jimi své zásady a myšlenky. Tu je zajisté mnohdy velmi radno, abychom themata s jejich stanoviska lidu podávaná, objasnily též i s naší strany katolické (o Husovi, Giacardo Bruno, Řím). Zde se musíme říditi známým heslem:

Kniha proti knize,
spolek proti spolku,
noviny proti novinám,
— skioptikon proti skioptiku. —

Sociologický kroužek:

VIII. 5. března: P. Pr. Šup: Peníze.
IX. 9. dubna: P. Pr. Šup: Úvěr. Banky.

Apologeticko-historický kroužek:

V. 2. dubna 1911. Jan Kalous: Volná škola.

O naší **Akademii** pořádané na počest **sv. Tomáše** Aquinského dne 7. března l. r. přinesl „Hlas" tuto zprávu:

Akademie přilákala do auly alumnátu hojně vzácných hostů. Dostavili se: Jeho Exc. biskup dr. Pavel hr. Huyn v průvodu sekretáře dra. Vaigla, opat a prelát Bařina, O. S. A., inf. prelát msgr. dr. Pospíšil, kanovníci Adamec a Prosswitz, msgre. Kupka, assesor prof. dr. Bulla, posl. doc. Šrámek, msgre. Riedl, děkani: Oharek a Mrázek, dr. Marvan, regens semináře, prof. P. Štěpánek, kons. rada Kelbl, prof. Koželuha, voj. kurát Hönig, dr. Šústek, a P. J. Dvořáček, O. S. A., vldp. Chalupa a četní jiní kněží. Z ostatních hodnostářů byli mimo jiné přítomni: zemští školní inspektoři dr. Mayer a ryt. Reichenbach, ředitelé škol: Ehrhard, Kunz, König, Ječmínek, ředitel poštovní pokladny Gutmensch, školní rada Rypáček, Janovský a Machač, fin. rada Háb, vr. st. r. Kosch, úč. ředitel vl. r. Jelínek, vrch. úč. radové Prager a Kučera, vl. r. Mašek a vl. r. prof. Ursíny, st. r. Donda, sekretář české techniky Pavelka a č. j. V průčelí auly kol obrazu sv. Tomáše Aquinského byla zřízena estráda věnčená stromy aleandrovými a oranžníky a uprostřed byla vyzdobena krásnými rostlými květinami. O ½5. byla zahájena akademie Pickovým sborem „Vjezd Kristův do Jerusalema". Na programu byly 3 sbory a 2 přednášky. Sbory zapěl pěvecký sbor bohoslovců, řízený obratně ctp. Martínkem, z jehož péra vyšel druhý překrásný sbor „Tenebrae factae sunt". Třetím zpěvním číslem byl Pickův sbor „Z mrtvých vstání". Všecky tři sbory byly zapěny s vervou a bezvadně. Pěvci i sbormistr sklidili zasloužený potlesk a pochvalu. Přednášky měli ctp. Pospíchal „o sjednocení církve východní se západní" a ctp. Kotulan „o reformní církevní působnosti Pia X." Obě přednášky věcným a hlubokým obsahem a bohatě do nich sneseným materialem upoutaly pozornost přítomných. Po vyčerpání programu ujal se slova J. Exc. ndp. biskup dr. Pavel hr. Huyn. Poděkoval všem hostům za návštěvu. Způsobili mu svou přítomností radost a způsobili ji jistě i bohoslovcům, kteří vzorným provedením programu akademie mají nárok na uznání svých ušlechtilých

snah. Řeči na akademii pronesené jsou důkazem, že s láskou a pilností se připravují bohoslovci pro své povolání a že snaží se luštiti i těžké problémy. Tato horlivost je tím cennější v době, když zvláště otázka sjednocení církví stala se předmětem veřejných úvah i mimo církev i útoků na církev katolickou. A podnět k tomu všemu dal kněz a professor theologie svým dobře nerozváženým článkem o této záležitosti. Můžeme Bohu děkovati, že máme právě tak prozíravého a o prospěch církve a víry tak bdělého sv. Otce, který dbá i o čistotu víry i povznesení a utužení pravého křesťanského života řídě se heslem: Omnia restaurare in Christo, vše obnoviti v Kristu. V dnešní době má církev katolická mnoho nepřátel mimo církev stojících a má také nebezpečné nepřátele v církvi samé. Je to v prvé řadě modernismus, proti němuž sv. Otec učinil opatření nařídiv, aby kněžstvo přísahou tak zvanou protimodernistickou znovu utužilo svou pravověrnost. A jaký křik se proto zdvihl v liberálním tisku proti této přísaze! A kdo jej pozdvihl? Lidé, kteří své vědění o církvi nečerpají ze studnic pravé vědy, nýbrž z nenávisti proti církvi a jejímu učení. Modernismus je zjevná haerese. To dokazuje výrok modernisty: „V této věci se Kristus zmýlil". To je přece popírání božství Kristova, toho Krista, jenž pravil: Nebe a země pominou a slova má nepominou. Proto by o nutno obnoviti pořádek a sv. Otec energicky jej zavedl. Modernismus je povahy revoluční, on podrýval i autoritu církve a její viditelné hlavy. A proto také sv. Otec zakročil proti němu a nedal se mýliti křikem nepřátel církve. Jak neupřímný a planý byl křik liberálního tisku osvětlí nejlépe fakt, že professoři na vysokých školách jsou povinni předkládati vládě výtah ze svých přednášek, a týž liberální tisk v tom nevidí žádné pokoření. Jen sv. Otec nemá dle tohoto tisku právo žádati, aby professor katolické theologie hlásal víru čistou, jež přečkala staletí a přečká. Papež se musil ozvati a jednal důsledně, jednal jako muž praktický. Sám byl v duchovní správě a ze zkušenosti ví, jaké proudy vnikly na povrch. A staví proto proti nim hráz. Obnovuje vše v Kristu a pracuje k tomu, aby všichni byli jedno, ut omnes unum sint. — Na to udělil J. Exc. všem účastníkům biskupské požehnání. Tím byla pěkná a nejvýš zdařilá akademie skončena.

Pozdrav jednotám! Navrátil.

Z OLOMOUCE.

Činnost Literární Jednoty. — Program plenárních schůzi byl tento:

I. 1. A. Bruni: „Duetto pro housle a violu" (pp. Novotný a Kadlčák, II. r.). — 2. „Naše snahy". Úvodem nového období L. J. (pan J. Petráš, III. r.). — 3. K. Bendl: „Svoji k svému" (mužský sbor).

II. 1. K. Komzák: „Národní píseň" a „Pohádka" (malý orchestr). — 2. „Co soudí Lev XIII. o účasti katolíků v životě veřejném" (pan J. Mlčoch, III. r.). — 3. „Boha my chceme . . .", lurdská hymna (mužský sbor).

III. 1. M. Hrazdira: Koncertní polka (malý orchestr). — 2. Vznik a dějiny „Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje" (p. Al. Jašek, III. r.). — 3. a) „Na stráži", slovinská národní; b) „Složno, složno . . .", chorvatská národní (mužský sbor).

IV. 1. B. Smetana: Arie z opery „Dalibor". (Zpěv — p. Řezníček, III. r., s průvodem piana — p. Kopřiva, II. r., a houslí — p. Novotný, II. r.). — 2. „Nejsvětější Eucharistie a život sociální" (pan V.

Linhart, II. r.). — 3. Antonín Dvořák: „Z biblických písní": „Hospodin jest můj pastýř". (Zpěv — p. Řezníček, III. r., — s průvodem piana, p. Kopřiva, II. r.).

Mimo to konána dne 1. března valná hromada členů L. J., jež věnována hlavně poradám o letoším sjezdě bohoslovců na Velehradě. —

Jednotlivé odbory L. J. pracovaly s tímto výsledkem:

V apologeticko-dogmatickém odboru pořádáno bylo v novém období 6 schůzí, z nichž 3 veřejné a 3 důvěrné.

Na veřejných přednášeli: Pan Frant. Nerad (IV. r.): „Učení Husovo o církvi", a p. Karel Wanke (III. r.): „Inquietum est cor meum, donec requiescat in Te" (výrok sv. Augustina, Conf. I.) r., odůvodněn rozumově. — Ve dvou hodinách předneseno).

Na první důvěrné schůzi podal předseda program činnosti v odboru. Na druhé schůzi vedli veřejnou debattu p. Židák (II. r., pro) a p. Křeháček (II. r., proti) o možnosti a důkaznosti zázraku. Třetí schůze důvěrná věnována námitce: „Askese středověká příčinou inferiority u katolíků", o níž referoval p. Hnízdil (I. r.).

S radostí uvítali jsme 28. února do našeho odboru dp. lektora Jana Ertla, bývalého jeho předsedu a osvědčeného pracovníka, od něhož i nyní mnoho dobrého pro odbor očekáváme.

Josef Absolon, předseda odboru.

Sociologický odbor pořádal v tomto období 4 veřejné schůze, na nichž přednášeli: kol. Frant. Boženek (II. r.): „Křesťanský socialismus — cesta k lepší budoucnosti" (část II. a III., dvakráte), kol. Jos. Šumšal (II. r.): „Křesťanská charita" a kol. Vlad. Bednařík (I. r.): „Proč zakládáme „Orla"?"

Na 3 důvěrných schůzích referovali: kol. Frant. Boženek (II. r.): „Vznik a vývoj české strany křesťansko-sociální na Moravě", vol. Josef Schön (I. r.): „Církev a žena" (část I.: „Církev povznesla ženu"), a kol. Al. Pospíšilík (III. r.): „Církev a žena" (část II.: „Tomu neodporuje coelibat kněžský"). Další činnosti „Zdař Bůh!"

Jan Mlčoch, t. č. předseda odboru.

Z cyrillo-methoděj ského odboru.

Důkazem stálé a vytrvalé práce v odboru jsou týdenní četně navštěvované schůze. V novém období předneseno: 1. „Vánoce v Betlémě" (cthp. Jan Novotný, II. r.). — 2. „Biskup Strossmayer, jeho pastýřský list — a biskupové pravoslavní" (ctihp. Jan Schön, I. roč.). — 3.—4. „Liturgie řecko-ruská, bohoslužebná roucha, knihy, nádoby" (dvakrát; cthp. Loprais T., III. r.). — 5. „Svatý Cyrill Alexandrijský" (cthp. J. Kolouch, II. r.).

Přípravou na III. unionistický sjezd zahájena řada referátů z „Acta I. conventus Velehradensis" a „Acta II. conventus Velehradensis". — Cthp. Josef Lukáš (III. r.) podal zprávu o I. sjezdě unionistickém. Dosud probráno: a) „Jak by měli Rusové zařídit své chování ke katolíkům?" (dle P. Špaldáka), a b) „O zásadách katolických v bohovědě ruské". (Dle P. Palmieriho). [a) a b) cthp. Antonín Nohel, II. roč.].

S potěšením konstatuji, že roste zájem o snahy unionistické: důkazem toho je mimo jiné četná návštěva našich schůzí. Odbor má nyní na 30 členů.

Chvalme Boha ve sv. Cyrillu a Methoději!

Alois Jašek, t. č. předs. odboru.

Odbor literárně-historický pořádal v tomto novém období 6 přednášek, a to: 1. „Kněz, lid a kniha“ (J. Petráš, III. r.). — V ostatních pak pokračováno v cyklu přednášek o Husovi: 2. „Bludné učení Husovo“ (část I., A. Odrážka, IV. r. — část II. v odboru apologetickém). — 3. „J. Hus na sněmu v Kostnici“ (Ot. Lhotský, III. r.). — 4. „Povaha Husova“ (K. Veselý, II. r.). — 5. „Upálení J. Husa. — Oslavy Husovy dnes“ (St. Penka, II. r.). — 6. „Tomáš ze Štítného a M. Jan Hus“ (Fr. Michálek, II. r.).

J. Petráš, předseda odboru.

Odbor včelařský. S novým výborem L. J. počalo se pracovati v odboru našem, který minulého roku tak upadl, — snad pro nedostatek členů nebo času pro schůze — že se o něm ani zprávy do věstníku nedávaly. Letos přihlásilo se hojnost členů, a proto usneseno ve výboře, aby měl odbor včelařský 14denní přednášky střídavě místo jiných odborů. — Byly dosud tři přednášky. V první promluvil kol. Novotný (II. r.) krátce a pěkně o významu včelařství vůbec a o příhodnosti včelaření pro kněze, načež přidal vldp. P. vicesuperior několik krásných, povzbuzujících slov a slíbil ochotně, že nám v létě na včelíně vše prakticky ukáže. V druhé vyložil kol. Klepík (II. r.) anatomii včely. V třetí pověděl kol. Řezníček (III. r.) něco o vývoji včely. Návštěva všech tří přednášek byla velmi četná, a jevil se čilý zájem. Jest si jen přáti, aby tak stále zůstalo.

Fr. Řezníček, předseda odboru.

Členové pracovali s chutí. Než, bohužel, dosud bylo mnohým překážkou v účelné práci, že neměli ani soustavného návodu, jak by měli postupovati při takové práci. Ježto naděje na vědecký seminář byly zmařeny, ujal se nás vldp. P. vicesuperior a podal nám návod, jak bychom si měli nejpraktičtěji počínati při záznamech ze soukromé četby, při použití jich a vůbec při celém postupu práce. A že krásná jeho slova neminula se s dobrým výsledkem, důkazem toho jest u všech opět větší chuť k práci. Buďtež mu za to díky vroucí!

Srdečné díky a Pán Bůh zaplať vzdáváme zde i vldp. oekonomovi za všechnu obětavou práci, již věnoval L. J. jako její protektor, a prosíme nynějšího protektora vldp. lektora, aby radou a pomocí šel snahám našim vstříc.

Nuže, s pomocí Boží chutě k práci v tomto novém období L. J.!

Bratrský pozdrav všem Jednotám bohosloveckým!

Jan Petráš, předseda Liter. Jednoty.

Z PRAHY.

V VIII. řádné schůzi, 26. I. četl kol. předseda telegramy a dopisy, které došly k akademii — hlavně od býv. předsedů „Růže“, a sdělil výsledek akademie. Ohlásil též nový způsob půjčování knih v české knihovně, až bude dokonána její revise a zaveden konečně pořádek: každý napíše si na lístek číslo knihy, kterou si chce vypůjčiti, lístek odevzdá knihovníkovi svého musea a ten mu knihu vyhledá a v knihovně připraví; v určenou hodinu (dvakrát za týden) pak si pro ni každý může dojíti. Knihy — kromě zvláštních případů — se půjčují na měsíc, pak dlužno lhůtu prolongovat. Na to odhlasováno odebírání těchto časopisů: Český Lid, Osvěta, Hlídka,[1]) Meditace, Vlast, Vychovatel, Vychovatelské

[1]) Mimo to se u nás odebírá (od března) ještě 13 výtisků soukromě.

Listy, Museum, Studentská Hlídka, Časopis Katolického duchovenstva, Časopis Českého Musea, Časopis Matice Moravské, Cyrill, Hudební Revue, Časopis Spol. Přátel starožitností, Pomátky archaeologické a místopisné, Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda", Velehradský Věstník, Stimmen aus Maria-Laach, Die Christliche Kunst; pak Kazatel, Kazatelna, Homiletické Listy. Z novin se dále odebírají: Český Západ, Ludové Noviny, Pravda a Hlas lidu (do nedávna); zdarma docházejí do semináře: Čech, Obnova, Našinec, Hlas, Věstník Katol. duchovenstva; z časopisů zdarma docházejí: Střádal, St. Benedikts-Stimmen, Hlasy Svatohostýnské, Škola Božského Srdce Páně, Květy Lásky, Květy Marianské, Růže Dominikánská, Seraf. Přítel Dítek, Měsíční Věstník, Universitätsblatt. V následující schůzi dodatečně přijaty ještě: Katolický Učitel a Nový Obzor.

Na IX. řádné schůzi 3. II. k 10leté památce úmrtí Zeyerova přednášel kol. Davídek (III. r.) práci: „Zeyer — věřící". Citáty z jeho spisů a především z jeho soukromých dopisů, kde ho nejlépe lze poznati, dokazoval, že Zeyer byl věřícím katolíkem. Přednáška v rozšířené podobě jest otištěna v „Museu". — Po přednášce zvolen byl kurátorem pro obstarávání „Musea" kol. Em. Pivnička (I. r.).

Ve čtvrtek, 9. února, přednášeli v zimním refektáři kol. Makeš (IV.) a Pohlídal (IV.) „O Palestině". (Z Jaffy do Jerusalema a zpět domů). Byla to druhá přednáška o jejich prázdninové pouti do Svaté země; přednášku provázeli asi 130 skioptickými obrazy.

Na X. řádné schůzi 16. února nemohlo se jednati dle určeného programu pro malý počet přítomných, poněvadž většina členů, kteří pravidelně schůze navštěvují, odešla na adorační hodinku na Strahov; přítomných několik členů radilo se o 3. čísle „Musea" a o navržených knihách. —

Dne 27. února podáno bylo osobně kol. předsedou a jedním z nás Jeho Excellenci, panu c. a k. tajnému radovi Dru Albínu Bráfovi, c. k. ministru orby ve výslužbě, řádnému členu České Akademie atd. atd. k jeho 60letým narozeninám toto blahopřání: „Slovutný Pane! Posluchači bohoslovecké fakulty c. k. české university Karlo-Ferdinandovy, alumnové k.-a. semináře v Praze, vzpomínajíce při dnešní vzácné příležitosti záslužné činnosti Vaší jako českého buditele národohospodářského, Vaší spravedlnosti vůči nim a českému kněžstvu, Vašich pokynů a rad, jimiž jste je povzbuzoval k práci národně-sociální, dovolují si vysloviti Vám, Vaše Excellenci, svoje vřelé sympathie a přejí Vám, by Bůh žehnal i další práci Vaší a korunoval dílo Vaše dokonalým zdarem a radostí. — Vaší Excellenci zcela oddaní čeští bohoslovci". —

Jeho Excellence byl tím velice mile dojat a potěšen. Když mu předseda přednesl naše blahopřání, odpověděl asi těmito slovy: „Velice mne to těší; od vás, bohoslovců, mě to zvláště těší... Ani nevím, jak bych vám od srdce poděkoval! Vyslovte svým pp. kollegům mé nejvroucnější díky".

V masopustní úterý, 28. února, pořádána byla o ½3. hod. odpoledne v zimním refektáři obvyklá masopustní „Domácí zábava" s tímto programem: I. — 1. Lud. Hynek: Čechův ráj. Směs z národních písní. Orchestr. — 2. a) Tomáš Morley: († 1595) Madrigal. b) Josef Nešvera: Pantáto, pantáto. Mužské sbory. — 3. B. Smetana-J. Mařák: Směs z „Hubičky". Housle s prův. klav. (kol. Boháč (IV.), Pražák (II.). — 4. F. H. Doubrava: Těžké domlouvání. Žertovný výstup. Mlejnský (I.),

Modrý (I.). — 5. Audience pana France. Obrázek z doby patrimoniální od Eug. Mir. Rutte. (Šimon (II.), Šimoníček (I.), Kučera (III.). — 6. Edv. Grieg: Poznání země. Velký mužský sbor s průvodem klavíru na slova básně Björnsonovy. — 7. J. Brahms: Czárdás. (Uherský tanec č. 6.). Klavír 4ručně. (Boháč, Šimon). — 8. Strašný hrdelní soud v Kocourkově. Komický výstup o 1 jednání. — 9. Jan Malát: a) Ach, synku, synku. b) Na vojnu nepujdu. Mužské sbory. — 10. Gramofon. Solový výstup. (Davídek). — 11. Jul. Fučík: Valčík. Orchestr. —

Na XI. řádné schůzi předseda sdělil výsledek zábavy. Pak přednášel zapisovatel podruhé o „Buddhismu a křesťanství", tentokráte o učení buddhismu. Vyložil věrouku Buddhovu, cestu, jak dospěti k sebeosvobození, k nirvaně, pojem nirvany, názory Buddhovy o Bohu, synthesi člověka, morálku Buddhovu. — Po přednášce oznámil předseda, že pořadatel „Musea" svolil, aby 3. číslo věnováno bylo oslavě 25letého jubilea pražské „Růže Sušilovy"; vybídl pak přítomné, aby mu dali příspěvky, kdo může a kdo by chtěl. Přijato, že zvětšené výlohy na to číslo chceme hraditi. Pak jednalo se a hlasovalo o navržených knihách.

XII. řádná schůze 9. března byla slavnostní; věnována byla oslavě sv. Tomáše Aquinského. Zahájilo ji několik zpěváků, kteří zazpívali chorálně introit de Communi doctorum sec. ed. Vatic., velebné: In medio Ecclesiae ... Celý sbor zazpíval pak krátkou, ale krásnou skladbu Claudia Cascioliniho: O vos omnes ... (z r. 1526). — Potom přednášel kol. J. Hronek (II.) svoji práci: „Vztahy Tomáše ze Štítného ke krásnu". Kapitola z dějin české esthetiky. Mluvil o zajímavém žáku a prvním ctiteli sv. Tomáše Aquinského u nás, o zakladateli české filosofie. Nejprve podal přehled literatury štítenské; zmínil se o tom, že byly rukopisy a památky štítenské, 26 traktátů a hlavně Řeči besední, dlouho neznámy. Dobrovský věděl o nich málo i Jungmann; teprve Palacký na ně upozornil, pak Šafařík. Na to zmínil se o těch, kteří zabývají se literaturou štítenskou. Pak omezil se na obor sobě vlastní a mluvil o aesthetice Štítného, hlavně dle kap. 9.—13. Řečí besedních. Promluvil o tom, v čem vidí Štítný krásu, co považuje za krásné; zmínil se též o vzorech jeho, Hugonovi a S. Victore, Sv. Augustinu, sv. Tomáši Aq. Pak podal názory Štítného o modě, o umění, tanci, písních, hudbě. Za jeho doby odkvétala již scholastika, u něho však znova oživla.

Na XIII. řádné schůzi, 16. března, přednášel kol. Gabriel (II.) „O mzdě". Podal definici mzdy, upozornil na to, jak poměrně daleko více byly zvýšeny ceny potravin vinou liberalismu národohospodářského. Zmínil se pak o názorech liberalismu na mzdu, o názorech Smithových, Röblerových, Malthusových a uvažoval o tom, dle čeho se má mzda říditi, jaký system mzdový zvoliti. S Kettelerem doufá rozřešení otázky mzdové od církve, rozřešení její ve znamení kříže, s heslem instaurare omnia in Christo. — Po přednášce jednalo se o řečníka z Čech na sjezd Velehradský. —

XIV. řádná schůze byla 23. března. Kol. Makeš zazpíval Dvořákovo „Ave Maria", doprovázen na harmoniu kol. Boháčem. Pak měl kol. Kubeš druhou svou mariologickou přednášku, tentokráte: „Svatá Panna podle evangelií a tradice". (I. část). Poněvadž se v evangeliích tak málo mluví o Bohorodičce, hleděli ji již první křesťané zprávy ty doplniti různými apokryfy a legendami. Dle zpráv těch mluvil kol. Kubeš o rodičích Panny Marie, o jejím narození, obětování

v chrámě, o jejím mládí. Dle zpráv evangelií pokračoval pak v líčení jejího života a ctností až do svatby v Káni Galilejské. — Po přednášce jednalo se zase o záležitostech „Růže".

V neděli, 26. března, přednášel professor Em. Žák ze Smíchova na thema: „Autorita a individualismus v náboženství". Z výborné této přednášky příště něco uvedeme.

Na XV. řádné schůzi, 30. března, přednesli kol. Boháč (klavír) a Pražák (housle) Schubertovu Rosamundu. Na to pokračoval kol. Kubeš ve své přednášce: „Svatá Panna podle evangelií a tradice". Líčil život sv. rodiny v Nazaretě, vyložil Magnificat, mluvil pak o svatbě v Káni a dokazoval dále z jednotlivých míst Písma sv., že Panna Maria neprovázela Krista na jeho cestách. Konečně ukázal Matrem Dolorosam pod křížem, vyvracel názor protestantů, že by to bylo smíření Matky se Synem, vyložil slova: Hle, matka tvá, mluvil dále o přítomnosti Panny Marie při seslání Ducha svatého a konečně o konci jejího života dle tradice. — Pak jednáno o dopisech České Ligy Akademické stran Stud. Hlídky, a znova o dopise kol. olomouckých stran velehradského sjezdu a o navržených knihách.

Dne 31. března konána IV. výborová schůze. Poněvadž letošní vydání dostoupilo již přes 900 K, ustanoveno nekupovati zatím na nějakou dobu žádných knih. — Pak mluvilo se o časopisech a knihách a o 3. čísle „Musea". Zapisovatel.

Z KRÁLOVÉ HRADCE.

V tomto období nemohla Jednota naše rozvinouti svou činnost ku vzdělání bohoslovců jako v době minulé. Příčina spočívá v tom, že Jednota byla zaměstnána změnou stanov, které na mnohých místech dnešním poměrům nevyhovovaly.

Konána proto dne 22. ledna řádná valná hromada a 31. ledna mimořádná valná hromada, na nichž některé změny stanov provedeny. Mezi jiným zrušena měsíční valná hromada a stanovena měsíční schůze, jejíž nejdůležitějším bodem jest přednáška. Dne 12. února konána první taková měsíční schůze, na níž kol. Vrtička promluvil „O modernismu".

Uvedl nejprve prameny, z nichž sám přednášku čerpal a mimo tyto ještě jiné, kterých lze užíti k náležitému prostudování modernismu.

Na to ukázal na původce modernismu, kterým jest Kant, filosof německý, jenž dokazuje, že existenci Boží nelze dokázati čistým rozumem, ale toliko praktickým. Jeho učení, jakož i liberálních zásad protestantských přidrželi se všickni modernisté.

Jmenoval dále průkopníky snah modernistických ve Francii, Anglii, Německu a v Italii, a označil nejdůležitější jejich zásady a rozdíl jejich nauky od učení církve katolické po stránce dogmatické.

Na konec připomněl důsledky snah těchto, které jsou: amerikanismus, reformované katolictví a moderna.

Dne 7. března oslavili bohoslovci tiše, ale upřímně vzácné jubileum svého milovaného professora Dr. Františka Šulce, který dokončil v tyto dny 60. semestr svého učitelského úřadu. Ráno sloužena slavná mše sv., kterou za poněkud churavícího Dra Šulce sloužil Dr. Gustav Domabyl. O 11. hodině shromáždili se bohoslovci ve IV. ročníku, kdež kol. Václav Fiedler oslovil Th. Dra Frant. Šulce, děkuje mu za všecku působnost jak v kathedře tak v sociálním hnutí naší dioecese. Správně nazval pana

professora Methodějem a † nejdůstp. biskupa Brynycha Cyrillem. Cyrill zemřel, a Methodějem šířily se ideje katolické v Čechách. Brynych zemřel a šlechetné jeho snahy šíří Th. Dr. Šulc po dioecesi naší. Ad multos annos!

Odbor „O. K." přes změnu stanov pracoval horlivě, pokud prostředky jeho stačily. Vypravil 2 knihovny nové a 2 vyměnil.

Jednatel.

Rozmanitosti.

Dekret Quam singulari. Charakteristický rys veškeré činnosti nynějšího sv. Otce: obnoviti vše v Kristu, nově jest doložen dekretem Quam singulari ze dne 8. srpna 1910, jímž stanoven věk, v kterém má mládež poprvé přistupovati ke stolu Páně, a odstraněny mylné názory a zlozvyky, jež v té příčině během času zavládly.

Přání náměstka Kristova tlumočené tímto dekretem jest zcela spravedlivé a oprávněné. Proč by měly vyloučeny býti právě dítky z něžné lásky Kristovy, kterou je zahrnoval a které v bohaté míře dostává se duším při sv. přijímání? Proč by i ony neměly čerpati ve věku ještě nevinném sílu z chleba nebeského v boji proti zlu, zvláště když Kristus Pán činí existenci života mravně-nábožensky odvislou od Eucharistie? (Jan 6, 22—60.) Vůli Kristovu lépe chápali křesťané dob minulých než dnes, kdy mnozí s nedůvěrou a nemalými obavami přijali dekret. (Že liberální strany o dekretu nevyjádřily se příznivě, pranic nezaráží; vědí zcela dobře, jaký sociální význam bude míti. Reiciendo commendant.) Obrat v praxi staré církve, dle níž podáváno Tělo Páně i nemluvňatům, na mnohých místech hned po přijímání kleru, způsoben teprve dekretem všeob. sněmu Lat. IV. (1215). Stanoveno totiž bylo, že příkaz církevní, „alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati," váže věřícího tehdy, postquam ad annos discretionis pervenerit. Jaký však věk dlužno termínem tím rozuměti, blíže určeno nebylo. Vynikající theologové, jako na př. sv. Antonín (arcib. Florencký † 1459), Ledesma († 1575), Vasquez († 1604) a jiní souhlasí se sv. Tomášem, který stanovil, že dostačí „jakési užívání rozumu". Za normu pak vzat byl rok sedmý se zřetelem k zákonníku římskému, v němž dítě do sedmého roku nazývalo se infans, pak impubes. Avšak ani vážnost bohoslovců, ani sněm Trident. (S. XXI. c. 4.) nezabránily postupu rigorismu jansenistického, dle něhož sv. přijímání dlužno považovati za odměnu (praemium) a nikoliv za antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus praeservemur, jak výslovně praví Trid. (S. XIII. c. 2.)

Zavládlo chybné mínění, že jest třeba k prvnímu sv. přijímání větší zralosti, a tak se stávalo, že v mnohých krajích připouštěny dítky k stolu Páně v 10.—14. roce, na některých místech ještě později. Věk rozeznávací jest týž pro první sv. přijímání, jako pro první sv. zpověď. Žádá se, aby dítky znaly přiměřeně věku svému pravdy každému naprosto nutné ke spáse, aby rozeznaly chléb svátostný od chleba obyčejného a s tou zbožností přistupovaly k sv. přijímání, „jakou jejich věk s sebou přináší." Zachovává tu kongregace zlatou stezku střední mezi přílišnou volností a upiatým jansenismem.

Příprava dítek k prvnímu sv. přijímání bude ovšem vyžadovati na katechetovi zvýšené horlivosti, dovednosti a lásky. Již od počátku třeba pamatovati na sv. přijímání a dle toho upraviti látku. Nesmíme však zapomínati, že jest to přání samého Krista, který zajisté doplní nedostatky, jimiž by snad trpělo při nejlepší vůli a nejsvědomitější přípravě vyučování katechetovo a dále, že sv. přijímání není tak věcí rozumu, jako spíše srdce a vůle, a tu můžeme předpokládati u dítek již v tomto věku.

Má-li se vznešený program sv. Otce uskutečniti, dlužno s reformou začíti hned ve škole, poněvadž od dospělých s těží dá se očekávati lepší příští. Eucharistie a život z ní musí se státi potřebou již školním dítkám.

Božetěch.

Církev naše je katolická! Šíří se po celém světě a byť vzrůstu jejímu překáželi, vždy znovu a znovu vyhání z kořenů jednou zapuštěných. Úsloví „Sanguis martyrum semen christianorum" platí cele doposud, a všechno bláto pomluvy, nenávisti a pronásledování nedovedlo stlumiti nebeského lesku církve Kristovy a jména křesťansko-katolického, jež jasně prozařujíc, volá a neodolatelně vábí k sobě všechny lidi dobré vůle a nezkažených mravů.

Důkazem — ponenáhlý návrat celých církví násilně odštěpených a co nejvážnější — hromadné vracení se do lůna církve katolické vrstev vzdělaných, činících tak s celou rozvahou a plným vědomím! Všimněme si hlavně Anglie, stojící v kultuře mezi moderním státy a národy asi nejvýše.

Výtečný lidově psaný měsíčník „Glos wiary" podává z posledního desetiletí tuto statistiku: na víru katolickou přestoupilo samých anglikánských pastorův 446; členův parlamentu 417; důstojníkův u vojska pozemního a námořního 241; spisovatelův a žurnalistův 162; právníkův, soudcův a advokátův 129, lékařův 69 a z vysoké šlechty 66 osob.

Z těchto konvertitů dalo se vysvětiti na kněze 209 osob, do různých klášterův vstoupilo 158.

V městě Graymore (v Sev. Americe) celý klášter anglikánský, zvaný „Shromážděním nahrazujících" odřekl se bludu a složil do rukou arcibiskupa Novo-Yorkského slavné vyznání víry katolické.

„Ateneum Kapłańskie", bohovědný měsíčník mistrně spojující vědu s praksí, v čísle lednovém t. r. uveřejňuje statistiku katolictví v Anglii za posledních 60 let.*) Celkem obrátilo se asi 6284 osob čili průměrně za rok asi 104 osoby. Mezi těmi 572 kněží z Anglie, 23 ze Skotska, 12 z Irska. Vezmeme-li zřetel na výši vzdělání, bylo mezi obrácenci 586 osob s vyššími stupni akad. z univ. Oxfordské, 346 z Cambridgské, 63 z Trinity College v Dublině, 25 z univ. Londýnské, 24 z Durhanské, 17 z Edinburgské, 5 z Glasgovské, 4 z St. Andrevské a 2 z Aberdeenské. Slavná škola v Etoně vydala 93 obrácenců a příbuzná v Harrově 39. Mezi konvertity bylo 35 umělců malířův, 53 hudebních skladatelův, 470 spisovatelův. Ku aristokracii patřilo z obrácených 432 osob!

Z promluvy arcib. westminsterského dr. Bournea na katol. sjezdě v Leeds m. r. vidno, že r. 1850 za doby kard. Wisemana bylo v celé Anglii i Walsku 587 kostelův s 788 kněžími kat. a 99 katol. škol s 11.000 dětmi. Teď na témž území jest 1760 kostelův, v nichž působí 3687 kněží a 1064 katol. škol s 336.000 dětmi. — Národové mohutní, bohatí a mocní poznávají, že bez víry katolické a katolické školy neobstojí a vracejí se k nim, u nás, národa poměrně nečetného a utlačovaného bude se volati a vyzývati dále k odpadlictví od víry a vyloučení náboženství ze škol!

„Echos d' Orient", časopis věnovaný výhradně východní theologii a východní otázce církevní, ve svém XIV. tomu přináší zajímavý článek z oboru ascetiky. Jedná o významu slova ἀπάθεια, označujícího zvláštní stav duše, zvláštní nauku ascetickou, s níž se setkáváme ve spisech sv. Maxima, vyznavače, theologa VII. století. Dle definice sv. Maxima ἀπάθεια je stav úplného klidu duševního, v němž duše se stává δυσκίνητος πρὸς κακίαν. V tomto významu však ἀπάθεια neznamená úplné vykořenění vášní, poněvadž v duši stále tkví náklonnost ke zlu, ani stálý boj, třebas vítězný. Proti nástrahám žádostivosti, nýbrž prostě stav stálého klidu a částečného osvobození od hnutí žádostivosti. Než tento stav bývá nestejně dokonalý podle toho, zda se týká jedné nevo více schopností, a proto třeba rozeznávati při něm několikero stupňů. Sv. Maxim rozeznává čtyry stupně.

První stupeň předpokládá úplnou zdrženlivost od každého aktu tělesného hříšného, vylučuje každý čin špatný, k jehož vykonání má přispívati tělo. S tím stavem neslučitelny jsou všechny myšlenky, které mají svůj původ ve stavech tělesných, všechna slova i skutky zlé, neboť zakalují čistotu ducha. Avšak jako israelité do země zaslíbené přišli jen po poušti, tak i ascetovi je třeba dlouhých mortifikací, než dosáhne takové dokonalosti.

Cílem druhého stupně je čistota ducha. Kdežto na prvním stupni mohou ještě zůstati v mysli myšlenky nečisté i po vykořenění činů zlých, na druhém stupni již všechny takové myšlenky jsou úplně z mysli vypuzeny. Ἀπάθεια stává se čistotou intellektuální. Sv. Maxim rozeznává čtyry formy čistoty intellektuální: 1. úplné zbavení se jakéhokoliv bludu, 2. universální vědění, 3. úplná svoboda od zlých myšlenek, 4. naprostý odpor proti zlým myšlenkám. Z těchto čtyř forem čistoty intelektuální označuje sv. Maxim slovem ἀπάθεια pouze formu třetí, která vylučuje v mysli přítomnost jakékoliv nečisté představy. Poněvadž však představy tvoří se v naší obraznosti představováním si věcí vnějších, jen podle toho se pozná, že asceta dosáhl tohoto stupně, jestliže i v přítomnosti nebezpečného předmětu je prost těchto hříšných obrazů. Poněvadž však obraznost pracuje na základě paměti, předpokládá tento stav paměť prostou vší špatné vzpomínky.

Z čistoty ducha přechází k čistotě srdce, třetí to formě slova ἀπάθεια. Stav této čistoty záleží v tom, že schopnost appetitivní nemá již náklonnosti ke zlu a city nemají charakteru rozkoše.

Duše se odloučila ode všeho světského, avšak, poněvadž bez lásky žíti nemůže, našla lásku v Bohu. Ta stává se strážkyní čistoty srdce. Poněvadž duše miluje Boha, miluje i to, co Bůh miluje, tedy i svého bližního. V tomto stupni dospívá duše k lásce všech lidí

*) Podle „Romés Recruits — Nováčkové Říma, W. Gordona Gormana (od r. 1878, 6. vyd.) a Converto to Rome (min. r. též již 6. vyd.).

bez rozdílu, k lásce stálé a shovívavé. V duši není touhy po pomstě, není hněvu, není pocitu urážky, jedině láska k Bohu a bližnímu plní duši. Když je duše prosta každého hříšného skutku tělesného, když se osvobodila od každé myšlenky nečisté, když se zbavila každého zlého pocitu, nastává jí poslední úloha vymaniti se z myšlenek které nejsou sice hříšné, ale jsou výsledkem dojmů vnějších. Abychom poznali povahu jejich, rozlišujme tři druhy myšlenek: 1. myšlenky spojené s pocitem hříšným, které vzdalují od Boha, 2. myšlenky prosté, 3. myšlenky vzbuzené láskou k Bohu, osvobozující duši od zájmů čistě lidských. V tomto stavu jedná se pouze o druhý druh myšlenek, o myšlenky ony prosté, indifferentní. Poněvadž duše v tomto stavu má býti čistým a zářícím zrcadlem Boha, vyžaduje nutně tento stav myšlenek inspirovaných láskou k Bohu a nutně musí zavrhovati myšlenky nižší, mající svůj původ ve věcech smyslných. Ostatně by tyto myšlenky kalily čistotu srdce. Konečně i myšlenky indifferentní by mohly vzbuditi city špatné.

Když dospěl asceta do stavu čtvrtého, spojen jsa láskou s Bohem, stává se účastným jistým způsobem Boží svobody, neboť habituálně je zbaven tyranie vášní, stává se účastným Boží impassibility; neboť klid duše jeho není rušen neužitečnými myšlenkami, konečně stává se účastným i Boží nezměnitelnosti, neboť je osvobozen od nestálých citů čistě lidských, dospívá ke stavu mentálního klidu a rovnováhy. Než svoboda není úplná, neboť pokušení jsou stále možná, impassibilita je relativní, neboť jen po smrti nastává úplná radost, nezměnitelnost není absolutní, neboť ta náleží pouze Bohu, cíli všeho tvorstva a pouhé dokonalosti.

Quid veritas? (Cornelius a Lapide.) Christum Dominus: „Ego sum via, veritas et vita." S. Augustinus: „Ipse Deus, qui est prima vita et prima essentia, uti est prima sapientia." Lactantius: „Primus gradus est intelligere falsas religiones, et abicere impios cultus deorum humana manu fabricatorum, secundus vero perspicere animo, quod unus sit Deus summus, cuius potestas ac providentia effecerit a principio mundum, et gubernet in posterum; tertius cognoscere ministrum eius ac nuntium, quem legavit in terram." S. Basilius: „Veritas est praestantissimum bonum." S. Gregorius Naz.: „Omnium rerum fortissima est veritas.' S. Joannes Chrys.: „Veritas est firma comprehensio entis in animo." Philo: „Veritas est facultas res obumbratas in lucem producens." Maenander: „Caeli civis est, et solo fruitur convictu deorum." Plato: „Veritas est suavissima narratio."

Biskupové, kněží a lid ruské církve. V církvi ruské je pozoruhodná nedůvěra kněží bílých a lidu k biskupům. Lid nemůže důvěřovati církevnímu sněmu složenému výlučně z vyššího kleru. Klerus bílý, jen ten žije s lidem, prožívá a zakouší s ním všechny slasti i strasti a jediný je s to mu porozuměti a navrhnouti reformy mu příznivé. A nad to jeví se mezi klerem bílým a laiky snaha zdemokratisovati církev, neboť církev prý poskytuje a zaručuje všem stejná práva. S nelibostí nesou zvětšování moci hierarchické a sami snaží se nabýti spolu s laiky vliv v organisaci církevní. Zdá se, že nové proudy rozkládajícího se Ruska nabyly hojně přívrženců a přízně i mezi klerem. „Meždu episkopami i klirom proischodit razdělenie." Cerk. Věst. 1909. col. 690. (Palmieri: La chiesa russa.)

Synod ruský odpověděl na dvě ze čtyř otázek cařihradského patriarchy Joachima III. (12. VI. 1902) „pokládají-li za možné jakési sblížení s katolíky a protestanty, ne-li na poli dogmatickém, tedy aspoň charitativním", následovně: „že církev ruská a jiné církve autokefalní bez ustání se modlí, aby křesťané sjednotili se v jediné stádo Kristovo; dále že uznávají platnost křtu církve lat. i prot., jakož i že uznávají a ctí v hierarchii latinské posloupnost apoštolskou." Že však se musí brániti proti proselitismu římskému. Spojení prý je možné mezi církví ruskou a anglikánskou. Závadou spojení s Římskou církví je úsilí katol. církve obrátiti ruský národ, k čemuž prý směřuje sváděním inteligence žijící za hranicemi.

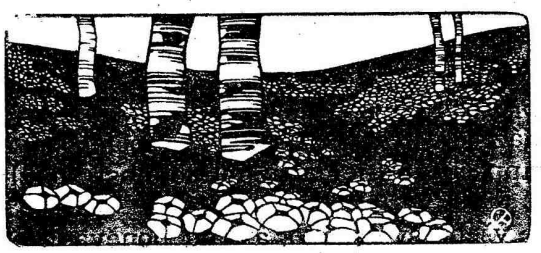

O. z Tepence (Ol.):

Východ.

První třpyty chví se tajemstvími
početí a klíčení a vzchodu,
líbají vše rety růžovými,
tekoucími vůní zralých plodů.

V srdci teplo nových chtění vstává,
růsti chce a kvésti slunce s chodem,
přejíti chce bahna vlhkem lhavá,
vítězit chce nad rozkoší svodem.

V duši kalichy se květů bílých
k Slunci sluncí tiše otvírají,
proudy vůně mystické v těch chvílích
k vůli plynou, v níž již činy zrají.

První úsvit zárodkem plá žití,
rozkazů a povzbuzení k dílu,
v prvním třpytu nové mety svítí,
v prvním svitu novou probuď sílu!

* *(Br.):*

Ukázka z mystiky Susovy.

(Bratřím-ordinandům.)

V téže době duši jeho zachvátil nezměrný oheň, který zcela rozehříval srdce jeho Božskou Láskou. Jednoho dne, když to v sobě pozoroval a Božskou Láskou mocně vzplanul, uchýlil se ve svoji útulnou celu a pohroužil se v milostné rozjímání. A pravil: „Milý Bože, kéž bych něco vymyslil, co by bylo známkou věčné Lásky mezi mnou a Tebou, jako důkaz, že jsem Tvůj a Ty že's mého srdce věčnou Láskou, a co by žádné zapomenutí nemohlo zahladiti." V tomto vroucím rozhorlení uvolnil v předu škapulíř, odhalil prsa svá a pronesl: „Mocný Bože, nuže dej mi dnes sílu a moc, bych uskutečnil svoje přání; neboť dnes musíš býti pochován v hloubi srdce mého." Započal a pisátkem bodal přímo do masa kolem srdce, bodal tu i tam, až překrásně na srdce své vykreslil IHS. Z ostrých ran silně proudila krev a po těle stékala na prsa. Pro vroucí Lásku bylo mu tak milo na to hleděti, že si ani bolesti příliš nevšímal. Když ukončil, odešel takto zraněn a zkrvácen z cely na kazatelnu před krucifix, poklekl a pravil: „Ach, můj Pane a srdce mého Slasti jediná, popatř nyní na velikou srdce mého žádost! Pane, ještě hlouběji Tebe vtisknouti v srdce své nemohu a nemohl jsem. Pane, prosím Tě, by jsi to dokonal a Sebe ještě hlouběji vtiskl v hlubinu srdce mého a přesvaté Jméno Své ve mně tak poznamenal, abys nikdy nevzdálil se ze srdce mého." Tak zraněn chodil dlouhý čas, nevím ani jak dlouho, pak se uzdravil. A jméno IHS zůstalo na srdci, jak si byl přál. Písmena byla asi tak široká jako ohlazené stéblo a dlouhá jako článek malíčku. Tak nosil jméno to na srdci až do své smrti, a kdykoliv pohnulo se srdce, pohnulo se i jméno. S počátku bylo to úplně patrné. Nosil je skrytě, tak že nikdo je neviděl, leč jeden z jeho soudruhů, kterému je ukázal v zbožné sdílnosti. Kdykoliv jej potkalo nějaké protivenství, pohlédl na rozkošné znamení Lásky, a tím stalo se mu protivenství lehčím. Kdysi pravila duše jeho se sladkým roztoužením: „Pane, viz, milenci tohoto světa znamenají svoji lásku na šat. Já však, Lásko má, vtiskl jsem Tebe v čerstvou krev srdce svého."

Jedenkráte po jitřní, když se vracel z modlitby, vstoupil do své cely, posadil se na stolici a vzal knihu starých Otců jako podušku pod hlavu. Přišel u vytržení, a zdálo se mu, že světlo plane z jeho srdce, i hleděl na ně: tu objevil se na srdci jeho zlatý kříž a v něm umělecky byly zasazeny

---

Heinrich Suso (Seuse) řeč. Amandus, věrný žák mistra Eckeharta a nadšený ctitel Taulerův, narodil se v den sv. Benedikta r. 1295 v Ueberlingen z patricijské rodiny pánů z Bergu. V 13. roce věku svého uchýlil se v klášterní ústraní synů sv. Dominika v Kostnici, aby vzdálen vřavy života a neokusiv ani trpkých plodů jeho žil své Lásce a hledal ukojení duše Láskou raněné. Studiím generálním věnoval se v Kolíně, kdeč seznámil se s Eckehartem, kterému zůstal, věren až do své smrti. Po smrti zbožné matky své vrátil se do kláštera kostnického a setrval tam do 40. roku žije Bohu a sebeposvěcování. Pak věnoval se spáse duší zvl. ve Švýcarsku, Elsasku a Nizozemí. Požehnanou pouť svoji ukončil 25. ledna 1366 za tklivé modlitby o věčné Lásce, jejíž troubadourem byl po celý život.

Dílo S. (Vita, Büchlein von der ewigen Wahrheit, Büchlein der Wahrheit, Briefbüchlein) věrně podává obraz klidnější práce mystické v Německu, jaká nastala po zavržení 28 vět Eckehartových Janem XXII. Pro názornost a ušlechtilost dikce, citovost, jíž převyšuje samého Eckeharta, pregnanci, která připomíná sv. Terezii a sv. Jana z Kříže, považuje se za nejvýznačnější výplod mystické literatury německé.

Ukázka jest překladem 4. kapitoly I. části Susova „Exemplaru".

mnohé drahokamy, které překrásně zářily. Tu vzal služebník svůj pláštík, položil jej na srdce a rád by jasné, šlehající světlo ukryl; by nikdo ho neviděl. Než jak úsilně je skrýval, zářící paprsky planuly tak rozkošně, že vše bylo marné při síle jeho a kráse.

Jan Kučera (Pr.):

Emausy.

Kus cestopisu a kus exegese z cesty do Palestiny 1910.

Bylo to ráno 18. srpna. Slunko, vyhoupnuvši se nad obzor, zalévalo již zlatem svých paprsků celou tu zátopu bílých domů, věží i štíhlých minaretů jerusalemských, když krátce po 6. hodině v jízdní družině as 18 jezdců a dvou jezdkyň branou Damašskou opouštěli jsme Jerusalem.

Usazeni v neobyčejně širokém sedle flegmatických oslíků, s hřejivou nadějí, že při možném pádu jen několik centimetrů dělí naše nohy od „prachové" náruče máti země, zlehka natřásali jsme se na dnešním svém dopravním prostředku.

Míjíme kolonii ruskou, italskou, za námi zůstává kolonie židovská s domem Rotschildovým, potkáváme již jen prodavače hroznů a zeleniny, kteří chvátají se svým zbožím do města, ještě mihne se nám občas karavana oslů neb velbloudů, obložených nákladem — a celý Jerusalem zmizel nám s očí.

Mizí však i ona první vznešená nálada, pozornost naše počíná se soustřeďovati v sedlo, jež jaksi více pociťujeme pod sebou následkem nemírného natřásání, leč naši „oři" na důkaz, že to dosud nic není, dávají se chvilkami do klusu a ze svého kalupu pak nedají se vyrušiti ani nejjemnějším a nejlichotivějším voláním, ani ranami, a vracejí se v původní kolébavé lento teprve tehdy, až jim se uzdá a my máme právě tak vytřesenou duši na jazyku.

A když tak při prvém poklusu, opatrně ovšem, otáčíme se po vlastních pánech rozutíkaných oslíků, kteří by uvedli nemírnou bujnost jejich v obyčejné koleje, poznali jsme s hrůzou ke všemu, že jedeme bez vůdců, bez dragomana, který sice nás u hospice vypravil, ale sám zůstal v Jerusalemě.

Jen dva výrostci arabští, as 14letí, ženou se v prachu za námi, z našich řad žádný neví, kam jedeme (totiž, že jedeme do Emaus, věděli jsme všichni, ale kudy se tam dostaneme a kdy, toho nevěděl žádný, a tak nezbývalo nic jiného, než povýšiti kluky za vůdce družiny a svěřiti se jejich ochraně.

V diplomatickém jednání dalším seznali jsme, že kluci mluví česky asi tolik, jako my arabsky, a z ostatních řečí světových že ovládají vždy několik slovíček, jež bychom byli v dotyčném slovníku asi sotva nalezli.

Leč i z toho mála francouzsky byli jsme ujištěni, že jedeme skutečně do Emaus, že je tam hospic františkánský a že tam budeme postupně za

Prameny: Dr. Schuster und Dr. J. Holzammer: Handbuch zur bibl. Geschichte. — Dictionnaire de la Bible. (Vigouroux, fasc. XIV.) — Dr. J. L. Sýkora: Umučení a oslavení Pána Našeho Ježíše Krista. — Hagen: Atlas biblicus etc.

1½, jedna a půl hodiny, počítáno ovšem po arabsku, na způsob uherských měsíců.

Zatím však opustili jsme dávno pohodlnou silnici a nyní v příkrém klesání po srázných stráních brzy klesáme, brzy opět stoupáme prostou, kamenitou cestou, vydáni žhavým paprskům slunce, které nemilosrdně praží do nás i do vypráhlých, bílých skal, prostých vší vegetace, všeho života.

Jedeme hornatou pouští, mrtvým krajem. Jen tu a tam objeví se malá oasa, kousek orné půdy s nějakým stromem, chudé pastvisko nízkých křovin a podrostu, na němž popásá se houf černých ovcí i koz, cesta béře se údolím s vyschlým řečištěm potoka, za chvíli stoupáme a ti v posměch uvádění oslíci klusají tak bezpečně a vytrvale neschůdnou naší cestou, že jistějším krokem ani koně nedovedli by jich nahraditi.

Konečně as k 9. hodině vyjíždíme z hor, táhlá planina objevuje se našim zrakům, cesta stává se schůdnější a o 9. hodině stojíme před vchodem do františkánského kostela Emauského.

Se zjevnou nedočkavostí opouštíme své oře, vstupujeme do kláštera a uvítáni jedním ze řádových kleriků, (kteří — jak jsme se latinsky dohovořili, mají tu své studium) vcházíme do čistého, nového trojlodního chrámu.

V prostřed severní lodi jeho, položené as o tři stupně níže než ostatní chrám, sloužil pak jeden z našich poutníků kněží mši svatou z pondělí velikonočního (de die) u malého oltáře, který stojí na onom právě p r ý místě, kdež — jak nám vypravuje evangelium toho dne, dal se Kristus poznati v lámání chleba dvěma učedníkům, jdoucím do Emaus.

Jest to známé místo z evangelia sv. Lukáše, kap. 24., verš 13.—35.; stručný obsah celého děje naznačen jest parallelním místem sv. evangelisty Marka: „Potom ukázal se v jiné podobě dvěma z nich na cestě, když šli na venek, a ti, odešedše, pověděli to ostatním, a nevěřili ani jim.“ [1]) (Mar. 16, 12. 13.)

Bylo by zajisté více potěšujícím pro naši úctu poznati ihned s jistotou v této svatyni ono místo, kde Božský Spasitel zasedl k lámání chleba a kde „otevřely se oči“ učedníků leč — jak jsme již shora naznačili slovem „prý“ — není zcela jisto, že oltář ten jest skutečně na onom místě, na kterém Pán Ježíš dal se poznati učedníkům, ba není jisto ani to, zda tyto Emausy, nyní Kubeibé zvané, jsou oněmi Emausy, o nichž mluví sv. Lukáš.

Nezbývá nám tedy, než učiniti krátký rozbor kritický a stanoviti, pokud ovšem možno, přesně, kde ležely Emausy, o nichž mluví evangelista.

Toť právo pravdy vědecké, která připouští i jiná místa, ucházející se o pravost správného položení jako Emausy evagnelií, právo, které nesmí ani sebe větší pieta zapírati a kterých také nezapírá.

* * *

Rozhodujícím bodem celé otázky jest nám 13. verš 24. kapitoly sv. Lukáše: „A aj, dva z nich, šli toho dne do městečka, jménem Emaus, kteréž bylo vzdáleno od Jerusalema honů šedesát.“

Učedníci ti, jak ze souvislosti souditi můžeme, byli as z počtu 72 učedníků Kristových. Starší, jehož zove evangelista Kleofášem a martyrologium římské uctívá ho jako mučedníka 25. září; byl podle výkladu sv.

[1]) Ukázal se dvěma z nich, totiž z učeníků Páně, když šli na venek, totiž do Emaus. (Dr. J. Sýkora: Nový Zákon, str. 214.)

Jeronýma a jiných spisovatelů církevních otcem druhého učedníka, zvaného Simeona, později biskupa jerusalemského.

As po poledni toho dne, kdy zmizelo tělo Kristovo z hrobu, ubírali se do městečka, jménem Emaus a cestou, nepoznán, připojil se k nim Ježíš. S večerem, kdy den se již nachýlil, stanuli v samém městečku a vešli do domu, jehož majitelem udáván bývá Kleofáš.

Městečko toto zove sv. evangelista Lukáš Emausy, lat. Emmaus, řecky Ἐμμαούς.

A tu stojíme v onom sporném bodě naší otázky, neboť pod jménem tím nacházíme více měst i městeček v Palestině i v samém Judsku, a evangelium, neudávajíc nám — mimo vzdálenost 60 honů — přesného geografického označení, nechává tu volné pole historii, tradici, archeologii a kritice textové.

Z míst nejvýznačnějších a pravdě více méně se přibližujících, udávána jsou jako Emausy evangelia, tato místa:

1. Emmaus, řecky Ἐμπαούμ, římská Nikopolis, dnešní ʿAmwās na cestě z Jerusalema do Jaffy. (Eusebius, sv. Jeroným, Sozomenus, Maldonat, Cor. a Lapide, Robinson, Knabenbauer.)

2. Emausy, dnešní Kulonieh, severozápadně od Jerusalema. (Calmet, Reischl, Weis, Sepp, Caspari, Schürer.)

3. Emausy — Kastul v blízkosti Kulonieh. (Jos. Flavius: Bell. jud. VII. 6. 6.)

4. Emausy, dnešní Beit Mizze, aremejsky Ha Mosâh v pokolení Benijamin. (Dr. Sýkora.)

5. Emausy t. zv. Conderovy, dnešní zřícenina chirbet el Chamase. (Conder Angl.)

6. Emausy naše, ves zvaná nyní Kubeibé na severozápad od Jerusalema. (Zschokke, Schegg, Holzammer, Schick, Sušil.) [1])

Pro které z těchto míst se rozhodneme?

Dle celkového vyjádření evangelia sv. Lukáše bylo „městečko, jménem Emaus", položeno v blízkosti Jerusalema. (Nemluvíme tudíž dosud o vzdálenosti 60 honů.)

Otcové církevní a nejstarší komentátoři však, stotožňujíce Emausy Lukášovy s Emausy knih Makabejských, kladou prvé do Emmaus (Ἐμμαούμ) knih Makabejských. A s nimi rovněž i poutníci a geografové, až do století 13. neznají rozdílu mezi oběma místy.

Městem pak knih Makabejských rozumíme dnešní Amwās, římskou Nikopolis.

Emausy ty byly městem, proslaveným vítězstvím Judy Makabejského nad syrskými vojevůdci Gorgiou a Nikanorem (1. Mak. 9. 50, 3. 40 etc.) a ležely v pokolení Dan. Nikopolí nazvány od Římanů počátkem 3. stol. po Kr. a Eusebius a sv. Jeroným hledají v nich rodiště Kleofášovo. Od Jerusalema položeny byly na severozápad ve vzdálenosti 176 honů, [2]) t. j. as 22 římských mil, našich 33 km. neb 8 hodin cesty.

Než co opravňovalo tuto starou tradici stotožňovati Emausy knih Makab. s Emausy Lukášovými. Na to odpovídá nám kritika textová.

Text totiž 13. verše 24. kapitoly sv. Lukáše, udávající vzdálenost městečka Emaus od Jerusalema na 60 honů, není přesně určen; některé

[1]) Jiné Emausy byly u Tiberiady, (jmenované jako lázně) ale těch nestotožňuje nikdo s Emausy Lukášovými.

[2]) 1 hon (stadie) = 187 m, — 8 honů = 1 římská míle = 1496 m = 1½ km.

texty a překlady udávají vzdálenost 60 honů, jiné pak stanoví ji na 160 honů.

Jest tu proto vzíti v úvahu: váhu rukopisů, které svědčí pro to, které pro ono čtení, jakož i souvislost celého vypravování u sv. Lukáše, místo paralelní u sv. Marka a podání.

Čtení ἑξήκοντα (vzdálednost 60 honů) mají dle Tischendorfa (Nev. Test. graec.) kodexy: Alexandrijský (A), Vatikánský (B), Bézův (D) a jiné. Čtení ἑκατὸν ἑξήκοντα (60) má hlavně kodex Sinajský (ℵ), který uváděn bývá jako nejstarší. Proto také ti, kteří dávají přednost čtení 160, kladou hlavní váhu na kodex ℵ, odvolávajíce se na tuto jeho přednost před ostatními kodexy; avšak kodex Vatikánský (B) jest neméně starý a možná starší ještě než Sinajský a rovněž kodex Bezův, ač je mladší, přece spočívá na rukopise velmi starém, který podával znění, jaké bylo koncem 2. a začátkem 3. století. (Dr. Sýkora.)

Též překlady největší části, s Vulgatou v čele, mluví pro čtení ἑξήκοντα, tak že převaha vážných svědků je pro čtení, udávající vzdálenost Emaus od Jerusalema na 60 honů, jakož uznávají; Belser, Lagrange, vynikající badatel na bibl. ústavě v Jerusalemě a jiní.

Čtení tomu přísluší proto právem přednost před čtením 160 honů.

Co se týče souvislosti celého děje u sv. Lukáše a souvislosti jeho pak s parallelním místem u sv. Marka (kap. 16, 12) a též u sv. Jana (20, 19), uvádějí přívrženci prvého mínění (pro čtení 60 honů) tyto důvody:

a) Jest takřka fysicky nemožno, ať nehledíme ani k tomu, že správná vzdálenost z Jerusalema do Nicopolis neobnáší 160 stadií, nýbrž 176, vykonati dvojí cestu 320 stadií, as 16 hodin z Jerusalema do Amwas-Nicopolis a zpět po krátké jen přestávce, krajem hornatým, jak toho vyžaduje text evangelia sv. Lukáše 24, 33—35: „a vstavše v touž hodinu, vrátili se do Jerusalema . . . I vypravovali také oni, co se stalo na cestě a kterak ho poznali v lámání chleba."

b) Nemožno jest vykonati i zpáteční cestu 160 stadií, 8 hodin, z Emaus-Nicopolis do Jerusalema v časovém intervalu, stanoveném veršem 29. u sv. Lukáše: „zůstaň s námi, neb se připozdívá a d e n s e j i ž n a c h ý l i l" a veršem 19. (kap. 20.) sv. Jana: „Když byl v e č e r toho dne prvního to v týdnu . . . Ježíš přišel a postavil se uprostřed a řekl jim: Pokoj Vám."

Odporuje tedy vzdálenost 160 stadií mezi Emausy a Jerusalemem kontextu sv. Lukáše se sv. Janem, obsahujíc v sobě i fysickou nemožnost, vykonati dvojnásobnou cestu po 160 stadiích vůbec, a cestu 160 stadií v době mezi sklonkem dne a večerem, v době to nanejvýš 4 hodin, zvláště.

Rovněž dle sv. Marka (16, 12): „potom ukázal se v jiné podobě dvěma z nich na cestě, když šli na venek" — πορευομένοις εἰς ἀγρόν, — kdyby evangelista byl předpokládal cestu 100 stadií, pořádný již pochod denní, zajisté byl by volil i přiměřenější výraz než „πορευομένοις", „když šli na venek."

Též i klidný průběh celého děje, líčeného sv. Lukášem, přivádí nás k témuž závěru, že cesta ona byla spíše volnou procházkou, než unavujícím a vysilujícím pochodem osmihodinovým.

Konečně proti Nicopolis mluví i označení Emaus, jako m ě s t e č k a, městyse (κώμη proti πόλις): „šli toho dne do městečka, jménem Emaus" (Luk. 24, 13), „i přiblížili se k městečku, do něhož šli" (Luk. 24, 28), „na cestě, když šli na venek" (Mar. 16, 12).

Nikterak však městečkem nemohli bychom jmenovati Nikopolis, která ležíc na obchodní cestě z Jerusalema do Jaffy, k moři, byla vždy jmenována jako město.

Rozdíl ten zvláště dobře pochopil Adriend Reland (ve 13. stol.), který první proti staré tradici začíná líčiti Emausy knih Makab. a Emausy Lukášovy, klada tyto v samé pohoří judské ve vzdálenosti 60 honů, od Jerusalema, a nazývaje ony „městem Nikopolis", tyto prostě městečkem (κώμη).

Nelze tedy právem hledati Emausy sv. Lukáše a je stotožňovati s Emausy knih Makabejských, jako to činili Eusebius, sv. Jeroným a ostatní staří vykladači, nelze připustiti text, udávající vzdálenost Emaus od Jerusalema na 160 honů, nýbrž dle celkového vyjádření sv. Lukáše dlužno hledati jeho Emausy v blízkosti Jerusalema, a to ve správně udané vzdálenosti 60 honů.

Tím přistupujeme ke kritickému posouzení ostatních Emaus, výše uvedených, jež všechny ucházejí se o pravost správného položení jako Emaus evangelia. Jsou to předně Emausy — Kulonié, položené severozápadně od Jerusalema v pokolení Juda, ve vzdálenosti as 34 honů, t. j. přes 6 km., neb 1 ½ hodiny cesty. Jméno Kulonié ukazuje na římské slovo colonia — osada; místo samo je nyní prostou vesnicí.[1])

Proti těm, kteří hledají tam Emaus Lukášových a považují udanou vzdálenost 1½ hodiny za jedině vhodnou pro zpáteční cestu učedníků z Emaus do Jerusalema, aby vyhověli kontextu mezi sv. Lukášem a sv. Janem, mluví právě udávaná malá vzdálenost as 34 honů proti 60 honům, o nichž mluví sv. Lukáš.

Nelze nijak připustiti, že by sv. evangelista, udávaje vzdálenost, buď jí neznal, aneb, znaje ji, udal počet honů téměř dvojnásob větší, než ve skutečnosti, místo cesty 1½ hodiny cestu tří hodin.

Podobný důkaz platí pro Emausy — Kastul, položené v blízkosti Kulonieh, na severozápad od Jerusalema, ve vzdálenosti as 30 honů, jež hájí ti, kteří jsou pro čtení 30 honů u Josefa Flavia (Bell. jud. VII. 6, 6.).

Jest tu týž případ jako u Emaus-Nikopole. Některé rukopisy totiž zmíněného spisu Flaviova udávají vzdálenost Emaus, jež dle Flavia po rozboření Jerusalema daroval císař Titus 800 vysloužilým vojínům za osadu, (kterouž pak mnozí pokládají za tvrz k ochraně Kulonieh) na 60 honů, v jiných však čte se 30 honů.

Mezi kritiky pak není shody, které čtení jest správné; pro čtení 30 honů jest sice nyní více přívržencův, ale P. Savi tvrdí, že čtení to mají rukopisy pouze mladší a dává přednost čtení 60 honů. Bylo-li by toto čtení pravé, bylo by skoro nepochybno, že to je ono místo, o němž mluví sv. Lukáš, neboť by pak nemohlo se tu mysliti již na Emausy Kastul.

Leč konečně uznáme-li i prvé čtení (30 honů), nemluví pro Kulonieh ani pro Kastul tradice, jež nepodává nám o těchto místech žádných význačných zpráv a mimo to přesným měřením stav. rady Dr. Schicka stanovena byla vzdálenost Kulonieh na $34^1/_3$ honů, vzdálenost Kastulu pak proti zprávě Josefově, ať přidržíme se čtení 30 honů, či 60 honů, nejvýše 45 honů.

Dle Schegga (Pilgerreise I. 237) vzdálenost Kastulu činí sotva polovičku oněch 60 honů Josefových (dle druhého čtení).

---

[1]) Dle Dr. Hejčla (Ke svatyni kananejské) je tato etymologie nesprávná, neboť Kulonieh je starobylé město Kuton. (Jos. 15-- LXX.)

Dle uvedených čísel vidíme, že ani mezi přívrženci Emaus-Kastulu není shody a že tito jedno místo hledají na více různých místech, lišících se dosti svými vzdálenostmi.

Dalšími Emausy Lukášovými má býti dnešní Beit Mizze, aramejsky Ha Mosâh v pokolení Benijamin, na severozápad od Jerusalema.

Ti, kdož hájí tuto theorii, ukazují na podobu aramejského Ha Mosâh s Emauzy a tvrdí, že řecké jméno Εμμαούς je transkripsí onoho aramejského. Leč je málo pravděpodobno, že byl sv. Lukáš transkripsi tuto, tak málo pravidelnou, přijal, zvláště když víme, že sv. evangelista zachovává pravidelně u jmen míst jich hebrejskou formu. Mimo to, vzdálenost Beit Mizze od Jerusalema činí as 37 honů (7 km.) proti sv. Lukášovi, jenž má 60 honů.

Emausy Conderovy, zvané tak dle Angličana Condera, jenž pronesl domněnku, že ve zříceninĕ, zvané dnes chirbet el Chamase, dlužno hledati Emausy sv. Lukáše, leží na jihozápad od Jerusalema ve vzdálenosti 85 honů, t. j. as 17 km....

Theorie tato, jako předcházející, založena jest jen na podobnosti jména a vzdálenost 85 honů je opět v rozporu s udáním sv. Lukáše.

Přistupujeme konečně k Emausům našim, dnešní vsi Kubeibé, položené na severozápad od Jerusalema. Co se týče vzdálenosti, byly stavebním radou Dr. Schickem přesně vyměřeny tři cesty, vedoucí z Kubeibé do Jerusalema a shledáno, že všechny tři daly skutečně vždy přibližně 60 honů, o nichž mluví sv. Lukáš.

Pro pravost Emaus-Kubeibé jako Emaus sv. Lukáše mluví největší počet vážných svědků i textů — potud ovšem, pokud vzdálenost 60 honů, kterou udává sv. Lukáš, se srovnává se vzdáleností těchto Emaus od Jerusalema.

Pravosti nasvědčuje rovněž celý kontext mezi sv. Lukášem a sv. Janem, neboť zpáteční cestu 11— km. lze vykonati v době mezi sklonkem dne a večerem, v době mezi 5. hod. až 7. večerní, nehledíme-li i na ono radostné překvapení učedníků, když poznali Krista a touhu, jež dodávala jim křídel, zpraviti apoštoly v Jerusalemě o setkání s Ježíšem.

Co se týče tradice, již ovšem nelze postaviti na roveň ostatním závažným důvodům, mluvícím pro pravost našich Emaus, máme pevné stopy její od dob křižáckých, a strážcové Palestiny, františkáni, od prvého usazení ve Svaté zemi, jsou jejími ochránci i svědky.

Že nemáme svědectví prvých století (až do Adriena Relanda ve stol. 13.), která vesměs Emausy Lukášovy stotožňují s Emausy dob Makabejských, dá se vysvětliti tím, že Eusebius a sv. Jeroným měli před sebou asi text čtení 160 honů a že nalezše v této vzdálenosti místo téhož jména, Emausy-Nikopolis, položili v ně i Emausy Lukášovy. Vykladači pozdějších století řídili se pak více autoritou obou mužů, než skutečným pátráním po místě Emaus, položených dle čtení 60 honů, v této vzdálenosti.

Theorii však Emaus-Kubeibé, hájenou dnes předními autoritami (Schegg, Holzhammer, Zschokke, Pölzl, Sušil) a vyplývající přirozeně z celého děje sv. Lukáše, stvrdily i nejnovější vykopávky, podniknuté v Kubeibé na místě dnešního chrámu.

Roku 1873 přišlo se tu totiž na základy starého kostela trojlodního, restaurovaného ve století 12.

Stavba sama klade se od části badatelů buď do dob křižáků, neb dle druhého mínění tvrdí se, že stál tam již ve století 6. chrám a sídlo biskupské

a že ze zbořenin znovu byl ve 12. století restaurován. V letech následujících byl opět zbořen a před rokem 1873 nalézala se tam jen prastará kaple, sloužící za lisovnu oleje.

Při vykopávkách pak zmíněného roku 1873 hned v levo při vchodu nynějším přišlo se na zvláštní zajímavost, že totiž základy severní, staré lodi pobočni položeny byly o tři stupně níže, než loď střední a jižní a v oné lodi pak (severní), na samém západním konci objevily se jiné základy čtvercovité budovy, položené tudíž v samém chrámě.

Dům tento svými základy poukazuje na obyčejný dům židovský doby Kristovy a nám pak přirozeně vtírá se otázka, ba vnucuje, zdaž bychom neměli v něm hledati onen dům Kleofášův v Emauzích, v kterém „otevřely se oči" obou učedníků a oni v lámání chleba poznali svého Mistra, samého Ježíše Krista.

Položení budovy v samém chrámě, v lodi pobočni, alespoň k této konklusi nutně nás vede, neboť jinak, kdyby budova ta byla místem obyčejným, buď bývala by byla při stavbě odstraněna a terrain severní lodi srovnán s ostatní půdou chrámu, aneb byl by celý kostel položen býval na místě zcela jiném.

Díky stráži Svaté země a štědrosti zmíněné markýsky Pauliny de Nicolay, která místo ono s celým okolím pro Františkány zakoupila, stojí nyní na základech původního chrámu pěkný, rovněž třílodní chrám. Stavba jeho dokončena byla v roce 1901 a roku následujícího byl vysvěcen J. E. kardinálem Ferrarim, arcibiskupem milánským.

Tím dokončen vývoj domku Kleofášova, který z původní kaple přeměněn byl v 6. stol. ve chrám, z rozvalin ve 12. stol. restaurován a z opětných svých ruin v nynější chrám navrácen.

Po smrti markýsky Pauliny de Nicolay přeneseno bylo tělo její z Jerusalema do Emaus našich a zde při vchodu v samém chrámě a to v severní lodi jeho pochováno.

V blízkosti Emaus, v údolí as čtvrt hodiny od kostela prýští se ze skály pramen, zvaný Araby-el-Adschab, t. j. zázračný.

Za zmínku stojí též, že v samém sousedství kostela a kláštera chtěli zakoupiti nesjednocení Řekové místo, aby zde postavili konkurenční svatyni, jak mají v obyčeji, proti katolíkům.

Bdělostí Františkánů bylo zabráněno tomuto plánu, a tak v Emausích na druhém konci vsi najdeme jen pruský hospic, z něhož prý je za jasného dne rozhlídka k moři; ostatně počet duší katolických, patřících pod správu Františkánů, činí celkem 6 osob, které ještě tvoří k tomu jen jedinou rodinu.

Více katolíků tu prý není.

* * *

Po prohlídce kostela, navštívili jsme též klášter, neobyčejně pohodlný a čistý a obdrževše medailky i obrázky na památku, po krátkém ještě občerstvení vínem, oslím salámem, sýrem a chlebem, nasedali jsme znova na svůj vehikl na cestu k Jerusalemu.

Bylo hezky po desáté hodině dopoledne, a že slučníko pražilo fortissimem, ani nemusíme podotýkati. Opět ta pustá cesta, údolí vyprahlá a prázdné vršky, stínu nikde, vzduch těžký a prosycený jen nemilosrdným vedrem. Jízda pozbyla své zajímavosti, mohou-li vůbec býti prázdné skály zajímavými, a jediným prostředkem, aby se nám při vší té trýzni

jazyk samým horkem nepřilepil na patro, byla věrná naše pomocnice — čutora, která svým vlahým i vlažným obsahem mírnila naše útrapy.

Konečně ocitli jsme se z údolí a srázů opět na silnici; oslíci z radosti že vypletli se z nekonečných kamenitých serpentin, dávají se chvilkami do klusu a dokonávají dílo našeho utrpení. Úplně roztlučeni vítáme opět Jerusalem.

Se zbytkem sil vypjali jsme se na svých ořích v důstojné a majestátní držení těla, projeli Damašskou branou a se slávou stavíme před naším hospicem rakouským.

Ještě „bakšiš" našim pánům klukům-průvodčím (jízda sama, resp. jízdné stálo každého 4 franky), klapnutí aparátu fotografického a k jedné hodině po poledni slézáme se svých „ořů".

Jan Šanda (Č. B.):

Tentator.

(Ctihodnému pánu Janu Mikšovi.)

S úsměvem kol brány chodil a chodil
tři dny a noci už okolo ohrady duše
a vrátného prosil, by můstek mu hodil.
„Pán zakázal," odvětil staroch mu suše.

„Jsem druh jeho z mládí (mne tolik on miloval přece)
jen řekni mu znova, a mosty hned na jeho rozkazy
spadnou."
„Neznám jsi . . . zakázal," vrátný zas vece,
„. . . bojí se, úkladem hradby že padnou."

Zuřivý kol brány chodil a chodil
tři dny a noci . . . pak přebrodil řeku.
Několik kleteb když nahoru ke hradu hodil,
zahrozil pěstí a ve dálek ztratil se šeru.

„Že Čechové osudu Obodritů, Luticů, Ratarův a jiných pokrevenců svých znikli, za to nejvíce děkovati mají včasnému a upřímnému pokřesťanění svému." Fr. Palacký.

❖ ❖ ❖

„Pravé náboženství jest základ všelikého života dobrého a blaženého. Které však náboženství jest pravé. Ono, v kterém se jeden Bůh ctí a s horoucnou zbožností uznává jako původce bytostí veškerých."
Sv. Augustin.

❖ ❖ ❖

—a (Br.):

Vladimír Solovjev a jeho názory o poměru »Ruska a všeobecné církve«.

(Dokončení.)

Dosud mluvil Solovjev o neutěšených poměrech pravoslavné církve a není divu, že mu při tom mnohdy ruské jeho srdce krvácelo, vždyť mluvil o vlastní své matce, jak je odloučena od zdroje života, věznĕna trpí a téměř již umírá.

K tomuto poznání došli skorem všichni ruští spisovatelé, všichni chtěli reformovati a nový život vlíti do těla ruské církve. ale jejich směry se různí, poněvadž se nedovedli povznést nad tradicionelní nenávist ke katolicismu a nacionální chauvinism. Jedni chtějí unii věřícího Ruska s nevěřící Evropou, jiní návrat „k předpetrovské" zbožnosti, t. j. k orthodoxii a zůstávají uvnitř ruských hranic, tvoří stkvělou utopii „Třetího Říma", jenž okrášlí věře pravoslavné Moskvy a přinese jednotu a spásu všem národům, nebo sen theokratie, v níž se spojí katolický kult „plný citové krásy" se svobodou svědomí protestantismu a s mystikou pravoslaví.[1])

Duch Solovjevův však se rozpíná po katolicismu, s obdivem se zastavuje u skály Petrovy, s nadšením o ní mluví, na ní buduje svobodu ruské církve a štěstí ruského národa a jasně a vážně vyvrácí mylné předpoklady, jež dosud brání pravdě, praví: „Podávaje důvody, že věčný primát Petrův je základem všeobecné církve, chtěl jsem toliko pomoci vědecké námaze těch lidí, kteří odporují této pravdě ne z tendenčních snah a vášnivosti, nýbrž z bludných názorů a z toho plynoucích předsudků.

S jasností a neúprosnou logičností činí závěry z biblických textů a dokazuje nedůslednost orthodoxních theologů, že neuznávají primát římského papeže, ač stojí proti nim Písmo sv. i celá prvokřesťanská tradice.

Bůh chtěl jednotu s člověčenstvem a sice založenou na jistém principu, jenž by úzce všechny poutal. Principem tímto není všeobecný souhlas celého člověčenstva, neboť je nedosažitelný, „církev Kristova nemůže býti založena na demokracii," ani rozhodnutí sněmu, nýbrž autorita jediného Petra. Jemu jedinému řekl Kristus Pán: „Ty jsi skála a na té skále vzdělám církev svou." Tímto slovem postavena byla do moře světa skála, k níž odevšad směřují paprsky, a ona rozpíná se po celém lidstvu přes rozdíly říší, zemí a národů. Uznávají-li pravoslavní theologové, že od Krista Pána skutečně byla zřízena hierarchie, nemohou, — záleží-li jim na pravdě — popírati faktu druhého, že byl zřízen též primát; Božský Architekt postavil pevný kámen církevní monarchie, aby jednota pro všechny věky byla trvalou, netrpěla spory a míněními jednotlivců a nepodlehla branám pekla.

Namítají někteří, že Kristus Pán sám je oním kamenem a nikoli Petr. Je pravda, že Kristus Pán jakožto zakladatel zůstal kamenem církve, ale v řádě mystickém, v řádě sociálním je jím sv. Petr, a na něm spočívá celá velkolepá stavba církve.

---

[1]) Museum XLIV. Myšlenka unie v ruské literatuře.

Úzkým poutem, jež jednoho člena ke druhému a všechny členy k církvi pojí, je nezištná láska, která nemá v sobě egoismu a vůli jednotlivce podrobuje vůli celku.

Ježto chtěl Bůh míti církev sociálním zřízením, které by své členy nejsprávněji a nejjistěji spojovalo s Bohem, dal jí lidskou a viditelnou formu — formu monarchie. Kristus dal jedné osobě naprostou a plnou moc, aby pravda Boží nebyla vydána osobním názorům jednotlivce a hře lidských vášní. Taková církev může býti toliko jediná na celém světě, neboť Kristus pouze jednu církev založil.

Snahy koncentrační jeví se v lidské historii od dávných dob, a programem jejich je sen krále Nabuchodonosora. Ohromné kraje, mnoho národů spojene v jediné ruce, ale říše ty nepřežily svých zakladatelů, rozpadly se po smrti jejich, poněvadž spojení jejich bylo násilné, bez jistého všem společného principu a bez vyššího cíle.

Bůh použil těchto pokroků lidské duše, jež vedou národy ke spojení a utvořil na nich svou církev.

Bylo to dílem Prozřetelnosti, že vystoupilo na jeviště dějin „Capitoli immobile saxum", jež nejdále rozepjalo svou moc a bylo posledním stupněm k utvoření církve. Potřebovalo jen býti proniknuto pravdou, povzneseno vyšším cílem, posvěceno láskou proti lži, materialním cílům a násilí římských Caesarů.

Nástupce oněch Caesarů, jenž měl přejati jejich moc a jehož říše se měla rozkládati po celém světě, je tázán Kristem Pánem : Šimone, synu Jonášův, miluješ mne více nežli tito ? Láska a pravda dána mu za žezlo, a trůn jeho postaven v Římě. Jen tam je moc sjednocující všechny, ani patriarcha cařihradský ani petrohradský nemají práva býti kamenem všeobecné církve, a vně Říma jsou pouze církve národní (arménská, řecká), neb státní (ruská, anglická), neb sekty (luteránská, kalvínská). A pravda tato má doklady též v novější theologické literatuře pravoslavné. Stačí uvésti jednoho jenž je směrodatným v pravoslavné thoelogii, Filareta Moskevského. Dle něho je primát Petrův „jasným a očividným".

Veliký tento theolog je však pouze slabým ohlasem ještě většího — sv. Jana Chrysostoma, jenž je představitelem společné tradice katolické a pravoslavné. Ten již ve své době vyvrátil jasně a pro vždy námitky proti primátu sv. Petra.

A kdybychom prošli prvními stoletími církve, uvidíme papeže, církevní spisovatele, církevní sněmy, které primát definují, námitky proti němu vyvracejí, heretiky exkomunikují a potírají.

A kdyby chtěl někdo nazývati primát papeže římského usurpací proti právu a spravedlnosti, musil by obviniti z herese církevní sněmy a pravoslavnou církev V. století, jež ústy svých zástupců zvolala : Petrus locutus est per Leonem.

Solovjev píše jako katolický theolog s láskou a přesvědčením o pravosti katolické církve. Láska tato a přesvědčení neplynulo pouze z jakési sympatie ke katolíkům, ani mu nebylo snad vrozeno nýbrž bylo plodem velmi pilného a objektivního studia historie i dogmatiky.[1])

Theologická jeho studia vyplnila léta 1884—1892 a měla výsledkem vedle „La Russie et l'Eglise universelle", L'idée Russe a mnoho menších článků v různých časopisech dvě hlavní díla : „Istorija i buduščnosť teokratii" a „Čtenija o Bogočelověčestvě". Není divu, že nenalezl ve své

[1]) Acta II. Conventus Vel. str. 122.

době na Rusi, kdy všechno holdovalo nihilismu téměř žádných následovníků, žádných posluchačů a upřímných přátel. Mnohem více uznání nalezl mezi katolíky, mezi nimiž nalezl zvláště velikého Slovana Strossmayera. S ním chtěl podniknouti cestu do Říma k jubileu Lva XIII., k němuž jej pudila jak synovská láska — duchem byl úplně na půdě katolické — tak i hluboká úcta k vznešenému tomu příteli Slovanů. Cestu tu však musil odložiti a pravděpodobně již do Říma nikdy nepřišel.

Upracován a téměř opuštěn umírá předčasně r. 1900 a odkazem zanechává všem Slovanům lásku, jejímž apoštolem byl po celý život, a proto právem jej Merežkovský něžně nazývá „ruským Janem".

Až ruský národ veden Prozřetelností splní ideály, pro něž Solovjev pracoval a připne se zase ke skále Petrově, pak jej jistě bude ctíti jako jednoho z největších synů svých.

Odrážka Albín (Ol.):

Příspěvek ku prohloubení naší socialní práce.

(Spolek sv. Rodiny.)

Hnutí katolické, má-li úspěšně dostáti svým úkolům, musí jednak početně býti mohutno, jednak nésti se skutečně katolickým duchem. Ve splnění těchto dvou základních podmínek tkví hlavní obtíže naší organisační práce, jejíž nezbytnost je zjevná. Třeba nám totiž husté organisační sítě s četnými členy, a to takovými, kteří by dovedli katolicky nejen m l u v i t i, nýbrž i j e d n a t i. Zdárné sdružování však žádá řádné roztřídění podle věku a stavů. To dá se snad provésti ve městě, [1]) ale stěží na venkově, pro nedostatek kněží, jež by spolky vedli. A přece rozkladné vlivy vnikají dnes tiskem, přednáškami a spolky i do nejodlehlejší vesničky, všude třeba je paralysovati organisovanou činností katolickou. Dále různé spolky naše jsou dnes sice již hojně rozšířeny, jen že bohužel někdy z vyššího, pastoračního hlediska malého významu, neb jindy zas početně slaby. Vynořuje se tudíž samoděk otázka, jak pracovati co nejvíce ku vnějšímu (početnému) i vnitřnímu (náboženskému) upevnění a sesílení spolků, kde již jich několik v osadě stává, a kde jich není, čím je nahradit.

Zajímavá je v tom ohledu úvaha pod značkou „Parochus ruralis" uvedená v „Pastor bonus" (r. 1910, č. 5, s. 214—217 „Der Verein der hl. Familie"). Poněvadž spolek sv. Rodiny daleko není u nás tak znám a rozšířen, jak by zasluhoval, uvádím na základě onoho článku některé myšlenky.

Autor načrtnuv obtíže osamoceného venkovského duchovního a dnešní katolické organisační potřeby, míní, že „spolku sv. Rodiny" klidně bychom mohli svěřiti úkoly našich moderních sdružení stavovských". Správně ovšem dodává: „Vyburcujme jej z jevící se namnoze lethargie a odějme jej v roucho moderní, bude nám k radosti i velikému užitku".

[1]) Ač v některých městech je zase nedostatek kněžstva tísnivější než ve mnohé farnosti venkovské.

To je recept na první pohled trochu podivný: „zas nový spolek"! Ale netřeba se ho lekat: není to spolek vyžadující předsedů, výborů, hlučných schůzí, naopak obejde se beze všeho toho, a přece může zkvétat. Spolek sv. Rodiny kotví ve chrámu Páně a hlavně v jednotlivých rodinách, kde tiše, ale blahodárně působí. Náš spolek svým zřízením se spíše blíží církevním bratrstvům; tím ale není řečeno, že by, jak obyčejně tato zřízení, měl býti odbyt ironickým úsměvem. Takový úsudek o bratrstvech je nesprávný a nespravedlivý; kněží v duchovní správě zkušení dosvědčují, že vhodným způsobem i jich lze úspěšně užíti ku práci pro hnutí katolické; jen třeba dovedného vedení.

Stanovy spolku sv. Rodiny [1]) podány v encyklice sv. Otce Lva XIII. „Neminem fugit" ze dne 14. června 1892. Na jejím základě obšírně pojednal náš nejdůstojnější arcipastýř ještě jako biskup brněnský v adventním svém listě z r. 1893 o sv. Rodině a její úctě. Těžko z něho citovati, kusé úryvky by nevystihly onoho nadšení a otcovské lásky, jíž celý list pastýřský provanut, pro bohoslovce je záhodno celý jej pročísti, osvěžuje a budí lásku k sv. Rodině. Zvlášť významno je pro nás, jak nejdůstojnější pan arcibiskup na jiném místě oznamuje 25. května 1894 den kněžské ordinace, oceňuje význam spolku sv. Rodiny pro náboženský život (. . . „jakmile křesťanské rodiny páskou zbožnosti ke sv. Rodině těsněji se přivinou, jakmile jí zcela se oddají a zasvětí a ctnosti její následovati započnou: plnou zajisté měrou i na nich se osvědčí, co sv. Pavel přislíbil všem, kdož Boha milují: Všecko při nich spolupůsobiti bude k dobrému, jestliže jen v lásce jeho až do konce setrvají), vypisuje vztahy katolického kněze ke sv. Rodině (již ve svém působení na světě zastupuje, a proto stkvíti se musí i ctnostmi jejich členů) i význam kněze pro katolické rodiny.

Výhodné stránky spolku jsou stručně asi tyto:

Členy většinou snadno lze získati, jistě snadněji nežli pro spolky třeba katolické, světské. Postačí jedno vhodné kázání a i bez agitace, úředního schvalování stanov a kolků, ale i bez kanonického zřizování spolek může býti založen: stačí totiž, přihlásí-li se hlavy rodin a udají počet členů. Nejpříhodnější je upozorňovati na spolek snoubence na cvičení a co nejdřív po svatbě je zapsati (snad když zapravují štolu). Bude však asi lépe nežádati zápisného neb stálých poplatků, nýbrž spokojiti se dobrovolnými dary a sbírkami, poněvadž u mnohého placení příspěvků je příčinou, že do spolku raději nevstoupí.

Když má kněz členy, pak je mu pamatovati, by účelně je vedl, a toho dbáti občas i v kázání. Mimo to bude záhodno předem určitě stanoviti náboženská shromáždění spolku ke společné pobožnosti (nejlépe snad odpoledne buď hned při službách božích nebo mimo ně), a to dle svátků určených zvláště sv. Otcem. Budou to asi ne pouze samy schůze plenární, pro všecky členy, nýbrž třeba bude do roka vždy uspořádati i pro každý stav sám o sobě některou schůzi (možno-li 2—3 do roka) a na ní se postarati pečlivě vypracovaným kázáním (možno pozvati i cizí dovedné kazatele) o důkladnější poučení členů o stavovských povinostech (manželství, řádná na ně příprava — známosti, povinnosti, náboženská výchova dítek,

[1]) Hlavní povinností členů je z a s v ě t i t i s e sv. Rodině (ve farním chrámu Páně) ji ctíti, v c t n o s t e c h n á s l e d o v a t i, míti ve svých d o m e c h j e j í o b r a z (na př. Slováci mají svůj „Štít svätej Rodiny" po 20 h) a p ř e d n í m alespoň jednou za den, nejlépe večer s p o l e č n ě se modliti (vydána zvláštní modlitba).

občanské povinnosti v duchu víry a pod.). Potřeba stavovských kázání se cítí dnes i na venkově, ne pouze ve městech, však mnohých věcí nelze projednávati před celou osadou.

Ovšem bude-li moci duchovní najíti volného času, dbáti bude toho, by i mimo chrám Páně čas od času se členové sešli. Tu rozhodují pak místní poměry, povinné práce povolání, otázka místnosti, zdraví duchovního a mnohé jiné okolnosti. Náležitě vše uváživ, určí a rozdělí si pak přiměřeně pobožnosti, schůze, přednášky a j. dle zásady: raději míň a důkladně. První jeho starostí bude co možná roztřídění podle stavů [1]) Tak dobře by se hodily mužský a ženský odbor. Mužové by na stavovských schůzích vhodně se seznámovali se svými stavovskými právy a povinnostmi k rodině, církvi, vlasti, vzdělávali hovorem a odbornou četbou. Jinochům dobře by svědčily občasné poučné přednášky, jež by zastupovaly poněkud pokračující kursy, na které se nedostanou (nesměly by však býti příliš časté a suchopárné — tón spíše konversační, ne školácký), tělocvik, hry, divadlo, zpěv.

V ženském odboru seskupily by se matky a dívky. Zvlášť významno je získati matky pro veliký jich vliv v rodinách. Případnou občas stavovskou promluvou třeba jen vlíti svaté nadšení a v něm je udržovati. Dívky zase záhodno, by učitelka neb jiná příslušně vzdělaná žena učila vedení domácnosti, šití, ošetřování nemocných, výchově dětí, zpěvu a j. Pro děti (o něž nebude kněz míti obav, budou-li matky horlivé) vhodné je dílo sv. dětství Ježíšova.

Toho všeho v celém rozsahu jak zde uvedeno snad málokde podařilo by se knězi provésti pro místní obtíže, jež bývají nemalé, a pak sotva by to sám zastal. Tu dbáti musí, by si zvláště pro odbor dívek získal místní učitelku neb jinou obětavou ženu potřebných vědomostí a vlastností. Znamenitá by ovšem byla výhoda, pakli by došel ve svých vzdělávacích snahách porozumění a pomoci u místní intelligence (učitelstvo, lékař, úředníci), jen že to za našich neutěšených poměrů bude tak řídkou výjimkou. Zůstane-li úplně osamocen, udělá co bude moci, rozdělí si práci na více let, ostatně Pán Bůh nemožného nežádá a i z toho mála s jeho požehnáním vzejde mnoho dobrého. Arci veliké vděčnosti kněz čekati nemusí, zná lidi, ač možná, že se mu jí též dostane alespoň od některých.

Konečně i když by si nemohl vše rozděliti podle stavů, najde přece mnoho věcí, jež se dají vhodně projednávati ve společných schůzích neb ve schůzi rodičů, jindy mladých lidí neb samých žen a pod.

Vhodna by byla též do roka 1 neb 2 schůze obsahu víc zábavného (večírek, beseda), na níž by si staří pohovořili, děti něco zahrály, zazpívaly, přednesly a všichni se srdečně poveselili.

Není však záhodno schůzí pořádat mnoho, bylo by to proti duchu spolku sv. Rodiny, jenž má členy své v dnešní touze po zábavách a rozptýlenosti učiti, by doma pospolu našli radost svou, štěstí, aby když rozptýleni byli prací po celý týden, v neděli se nehrnuli na divadla, zábavy, výlety, do hostinců, nýbrž si postačili doma. Kdyby jenom tohoto spolek sv. Rodiny dosáhl u svých členů, vykonal velikou kus sociální práce a zaslouží veškeré úcty. J e t o v e l i k á c h y b a n a š i c h s p o l k ů,

[1]) Co následuje, myšleno hlavně o venkovských farnostech, kde není ještě různých katolických spolků. Však ani provedena-li již jinými sdruženími stavovská organisace, není spolek sv. Rodiny zbytečný. Jeho posláním bude jednak prohloubení náboženského života, jednak semknutí jednotlivých spolků k témuž cíli (nepřehnaná, zdravá centralisace).

že mnohdy samoděk svými manifestacemi, slavnostmi, výlety a pod. bývají příčinou, že, zvláště v létě, někteří členové po celou řadu neděl nejsou doma a často ani na odpoledních službách božích, ne-li víc. Sem spadají též obtíže s místností shromažďovací: nelze dosti dbáti toho, aby to nebyl hostinec, jinak velmi často škoda převýší užitek. Nejkrásnější odpomoc je, že, jak uvádí pisatel v „Pastor bonus", jsou-li při faře rozsáhlé budovy oekonomické, tyto se vhodnou přestavbou upraví, což prý též někteří duchovní učinili. Škoda, že se to nedá všude provést!

Co se týká počtu schůzí, i v tom je výhoda, že právě ve spolku máme celé rodiny: netřeba tolik schůzí. Ujedná-li se něco na př. ve schůzi otců neb žen, co se týká všech, snadno se to bez schůzí ostatních odborů doma ohlásí a provede.

Tak tedy míněno tvrzení, že spolek sv. Rodiny je schopen zastati moderní úkoly našich katolických spolků. O pravdě nejlépe by rozhodla zkušenost, bohužel milý tento spolek je u nás téměř neznám. Zahanbují nás bratří Slováci, kteří mají zvláštní opravdu lidový měsíčník, orgán tohoto spolku (Svätá Rodina" (red. Ant. Hromada, farár v Bielom Potoku — Bielipotok Árva m., ročně 1 K 60 h), illustrovaný, vedený mladšími kněžími vlastenci, dýšící vroucí láskou k Pánu Bohu a rodnému lidu. Jak je oblíbena patrno z toho, že již 3. ročník (teď je čtvrtý) měl 8000 odběratelů; a dřívější jsou rozebrány. (U nás se ho odebírá 21 exemplářů.) Učme se od nich! V arcibiskupské knihtiskárně olomoucké (a zajisté i jinde) vydány na obyčejném lístku na jedné straně modlitba zasvěcovací, na druhé každodenní ke sv. Rodině. Nebylo by záhodno alespoň tyto modlitby rozdat lidu o prázdninách, poučovat, pozorovat, připravovat půdu a po prázdninách, dá-li Bůh, povědět si v „Museu" své zkušenosti?

Pisatel v „Pastor bonus" končí: „Kdo si chce vypěstiti elitu jednotlivých stavů, nechť prostuduje zřízení kongregací (mar.) a je zavede" — též hodno bedlivého uvážení!

* * *

Pozn. Látka příhodných kázaní a promluv vhodně podána encyklikou samou (viz: Kurrenda olomucká r. 1891 č. IV., 1892 XI., 1893 II., 1894 XII. a 1897 XI.; kurrenda brněnská r. 1893 str. 93—108), zmíněnými 2 listy našeho nejdůstojnějšího pana arcibiskupa (kurrenda brněnská r. 1893 str. 113—123 a r. 1894 str. 43—45) a obšírným pojednáním o spolku v „Pastor bonus r. 1894 str. 489—504 od J. Hertkense. Krásné myšlenky najdeme v Kupkovi („Církevní rok") a Meyenbergovi („Homiletische u. katechetische Studien") ve statích o svátku sv. Rodiny, v Hugově sbírce 46 přednášek „Die christliche Familie im Kampfe gegen feindliche Mächte (Freibg. in Schweiz Verlag Veith 1903) a j.

„Což byla by historie našeho jazyka, což náš hlubší a důkladnější jazykozpyt bez staroslovanského překladu písma sv. a hlavních knih bohoslužebných od Cyrilla a Methoda a bez překladu sv. otcův od jiných učených mužů, učeníkův a bezprostředních nástupců jejich."

Pav. Jos. Šafařík.

⚜ ⚜ ⚜

„Pravá láska musí býti činnou, zdráhá-li se býti činnou, není již láskou pravou."

Sv. Tomáš.

⚜ ⚜ ⚜

Václav Žalud (Pr.):

Mé jaro.

Mám rád to jaro — jaro v hrudi skryté.
Snad znáte je? — Jest řídkým hostem pouze,
a váháním svým často duši znaví
a srdce nechá zmírat v marné touze.

Mám rád to jaro, když pak přijde v chvatu,
a plné moci, života i síly
se bouří hlásí, jak vod proudy smělé,
jež v bujnosti své hráze prolomily.

Mám rád to jaro, které v čistých květech
a v písních přijde, jako tažní ptáci — — —
Smích ozvěn budí v tajných srdce skrýších
a odletlé sny v teskno duši vrací.

Mám rád to jaro — slibné — kouzla plné
a duši sílící svým dechem, rosou, vůní —
to jaro prosté v klidných stínech nížin
a zlatem hýřící zas na výsluní — — — — —

Mé sny, mé touhy, naděje a přání —
to jaro mé, jež v duši mé se skrývá,
ji doufat učí, vzpomínat i věřit,
když v těžkých chvílích k západům se dívá — — —

Meth. Lavička (Br.):

Kněz ve spisech Baarových.

J. Š. Baar se zvláštní zálibou líčí ve svých spisech služebníky Kristovy, kněze, stavě je do různých poměrů životních, do různých ovzduší, dává na ně působit různým okolnostem a vlivům a podává výslednice jejich.

Ne všichni kněží spisů jeho dovedou se udržet úplně nad hladinou. Co vše kněze v životě čeká! Jakým nástrahám je mnohdy vydán v šanc, jakými pokušeními a lákadly snaží se mnohdy svět strhnouti ho v kal a bahno života s výše, na které má a musí státi každý kněz, chce-li býti služebníkem Kristovým, hodným svého vznešeného úřadu! Je mnoho těch, kteří ze zápasů se světem hříšným vycházejí čisti a skvělí jako bělostný květ lilie proto, že hledají útěchy a posily tam, kde jedině nutno ji hledati, v Kristu Utěšiteli; ale mnozí jsou i ti, kteří se nejednou v životě svém přenáhlí a třeba jen na okamžik zapomínají v nejtěžších chvílích na svůj stav, své povinnosti a práva, na zářivý vzor

Toho, jemuž se pro celý život zaslíbili, a tehdy jsou ovšem výsledky a konce smutné.

S postavami kněžskými obojího druhu setkáváme se i u Baara. „Sacerdos alter Christus patiens" možno nadepsat jako motto k románu „Cestou křížovou" a do jisté míry i k ostatním jeho kněžským povídkám. Jiří! Jaký byl jeho život? Jaké byly jeho snahy, tužby jeho? Jeho působení? Život vnitřní? A jak se projevoval na venek a jaké byly výsledky jeho činů? A jako u Jiřího, tak můžeme se ptáti u každé z postav kněžských ve spisech Baarových, a odpovědi na tyto otázky? Vůle člověka nakloněna je ke zlému, a proto ký div, že většina odpovědí zní smutně.

Život Jiřího vyplněn byl modlitbou a skutky lásky k bližnímu. Zřekl se světa a cele věnoval se svému povolání. Již „v semináři často mu jeho duše připadala jako pelech jedovatých plazů, oslizlých, ošklivých, s nimiž bojoval, jež šlapal . . . ." A dařilo se mu to, neboť učil se poznávati čistší radosti a vyšší rozkoše, než které opustil. „Sám vlastní rukou tehdy lámal a rval ze své duše ten malý zbytek touhy po smyslných požitcích . . . Brzy už v duši i hlavě počala proskakovati nová světla, klíčily nové snahy . . . Duše jeho zazelenala se novým mlázím, vyhnala do výše jako věže nové snahy a pokryla se bílými květy radosti." Ale bílé květy snadno mohou uvadnouti, povolí-li kněz a dopřeje-li sluchu pokušením, jež naň každé chvíle doléhají, nezalévá-li květy ony vláhou modlitby a vzpomínkou na Toho, jehož život byl čistota sama, nedusí-li ty jedovaté hady — nečisté myšlenky — hned při samém vznikání jejich.

Předmětem takového rafinovaného útoku ďáblova pomocí ženy na kněžský slib čistoty stal se kaplan Beneš ve „Farské paničce". Nescházelo již mnoho a hřích byl by poskvrnil tu bílou, sněhově bílou pláň jeho duše. Baar dobře vystihl, co je a musí býti záchranou a záštitou kněze, když octne se v takových okolnostech. „Nahoře na zdi nad stolkem visel černý kříž. Na tom kříži viselo nahé tělo lidské. Svítilo matně svojí pleťovou barvou a jako rubíny byly na něm kapky krve. —

„Dignare Domine nocte ista" jako z brevíře by vycházel, slyšel zvučně versikl, jejž nedávno se modlil v kompletáři,

„sine peccato nos custodire" vykřikl jásavě a zvedl se hrdě jako vítěz a postavil se směle . . . Uvolnil si tím výkřikem. Zaleskla se mu jako slunce krása cnosti a odměna vítězství . . . Chápal, proč světcové své tělo mrskali do krve a posty je mořili." — Kříž a modlitba! V těchto dvou věcech musí pevně zakotvit duše každého kněze v každé chvíli, ale zvláště v té chvíli, když zlý duch láká ho na pokraj propasti, aby odtud snadno ho strhl k sobě do hlubiny.

Jaroslav Hrubý, nástupce Benešův, je výstražným toho příkladem. Týmž nástrojem jako na Beneše útočil zlý duch i na Hrubého, který se byl sotva poněkud vzkřísil ze své náruživosti: pití a kouření. Avšak Hrubý nebyl tak silné vůle jako Beneš, nezvykl v životě svém při každém pokušení přivinouti se s plnou důvěrou v jistou pomoc k nevysýchajícímu prameni milostí, ke kříži Kristovu. Místo, aby útěchy hledal ve vroucí modlitbě, rozčiloval se, nedovedl se přemáhati a dával mnohdy volný průchod svým myšlenkám ostrými sarkasmy. „Trpkost a hořkost čišela z jeho slov, když promluvil." Poklesl, ale zase se vzpamatoval, avšak vždy jen na čas. A když podlehl svodům zevnějším, zmocnila se ho a probudila se v něm stará vášeň pijácká, a ve chvílích těch „za-

pomněl na svoji důstojnost — rozjařil se alkoholem a nikotýnem, pil a kouřil. Jako když z rybníka stavidlo se vytrhne, tak i z něho valilo se, co za dlouhou dobu byl v sobě nadržel . . . Chvála lidská jako víno jej opojovala."

Neméně trapným dojmem působí na nás doznání v „Cestě křížové": „Ani ta jídla neznal ubohý farář Vrbický, co mu sem nosili na stůl. To mu matka nikdy nevařila . . .," jež výstižně vyjadřuje kontrast mezi knězem, který z lásky k bližnímu dovede sobě odepřít i to nejnutnější, a mezi těmi, kteří starají se především o své tělo, dívajíce se s posměškem na ty, kteří životem duchovním stojí nad nimi nepoměrně výše.

Svou přílišnou neukázněnou touhou po pohodlí — nové faře — do jisté míry ovšem oprávněnou, ale hlavně způsobem, jakým ji projevoval na venek, dává pohoršení petrovický farář Jankovec osadníkům sobě svěřeným (Stavěl). Svým jednáním bouřil tichou hladinu života venkovského, své touze obětoval vše, snižoval se a prosil na všech místech, která pokládal za kompetentní, takže se stal příslovečným v ústech všech, byl lidem pro posměch a pohoršlivé poznámky : „A Kristus Pán neměl, kam by hlavy položil — a on chce palác — to je mi pěkné následování Krista Pána." A výsledek jeho jednání a shonu byla sice nová fara, ale zároveň i kostel zející prázdnotou, neboť věnoval se více dosažení svého cíle než duchovnímu životu svých farníků, poklesla v osadě zbožnost, podkopána byla vážnost a důvěra ke knězi — konce to jistě neveselé.

Obraz kněze ještě smutnější staví nám před oči jiná práce Baarova: „Žolinka". Faráře Zbořila ranila mrtvice, z níž se však brzo, ovšem ne úplně, vzpamatoval ; ale tím se dostala vláda nad farou a nad hospodářstvím do rukou farské hospodyně, která farářovi odňala veškeru práci; pro ukrácení dlouhé chvíle koupila mu psa — Žolinku. K té přilnul Zbořil nezřízenou láskou, takže se stával nepřítelem každého, kdo třeba jen zdánlivě Žolince ublížil. A láska ta popudem hospodyně stupňována byla víc a více, Žolinka stala se centrem veškerého života farského, jí ustupovati musili i kaplani : „Už to ve faře těžce nesli, že jsem se tak přísně hned na poprve podíval na Žolinku . ." píše kaplan svému příteli. „Nepohněvat si psa, to je první podmínkou každého, kdo chce na faře něčeho dosíci . . . Je to chorobný kult zvířat jako ve starém Egyptě . . ." Kde šlo o psa, tam mizela veškera láska k bližnímu, a prvním všude musel býti a byl pes. A ukončení ? Chorobná tato láska vyvrcholila u faráře šílenstvím, jež se projevilo tím, že farář veškeré jmění své odkázal zase jen — Žolince.

V jiné práci, nadepsané „Kohouti" otvírá Baar pohled na nesprávné jednání knězovo opět z jiné stránky. Jak nás nemají zarazit slova z úst kněze Černého, když obdržel přednost před svým spolužákem při ucházení se o faru, ač tento měl mnohem více práva na ni svými zásluhami : „E, co ! život je boj, kdo s koho, on by nejednal jinak, Pískač, kdyby byl mohl, od úst by mi tu faru byl urval, namáhal se dost, i k tomu svolil, aby o něho žádali." Smutné to věru doznání ! Na vlkovské faře ovšem pustil se chutě do práce : „Na stráních jeho života zazelenala se tráva a zapestřily květy. Cosi jako vzkříšení mrtvých snah cítil ve svém nitru . . . cítil nezkrocenou touhu učiniti Vlkov polem, jež by zasel svými snahami a tužbami . . . " Ale svým radikálním vystupováním jen škodil sobě i svému povolání. Začal příliš prudce, nemaje připravené půdy pro své zásady v celku správné, narazil na odpor učitele, takže další působení

obou ve Vlkově bylo nepřetržitou hádkou, která neměla žádného významu, poněvadž nepřispěla ani u faráře ani u učitele k objasnění a uvědomění toho, oč šlo, ale byla za to pohoršením pro celou osadu, i pro děti ve škole, neboť ani tam nedali si pokoje a napadali se slovy nejjizlivějšími. A děti? „Exempla trahunt" osvědčovalo se i v tomto případě. A bylo ještě hůře. Zášť mezi farářem a učitelem spěla k svému vrcholu, když začali se dotýkat navzájem své cti. „Jako bolák když se propíchne, čím více se rána šíří, tím více hnisu z něho se valí, tak šířil se spor Dusila a Černého ve Vlkově. Oba všechny síly svého ducha místo do svého povolání zapřáhali do těžké káry svých sporů . . . Nadání a vzdělání své vtip a duchaplnost obou zapadala do toho sporu jako do bahna, kde se potopovala, hynula anebo i jiné sebou dolů strhovala." Spor jejich přestal býti osobním, každý stal se zastancem jednoho směru, učitel liberalismu, farář katolicismu, ale nedovedli ho vésti ve sféře zásad. Tak konečně čteme slova, která nejlépe osvětlují nám účinky jich boje, že „čím dále, tím více zachvacoval celý Vlkov, prostupoval ho a jevil se všude, kde na vsi kněz a učitel stýkati se musejí; a neúprosně sebou rval a pryč odnášel, co dobrého škola a kostel až dotud byly způsobily."

A vrcholu dostoupil, když učitel vmetl faráři Černému v tvář vášnivá a zlobná, ale pravdivá bohužel slova: „Vaším úkolem jako kněze je rozsévati lásku, a vy s kazatelny jste si učinil tribunu, znečistil a znesvětil jste ji politikou, osobními nájezdy, vášní a nenávistí. Kamenné zdi chrámové třásly se odporem a hrůzou při vašich slovech . . ." A ukončení? Přišli oba k rozumu, když už bylo příliš pozdě: „poznávali, že ten úporný stavovský boj, že se vésti může v theorii, v časopisech obou stran, že mohou přispět svojí hřivnou, svým nápadem, svým pérem, ale že musí zůstati čistě theoretickým, stavovským hnutím, ale nikdy ne osobním. Že proň dost místa v celé veřejnosti, ale málo místa na zapadlé české vsi. Od theorie, sporů zásadních, že neměli nikdy přikročit k praxi . . . „nebyli světlem, ale tmou."

Ale i s jinými postavami kněžskými setkáváme se u Baara, s kněžími, kteří dopouštějí se, mnohdy mimovolně, veliké chyby tím, že povolují nátlaku, z venčí jedině proto, aby nebyli vyrušováni ze svého klidu a tím stávají se často příčinou, třeba nepřímou, mnohého zla, a to nejen ve svém domě, na faře, nýbrž i v celé obci. To viděti ve „Farské paničce". Farář Petr Plachý je příliš povolný, ponechává starost o vše své hospodyni, která dovede všeho využitkovat ve svůj prospěch, faráře okrádá, její libovůli vydáni jsou i kaplani, takže jeden je od ní téměř vyštván proto, že nechtěl se podvolit jejím choutkám, a druhý její vinou upadá ve starou svoji vášeň, jejím působením se stalo, že tolik zla způsobil a tolik pohoršení v lidu, z něhož ona sama pocházela a jímž pohrdala. A to vše zavinil farář Plachý svým nemístným povolováním a přílišnou důvěrou v lidskou poctivost.

Byl vyssáván právě tak jako Jiří v „Cestě křížové", který hleděl všem pomoci, neodepřel podpory nikomu, jeho ruka stále byla připravena udělovati dobrodiní; ale dělo se to, bohužel, i tam, kdo bylo nutno rázně se opříti, kde udíleti dobrodiní znamenalo spíše dopomáhati ke hříchu. Lidé nesvědomití připravili ho o všechno, upírali mu i to, co mu právem náleželo, což je svědectvím, jak bystrých očí třeba k tomu, aby se rozpoznalo, co může, co má a co musí býti.

Naproti těmto kněžím je málo ve spisech Baarových těch, kteří si plným právem zasluhují vší úcty, jichž celý život vyplněn je nadšenou

a obětavou prací pro ty, kteří jsou jim svěřeni. K takovým patří pater Kodýdek ve stejnojmenné práci. Ten v každém člověku viděl svého bratra, necenil nikoho dle stavu a majetku : „V tom, čím kdo je, neleží rozdíl mezi lidmi, ale hloub musíte jít, hloub, s povrchu dovnitř, do duše sestoupit a ptát se, jakým kdo je . .“ A proto celý jeho život vyplněn byl láskou k povinnostem svým a láskou k práci. A proto i v poslední chvíli svého života snažil se „uctít práci, kterou všichni pohrdají, které si nikdo nevšímá, pomník postavit tomu lopocení ve mrazu i vedru, ve sněhu i dešti, jak je denně jako kněz venkovský vídal.“ A smrt jeho byla taková jako jeho život, zemřel se jménem Kristovým na rtech. Byl, jak vhodně praví Baar, „křesťanský demokrat.“

K takovým kněžím patří i Jiří v „Cestě křížové“, který může býti nazván plným právem „alter Christus patiens,“ jak již shora podotknuto bylo.

V črtách kratších sem spadajících líčí Baar kněze sympaticky a předvádí jejich pocity, s jakými vykonávají svaté obřady, ale črty ty jsou už významu podružnějšího a nepadají tolik na váhu.

Po přečtení spisů Baarových, po přehlédnutí jeho kněžských postav naskytne se nám otázka : „Prospěl Baar dílem svým nebo uškodil? Odpověď je na snadě. Čte-li Baarovy knihy ze života kněžského opět kněz, tu nelze popřít, že mají veliký význam a že prospěch z nich je značný, neboť lze v nich najíti mnohý pokyn pro život, mnoho dobrých rad, jak jest se v té neb oné okolnosti zachovat, čeho se přidržet, čeho se varovat. Ale Baar nepíše pouze pro kněze, a s tohoto stanoviska nutno přiznat, že knihami svými uškodil. V dnešní době je názor na kněze vlivem různých činitelů církvi nepřátelských, ať již tito mají jméno jakékoli, pokřiven, přemnozí dívají se na kněze úkosem a s pohrdáním, k čemuž ovšem dává často příčinu kněz sám ; a ti, když potom vidí, jak líčeni jsou kněží ve spisech, které mají autorem opět kněze, jsou jistě ve svém názoru ještě více utvrzeni. Nesporná jest ovšem cena Baarových povídek a románů po stránce formální, ale po stránce právě probrané nelze s Baarem a se způsobem jeho tvorby souhlasit.

Z hymnů církevních.

Přeložil B. (Olomouc).

Veledůstojnému Pánu P. Monsignoru Al. Demlovi
na památku z milých hodin ritu věnováno.

Coelestis aulae nuntius.

(Ad I. Vesp. Sacr. Rosarii Dom. I. Oct.)

Hle! Posel říše nebeské,
jenž Boží věstí tajemství,
dnes slavně Boží Rodičkou
zve Pannu plnou milostí.

Ke krevní Panna příbuzné
již spěchá, matce Janově,
jenž zplesav matky v životě,
že Kristus tu, dal znamení.

To slovo, které před věky
již z mysli vyšlo Otcovy,
se z Matky-Panny života
jak Dítě rodí smrtelné.

Chrám vidí obětování,
jak Vládce slouchá zákona,
jak darem chudým vykoupen
se obětuje Spasitel.

Již ztraceného lituje,
však brzy Matka s radostí
zas' Syna svého nalézá,
jak děl jí, rozum poučiv.

Buď sláva Tobě, Ježíši,
jenž z Panny jsi se narodil,
i Otci, Ducha dobrotě
buď sláva věky na věčné. Amen.

In monte olivis consito.

(Ad Mat. Sacr. Rosarii.)

Na hoře oliv Spasitel
se modlí, padá na zemi,
lká, klesá, úzkost vstává v Něm
pot vyvstává — hle! — krvavý.

Byv zrádcem vydán Bůh a Pán,
jest vlečen k smrti bolestné
a spoután krutě provazy
a do krvava pruty bit.

Ach! Z ostrých trnů spletená
jej zdobí hany koruna,
jej, krále slávy, nádhery,
jenž oděn v purpur nečistý.

Kříž váhou těžký trojnásob,
ač sténá, krví potí se
a padá pod ním, na horu
až donést mocí donucen.

Tam Svatý mezi zlosyny
je přibit kříže na dřevo,
kdež za katany v modlitbě
hle! — s krví ducha vypouští.

Buď sláva Tobě, Ježíši,
jenž z Panny jsi se narodil,
i Otci, Ducha dobrotě
buď sláva věky na věčné. Amen.

Jam morte victor obruta.

(Ad Laudes Sacr. Rosarii.)

Smrt přemoh', již se z předpeklí
jak vítěz Kristus navrací
a hříchů pouta rozlomiv,
již nebes brány otvírá.

Dav smrtelným se spatřit dost,
na nebe k Otci vstupuje
a sedá Otce k pravici,
by slávy s Otcem požíval.

Již Ducha ssílá svatého
svým učenníkům sklíčeným
ve žhavých lásky jazycích,
jak byl jim před tím přislíbil.

A těla tíhy zbavena
jest vzata Panna na nebe,
kamž s písněmi je andělů
a nebe zpěvy přijata.

Hvězd kolem čela dvakrát šest
stkví zářivě se Rodičky
a blízko trůnu Synovu
všem tvorům vládne laskavě.

Buď sláva Tobě, Ježíši,
jenž z Panny jsi se narodil,
i Otci, Ducha dobrotě
buď sláva věky na věčné. Amen.

Te gestientem gaudiis.

(Ad II. Vesp. Sacr. Rosarii.)

Ó, Panno, Tebe chválíme,
jak plesající radostí,
tak mečem bolů raněnou
i věčnou slávou oděnou.

Buď zdráva, Matko přešťastná,
vždyť navštívila's počavši
i v obět dala zrodivši
jsi Syna, Matka blažená!

Buď zdráva, v hloubi srdce jež
jsi boly, bití ztrpěla,
hrot trnů, kříž i se Synem,
ó, Mučedníků Královno!

Buď zdráva, v Syna triumfech
i v ohni Ducha svatého
i v nebes lesku, nádheře,
ó, slávou zářná Královno!

Ó, lidstvo pojď! Z těch tajemství
zde trhej růže milostí
a věnce drahé Matičce
pleť milování krásného.

Buď sláva Tobě, Ježíši,
jenž z Panny jsi se narodil,
i Otci, Ducha dobrotě
buď sláva věky na věčné. Amen.

Frant. S. Pospíchal (Br.):

Herodes Veliký a jeho doba dle Josefa Flavia.

(Práce poctěná v soutěži I. cenou.)

(Dokončení.)

III. Umění a vědy.

Duch doby, podporován Augustem, nesl již sebou snahu po umění a vědách. Stalo se moderním stavěti nádherné budovy a požadavkem doby pěstiti řeckou kulturu. Všichni, kdož byli na Římu závislí, snažili se následovati příkladu Augustova. A Herodes, který nebyl v ničem polovičatým, ani ve zlém ani v dobrém, s vrozenou energií také tohoto díla se ujal. „Když všechno v říši plnilo se dle jeho nadějí, a když své poddané upevnil v poslušnosti“[1]) přikročil ihned k provedení mohutných staveb, které době dodaly lesku a jemu získaly slávu.

Jerusalem den ode dne měnil. Z návodu svého vládce bohatí občané naklonění hellenismu přestavovali své domy a vyzdobovali je vším přepychem. Herodes nespokojen palácem hasmoneovským, dal vystavěti nový palác královský v horním městě[2]) z mramoru a zlata. Nádherné stropy sloupy podpíraly místností schopných pojmouti veliké množství lidí. Tři věže Hippikus, Fasael a Mariamme vévodily paláci a přezíraly celou severozápadní část města. Celý ten komplex budov obklopen byl zelení zahrad, svlažovaných vodními struhami a zdobených uměleckými nádržkami a vodotrysky. Na blízku stály věže pro chov divokých holubů.[3]) Tak časem se stalo, že v lesku vyzdobených paláců zanikal chrám Zorobabelův. Proto Herodes, aby se zavděčil národu

[1]) Star. 15, 9, 5.
[2]) ib. 15, 9, 3.
[3]) V. Ž. 5, 4, 4.

a zůstavil po sobě nesmrtelné dílo, ujal se jeho přestavby. Poněvadž však židé se obávali, že stavba pro nedostatek peněz nebude nikdy dokončena, svolil k tomu, aby se stavělo pouze po částech, tak že bohoslužba nebyla vůbec přerušena. R. 18. svého kralování,[1]) když všecek potřebný materiál byl připraven, kázal nádvoří chrámové značně zvětšiti novými násypy a podezdívkami. Za devět a půl roku dílo bylo v hlavních rysech dokončeno a skýtalo pohádkový pohled. Nad strmým údolím josafatským ze skály vystupovala čtyři řecká sloupořadí, z nichž to, které na jižní straně leželo, bylo vyzdobeno mohutnými sloupy korintskými a zváno síní Šalomounovou. Z rozsáhlého nádvoří pohanů vystupovalo poněkud vyšší nádvoří židovské a z něho opět výše postavené nádvoří kněžské. V něm zvedaly se stupňovitě budovy přilehlé k svatostánku, tak že velesvatyně tvořila jakýsi vysoký střed, kolem něhož kupily se vždy nižší a nižší budovy určené pro kněží a levity. Na severní straně tvrz Antonia ovládala celé nádvoří. A všechno to vystavěno bylo „z kamenů bílých a tvrdých“[2]) a bohatě ozdobeno zlatem. Byl chrám jerusalemský jednou z nejkrásnějších staveb té doby. Již tyto dvě stavby, palác královský a chrám, byly s to, získati Herodovi nesmrtelné jméno. Ale Herodes, aby do sídelního města přilákal co nejvíce vzdělaných Řeků a Římanů, vystavěl divadlo, amfiteatra hippodroma s velikým nákladem zařídil čtyřleté hry, jež se potkaly s nadšením u cizinců, „ale domácím byly zjevným porušením mravů“.[3]) Nenabyly u židů nikdy obliby, poněvadž bylo v nich mrháno životem lidí a zvířat.

Tak Herodes dal novou tvář svému sídelnímu městu a novými stavbami učinil z Jerusaléma místo, kam přicházelo hojně cizinců obdivovat se jeho stavbám. Příslovím se stalo, že kdo neviděl staveb Herodových, nepoznal, co je pěkného.

Za letní sídlo zvolil si Jericho a vystavěl v něm královskou villu, kterou z úcty k matce nazval jejím jménem Kypros. Šedesát stadií od Jerusaléma, na místě, kde své pronásledovatele Parthy porazil, když prchal do Alexandrie, zbudoval na strmém pahorku tvrz Herodeion a opatřil ji královskými komnatami, zařízenými s všemožným přepychem. Aby lid udržel „v šachu“, stavěl po celé říši pevnosti a dával jim jména členů své rodiny. Tak nově zřízeny tvrze Antipatris, Fasaelis, Alexandreion a Hyrkania, opraveny Machärus a Masaia.

Aby svou úctu k Římanům dal na jevo, proměnil věž Stratonovu ve velkolepý přístav Caesareu, který se směle mohl měřiti s athenským Pireem. Dvě veliké hráze vrženy hluboko do moře, aby chránily lodi. Byly opatřeny věžemi a upraveny pro procházky. Město vystavěl z bílého mramoru a ozdobil chrámem zasvěceným Caesarovi a na pobřeží rozsáhlým amfitheatrem.[4])

Samaří, Janem Hyrkánem zničené, povstalo znovu ze ssutin v královské nádheře. Herodes je uměním řecko-římským ozdobil a Sebaste (Augusta) k poctě císařově nazval. Z celé jeho slávy zbylo do dnešního dne 16 mohutných sloupů, které vyčnívají z hojných trosek.[5]) Nad prameny jordánskými vystavěl nad jeskyní Panovou na strmé skále chrám zasvěcený

[1]) Star. 15, 11, 1.
[2]) ib. 15, 11, 3.
[3]) ib. 15, 8, 1.
[4]) Star. 15, 9, 6.
[5]) Müller-Žák: Svatá země. Praha.

kultu císařskému.[1]) Správně praví Flavius, že „celkem nebylo vhodného místa v království, jež by zanechal beze stop úcty k Caesarovi“[2]). Kde jen mohl, na jevo dával své přátelství k Římu, a to netoliko ve své říši, ale i za hranicemi. Tam hledal podporu pro sebe a zároveň svoji slávu. „Ostatně k jeho velkomyslnosti nemálo přispěla bázeň před nenávistí.[3]) Tak se stalo, že kdekoliv jen o přispění byl požádán, ba mnohdy pouze z vlastního popudu znovuzřizoval nákladné chrámy, umělecké vítězné oblouky a sloupořadí. Měst, která podporoval, skorem ani vypočítati nelze. Nikopolis, Antiochie, Chios, Askalon, Damašek, ba i Atheny a Lacedemon nalezly v něm svého příznivce. Tak se stalo, že „větším byl dobrodincem měst než ti, kdož byli jejich pány.“[4])

Ale tento luxus, který si za hranicemi dovoloval, byl na úkor vlastní jeho země. Čím více nabýval obliby a slávy mimo svou vlast, tím více zarážela ho nepřízeň, již mu naje vodávali židé. A příčinou té nepřízně u značné části bylo také to, že Herodes příliš přál helleenistické kultuře. Vždyť královský palác byl vystavěn ve slohu řeckém a jeho zařízení vyhovovalo požadavkům bohatých patriciů římských a řeckých. Vnitřní chrám sice byl ušetřen forem pohanských, ale už ve vnitřním nádvoří a sloupořadí vnějšího dvora uplatnil se vliv nové kultury. Nad to zařizování divadel a čtyřročních her k poctě císařově bylo úplně proti mravu židovskému. Kromě toho Herodes obklopil se řeckými literáty a činil je svými rádci. Mezi nejvýznačnější náleží Mikuláš Damascenský, vysoce vzdělaný i v přírodních vědách, bratr jeho Ptolomaeus, pak Andromachus a Gemellus, vychovatel syna Herodova Alexandra a zlověstný Lacedemoňan Eurykles, který, nezpůsobil-li, tedy aspoň mnohým přispěl k roztržce Herodově s jeho syny, a tak z velké části zavinil domácí boje, jež tvoří poslední a nejsmutnější periodu vlády Herodovy.

Poslední boje rodinné a Herodova smrt.

Herodes měl četnou rodinu. Josephus jmenuje ve Star. XVII, 1, 3, deset manželek, z nichž devět po smrti Mariamme měl současně. Doris, první jeho žena, byla zapuzena i se svým synem Antipatrem „k vůli synům Mariamme“[5]) a Antipatrovi bylo dovoleno přicházeti do Jerusalema „pouze ve dni sváteční“[6]). S druhou manželkou Mariamme z rodu Hyrkánova měl syny Alexandra a Aristobula a dvě dcery. Po její smrti pojal za choť dceru egyptského kněze Simona, nazývanou stejně Mariamme. Ta mu dala syna Heroda. Z ostatních Samaritánka Malthaké porodila mu Archelaa a Antipu a jerusalémská Kleopatra Filippa.

Smrtí Mariamme hasmonejské změnily se úplně domácí poměry na dvoře Herodově. Zdálo se sice, že vzájemná nenávist Idumejců a Hasmoneovců vychladne vyhlazením rodu Hyrkánova, ale nebylo tomu tak. Když se Alexander a Aristobul vrátili z Říma, Salome nalezla v nich nové terče té nenávisti, kterou pronásledovala jejich matku. A svou

[1]) Star. 15, 10, 3.
[2]) V. Ž. 1, 21, 4.
[3]) ib. 1, 21, 12.
[4]) ibid.
[5]) V. Ž. 1, 22, 1.
[6]) ibid.

nepřízeň nedovedla ani tehdy udržeti na uzdě, když Aristobul oženil se s její dcerou Berenike. Alexandrovi byla vybrána za choť Glafyra, dcera kappadockého krále Archelaa. Bratří nemohli nikdy zapomenouti Salome vraždu své matky a stali se tak „dědici matčiny nenávisti“[1]). Než nevýhoda byla na jejich straně. Oba byli mladíky nezkušenými a neschopnými k tajnému boji, jaký vedla Salome. Ba neuměli si ani vybrati svých důvěrníků. Nerozvážně a veřejně počali vystupovati proti Idumejcům, nedbajíce ani toho, že Bereniké, manželka Aristobulova, je jejich zrádkyní. Salome a Feroras obklíčili je svými stvůrami a nad to také tehdy už počal pracovati za svým cílem „lstivý“ Antipater. Spojil se s Idumejci a dosáhl toho, že byl povolán zpět ke dvoru Herodovu, aby byl protiváhou obou bratří. Herodes chtěl jim ukázati, že nemají ještě vládu ve svých rukou, ale že jeho nástupcem může býti místo nich Antipater. A tak když už všechno bylo připraveno, skříženy byly první zbraně: Antipater staví se přítelem Alexandrovým, popuzuje jich proti otci, jejich slova sebe nevinnější svým způsobem zbarvená donáší Herodovi a při tom se na oko brání. Berenike uražena Glafyrou, honosí se svým královským rodem, stěžuje si Salome. Za to Alexander je obviněn, že se uchází vší mocí o korunu. Jeho služebnictvo je vyslýcháno na mučidlech. Osočování dosahuje takové výše, že „jako zuřivostí zachváceni“ [2]) i největší přátelé navzájem se obviňují. „A tresty byly rychleji vykonávány než dokazována vina.“[3]) A výsledek všeho toho: Alexander uvržen byl do okovů a jen diplomatickému zakročení jeho tchána krále Archelaa podařilo se smířiti zetě s Herodem jako už dříve totéž se podařilo Augustovi, když Herodes obžaloval v Římě oba své syny z velezrady.

Než takové smíření znamenalo klid pouze dočasný. Nové mraky už se kupily na obzoru a věstily novou bouři. Eurykles z Lacedemonu „člověk ničemný, oddaný rozmařilosti a pochlebnictví,“[4]) jeden z řeckých litteratů na dvoře jerusalemském, podplacen Antipatrem, stal se na oko přítelem Alexandrovým, a když vnikl ve všechny jeho i tajné myšlenky, udal ho u Heroda, „jenž byl posluchačem pomluv velmi pozorným.“[5]) A král, v němž stačilo vznítiti jiskru, aby byl brzy rozdmýchán veliký požár, uvěřil, že ve svých synech má největší nepřátele a požádal Augusta o dovolení, oba syny potrestati smrtí, poněvadž usilují o jeho život. Oktavian mu sice své svolení dal, ale radil mu syny postaviti před rozhodčí soud. Herodes poslechl a ustanovil soud v Bejrutě, a tam vášnivou řečí obvinil Alexandra a Aristobula před 150 přísedícími Římany, Řeky a Židy z pokusu otcovraždy. Za důkaz sloužily výpovědi dvou členů tělesné stráže vyslýchaných na skřipci a podvržený dopis Alexandrův prozrazující, že oba bratři smluvili se s velitelem tvrze Alexandreionu, aby jim tvrz vydal. A když Herodes se tázal po nálezu soudců „první Volusius (prokurator Syrie) pronesl neblahý rozsudek a po něm všichni odsuzovali mladíky k smrti, jedni z pochlebenství, druzí z nenávisti k Herodovi, nikdo však ze spravedlivého rozhořčení.“[6]) Vrah matky stal se i vrahem synů. — Alexander a Aristobul byli za nedlouhý čas zardoušeni v Sebasté r. 7. př. Kr.

---

[1]) V. Ž. 1, 23, 1.
[2]) Star. 16, 8, 5.
[3]) V. Ž. 1, 24, 8.
[4]) Star. 16, 10, 1.
[5]) V. Ž. 1, 26, 5.
[6]) ib. 1, 27, 3.

Idumejci už neměli nikoho, kdo by byl předmětem jejich úkladů. Ale klid nenastal. Rodina rozvířená a jakoby spita prolitou krví, nedovedla a nemohla také požívati míru. Antipater, který takovým způsobem stal se korunním princem dle našeho „obklopil otce nejnižší zvrhlostí a mstivostí.“[1]) Herodes byl mu živ příliš dlouho. Nechtělo se mu čekati na jeho smrt. Proto se pokusil získati si přízně lidu, ale „v lidu zakořeněna byla proti němu nenávist.“[2]) Vždyť všichni dobře věděli, že on je vlastně vinen smrtí obou bratří, na něž lid přenesl všechnu svou lásku, jako na krev z krve židovské, aspoň po matce. Tak odmítnut lidem, hledal spojence v rodině Herodově. A nalezl.

Herodes rozhněval se s bratrem Ferorou k vůli jeho manželce, že se s farisei proti němu spojila. V hněvu snadno se sází semeno vraždy. To dobře věděl Antipater a smluvil se s Ferorou, že dají Heroda otráviti a zmocní se vlády. Než zatím Antipater poslán byl do Říma, aby se představil jako dědic koruny královské Augustovi. V jeho nepřítomnosti neočekávaně poměry se změnily v jeho neprospěch. Herodes smířil se se svým bratrem, ale ten brzy zemřel. Pronesla se pověst, že byl otráven. Nastalo nové vyšetřování, neboť Herodes tušil, že jed byl vlastně uchystán pro něho. Choť Ferorova konečně doznala, že obdržela od svého muže k uschování jed, poslaný Antipatrem, ale že jed ten byl na rozkaz Ferorův už před jeho smrtí vsypán do ohně. A právě, když celá zvrhlost a ničemnost Antipatrova vycházela na jevo, došel od něho z Říma nový jed. To byl důkaz usvědčující. Herodes, pokud mohl, laskavými slovy pozval Antipatra domů. A nic netušící Antipater se vrátil. Byl zajat a spoután a k Augustovi poslána žádost za dovolení usmrtit třetího syna, tentokráte spravedlivě.

Mezitím upadl Herodes do těžké nemoci, která se zdála býti smrtelnou. Jakmile o tom zpráva se roznesla, dva rabínové popudili své učedníky, aby shodili zlatého orla, jejž dal Herodes vztýčiti nad branou chrámovou, „ježto se nesluší, aby v chrámě byly obrazy tváře živé.“[3]) Když se o tom dověděl král, s energií, jež ho neopustila ani v poslední okamžiky života, kázal účastníky této akce na hranici upáliti a jiné popraviti. Ale přece poznal, s jakou dychtivostí čeká lid na jeho smrt.

Zanevřel na všechny a odejel svou nemoc léčiti do sirnatých lázní v Kallirhve. Avšak toto léčení jeho tělo nesneslo, a proto se vrátil do Jericha, aby tam strávil poslední okamžiky svého života. Nemoc jeho se horšila. Otékající vnitřnosti, hnijící svalstvo, stálá křeč a tělo rozežírané červy, působilo mu hrozné bolesti. K této trýzni tělesné přistoupila trýzeň duševní, když viděl, že z jeho smrti spíše všeobecná radost vzejde než zármutek. Ale aby přece byl národem oplakáván, kázal v jerišském hippodromu uzavříti čelné židovské muže a Salome zapřísáhal, aby je dala ihned po jeho smrti šípy postříleti. Přece však dostalo se Herodovi toho zadostučinění, že ještě před smrtí došlo dovolení k smrti Antipatrově. Tak viděl ještě smrt syna, který mu způsobil nejtrpčí okamžiky v životě.

Po pěti dnech sám zemřel, jsa starcem asi 70letým. Salome nesplnila poslední krvelačné jeho přání a otevřela hippodrom a rozkázala shromážděným vrátiti se domů. Když roznesla se zpráva o smrti idumejského tyrana, oddechl si celý národ, ba i ti, kdož byli Herodovými přáteli. Snad

[1]) Star. 17, 1, 1.
[2]) ibid.
[3]) V. Ž. 1, 33, 2.

jediné námezdné vojsko, bylo mu přítelem za plat sice, ale přece věrným. Ve své závěti Herodes určil každému vojínu odměnu, a tak i vojsko místo v nářek vypuklo v jásot.

V poslední vůli ustanovil Archelaa svým nástupcem, Antippu tetrarchou Galilee a Peree, Filippa tetrarchou Trachonitidy a přilehlého území Gaulanitidy, Batanee, Paniady.

Zemřel lhostejný svým a nenáviděn lidem. Pohřben byl s královskou nádherou ve tvrzi Herodeioně v roce 4. př. Kr.

* * *

Herodes byl těla otužilého, hbitého a schopného čeliti velkým námahám a pracím. Lovcem, jak Flavius vypravuje, byl vždy nejlepším. Obavu budil jako nejzručnější kopinník a obezřetný lukostřelec. V boji nikdo se mu nemohl postaviti. (V. Ž. 1, 21, 13.)

A ta houževnatost, která charakterisuje jeho tělo, je význačným rysem i jeho ducha. Nelekal se nebezpečí, ba spíše je vyhledával a svůj úmysl dovedl provést přes všechny překážky, ať byly druhu jakéhokoliv. Střední cesty neznal, jako vůbec neznal mírnosti. Všechno v něm bylo neobyčejné, extremní ve zlém i dobrém. Římanům otrokem, poddaným tyranem, ctižádostivý nejvyšší měrou a nevybíravý v prostředcích. Celý jeho charakter plně se jeví v lásce k Mariamme. Až k šílenství stupňovaná vášeň je schopna vraždit ženu nejvíc milovanou, třebas by věděla, že vlastně sama sebe ničí. Myšlenka, že by někdo mohl vedle něho pomýšleti na korunu, je mu nesnesitelnou. Pouhé podezření na někoho má v zápětí vyšetřování, v němž není šetřeno ani nevinných; k vůli jednomu je jich ničeno a mučeno na sta. Ať přítel či nepřítel, syn nebo bratr, všichni padají za obět zaslepené krvelačnosti. Chceme-li Heroda jen poněkud vysvětlit, omluvit ho nelze — možno poukázati na Salome, jeho sestru. Snad nikdy neznaly dějiny takového bratra a takovou sestru. Tytéž vlastnosti u obou, tatáž zloba, ale modifikována pohlavím. Ve spoustě zločinů a vražd, kterých ani spočísti nelze, nesmí nás překvapiti, že Flavius se nezmiňuje o pobití novorozeňátek betlemských. To byla jen krůpěj v krvavé řece.

A přece na druhé straně Herodes jako vládce, ač za tak smutných pro sebe poměrů, vládu nastoupil, přes všechnu nevraživost a nepřátelství svého národa dovedl povznésti svou říši na takový stupeň rozkvětu, jak jen tehdy vůbec bylo možno. Jako vládce byl vskutku velikým, ale ovšem svým způsobem. Vše v něm vysvětlit, celou jeho duši prostudovat je skorem nemožno. Je záhadou psychologickou, hodnou péra Shakespearova.

„Zázraky Kristovy nedokazují toliko, že náboženství od něho hlásané jest pravdivo, ale náležejí také k samému obsahu náboženství, jeho jsouce doplňkem. Neboť v náboženství nestačí pouhá slova, kterými se hlásá; jim odpovídají skutky, jež musí býti v náboženství nadpřirozeném vedle přirozených nadpřirozené.“ Dr. Eug. Kadeřávek.

⚜ ⚜ ⚜

„Jednoduchost jest známkou pravdy.“ Boerhaave.

⚜ ⚜ ⚜

T. Loprais (Ol.):

Liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Gospodu pomolimsja !

Pod názvem „liturgie" rozumí se v církvi východní obřady mše sv. Svým původem pocházejí od apoštola Jakuba, příbuzného Páně a prvého biskupa jerusalemského. Původní forma byla upravena pro potřebu věřícího lidu sv. Basiliem Vel., tato pak sv. Janem Zlatoústým. Nyní v církvi řecko-slovanské, jak u sjednocených, tak i u rozkolných se užívá tří liturgií: liturgie sv. Basilia Vel., sv. Jana Zlatoústého a liturgie Předsvěcených.

Liturgie sv. Basilia Vel. jest příliš obšírná a slouží se jen desetkrát v roce: o nedělích Velikého postu (kromě neděle květné), na zelený čtvrtek, bílou sobotu, ve svatvečer hodu Vánočního a Zjevení Páně a konečně na Nový rok, kterýžto den jest zasvěcen sv. Basiliu Vel. — Liturgie Předsvěcených koná se jen ve středy a pátky Velikého postu, v pondělí, úterý a ve středu pašijového týdnu, ve svátek 40 mučeníků a sv. Charalampida, mučeníka. Řekové ji připisují papeži Řehoři Vel. V ostatní dny a svátky se slouží liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Dříve nežli přistoupíme k vylíčení vlastní liturgie sv. Jana Zlatoústého, třeba se poněkud seznámiti s chrámem východní církve. Ikonostasem (stěna obrazová) jest rozdělen vnitřek chrámu na dvě části: oltář (presbytář) a loď. Do oltáře mají přístup jen kněží. Uprostřed oltáře jest svatý prestol — náš hlavní oltář, který si zachoval svoji původní podobu stolu. Na prestolu jest prostřeno antimensium — korporále. Jest to hedvábný šat, ozdobený obyčejně obrazem „Pohřbu Páně" nebo „Nástrojů umučení Páně" a opatřený na rubu ostatky svatých. V chrámech neposvěcených zastává úkol přenosného oltáře. Na svatém prestolu bývá kříž, kniha evangelií a diptychy — desky se seznamem živých a zemřelých k mešnímu „memento". V severní části oltáře jest kredence — žertvenník, obětní stůl, na němž se připravují obětní chleby — prosfory, naše hostie. V chrámech biskupských bývá za prestolem umístěno křeslo pro biskupa, Na jižní straně oltáře jest sakristie. Ikonostas stojící na rozhraní oltáře a lodi, jest stěna, která bývá ozdobena obrazy Spasitele, Panny Marie a j. Ve větších chrámech má trojí průchod s dveřmi: „královská brána", „severní a jižní dvéře". Před „královskou branou" staví se ambona — větší pult ke čtení epištoly a evangelia. Naproti u stěn jsou „klirosy" — lavice — pro zpěváky. U pravé klirosy stává analogion — menší pult. Prostor před „královskou branou" bývá výše o několik schodů než ostatní prostor lodi a nazývá se „soleja".

Liturgie sv. Jana Zlatoústého skládá se ze tří hlavních částí: proskomidie, lit. katechumenů a lit. věřících. V celé liturgii jest zobrazen pozemský život Ježíše Krista. Proskomidie znázorňuje narození a utrpení Páně, liturgie katechumenů jeho učení, zázraky a liturgie věřících jeho poslední večeři, slavné vzkříšení a na nebe vstoupení.

Prameny: Dr. Fr. Krásl, Sv. Prokop, Praha, 1895.
Velegradskij Věstnik, g. II. n. 1—3.
Maximilianus. princ. Sax. Missa Graeca, 1898.
Maximilianus princ. Sax. Praelectiones de Liturgiis Orientalibus I, 1908.
Dr. Ferd. Knie, Russisch-Schismatische Kirche, Graz 1894.

Kněz východního obřadu maje konati božské Tajemství, jest povinen se všemi se smířiti, své srdce před špatnými myšlenkami střežiti, býti od večera zdrženlivým, střízlivým a lačným. Když se přiblíží určená doba pro bohoslužbu, jde do chrámu, před ikonostasem vykoná přípravnou modlitbu, v sakristii se obleče s jáhnem v bohoslužebná roucha a u kredence si umyje ruce.

Proskomidie.

Připravují se dary obětní.

Kněz s jáhnem stane u kredence, béře do levé ruky prosforu,[1]) do pravé pak posvátné kopí — nůž na obě strany broušený s rukojetí podoby kříže. Poznamenav prosforu kopím třikráte znamením sv. kříže, bodne do ni v pravo, v levo, nahoře, dole a uřízne na pravé straně částici, která má představovati Ježíše Krista. Z ostatních prosfor odnímá po částici na počest přesvaté Bohorodice, svatých, živých a zemřelých. — Počet prosfor není přesně vymezen. Obyčejně se jich užívá 5, u starobřadců 7; možno také použíti jen jedné. U sjednocených mívají již z prosfor připraveny částice — agnec. Do kalicha se nalévá víno a voda. Když již jsou obětní dary připraveny, přikrývá je kněz 3 hedvábnými a brokátovými rouchy (vély) a okouří je. Jáhen pak okuřuje dary, obětní stůl, oltář a celý chrám.

Liturgie katechumenů.

Kněz s jáhnem postaví se před prestol a tiše se modlí. Jáhen poprosiv kněze o požehnání, jde na soleju a zastaviv se před královskou branou, dí: „Požehnej, Pane!“ Kněz odpovídá: „Blahoslaveno budiž království Otce i Syna i Ducha svatého“.

Jáhen se na to modlí „velkou ekteniji“. Jest to řada ektenijí (modliteb), v nichž prosí za pokoj z nebes, za spásu duší, za pokoj celého světa, za blaho a sjednocení všech svatých církví božích, za sv. Otce, arcibiskupa, kněze a lid, za císaře, jeho dvůr a vojsko, za pokoření nepřátel, za město N. a celou krajinu, za příznivé počasí, úrodu a mír, za plavce, cestující, nemocné a zajatce, za ochranu před nouzí, hněvem a nebezpečenstvím. Po každé ekteniji chor odpovídá: „Pane, smiluj se!“ Po „velké ekteniji“ chor zpívá tři antifony, mezi nimiž jáhen pronáší ektenije zvané „malé“, v nichž vzývá Marii Pannu a odporoučí sebe a věřící Ježíši Kristu. Druhá antifona končí dogmatickým hymnem císaře Justiniána k Ježíši Kristu „Jednorozený Synu a Slovo Boží . . .“ Na konci třetí antifony koná se „malý vchod“. Kněz, jejž předchází jáhen s evangeliem, vychází z oltáře severními dveřmi a po vykonané modlitbě vrací se zpět. „Malý vchod“ připomíná veřejné vystoupení Ježíše Krista po jeho křtu v řece Jordánu. Proto zpěváci, když kněz vchází do oltáře, zpívají: „Pojďte, klánějme se a padněme před Kristem!“ a odpovídá se: „Spasiž nás, Synu Boží, ve Svatých podivuhodný, pějící Tobě: alleluja, alleluja, alleluja“.

Po skončení „malého vchodu“ pěje se Trisagion — Trisojatyj: „Svatý Bože, Svatý silný, Svatý nesmrtelný, smiluj se nad námi“. Psalomščík

[1]) Prosfora je pšeničný, kvašený chléb, na jehož horní části jest zobrazen kříž s písmenami ve formě:

Písmena značí: J. Kr. vítězí.

— žalmista — vyjde s knihou epištol před sv. dveře a čte prokimen — graduale; bývá to verš obyčejně vyňatý z některého žalmu a přiléhající ke svátku. Připojí hned epištolu. Jáhen okouří prestol, oltář a kněze, od něhož přijme požehnání, a čte u analogia neb ambony sv. evangelium. Po evangeliu pronáší jáhen ekteniji zvanou „sugubaja" — úsilovná. Na ektenije jednotlivé sbor odpovídá: „Pane, smiluj se!" Na konec modlí se ekteniji za katechumeny a vybízí je, aby se z chrámu vzdálili: „Katechumeni vyjděte ven, katechumeni vyjděte ven, neostaň nikdo z katechumenů zde . . . !"

Liturgie věřících.

Jáhen obrátí se k lidu a poukázav na důležitost posvátného úkonu, vyzývá jej k vroucí modlitbě slovy: „Věřící opět a opět modleme se k Pánu". Modlí se pak dvě krátké ektenije za věřící. Kněz zatím čte tiše modlitby a na konec hlasitě dí: „Neboť Tobě náleží všecka sláva, čest a klanění, Otci i Synu i Duchu svatému, nyní i vždycky až na věky věkův". Otevře se královská brána a zpěváci pějí krásný chvalozpěv cherubínů: [1]) „Cherubíny tajemně představujíce a oživující Trojici trojsvatou píseň pějíce, vše nyní světské odložme péče, abychom krále všech pozdvihli andělskými řády neviditelně se slávou provázeného. Alleluja, alleluja, alleluja". Za tohoto zpěvu koná se po okuřování, jež tentokráte vykonává sám kněz, „velký vchod". Kněz nese kalich s vínem, jáhen na hlavě diskos — paténa větších rozměrů s podstavcem — s obětními dary, v ruce pak kaditelnici. Nese se před nimi hořící svíce. Cestou se modlí a jdou tak jako při „malém vchodu". „Velký vchod" připomíná cestu Ježíše Krista s křížem na Golgothu.

Královská brána se zastře oponou a věřící lid se počne připravovati na posvěcení obětních darů. Jáhen se modlí ekteniji, ve které připomíná Pánu „předložené drahocenné dary", aby je přijal jako oběť věřících. Pak přidává prosebné ektenije „za zbavení všeliké tísně, hněvu a nouze", aby věřící „celý den ztrávili svatě, pokojně a bez hříchu". Prosí „za anděle pokoje", za „odpuštění hříchů, aby lidé ostatní čas života v pokoji a pokání skončili". Po každé ekteniji odpovídá chor: „Dejž, ó Pane!" Lid i kněz modlí se vyznání víry — symbolum Nicaenum. Když se lid vyznáním víry připravil k uvažování o tajemství Nej. Eucharistie, má státi se zvláštní pozorností a zbožností. Proto jáhen provolává: „Stůjmež důstojně, stůjmež s bázní, pozor mějme, v pokoji přinesme svatou oběť". Kněz zapěv: „Vzhůru srdce" a ostatní, skloní se a tiše se modlí prefaci. Sbor na to zpívá: „Svatý, svatý, svatý Hospodin zástupů; plná jsou nebesa a země slávy Tvé, hosanna na výsostech; požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, hosanna na výsostech".

Nadešel okamžik posvěcení darů. Kněz skloní hlavu, pozdvihne zbožně pravou ruku, požehná posvátný chléb na disku a dí hlasitě: „Vezměte, jezte, to jest tělo mé, kteréž za vás lámáno jest na odpuštění hříchů". Ukáže na kalich s vínem a dí hlasitě: „Pijte z toho všichni, to jest krev má nového zákona, která se za vás a za mnohé vylévá na odpuštění hříchů". Posvěcení po zvednutí obětních darů končí slovy: „Tvoje z Tvého Tobě přinášíme ve všem a za vše", načež sbor odpovídá: „Tobě pějeme chválu, Tobě blahořečíme, Tobě děkujeme, Pane, a modlíme se k Tobě, Bože

[1]) Zpěv cherubínů odpovídá našemu „offertoriu" a zpívá se po celou dobu obětování.

náš". Kněz se modlí epiklesi: „I přinášejíce Tobě tuto případnou a nekrvavou službu, prosíme, modlíme se a žádáme: sešli svého Ducha svatého na nás a na tyto předložené dary". Hluboce se s jáhnem skloní před svatým prestolem a říkají třikráte šeptem: „Pane, buď milostiv mně hříšnému!" Jáhen skloniv hlavu ukazuje koncem oraru (štola) na svatý chléb a dí tiše: „Požehnej, Pane, svatý chléb". Kněz stoje zpříma znamená svatý chléb třikráte křížem a praví: „A učiň chléb tento drahocenným tělem Krista Tvého". Jáhen po slově „Amen" ukazuje na svatý kalich a dí: „Požehnej, pane, posvátný kalich". Kněz žehnaje říká: „A co v kalichu tomto, učiň drahocennou krví Krista Tvého", Po slově „Amen" ukazuje jáhen na obě svaté způsoby a praví: „Žehnej, pane, oboje". Kněz obé žehnaje, dí: „Proměniv (je) Duchem svým svatým". Jáhen odpovídá: „Amen, amen, amen", načež oba pokleknou.

Kněz vzpomíná všech svatých Starého a Nového Zákona, zejména přesvaté Bohorodičky. Sbor pěje: „Jest vpravdě důstojno blahoslaviti Tebe, Bohorodičku . . ." Zatím kněz tiše se modlí za živé a zemřelé, za biskupy a duchovenstvo, za katolickou církev, císaře a hlasitě za římského papeže. Jáhen se postaví před královskou bránu a pronáší prosby, na které lid odpovídá: „Pane, smiluj se" a „Dejž, ó Pane". Načež se kněz modlí, aby lidumilný Bůh přijal posvěcené Dary na svůj nebeský oltář a aby seslal Ducha sv. k důstojnému sv. přijímání. Následuje prosebná ektenije a modlitba Páně, kterou se modlí buď lid anebo jeden z choru.

Po krátké přípravě k sv. přijímání jest pozdvihování sv. Darů. Kněz a jáhen se jim klaní se slovy: „Bože, očisť mne hříšného a smiluj se nade mnou". Na to pozdvihuje sv. chléb se slovy: „Svaté svatým". Věřící lid se klaní pobožně.

Královská brána se uzavře, záclony se spustí, neboť nadešla doba, kdy přisluhující mají přijímati. Sbor zpívá píseň k sv. přijímání — kinonikon, zapričastnik. Kněz rozdělí sv. chléb na 4 části. Jednu vloží do kalicha s Nejsv. Krví, druhou přijímá s jáhnem a ostatní jsou pro věřící. Každý z přisluhujících drže v rukou svou částici Těla Páně, přijímá s bázní a všelikou úctou. Pak přijímají Nej. Krev, nejprve kněz třemi doušky a pak jáhen.

Zatím ti z lidu, kteří chtějí přistoupiti k sv. přijímání, líbají svaté obrazy na ikonostase a klaní se ostatním, aby mohli přistoupiti k sv. přijímání. Kněz dává do kalicha s Nej. Krví částky určené pro přijímající, rozdrobiv je napřed tak, aby vystačily pro všechny. Královská brána se otevře, jáhen u brány pozvedne kalich a ukazuje jej lidu se slovy: „S bázní boží, věrou a láskou přistupte sem", načež sbor odpovídá: „Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně; Hospodin Bůh i zjevil se nám". Lid přistupuje jeden za druhým, klaní se s všelikou skroušeností a bázní, maje při tom ruce křížem na prsou přeložené. Kněz lžicí — kochlear — stojícím podává částice Těla Páně namočené v Nej. Krvi. Každému po sv. přijímání utírá ústa ubrusem, načež přijímající políbí kalich a pokloniv se hluboko odchází.

Když byl kněz všem podal, postaví se ve sv. dveřích, žehná lid a hlasitě se modlí: „Spasiž, Bože, lid svůj a požehnej dědictví svému". Vrátí se do oltáře, třikráte okouří sv. Dary a prestol. Pak se pokloní, vezme sv. kalich, postaví se v král. bráně, dává lidu tímto požehnání, při čemž dí hlasitě: „Vždycky, nyní i příště až na věky věkův". Sbor pěje: „Ať naplněna jsou ústa naše chválením Tebe, ó Pane, abychom opěvali slávu

Tvou, že jsi milostivě poskytl nám svaté Tvé božské, nesmrtelné a oživující tajiny . . .“

Liturgie se končí děkovnou ektenijí za účastenství na sv. Tajinách. Jáhen začíná zvoláním: „Povznesme se, přijavše božské, svaté, přečisté, nesmrtelné, nebeské a oživující strašné tajiny Kristovy, důstojně děkujme Pánu“. Následuje „zaamoonnaja molitva“. Kněz postaví se před král. bránu a pronáší ve jménu lidu modlitby za ochranu církve, císaře a všeho křesťanstva. Na to udílí lidu sv. požehnání se slovy: „Požehnání na vás dle milosti a lidumilnosti jeho vždycky, nyní i příště až na věky věkův.“

Propouští lid, modle se ke Kristu, aby na přímluvu přečisté Matky své a svatých se nad věřícími smiloval a je spasil. Sbor zpívá „mnogaja ljeta“ sv. otci, císaři, biskupu a všem křesťanům. Kněz dává lidu políbiti sv. kříž a tím se liturgie končí.

O. z Tepence (Ol.):

Z lyriky duchovní.

I.

Duše má, tekou tvé zahrady vůní?
Věnčeny stěny tvé lilijemi?
Čisty jsou hlubiny bezedných tůní?
Ozdob se kvítím! Jenž v nadhvězdnu trůní,
snáší se k zemi.

Duše má, rozžehni v srdci vše světla,
olejem z oliv je plň, ať hoří . . .
Vzhůru květ! jiskra by žhavá v něj vletla.
Svatý jde! Od oblak cesta Mu vzkvetla
bílých hvězd moři.

II.

Můj Milý přišel se sladkostí manny
a tichým mírem dých' mé do nivy,
vlil balsám na srdce mého rány,
chlad duše roznítil žár ohnivý
a sladký jeho lásky.

Můj Milý přišel s vůní sladkých chvílí,
mé city jejich toky zmámeny. . .
má duše — rosou skropený květ bílý . . .
Tmu duše osvítil žár plamenný
a sladký Jeho Krve . . .

Můj Milý přišel, Touha srdce žhavá
a v plody uzrály hned jeho sny,
mé duši ruka Jeho svatá dává
Chléb svatý, tajemný a bělostný
a sladký Jeho Těla . . .

Ot. Lhotský (Ol.):

Dvě říše.

(Zednářství a jeho poměr k církvi sv.)

Motto: Bože, kdož bude podobným Tobě? Nemlč, aniž se upokoj, Bože! Nebo hle, nepřátelé tvoji učinili hřmot, a ti, kdož Tě nenávidí, pozdvihli hlavy." Ž. 82, 2.—4.

Když lidstvo odpadlo hříchem od Boha, svého Stvořitele, rozdělilo se na dva tábory, dvě říše sobě protivné. Jedna bojuje pro pravdu a ctnost, druhá zase pro vše, co proti ctnosti a pravdě stojí. První tábor — toť království Boží na zemi, a kdo chce k němu náležeti, musí Bohu a Jeho Synu sloužiti: tábor druhý — říše satanova, pod jehož vládou a mocí nalézají se všichni, kdož po zlém příkladě vůdce svého a prarodičů věčnému zákonu Božímu vypovídají poslušnost. — V každém století bojovaly tyto dvě říše proti sobě zbraní rozmanitou, bojem různým, ne vždy se stejnou prudkostí a ohněm. V době nynější zdá se však, jakoby všichni ti, kdož věci zlé slouží, spojili se v šik jeden, aby spolu podnikali nejprudší útoky pod ochranou a pomocí oné velmi rozšířené a pevně organisované společnosti, jež se nazývá „zednářstvem". Již netají svých plánů, vzpírají se autoritě Boží; pracují již otevřeně a svobodně o zničení církve sv., a to proto, aby uzmuli národům křesťanským poklad, jejž jim přinesl sám Spasitel náš, Ježíš Kristus — svatou víru. Zednářství nabylo za půldruhého století většího rozsahu než se očekávalo, vetřelo se do všech vrstev společenských a počalo takovou mocí vládnouti, že už v mnohých státech má převahu.[1])

Sv. Otec Lev XIII. a jeho předchůdcové často ukazovali na nebezpečí, hrozící lidstvu od zmíněné sekty. A přece tohoto nepřítele katolíci tak málo znají. Není snad na celém světě společnosti, zřízení, jež je tak neznámo, či spíše chybně známo, jako je moderní zednářství. Vizme nejprve, jak je definují zednáři sami. První článek zřízení Vel. Východu ve Francii zní: „Zednářství, dle podstaty filantropická, filosofická a pokroková instituce, má za účel zkoumati pravdu, studium morálky a vy-

Prameny: Dr. Walther: Die Freimauererei. Vídeň 1910.
G. Pachtler S. J.: Der Götze der Humanität.
P. V. Sladomel: Svobodné zednářství.
Encyklika sv. Otce Lva XIII. Humanum genus.
Atheneum kapłańskie. Roč. I. 1909 str. 290. (Bisk. Pelczar.)
Časové úvahy. Roč. XIV., č. 9.
Bonifacius-Korrespondenz.

[1]) Slova Lva XIII. v enc. Humanum genus (24. dubna 1884).

konávání solidarity, bratrství. Pracuje o materielním a morálním zdokonalení, na intellektuelním a sociálním zlepšení pokolení lidského. Zásady její jsou: tolerance vůči jiným, vážnost a úcta před jinými a absolutní svoboda svědomí. Heslem jejím je: volnost, rovnost, bratrství!" Poněkud určitěji již vyjádřuje se br. Goblet d'Alviella, jenž praví: „Zednářství je společnost tajná, jež spojuje svobodné a čestné muže páskou bratrství, jež jest mocnější než všecky rozdíly povolání, strany, národnosti a náboženství." Nejlepší však definice zednářů samých[1]) je: „Zednářství je církev, proticírkev, protikatolicismus, církev druhá, církev haeresí, církev svobodné myšlenky oproti církvi katolické, typické, první, církvi dogmatismu a pravověrnosti."

Dělí se na množství ritů, spolků, kroužků. Zpravidla v každém státě je jedno nebo více zednářských centrál — Veleloží, Velkých Východů, jež jen přátelskými styky spojeny, jsou jinak úplně samostatné. Těmto podléhají lože. Členové jsou vespolek „bratřími", jimž v čele stojí mistr, jenž má k ruce dozorce, pokladníka, sekretáře, řečníka, ceremoniáře, bibliothekáře atd. U veleloží je zřízení totéž, tedy v čele stojí velmistr a jemu podřízeni jsou velký dozorce atd. V městech, kde není možno zříditi loži, bývají zednářské kroužky, v jichž čele stojí předseda. Ač různé vrchní úřady jsou od sebe úplně nezávislé, přece tvoří všichni zednáři jen jeden jediný řád. Jen podmínky, za jakých musí v té či oné zemi „pracovati" jsou různé. Velký Východ (Grand Orient) ve Francii zabývá se jen otázkami politickými, náboženskými a sociálními; system anglo-germanský žije jen pro život společenský a vzájemnou podporu členů. Třetí system — belgický — spojil obě zásady v jedno (dle zásady: Homo sum, nil humani a me alienum puto). Zednářstvo anglické má význam historický; dle něho zřízeno zednářství pevninské. Zednáři naši a němečtí, právě jako francouzští jsou nepřáteli katolíků. Není země na světě, kde by vedle církve katolické nevyvstala ze země lítá saň — zednářství.

U zednářů je celý počet různých stupňů. Některé vrchní úřady mají pod sebou jen tři různé stupně; jiné — starého skotského, původního ritu — mají stupňů 33. Tři první jsou jen symbolické, „nebeské", ostatní velestupně. Chce-li nějaký „profanní", cizí člověk vstoupiti do lože, musí najíti si aspoň dva mistry, kteří by zaň ručili. Pak „nabyv světla" poučováním mistra (resp. velmistra) přijat je do stupně učednického. Osvědčí-li se, stane se tovaryšem. Dokonalým zednářem stane se ve stupni třetím — mistrovském. Mistr může se státi úředníkem lože, ano i velelože. Pravidelná lože musí míti aspoň 7 mistrů, může míti i své čestné členy, své stálé hosty a dopisovatele, ovšem že též zednáře. „Práci" mají dle stupňů přesně rozdělenou. Vyšší stupně mají svá zvláštní jména, na př. v Belgii je „Consistorium" 32. stupně, „Tribunal" 31. stupeň a několik „Areopagů" 30. stupňů.

Za členy přijímáni jsou jen muži, dospělí, mající vyšší vzdělání. Synové zednářů, zvaní „Lowtons" mohou býti přijati o 18 letech. Peníze a bohatství se sice přímo nevyžadují, ale jsou podmíněny vysokými taxami přijímacími a vysokými příspěvky měsíčními. Zednářský časopis „Orient" (10. prosince 1910) píše o uherské lóži „Comenius", že zvýšila přijímací taxy a příspěvky. Poplatek za přijetí stanoven na 23—1000 K. Poplatek affiliační pro mistra 50 K, pro tovaryše 80 K a pro učedníka

[1]) Zed. časopis „Acacia" 1902 číslo 1.

100 K. Pravidelný měsíční příspěvek nejméně 10 K." Tím zamezují úplně přístup vrstvám chudším, ale přece hlásají, že jsou demokratickými. Pak jsou ještě jiné požadavky u různých loží různé. Tak u loží francouzských nesmí věřit v žádné dogma, jinde vyžaduje se víra v „Grand architekte de l'univers". Nejstarší lože měly víru v Boha a přijímaly katolíky, ale teprve tehdy, až zničily katolické Stuarty v Anglii a církev s nimi. Na pevnině podařilo se jim totéž ve Francii a Portugalsku, nyní pak obrací svou zuřivost proti katolickým vladařům v Rakousku, Španělsku a Belgii. Později nahraženo slovo Bůh „Velkým Budovatelem světa". Neurčili však, kdo jím jest ; proto může si každý zednář mysliti, koho chce a koho chtěl ; křesťan Nejsv. Trojici, žid svého Jahve, nevěrec přírodu nebo zednářství samo. Ve století 19. rozšířila se velice nevěra v ložích, takže Velký Východ francouzský r. 1877 (14. září) škrtl článek o víře v Boha a nahradil jej slovy : „Zásadou zednářství je úplná volnost myšlenek a svoboda lidstva." Totéž stalo se v Belgii. Velké Východy anglický, severo-americký, německý, italský nesvolily, leč jen na oko. Brzy po té doznal V. V. italský, že slova „Velký Stavitel světa" nezavírají v sobě žádné idee náboženské, a že je může každý nevěrec klidně přijat.

Zachovaly však lože ve svých ritech mnoho podobného s úkony církve sv. ; mají též úkony podobné sv. svátostem, aby vzniklo v učních přesvědčení, že zednářství má ráz křesťanský. Leč věci a úkony ty mají zcela jiný význam. Tak na př. krucifix značí loži pohřízenou ve smutek, obraz zmrtvýchvstání Páně značí osvobození lidstva zednářstvím atd. Krista Pána stavilo zednářství za vzor svým členům, považujíc Jej rouhavě za pouhého člověka, hájícího svou ideu ; podle zednářů pozdějších je Kristus Pán demokratem (Weishaupt), socialistou (Proudhon), jacobinem (Camille Demoulins), revolucionářem z Nazaretu (Hektor Ferarri), podvodníkem (Renan). Odvažují se Jej stavěti na roveň Budhovi, Mojžíšovi, Mohamedovi, Lutherovi, Kalvínovi atd. Oni to byli, kteří poručili Renanovi napsati hrozný jeho pamflet.

Nynější zednářstvo států katolických zabývá se hlavně jen otázkami politickými a náboženskými. Tento druh „práce" zavedl první Velký Východ francouzský, po něm zednářské vrchní úřady Rakousko-Uherska, Španělska, Portugalska (dnes už mají většinu „práce" hotovu), Belgie a také Velelože francouzské. Prohlédněme si počínání bratří francouzských, kteří slouží ostatním za vzor. Br. Hiram v „Acacii" (únor 1908 č. 62. str. 81—99) píše : „V zemích, kde vládne katolicismus, zabývá se zednářství politikou. Poněvadž totiž církev zabývá se politikou, je nutno, by totéž činila proticírkev. Církev katolická je nutně protivníkem zednářství, mezi nimi vládne úplná protiva . . . Zednářství je dnes v otevřeném boji proti církvi, ale jaké taktiky máme užíti? Máme katolíky zabíjeti, trápiti, věznit, jejich statky konfiskovati? To bychom ani nedovedli . . . . ." Hiram očekává větších výsledků z podporování modernistů : „Hleďte, ta pyšná církev se boří ! Vizte ten dogmatický boj mezi antiquisty a modernisty. Ještě je drží pohromadě bázeň před společným nepřítelem (zed.), ale brzy bude nenávist bratří nepřátelských větší než cit solidárnosti. Již volají po nás, již nám posílají své knihy, zítra již přijmou modernisti pohostinství „Acacie", aby dobojovali boj svůj. Náš dosavadní systém se vyplácí, jen dále tak ! . . . . ." Br. Quinet, professor Collège de France, napsal jejich program : „Není na

tom dosti, papeženství potlačovat, třeba je vykořenit, třeba je zneuctit, udusiti v blátě.“ Br. ‘ . Pelletan (27. list. 1904), francouzský ministr námořnictví píše : „Znáte naši politiku — je to boj s církví. Pracujeme vší silou proti církvi.“ Leč úsilí jejich je marné ! Církev Kristova nebojí se útoků běsnících vrahů zednářských, neustupuje před šiky ďábelskými a neustane s nimi bojovati. Zednářství o tom ví a proto jen proti církvi katolické obrací svou zbraň ; zednáři zavazují se proto, že nepřipustí k sobě při smrti kněze katolického. Civilní pohřby a krematoria, toť jejich dílo. Předmětem pak nejhroznějších útoků je každý papež, náměstek Kristův a ochránce lidstva, jemuž tolikrát od něho dostalo se výstrahy před zhoubou zednářstva. S protestanty spojuje je přátelství proto, že mají společného protivníka, církev sv., a společný boj proti ní. Proto je protestanti podporují, před zendáři bez boje ustupují. Ve všech zemích jsou pastoři členy loží ; nevěra zednářství je jim sympatickou, místo aby je odháněla. I židé jsou prý jejich přirození přátelé, proto je podporují a plní jejich řady. Jsou přijímáni od zed. jako raça, ne jako církev ; jsou nejvěrnějšími spojenci zed,. a mnohé vysoké úřady zednářské jsou obsazeny židy. — Jen proti kněžím katolickým a všemu lidu věřícímu obrací se nenávist zednářů. Zvláště na kněze řádové a z těch zase na Jesuity pohlíží jako na vrahy světové kultury. Chtějí kněze učinit neškodnými, ano dle možnosti dostati je do svých spolků. Již Vindice .‘ . r. 1838 dával bratřím .‘ . radu : Nejlepší dýkou, jež protkne srdce církve, je pohana ; proto k dílu až do konce ! Odlučte kněze od práce, od oltáře a ctnosti, vyplňte jeho čas a mysl něčím jiným ! Udělejte z něj lenocha, ctižádostivce, intriganta, vzpůrníka. Tak tisíckráte lépe vyplníte poslání své, aniž byste museli tisíce dýk otupiti na kostech několika bídníků !“ — „Chcete vyhubit tmáře a šiřitele pověry, zapusťte sítě své, ale ne do hlubin mořských, jako Bar Jona, nýbrž v sakristie, semináře, kláštery a vyvarujete-li se zbytečného spěchu, jistě lov váš bude bohatější než lov Šimonův.“ — Ďábelská to rada ! Kněze věrné prohlašují za tmáře, šiřitele pověry a vrahy lidstva i vlasti ! Ale o sobě tvrdí, že jsou organisací humanitní, ohniskem osvěty, školou ctnosti, kolébkou civilisace a pokroku, svazkem milovníků pravdy, protivníků pověry, tmářství a tyranie.“ Ta slova bleskotná představují nám zednáři ideálně, leč za nimi kryje se cíl jiný, zhoubný, pro náboženství i lidstvo vůbec.

Že má zednářství cíl jiný ukazuje již jeho organisace. Neboť proč by maçonerie skrývala tak pečlivě zásady své před lidmi „profanními“, proč má stupně nižší a vyšší, a před tím, kdo náleží zednářstvu symbolickému či nebeskému, odkrývá jen cíp tajemné roušky, takže jen hrstka nejvyšších zednářů zná cíl ? Proč žádají na členech přísahy, a to pod hrozbou smrti, zradí-li tajemství svěřené ? Proč ukrývá taje své pod různé symboly a fantastické allegorie, jež tak rozmanitě a mylně vykládá, by jen nižší nepoznali úplného „světla“. Není v tom nic divného, neboť tajemnost je mocnou zbraní zednářstva, čemuž pomáhá vyspělý symbolism a poučení ústní v lóžích, takže nenajdeš ani jedné knihy, kde by správně, jasně popsány byly všecky její zásady náboženské, mravní a politické. Že cílem jejich (tajným, vlastně utajovaným) je „zkáza oltáře a trůnu“ a panství nad lidstvem „bez předsudků a tyranie“, lze poznati z „práce“ jejich po dvě století a vyznání zednářů samých. Kdysi byli ostražitější, poněvadž úřady veřejné zakazovaly zakládání lóží a jejich „práci“. Proto též umístěn ve stanovách V. Východu francouzského článek

2. o víře ve „vel. Stavitele světa" a ochraně všeho náboženství. Chodili též kdysi zednáři do chrámů Páně, by tím klamali lid. Dnes se poměry mnohde změnily. Nevěra ohromně vzrostla, revoluce vítězí, zednářství nabylo práva veřejnosti všude (mimo Ruska a Rakouska), ano ono se dostalo k vládě ve Francii a Portugalsku. Tu tedy vystupuje někdy s hledím otevřeným na kolbiště a metá drze rukavici náboženství zvl. katolickému v tvář, neboť toho jedině se leká. „Ta hrozná válka mezi katolicismem a zednářstvím je boj na život a na smrt," řekl nedávno francouzský br. Desmons, „bez oddechu, bez milosti. Všude ,kde je černý člověk, najdou se i zednáři. Všude, kde ční k nebesům kříž na znamení vlády jeho, tam musí zavlát i prapor zednářství, znak svobody." Taková a podobná hesla zní celou Evropou i j. Čím je tedy zednářství, ne-li sektou protináboženskou, toužící po odstranění učení Kristova, po nahražení jeho kultem přírody, dychtící po zničení církve sv., by místo ní stalo se „církví" světovou?

Lev XIII. napsal ve své encyklice „Genus humanum" o zednářích: „Sekty této podstavou a příčinou je zločin a zráda." Těžké to obvinění, ale pravdivé. Sv. Alfons volal: „Tato sekta stane se jednou zkázou ne církve, ale států." A zednářský časopis „Freim. Zeitung" r. 1864 posměšně odpovídá: „Toto proroctví stalo se z části pravdou, v krátce ale stane se jí úplně." Hrozná to naděje pro státy katolické! A přece je mnohé chrání. Či zdá se jim přísaha zednářů 30. stupně (Kadoš): „Šlapu na tuto papežskou tiaru a tuto královskou korunu" líbeznější hudbou než slova sv. Pavla: „Není mocnosti, leč od Boha, a které jsou, od Boha zřízeny jsou" (Řím 13, 12.)?

Sv. Otec Lev XIII. v téže encyklice píše: „Naši předchůdci, římští papežové, bdíce nad dobrem křesťanstva, poznali ihned, jakmile nepřítel tento z temnoty tajemnosti hlavu na světlo povznesl, kdo je a po čem touží. Ihned dali výstrahu knížatům a králům, i národům, by nedali se oklamati a svésti úskoky a lstí. První poukázal na nebezpečí to Klement XII. r. 1738 (constitutio „In eminenti"), jehož konstituce Benediktem XIII. potvrzena a obnovena (const. Providas). Jich následovali: Pius VII., Lev XII,. Pius VIII., Řehoř XVI., velice často pak Pius IX. A mnozí panovníci a knížata přisvědčili papežům tím, že ve státech svých sektu onu zakázali."

Leč to nepomohlo, nákaza ona šířila se dále. Aby zabráněno bylo šíření se zednářství, udává Lev XIII. různé prostředky. Je to především pevná víra v Ježíše Krista. Jsou to dále katolické spolky, křesťanská výchova mládeže, rozšiřování třetího řádu sv. Františka, katolické školy a ústavy a časté přijímání sv. svátostí.

„Poněvadž ale víme dobře, že společná práce naše není a nebyla by s to nebezpečnou tuto plevel vymýtiti z vinice Páně, nepožehná-li nebeský Vladař vinice té práci naší, musíme Jej o pomoc a přispění prositi s takovou vroucností, jak toho síla nebezpečí a velikost bídy vyžaduje. Sekta zednářů chystá se vyzývavě a je pyšná na své výsledky; zdá se, že jejich pýcha nemá mezí. Jejich spojenci spojeni jsou bezbožným svazkem a tajnými, společnými cíli v jedno, pomáhají si navzájem a pobízejí se až k šílenství ve svých hanebných útocích. Tak prudký útok žádá stejnou obranu; měli by totiž všichni dobří lidé vstoupiti do společného svazku činu a modlitby. Modlete se, proste s rukama pozdviženýma k nebesům

Boha, bychom dosáhli toho, aby víra křesťanská zkvétala a sílila, aby církev nabyla zase potřebné svobody, aby ti, kdož z pravé cesty zbloudili, rozumu nabyli, aby konečně blud prchl před pravdou, hřích ustoupil ctnosti."

Hlídka cyrillo-methodějská.

Byl Vl. Solovjev katolíkem? V r. 1910 byl vydán v Rusku spis pod názvem „Otázka filosofie a psychologie". Ve spisu tom jest věnováno památce Vl. Solovjeva několik článků při příležitosti desetiletého výročí jeho úmrtí. L. Lopatin, kn. E. Trubeckoj a S. Bulgakov vylíčili sympaticky zásluhy zesnulého pro ruskou filosofii. L. Lopatin dotknul se také poměru Solovjeva ke katolictví. Zmíniv se o tom, že Solovjev hlásal sjednocení církví pod jednou hlavou, římským papežem, klade si otázku: „Byl Solovjev katolíkem?" A odpovídá si: „Beze vší pochybnosti jím nebyl, jinak by nedokazovali tak horlivě jeho obrácení ke katolictví. On stále zapíral svůj přechod do církve katolické, a přece byl člověkem pravdomluvným a nikdy nelhal. Když umíral, dal si zavolati pravoslavného kněze, jemu se vyzpovídal, z jeho rukou přijímal, třeba nebylo žádných překážek zavolati katolického."

Tyto řádky vyňaté ze stati L. Lopatina jsou zrovna tak málo pravdivé, jako ona zpráva, která před nějakým časem prolétla novinami, že Vl. Solovjev formálně přestoupil ke katolictví v kterémsi uniatském chrámě v Moskvě a že ruští katolíci měli vroucí přání, aby Vl. Solovjev se stal jejich biskupem. O nepravdivosti této vymyšlené zprávy svědčí to, že v udané době ani v Moskvě ani kde jinde na Rusi uniatského chrámu nebylo. — Rovněž nesprávně usuzuje L. Lopatin, když s takovou určitostí tvrdí, že Vl. Solovjev „beze vší pochybnosti" katolíkem nebyl. — Neboť jestliže nezbytnou podmínkou příslušenství ke katolické církvi jest officielní, vnější spojení s ní, nesmíme zapomenouti, že do r. 1905 něco podobného v Rusku bylo absolutně nemožným. Zrovna tak není pravdivým, co píše L. Lopatin, že nebylo nikterak bráněno zavolati katolického kněze k loži umírajícího Solovjeva. Vždyť v případě, kdy katolický kněz by se odvážil umírajícího pravoslavného přijati do lůna své církve, hned by byl povolán před soud k zodpovídání. Zemřelý pak přes to, že by již byl katolíkem, byl by pohřben pravoslavným knězem. Dle nařízení církve katolické jest dovoleno těžce nemocným katolíkům, ovšem jen v případě nemožnosti povolat kněze nekatolického, vyzpovídati se knězi, který není ve formálním spojení s Římem, jestli jen je vyloučeno nebezpečí odpadu nemocného od katolictví. Solovjev jakožto dobrý bohoslovec o tom dobře věděl a třeba již byl katolíkem, mohl dáti k sobě zavolati kněze pravoslavného. Formální spojení Vl. Solovjeva s katolickou církví se pravděpodně nestalo, ale přece i bez tohoto se on pokládal za katolíka. Vždyť uznával božský původ primatu sv. Petra a jeho nástupců, uznával a hájil všechna dogmata katolické církve a zavrhoval roztržku církví. Schisma dle jeho mínění týká se více církevních hierarchií než laiků. Poněvadž uznával také řecko-ruské duchovenstvo, domníval se, že může z jeho rukou přijímati Tělo Páně. Tento svůj názor hájil kdysi v rozmluvě s P. Moravskim v Krakově r. 1889. Odvolával se tenkráte na autoritu několika znamenitých představitelů katol. hierarchie, kteří týž názor schvalovali. Nesprávným jest také mínění mnohých, jakoby Solovjev byl „unešen" jen katolictvím, protože cenil v něm sociální sílu křesťanství.

Dle „Věry i Žizni" — T. I. (Ol.)

Úcta Panny Marie a Unie. Všude na Malorusi, kdekoliv jen byla kdysi srdečnější úcta k Marii, tam zůstala kromě stavších se změn takovou, jakou byla, a s ní zároveň i duše lidu — unickou.

Ztráty, jež utrpěla Unie (rusínská), jsou, jak se ukazuje, pouze materielní, nikoli však morální a utrpení její jsou velkým vítězstvím církve i Maloruska. Neboť díky zakořeněné od věkův úctě mariánské na Malorusi Unie povznesši a zušlechtivši onu úctu získala také sobě úcty a uznání. Je také neklamnou nadějí, že vlastně proto — dříve či později — na celé Malorusi obrodí se Unie.

V celé východní církvi — jakkoli odloučené od jednoty katolické — žije onen posvátný poklad otcův, ona vznešená úcta k Bohorodičce „vznešenější cherubínův a chvalebnější serafínův", ona první známka pravověrnosti katolické. A dokud tato úcta k Nejsvětější Marii Panně tam neklesá, neklesá též naše naděje, že celý Východ křesťanský spojí se v jednu církev s námi, abychom mohli „jedněmi ústy a jedním srdcem" velebiti

Marii. (Dr. P. Fr. Krypiakiewicz: „O czci Najśw. Maryi Panny na Rusi" v „Ksiega maryańska pamiatkowa".)

Ve všech východních liturgiích jest úcta marianská nesmírného významu. V životě orientalních národů jest P. Maria hlavní osobou. Proto jest jistě ve zdůrazňování úcty k Bohorodičce společný a spojující moment pro východ i západ. Začneme-li s láskou a nadšením pro Pannu Marii, bude k tomu každý Východan rád přizvukovati. Nový ruský bohoslovec Malcev na př. praví asi takto: „Ruská církev nedá se žádnou církví světa překonati v lásce a úctě k Matce Boží. Nedostatek úcty k ní má vždy původ svůj v tajné nevěře srdce." (Princ Max v „Přednáškách o východní otázce církevní".)

O Mater pulchrae dilectionis! Agmina tuo nomini addicta, que abhinc tot saeculis sese dilacerant, in unum coge invictum exercitum, cui dux unus praesit; in unum congrega ovile, quod pastor unus regat; in unam compelle familiam, quae imperio pareat consiliisque utatur unius patris ac doctoris. Tuis precibus Deum roga, ut pax iterum fulgeat agminibus Christi; ut Pastor unus scissos Orientis atque Occidentis populos uno complectatur amplexu: ut filii tui, renovata in orbe christiano concordia, tuis titulis gloriae hosce titulos adjungant: Mater unitatis christianae! Debellatrix schismatum! (Aur. Palmieri v „Dogmatica orthodoxa".) H. (Ol.)

Římští papežové a obřad východní. Sv. Stolice zůstala mnohokráte, nejposléze papežem Piem IX. pronesené zásadě „Fidei unitas cum legitimorum rituum varietate optime consisit, ex quibus imo maior in Ecclesiam ipsam splendor et majestas mirifice redundat" vždy a všude věrna a římští papežové bez výjimky ve všech dobách zastali se práv východních národů a jejich starobylého, sv. Otci odevzdaného jim ritu a nesčíslněkráte potvrdili jeho nedotknutelnost. Ano, co se jmenovitě Rusínů dotýče, byli to papežové, kteří jim věnovali vždy v pravdě otcovskou lásku a péči: papežové to byli, kteří tohoto národa nikdy neopustili a jemu také v dobách nejprudších bouří a soužení útěchou a pomocí přispěli. (Dr. Jul. Pelesz· „Dějiny Unie rusínské církve s Římem".) H. (Ol.)

Prameny víry církve východní. Oproti protestantům uznává církev východní s námi jako prameny víry Písmo sv. a tradici. Dle „pravoslavného vyznání" (confessio orthodoxa) shoduje se jejich kanon knih Písma sv. s Tridentinským. Bohužel nyní u nich rozhodnutí to neplatí. Proto mají nyní za inspirované skoro všeobecně pouze knihy protokanonické, jako protestanté, kdežto knih deuterokanonických váží si pro svatý a blahodárný účinek jejich obsahu, a jenom proto jich užívají k duchovnímu čtení a vysvětlujíce Písmo sv.[1]) Není však jednoty. Ten škrtá tu, onen jinou knihu, tak na příklad Silvestr žádá ve své dogmatice, aby pouze některé kapitoly byly vyloučeny. Kniha Baruchova však byla až do nejnovější doby v učebnicích pro semináře mezi inspirovanými, teprve r. 1896 zařazena mezi apokryfy. Skoro všeobecně platí z našich kanonických knih za apokryfy: Tobiášova, Judith, kniha Moudrosti, kniha syna Sirachova či Eklesiastikus a knihy Machabejské.

Zajisté ani na jejich vědecké bádání v Písmě sv. nezůstala moderní kritika zcela bez vlivu; lze však říci, že většina bohoslovců zaujímá stanovisko konservativní, tradicionelní.

Co do symbolických spisů[2]) trvá církev východní pevně s církví římsko-katolickou na vyznání niceno-konstantinopolitánském, ovšem až na Filioque. Hlavní výtka, kterou činí církvi římské Východ, jest „evolutio dogmatum". Sami uznávají pouze prvních sedm všeobecných sněmů a jako nutný doplněk pátého a šestého sněmu synodu trullánskou z roku 692, které Řím nikdy neuznal. Od sedmého sněmu nepřipouští církev východní vůbec rozvoje článků víry, byť by se to týkalo pouze znění kanonů. Co tehdy nebylo v nich výslovně obsaženo, nemůže býti článkem víry; právě proto zavrhují Neposkv. Početí a neomylnost papeže. Třeba ještě poznamenati, že nekladou velkého důrazu na apoštolské vyznání víry, vždyť ještě r. 1439 prohlásil arcibiskup Marcus Eugenicus na sněmě ve Florencii: ἡμεῖς, οὔτε ἔχομεν οὔτε εἰδομεν σύμβολον ἀποστόλων. Ovšem třeba považiti, že prohlásil to úhlavní nepřítel Říma. Úředním katechismem, asi jako náš katechismus sněmu Tridentského, je pro Rusko katechismus Philaretův († 1868) „Katechismus pravolsavno-katolické východní církve", který svatý synod prohlédl a schválil a asi ve 100 (stu!) vydáních mezi lidem rozšířil. Pokud vím, považují ho nyní i Řekové, ačkoliv mají i katechismus Petra Mogily (povstal okolo r. 1640 a schválen byl na sněmech v Kijevě a v Jasách 1643) za „pravé a čisté vyznání církve východní."

Na velehradských unionistických sjezdech právě se jedná o věroučných rozdílech, jak by se dalo jim odpomoci, a proto kdo se jich míní súčastniti, nechť se alespoň poněkud předem po nich poohlédne, aby měl z jednání těch užitek, po případě aby se jich mohl súčastniti.

[1]) srv. Makarij: „Uvedenie v pravosl. bogoslovie". S. Petersburg 1897, str. 322 násl.
[2]) Wetzer und Welte's Kirchenlexikon, II. Aufl.: Symbolische Bücher str. 1056—59.

Učení o církvi. Oproti církvi katolické učí církev východní, že Kristus Pán dal všem apoštolům a tedy i všem biskupům stejnou moc, že neustanovil zvláštní hlavy, nýbrž že jedinou hlavou církve je sám Kristus Pán. Patriarchovi cařihradskému přiznávají pouze praeeminentiam honoris, avšak jednotlivé církve jsou samostatné αὐτόνομα, αὐτοκέφαλοι. Popírání viditelné hlavy jest podkladem všech protiv v jejich učení o církvi, z něho a z lidské pýchy lze jedině vysvětliti rozkol. Protože všichni biskupové mají stejnou právomoc, nepřísluší biskupu římskému primatus iurisdictionis. A co teprve počíti s papežskou neomylností? Vždyť otázka primátu jest zároveň otázkou o bytí a nebytí církve východní. Proto třeba použiti všech zbraní, nadávek, zkomolení, neporozumění, jen aby se rozmnožila nenávist proti Římu. Neomylnost prý se má vztahovati i na tiskové chyby ve vulgátě a primát, to prý není nic jiného, než světská moc papeže.

Popírajíce primát odvolávají se ponejvíce na církevní dějiny a ústním podáním hledí seslabiti místa z Písma sv., která dokazují primát. Nescházejí však hlasy, které dosvědčují, že ústřední autorita je nutnou. Tak A. Lebedev míní, že dějinný vývoj nutně vedl k primátu a ten, že by byl jistě připadl církvi římské, Řím prý však tomu vývoji předešel a primát násilně si osvojil a tak církevní jednotu a přirozený vývoj církve Kristovy pro vždy zničil (str. 174.).

Pravoslavní praví: U nás jest jedinou hlavou církve Kristus Pán sám, jiné hlavy neuznáváme. kdežto katolíci mají za hlavu papeže. — I u nás jest Kristus Pán hlavou církve neviditelnou; ale jeho církev jest viditelnou společností a takové jest třeba viditelné hlavy a tou jest římský papež. A že pravoslavní nemají jiné hlavy než Krista Pána také se nesrovnává s pravdou. Rusové na př, mají církevní hlavu, o které v celém Písmě svatém ani zmínky není — cara, ano dokonce i ženy, carevny. Primát prý vynalezli katolíci. Ale jak vysvětlit Mat. 16, 16—19? Dle rozkolníků měl prý sv. Petr pouze taková práva jako ostatní apoštolé. Ale jenom o Petrovi platí Mark. 3, 16; Mat. 17, 23; Jan 21, 15; Sk. ap. 1, 15; Mat. 10, 2 nazývá Petra „prvním", ačkoli Ondřej byl první povolán. Dosvědčuje to i ústní podání. Sv. Jan Zl. praví: Petr — to jest církev Boží. Sv. Cyrill Jerus. nazývá Petra prvním mezi apoštoly, nejvyšším učitelem církve atd.

Pravoslavní zavrhují církevní stát, ale sami nazývají každého biskupa vladykou. Mají ovšem před očima především duchovní panství, jakož i my. Požadujeme-li však mimo to i pozemské panství pro papeže, činíme tak proto, že chceme, aby byl neodvislý, aby mohl vydržovati ústavy a podporovati missie. Jak smutné následky má odvislost od světské vrchnosti vidíme až tuze dobře na biskupech ruských, kteří tak často musejí býti povolni moci světské na věčnou škodu církve. A kdyby byl Kristus Pán zakázal svým apoštolům světské panství, nejsou ani ruští biskupové bez viny, neboť měli a mají také svá panství a pravoslavný patriarcha v Cařihradě jest takřka úředníkem sultánovým.

Dle pravoslavných nezaložil Kristus Pán církev sv. na sv. Petrovi, nýbrž na jeho víře a i kdyby prý sv. Petr byl dostal od Krista Pána nejvyšší moc, ztratil prý ji svým zapřením. Až ku podivu drží se zde pravoslavní protestantů. Než otcové církevní jsou jiného mínění.

Sv. Jan Zl. praví: „Petr sluje skalou, neboť na něm (t. j. Petrovi) založil Kristus církev." A kdyby i o víře to platilo, víra přece jest pevným přesvědčením o zjevných pravdách, které v srdci zachováváme a ústy vyznáváme. V kterém srdci a kterými ústy? Především sv. Petra a jeho nástupců. Sv. Cyprián v listě k papeži Korneliovi vyznává: „Omyl nemá přístupu k římské stolici." A sv. Jan Zl. tvrdí v pátém poučení o pokání, že Kristus Pán po onom těžkém pádu a provinění Petrově obnovil jeho původní čest a panství nad celou církví, když po zmrtvýchvstání třikráte k němu pravil: Pasiž ovce mé!

Neomylnosti pravoslavní špatně rozumí tvrdíce, že katolíci učí, že papež jest bez hříchů „besgrešny" a že jej staví vedle Boha. Není tomu tak; učíme pouze neomylnost v učení o víře a mravech, a také papež má svého zpovědníka a modlí se jako jiní lidé: „Odpusť nám naše viny."

Z omylu usvědčuje církev východní i bohoslužba, v níž je velmi mnoho dokladů primátu. Tak ve svátek okovů sv. Petra 16. ledna praví se o sv. Petrovi: ἡ κρηπὶς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡ πέτρα τῆς πίστεως δογμάτων βάσις ἀσειστος = neochvějný základ článků víry ἕδρα τῆς πίστεως = stolice víry.

Jiná svědectví jsou v bohoslužbě ze dne 18. února, kdy slaví církev řecká svátek Lva papeže (Nilles I. str. 106—107); ze dne 2. ledna, kdy slaví církev řecká svátek sv. Silvestra papeže (Nilles I. str. 51) a mnoho jiných.

Sv. Niceforus, patriarcha cařihradský, uznává, že římský biskup má nejen právo předsedati všeobecnému sněmu, nýbrž i vše stvrzovati, a že bez jeho potvrzení nemá

[1]) Údové sv. synodu musejí skládati přísahu Petrem I. předepsanou: „Confiteor porro et iureiurando assevero supremum hiusce collegii iudicem esse ipsum totius Rossiae monarcham domnum nostrum clementissimum."

žádné věroučné rozhodnutí platnosti a zvyk není schválen, a co nejdůležitějšího, příčinu, důvod této přednosti církve římské odvozuje od obou knížat apoštolů, Petra a Pavla.

Církev východní popírá tedy bezprávně primát a proti ní svědčí jak její vlastní bohoslužba, tak i církevní otcové.

O neposkvrněném Početí. V christologii shodují se orientálové většinou s námi, protože věroučné články christologické dosti vymezily hned první sněmy, pravím však „většinou", neboť rozdíly jsou. Tak na př. používají někteří zuřivci úcty k Božskému Srdci, aby, špatně ji vykládajíce, rozšířili propast mezi oběma církvemi. A. Lebedev napsal o tom novém kacířství latiníků celou knihu.

Zcela nevysvětlitelné jest jejich popírání Neposkvrněného Početí. Neboť nelze pochybovati, že učení to, třebas nejasné, měla církev východní. Teprve když v církvi katolické učení to se vyjasňovalo, zatlačovali je bohoslovci církve východní do pozadí. Svátek „Početí Marie", který byl nad svátkem „Početí Jana Křtitele" přeměněn na svátek „Početí sv. Anny" a snížen až nápadně. A přece mají mnohé staré sekty[1]) ten svátek a církev řecká měla jej jistě již okolo r. 675.[2]) Tehdy sestaven totiž „canon" pro svátek Početí sv. Anny a vysvítá to také z hodinek církevních a z homilií svátku, že oslavovali svaté a ode vší poskvrny čisté početí bl. Panny.

V Polocku (diecesi sv. Josafata) založen byl r. 1651 jakýsi druh družiny marianské a také od rozkolného biskupa potvrzen. Údové slibovali v zásvětné modlitbě, že budou po celý život hájiti Neposkvrněné Početí. Akademie v Kijevě uznávala a přednášela učení to až do 18. stol. Teprve v té době učení to potlačováno, výrazy v bohoslužebných knihách, kterých by se dalo použiti pro učení o Neposkvr. Početí, jinak vysvětlovány a učení katolické sesměšňováno. Tak prý církev katolická učí, že se Panna Maria narodila jako Kristus Pán podivným způsobem z ženy bez muže. Nebo že učení o Neposkvr. Početí je nové před 50 lety vynalezené, jemuž před tím katolíci sami nevěřili. A opět, že učení o Neposkvrněném Početí odporuje učení církevních otcův a že se nelíbí ani bl. Panně.

Katolíci i pravoslavní věří, že bl. Panna je vzácným květem, který vypučel z manželství sv. Joachima a sv. Anny. Církev katolická učí, že bl. Panna byla pro zásluhy Krista Pána uchráněna hříchu dědičného (praeredemptio). I církev řecká znala víru v Neposkvrněné Početí, ačkoli se o něm určitě nevyslovila. Neboť byli by Řekové zavedli svátek „Početí sv. Anny" 9. prosince jsouce přesvědčeni, že bl. Panna jako jiní lidé s hříchem dědičným byla počata? V pravoslavných knihách sluje Panna Maria neposkvrněnou, bezvadnou, nejsvětější, nejčistší, jedině neposkvrněnou. Nelze říci, že bl. Panna vyznamenávána byla těmi názvy proto, že se sama nedopustila žádného hříchu. Neboť potom museli bychom tak nazývati i všechny dítky, které umírají dříve, než přišly do rozumu Nazývá-li tedy církev pravoslavná Pannu Marii jedině neposkvrněnou oproti jiným lidem, nedopustila se nejen žádného hříchu, nýbrž nedotknula se jí ani poskvrna hříchu dědičného.

Církev východní mluví v bohoslužbě nevědomky o bl. Panně zcela ve smyslu katolickém. Tak 9. září zpívá: „Dárcové veškeré spásy bl. Joachim a sv. Anna porodili čistou, neposkvrněnou a nejčistší Matku Boží." A 13. září: „Ukázala jsi se, o Matko Boží, jako jediná svého druhu, nejčistší Panno. Ty jsi obydlím Boha, nade vše neposkvrněná." 16. srpna při jitřní: „Pozdravujeme Tě jedině čistá a bez poskvrny," 9. prosince v třetí písni: „Uctívejmež Její svaté Početí." „Oslavujmež úctyhodné početí Rodičky Boží." — V den uvedení Panny Marie do chrámu pozdravujeJi církev východní slovy: „Již v Početí čistá, od Boha posvěcená."

Svátek Neposkvrněného Početí oslavují na východě Maronité a Armeni 9. pros.; u těch jest 9. prosinec nepohyblivý svátek Početí svaté Panny Marie, z Jejích rodičů Joachima a Anny. — Chaldeové slaví svátek ten 8. prosince: Početí p a n í Marie neposkvrněné. (Nilles II. 681.) Ano dokonce až 13. prosince (náš 21. prosinec) slaven bývá někde svátek: Neposkvrněného Početí Bohorodičky Panny Marie, s poznámkou „vacat", t. j. že ve svátek ten třeba odpočítati od služebných prací. (Nilles II. 700.)

Prakticky věří tedy církev východní ve výsadu Neposkvr. Početí, avšak v theorii pobádá ji nenávist k Římu, aby výsadu tu popírala. Tak moskevský patriarcha Joachim dal článek ten vyloučiti z Mineja (čtení). Když se oslavovala prohlášení článku toho, celý svět se radoval, jedině pravoslavní, ačkoli se honosí úctou k bl. Panně, stáli povzdálí. Pius IX. prohlásil tehdy, že Pán, Božský Syn Marie, bude na to pamatovati ve dny navštívení velkých. A hle! r. 1904 oslavováno s jásotem 50leté jubileum prohlášení článku toho, celý svět se radoval, jedině Rusko úpělo pod ranami utrpěnými v Mandžursku jsouc zmítáno revolucí uvnitř.

---

[1]) Gagarin, L'Eglise Russe et l'Immaculée Conception, Paris 1876.

[2]) De Meester, La festa della Concezione di Maria nella chiesa greca v Římě 1905.

Nové knihy.

Kniha Soudcův. Překlad z Vulgaty i z původního textu a výklad. Napsal Dr. Jarosl. Sedláček. Str. VIII. a 420. Praha 1910. Podíl LI. Dědictví sv. Prokopa r. 1910. Cena 8 korun.

S potěšením zajisté přijat byl podíl Dědictví svato-prokopského na minulý rok: zmíněná kniha Soudcův od Dra Jaroslava. Sedláčka. Však také naše biblická literatura Star. zákona jest dosud velice chudičká a daleko jest ještě doba, kdy budeme se moci pochlubiti řádným kommentářem k celému Písmu sv. starozákonnímu. Tuto mezeru znenáhla vyplňuje a bohdá úplně vyplní zasloužilé Dědictví sv. Prokopa, jehož poslední už zmíněný podíl naši biblickou literaturu důstojně representuje. Hned seznam příslušných knih a pramenů na prvních stranách knihy uvedený, a to autorů starých i nejnovějších, ukazuje s dostatek, s jakou svědomitostí a vědeckou důkladností dílo bylo zpracováno.

V úvodě (str. 1—18) uvádí p. spisovatel jméno knihy, vysvětluje název i význam „soudců", t. j. vůdců a správců lidu v dějinách národa israelského, podává stručně obsah a rozdělení knihy, líčí v hlavních rysech tehdejší poměry a postavení vyvoleného lidu. Další článek mluví o době vzniku knihy a jejím skladateli, kdež uvedeny názory a domněnky četných exegetů. Následuje pokus o stanovení letopočtu, který je zdánlivě dosti určitý a podrobný, působí však značné obtíže, srovnáme-li jej s jinými fakty historickými. Na konec charakterisuje autor několika slovy alespoň původní text a překlady (jmenovitě řecké) a uvádí hlavní dosavadní výklady knihy.

Hlavní stať rozdělena jest na 13 kapitol: I. Israelští kmenové v Kanaanu (1—2, 5). II. Božská prozřetelnost v dějinách soudcův (2, 6 až 3, 6). III. Othoniel, Aod, Samgar (3, 7—31). IV. Barak a Debora (4). V. Debořina píseň (5). VI. Gedeon (6—8). VII. Abimelech (9). VIII. Thola a Jair (10, 1—5). IX. Jefte (10, 6 až 12, 7). X. Abesan Ahialon a Abdon (12, 8—15). XI. Samson (13—16). Dodatky k dějinám Soudcův: XII. Michova modla a výprava Danitův (17—18). XIII. Hřích a potrestání Benjaminitův (19—21).

Každé kapitole předchází krátký úvod, v němž vylíčena doba, poměry a postavení národa za toho neb onoho soudce a zároveň udán obsah příslušné části. Následuje překlad knihy po oddílech, a to ve dvou sloupcích: překlad Vulgaty a hebrejského textu. Překlad jest pečlivý a plynný.

Jednotlivé tyto oddíly překladu, odlišným písmem tištěné, p. spisovatel literárněhistoricky vysvětluje. Důkladný tento výklad svědčí o nevšední píli p. autora, který všeho použil, co na jeho předmět se vztahuje. Různé hypothesy a nápady mnohých „hyperkritiků" biblických, jmenovitě odporují-li přímo povaze inspirované knihy, přesvědčivě vyvrací (obět Jeftova, Samson). Cenné jsou též četné poznámky filologické, jež přihlížejí k různým rukopisům řeckého překladu LXX a jiných starých děl (na příkl. aramejský targum, syrský překlad a j.).

Připojený důkladný ukazovatel věcí a jmen slouží k rychlé orientaci.

Knihu a vůbec Dědictví sv. Prokopa vřele doporučujeme. K. S.

Dr. F. W. Foerster: **Jak žíti.** Kniha pro mladé lidi. Přel. A. Ivan. Nákl. B. Melichara v Hradci Král. 1910. Cena 5 K.

Knihou tou chce býti Foerster vůdcem v životě mladým lidem, kteří život pojímají vážně a nechtějí se držeti moderní šablony o životě. Úkol ten zajisté není snadný; vyžadujeť dokonalé znalosti duševních i tělesných schopností člověka, vnitřních rozporů mezi vášněmi a povinnostmi. Třeba zůstati v živém styku se životem, jeho proudy a vyhnouti se úskalím, na něž naráží většina moderních paedagogů. Někteří z nich staví do popředí stránku tělesnou se všemi vášněmi a náklonnostmi a ve vyčerpávání číše životní vidí vyvrcholení osobního života, jiní zase s takovým nadšením mluví o ideálech života (jež — bohužel — čím dál tím více mizí) zapomínajíce, že duše sídlí v mdlém těle. Dlužno stále míti na paměti, že v člověku nadvládu musí míti duch a v něm vůle. Intelekt, vzdělání bez vůle zvyšuje jen rafinovanost v zjednávání si požitků a vede k zrůdnosti. Vše nižší požadavkům železné energie musí ustoupiti. Cesta k zářícímu charakteru jest porostlá trním sebezapírání, pro něž moderní doba nenalezla dostip orozumění. „Nový system — jak píše John Stuart Mill — vytváří pokolení lidí, kteří jsou neschopni, aby něco nepříjemného pevně vzali do rukou." Nepochopení potřeby sebezáporu jest příčinou, proč veškeré úsilí o povznesení mravní stránky v člověku míjí se žádoucího cíle. Nesprávné a osudné ztotožnění pojmů žíti a vyžíti se, jemuž holdují mnozí hlasatelé nové mravnosti, jest velikým nebezpečenstvím pro charakter a základním zlem neutěšených poměrů sociálních. V dnešní době není úměrnosti mezi civilisací a kulturou. Člověk podmanil si přírodu a jejích sil využil k své službě, nenabyl však vlády nad sebou samým. Máme vyspělou

civilisaci, ale nemáme kultury nitra. Sebezdokonalování třeba začíti z kraje t. j. odříkáním. Abstine et sustine.

Nejlepší školou sebezapírání jest spolužití s druhými Co tu hran, na něž naráží moderní Prometheus, a co vzácných příležitostí k vymanění se z pout sobectví, jež ubíjí veškeré pojmy povinností (H, Clément : l'egoisme a tué la notion de devoir) ! Nepovzneseme-li se nad egoismus („pěstění osobnosti, všestranný rozvoj osobnosti" — jak jej nazývá moderní individualismus), neporozumíme svému bratru, a život s ním stane se nám mukou. Nejvíce patrná jest tato slabost v obcování s pohlavím druhým. Co tu zavládlo zvrácených pojmů, jež mají tak osudné následky pro život současný a život příštích generací ! Dnešní společnost pluje v těch nezdravých vlnách a nemá sil vzepříti se. A jaké teprve bude potomstvo ? Oprávněná jest obava, tlumočená E. Pelletanem, že přijde po nás generace, „která nebude schopna udržeti ve svých rukou ani rýč ani meč." A slova jeho se srdcem stísněným dlužno opakovati i nám.

Pojednávaje o tomto bodu nemohl F. minouti otázky, nanejvýše časové, vyvolané rozháranosti moderní kultury, která se vymanila z pout positivního křesťanství — otázky ženské. Bylo by nespravedlivé, podceňovati ji. Jest zcela oprávněná : vždyť žena stejně jako muž má právo na život a všechny jeho vymoženosti. Nesmí se však v enthusiasmu zajíti tak daleko, že se nepočítá s vlastním úkolem ženy, který jest dán fysiologickými a psychickými vlastnostmi ženské bytosti — mateřstvím. Kam by vedla přemrštěná emancipace žen, vidíme nejlépe v Americe, kde prohlásil dr. Ed. Clarke, prof. lékařství v Bostoně, že tyto ženy stávají se k mateřství neschopnými, a potrvá-li naše (americká) vychovávací methoda ještě 50 let, bude Amerika nucena přiváželi ženy z ciziny" (Set in Education, ora fair chance for the girls). Nápravu v té věci dovede přinésti jen výchova tkvící kořeny svými v žírné půdě nauky Kristovy, jak na to častěji poukázal ve svých encyklikách slavný Lev XIII.

Reformujme svůj život dle principů Věčného Milosrdenství, jež vyléčí naše rány a dá sílu k novému silnému životu, a tím nejlépe přispějeme k obrození celé společnosti.

Závěrečná úvaha, jež psána jest upřímně a přesvědčivě, jest věnována důležitosti náboženství pro výchovu charakteru. F. staví se tu na stanovisko náboženské, křesťanské, jehož zastane se i tehdy, když hřmí bouře odporu.

Ač ve všem neuspokojí katolíka kniha ta, přece i on s radostí po ní sáhne, neboť nalezne tam mnoho důkazů pro život jak víra jej předpisuje. Širší hledisko na život a cenu jeho bude sladkým ovocem četby. Tolle — lege. H. Felix.

René Bazin : **Přehrada.** Román. Přel. Fr. Vaňous.

V naší době tiskne se spousta knih, alo pouze o nemnohých lze říci, že mají opravdovou cenu. Knihy, které se k nám odjinud importují, bývají valnou většinou záhubné, bezcenné, mnohdy s tendencí protikatolickou, zde více jinde méně otevřeně vyjádřenou. A proto s radostí třeba uvítati knihu, kterou po stránce obsahové i formální možno řaditi mezi nejlepší plody literární. Takovou knihou je „Přehrada", román od R. Bazina, člena francouzské akademie, jejíž pěkný, výstižný překlad podal americký benediktin Čech Fr. Vaňous. Je to těžká kniha, obsahově hluboká, plná vznešených myšlenek, psaná ze stanoviska přísně katolického. Líčí vnitřní přerod člověka, který touže po pravdě hledá a nalézá ji tam, kde jedině existuje, v církvi katolické. Zvláště dvě osoby zajímají čtenáře, Reginald Breynolds a Marie Limerelová.

Reginald Breynolds vychován byl v nenávisti proti katolicismu. Ale ve svém životě octl se před tajemstvím sebeočisty. Poznal cosi daleko hrdinštějšího než nevinnost — člověka, jemuž bylo odpuštěno. Proto ponenáhlu odkloňoval se od tradic rodinných a hledal pravdu, v níž by věřil, hledal vlákno, které by ho vyvedlo z bludiště, v němž octla se jeho duše. A hledal ho na různých místech. V Anglii ho nenašel, a proto obrátil se do Paříže, aby tam po pravdě pátral, nehledal jí však v té Paříži, které jediným zaměstnáním jsou radovánky, plesy a divadla, nýbrž v té, jejímž životním cílem je prokazovati jiným dobro a milosrdenství, která ošetřuje nemocné a neleká se žádných obětí a vynakládá všechny síly, aby ulevila těm nejubožejším v jejich nesmírném utrpení. A tam zachvěla se duše jeho otázkou : „Od které počáteční mohutnosti pochází tato síla, která přesahuje všechen lidský soucit ?" Při adoraci Chudých Božského Srdce Páně seznal, co chybělo jeho církvi : Nejsvětější Svátost oltářní, poznal, že „tam, kde je Kristus nejblíže, tam musí býti pravda. Míti Ježíše Krista v sobě . . . míti Ježíše Krista ! Ne pouhou milost, nýbrž život !" Viděl zázraky, chtěl viděti jejich pramen, a proto ho vedla cesta z Anglie přes Paříž do Říma, kde našla duše jeho klid a dosáhla pravdy, tak dlouho hledané, ve křtu svatém. Pro Krista — pravdu samu — opustil vše, majetek i rodiče, neboť otec jeho rovněž jako jeho předkové přísně dbal toho, aby děti jeho v ničem neuchylovali se od tradic rodinných, od víry otců svých, a proto Reginalda vydědil, jakmile došla ho zpráva, že Reginald přijal křest. Náboženství bylo a je přehradou v rodině nejen Brey-

noldsově, ale v každé a staví členy rodiny proti sobě, neboť „kde jest rodina, která by měla naprostý klid ať náboženský, nebo protináboženský?“

Neméně výraznými rysy líčena je Marie Limerelová, která byla „jednou z těch statečných povah, které se rozpakují pouze na začátku a při volbě cesty, které však hned potom ubírají se za vypozorovanou povinností až do konce.“ Svou bystrostí dobře vypozorovala, že není možno úplné štěstí a klid v rodině, kde jiné náboženství má muž, jiné žena, kde neplní se povinnosti náboženské, a proto žádá spravedlivě, aby ten, s nímž by v manželství vstoupila, byl s ní stejného náboženství, „aby — jak sama praví — mezi ním a mnou nebylo myšlenek, které by nás dělily od sebe; to jest, aby on a já, abychom oba měli jednu duši“ a především jednoho Boha, jednu víru, ne pouze uctivost ke katolické myšlence, obřadům, zvykům, neboť „býti uctivý — to nepostačuje, to neznamená žíti podle víry, jako chci žíti já!“

Z uvedeného patrno, jak vážnými a důležitými otázkami se kniha obírá a jak je řeší ze stanoviska katolického správným úplně způsobem. A pro tyto vlastnosti své kniha zasluhuje, aby byla co nejvíce rozšířena a aby jí bylo všude náležitě porozuměno.

Lavička (Br.)

Zprávy z jednot.

Z BRNA.

XIV. 30. dubna 1911. 1. Sbor: Picek: Zmrtvýchvstání. — 2. P. Pr. Šup: Bursy.

XV. 7. května 1911. Ant. Prášek: (IV. r.): Zásady monistické.

XVI. 14. května 1911. 1. Sbor: Křížkovský: Věrný až do smrti. 2. Lad. Špolc: (II. r.): Pojem náboženství v moderní filosofii. 3. Koll. Lavička (I. r.): Život a dílo Turgeněvovo (díl I.)

XVII. 21. května 1911. 1. Sbor: Křížkovský: Prosba o převoz. 2. Lad. Špolc (II. r.): Pojem náboženství v současné filosofii. 3. Meth. Lavička: Život a dílo Turgeněvovo (díl II.).

XVIII. 5. června 1911. (Závěrečná.) Sbor: Ant. Hromádky: „Ave Maria“ pro sbor, solo a orchestr. 2. Výroční zpráva jednatelova. 3. Zpráva knihovníků. 4. Zpráva pokladníkova. 5. Volba nového předsedy. 6. Doslov odstupujícího předsedy. 7. Volné návrhy.

Kroužek sociologický. IX. 11. června 1911. P. Prokop Šup: Akciové společnosti. Tím končí letos již úplně naše činnost soukromá a nadchází doba odpočinku. Zde ještě jednou opakuji svůj dík všem příslušným činitelům, kteří jakýmkoliv způsobem přispívali k rozkvětu naší „Růže“, zvláště pak dp. P. Pr. Šupovi, který neštítí se žádné námahy, aby jako odborník poučoval nás zvláště v kroužku sociologickém o všech otázkách praktických a pro nás v dnešní době tak eminentně důležitých. Jistě že setba jeho nezůstane bez ovoce. Letos zřízen též praktický kurs ruštiny, v němž s nevšední ochotou přednášel prof. Dr. Th. Hudec. Probrána gramatika s praktickým upotřebením v diktátech a čtení různých kratších článků. Vytrvalí posluchači vroucím díkem splácejí neúnavnou píli pana professora.

S koncem roku provedena též změna funkcí. Předsedou „R. S.“ a pořadatelem „Musea“ pro příští rok zvolen V. Navrátil (III. roč.), jednatelem J. Lepka (II. r.) V. Navrátil.

Pozdrav Jednotám!

„Růže Sušilova“ poskytla letos podpory venkovským knihovnám, vesměs skupinám „Sdružení venkovské omladiny“, v Molenburku (34 knih),

ve Frauendorfu-Buňovicích (44), na Vrbici (71), v Domaníně (37), ve Vavřinci (37), v Panské Lhotě, Malém a Dolním Smrčném (41), v Letovicích (36), v Mirovicích (36), ve Svatoslavě (31), v Petrovicích (27), v Němčičkách (34), v Polehradicích (21), v Kunštátě (49), v Troubsku (48), v Ořechově (42), v Protivanově (49), ve Sloupě (41), v Kloboukách (44), v Heršpicích (40), v Kuklíku (41), v Maloměřicích (40).

Celkem bylo darováno letos 874 knih vesměs vázaných 22 knihovnám. „R. S." podporuje venkovské knihovny od roku 1876 a rozdala za tuto dobu 11.134 knih.

„Růže Sušilova" děkuje všem milým příznivcům, kteří ji letos v této činnosti knihami neb peněžitými dary podporovali. Zvláštními díky jsme povinni sl. výboru „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje", vsdp. kanovníku Msgr. Ant. Adamcovi, sl. redakci „Růže Dominikánské", sl. nakladatelství benediktinů rajhradských, Msgr. Dru Jos. Kupkovi, Dru J. Samsourovi, Dru T. Hudcovi, P. J. Fišerovi, P. Kremláčkovi.

Uctivě prosíme o další přízeň venkovským knihovnám.

Jan H y c l, t. č. venk. knihovník.

Z OLOMOUCE.

Činnost Literární Jednoty od konce března do konce května. Plenární schůze konány 4 :

V. 1. Jos. B. Foerster : „Oráč". (Mužský sbor.) 2. „Vzpomínka na † Vlad. Šťastného". (O. Lhotský III. r.) 3. Dr. Ant. Dvořák.: Z „Biblických písní" č. 6. : „Slyš, o Bože, volání mé . . ." Solo p. Řezníček s průvodem piana p. Kopřiva.)

VI. Fr. Picka : „Umučení Kristovo" č. 2. „Kristus bičován". (Sbor.) 2. Pašijové hry v Horní Ammergavě r. 1910". (Ig. Dohnal I. r.) 3. Fr. Picka : z téhož č. 6. : „Smrt Kristova." (Sbor.)

VII. 1. Tovačovský : „Večerní". (Sbor.) 2. Vzpomínka na III. sjezd marianský v Praze". (Jos. Štolfa III. r.) 3. M. Millard : „Ave Maria". (Solo Řezníček s průvodem piana Absolon.)

VIII. 1. Dr. Ant. Dvořák : Z „Biblických písní č. 7. : „Při řekách babylonských . . ." (Solo Řezníček s průvodem piana Kopřiva.) 2. „Některá svědectví pohanského starověku o životě a smrti Krista Pána". (Jan Michalský III. r.) 3. Půlroční zprávy L. J. (předseda). 4. Bedřich Smetana : „Matičko Boží . . ." (z opery : „Tajemství" sbor).

Jednotlivé odbory pracovaly s tímto výsledkem :

O d b o r a p o l o g e t i c k ý. Pořádány tři veřejné a tři důvěrné schůze. Na veřejných přednášeli : 1. cthp. Jos H n a n í č e k (I. r.) : „Je-li křesťanství snůškou antických náboženství ?" 2. Cthp. Jos. B o b a l (I. r.) : o otázce : „Moderní učitel a náboženství." 3. Cthp. Norbert C h a m l a r (II. r.) na dějepisné thema : „Jednota bratrská na svém počátku."

Na důvěrných schůzích : 1. podal cthp. Jos. P u l l e r (III. r.) ve svém referátu myšlenkový obsah apolog. románu W. Kosiakiewicze : „Návrat" (román moderního člověka, přel. Rud. Korec, Příbor 1910, cena 3 K). 2. Na druhé schůzi probrali jsme ve volném rozhovoru několik běžných námitek proti existenci Boží a pořádku světa. 3. Cthp. Z e m á n e k (II. r.) podal nástin otázky o původu symbola sv. Athanasia, pracovaný dle Palmieriho : Theologia dogmatica orthodoxa.

Činnost odboru byla uspokojivá. Členové přáli si více debat apologetických a hodně praktických, čemuž však v těch málo schůzích vzhle-

dem k jiným odborům vymezených nebylo možno vyhověti. Doufáme, že po prázdninách s novou chutí staří členové dají se do práce a noví s chutí a odvahou oddají se tomuto dnes tak důležitému odvětví theol. studia — apologetice. Jos. Absolon, předseda odboru.

Sociologický odbor pořádal 3 veřejné schůze. První oslavili jsme šedesátileté narozeniny J. E. dra. Albína Bráfa, jehož život, činnost a poměr k hnutí křesť.-socialnímu nastínil kol. Ant. Marek (I. r.). Na dalších schůzích přednášeli: koll. Al. Winkler (I. r.): „O zhoubném působení židů ve společnosti" a kol. Petr Crhák (I. r.): „Proč jsme proti spalování mrtvol?"

Na 4 důvěrných schůzích referováno: „O právu shromažďovacím" (kol. předseda), „O zřízení a významu Raiffeisenek pro rolnictvo" (kol. Ant. Chudík III. r.), „Jak zakládati a spravovati Raiffeisenky?" (kol. Petr Crhák I. r.) a „O volebním řádu do poslanecké sněmovny říšské rady" (kol. Vinc. Linhart II. r.).

Přednášky a referáty, jež pro nedostatek času nemohly býti předneseny, odevzdali: kol. Dom. Navrátil (II. r.): „Židovská otázka", kol. Jak. Navrátil (II. r.): „Organisace žen na podkladě křesťanském" a „Sociální výchova mládeže", kol. Stan. Vojtášek (II. r.): „Zásluhy církve o stav rolnický", „Rolník a náboženství", „Ctnosti a nectnosti stavu rolnického" a „Poměr soc. demokracie k rolnictvu", kol. Ant. Hoférek (II. r.): „Křesťanský názor na práci" a kol. Jan Schön: „Lze-li uskutečniti program soc. domokracie?"

Celkem pořádáno 7 veřejných a 7 důvěrných schůzí. Na plenárních schůzích L. J. přednášeli dva členové (kol. Mlčoch a Linhart), do konkursu L. J. podali práce tři členové odboru. Odbor měl 30 řádných a 17 mimořádných členů. Činnost naši všemožně podporoval vdp. vicesuperior. Vřelé „Pán Bůh zaplať" s prosbou o přízeň další. „Všeodbor. sdružení křesť. děl." a „Katol. spolek českého rolnictva" (sekr. vdp. Jos. Plhal) věnovali nám více výtisků stanov a jiných brožur. „Pán Bůh zaplať!"

Nevykonali jsme sice všeho, co jsme chtěli; podařilo-li se však nám probuditi a aspoň z části zachovati nadšení pro pravou sociální práci v duchu církevním, vykonali jsme dosti. Bůh nedopustí, abychom ochabli o prázdninách, a dá nové síly k nové práci po prázdninách. Zdař Bůh!

Jan Mlčoch, t. č. předseda odboru.

Z odboru cyrillo-methodějského. Čilá korrespondence pojila nás s věhlasným drem Fr. Grivcem, prof. theol. v Lublani, který svou přízeň vůči našemu odboru osvědčil mimo jiné tím, že — zajisté jeho přičiněním — daroval nám „Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje v Lublani" vzácné dílo: „Palmieri, Dogmatica orthodoxa...." Velice nám též posloužil různými návrhy o životě kroužkovém, jakož i udáním themat. — Celou řadu themat, o kterých by se mělo v odboru pracovati, udal nám též zakladatel cyrillo-methodějského kroužku v našem semináři, dp. Adolf Jašek, katecheta v Kroměříži. — Příznivcem kroužku osvědčil se již loni vdp. msgr. Jan Vychodil, assessor a děkan v Cholině, větším peněžním darem, letos daroval nám 30 výtisků brožury „Z otázek cyrillo-methodějských." — Co se týče práce vědecké, tu napomáhal nám zvláště vdp. Dr. Rich. Špaček, prof. dogm. na zdejší bohosl. fakultě, který hlavně v II. roč. povzbuzoval posluchače k studiu

dogmatických rozdílů, realisuje současně své pokyny tím, že v přednáškách často na rozdíly ty poukazoval a odporučoval studium výborné knihy P. Palmieriho. — Budiž tímto vysloven všem vřelý dík!

Pořádány 4 schůze: Cthp. Jan Ev. Michalský (III. r.) podal nám v jedné přednášce přehled vzdálenějších i bližších příčin východního rozkolu, poukázav spolu též na hlavní dogmatické rozdíly. — Cthp. Tom. Loprais (III. r.) přednesl svou práci: „Liturgie sv. Jana Zlatoústého." — Cthp. Janko Hrubý (II. r.) podal ve dvou přednáškách přehled o uctívání Panny Marie u Rusínů, spojiv s tím i dějiny celého hnutí od rozkolu Fotiova až po nejnovější prohlášení svobody (?) náboženské na Rusi.

Další činnosti v kroužku přátel idey cyrillo-methodějské volá „Zdař Bůh!"

Alois Jašek t. č. předseda odboru.

V literárně-historickém odboru bylo pořádáno sedm schůzí z nichž bylo 5 veřejných a 2 důvěrné. Na veřejných předneseny řeči: 1. „Životopis, činnost a paedagogické zásady Jana Amosa Komenského." (Jos. Přikryl I. r.) V debatě pak doplněn obraz o něm, o jeho poměru k církvi sv. 2. „Naše národní obrození." Al. Černý I. r.) 3. „Václav Beneš Třebízský jako kněz a vychovatel." (Fr. Šmíd I. Ir.) 4. „Fr. Sušil jako kněz, spisovatel a sběratel písní." (Ant. Diblík I. r.) 5. „Svatého Jana Nepomuckého vymyslili Jesuité k uctívání místo M. Jana Husi?" (Život, příčiny smrti mučenické, kanonisace a úcta sv Jana Nep. (Fr. Boženek II. r.) Vhodně byla řeč ta přednesena dva dni před svátkem sv. Jana jakožto příprava na svátek sám. — Na důvěrných schůzích předneseny referáty: „Moderní česká lyrika" (O. Beck IV. r.) a „Socialní poměry v Baarově díle: Poslední z rodu Sedmerova" (J. Hrubý II. r.).

Přednášky zvláště dějepisné bývaly poměrně četně navštíveny. Pokud bylo možno, bylo aspoň z části vyhověno přání členů, aby se konaly totiž přednášky z literatury jednak o buditelích jednak z děl jejích nám přístupných, aby byla vybírána poučná, v nichž se řeší otázky sociální neb díla obsahu apologetického jichž bychom mohli použíti i pro sebe i lidu mohli je někdy doporučiti. Z dějin církevních pak podána z větší části doba husitská. — Jest si jen přáti, aby zájem o práce v těchto dvou oborech neutuchl ani po prázdninách, naopak, abychom přikročili s chutí k nové práci a bylo možno přání členů více uskutečniti než letos.

J. Petráš, předseda odboru.

Odbor včelařský. pořádal tři schůze s přednáškami: „Jarní květena" (Robenek II. r.), „Dílo včelí" (Novotný II. r.), „Rojení přirozené a umělé" (vlp. Machatý). Schůze byly četně navštíveny a po přednášce vždy živá, nenucená debata.

Fr. Řezníček, t. č. předseda odboru.

Do konkursu, jenž byl vypsán od 1. února do 23. dubna, odevzdáno 7 prací a to: „Sv. Hostýn a bl. Jan Sarkander" (Alb. Odrážka IV. r.). — „Ze života pravoslavného duchovenstva venkovského" (Tom. Loprais III. r.). — „Příspěvek k snahám za sjednocení církve východní s katolickou (Jan Michalský III. r.). — „Život sv. Vincence z Pauly, a spolek sv. Vincence z Pauly pro dobrovolnou péči o chudé" (Mat. Urbančík III. r.). — „Růže věnovaná Panně Marii" (sbírka básní na všechna tajemství sv. růžence Ign. Kadlčák II. r.). — „Socialní význam neděl-

ního klidu" (Em. Spisar II. r.). — „Křesťanská filosofie dějin" Frant. Hrbáček I. r.).

Výsledek soutěže bude oznámen po prázdninách.

Mimo to posílány příspěvky do jiných časopisů: do „Marianských Květů": „Vítězkyně nad bludy" (k hromnicím); „Sv. Kazimír, kralevic polský"; „Zdrávas Maria": „Královně máje". Do „Vlasti": „Vznik a dějiny Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje". Jiné menší články do „Hlasů Svatohostýnských", „Školy B. Srdce Páně", „Našeho Domova", „Našince" a j.

Z venkovských knihoven zaslány dvě žádosti: z Vážan u Polešovic, jíž darováno několik knih z české knihovny a z Lichnova u Frenštátu, jíž koupeny Kosmákovy spisy.

Dne 22. května slavil své 60. narozeniny miláček a příznivec bohoslovců vsdp. Msgr. Dr. Ant. C. Stojan. Při té příležitosti naše Lit. Jednota, aby mu projevila svou lásku a vděčnost za tolik dobrého, jež jí prokázal v celém celém svém 35letém kněžském působení, jmenovala ho svým čestným členem. Kéž Bůh dobrotivý na přímluvu nesjv. Matky Boží a sv. Cyrilla a Methoděje, jichž jest tak věrným ctitelem, zachová ho ještě mnohá léta církvi sv. a vlasti! Mnogaja ljeta!

Spolubratry své IV. ročníku, nastávající novokněze, zveme srdečně na pouť a akademii na posv. Velehrad. Pro budoucí jejich působení na vinici Páně pak přejeme jim z plna srdce, aby Bůh žehnal práci jejich pro čest Boží a spásu bližních, a prosíme je, by byli pamětlivi přátel svých, k téže práci se teprve připravujících.

Nám pak ostatním budiž sjezd velehradský místem, na němž bychom se se spolubratry ostatních seminářů poznali, srdečně pobavili a potěšili, především však, abychom k vznešené práci pro církev a vlast načerpali nadšení a navzájem se povzbudili. Vždyť této vzájemnosti a společné lásky jest nám zvláště v nynější době tak zapotřebí! A kde ji jinde a vhodněji čerpati než na tomto posvátném místě, odkud máme všichni jedno společné, milost jedné sv. víry? Odtud, od toho společného pramene víry pochází naše jednotnost, u toho ji proto každoročně i obnovujme!

A po prázdninách, kéž dá Bůh, abychom se všichni navrátili osvěženi na těle i na duchu a s nadšením v srdci, opět k další přípravě na své budoucí povolání!

Všem Jednotám bratrský pozdrav!

Jan Petráš, předseda L. J.

Z Prahy. XVII. řádnou schůzi, 27. dubna, zahájil koll. Boháč tím, že zahrál na klavír Lisztovo: Consolations č. 1. E-dur a Ed. Griega: Norvéžskou melodii. — Na to referoval koll. Gabriel (II.) o „České zemské komisi pro ochranu dítek a péči o mládež v král. Českém". Účelem spolku tohoto jest: soustřediti v sobě charitativní péči o mládež; organisovati péči o mládež poskytováním pomoci dětem. Správu vede 27členný výbor, 9 virilistů; mimo to má specialní ústřední výbory: organisační, hospodářský, pro positivní práci, paedagogický, lékařský, sociální. Spolek stará se hlavně o sirotky, zřizuje nalezince, dětské kolonie, čítárny, knihovny — instituce tedy velice dobrá; chybou její však jest, že postrádá náboženské výchovy. Ve svých „Ročenkách" mluví se jen o výchově mravní, rovněž v praxi; otázku náboženskou zodpověděl spolek vyhýbavě. — Po referátu debatovalo se o včelařském kroužku, odboru R. Š.; kroužek se totiž roz

padl, nemá členů, včely v letošní zimě vymřely. Jednalo se tedy o to, zda mají se úly v zahradě prodati; rozhodnuto zatím jich neprodávati a starati se, zda by bylo možno úly pronajati. — Pak sděloval předseda svoje zprávy a potom podal krátce referát o Batifollově knize „Urkirche und Katholizismus". Spisovatel dokazuje v ní methodou hisorickou, že církev od počátku byla katolickou; knihu tu chválí sám Harnack.

Na XVII. řádné schůzi 4. května zazpíval a zahrál koll. Boháč svou skladbu Žalm 132., který vyšel jako příloha 3. čísla „Musea". Připomenul také, že zalíbil se mu žalm ten proto, že tak hodí se na život seminářský; přeje nám to, co žalm slibuje. — Poněvadž předseda nemohl dáti pro nedostatek místa práci svou „Z paměti české seminářské knihovny v Praze" do „Musea", uvádí z ní něco na schůzích. Na této ukázal nám počátky knihovny. Vznikla v době probuzení a založení její bylo uskutečněním vlasteneckých snah, které vnikly i do zdí seminářských. Založena 10. března 1830 hlavně přičiněním prvního potom jejího knihovníka, J. K. Škody, spisovatele a horlivého pracovníka na probuzení národa. Bohoslovci podporováni byli českými vlastenci, laiky i kněžími, zprvu zvláště Vinařickým; i od Jana Nejedlého, Jungmanna a j. dostala řadu knih do vínku, jak svědčí nápisy na deskách.

Poněvadž na XVIII. řádné schůzi 15. května sešlo se jen asi 10 členů, odložena byla přednáška a předseda sdělil jen některé své zprávy o velehradském sjezdu, o „Museu". Potom navrhl, aby se v příští schůzi zvolil tříčlenný výbor, který by s předsedou upevnil a ustálil stanovy R. S.

17. května pořádána byla XIX. řádná schůze. Do výboru pro nové, pevné formulování stanov zvoleni: Hronek, Samek a Kovář (vesměs z II. r.). — Po volbě pokračoval předseda v předčítání své práce „Z dějin České seminářské knihovny". (Příspěvek k dějinám pražského semináře.) Došel až do knihovnictví Ed. Šittlera, který založil Růži Sušilovu, aby tím i knihovnu povznesl, a začal mluviti o psaném časopise pražských bohoslovců „Viole". — Další dějiny knihovny a snah kolem ní soustředěných poznáme v příštích schůzích. Práce ta vyjde snad po prázdninách tiskem.

Zapisovatel.

Marianská družina českých bohoslovců v Praze, založená v neděli 11. XII. 1910 (a nikoli 8. XII., jak zpráva ve 2. čísle udává), rozvíjela se v uplynulém roce přemáhajíc různé morální i materielní překážky. Schůze konány byly dvakrát měsíčně, do velikonoc celkem pravidelně; podle stanov sestává každá řádná schůze kromě obvyklé družinské pobožnosti z ascetické promluvy a mariologické přednášky vědeckého rázu.

Druhá slavnost družiny byla konána 25. III. Do družiny bylo přijímáno 13 nových členů, většinou bohoslovců I. roku. Přijetí vykonal za nepřítomného ředitele družiny vdp. P. Jež T. J.

Třetí slavnost konána byla v polovině májové pobožnosti, v neděli po svátku druhého patrona družiny, sv. Jana Nepom. V pátek 19. V. vykonána byla volba pětičlenného výboru pro příští rok. Za prefekta družiny zvolen p. Jos. Šíma, bohoslovec III. roku, za jednatele Konrád Kubeš, za pokladníka Karel Pražák, za 2. náhradníka St. Gabriel, bohoslovci II. roku, za knihovníka (1. náhradník) Jos. Hudec, bohosl. I. roku.

Slavnosti nedělní přítomen byl vdp. ředitel družiny, P. Fr. Žák T. J. Po krátké promluvě o vznešenosti a kráse nebes Královny přijal do družiny posledního čekatele, načež konána valná hromada. Odstupující výbor podal zprávu o své činnosti; jednatel podal zprávu o založení

a přehled činnosti družiny v uplynulém roce, pokladník podal zprávu o stavu pokladny. Když žádný člen nepodal námitek, ujal se slova vdp. ředitel a poděkoval jménem sodálů členům odstupujícího výboru za vše, co pro družinu vykonali, načež nový výbor uveden slavnostně ve správu. Potom vysílány prosby ku Královně nebeské za zdar družiny v příštím roce; družinskou hymnou slavnost skončila. Jednatel.

O. A. M. D. G. & B. M. V. L. .E. H.

Z Hradce Králové. Dne 24. března konala Jednota bohoslovců svou měsíční schůzi, na níž velice pěkně promluvil kol. Novotný. „O atheistické filosofii dnešní doby a jejích účincích ve společnosti". Koll. Novotný promlouvá o znaku filosofie dnešní, který jest úplné odloučení vědy od Boha osobního a zavedení ve všem čistého rozumu. Jmenuje druhy dnešní bezbožecké filosofie a probírá jejich učení. Uvádí zvláště nauku materialistickou a poukazuje na její zhoubu, kterou působí ve společnosti. Na konec dokazuje, že nauka tato, ač vyhovuje člověku ve všech jeho vášních, nečiní ho šťastným a spokojeným. Člověku schází Bůh, jeho radost a útěcha.

Dne 30. dubna hned po svátcích velikonočních zahajuje Jednota svou činnost měsíční schůzí, na které koll. Vrtička promluvil „O amerikanismu" pokračuje ve své přednášce „O modernismu". Pro důkladnější poučení uvádí prameny, z nichž sám čerpal a jichž dá se použíti ke studiu této otázky. Promlouvá o významu slova „amerikanismus", který dá se sloučiti s heckerismem. Líčí život Heckerův, uvádí učení Heckerovo a jeho osudy. Jmenuje základní nauky amerikanismu, které odsouzeny byly apoštolskou Stolicí.

Dne 14. května pořádána měsíční schůze Jednoty za měsíc květen. Na této schůzi promluvil koll. Havelka: „Žena a klerikalismus", pokus, jak krátce odraziti útok na církev katol. frází: církev ženu zotročila. Promlouvá o tom, kterak dnes často šlape se pravda ve jménu svobody a vědeckého bádání. Podobně hlásá se do světa, že církev zotročila ženu. Ukazuje na smutné postavení ženy před křesťanstvím, kde pokládána za otrokyni svého pána. Teprv příchodem křesťanství otevřen ženě přístup ku vzdělání, křesťanství prohlásilo ji za rovnoprávnou muži, ženu povzneslo ve všech radostech i ctnostech tím, že jí postavilo před oči Pannu Neposkvrněnou jako vzor, v níž chce církev všecky ženy povznésti. Kdo dnes brojí proti úctě mariánské, ten snižuje, ten zotročuje ženu. Církev však přivádí ženy k svému Vzoru v organisacích mariánských, povznáší ženy z otroctví a poroby. Toť činnost církve vůči ženě, která sama nejlépe chápe, že ne katolictví — klerikalismus — ale t. zv. emancipace ženu zotročuje.

Jednota naše jest opět na konci jednoho období své práce. Pracovala v roce minulém, ale snad dalo by se více provésti při větší píli a snaze. Všem, kteří snažili se ve prospěch Jednoty, jménem výboru vzdávám srdečný dík. — Pozdrav všem Jednotám! Jednatel.

Z Vidnavy. V době od poslední zprávy v č. 2. „Musea" uveřejněné byly naše sobotní schůze následovně vyplněny:

14. ledna: koll. Jos. Lubojacký (IV. r.) přednášel na thema: „Kdo byli původní obyvatelé Slezska".

21. ledna: koll. Alex. Brož: „Jaké daně a platy předkové naši platívali".

28. ledna: schůze věnována úmrtní vzpomínce vůdce slezských Čechů, dra Frant. Stratila. Památka tohoto muže-vlastence poctěna povstáním. Na to podán krátce jeho životopis a vytknuty jeho zásluhy o slezskou větev českého národa ve Slezsku. Ke konci hodiny rozpředla se živá debatta o tom, kdo může býti jeho nástupcem ve vedení na Slezsku a protřásány politické poměry u nás.

Dne 4. února přednášel koll. Jos. Bukovan (III. r.): „Biskup Moyses a jeho činnost v Matici slovenské".

11. února: koll. Frant. Karas (III. r.): „Právo češtiny v úřadech slezských".

18. února: koll. Frant. Onderek (III. r.): „Jaký význam má Josef Manes v českém umění malířském".

Přednáška zajímavě spracována s ukázkami Manesovy umělecké tvorby.

Dne 25. února přednášel koll. Jos. Pavlásek (III. r.): „Vlast naše za mládí a studentských let bl. Jana Sarkandra".

4. března: koll. Jos. Pavlásek (III. r.): „Bl. Jan Sarkander a nekatoličtí stavové na Moravě".

11. března: poslední čes. hodina před prázdninami velikonočními. Předseda poděkoval všem členům, kteří ke zdaru čes. hodiny v tomto semestru pracovali a podal podrobné zprávy o stavu knihovny, o příjmech a vydáních.

Dne 17. března rozjeli se bohoslovci našeho semináře — vyjímaje IV. rok — na prázdniny velikonoční, které u nás trvají jeden měsíc, do svých domovů. Bohoslovci IV. roku odjeli do Vratislavi, aby přijali vyšší svěcení (subdiakonat a diakonat) z rukou svého pastýře J. M. nejdůst. p. kardinála Koppa.

Dne 22. dubna: první naše schůze po prázdninách velikonočních; přednášel koll. Kar. Bialek (II. r.): „Vznik a dějiny poutnického chrámu Panny Marie ve Frýdku".

29. dubna: koll. K. Bialek (II. r.) pokračuje v přednášce.

6. května: koll. Rud. Dybal (II. r.) přednášel na thema: „Jak žije a pracuje slezská větev českého národa ve Slezsku".

13. května: koll. Karel Juroš (II. r.): „Těšínsko za panování knížete Václava Adama.

20. května: koll. Jindř. Liška (II. r.) přednáší: „Lurdy a význam jejich v církvi katolické".

27. května: koll. St. Wilczek (II. r.): „O původu a významu zvonů v církvi katolické".

Schůze červnové byly pro přípravu ke zkouškám věnovány čtení z dějin slezských a literatury české.

Letoší rok byl oproti jiným věnován z větší části seznamování se s dějinami slezskými, probírání politických a národnostních poměrů u nás. Vyžaduje toho čilejší život národní, který se od nedávna na Slezsku rozproudil. Tím byl do jisté míry výběr přednášek sám určen. Byl zároveň tím i vyplněn vlastní účel sdružení bohoslovců v semináři, totiž soustředění života Čechů, uvědomění si přináležnosti k oněm „padesáti tisícům", jak se vyjadřuje národní náš pěvec Bezruč. Na druhé straně pak často vedly se diskuse i o náboženské otázce u nás, o věci, která byla až dosud více méně zatlačována do pozadí, poněvadž pro národnost zapo-

mínalo se na církev, na náboženství. Resultát byl, že si členové uvědomili, že nadále nelze pohlížet na celou věc tak bezstarostně, jako dosud.

K časopisům přibylo: „Nový Obzor" a „Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje", kteryžto zasílá nám vdp. Ad. Jašek zdarma. Taktéž zaslal vdp. Ad. Jašek naší knihovně Snopkovo dílo: „Konstantinus-Cyrillus und Methodius die Slavenapostel" zdarma, začež mu buďtež zde vysloveny nejsrdečnější díky.

Přátelský pozdrav všem jednotám zasílá předseda.

Rozmanitosti.

Sillon. Snad každý se bude ještě pamatovati na vzrušení, jež vyvolalo loňského roku odsouzení francouzského Sillonu Piem X. V našich zemích samotných mnoho o tom hnutí známo nebylo. První informativní článek po odsouzení Sillonu napsal u nás P. Prokop Šup do „Hlasu". Třeba již téměř rok uplynul od odsouzení Sillonu a svaz ten nabyl zatím zcela jiné tvářnosti, nebude snad zbytečno prohlédnouti si ještě jednou ono hnutí se stanoviska encykliky Pia X.

Počátek Sillonu sahá již do roku 1885, kdy se několik chovanců ústavu sv. Stanislava v Paříži před prvním sv. přijímáním zasvětilo Kristu a službě lidstva. Svůj plán počali uskutečňovati mladí nadšenci r. 1893. Scházívali se každý čtvrtek — mezi nimi již tehdy Renaudin a M. Sangnier — v podzemní místnosti zmíněného ústavu, zvané Krypta, a hovořívali o otázkách náboženských a ethických. Později, když kroužek vzrostl, scházeli se na polytechnice. S počátku vydávali pro členstvo psaný „Bulletin de la Crypte" a „Le Sillon". Roku 1901 časopis „Le Sillon" rozšířen a počal vycházeti sám. Redaktorem jeho byl Sangnier. R. 1906 vycházel časopis čtrnáctidenně; později týdně s názvem „L'Eveil démocratique". R. 1910 se přeměnil v deník s názvem „Démokratie".

Prvotním účelem sdružení Sillonistického bylo organisovat katolický dorost a vzdělávat ho sociálně a politicky. Vzdělavací činnost měla dvojí moment: sociálně-politický a náboženský. Prakticky vzato, měla se tu vlastně pokatoličiti demokracie, t. j. zásady demokratické: svoboda, volnost, bratrství; mělo se tu hlásat obrození společnosti lidské na základě idejí demokratických v duchu katolickém. Již zde, v dalších důsledcích svého směru zabočil Sillon na scestí. Rostl však stále více. Přálo mu zvláště duchovenstvo francouzské i někteří biskupové. Tak na př. při subskripci na deník „Démocratie" podepsalo se na 600 kněží. Sillon vzrůstá a blíží se k svému pádu. R. 1910 na kongresu pořádaném v Paříži o svátcích svatodušních rozdělil se Sillon dle svého programu na dva volké odbory: konfessionelní t. j. katolickou „Union pour l'éducation civique" a stroze interkonfessionelní „Comité démocratique d'action sociale". A nedlouho na to, 25. srpna 1911 odsoudil sv. Otec směr a důsledky Sillonu encyklikou Notre charge apostolique. V encyklice samé je hnutí rozebráno a uvedeny důvody, které pohnuly papežskou Stolici k jeho zavržení. Již bylo řečeno, že Sillon dle svých zásad logicky postupuje, musil se octnouti na scestí. Odchýlení od církve katolické možno konstatovati již r. 1905. Do r. 1904 zesnulý sv. Otec Lev XIII. i kardinál Rampolla, později Merry del Val a Pius X. ještě doporučovali Sillon. Od té doby se však Sillon uchyloval od křesťanského demokratismu, jak jej hlásal Lev XIII., vždy více a více. Opíral se o klamné zásady, jež měl o svobodě člověka. Člověk jest — kromě věcí víry — úplně autonomní. Z této autonomie vyvozovali Sillonisté nejprve emancipaci politickou; tvrdili, že autorita původně pochází sice od Boha, že však nyní je v lidu a ten že ji přenáší volbou na určité osoby, aniž by jí tím pozbýval, že moc pochází od lidu. Z úplné autonomie člověkovy plyne i emancipace hospodářská, se vším svým dosahem pro sociální život a emancipace ethická; tou rozuměli jakési pochopení zájmů všelidských, jakousi reakci proti egoistickému individualismu. Podle těchto zásad společnost budoucnosti prý nebude míti pánů ani služebníků; všichni občané budou si svou prací a svými výrobky úplně rovni, všichni budou druhové, všichni králové; nebude ovšem ani hierarchie, toliko ve všem absolutní rovnost prodchnutá láskou k lidstvu.

Tyto zásady nezůstaly jen filosofickými abstrakty, Sillonisté je hleděli uvésti i do života praktického. Dle Sangniera mají míti členové katoličtí zvláštní organisaci, ve které se budou vzdělávati. Totéž budou míti členové protestantští a svobodomyslní demokraté. Všechny pak bude poutati jeden společný úkol, jeden cíl: vzdělávati se sociálně a politicky

a připraviti lepší budoucnost. Pak odpadnou prý také boje mezi těmi stranami, neboť i při různosti přesvědčení náboženského přece je vždy víže zájem stavovský a vůbec zájmy sociální. Nastane tak — mimo všechny církve — na zemi království spravedlnosti a lásky, království pracovníků každé víry i bez víry, přicházejících se všech stran, kteří zapomenou na to, co je dělí, t. j. na sporné otázky náboženské a filosofické, a sloučí se v tom, co je poutá.

Nebezpečí, jaké vyvírá pro katolicismus z tohoto sdružování věřících s jinověrci a nevěrci, dobře postřehl Pius X. Sillon — jak praví encyklika — není konečně nic jiného, leč velké odpadlické hnutí od církve. Chce církev bez dogmat, bez hierarchie, bez hlavy, království, v němž pod záminkou svobody a lidské důstojnosti se obnoví ve světě království lži a násilí, potírání slabých a trpících. Sillon zbloudil i na půdě náboženské libovolně si vykládaje evangelia i osobnost Kristovu, v němž — odezíraje od jeho Božství — viděl jen Jeho podivuhodnou mírnost, Jeho soucit s lidskou bídou, Jeho účinnou lásku k bližnímu. Ale Kristus nehlásal království štěstí a lásky na zemi, hlásal i království kříže, utrpení, kterým teprve projdeme do království věčného štěstí bez utrpení.

Dále nařizuje sv. Otec biskupům, aby vybrali mezi svým duchovenstvem knězí, kteří by pro budoucnost stáli v čele sociálních podniků a tak zabránili něčemu podobnému, jako Sillon. Údové Sillonu, t. zv. sillonistes catholiques budou se děliti dle diecesí a budou podřízeni svým biskupům. Duchovenstvo nechť je dle možnesti podporuje, ale za členy nechť nepřistupuje.

Toť asi hlavní obsah encykliky. Sangnier hned potom 31. srpna 1910 uveřejnil v deníku „Démocratie" odvolání, v němž se úplně podřizuje rozkazům sv. Otce a prosí své stoupence, aby ho následovali. Tak se též stalo. Téměř všichni Sillonisté se podrobili a postavili pod vůdcovství svých biskupů. Nové stanovy upravili tak, jak bylo na nich žádáno. Tak na př. mají v nich heslo: Úplná podřízenost k vedení a návodům církve, jakož i úplné přichýlení k duchu evangelia. Sillon bude nyní dle svého prvotního plánu poskytovati svým členům vzdělání náboženského, mravního, sociálního a vlasteneckého, pokud to příslušné duchovní úřady uznají za vhodné. Tím otázka Sillonismu skončena definitivně a nebezpečí hrozící církvi katolické ve Francii zažehnáno. Jest zajímavo, že i protivné listy schvalovaly jednání Pia X. v této záležitosti. Svobodomyslná „Action" na př. píše: „S podivuhodnou logikou, otevřeností a důsledností, která slouží ku cti, sleduje papež Pius X. cíl svého pontifikátu." Podobně píše i „Paris-Journal", „Gil Blas" a j.

Dle Voditelje.

Náboženství a politika. Na Simeonově „Et in signum, cui contradicetur" proti katolické církvi nepřátelé nepracují dnes jen tiskem, slovem a organisací nepolitickou. Přesvědčili se totiž, že silou ducha, silou charakteru, obětavostí a kulturní prací katolické církve nepřekonají; a proto vzali si za cíl povalit církev, obmezit její svobodu bohoslužby, znemožnit její missii ve školách a humanitních ústavech, ožebračením a saekularisací zničit její kulturní práci a vnésti rozvrat do katolických rodin a vše to způsobit tím, že se zmocní parlamentu a tak i výkonné moci státní a pak drsnou rukou policie a četnictva a brutálním násilím hmotné přesily státních orgánů vůbec zničí vše, co katolíci s nesmírnými obětmi a staletou prací vybudovali (dle vzoru Francie a Portugalska). Zvláště u nás nynější volební ruch zatáhl opět i církevně-náboženské zájmy do popředí. Všechny strany dle hesla Gambettova: „klerikalismus — toť nepřítel jediný" a dle přiznání „Času" ze dne 9. IV. 1911: „klerikalismus a církev katolická jsou synonyma" tvoří všude bloky proti stranám a kandidátům, kteří vystupují s náboženským programem. Takové bloky protiklerikální utvořeny nejen mezi Čechy, ale i mezi Němci a Vlachy, Slovinci a Chorvaty. Na tento kulturní a náboženský boj v letoší kampani předvolební poukazuje „Našinec" 31. IV. a 4. VI. a vyvozuje z něho nutnost obranné organisace katolických politických směrů a zastoupení jich tím četnější v parlamentu, má-li duch katolicismu míti vliv na veškery obory moderního života soukromého i veřejného a nemá-li se státi mlčící a platící massou, občany druhé třídy, služebníky panujícího pokrokářstva, bezprávným, naprosto ignorovaným elementem ve státě a nemá-li vliv jeho zásad a ducha být stlačen na minimum. Sám Havlíček Borovský (Politické zásady str. 21) mluvě o poměru mezi náboženstvím a politikou praví: „Pravda, svoboda a právo v politickém a národním životě neobstojí bez pravdy, svobody a práva v náboženství". A podobně prof. Hertling, jeden z vůdců německého Centra řeší v „Historicko-politických Listech" 1910 námitku, jakoby vnášení náboženského elementu k veřejné diskussi bylo zavržení hodným, takto: „Pokud jsou zde lidé, počínaje voličem až do státníka na prvém místě státní moci stojícího, kteří si upravují svoje politické stanovisko dle svého náboženství, a to ve formě určitého vyznání, nevzdají se nikdy toho, aby náboženství nemělo vlivu na jejich politické jednání. Třeba se pouze varovat toho, aby se nepřepínala dalekosáhlost této odpovědi, neboť žádné direktivy nedává katolická nauka v otázkách vojska, námořnictví, úpravy dopravnictví atd." Se svým posláním v politice katolicismus není hotov, ba naopak jeho budoucnost nastává, jak podotýká Hlavinka v „Bludech a

lžích v dějinách" (str. 351). Nastává tedy nová éra katolicismu v politice, nebude jenom stranou těch neb oněch stavů a tříd lidí, nebude jenom řešiti naléhavé státní nutnosti, nýbrž povede politiku velkých linií s frontou velmi širokou, až přijde k zápasu s revolucí nejen čistě sociální, ale i náboženskou. Proto máme se na katolicismus v politice dívati nejenom jako na stranu v národě, nýbrž i jako na stranu světovou velké budoucnosti. — Deus providebit, vigilandum tamen! F. M.

Volksbund a jeho publikace. V poslední době mnoho se mluví, píše a debattuje o Katolické Unii v Rakousku, která by měla sloužiti nejen na obranu našeho náboženství proti systematickým útokům nevěry a laické kultury na církev a její zřízení, křesťanskou kulturu a světový názor, ale i požehnanou křesťanskou kulturní práci konala. Než oddálena tato centrální organisace pro boje národnostní, politické, sociální a bohužel i osobní do nedozírné budoucnosti. A přece by její existence byla velice časovou a na výsost důležitou pro zmobilisování celého katolického Rakouska a vyzbrojení ho moderními zbraněmi pro politické, sociální, hospodářské, náboženské a všeobecně kulturní boje přítomnosti. Samostatně a odděleně od zamýšlené „Katolické Unie" jakožto všeobecné organisace katolické vytvořil se v r. 1909 „katholischer Volksbund" v Rakousku dle vzoru říšského německého „Volksvereinu für das katholische Deutschland" (s centrálou Mnichov-Gladbach a 700.000 členy), by apoštoloval na duševním a hospodářském vyzbrojení německých katolíků rakouských pro moderní kulturní život tiskem, schůzemi, kursy a konferencemi (Centrála Vídeň I., Predigergasse č. 5).

Na programu svém sociálním a apologetickém pracuje vydáváním různých publikací, letáků a skizzí řečí pro vůdce spolkové. Spolkovým časopisem jest „V o l k s b u n d", který mnoho věcných pokynů zjednává v oboru apologie, hospodářské politiky a státoprávních věd. — Pro sociální a charitativní snahy přítomnosti nepostrádatelnou jest V o l k s w o h l, která zajišťuje bohatý materiál pro ředitele spolků a řečníky z oboru akutních otázek: mládež škole odrostlá až do vojny, ženská otázka, sociální hygiena, chudinská a populační. Nejlépe se však svým obsahem a úpravou zamlouvá „A r c h i v f ü r P r ä s i d e s", 4krát ročně vycházející, pro vůdce spolků omladin a dělnictva k spolkové a veřejné činnosti. Informuje o přírodovědeckých výzkumech, pojišťování v různých formách, státoprávní politice, sportu a j. — My katoličtí Čechové nemáme podobných obsáhlých pomůcek pro spolkové účely různých podob a proto, má-li naše organisační a spolková činnost všestranně a časově prospívati, třeba sáhnouti k této nepřeberné zbrojnici spolkové literatury na prvním místě k „Archivu für Präsides". „Misereor super turbam," slibuje Pán, když však zároveň já „non resigno, nisi in ligno," volá Sušil! F. M.

